

**ISSN : 2651-2009(Online) วารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

**ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
ROI ET CAMPUS**

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)
Vol. 11 No. 2 (JULY-DECEMBER 2022)

**M
B
U
R
E
C**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS

ISSN : 2651-2009 (ONLINE)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

Vol. 11 No. 2 (July–December 2022)

ปรัชญาวารสาร : การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมแห่งความพอเพียงที่ยั่งยืน

(Research for Sustainable Development of a Sufficiency Society)

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และความเจริญก้าวหน้า ในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

- **The main objectives of the journal**

1. To promote and publicize the academic and research works on Buddhism, Philosophy, Education, Political Science, Public Administration and interdisciplinary studies of the Humanities.
2. To be the forum for exchanging knowledge and views concerning the research methodology and the research infrastructure in the field of Buddhist studies and social sciences in order to cope with the educational quality assurance.
3. To promote innovation and develop the quality of the research on the fields that are helpful to national development.

- **เจ้าของ**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

45000

โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076

โทรสาร 0-4351-4618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail : Journalmburec@gmail.com

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

- **Owner**

Mahamakut Buddhist University

Roi Et Campus

By-Pass Rd., Donglan Sub-District,

Muang District, Roi Et Province

45000, Thailand.

Tel. +66-43-518364 +66-43-516076

Fax. +66-43-514618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail : Journalmburec@gmail.com

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

- **ที่ปรึกษา**

พระพรหมวชิรโสภณ

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระราชพัชรญาณมุนี

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระราชปริยัติวิมล, ดร.

ที่ปรึกษารองอธิการบดี

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวิจิตรปัญญากรณ์, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

- **Advisers**

Ven. Phra Brahmavajirasobhon

The Founder of MBU Roi Et Campus

Ven. Phra Rajabajrayanmuni

Patronage Advisor of MBU Roi Et Campus

Ven. Phra Rajapariyattivimol, Dr.

Assistant Vice Rector

Ven. Phra Thepvajramedhi, Asst. Prof. Dr.

MBU Rector

Ven. Phrakhruvijitpanyaporn, Asst. Prof. Dr.

Vice Rector, MBU Roi Et Campus

- **บรรณาธิการ**

ดร.บรรจง ลาวัณย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- **Editor**

Dr.Banjong Lawalee

Mahamakut Buddhist University

- **กองบรรณาธิการ**

พระศิวะศักดิ์ สุเมธ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- **Editorial Staffs**

Ven. Phrasilasak Sumetho, Dr.

Mahamakut Buddhist University

Prof. Dr. Prayong Saenburan

Mahamakut Buddhist University

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.บดีนทร์ รัชมีเทศ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ศรัศกดิ์ สุนทรไชย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ธวัช หอมทวนลม
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ณัฐพงษ์ มະลิซ้อน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ไพรัช พันธ์มภู
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Ven. Phrakhruvijitpanyaporn, Asst. Prof. Dr.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Uthai Piromrueen
Ramkhamhaeng University
Assoc. Prof. Dr. Bodin Rasmithes
Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphoom
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Sarisak Sunthornjai
Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Yuphaphorn Yubhas
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Thavaj Homthuanlom
Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Anek Silpanilaman
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Chareonchai Chonpairote
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Homhual Buarapha
KhonKaen University
Asst. Prof. Dr. Somkiat Kiatchareon
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Natthapong Malison
Phranakhon Rajabhat University
Dr. Pairat Phuenchomphoo
Mahamakut Buddhist University

- ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์
ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี
นางสุภารัตน์ มณีนิล

- Computer & Print
Dr.Theeraphat Thinsaendee
Mrs.Sudarat Maneenil

- สมาชิกสัมพันธ์
นางสาวสารีทิพย์ วงสุเพ็ง
- ฝ่ายจัดทำ
พระมหาสาภ สุธรมณี, ดร.
ดร.ประพิศ โบราณมูล
ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี
- ออกแบบปก
นายกฤษณ์ รัตแสนศรี
นายฉัตรชัย ชมชาลี
- กำหนดเผยแพร่
ปีละ 2 ฉบับ
(มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
- Subscriber Relations
Ms.Sareetip Wongsupheng
- Producing Section
Ven. Phramaha Sakol Subharamedhi, Dr.
Dr.Prapit Boranmoon
Dr.Vimolporn Suwansaenthawee
- Cover designed
Mr.Kritsanai Ratsaensee
Mr.Chatchai Chomcharee
- Period of issue
Two volumes per year
(January-June and July-December)

*ผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นบทความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

*การนำผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ Download ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> พร้อมระบุว่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*The onus of the research and academic articles published in this journal is on the contributor. Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus is unnecessary to agree with.

*To quote a passage of the research and academic articles in the journal of dissemination, please be specified that ‘With the compliments of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus’.

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสารขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ISSN : 2651-2009 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI)โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ดร.บรรจง ลาวัณย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
บทความวิจัย(Research Articles)	
การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (THE DEVELOPMENT OF BEHAVIOR OF STUDENTS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION) ไชยยา เรื่องดี, พระมหาไพจิตร สาข้อง, มนต์รี รอดแก้ว, อาทิตย์ ชูชัย.....	1
การประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา (EVALUATION TO USE THE COURSE FOR ADJUSTMENT BEHAVIOR OF STUDENTS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION BY THE THREEFOLD TRAINING OF BUDDHISM) พนัด ดั่งดีลี, ธนกฤต โพธิ์เงิน, วราวุฒิ สุขสมบูรณ์, ฐิตนภ ศิริมงคล.....	13
การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา (LEARNING MANAGEMENT ON THE CHANG SIP MU SUBJECT BASED ON THE FOUR IDDHIPADA DOCTRINES OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS GENERAL EDUCATION PHAYAO PROVINCE) พระใจ บุญชัยมิ่ง, ประยูร แสงใส, วิทยา ทองดี.....	25
นาฏกรรมในงานแสดง แสง เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย (PERFORMING/ARTS IN THE LIGHT SHOW & SOUND: THE LEGEND OF NAGA FIREBALL, NONG KHAI PROVINCE) หิรัญญา จอดนอก, อุรารมย์ จันทมาลา.....	38
พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ (THE DEVELOPMENT OF CONSERVATIVE GROUPS IN THE ANTI-THAKSIN MOVEMENT) วสุชน รักษ์ประชาไท.....	51

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
เสนาภิวัฒน์ของระบบกฎหมายไทยในช่วงระบอบรัฐประหาร 2557–2562 (MILITARIZATION OF THAI LEGAL SYSTEM DURING THE COUP REGIME: 2014–2019) ดวงกมล ประดิษฐ์ด้วง.....	66
การสร้างสรรค์เพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบัว อำเภอดเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี (THE CREATIVE OF PHLENG-SONGKROENG PERFORMANCE BASED ON DERMBANG NANGBOUCH MYTHOLAGY DERMBANG NANGBOUCH DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE) วรรณภา แก้วกว้าง.....	82
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ : พุทธบูชาปารมี (THE CREATIVE DANCE: BUDDHA BUCHA PARAMEE) อินทรีรา พงษ์นาค, จินตนา สายทองคำ, รัชญา พวงประยงค์.....	96
การพัฒนารำไทร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ (CONTEMPORARY TONE DANCE REFLECTING THE IDENTITY OF WOMEN CHAIYAPHUM PROVINCE) อิสริยา โชติมีศรี, อรุณารมย์ จันทมาลา.....	110
วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นโยบายการพัฒนาพลังงานแห่งชาติ : โครงการ โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา (CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS FOR NATIONAL ENERGY DEVELOPMENT POLICY: A CASE STUDY OF COAL POWER PLANT IN KRABI-THEPA) ณัฏพล ตันเจริญ, สุริยะใส กตะศิลา.....	122
ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการ ทางการเมือง ในทัศนะของประชาชนชาวไทย (PERSONAL FACTORS INFLUENCING THE EFFECTIVENESS OF THE PHEU-THAI PARTY IN THE POLITICAL PROCESS IN THE OPINION OF THE THAI PEOPLE) พงศ์ฐิติ พงศ์ศิลาภรณ์, วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรง, ปาณิสรา พสุรัตน์, เกรียงศักดิ์ เทพพิทักษ์, จิตาภา ธีรศิริกุล, ชานูชัย จิตรเหล้าอาพร.....	138

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขต อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี (FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF CHILDREN AGED 1-5 YEARS WITH FAMILY AND COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DISTRICT OF WANG SAM MO PROVINCE UDON THANI PROVINCE) ณัฐยา ภูขาว.....	150
การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด (ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF THE PROVINCIAL ELECTRICITY AUTHORITY ROI ET PROVINCE) ปิยะกมล ทาหะพรหม, ไพรัช พันธ์ชมภู.....	162
ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม (THE 21 st CENTURY EDUCATIONAL ADMINISTRATION SKILLS BASED ON THE SEVEN PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA FOR ADMINISTRATORS OF THE SCHOOL UNDER PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN MAHASARAKHAM PROVINCE) ภาณุวงศ์ วรรณศิริ, อีรภัทร์ ถิ่นแสนดี.....	175
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา (CREATIVE DANCE: KAEW KALAYA) พนิดา บุญทองขาว.....	185
การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี (ENHANCING DESIRABLE PUBLIC HEALTH BEHAVIORS IN WORKING AGE 25-59 YEARS OF AGE OF WANG SAM MO DISTRICT, UDON THANI PROVINCE) พนิดา เปาะสะเกต.....	199

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี (THE PARTICIPATION OF NETWORKING PARTNERS IN THE PREVENTION OF COMMUNITY ACCIDENTS IN WANG SAM MO DISTRICT, UDON THANI PROVINCE) เพ็ญพักตร์ พรชตะดา.....	211
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN THE THAI LANGUAGE AND ANALYTICAL THINKING ABILITY BY USING THE TALK MODEL OF GRADE 12 STUDENTS) ประจักษ์ น้อยเหนือ, ศรายุทธ รัตนปัญญา.....	223
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (GOOD GOVERNANCE-BASED ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER VOCATIONAL INSTITUTE OF NORTHEAST REGION 3) นิกร คำลุ่ม, กฤตยากร ลดาวัลย์.....	237
ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ในจังหวัดชลบุรี (CONSUMERS' WILLINGNESS TO PAY FOR ORGANIC VEGETABLES IN CHONBURI PROVINCE) เอกภาคย์ หงษ์สา, มานะ ลักษณะมีอรุณทัย.....	249
การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (THE DEVELOPMENT OF TEACHING MODEL IN CARPENTER SUBJECT FOR GRADE 12 PATHUMRATPITTAYAKOM SCHOOL, PATHUMRAT DISTRICT, ROI ET PROVINCE) พจนพงษ์ ขจรภาพ, สุมนชาติ เจริญศรี.....	263
พระราม : กลวิธีการแสดงของ อีรเดช กลิ่นจันทร์ (PHRA RAM : THE PERFORMING TECHRIGVE OF TEERADECH KLINCHAN) นันทวรรณ พิมพ์ศักดิ์, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ.....	278

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
อัตลักษณ์วัฒนธรรมพื๋องหางนงยุงในการพื๋องบูชาพระธาตุพนม (CULTURAL IDENTITY OF FORN HANG NOK-YOONG IN FORN BHU CHA PHRA THARD PHANOM) ศุภกร ฉลองภาค.....	290
ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด (FACTORS IN DECISION-MAKING TO APPLY FOR RECRUITED MILITARY SERVICE IN THE AREA OF ROI ET PROVINCE) วรกร ทุมสุด, ประโยชน์ ส่งกลิ่น.....	305
การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม) (THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT USING MODEL-BASED LEARNING THROUGH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY IN GEOGRAPHY FOR MATTHAYOMSUKSA 4 OF MAHASARAKHAM UNIVERSITY DEMONSTRATION SCHOOL) คมกริช ชาญณรงค์, ผลรัตน์ สุขชุม, กรชนก รัตธา.....	316
รูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (DEVELOPMENT OF BENJAWITHEE MODEL AT CHALERMPRAKIAT SCHOOL GROUP UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION) ศิริพร ภูมิพันธ์, อรุสา พรหมทา, จำเนียร พลหาญ.....	329
THE TRANSMISSION OF DAZHOU FOLK SONG FROM FOLK PHILOSOPHY IN DAZHOU CITY, SICHUAN PROVINCE, CHINA Chen Honglei, Peerapong Sensai, Watcharanon Sangmuenna, Natthapong Prathumchan.....	342

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา (THE CURRICULUM MAKING FOR STUDENT ADJUSTMENT OF THE STUDENTS IN THE GENERAL EDUCATION SECTION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS USING THE BUDDHIST THREEFOLDMETHODS OF LEARNING) พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ, พระมหาสายัณห์ วงศ์สุรินทร์, จุรี สายจันเจียม, สำราญ ศรีคำมูล.....	355
การทดสอบสมรรถภาพด้านปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ (RESPONSE TIME PHYSICAL FITNESS ASSESSMENT FOR ROUND KICK OF COMBATIVE ATHLETES) ธวัชชัย ไกรทองสุข, ธวัชชัย กาญจนะทวีกุล.....	367
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (THE PROGRAM OF REINFORCED COMPETENCY LEARNING MANAGEMENT THROUGH THE PROJECT-BASED LEARNING (PBL) FOR TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM) ไผ่ล้อม บุชมงคล, สุธรรม ธรรมทัศน์นันท์.....	378
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้าน เหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด (THE DEVELOPMENT OF SCIENCE LEARNING ACTIVIES BASED ON THE CONSTRUCTIVIST THEORY OF CHANGE OF SUBSTANCES OF GRADE 5 STUDENTS AT BAN LAO KHAM SCHOOL (THE FOUNDATION FOR SOCIAL WELFARE EDUCATION), MUANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE) สมัญญา อภัยสอน, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, สุรัชย์ รัตนสุข.....	391

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ชัยวารี อำเภอพือชัย จังหวัดร้อยเอ็ด (THE PARTICIPATION OF PEOPLE IN LOCAL DEVELOPING PLAN OF CHAIWAREE SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, PHO CHAI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE) ชินวัตร เจริญผล, ประโยชน์ สังกสิทธิ์.....	405
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (THE DEVELOPING PROGRAM FOR TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP ENHANCEMENT OF ADMINISTRATORS IN THE SECONDARY SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET) อนุชัย วันศรีรัตน์, พชรวิทย์ จันทศิริศิริ.....	418
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION SKILL BY USING TALE FOR MATTHAYOM SUKSA 2 STUDENTS Thanpakkanant Tubpume, Sooksil Prasongsook, Duangporn Sriboonruang.....	432
การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนอง ด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม (THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY LEARNING ABILITY BY USING TOTAL PHYSICAL RESPONSE (TPR) FOR GRADE 2 STUDENTS) ชิตชนก มโนขันธุ์, ดวงพร ศรีบุญเรือง, ลดาวัลย์ วัฒนบุตร.....	446
IMPROVING THE ABILITIES IN ENGLISH PRONUNCIATION OF MATHAYOMSUKSA 1 (7 th GRADE) STUDENTS BY USING MULTIMEDIA Rattanakorn Settemi, Sooksil Prasongsook, Mayureesirin Siriwan.....	461

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน ฟู้ดแพนด้า ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (CAUSAL FACTORS AFFECTING REPURCHASE INTENTION FOODS ON FOODPANDA APPLICATION OF CONSUMERS IN BANGKOK AND ITS VICINITY) ณัฐพล ค่ายวง, สมชาย เล็กเจริญ.....	476
การพัฒนาแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชัน เพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL DESIGN WITH ONLINE LEARNING APPLICATIONS BY GAMIFICATION LEARNING APPROACH TO PROMOTE THE ABILITY TO THINK AND SOLVE PROBLEMS SYSTEMATICALLY OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS) ณัฐพล แก้วอุดร, พิสิทธิ์ ฌอน บัวนก.....	489
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนใน จังหวัดนครราชสีมา (POLITICAL PARTICIPATION IN THE LOCAL GOVERNMENT OF THE PEOPLE IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE) สิริมา วัชรสุขโพธิ์, จิตาภา ธีรศิริกุล.....	503
การบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ การอ่าน การเขียน ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 (MANAGEMENT OF CIRC TEACHING AND LEARNING MODEL TO ENHANCE READING AND WRITING SKILLS DURING THE COVID-19 SITUATION AT BAN NONG PERK SCHOOL, BURIRAM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1) ปติพัฒน์ ธนโชติกิตพัฒน์.....	515

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (THE EFFECT OF TEACHING METHOD BASED ON AFFECTIVE DOMAIN OF HEALTH EDUCATION LEARNING ON HEALTH BEHAVIOR IN GRADE 9) ดลฤดี โนนสุรัตน์, ธชา รุญเจริญ.....	526
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหา วิชาสุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย (A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ABILITY TO SOLVE PROBLEMS OF HEALTH EDUCATION SUBJECT IN ADOLESCENT RISK BEHAVIOR BY USING PROBLEM-BASE LEARNING METHOD OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS BANNONGSAGKOKNOY SCHOOL) วรัญญา โสชาติ, ธชา รุญเจริญ.....	541
การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ (ENTREPRENEURIAL ORIENTATION EFFECT ON SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES SUCCESS IN NORTHERN THAILAND) จิระภา จันทร์บัว, กมลทิพย์ เดชะปารกรรม.....	556
การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (AN EVALUATION OF BACHELOR OF EDUCATION PROGRAM IN PHYSICAL EDUCATION (REVISED A.D.2013), THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY) เกียรติวัฒน์ วิชาญกาญจน์.....	568
ประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (EFFECTIVENESS OF BANGKOK'S POLITICAL COMMUNICATION IN A DIGITAL PLATFORM) ปิยะพล พวงแก้ว, จิตาภา ถิระศิริกุล.....	583

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร (EFFECTIVENESS OF COVID-19 PREVENTION AND CONTROL POLICY IMPLEMENTATION IN THE AREA OF BUDDHISM TEMPLES IN BANGKOK) ปาณิสรา พสุรัตน์, จิตาภา ธีรศิริกุล.....	595
ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 (THE ATTITUDE OF MONKS TOWARDS THE ASSISTANCE POLICY DURING COVID-19 PANDAMIC OF GEN. PRAYUTH CHANOCHA GOVERNMENT IN 2021) ธนะวัฒน์ จั่นเล็ก, ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, จิตาภา ธีรศิริกุล.....	607
การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ (THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR INTERNAL SUPERVISION IN EDUCATION ERA 4.0 OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM) กานต์ธีรา ธรรมสา, ธรินธร นามวรรณ.....	621
การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM TO ENHANCE ENGLISH VOCABULARY PRONUNCIATION BY USING THE PHONICS APPROACH FOR 5 GRADE STUDENTS) ชนิษฐา แก้วเรือง, ปริญญภาส สีสทอง.....	634
แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง (APPROACH TO PROMOTE THE LIKAY AT HIGHER EDUCATION INSTITUTION FOR CONSERVING AND INHERIT LOCAL WISDOM LOWER NORTH) วรรัตน์ ชื่นจิตร, สิทธิศักดิ์ จำปาแดง.....	647

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การพัฒนาแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF COACHING SUPERVISION MODEL TO IMPROVING EDUCATIONAL QUALITY FOR PRIVATE SCHOOLS OF SURIN PROVINCIAL EDUCATION OFFICE) ทองคำ อำไพ.....	661
การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้าน โนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (THE ASSESSMENT OF THE RESOURCE MOBILIZATION PROJECT TO IMPROVE THE EDUCATION QUALITY OF BAN NON LEAP HUAKHUA SCHOOL UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION AREA 3) ชญาภาญจ ตรีเนตร.....	676
การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (THE STUDY OF KWL-PLUS LEARNING ACTIVITIES ON ANALYTICAL READING ABILITY OF THE PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS) ณัฐนันท์ โม้พิมพ์, อัฐพล อินตะเสน.....	687
การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธิดา (GRADUATE EDUCATION ADMINISTRATION UNDER THE EMERGENCE OF CORONA VIRUS DISEASE (COVID-19) AT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY, ROI ET CAMPUS) กฤตยากร ลดาวัลย์.....	702
การศึกษาวิเคราะห์บากรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ (AN ANALYSIS STUDY OF KARMA RESULT OF JINN (PETA) ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF BUDDHIST ETHICS) พระมหาอัยยธิดา ภาทราภิมุข(กมลสาร), พระมหาสาธิต สุภรเมธี, พระใบฎีกา นรินทร์ สีสเตโช.....	713

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทความวิชาการ (Academic Article)	
หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยตามหลักพุทธธรรม (PRINCIPLES OF PEACEFUL COEXISTENCE IN THAI SOCIETY ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES)	
พระครูประโชติเมธาภรณ์(เด่น หาททรัพย์), สมควร นามสีฐาน.....	724
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (LEARNING ACTIVITIES FOR DEVELOPMENT 21 st CENTURY STUDENTS TEAMWORK BEHAVIOR)	
หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินท์ ชูชม, นริสรา พิงโพธิ์สภ.....	736
การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 (DEVELOPMENT OF CURRICULUM FOR LEARNING AND TEACHING OF SOCIAL STUDIES IN THE 21 st CENTURY)	
พระครูวินัยธรวรรณ ญาณวโร(สุวรรณเพ็ง), ปาณจิตร สุขุมาลัย.....	749
พุทธวิธีการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal (BUDDHIST METHODS OF LEARNING MANAGEMENT FOR SOCIAL STUDIES IN THE NEW NORMAL ERA)	
พระพัฒนพล สิริสุวณโณ(เพชรไชย), สมควร นามสีฐาน.....	760
สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านประเพณีและวัฒนธรรม ของชาติพันธุ์โล่ กรณีศึกษา : กลุ่มชาติพันธุ์โล่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร (CORONAVIRUS DISEASE SITUATION (COVID-19) AFFECTING THE CHANGE IN TRADITIONS AND CULTURES OF THAI-SO. CASE STUDY OF THAI-SO PEOPLE KUSUMAN DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE)	
กชกร ยานิตย์, จารวี ข้ามประเทศ, สโรชา กองดิน, วรวัชชากรณ์ สางาม, ณัฐพล มหาวงค์.....	771
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	786

การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*
THE DEVELOPMENT OF BEHAVIOR OF STUDENTS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA
SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION

ไชยยา เรืองดี¹, พระมหาไพจิตร สาข้อง², มนตรี รอดแก้ว³, อาทิตย์ ชูชัย⁴
Chaiyya Rueangdee¹, Phramaha Paijit Sakhong², Montree Rodkaew³, Artit Choochai⁴
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, Thailand.^{1,2,3,4}
Email : montreerawdkaew@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 3) เพื่อเสนอแนะพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ทั้งหมด 10 จังหวัด 21 โรงเรียน จำนวน 306 รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านความอดทนอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองน้อยสุด คือด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 จำแนกตามสถานะ อายุ ระดับการศึกษา อายุ และจังหวัด โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 ได้แก่ นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดี ทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่างสม่ำเสมอ ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตามมีความตั้งใจและพยายามทำงานตามที่ครูมอบหมายและส่งตรงเวลาเสมอควรกล้าคิด และตัดสินใจทำงานโดยไม่กลัวการผิดพลาด

คำสำคัญ : 1. พฤติกรรม 2. ความมีวินัยในตนเอง 3. โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study about the behavior of the self-disciplinary of the students studying in the general education section of Phra pariyattidhamma School Section 3, 2) to compare the behavior of the self-disciplinary of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School Section 3, and 3) to give suggestions on the behavior of the self-disciplinary of the students studying in the general education section of Phra Pariyattidhamma School Section 3. The research sample consisted of 306 students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School Section 3 in 21 schools and in 10 provinces. The statistics used for the data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test, and Descriptive Analysis.

The research result revealed that: 1. The overall level of the behavior of the self-discipline of the students studying in the general education section of Phra pariyattidhamma School Section 3 was in a medium level. When considering into each aspect ranking from the highest to the least mean score, it revealed that the high score fell on the aspect of ‘students’ self-discipline’ and the aspect of ‘the patient of the students’ respectively, while the least score fell on the aspect of ‘honesty’ which fell on the medium score. 2. The comparative results when comparing the behavior of the self-discipline of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School Section 3 among the aspect of status, age, education level, age, and province (their current address) was overall in a similar level. 3. The guidelines of the development of the behavior of the self-discipline of the students studying in general education section of Phrapariyattidhamma School Section 3 are namely, the students’ behaviors which need to be self-disciplined all the time, the attempt to complete assigned tasks on time regardless of its difficulties, the students’ attention and the attempt to complete the assignments from their teachers, and the punctuation of the homework submission regularly, and the suggestions on the confidence in decision making and the readiness in working without the fear of the failures.

Keywords : 1. Behaviors 2. Self-disciplinary 3. Phrapariyattidhamma School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541) ได้กล่าวถึงกระทรวงศึกษาธิการว่า ได้กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิมกรมการศาสนา) จะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาล้วนๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตรแผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน แต่หลักสูตรแผนกธรรม - บาลีไม่เข้มข้นมากนัก แต่ก็ยังมีเนื้อหามากกว่าวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 ว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และมาตรา 18 (2) กำหนดว่า “โรงเรียนได้แก่โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น” ดังนั้น จึงถือได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อความในมาตรา 12 และมาตรา 18(2) แห่งพระราชบัญญัตินี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ โดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุ สามเณร ที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวិชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา อันเป็นพื้นฐานการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยตามควรแก่ฐานานุรูปและความสนใจเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อมุ่งส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรมีบุคลิกภาพและอาจารย์วัดอันสมควรแก่สมณเพศ และเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร ค้นพบความสามารถความสนใจความถนัดเฉพาะตน และช่วยให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทางคติโลกและคติธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้ตามควรแก่สมณวิสัย โดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์รวมทั้งเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุ สามเณรเมื่อเรียนจบแต่ละชั้นย่อมได้ความรู้เป็นเครื่องบริหารรักษาตนขณะบวชอยู่ เมื่อลาสิกขาออกไปย่อมมีความรู้พอควรแก่อัตภาพเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมฆราวาส และหากมุ่งหมายจะเรียนรู้ให้สูงขึ้นไปในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมได้ โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รับพระภิกษุ สามเณร ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้งสองโดยตรง สำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีโครงสร้างการดำเนินงานเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป ปัจจุบันการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีปัญหาหลายประการ คือ ทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการศึกษา ที่มีมาตรฐานต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล รวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน คล้องกับนโยบายของรัฐบาล จะได้นำผลงานวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน นโยบายหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่มีความสุขและศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สถาบันสังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยจำแนกตามสถานะ อายุ ระดับการศึกษา และจังหวัด ของนักเรียน

2.3 เพื่อเสนอแนะพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ ประโยชน์ต่อผู้สนใจงานวิจัยด้านนี้เพราะผู้วิจัยได้รวบรวม แนวคิดทฤษฎี จากนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการในการปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบทบาทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ ทั้งยังเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม

3.2 ประโยชน์เชิงนโยบาย ได้ข้อมูลในการกำหนดนโยบายเพื่อนำข้อมูลประกอบการวางแผน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม

3.3 ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน ระดับอื่นหรือในองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของครอบครัว สังคม ชุมชนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 จำนวน 21 โรงเรียนเรียน 10 จังหวัด จำนวน 1,304 รูป กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ทั้งหมด 10 จังหวัด 21 โรงเรียนเรียน จำนวน 306 รูปผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามโรงเรียนพระปริยัติธรรมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ 1)ความซื่อสัตย์ 2)ความอดทน 3)ความรับผิดชอบ

4)ความมีระเบียบวินัย 5)ความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1)เตรียมแบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 2)นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม จำนวน 306 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะสะดวกในตัวแทน นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 3)ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(F-test) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านความอดทนอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองน้อยสุด คือด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

5.1.1 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้องอยู่ในระดับมาก รองลงมานักเรียนปฏิบัติตามคำสัญญาทุกครั้งอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์น้อยสุด คือเมื่อนักเรียนเก็บของมีค่าได้จะรีบติดต่อเพื่อส่งคืนเจ้าของ อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2 ด้านความมีระเบียบวินัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาอยู่ในระดับมาก รองลงมานักเรียนเข้าแถวซื้ออาหารหรือขนมทุกครั้งอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมที่มีความมีระเบียบวินัยน้อยสุดคือนักเรียนปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 ด้านความอดทนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตามอยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนพบงานที่ยากนักเรียนช่วยเหลือตนเองจน

สุดความสามารถก่อนที่จะขอร้องผู้อื่นอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมที่มีความอดทนน้อยสุด คือ นักเรียนสามารถทำงานส่งครูได้ เมื่อถูกอีกฝ่ายพูดยั่วโมโหอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.4 ด้านความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความตั้งใจและพยายามทำงานตามที่ครูมอบหมาย และส่งตรงเวลาเสมออยู่ในระดับปานกลางรองลงมา นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายทุกครั้งอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบน้อยที่สุด คือนักเรียนไม่เล่นหรือคุยในขณะที่ครูสอนอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ก่อนจะทำอะไร นักเรียนจะวางแผนไว้ล่วงหน้าอยู่ในระดับปานกลางรองลงมานักเรียนมีความมั่นใจในการกระทำสิ่งใดๆ ได้ตามลำพัง อยู่ในระดับปานกลางและพฤติกรรมด้านความเชื่อมั่นในตนเองน้อยที่สุด คือเมื่อนักเรียนตั้งใจทำอะไรแล้วนักเรียนจะไม่เปลี่ยนใจง่ายๆ อยู่ในระดับปานกลาง

5.2 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 จำแนกตามสถานะโดยรวมมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามสถานะปรากฏว่าพระภิกษุมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาเป็นสามเณรมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยพระภิกษุมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่าสามเณรเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามระดับชั้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับปานกลาง และมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลางโดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อจำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อายุ 19 ปี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาอายุ 15 ปี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองน้อยที่สุด คือ อายุ 20 ปี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า จังหวัดอุทัยธานีมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาลพบุรีมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และจังหวัดที่มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองน้อยที่สุด คือ สุพรรณบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 จำแนกตามสถานะ ระดับการศึกษา อายุ และที่อยู่ปัจจุบัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5.3 แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ปรากฏผลดังนี้ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 1)ด้านความซื่อสัตย์

นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดี ทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่างเสมอ นักเรียนควรรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และถูกต้อง และควรขออนุญาตก่อนหยิบของคนอื่นมาใช้ 2)ด้านความมีระเบียบวินัย นักเรียนควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดควรขออนุญาตครูก่อนออกจากห้องเรียนทุกครั้ง และควรเข้าแถวซื้ออาหารหรือขนมทุกครั้ง 3)ด้านความอดทน นักเรียนควรพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตามควรขยันหมั่นเพียรในการทำงานส่งครูในวิชาที่ไม่ชอบเพราะกลัวสอบตกเมื่อมีผู้มาแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง นักเรียนควรจะได้รับฟังจนจบก่อนที่จะแสดงเหตุผล 4)ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนควรมีความตั้งใจและพยายามทำงานตามที่ครูมอบหมาย และส่งตรงเวลาเสมอควรเอาใจใส่ติดตามบทเรียนจากเพื่อน เมื่อนักเรียนขาดเรียนควรยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน 5)ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนควรกล้าคิด และตัดสินใจทำงานโดยไม่กลัวการผิดพลาดควรกล้าชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยเหตุด้วยผลจนเป็นที่ประจักษ์ชัดเมื่อนักเรียนตั้งใจทำอะไรสิ่งใดแล้วนักเรียนควรจะไม่เปลี่ยนใจง่ายๆ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 มีประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายดังนี้

6.1 พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านความอดทนอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองน้อยสุด คือด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทศนียา แสนทิพย์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปี การศึกษา 2558 โดยรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับค่อนข้างสูงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลภัสสรณ์ พิทักษ์ศักดิ์ชัย (2553) ได้ทำการศึกษาปัญหาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนไม่มุ่งเน้นที่ความมีวินัยของตนเอง ซึ่งวินัยในตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันจะเกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต แต่จะต้องก่อให้เกิดความเจริญต่อตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและศีลธรรม มีความตั้งใจ และมั่นใจในพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเองและสังคมซึ่งความสำคัญของการมีวินัยในตนเองก็

คือ 1)ถ้าไม่มีวินัยในตนเองชีวิตก็จะสับสนยุ่งเหยิง สังคมจะวุ่นวาย ไร้สาระสลาย ทำลายโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตที่ดีงามและโอกาสในการพัฒนาตนเองของทุกคน 2)วินัยในตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของลักษณะชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในชีวิต เราจะสามารถนำชีวิตไปสู่สิ่งที่ได้งานได้จนกว่าจะตั้งอยู่บนวินัยวินัยสร้างความรับผิดชอบ 3)วินัยสร้างระเบียบแบบแผน วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี วินัยสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดังนั้น วินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ เราจำเป็นต้องสร้างวินัยให้แก่มนุษย์ตั้งแต่เด็ก 4)สำหรับการจัดการศึกษา ความเป็นวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในวัยเด็ก ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความเป็นวินัยในตนเอง เพื่อความสุขและความสำเร็จของตนเองและสังคม ดังนั้นการจะทำให้เกิดวินัยขึ้นในหมู่คณะไม่ว่าจะเป็นวินัยด้านใด ก็ตามล้วนแต่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม หากแต่ว่าวินัยในตนเองนั้นเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การมีวินัยในสังคมและประเทศชาติต่อไป

6.2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยรวม พบว่า นักเรียนที่มีสถานะ ระดับการศึกษา อายุ ที่ปัจจุบัน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนียา แสนทิพย์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความอดทนและด้านความซื่อสัตย์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุริยันต์ สัตตะยาภรณ์ (2555) ได้ศึกษาผลของการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติที่มีต่อพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า หลังจากการใช้โปรแกรมการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร นักเรียนมีพฤติกรรมการตั้งใจเรียนมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยรวมเป็นสารเอนที่นักเรียน ซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งวินัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการ การจัดการเรียนการสอน ความมีวินัยที่ต้องรีบฝึกให้เป็นนิสัย มีอยู่ 4 ประการ คือ 1)ความมีวินัยในการแสดง ความเคารพ การรู้จักแสดงความเคารพอย่างถูกต้องเหมาะสม 2)ความมีวินัยในการรักษาความสะอาด 3)ความมีวินัยในการรักษาความเป็นระเบียบ ความมีระเบียบในการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ การทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 4)ความมีวินัยในการตรงต่อเวลา ความตรงต่อเวลาในที่นี้หมายถึงความตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ คือ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัยด้านความอดทนความรับผิดชอบความเชื่อมั่นในตนเองด้านความซื่อสัตย์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ความซื่อสัตย์ เป็นการประพาดิตนด้วยความจริงใจและตรงไปตรงมาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์คือชื่อตรงต่อตนเองความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานความซื่อสัตย์ต่อบุคคลความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ

8.1.2 ความมีระเบียบวินัย เป็นการควบคุมตนเองให้ประพฤติตามระเบียบแบบแผนกฎหมายข้อบังคับกติกาของสังคมขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันนำมาสู่ความสงบสุขในชีวิตของตนเองและความเป็นระเบียบในสังคมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยคือการรักษาระเบียบวินัยภายนอกและความมีระเบียบวินัยภายใน

8.1.3 ความอดทน เป็นความสามารถในการควบคุมสภาวะทางอารมณ์หรือการกระทำของตนให้เป็นไปอย่างสงบราบเรียบและเป็นปกติพร้อมทั้งยังสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ต่างๆที่มีอยู่

ต่อไปไม่มีการหยุดชะงักล่าช้าเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคหรือถูกชักจูงให้ไขว้เขว

8.1.4 ด้านความรับผิดชอบ พยายามอุทิศกำลังกายกำลังใจจนสุดความสามารถบังเกิดผลดีแก่ตนเองและส่วนรวมความรับผิดชอบอาจแบ่งได้เป็น 3 ชนิดความรับผิดชอบต่อสังคมความรับผิดชอบต่อตนเองความรับผิดชอบต่อธรรมชาติหรือต่อพระธรรม

8.1.5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันจะเกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต แต่จะต้องก่อให้เกิดความเจริญต่อตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและศีลธรรม มีความตั้งใจ และมั่นใจในพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเองและสังคม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ความซื่อสัตย์ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อตนเองความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานความซื่อสัตย์ต่อบุคคลความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ

8.2.2 ความมีระเบียบวินัย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยคือการรักษาระเบียบวินัยภายนอกและความมีระเบียบวินัยภายใน

8.2.3 ความอดทน คือ การกระทำของตนให้เป็นไปอย่างสงบราบเรียบและเป็นปกติ พร้อมทั้งยังสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ต่างๆ ที่มีอยู่ต่อไป

8.2.4 ด้านความรับผิดชอบ คือ ความสามารถบังเกิดผลดีแก่ตนเองและส่วนรวมความรับผิดชอบอาจแบ่งได้เป็น 3 ชนิดความรับผิดชอบต่อสังคมความรับผิดชอบต่อตนเองความรับผิดชอบต่อธรรมชาติหรือต่อพระธรรม

8.2.5 ด้านความเชื่อมั่นในตนเองคือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรเพศ และระดับชั้น ซึ่งควรจะมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ผลการเรียนรู้ และสถานภาพของครอบครัว

8.3.2 ควรทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

8.3.3 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษารูปแบบในการพัฒนาการมีวินัยของนักเรียน

9. เอกสารอ้างอิง

- กุลภัสสรณ์ พิทักษ์ศักดิ์ดาชัย. (2553). การศึกษาปัญหาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียน
สิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนียา แสนทิพย์. (2559). การศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง
จังหวัดระยอง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาสุริยันต์ สัตตะยาภุมภ์. (2555). ผลของการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติที่มีต่อพฤติกรรม
ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดปทุมวนารามกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). คู่มือปฏิบัติการงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์.

10. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม (สกว.) และสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งได้รับ
ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากท่าน พระมหาทองเชิด กตปุญญโญ, ผศ.ดร. และ ดร.สุพจน์ เจริญวุฒิ
ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัย
ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำ
ให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณา
ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและ
ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ต่อไป

การประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา*
EVALUATION TO USE THE COURSE FOR ADJUSTMENT BEHAVIOR OF STUDENTS
IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION BY THE
THREEFOLD TRAINING OF BUDDHISM

พนัด ด้วงติลี¹, ธนภฤต โพธิ์เงิน², วรารุณี สุขสมบุรณ์³, ฐัทนิก ศิริมงคล⁴
Panut Duangtilee¹, Thankrit Phoengum², Worawut Wuksomboon³, Tasthanuk Sirimongcol⁴
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, Thailand.^{1,2,3,4}

Email : Joe_snit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 2) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 50 รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที และวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา พบว่าหลังการทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา หลังการทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่าก่อน

การทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการรณรงค์มา ด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านบริบท ตามลำดับ

คำสำคัญ : 1. พฤติกรรม 2. หลักไตรสิกขา 3. โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to evaluate the students' behaviors both in the experimental group and control group, before and after the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha), 2) to evaluate the result of after the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha), and 3) to study about the suggestions on curriculum development to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha). The research sample consisted of 50 Mattayom 1-3 students studying in Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya College in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province in Semester 2020. The statistics used for the data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, the Independent Sample t-test, and Descriptive Analysis.

The research result revealed that: 1. The evaluation results of the students' behaviors in the control group after the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha) revealed that after the experiment, the score of the behavior was higher than before the experiment session at .01 of the different significant level. 2. The evaluation result of the students' behaviors in the

experimental group after the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School using Buddhist threefold training (Traisikkha) revealed that after the experiment, the score of the behavior was higher than before the experiment session at .01 of the different significant level. When comparing the control group with the experimental group after the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phrapariyattidhamma School revealed that the score obtained from the sample in the experimental group was higher than the score obtained from the sample in the control group at .01 of the different significant level. 3. The result of the implementation of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phra Pariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha) revealed that the students were highly satisfied in overall. When considering into aspect, all of the aspects fell on a high level in every aspect. When ranking from the highest to the lowest score, the highest score fell on the aspect of ‘The Procedures’ and the aspect of ‘The Fundamental Factors’, respectively. The lowest score fell in the aspect of ‘The Context’, respectively.

Keywords : 1. Behaviors 2. Buddhist Threefold Training (Traisikkha) Principle 3. Phra pariyattidhamma School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโดยเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญโดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุสามเณรที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวินัยพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญได้แก่ภาษาบาลี ธรรมวินัยศาสนปฏิบัติภาษาไทยภาษาอังกฤษสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขศึกษาอันเป็นพื้นฐานการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยตามควรแก่ฐานานุรูปและความสนใจเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเองได้หรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อมุ่งส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีบุคลิกภาพและอาจารย์ควรเหมาะสมและเปิดโอกาส

ให้พระภิกษุสามเณรค้นพบความสามารถความสนใจความถนัดเฉพาะตนและช่วยให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทางคัมภีร์โลกและคัมภีร์ธรรมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้ตามควรแก่สมณวิสัยโดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์รวมทั้งเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรเมื่อเรียนจบแต่ละชั้นย่อมมีความรู้เป็นเครื่องบริหารรักษาตนขณะบวชอยู่เมื่อลาสิกขาออกไปย่อมมีความรู้พอควรแก่อัตภาพเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมฆราวาสและหากมุ่งหมายจะเรียนรู้ให้สูงขึ้นไปในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมได้โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยรับพระภิกษุสามเณรที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้งสองโดยตรงสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีโครงสร้างแบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ด้านวิชาการด้านบริหารงานบุคคลด้านงบประมาณด้านบริหารงานทั่วไปโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาการดำเนินงานเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไปโดยแห่งชาติจะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากำหนดไว้ปัจจุบันการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีปัญหาหลายประการคือทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษาที่มีมาตรฐานต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแลรวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

การประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นหลักสูตรที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมของคนในประเทศชาติปัจจุบันนี้มาก แต่ปัญหาส่วนมากของการประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับพฤติกรรมของนักเรียน เกิดจากการขาดการให้ความร่วมมือที่ดีจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ประโยชน์ที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้นลดน้อยลง หรือมีประโยชน์เพียงช่วงในระยะเวลาสั้น ๆ เท่าที่กำลังดำเนินโครงการอยู่เท่านั้น การพัฒนาคนและประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ประเทศใดมีหลักสูตรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ประเทศนั้นคนย่อมมีคุณภาพ สอดคล้องกับ (ชาวลิต ชูกำแพง, 2551) กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเหมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้นๆ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนะทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้แนะทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพย่อมนำไปสู่คุณภาพของคน

ในประเทศนั้น และประสาธน์ เนืองเฉลิม (2554) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรกลายเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง หากไม่มีหลักสูตรแล้วก็เหมือนกับครูผู้สอนขาดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาที่ต้องการผลิตคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ ดังเช่นที่มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาหลักสูตรชีวิตตั้งแต่แรกเกิดโดยผู้ปกครอง กำหนดและวางแผนสำหรับชีวิตของลูกอย่างเป็นระบบก่อนการตั้งครุภัณฑ์เลี้ยงดู การอบรมบ่มนิสัย และพัฒนามาสู่ฐานคิดของการจัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการศึกษาของระบบโรงเรียน ดังนั้น การให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน จำเป็นต้องให้มีการกำหนดหลักสูตรขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตร จึงสนใจที่จะสร้างหลักสูตรการปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากศีล คือ ความละเอียดใจและความเกรงกลัวต่อการทำชั่ว สมาธิ คือ คุณภาพของจิต สมรรถภาพของจิต และสุขภาพของจิต และปัญญา คือ ความรู้ ความคิด และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 อย่าง (ไตรสิกขา) จะช่วยพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้และสามารถปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน และก่อให้เกิดแนวทางสำหรับการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ เจริญรุ่งเรืองและความดีงาม พร้อมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3.2 ได้ทราบผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3.3 ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3.4 ได้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 1 หลักสูตร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน คัดเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจงตามคุณสมบัติระดับการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปมีประสบการณ์การอบรมคุณธรรมมาอย่างน้อย 5 ปี และเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่ 2 ได้แก่ การคัดเลือกครูผู้สอน จำนวน 10 รูป/คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงตามคุณสมบัติสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 มีประสบการณ์การสอนมาอย่างน้อย 5 ปี เป็นผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่ 3 ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2563 กลุ่มที่ 3 จำนวน 50 รูป ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มแบบกลุ่มมา 1 ห้องเรียนให้เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 25 รูป และอีก 1 ห้องเรียนที่เหลือเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 25 รูป คัดเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจงตามคุณสมบัติดังนี้ 1)เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2)เป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าอบรมและตอบแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1)เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 2)เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1)แบบรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน (2)แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน (3)แบบประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม (4)แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1)คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียน ในการรวบรวมข้อมูลและดำเนินทดลอง 2)ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวิทยาลัย ในการเตรียมสถานที่เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการทดลองโดยขออนุญาตใช้สถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ จากรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวิทยาลัย 3)ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างโดยทำการสุ่มแบบกลุ่มมา 1 ห้องเรียนให้เป็นกลุ่มทดลองและอีก 1 ห้องเรียนที่เหลือเป็นกลุ่มควบคุม 4)ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมทำแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนก่อนการทดลอง(Pre-test) 5)ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 6)ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ใช้ในการฝึกอบรมนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 25 รูป 7)หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 สัปดาห์ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทำแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน(Post-test) และทำแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา และให้กลุ่มควบคุมทำแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน(Post-test) รวมทั้งสัมภาษณ์ครูผู้สอน 8)หลังสิ้นสุดการทดลอง 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา 9)ผู้วิจัยนำแบบรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมรวมทั้งนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ข้อมูลจากแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรของนักเรียนกลุ่มทดลอง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล 1)การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ 2)การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3)เปรียบเทียบคะแนนจากการรายงานตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าที(t-test) 4)เปรียบเทียบคะแนนจากการรายงานตนเองก่อนการทดลองและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การทดสอบค่าที(t-test) 5)การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6)วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมของหลักสูตร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประเมินคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียน สูงขึ้น 23 รูป เท่าเดิม 2 รูป และลดลง 1 รูป สำหรับคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนของกลุ่มทดลองก่อน

และหลังการทดลองพบว่าหลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงขึ้นทั้ง 25 รูป มีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 25 รูป ที่มีต่อหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันหลายประการ เช่น 1) ได้เรียนรู้และมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง 2) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสมได้แก่ความรับผิดชอบทางการเรียนความตรงต่อเวลาการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนความซื่อสัตย์และความอดทน และ 3) สามารถนำความรู้ไปใช้ปรับพฤติกรรมตนเองในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนยังมีข้อเสนอแนะต่อการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาหลายข้อ เช่น 1) กิจกรรมของในหลักสูตรนี้มีเนื้อหาสาระดี 2) อยากให้มีการจัดกิจกรรมนี้อีกบ่อยๆ และ 3) อยากให้นักเรียนทุกห้องได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

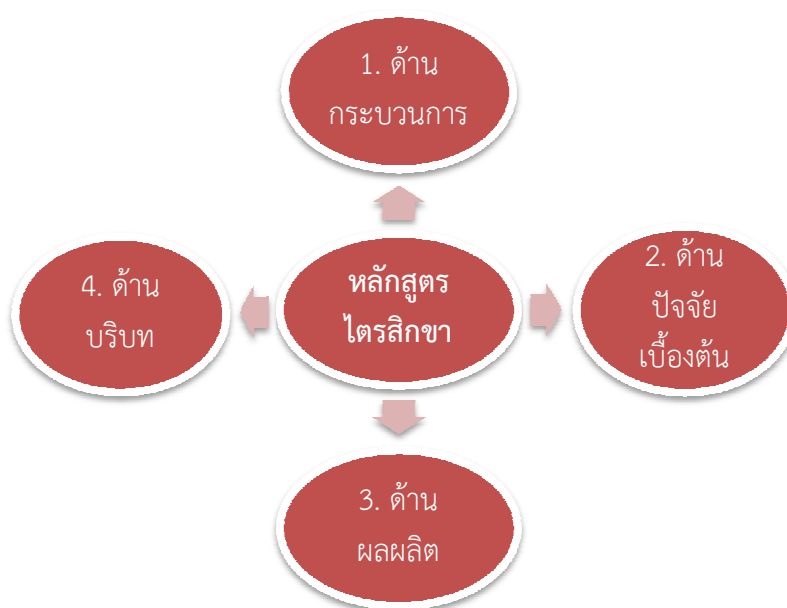
จากผลการวิจัยการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

6.1 ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โครงสร้างของหลักสูตรมีเนื้อหาและกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน และที่สำคัญเนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภา นิลพงษ์ (2554) ที่ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรโรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ พุทธศักราช 2552 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท จุดมุ่งหมายของหลักสูตรโรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์

พุทธศักราช 2552 มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมไทยตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ในระดับมากที่สุด โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ พุทธศักราช 2552 ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา อิ่มจีน (2555) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนบางป่อวิทยาตามจังหวัดสมุทรปราการผลการวิจัยพบว่าด้านบริบทผลการประเมินมีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับนโยบายและเป้าหมายโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนานันท์ อุ่นเป็ง (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโรงเรียนพญาเม็งรายอำเภอพญาเม็งรายจังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่าสภาวะแวดล้อมโดยรวมพบว่ามีเหมาะสมมากทั้งนี้อันเนื่องมาจากหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้ผ่านกระบวนการแก้ไข ตรวจสอบ และมีการดำเนินการอย่างชัดเจนในการสร้างหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา ไม่ว่าในระดับใดก็ตามก็ควรจะขาดหลักสูตรเสียมิได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้ประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใดอีกด้วยในการจัดการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ถ้าปราศจากหลักสูตรเสียแล้ว การจัดการศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้เลย หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษาที่เดียวจาก ความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าวพอสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้ 1)หลักสูตรเป็นเสมือนบ่อหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ 2)หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา 3)หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษาในระดับโรงเรียน 4)หลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู 5)หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง 6)หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม 7)หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกอย่างไร 8)หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าเป็นเช่นไร และ 9)หลักสูตรกำหนดแนวทางความรู้ความสามารถความประพฤติทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา พบว่า หลังการทดลองมีคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาของในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยการศึกษาการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมดีกว่าก่อนการทดลองแสดงว่าหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาสามารถปรับพฤติกรรมของนักเรียนได้ซึ่งลักษณะของกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการให้ความรู้โดยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปรับพฤติกรรมโดยใช้หลัก

ไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาและการฝึกให้นักเรียนคิดจนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อปรับพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นได้ดังที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมฝึกอบรมหลักสูตรนี้ตรงกันว่าหลักสูตรนี้สามารถทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมของตนเองโดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้กับครูได้รับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยการประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กลุ่ม 3 จึงมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ จากผลการประเมินผลการใช้หลักสูตร การดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นให้ความร่วมมือขณะทำกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดกล่าวคือนักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนในกลุ่มมีการอภิปรายสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันสรุปเป็นความคิดรวบยอดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต่อไปดังนั้นผู้ที่นำหลักสูตรนี้ไปใช้ต้องมีทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถปรับพฤติกรรมของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลระยะยาวของนักเรียนกลุ่มทดลองดูความคงทนของพฤติกรรมว่าเมื่อนักเรียนเข้าสู่วิทยาลัยการศึกษามัธยมศึกษาแล้วพฤติกรรมของนักเรียนยังคงอยู่มากน้อยเพียงใด

8.3.2 จากการวิจัยครั้งนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองมาดังนั้นจึงควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อิ่มจีน. (2555). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนบางบ่อวิทยาคม จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนานันท์ อุ่นเป็ง. (2555). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโรงเรียนพญาเม็งราย อำเภอพญาเม็งรายจังหวัดเชียงราย. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : ทีคิวพี จำกัด.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2557). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาหลักสูตร**. สุรินทร์ : กลุ่มวิชา
หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). **วิจัยการเรียนการสอน**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

สุภา นิลพงษ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการประเมิน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

10. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้รับทุน
สนับสนุนการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
และสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ
จากท่าน พระมหาทองเชิด กตปุญญโญ, ผศ.ดร. และ ดร.สุพจน์ เขียวรุฒ ที่ให้คำปรึกษาและ
ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่
ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและ
ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ต่อไป

การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา*

LEARNING MANAGEMENT ON THE CHANG SIP MU SUBJECT BASED ON THE FOUR
IDDHIPADA DOCTRINES OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS GENERAL
EDUCATION PHAYAO PROVINCE

พระใจ บุญชัยมิ่ง¹, ประยูร แสงใส², วิทยา ทองดี³

Phra Chai Boonchaiming¹, Prayoon Saengsai², Vitthaya Thongdee³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand.^{1,2,3}

Email : ben_lowz@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 3) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมangsa ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ และด้านวิริยะ ตามลำดับ 2. เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มี สถานภาพวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่นั้น ทางผู้บริหารและครูผู้สอนต้องตระหนักว่าควรจัดการเรียนรู้วิชาชีพแก่ผู้เรียน เพราะวิชาชีพดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของ

ความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ในการแข่งขันทักษะวิชาการ และควรจัดวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำ

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้ 2. ช่างสิบหมู่ 3. อิทธิบาทธรรม 4

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study state of learning management on the Chan Sip Mu subject (ten divisions of traditional Thai Crafts) based on the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools General Education, Phayao province, 2) compare learning management on the Chang Sip Mu subjects, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province classified by status, Educational background and work experience, 3) study the approach and suggestions in supporting learning management on the Chan Sip Mu subjects by using the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province. It is a quantitative and qualitative research. A simple random sample was drawn from 111 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire that analyzed data by Standard Deviation. t-test and the one-way analysis of variance. The qualitative research analysis by doing in-depth interviews with 16 key informant, descriptive data were analyzed.

The results were found that: 1. State of learning management on the Chang Sip Mu subjects based on the four IDDHIPADA doctrines , General Education, Phrapariyattidhamma Schools , Phayao province. Findings revealed that overall is at a high level. When considering each aspects. They were descending order, namely Vimamsa, Chanda, Citta and Viriya respectively. 2. compare the sample group of administrators and teachers , Education background and work experience. There were no difference opinions towards learning management of the Chang Sip Mu subjects by using the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province. 3. approach and promotion suggestions management of the Chang Sip Mu subjects. The administrators and teachers must realize that should provide professional learning for learners, because such professions are unique in Thai and

do not contradict the students monks. Should promote the budget in the area of training, students work was spread to be seen in the academic skill competition and should be organize expert lecturers to train the Chang Sip Mu subjects for local wisdom teachers who volunteered to teach in schools that do not yet have teachers in this field.

Keywords : 1. Learning Management 2. The Chang Sip Mu Subject (Ten Divisions of Traditional Thai Crafts) 3. The Four IDDHIPADA Doctrines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง พระภิกษุสามเณรโดยมากจะได้ศึกษาวิชาธรรมเป็นส่วนมาก วิชาช่างจะไม่ปรากฏให้ศึกษา เมื่อเพิ่มวิชาช่างสิบหมู่เข้ามาให้ศึกษา ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ย่อมมีทั้งทางธรรมและทางโลก ตามที่นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้เปิดเผยต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2554 ว่า จากการที่ได้ไปร่วมเปิดงานเทศกาลศิลปะนานาชาติ Setouchi Triennale 2016 “Session Setouchi Asia Village” ณ SunPort Takamatsu ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ประเทศไทย และจังหวัดคางาวะ ประเทศญี่ปุ่น ในโอกาสเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ครบรอบ 130 ปี ไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ โดยหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครได้ดำเนินโครงการมั่งงะ-อะนิเมะ และเกมส์ มาจัดแสดงที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพฯ ขณะที่ไทยได้อนุญาตให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะกรุงโตเกียวยืมโบราณวัตถุที่ล้ำค่าของกรมศิลปากรจำนวน 50 ชิ้นไปจัดแสดงที่ญี่ปุ่นรวมถึงแลกเปลี่ยนศิลปะและนิทรรศการร่วมกันตลอดทั้งปี 2017 ด้วย จากการร่วมงานดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดว่า ควรสร้างจังหวัดแห่งศิลปะขึ้นในประเทศไทย เพราะมั่นใจว่าประชาชนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยเบื้องต้นจะนำร่องที่จังหวัดพะเยาเป็นแห่งแรก เพราะมีศักยภาพและทุกวันนี้ก็แทบจะเป็นเมืองศิลปะโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว (เดลินิวส์ออนไลน์, 2560)

ในจังหวัดพะเยา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระทัย ห่วงใยวิชาช่างของไทยเป็นอย่างยิ่งและได้มีพระวิริยะที่จะอนุรักษ์ทำนุบำรุงการช่างของไทยให้ปรากฏ กองกามอยู่ในผืนแผ่นดินไทยสืบต่อไป นับเป็นมหามงคลอันดีต่อชาติบ้านเมือง (โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา, 2554) โดยมอบหมายให้ว่าที่ ร้อยตรี กิตติ พันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ ที่รับสนองงานพระองค์ให้ประสานงานกับวิทยาลัยเพาะช่าง นำวิชาการช่างสิบหมู่เข้าสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และให้แต่ละโรงเรียน จึงได้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัด

การศึกษาด้วยหลักสูตรท้องถิ่น โดยพระองค์ทรง เห็นว่าผู้เข้ามาบวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ นั้น เป็นผู้ที่มีมาจากครอบครัวที่ยากจนเป็นส่วนใหญ่ และโอกาสที่จะได้รับฝึกฝนทักษะวิชาชีพชั้นสูงก็มี โอกาสไม่มากนัก พระองค์จึงเล็งเห็นว่า ช่างสิบหมู่ น่าจะเหมาะสมกับสมณะเพศที่จะศึกษาเล่าเรียน กว่าวิชาชีพอื่นๆ

เมื่อช่างสิบหมู่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วิชาช่างสิบหมู่จึงถูกจัดเข้าเป็นกลุ่มศิลปะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) และมัธยมศึกษาตอน ปลาย (ม.4 - ม.6) นักเรียนที่ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีความเสี่ยง ด้าน ยาเสพติด ได้แก่ ครอบครัวยากจนบ้าง ครอบครัวที่หย่าร้างอาศัยอยู่กับตายาย หรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวที่กำพร้าพ่อหรือแม่และอาศัยอยู่กับตายายหรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวมีปัญหาทางครอบครัว คือพ่อหรือแม่ไปมีคู่ครองใหม่บ้าง และครอบครัวจากชาวเขาเผ่าต่างๆ บ้าง แล้วเข้ามาบรรพชาเป็น สามเณร โดยอาศัยอยู่ในวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนนั้นๆ เพื่อศึกษาเล่าเรียน ปีการศึกษา 2560 มี นักเรียนทั้งหมด 2,344 รูป (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา, 2560) ในแต่ละปีการศึกษาจะพบปัญหานักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ส่วนใหญ่จะลาสิกขาไปศึกษาต่อทาง ฆราวาส หรือไปประกอบอาชีพ อื่นๆ แต่จากข้อมูลการสำรวจการศึกษาต่อในแต่ละปีของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2558 พบว่า ลาสิกขาไปศึกษาต่อเป็นฆราวาสร้อยละ 85 ที่เหลือศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เปิดโอกาสให้ ในขณะที่กลุ่มที่ลาสิกขา ไปนั้นยังพบว่าไปประกอบอาชีพเป็น กรรมกร บางคนก็หันไปหาขายเสพติดซึ่งมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นที่อยู่ อาศัย ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม ตามมา เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพติดตัวไป(สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา, 2558)

ดังนั้น กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้เล็งเห็นถึงปัญหา การประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาชีพช่างสิบหมู่ขึ้นเพื่อเป็น การฝึกวิชาชีพให้แก่นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาเป็น การสร้างสรรค์สัมมาชีพแก่นักเรียน เมื่อลาสิกขาไปก็จะได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและ ครอบครัว ถ้ายังอยู่ในเพศบรรพชิตก็จะได้ช่วยจรรโลงศิลปวัฒนธรรมตระกูลช่างสิบหมู่ให้สืบไปอย่าง ยั่งยืน โดยเบื้องต้นได้รับการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้เข้ามารับผิดชอบ

สนับสนุนแผนสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่ก็มีปัญหาด้านการถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ประกอบกับครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ท้องถิ่น หรือชำนาญการเฉพาะเรื่อง ไม่มีประสบการณ์สอน การถ่ายทอด และบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัยจึงทำให้กระบวนการถ่ายทอดได้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงกระบวนการเรียนการสอนและการถ่ายทอดวิชาชีพช่างสิบหมู่แก่นักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยประยุกต์อิทธิบาทธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ หมายถึง สร้างความพอใจในการทำงานประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร จิตตะ หมายถึง ความมีจิตใจสู้ไม่ถอยต่อปัญหาหรืออุปสรรค วิมังสา หมายถึง การรู้จักใช้ปัญญาใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบด้านในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย มาบูรณาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องคุณธรรมมุ่งเพื่อให้นักเรียนได้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ รักพอใจ ขยันหมั่นเพียรพยายามตั้งใจไม่ปล่อยวางธุระ จิตใจจดจ่อตรวจสอบใคร่ครวญด้วยปัญญา โดยความเห็นชอบและความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งน่าจะทำให้วิชาชีพช่างสิบหมู่เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบกระบวนการสอนช่างสิบหมู่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.2 ได้ทราบแนวคิด ทฤษฎี การใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 การเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.3 ได้ทราบแนวทางการส่งเสริม การอนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปะท้องถิ่นจากองค์ความรู้
ช่างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.4 สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เกิด
ประโยชน์ได้สูงขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม เป็นการผสมผสานวิจัยระหว่าง
วิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษา
วิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการข้อมูล
คุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและด้วยวิธีการทางสถิติ ประชากรใน
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัด
พะเยา มี 8 โรงเรียน จำนวน 156 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 รูป/คน โดยใช้เทียบจากตาราง
สำเร็จรูป Krejcie & Morgan เป็นตารางที่ให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่า
สัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร การได้มาซึ่งกลุ่ม
ตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบกระจาย โดยวิธีการเทียบสัดส่วน แล้วเก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามระเบียบวิธีวิจัย โดยการสุ่มจากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 8 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ผู้บริหารและ
ครูผู้สอน จำนวน 16 รูป/คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้บริหาร 8 รูป ครูผู้สอนวิชาช่างสิบ
หมู่ 8 รูป/คนจากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัย
ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ และ
นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์และส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ตามลำดับต่อไปนี้

5.1 สภาพการจัดการเรียนรู้อาจารย์ช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอภิปาฐธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ข้อคำถามในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้หลักอภิปาฐ 4 “ด้านฉันทะ” เพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอภิปาฐ 4	3.66	0.531	มาก
2. การใช้หลักอภิปาฐ 4 “ด้านวิริยะ” เพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอภิปาฐ 4	3.65	0.548	มาก
3. การใช้หลักอภิปาฐ 4 “ด้านจิตตะ” เพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอภิปาฐ 4	3.66	0.520	มาก
4. การใช้หลักอภิปาฐ 4 “ด้านวิมังสา” เพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอภิปาฐ 4	3.68	0.509	มาก
รวม	3.66	0.496	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอภิปาฐธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ($\bar{X} = 3.68$) ด้านฉันทะ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านจิตตะ ($\bar{X} = 3.66$) และด้านวิริยะ ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอภิปาฐธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านฉันทะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกพอใจที่ได้ใช้ปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญและการค้นหาและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ต้องการเรียน หรือทำงานให้สำเร็จ ($\bar{X} = 3.68$) นักเรียนมีความตั้งใจเรียนหรือทำหน้าที่หรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ($\bar{X} = 3.68$) นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ ($\bar{X} = 3.63$) และ นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ พอใจในสิ่งที่กระทำ ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

2. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอภิปาฐธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านวิริยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ได้ใช้ความอดทน ในการทำงาน และการค้นหาและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.75$) รองลงมานักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ต้องการเรียน หรือ การทำงานให้สำเร็จลงโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.67$) นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ เข้มแข็งและจดจ่อในสิ่งนั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึง ความสนใจใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียรและความพอใจในสิ่งที่กระทำอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.59$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานใดๆ ให้สำเร็จ ตรงตามเวลาที่กำหนด ได้แก่ ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา การเข้าชั้นเรียนตรงเวลามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.56$) ตามลำดับ

3. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านจิตตะโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการกระทำที่แสดงถึง ความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.77$) รองลงมา นักเรียนมีพฤติกรรมความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่องานที่ทำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.69$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำด้วยความคิดให้งานสำเร็จมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.64$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการกระทำที่แสดงถึง ความรู้สึกที่ได้ใช้สมาธิในการทำงาน และแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.62$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำทั้งกายและใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ

4. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านวิมังสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลประกอบการทำงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.74$) รองลงมา นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่แสดงถึงการไตร่ตรองต่องานที่ทำหรือได้รับมอบหมายอย่างรอบคอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.70$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดมั่นในงานที่ทำ ด้วยการวางแผน ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนแสดงถึงวิธีทดลองงานที่ทำหรือได้รับมอบหมายให้สำเร็จและนำไปใช้ในการทำงานของตนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนด้วยการยึดมั่น พิจารณาใคร่ครวญและค้นหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานเสมอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า 1) จำแนกตามสถานภาพพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันได้แก่ การใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านฉันทะ” การใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านวิริยะ” และการใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านจิตตะ” และผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านวิมังสา” 2) จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน 3) จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.3 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยา จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชคฤห์วิทยาโรงเรียนวัดม่วงชุมวิทยาโรงเรียนวัดห้วยนวิทยาโรงเรียนวัดห้วยข้าวกล้าโรงเรียนวัดดอนไชยโรงเรียนสุวรรณคณานุสรณ์โรงเรียนนาปรังวิทยา โรงเรียนวัดโพธาราม จำแนกเป็นผู้บริหาร 8 รูป/คน และครูผู้สอน 8 รูป/คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ พบว่า ปัจจุบันทั้ง 8 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่แตกต่างกันไป ได้แก่ การแกะสลัก การตัดกระดาษ ปิดทอง พระพุทธรูปวาดเขียนช่างปูนปั้น (ปั้นลายไทย ปั้นกระถาง) การแกะสลักลายกระดาดสา ผ้าม้ายดิบ และหยวกกล้วย ตอกลายผ้าการกัฏกระจกช่างแพ้นท์ภาพลงผ้าหรือกระดาดแข็งเป็นต้น ตามภูมิปัญญาของแต่ละที่ จัดการเรียนการสอนโดยครูที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยครูผู้มีความรู้ตรงตามวิชาที่สอนหรือครูที่ผ่านการฝึกอบรมจนมีความรู้และทักษะในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอในรายวิชาที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี เพราะได้ศึกษาทั้งในทางทฤษฎีและลงมือฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะในระดับที่น่าพอใจ จากการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มรายวิชาดังกล่าวส่งผลต่อผู้เรียนบางท่าน เมื่อลาสิกขาบทแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ส่วนแนวทางการ

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ นั้น ทางผู้บริหารและครูผู้สอนควรตระหนักว่าจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่และช่างภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้เรียน เพราะวิชาซึ่งดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ในการแข่งขันทักษะวิชาการและควรจัดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพช่างที่หลากหลาย และควรเสนอขออัตราบรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำเป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ($\bar{X} = 3.68$) ด้านฉันทะ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านจิตตะ ($\bar{X} = 3.66$) และด้านวิริยะ ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนวิชาช่างสิบหมู่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าการเรียนวิชาช่างสิบหมู่ที่ทางโรงเรียนจัดสอน ซึ่งสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ พชร แสงเพชร (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 พิจารณาเป็นรายด้านผลวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่า สูงที่สุด คือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมาคือ ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.98 และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

6.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามสถานภาพวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงานพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้เพราะทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนต่างก็ตระหนักถึงการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ในรายวิชาที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้ล้วนเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมงานบุญหรือประเพณีที่วัดทางล้านนาจัดขึ้นเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อธิปไตยธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแยกตามด้านวิริยะ จิตตะ วิมังสา และโดยรวมทั้ง 4 ด้านของครูระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านฉันทะอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ยกเว้นด้านวิริยะของครูเพศหญิงอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านฉันทะตามประสบการณ์การสอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรพบว่า ครูปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และครูมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 25 ปีและ 25 ปีขึ้นไป มีการประยุกต์ใช้อธิปไตยธรรม 4 โดยรวมและรายด้านในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน ส่วนครูเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันในรายด้านแต่แตกต่างกันโดยรวมที่ครูเพศหญิงมีการประยุกต์ใช้มากกว่าครูเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิปาธธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่นั้นทางผู้บริหารและครูผู้สอนต้องตระหนักว่าควรจัดการเรียนรู้วิชาชีพระยะสั้น เพราะวิชาชีวดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ยอมรับในการแข่งขันทักษะวิชาการและควรจัดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำเป็นต้นที่เป็นเช่นนี้เพราะวิชาช่างสิบหมู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของล้านนาไทย จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแพร่ให้เกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการฝึกอบรมครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดทักษะ เพื่อถ่ายทอดแก่นุชนสืบต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล) (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิปาธธรรม 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิปาธธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการกระชับเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับระยะเวลา มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจในการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ ความสามารถของผู้เรียน มีกระบวนการ วิธีการสอนที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการการคิด วิเคราะห์ และการสังเคราะห์ ตามหลักการและเหตุผลด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ด้านทักษะ การเรียนรู้และสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ 1)สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดพะเยา มีการนำหลักอิทธิบาทธรรม 4 ไปใช้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ และด้านวิริยะ ตามลำดับ 2)จากการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่าง 10 หมู่ โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ของผู้บริหารและครูผู้สอน ไม่มีความแตกต่างกัน 3)แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่าง 10 หมู่ โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ผู้บริหารและครูผู้สอน ควรจัดการเรียนรู้วิชาช่าง 10 หมู่ หรืออื่นๆ แก่ผู้เรียน เพราะวิชาดังกล่าวเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัย ควรส่งเสริมงบประมาณให้เพียงพอ ควรเผยแพร่ผลงานของนักเรียนในการแข่งขัน จัดงานวิชาการ ควรอบรมครู ภูมิปัญญาไทยท้องถิ่นให้เพิ่มทักษะในการสอนวิชาช่างต่างๆ และควรบรรจุครูที่จบช่างศิลป์ให้สอนประจำในโรงเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรจัดการจัดการเรียนรู้วิชาช่างอื่นๆ ที่ไม่ขัดต่อสมณวิสัยแก่นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.1.2 ควรวิเคราะห์วิชาช่างสิบหมู่ว่าวิชาใดสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น แล้วนำมาจัดการเรียนรู้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น

8.1.3 ควรจัดการศึกษาสองหลักสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยทำ MOU ระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนวิชาช่างสิบหมู่ ทั้งครูประจำและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับเชิญมาสอน ควรวิเคราะห์วางแผนการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ที่ผู้เรียนต้องการเรียน จัดทำแผนการเรียนรู้รวมถึงหาแหล่งงบประมาณมาสนับสนุน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง

8.2.2 ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยา ควรจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิชาช่างสิบหมู่ในงานแข่งขันทักษะวิชาการและวิชาชีพให้สาธารณชนได้รับทราบ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมข้อวิริยะ ความเพียร ใช้ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้วิชาช่างกับสัมฤทธิ์ผลทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา. (2560). **ข้อมูลการศึกษา ปี 2560**.
พะเยา : กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา.
เดลินิวส์ออนไลน์. (2560). ชู “เชียงราย” เมืองศิลปะแห่งแรกในไทย. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2562.
จาก <http://www.dailynews.co.th/education/511242>
- พชร แสงเพชร. (2558). **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล). (2560). **ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา. (2554). **รายงานโครงการฝึกวิชาชีพช่างสิบหมู่เครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง**. พะเยา : โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา.
- ลักขณา สรีวัฒน์. (2559). **การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูระดับประถมศึกษา**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 10(2). 163-170.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา. (2558). **สารสนเทศ 2558**. พะเยา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส ประธานที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงวันสำเร็จอย่างเป็นกัลยาณมิตร ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้และขอขอบคุณผู้มีส่วนอุปถัมภ์ช่วยเหลือด้านอื่นๆ ตั้งแต่ที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาจนสำเร็จปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ขอสำนึกในน้ำใจของทุกท่านอย่างมีวันลืมิ

นาฏกรรมในงานแสดง แสง เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย*
PERFORMING/ARTS IN THE LIGHT SHOW & SOUND: THE LEGEND OF
NAGA FIREBALL, NONG KHAI PROVINCE

หิรัญญา จอดนอก¹, อูรารมย์ จันทมาลา²

Hirunya Jodnok¹, Ourarom Chantamala²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : badkee2016@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาที่มาของนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รู้ จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย เป็นการดำเนินเรื่องด้วยบทพากย์มีศิลปะการแสดงรูปแบบต่างๆ ผสานเข้าไว้ตลอดช่วงเวลาของการแสดง นำเสนอสุนทรียภาพสู่ผู้ชมในด้านบทประพันธ์ รูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 5 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 กำเนิดแม่น้ำโขงมหานที องค์ที่ 2 ประเพณีบุญบั้งไฟ องค์ที่ 3 พญานาคีขอบรรพชา องค์ที่ 4 โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ องค์ที่ 5 เมื่อมาถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 มีแนวคิดจาก ความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อพญานาค นาฏกรรมเหล่านี้แนวความคิดจากมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับตำนานความเชื่อ เรื่องพญานาคและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ในวรรณกรรม ความเชื่อ ประเพณี มาสื่อความหมายด้วยการแสดงละครและท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ประกอบ บทละคร บทเพลง ดนตรี ที่ร้อยเรียงให้สัมพันธ์กัน โดยผสมผสานแบบแผนของ การละคร นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง กับความเป็นพื้นถิ่นอีสาน 2. นาฏกรรมในงาน แสงสีเสียงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย สะท้อนความเชื่อ เรื่องพญานาคโดยใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารโดยนำเอาศิลปะพื้นถิ่นและนาฏศิลป์ไทยแสดงถึงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

คำสำคัญ : 1. นาฏกรรม 2. การแสดงแสงสีเสียงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค 3. บั้งไฟพญานาค

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the origin of performing arts in the show light and sounds: The legend of Nag fireball work in Nong Khai province, 2018–2020, 2) to study developed performing arts in the show light and sounds: The legend of Nag fireball work in Nong Khai province, 2018–2020. The samples used in the research were, three knowledgeable people, ten performers, ten general public's The research tools was an observation, an interview questionnaire and presented dates by descriptive analysis.

The finding of this research found that; 1. Performing art in the show light and sound: The legend of Nag fireball work in Nong Khai province was intended to proceed with the script. There were various forms of playing and performing arts of Northeastern folk styles merged throughout the period of the performance. Presented aesthetics to audiences in opus. The format of the performance was divided into five divisions, which were: the first, the origin of the Mekong River Mahanathee, the second, rocket festival, the third, Nakee asked for ordination, the fourth, please Buddhist mother in second heaven where Indra dwells and the fifth, when the 15th day of the waxing moon on the 11th lunar month. There was a concept from belief and faith towards the Naga. In these performing arts, the concept of myths, beliefs of Naga and important events in literature, beliefs and traditions were conveyed by newly invented dramas and dances, plays, song, music that were tied together by merging the patterns of drama, Thai dance, local dance with the Isan locality. 2. Performing arts in the show light and sounds: The legend of Naga fireball work in Nong Khai province to reflect beliefs about the story of Naga by used dance art was an important communication tool by bringing local arts and Thai dance to represent local arts and culture.

Keywords : 1. Performing/Arts 2. Light Show & Sound : The Legend of Naga Fireball 3. Naga Fireball

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ผู้คนและชุมชนที่อาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำต่างๆล้วนมีตำนานเรื่องเล่ามากมาย ที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อและปรากฏการณ์หลายๆ อย่างที่ปรากฏขึ้นและ สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ดินแดน ต่างๆ ที่แม่น้ำโขงไหลผ่านก่อให้เกิดอารยธรรม ประเพณี ความเชื่อ และปรากฏการณ์ต่างๆ มากมาย ดังเช่น ความเชื่อเรื่องพญานาคอันเป็นความเชื่อหนึ่งที่สะท้อนผ่านงานด้านศิลปกรรมและ ศิลปะการแสดงในหลายๆ พื้นที่ของประเทศไทย จากความสัมพันธ์ของคนกับแม่น้ำโดยเฉพาะในเขต ลุ่มน้ำโขง ก็ปรากฏความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติโดยเฉพาะความเชื่อเรื่อง พญานาคดังนั้น นาค เป็นผู้สร้างแม่น้ำลำธารต่างๆ จึงกลายเป็นผืนน้ำซึ่งหมายถึงวิญญาณของบรรพ บุรุษที่คอยรักษาต้นน้ำลำธาร ที่เคารพบูชาเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน 12 ชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขงจึงมี พิธีไหลเรือไฟเพื่อบูชาพญานาค เพราะ หน้า เป็นเจ้าของแผ่นดินแถบนี้เป็นผู้สร้างบ้านแปงเมือง และคุ้มครองบ้านเมืองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขสิทธิพญานาคจึงน่าจะเป็นความเชื่อพื้นฐานของคนในแถบ ลุ่มน้ำโขง (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2529)

จากความเชื่อต่างๆ ภาคอีสานเป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญอันเต็มไปด้วยร่องรอยหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่พร้อมจะพลิกให้เห็นโฉมหน้าแท้จริงของประวัติศาสตร์ไทยและ ภูมิภาคอุษาคเนย์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2546) กลุ่มชนในวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง พญานาค เป็นงูใหญ่ที่มี อิทธิฤทธิ์ และมีตัวตนจริง ซึ่งเชื่อว่าอาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำต่างๆและมีช่องรูพญานาค และในดินแดนที่ เป็นภาคอีสานของประเทศไทยเชื่อกันว่า “พญานาค” มีตัวตนจริง มีภพภูมิ เป็นโลกทิพย์อยู่ใต้เมือง บาตาล มีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เกิดสรรพภาวะเหนือโลกได้ อีกประการ มีปกติวิสัยเป็นผู้รักษา บริสุทธิ์ศีลแต่ก็มีพวกที่เป็นมิฉฉาธิฐและสัมมาธิฐ พญานาคจึงเป็น สัตว์กึ่งเทพสามารถจำแลงแปลง กายได้ และเป็นที่ยึดมั่นศรัทธาจากภาพลักษณ์ที่สร้างมาจาก จินตนาการอันวิเศษยอดเยี่ยมของคนโบราณ และได้จดจารึกผูกขึ้นเป็นนิยายหรือนิทานปรัมปราที่ เล่าขานสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนว่า “พญานาค” เป็นสัตว์ในตระกูล “งู” แต่ตัวใหญ่มากและมีอิทธิฤทธิ์มากมาย ตัวจริงมีลักษณะเป็นงู มีหงอน มีเกล็ดสีดำวาวแวบดังสินิล ดวงตาแดง ทั้งให้ คุณและให้โทษต่อผู้นับถือ และยังเป็นระบบ สัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ที่กลุ่มคนไทยอีสานหรือภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เคารพยก ย่องและยำเกรงต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์โดยเฉพาะชุมชน อีสานแห่งลุ่มแม่น้ำโขง พวกเขามีแรงบันดาลใจ บนความเชื่อที่ว่า พญานาค คือ “เจ้าแห่งแม่น้ำโขง” และนั่นก็เป็นการเชิดชูเกียรติให้เป็นเทพเจ้าผู้ ศักดิ์สิทธิ์ประจำ ณ สายน้ำนี้ (สิทธา เขตะวัน, 2526)

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดฝั่งแม่น้ำโขง มีชื่อเสียงด้านการ ท่องเที่ยว โดยเฉพาะการชมบั้งไฟพญานาคในวันออกพรรษา ผู้คนที่อาศัยอยู่ในแถบนี้ต่างก็มีความ เลื่อมใส ความศรัทธาต่อพญานาค เชื่อกันว่า เป็นผู้ ดลบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นอยู่ อันสงบสุข มั่นคง มั่งคั่ง แต่ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิฤทธิ์ที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติต่างๆมาสู่ผู้คนได้ ในวัน 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันออกพรรษา จะเกิดปรากฏการณ์ขึ้นในน้ำโขง จังหวัดหนองคาย เป็นปรากฏการณ์

เกิดลูกไฟสีแดงอมชมพูพุ่งขึ้นจากกลางลำน้ำโขง ขึ้นสู่ท้องฟ้า ไม่มีควัน ไม่มีเสียง ไม่มีกลิ่น ขนาดความสูง 20-50 เมตร ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาร่วม 100 ปีแล้ว ชาวบ้านจะเรียกลูกไฟนี้ว่า “บั้งไฟพญานาค” ชาวบ้านเชื่อกันว่า เป็นบั้งไฟพญานาคที่จุดเพื่อเป็นพุทธบูชา เนื่องจากแม่น้ำโขงเป็นที่อยู่อาศัยของพญานาค บั้งไฟพญานาคยังเป็นความเชื่อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงไม่ว่าจะเป็นชนบทรอบแม่น้ำโขงประเพณีและความเป็นอยู่ บั้งไฟพญานาคเป็นความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งโขง (ชาญ เกียรติพิบูลย์, 2540)

จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ “บั้งไฟพญานาค” ที่แม่น้ำโขงบริเวณจังหวัดหนองคาย ในช่วงออกจิงพรรษา ทำให้เกิดการจัดการแสดง แสง สี เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค เป็นงานประจำปีของจังหวัดหนองคาย เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงตำนาน เรื่องเล่า ความผูกพัน วิถีชีวิต ของผู้คน จังหวัดหนองคายกับความเชื่อเรื่องพญานาคและเป็นการเล่าขานตำนานบั้งไฟพญานาคที่เหล่าพญานาคพ่นลูกไฟขึ้นมาเป็นเครื่องสักการบูชาต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากที่เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา ในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 การจัดการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค ในชื่อชุด “มหาพุทธบูชา นาคะประทีป นาฏนันทการ” ใน พ.ศ. 2563 เป็นการจัดการแสดงครั้งที่ 23 การแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค เป็นการนำตำนานของพญานาคมาผูกร้อยเป็นเรื่องราว แบ่งเป็น 5 องค์ดังนี้ องค์ที่ 1 เป็นการกำเนิดแม่น้ำโขงมหานที องค์ที่ 2 ประเพณีบุญบั้งไฟ องค์ที่ 3 พญานาคีขอพรพญา องค์ที่ 4 โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ องค์ที่ 5 เมื่อมาถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (ยอดยิ่ง ราชตั้งใจ, 2563)

ดังนั้น ความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงกับความเชื่อเรื่องพญานาคจึงกลายมาเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนออกมาผ่านกิจกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีการแสดงและการละเล่น การจัดกิจกรรมการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย จึงเป็นภาพฉายลักษณะหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่าง ความเชื่อเรื่องพญานาคและศิลปวัฒนธรรมเข้าหากันโดยมีรูปแบบนาฏกรรมเป็นพื้นที่อันโอสานเป็นแกนกลางเชื่อมความบันเทิงให้เข้ากับความเชื่อ กลายเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงรูปแบบพัฒนาการของนาฏกรรมที่ปรากฏในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย เนื่องจากการแสดงนาฏกรรมใน แสง สี เสียง ที่มีลักษณะสะท้อนความเชื่อเรื่องพญานาคอย่างเด่นชัด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาที่มาของนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563

2.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงที่มาของนาฏกรรมในการแสดง แสง สี เสียง เปิด ตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563

3.2 ได้ทราบถึงกลวิธีและกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563

3.3 ได้ทราบถึงรูปแบบนาฏกรรมต่างๆในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ คือนักวิชาการ ผู้กำกับ ผู้เขียนบท จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการแสดงนาฏกรรม จำนวน 10 คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามเก็บรวบรวมจากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดเป็นหมวดหมู่ นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้มาจัดหมวดหมู่และสรุปสาระสำคัญตามประเด็น แล้วนำมาวิเคราะห์จำแนกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏกรรมในการแสดงแสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย นำมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่และอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 ที่มาของนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พ.ศ.2561-2563 พบว่า ความเชื่อความศรัทธาของผู้คนที่มาต่อพญานาค โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง มีความเชื่อความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจ อิทธิฤทธิ์ของพญานาค ความสัมพันธ์ระหว่างพญานาคกับผู้คนมีมาอย่างช้านาน จังหวัดหนองคายมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ “บั้งไฟพญานาค” มีลักษณะเป็นลูกไฟสีแดงอมชมพู ไม่มีกลิ่น ไม่มีเสียง ไม่มีควัน พุดขึ้นกลางลำน้ำโขงในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ทำให้เกิดการจัดงานประจำปี (เกสร วรรณราช, 2563) คือ

การจัดการแสดง แสง เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาคขึ้น เกิดจากการดำริของนายอำนาจ ประชารัฐ อธิการผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาชมบั้งไฟพญานาค ได้รับรู้เรื่องราว ตำนาน ความเชื่อ เรื่องเล่า ความผูกพัน วิถีชีวิต ของผู้คนลุ่มน้ำโขง จังหวัดหนองคายกับพญานาค โดยได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของศิลปะการแสดง แสง เสียง จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2540 สืบเนื่องต่อกันมาเป็นเวลา 23 ปี เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความเชื่อที่ชาวหนองคายมีต่อบั้งไฟ พญานาค ว่าเกิดจากพญานาคซึ่งมีความศรัทธาต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้พญาลูกไฟถวายขึ้นเป็น พุทธบูชา ในขณะที่พระพุทธรูปเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา ในคำคืนวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความเชื่อเรื่องพญานาคกับนาฏกรรม อันเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน การแสดง แสง เสียง เปิด ตำนานบั้งไฟพญานาค เริ่มครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2540 ด้วยความร่วมมือของจังหวัด หนองคาย เทศบาลและสำนักวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย ในปี พ.ศ.2545 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เข้ามาเป็นเจ้าภาพในการทำการแสดง แสง เสียง ทั้งหมด ชมรมนาฏศิลป์หนองคายได้จัดทำ บทและดำเนินการแสดง เรื่อยมาโดยมี นายยอดยิ่ง ราชตั้งใจ นักวิชาการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด หนองคาย ผู้กับการแสดง ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน จากนั้นปี พ.ศ.2546 จังหวัดหนองคายได้ มอบหมายให้เทศบาลหนองคายเป็นเจ้าภาพในการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายมาโดย ตลอด การแสดง แสง เสียง ช่วง 5-6 ปีแรก ใช้ชื่อชุดการแสดง ว่า เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค และ ในปีต่อมา ท่าน ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ราชบัณฑิต ได้มีโอกาสมาชมการแสดง แสง เสียง จึงเห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความอลังการ และความตั้งใจของชาวจังหวัดหนองคาย ท่านเลยเปลี่ยนชื่อการ แสดงว่า มหาพุทธบูชา นาคะประทีป นาฏนันทนากการ จนมาถึงทุกปัจจุบัน (ยอดยิ่ง ราชตั้งใจ, 2563) และนาฏกรรมในการแสดงแสง สี เสียง มีพัฒนาการดังนี้

5.2 พัฒนาการนาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัด หนองคาย พ.ศ.2561-2563 พบว่า มีการดำเนินเรื่องด้วยบทพากย์ มีลำดับการแสดงแบ่งออกเป็น 5 องค์ ดังนี้ องค์ที่ 1 กำเนิดแม่น้ำมหานที องค์ที่ 2 ประเพณีบุญบั้งไฟ องค์ที่ 3 พญานาคีขอบรรพชา องค์ที่ 4 โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ องค์ที่ 5 เมื่อมาถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

5.2.1 ด้านการละคร ซึ่งในปี พ.ศ.2561 ละครจะยังเป็นการตีบท กระบวนการเคลื่อนไหว อวัยวะร่างกายของนักแสดงที่สื่อออกมาในลักษณะต่างๆให้ตรงตามบทพากย์ ต่อมาปี พ.ศ.2562-2563 การแสดงยังคงยึดเนื้อหาเดิม รูปแบบเดิม แต่สิ่งที่พบว่ามี การนำเอา ท่ารำตีบท อุปกรณ์ ประกอบการแสดง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เริ่มเข้ามามีบทบาทในการแสดงมากขึ้น จะใช้ภาษาท่าทาง นาฏศิลป์ ภาษาที่ใช้สำหรับการสื่อสารของนักแสดง กิริยา ท่าทางของร่างกาย สีหน้า และอารมณ์ที่ ปรากฏขึ้นมา ทำซึ่งใช้แทนคำพูด ทำที่เป็นอริยาบถ กิริยาอาการ แสดงถึงอารมณ์ภายใน เพื่อให้เข้าใจ โดยใช้ท่าทางนาฏศิลป์เป็นตัวสื่อไม่ใช่คำพูดที่ชัดเจน และเกิดความงดงาม ความอ่อนช้อยมากขึ้น

และมีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงที่อยู่ในปัจจุบันเข้ามาผสมผสานเข้ากับละคร เช่น มอเตอร์ไซด์ ปืนฉีดน้ำ ถุงสายรุ้ง (สุจินต์ ภารศิริ, 2563) และเครื่องแต่งกาย สีมของตัวละคร เพื่อสร้างอรรถรส เพื่อดึงดูดผู้ชมที่มีความหลากหลายช่วงวัย ให้มากขึ้น (ภาคิน สกฤตพัฒน์เกษร, 2563)

5.2.2 นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ใช้ลีลาท่าร่าที่สื่อให้เห็นถึงการต่อสู้กันระหว่างพญาสุวรรณคากับพญาสุทโธนาถ ในปี พ.ศ.2561 การแสดงยังเป็นการใช้ท่าร่าที่อ่อนช้อย ยึดในลีลาท่าร่า นาฏศิลป์ไทยต่อมาในปี พ.ศ.2562-2563การแสดงเริ่มใช้ท่าร่าที่เข้มแข็ง สื่อให้เห็นถึงการต่อสู้มากขึ้น มีการผสมผสานนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบโขน และนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบท่าสามัญชนเข้าด้วยกันอย่างลงตัว

5.2.3 นาฏศิลป์พื้นเมืองอนุรักษ์ การแสดงชุด เชิงบังไฟ เป็นประเพณีและพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ครั้งโบราณกาล จากคตินิยมและความเชื่อเรื่องตำนาน พญาคันคาก ชาวอีสานสืบทอดกันมาพร้อมกับประเพณีการจุดบังไฟ คือก่อนที่จะทำบังไฟเพื่อจุดถวายพญาแถนบนสวรรค์ ชาวบ้านจะรวมตัวกันออกเชิงไปรอบๆ หมู่บ้านหรือชุมชนใกล้เคียง เพื่อบอกบุญขอรับไทยทาน เพื่อซื้อดินประสิว มาทำเป็นดินปืนเพื่อบรรจุทำเป็นบังไฟ และจุดในพิธีขอฝนต่อไป ท่าพ้องในการแห่บังไฟ มีอยู่ด้วยกัน 3 คือ ท่าไหว้ครู ท่าร่าเชิง ท่าบูชาเทวดาอารักษ์การแสดงชุดเชิงบังไฟ ในปี พ.ศ.2561-2562 ลีลา ท่าร่า เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย จังหวะดนตรี ยึดแบบดั้งเดิม ต่อมาในปี พ.ศ.2563 ลีลา ท่าร่า ได้นำเอาท่าที่ไม่ใช่ท่าร่าในเชิงบังไฟเข้ามาผสมผสานกับท่าแบบดั้งเดิมเพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้กับการแสดง แต่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย จังหวะทำนองเพลงก็ยังคงยึดแบบดั้งเดิม

5.2.4 นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ ในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบังไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย พบการแสดง อีสานสร้างสรรค์ 2 ชุดการแสดง

1) พ่อนุชาพญานาค ปรากฏในองค์ที่ 4 ปี พ.ศ. 2561 การแสดงชุดนี้ จะใช้ท่าที่ยังไม่เป็นรูปแบบที่แน่ชัด ยังไม่มีท่าของนาฏศิลป์พื้นเมืองยังไม่ชัดเจนเป็นท่าในลักษณะของการย่ำเท้าวิ่ง ไปมา แต่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และ ดนตรีที่ใช้ จะเป็นในรูปแบบของนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานที่ชัดเจน ต่อมาในปี พ.ศ.2562 ได้มีการปรับปรุง เพิ่มเติมท่าเข้ามามากขึ้น ทำให้มองเห็นถึงท่าในรูปแบบนาฏศิลป์อีสานที่ชัดเจน และมีความอ่อนช้อยงดงามมากขึ้น แต่ก็ยังคง เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ดนตรี ให้เป็นในรูปแบบเดิม (นงคราญ จันทพุดธา, 2563)

2) พ่อนพทุบูชา ลีลานคราษ ปรากฏใน องค์ที่ 5 มโนทัศน์เกี่ยวกับพญานาค จินตนาการเรื่องของพญานาคมาร่ายรำเป็นพทุบูชาและถวายดวงไฟพุ่งขึ้นกลางแม่น้ำโขงในวันเพ็ญเดือน 11 กระบวนท่าสร้างจากจินตนาการเกี่ยวกับนาคที่กำลังว่ายน้ำ และการรวมตัวของเหล่าพญานาคที่จะนำเครื่องบูชา กระบวนท่าในทางนาฏศิลป์ใช้มือจับชูขึ้นเหนือศีรษะเพื่อแสดงเป็นหงอนพญานาค การใช้มือจับท่าเพื่อเลียนการแหวกว่ายของพญานาค และมีการแปลแฉกเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของพญานาคที่มีลำตัวยาว ดนตรีที่ใช้เป็นดนตรีพื้นบ้านอีสาน การแสดงชุดนี้ได้มีการทำ

ในรูปแบบเดิมตลอดทั้ง 3 ปี แต่จะมีการปรับเปลี่ยนคือการแปลแถวเพื่อให้เหมาะสมกับฉากที่ทำการแสดง ในแต่ละปี(ภาควิชา สกอลวัฒน์เกษร,2563:สัมภาษณ์)

5.2.5 พัฒนาการเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย สร้างขึ้นมาใหม่ตามแนวคิดเพื่อสะท้อนถึงรูปลักษณ์ของพญานาคที่เกิดจากการศึกษาตามประติมากรรม จิตรกรรม ที่เกี่ยวข้องกับพญานาคในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ในช่วงแรกการแต่งหน้า และเสื้อผ้า จะใช้สีที่ไม่ฉูดฉาด ต่อมาได้นำเทคนิคในเรื่องของสีที่มีความเข้ม คม ชัดมากขึ้น ในการแต่งหน้า และเสื้อผ้า ดังเช่นภาพประกอบนี้ เป็นลักษณะการแต่งหน้าในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 1 การแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายในยุคปัจจุบัน (ที่มา: ชมรมนาฏศิลป์หนองคาย)

5.2.6 พัฒนาด้านแสง สี เสียง ในการแสดงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ในช่วงแรกจะยังไม่มีเทคนิคของการใช้แสง และเทคโนโลยีเข้ามาในปี พ.ศ.2561 ได้มีการนำเอาจอแอลอีดี(LED) และ เทคนิคการใช้แสง เข้ามาใช้เป็นการแสดงแสง สี ที่เน้นความตระการตาของระบบแสง สี เสียงและดนตรี บทภาค บทบรรยาย เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงความจริงผสานกับจินตนาการ ผู้ออกแบบ แสง สี เสียง จึงต้องมีการศึกษาบทละครเป็นอย่างดีเมื่อศึกษาบทแล้วจึงนำมากำหนดรูปแบบ แสง สี เสียง ประกอบการแสดงได้ดังนี้

1) พื้นที่ใช้แสง จะแบ่งพื้นที่การแสดงออกเป็นส่วนต่างๆ ตามในแต่ละบท จะใช้ไฟสว่าง และใช้ไฟสลัว ในพื้นที่เวที ที่ต่างกันออกไป เพื่อที่จะให้เวทีดูมีมิติ และ ทำให้เวทีดูมีความลึก ต่างกันออกไป

2) สีของแสง แสงที่ใช้ในแต่ละฉากของการแสดง ก็จะแตกต่างกันออกไปตามความรู้สึกของ ฉากนั้นๆ ที่ต้องการสื่อให้ผู้รับชมการแสดงรู้สึกถึงอะไร จะใช้สีของแสงเข้ามาเพื่อส่งผลต่อความรู้สึก ได้มากขึ้น เช่น แสงสีส้ม สื่อถึงความรู้สึกร้อน แห้งแล้ง แสงสีฟ้า สื่อถึงความรู้สึก ศรืธา เย็น ชุ่มชื้น แสงสีแดง สื่อถึงความรู้สึกเร้าร้อน การทำสงคราม

3) ทิศทางของแสง ก็มีส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม ทิศทางของแสงก็ส่งผลให้การ แสดงในแต่ละฉากเกิดอารมณ์และความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละฉาก เช่น ในฉากต่อสู้ ฉากแปลงกาย ฉากความสุข

ภาพที่ 2 ลักษณะการใช้แสงประกบกับภาพในจอ LED (ที่มา: ชมรมนาฏศิลป์หนองคาย)

สรุปได้ว่า นาฏกรรมในงานแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ได้มีการพัฒนารูปแบบการแสดงดำเนินเรื่องด้วยบทบาทปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงโดยใช้อุปกรณ์ ประกอบการแสดงในยุคปัจจุบันเข้ามามีใช้ในการแสดง เพิ่มเติมปรับเปลี่ยนลีลาท่าทำให้มีความอ่อน ซ้อย งดงาม ตามหลักของนาฏศิลป์ รวมถึงเสื้อผ้าการแต่งกายอย่างสมจริงให้กับนักแสดงหลัง นักแสดงประกอบ และการแสดง เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย แต่ก็ยังคงยึดในรูปแบบของเดิมอยู่ ทั้งนี้ ยังได้ระบบแสง สี เสียง เทคนิคการใช้แสง เข้ามาเพื่อเพิ่มอารมณ์ในการรับชม มากยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นาฏกรรมในการแสดงแสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัด หนองคายพบว่า การแสดงแสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ไม่ใช่เป็นแค่การ แสดงที่ให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่มีสิ่งที่แอบแฝงอยู่การแสดง นั้น คือเรื่องราวความเชื่อที่ เกี่ยวกับพญานาค วรรณกรรมที่สอดแทรกคติ คำสอน สื่อสารผ่านการแสดง แสง สี เสียง จากการ

วิจัยเรื่อง นาฏกรรมในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ทำให้ได้ องค์ความรู้ต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลของการวิจัยโดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. นาฏกรรมในการแสดง แสง สี เสียงเปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมวัฒนธรรมในมิติ ต่างๆ ดังนี้

1.1 มิติด้านความเชื่อและวัฒนธรรม “นาค” มีอิทธิพลความเชื่อต่อผู้คนที่ย้ายอยู่ริมลุ่มแม่น้ำโขง และมีความสำคัญต่อชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นาคมีบทบาทหลักๆ อยู่ 2 ด้านด้วยกัน คือ นาคที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านพระพุทธศาสนา และ นาคที่เป็นผู้ดลบันดาลให้เกิดสถานที่ทางธรรมชาติ หรือเรียกได้ว่าเป็น เจ้าแห่งดินและน้ำ โดยเฉพาะที่มีความเกี่ยวกับ พุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานความเชื่อของผู้คนลุ่มแม่น้ำโขง โดยบทบาทของ นาคที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ในดินแดนสองฝั่งลุ่มแม่น้ำโขงนั้น แต่ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องนาคนี้ก็มิได้หายไป และได้รับการผนวกเข้ากับการเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ผู้ทำนุบำรุงรักษาศาสนา และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสถาปัตยกรรมไทย อย่างวัดวาอาราม จะเห็นได้จากบันไดพญานาค พระพุทธรูปปางนาคปรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรвати ภูษมศรี (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคนกับนาค ถูกแสดงออกผ่านการกระทำหลากหลายด้าน เช่น การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ผ่านงานประติมากรรม จิตรกรรม นาฏกรรม และพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรำบวงสรวงพญานาค คนตรี นาฏศิลป์เป็นอีกเครื่องมือชนิดหนึ่งที่เป็นสื่อสะท้อนถึงความผูกพันระหว่างคนกับพญานาค กล่าวคือ พิธีกรรมบวงสรวงเกี่ยวกับพญานาค จะมีการใช้ดนตรี นาฏศิลป์เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมสำคัญ การแสดงออกถึงความเชื่อหรือภาพแทนในเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับพญานาค ถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงนาฏศิลป์และการแต่งกาย ที่มุ่งเน้นให้มีลักษณะเกี่ยวกับพญานาคเพื่อเป็นสัญลักษณ์ทางความรู้สึกนึกคิดที่มีความเชื่อ ความศรัทธาเกี่ยวกับพญานาคมาอย่างช้านาน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่วัดเกือบทุกวัดที่ติดอยู่ฝั่งริมแม่น้ำโขงจะมีรูปปั้นนาคหรือพระพุทธรูปปางนาคปรก ประดิษฐานหันหน้าออกไปสู่แม่น้ำโขง นอกจากนี้ยังพบบทบาทของนาคในงานบุญประเพณีทางพุทธศาสนาต่างๆ เช่น ประเพณีการบวช ที่จะเรียกผู้คนที่ก่อนจะเข้ารับการบวชเป็นบรรพชิตว่า นาค และประเพณี บุญบั้งไฟ อันเป็นประเพณีหนึ่งที่สำคัญใน ฮีตสิบสองเดือน ซึ่งเป็นแนวทางวิถีปฏิบัติของผู้คนลุ่มแม่น้ำโขง ด้วยการจุดบั้งไฟที่มีลักษณะเป็นรูปนาคเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล รวมไปถึงยังมีบทบาทความเชื่อในปรากฏการณ์ บั้งไฟพญานาค ที่เกิดขึ้นเฉพาะบริเวณจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ผู้คนแถบสองฝั่งลุ่มแม่น้ำโขง เชื่อว่า เป็นปรากฏการณ์ที่ พญานาคจุดเฉลิมฉลองเพื่อถวายแด่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ โดยทั้งหมดนี้ถือได้ว่านาคนั้นได้รับการถูกเชื่อมโยง ถูกผนวกให้มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคนั้นยังนำไปเป็นแนวคิดในการสร้าง การแสดง แสง สี เสียง ในรูปแบบ นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ อาคมะพันธ์ (2564) ได้ศึกษา

ความเชื่อเรื่องนาค มีความสำคัญกับผู้คนในประเทศไทย โดยเฉพาะ ในภาคอีสานแถบลุ่มน้ำโขง ที่มีความเชื่อว่านาคคือ เทพเจ้าแห่งสายน้ำเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ และจากการศึกษาความเชื่อเรื่องนาคตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่คำชะโนด ทำให้พบเครื่องบูชา และการพ้อนรำที่หลากหลาย ซึ่งล้วนมาจากจินตนาการแห่งความศรัทธาทั้งสิ้น จากความเชื่อ ความศรัทธา และปรากฏการณ์ในพื้นที่นาคาคติคำชะโนด เพื่อนำมาประกอบสร้างนาฏยประดิษฐ์

1.2 ด้านสังคม เศรษฐกิจ ในความเชื่อของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดหนองคายกับตำนานพญานาคบวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ปรากฏการณ์รอยพญานาค ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อีสาน นำมาผูกติดกับเรื่องราวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลี้ลับอำนาจ จังหวัดหนองคายจึงมีการจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึงความเชื่อเรื่องพญานาคงานบั้งไฟพญานาคโลก จังหวัดหนองคายได้จัดกิจกรรมในช่วงออกพรรษาขึ้นในสถานที่ที่เกิดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคทั้ง 6 อำเภอ เริ่มตั้งแต่อำเภอสว่าง อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอท่าบ่อ อำเภอเมือง อำเภอโพนพิสัย และอำเภอรัตนวาปี ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีการจัดงานคนละวันกัน จะมีกิจกรรมประกอบด้วย การแสดงแสง เสียง “เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค” การแสดงแสง สี เสียง พิธีรำบวงสรวง การลอยเรือไฟบูชาพญานาค การแสดงกระถงยักษ์ การแสดงนิทรรศการเรือโบราณ การ การแสดงศิลปวัฒนธรรม อารยธรรมลุ่มน้ำโขง การแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP ของ ชุมชน ถนนอาหาร ลานดนตรี การแสดงบนเวทีของศิลปิน

2. การแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค สะท้อนการสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรม จังหวัดหนองคาย หนองคายเป็นจังหวัดที่มีปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อของพญานาคหลากหลายเรื่องราว ไม่ว่าจะเป็นรอยพญานาคที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่างๆ ตำนานความเชื่อที่เกี่ยวกับพญานาคที่ปรากฏในวัดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ล้วนแล้วเกิดขึ้นในจังหวัดหนองคาย เป็นสวามิภักดิ์ จึงทำให้ผู้คนที่มีความเชื่อความศรัทธา ต่างทั่วสารทิศ เดินทางมาเพื่อสัมผัสดินแดนแห่งความเชื่อนี้ จึงทำให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายเป็นจำนวนมาก เป็นการนำเอาความศรัทธาของชาวอีสานที่มีต่อพญานาค รวมถึงการประดิษฐ์วัฒนธรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์และรายได้ให้แก่จังหวัดหนองคาย สอดคล้องกับแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ของ ปฐม หงส์สุวรรณ (2558) ที่กล่าวไว้ว่า ประเพณีประดิษฐ์มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับอดีตโดยเฉพาะการหยิบยืมนำเสนอวิธีคิดในแบบจารีตดั้งเดิมมาสร้างสรรค์ปรับปรุงแต่งชื่อประเพณีขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายให้เกิดความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาแบบท้องถิ่นการตั้งชื่อและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อประเพณีทั้งในรูปแบบภาษาความหมายทำให้สื่อทำให้ชื่อประเพณีประดิษฐ์นั้นมีลักษณะเด่น น่าสนใจและสัมพันธ์กับการสื่อสารให้เห็นเรื่องการแนะนำประชาสัมพันธ์และโน้มน้าวใจในเวทีการท่องเที่ยว การประดิษฐ์สร้างประเพณีขึ้นมาในยุคปัจจุบันนั้น เพราะว่ามีวิธีหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การหยิบยืมประเพณีมาจากท้องถิ่นอื่น การฟื้นฟูประเพณีเก่า และการสร้างประเพณีแบบใหม่ขึ้นมาอีกเหนือจากนี้ในแง่ของการปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาของประเพณีนั้น

พบว่า มีการปรับปรุง หีบขี้เฒ และได้อีกใช้ประเพณีแบบวิถีจารีตดั้งเดิมมาสร้างสรรค์ ด้วยการปรับรูปให้เหมาะสมกับบทบาทใหม่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน ประเพณีประติมากรรมได้นำเสนอภาพของความเป็นวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนอีสานริมแม่น้ำโขงกับความเชื่อเรื่องพญานาคโดยใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารโดยนำเอาศิลปะพื้นถิ่นและนาฏศิลป์ไทยแสดงถึงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ในการสร้างสรรค์งานมีจุดเริ่มต้นจากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพญานาค ได้เห็นในประเพณี พิธีกรรม ที่เกิดขึ้นในชุมชน จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างการแสดง เพื่อถ่ายทอดให้ผู้คนได้รู้ถึงเรื่องราวของความเชื่อ ความศรัทธา ที่คนลุ่มน้ำโขงมีต่อพญานาคผ่านศิลปะการแสดงในรูปแบบต่างๆ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 พัฒนาการนาฏกรรมในการแสดง แสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้ ผู้ที่สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการจัดการแสดงได้

7.2.2 สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนาฏกรรมในการแสดงเกี่ยวกับพญานาค เพื่อใช้ในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบทอดองค์ความรู้ ให้คงอยู่ต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาเทคนิคการแสดง แสง สี เสียง เพื่อสร้างแนวทางการแสดงที่มีองค์ความรู้แบบสมบูรณ์ต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

เกสร วรรณราช ผู้ให้สัมภาษณ์. 1 ตุลาคม 2563. ณ ลานวัฒนธรรมหน้าวัดลำดวน เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2529). *คติชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร : อักษรวัฒนา.

ชาญ เกียรติพิบูลย์. (2540). *บั้งไฟพญานาคกับการควบคุมทางสังคมศึกษาเฉพาะ : กรณี กิ่งอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นงคราญ จันทพุดชา ผู้ให้สัมภาษณ์. 2 ตุลาคม 2563. ณ ลานวัฒนธรรมหน้าวัดลำดวน เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2558). *ประเพณีสร้างสรรค์ในสังคมไทยร่วมสมัย*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- ภาคิน สกุลวัฒนเกสร ผู้ให้สัมภาษณ์. 2 ตุลาคม 2563. ณ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- ยอดยิ่ง ราชตั้งใจ ผู้ให้สัมภาษณ์. 1 ตุลาคม 2563. ณ ลานวัฒนธรรมหน้าวัดลำดวน เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- ศราวดี ภูษมศรี. (2562). ภาพสะท้อนความเชื่อเรื่องพญานาคผ่านการแสดงชุด พุทธบูชา ลีลา นาคราช. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(1). 335-352.
- สิทธิา เขตตะวัน. (2526). หลวงปู่คำคะนิง จุลมณี บุกเมืองพญานาค และท่องนรก 2 ฉบับที่ 11 ปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศรีสยาม.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2543). นาคในประวัติศาสตร์อุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- สุจินต์ ภูมศรี ผู้ให้สัมภาษณ์. 1 ตุลาคม 2563. ณ ลานวัฒนธรรมหน้าวัดลำดวน เขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- สุดารัตน์ อาตมะพันธ์. (2562). การประดิษฐ์สร้างนาฏยประดิษฐ์จากคติความเชื่อเรื่องนาคศรัทธานาค. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสร้างสรรค์ศิลปกรรมศาสตร์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง นาฏกรรมในการแสดงแสง สี เสียง เปิดตำนานบั้งไฟพญานาค จังหวัดหนองคาย สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อุรารมย์ จันทมาลา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อีกทั้งยังตรวจแก้งานวิจัยฉบับนี้ จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด รวมทั้งผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม และขอบคุณข้อมูลทุกประเภทจากทุกแหล่ง ที่มาทุกบุคคลที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในงานวิจัยฉบับนี้

กราบขอบพระคุณ ครอบครัวของผู้วิจัย ที่ให้การสนับสนุนทุกๆ ด้านอย่างดีเสมอมา อีกทั้งขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่มีความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ*

THE DEVELOPMENT OF CONSERVATIVE GROUPS IN THE ANTI-THAKSIN MOVEMENT

วสุชน รักษ์ประชาไท¹

Vasuchon Rakprachathai¹

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand.¹

Email : vasuchon13@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ และพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในช่วงของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548-2557 ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกแกนนำและมวลชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน อธิบายผ่านกรอบแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 3 แนวคิดได้แก่ แนวคิดระดมทรัพยากร แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง และแนวการวิเคราะห์กรอบความคิด

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณมีที่มาจากสองส่วนหลัก ได้แก่ ชุมชนโอท็อป และนายทหารอาวุโส 2. กลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพัฒนาการเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นพลวัตคือมีทั้งช่วงที่กลุ่มการเคลื่อนไหวเติบโตและถดถอย พวกเขาต่อสู้เพื่อแยกออกจากขบวนการใหญ่ออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเองในช่วงหลังการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ. 2551 และกลับไปเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อีกครั้งภายใต้ขบวนการ กปปส. เป็นองค์กรนำในปี พ.ศ.2556-2557

คำสำคัญ : 1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 2. กลุ่มอนุรักษ์นิยม 3. ขบวนการต่อต้านทักษิณ

ABSTRACT

The objectives of the research article were to study the origins of conservative groups in the anti-Thaksin movement and the development of conservative groups in the anti-Thaksin movement (2005 - 2014). This research used a qualitative research method and collected data from document research, related studies, and in-depth interviews with the leaders and the masses involved in 8 people, using the social movement frameworks: resource mobilization; political opportunity structure; and framing process theories as a fundamental tool.

The studies found that: 1. the conservative groups in the anti-Thaksin movement were a gathering of Santi Asoke and senior military officers. 2. The conservative groups in the anti-Thaksin movement have developed their ideology and movement in a dynamic manner: rise and fall. They struggled to separate from the PAD movement in 2008. However, before 2013, they once again cooperated with other groups and decided to join the main anti-Thaksin movement in 2013-2014 under the PDRC as a lead organization.

Keywords : 1. Social Movement 2. Conservative Group 3. Anti-Thaksin Movement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นับตั้งแต่ช่วงปลายของทศวรรษ 2540 จนถึงก่อนการรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้เกิดหนึ่งในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญคือการเกิดขึ้นของ “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” การเคลื่อนไหวในช่วงเวลาดังกล่าวถือได้ว่ามีความสำคัญในสามประการหลักได้แก่ หนึ่ง ขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในช่วงพันธมิตรฯ และ กปปส. ประสบความสำเร็จในการระดมมวลชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2556 ที่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมสูงกว่า 100,000 – 150,000 คน (BBC, 2013; Olan, 2013) สองการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณทั้งในช่วงพันธมิตรฯ และ กปปส. ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มอุดมการณ์หลักคือ กลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่น (Unswerving conservatives) กลุ่มเสรีนิยมผู้ยอมประนีประนอม (Compromised liberal) และ กลุ่มเสรีนิยมผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบ (Marginalized liberals) ซึ่งในช่วงเวลาต่อมา กลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่นมีอำนาจครอบงำในเชิงอุดมการณ์ จนทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณมีลักษณะการเคลื่อนไหวไปในแนวทางอนุรักษนิยมแบบ “ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์” ในที่สุด (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2563) และสาม การเคลื่อนไหวมีความเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องกับการรัฐประหารและยึดกุมอำนาจของ

กองทัพ ซึ่งแม้ว่าการชุมนุมบนท้องถนนของขบวนการต่อต้านทักษิณจะยุติลงแล้วภายหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 แต่แนวคิดและจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกผลิตขึ้นในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2560)

นอกจากการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ในนามพันธมิตรฯ และกปปส.ปีกอนุรักษนิยมในขบวนการใหญ่ยังมีการจัดตั้งกลุ่มฝ่ายขวาในชื่อต่างๆ ออกมาเคลื่อนไหวปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ตลอดช่วง พ.ศ.2548-2557 ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่มีบทบาทในปี พ.ศ.2552-2554 เคลื่อนไหวในประเด็นทวงคืนดินแดนพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารจากกัมพูชา กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยามในปี พ.ศ.2555 นำโดยพล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ หรือเสธ.อ้าย และกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณในปี พ.ศ.2556-2557 ที่มีการประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าทางกลุ่มเป็นตัวแทนของคนรักสถาบันกษัตริย์ออกมาปกป้องชาติบ้านเมืองการเคลื่อนไหวเหล่านี้มีที่มาเดียวกันคือถูกจัดตั้งโดยปีกอนุรักษนิยมที่แยกตัวออกจากขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่เพื่อออกมาเคลื่อนไหวในประเด็นของตนเองโดยเฉพาะและบางช่วงเวลาไม่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านระบอบทักษิณ (ผู้จัดการออนไลน์, 2554; ประชาไท, 2556)

ความสำคัญข้างต้นทำให้งานชิ้นนี้เป็นการมุ่งศึกษาและอธิบายพัฒนาการของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยจำกัดแต่เฉพาะกลุ่มที่มีอุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมเหนียวแน่น(Unswerving conservatives) เพื่อวิเคราะห์และอธิบายว่ากลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณมีที่มาและเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณอย่างไร รวมถึงตลอดการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมพวกเขามีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป มีช่วงเวลาที่ขัดแย้ง และร่วมมือกับเครือข่ายย่อยอื่นๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไรตลอดกระแสของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548-2557 ก่อนการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

2. คำถามการวิจัย

2.1 กลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณมีที่มาและเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณอย่างไร

2.2 กลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพัฒนาการเคลื่อนไหวในก้าวของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาที่มาของกลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ

3.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 สามารถเข้าใจถึงที่มาทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ
- 4.2 สามารถเข้าใจพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณต่อต้านทักษิณในช่วงปี พ.ศ.2548-2557

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บันทึกคำให้สัมภาษณ์ ข่าวที่ปรากฏในสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง นำมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-dept interview) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณโดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key informants) เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับแกนนำ และระดับมวลชนผู้เข้าร่วม

การเก็บข้อมูลในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน จำแนกเป็นส่วนที่ 1 แกนนำจำนวน 5 คน คัดเลือกจากหลักเกณฑ์คือเลือกแกนนำที่มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณคลอคลุ่มในทุกช่วงเวลานับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548–2557 โดยแกนนำที่มีลักษณะตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้ได้แก่ สมณะโพธิรักษ์ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ นายสมบูรณ์ ทองบุราณ และนางสาวดินนา โคตรบุญอารยะ ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์มวลชนผู้ร่วมเคลื่อนไหวในกลุ่มอนุรักษ์นิยมจำนวน 3 คน คัดเลือกจากหลักเกณฑ์คือ เป็นมวลชนผู้เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างเหนียวแน่นแข็งขัน และเคยมีประสบการณ์ในทุกการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ได้สัมภาษณ์มวลชนที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ได้แก่ นายอริชัย บุญประสิทธิ์ นางญาดา มีเดช และนางสาวภาวิณี รอดศีล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งคำถามเป็น 4 ชุด คือ 1)ภูมิหลังทางความคิดก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณ 2)จุดเริ่มต้นของตนเองกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ 3)มุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องความแตกต่างและขัดแย้งระหว่างกลุ่มของตนเองกับเครือข่ายอื่นๆ ภายในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในภาพรวม และ 4)บทบาทหน้าที่ของผู้ให้สัมภาษณ์ในระหว่างการเคลื่อนไหว

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกแกนนำและมวลชนในกลุ่มการเคลื่อนไหวมาวิเคราะห์และอธิบายผ่านแนวทาง

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยใช้ทฤษฎีระดมทรัพยากร แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง และการอภิปรายวิเคราะห์กรอบโครงความคิด เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอธิบาย

อย่างไรก็ตามงานชิ้นนี้เป็นการนำทฤษฎีระดมทรัพยากร โครงสร้างโอกาสทางการเมือง แนวการวิเคราะห์กรอบโครงความคิดมาใช้อย่างไม่ตายตัว หรือมุ่งตอบคำถามในเชิงทฤษฎีอย่างตายตัว แต่จะอภิปรายผลในรูปแบบของการอธิบายให้เห็นภาพพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหว ทั้งนี้เพื่อสามารถตอบคำถามหลักของงานได้อย่างครบถ้วน

6. ผลการวิจัย

ในการอธิบายผลการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญได้แก่ หนึ่งที่มาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ และสองพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ อธิบายในรายละเอียดแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

6.1 ที่มาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ กลุ่มอนุรักษ์นิยมประกอบด้วย การรวมตัวกันของ 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ชุมชนโอศก และ 2) นายทหารอาวุโส ทั้งสองส่วนนี้มีกรอบโครงความคิดหลักเฉพาะกลุ่มแตกต่างกันโดยกรอบความคิดหลักของชุมชนโอศกคือเรื่องศาสนากับการเมือง ขณะที่ของนายทหารอาวุโสเป็นเรื่องทหารผู้ปกป้องชาติและกษัตริย์

ส่วนที่ 1 ชุมชนโอศกหรือสันติโอศกมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวที่เหนียวแน่นมาตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ในช่วงก่อตั้งเมื่อปลายทศวรรษ 2510 ชุมชนโอศกมีลักษณะเป็นชุมชนชาวพุทธทางเลือกอีกทั้งยังวิพากษ์วิจารณ์พุทธศาสนาภายใต้ระเบียบของมหาเถรสมาคมเพื่อทำนุบำรุงศาสนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม (Mackenzie, 2007) ในระยะแรกพวกเขามีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการขยายสถานที่ปฏิบัติธรรม และด้านการขยายฐานสมาชิกจนมีการสร้าง “วัดโอศก” เพิ่มขึ้นกว่า 5 แห่งในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี และหนึ่งในนั้นคือสถานปฏิบัติธรรม “สันติโอศก” (Heikkila, 1997) อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ช่วง พ.ศ.2530 เป็นต้นมา พระและญาติธรรมเริ่มมีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากขึ้นโดยมองว่าศาสนาและการเมืองนั้นแยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งทำให้ในช่วงทศวรรษ 2530 เป็นต้นมาชุมชนโอศกเริ่มเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีส่วนอย่างมากในการขับเคลื่อนพรรคพลังธรรม (McCargo, 1997; สุกัญญา วินิจศาสตร์, 2544)

กรอบความคิดหลักของชุมชนโอศกคือแนวคิดศาสนาและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกันในลักษณะที่ควรใช้หลักธรรมทางศาสนาเข้าชี้นำการเมือง ตัวอย่างเห็นได้จากทัศนะของสมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชุมชนโอศกที่อธิบายว่า พุทธศาสนากับการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องและอิงอาศัยกัน ชาวพุทธไม่ควรหลีกเลี่ยงการเมือง แต่ควรเอาใจใส่และทำให้การเมืองเป็นสิ่งที่ “ชอบธรรม” โดยเทศนาธรรมตอนหนึ่งของสมณะโพธิรักษ์ระบุว่า งานการเมืองเป็นงานสร้าง “ระบบ” เป็นงานสร้าง “โครงสร้าง” งานศาสนาเป็นงานสร้าง “คน” ให้ดี แล้วคนดีจะไปสร้าง “ระบบ” (ภัทรพร สิริกาญจน, 2540)

ส่วนที่ 2 นายทหารอาวุโสเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ ในกลุ่มนี้มีความแตกต่างจากชุมชนอโคทคือ พวกเขาไม่ได้มีการรวมเป็นกลุ่มองค์กรการเคลื่อนไหวมาตั้งแต่แรกก่อนเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงที่มาของนายทหารที่มีบทบาทในช่วง พ.ศ.2548–2557 พบว่า แกนนำที่มีส่วนในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมนั้นประกอบไปด้วยนายทหารอาวุโสจาก 2 รุ่นหลักได้แก่ อดีตนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 อาทิ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำพันธมิตรฯ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ และนายทหารอดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 1 อาทิ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธ.อ้าย) พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ นอกจากนี้ยังมีนายทหารรุ่นอื่นๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันคือเป็นนายทหารผู้ใกล้ชิดกับพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อาทิ พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจะรักษ์ พล.ร.ท.พระจุนน์ ตามประทีป นายทหารเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นตัวละครสำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ (วาสนา นาน่วม, 2552) ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ เป็นแกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ เป็นแกนนำกลุ่มองค์กรพิทักษ์สยามหรือที่รู้จักกันว่าม็อบเสธ.อ้าย เป็นต้น

กรอบความคิดหลักของกลุ่มนายทหารอาวุโสคือเรื่อง ทหารผู้ปกป้องชาติและกษัตริย์ โดยพวกเขาเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าสถาบันชาติ และกษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญที่อยู่เหนือทุกๆ สถาบันทางสังคม ไม่เว้นแม้แต่สถาบันการเมืองที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (ชัย สุวรรณภาพ, 2562) นอกจากนี้ในช่วงก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณ กลุ่มนายทหารอาวุโสยังมีการสร้างและเผยแพร่กรอบความคิดใหม่ที่เป็นการระบุปัญหาว่าสถาบันชาติและกษัตริย์กำลังถูกลดบทบาทลงโดยการใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลทักษิณ อาทิ เหตุการณ์พิพิธสมันต์สมานฉันท์แห่งชาติ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าพิธีทำบุญประเทศภายในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2548 ที่นายทหารมองว่าเป็นการที่ทักษิณ “ตีตนเสมอเจ้า” ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่นายทหารระดับสูงของกองทัพว่าเป็นการลดบทบาทกองทัพ รวมถึงสถาบันชาติและสถาบันกษัตริย์ลง

นอกจากที่มาและกรอบความคิดหลักของชุมชนอโคทและนายทหารอาวุโสจะแตกต่างกันในเรื่องเหตุผลในการเข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ของทั้งสองกลุ่มก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งการวิเคราะห์โดยใช้กรอบโครงสร้างโอกาสทางการเมืองพิจารณาบริบทความขัดแย้งที่นำมาสู่การออกมาเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมทำให้เห็นได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ชุมชนอโคทและนายทหารอาวุโสออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ กลายเป็นการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ.2549 มาจาก 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง บริบทความขัดแย้งระหว่างทักษิณกับพรรคพลังธรรม โดยคนในกลุ่มชุมชนอโคทมองว่าในช่วงต้นของทศวรรษ 2540 ทักษิณมีความพยายามที่จะลดบทบาททางการเมืองของพรรคพลังธรรม และชุมชนอโคทลง (แซมดิน เลิศบุศย์, 2562; สมณะโพธิรักษ์, 2562) ในขณะที่ประเด็นที่สองคือ บริบทความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทักษิณกับกองทัพ โดยนายทหารที่เคยมี

อิทธิพลในกองทัพหลายนายมีความเห็นว่ากองทัพนั้นไม่ปลอดภัยเพราะโดนแทรกแซงจากการใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลทักษิณ (โยชิฟุมิ ทามาตะ, 2552)

ความขัดแย้งระหว่างชุมชนโศกและกลุ่มนายทหารอาวุโสที่มีต่อทักษิณในทั้ง 2 ประเด็นข้างต้นทำให้ทั้งสองกลุ่มตัดสินใจออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองบนท้องถนนโดยเข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนธิตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2548 และแสดงท่าทีสอดคล้องไปกับการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ (วาสนานาน่วม, 2552; ประชาไท, 2549)

6.2 พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในก้าวย่างการต่อต้านทักษิณ (พ.ศ.2548-2557) ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์และอธิบายพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณโดยภายหลังชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสเข้าร่วมต่อต้านทักษิณสามารถแบ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมได้เป็น 4 ช่วงได้แก่ 1)การเคลื่อนไหวความอย่างกระจัดกระจาย (พ.ศ.2548-2551) 2)การผนึกกำลังและขยายอิทธิพลของกลุ่ม(พ.ศ.2552-2553) 3)การปรับตัวและความขัดแย้งกับขบวนการใหญ่ (พ.ศ.2554-2556) และ 4)การร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กปปส. (พ.ศ. 2556-2557 ก่อนการรัฐประหาร)

6.2.1 การเคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจาย (พ.ศ.2548 - 2551) ช่วงเวลานี้ชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะที่ต่างกลุ่มต่างเคลื่อนไหวไม่เกี่ยวข้องกัน ในช่วงแรกกลุ่มทหารอาวุโสมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบไม่เป็นทางการตามความหมายของทฤษฎีระดมทรัพยากรคือ เป็นการรวมตัวแบบเครือข่ายหลวมๆ เพื่อปฏิบัติการหรือเคลื่อนไหวเฉพาะกิจในบางช่วงเวลาเพียงเท่านั้น นายทหารอาวุโสมีการรวมตัวเป็น “เครือข่ายนายทหารต่อต้านทักษิณ” โดยอาศัยความสัมพันธ์ในรุ่นเตรียมทหารที่มีอยู่แล้วให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ ผ่านการระดมทุนสนับสนุนการชุมนุม ในอีกด้านหนึ่งในการผลักดันความคิด นายทหารอาวุโสยังได้ระบุงรอบปัญหาว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังเป็นภัยต่อชาติและสถาบันกษัตริย์” เผยแพร่สู่สาธารณะโดยนายทหารที่สนับสนุนพันธมิตรฯ นั้นในช่วงแรกมีบทบาทในการผลักดันข้อเรียกร้องนายทหารราชทานให้เป็นประเด็นหลัก และมีการส่งนายทหารเข้าดูแลผู้ชุมนุมรวมถึงแกนนำ (ชัย สุวรรณภาพ, 2562; แซมดิน เลิศบุศย์, 2562)

ในส่วนของชุมชนโศกมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบเป็นทางการหรือลักษณะขององค์กรการเคลื่อนไหวแบบมีอาชีพตามความหมายของทฤษฎีระดมทรัพยากรคือ ภายในการเคลื่อนไหวจะประกอบด้วยนักเคลื่อนไหวมืออาชีพ ได้แก่ 1)แกนนำระดับสั่งการ ประกอบด้วยสมณะโพธิรักษ์ และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง 2)แกนนำระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ นางสาวดินนา เลิศบุญอารยะแกนนำสองระดับนี้มีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวซึ่งยุทธวิธีในช่วงแรกของกลุ่มชุมชนโศกคือการใช้ยุทธวิธีแบบขัดขวางทำทนายระบบการเมืองแบบปกติคือกดดันรัฐบาลหรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองให้ไม่สามารถดำเนินการ ดำเนินนโยบายตามช่องทาง

ปกติได้ ก่อนที่ในช่วงท้ายของการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 จะมีการยกระดับเป็นยุทธวิธีแบบรุนแรงและเผชิญหน้า คือกดดันและขัดขวางรัฐบาลโดยกระทำการบางอย่างที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของกฎหมายตัวอย่างเช่น การที่กลุ่มชุมนุมโศกนาฏิกโดย ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ รับหน้าที่เป็นแนวหน้าระดมมวลชนเข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น (แซมดิน เลิศบุศย์, 2562)

เรื่องการระดมทรัพยากร ในช่วงแรกนายทหารอาวุโสมีการระดมทรัพยากรทุนในการเคลื่อนไหวเป็นหลักผ่านการบริจาค ในขณะที่ชุมนุมโศกมีการระดมทุน และมวลชนเข้าร่วมอย่างเป็นระบบ โดยทุนของชุมนุมโศกระดมจากบรรดาญาติธรรมดั้งเดิมภายในสำนักปฏิบัติธรรม ขณะที่มวลชนเข้าร่วมแกนนำมีการใช้หน่วยงาน “กองทัพธรรม” เป็นกำลังหลักในการนัดหมายระดมมวลชนเข้าร่วมอยู่ตลอด ซึ่งหน่วยงานนี้มีหน้าที่จัดรถสำหรับเข้าร่วม และแบ่งกลุ่มสำหรับเข้าร่วมอย่างเป็นระบบ (ภาวิณี รอดศีล, 2562)

ในแง่ที่กล่าวได้ว่านายทหารอาวุโสและชุมนุมโศกยังไม่มีการทำงานหรือรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันทั้งในแง่โครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหว และแนวคิดที่ผลักดันในที่ชุมนุมทั้งคู่เป็นเพียงกลุ่มย่อยหนึ่งในขบวนการพันธมิตรฯ อย่างไรก็ตามจุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551ทั้งสองกลุ่มได้เล็งเห็นถึงโอกาสในการจัดการเคลื่อนไหวต่อ และพัฒนาการเคลื่อนไหวของกลุ่มตนเองเพิ่มขึ้นเพื่อเรียกร้องประเด็นที่นอกเหนือไปจากการต่อต้านรัฐบาลทักษิณและระบอบทักษิณเท่านั้น

6.2.2 การผนึกกำลังและขยายอิทธิพลของกลุ่ม (พ.ศ.2552 - 2553) หลังสิ้นสุดการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ได้เกิดปัจจัยทั้งภายในและภายนอกขบวนการที่เอื้อให้ชุมนุมโศกและนายทหารอาวุโสรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน ได้แก่ 1) หากพิจารณากรอบความคิดหลักทั้งในส่วนชุมนุมโศกและนายทหารอาวุโสจะเห็นได้ว่าเป้าหมายที่แท้จริงของการต่อสู้คือการปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และนำศีลธรรมเข้าชี้นำการเมือง ซึ่งจะแตกต่างจากขบวนการพันธมิตรฯ ในภาพรวมคือการขับไล่ทักษิณ ในแง่ที่แม้จะขับไล่รัฐบาลทักษิณไปได้ แต่ชุมนุมโศกและนายทหารยังคงไม่บรรลุเป้าหมายที่แท้จริง และพวกเขาจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อเคลื่อนไหวต่อไป (สมณะโพธิรักษ์, 2562) 2) เนื่องจากมวลชนบางส่วนเริ่มมีแนวคิดที่ไม่ได้ต้องการต่อต้านทักษิณอย่างเดียวแต่เห็นด้วยกับประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ กล่าวคือ มวลชนจำนวนหนึ่งเริ่มเห็นว่าการขับไล่รัฐบาลทักษิณเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้แกนนำเล็งเห็นถึงโอกาสในการพัฒนาการเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ รวมถึงกำหนดประเด็นได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพากำหนดประเด็นทิศทางเคลื่อนไหวของขบวนการใหญ่ต่อไป (แซมดิน เลิศบุศย์, 2562) 3) บริบททางการเมืองในช่วง พ.ศ.2552 และ พ.ศ.2553 ที่มีกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ออกมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องรวมถึงมีบางประเด็นที่เป็นการกล่าวถึงสถาบันกษัตริย์และโจมตีกองทัพ บริบทการเมืองเช่นนี้เป็นโอกาสให้กลุ่มนายทหารอาวุโสมีเหตุผลและความชอบธรรมในการจัดการ

เคลื่อนไหวต่อ แม้จะสิ้นสุดรัฐบาลทักษิณไปแล้ว โดยเหตุผลที่ร่วมกับชุมชนอโศกและจัดการเคลื่อนไหวคือการต่อต้านกลุ่มนปช. และปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ชัย สุวรรณภาพ, 2562)

เหตุทั้งสามประการที่ว่ามานี้ส่งผลให้กลุ่มชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโส ตัดสินใจรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันแยกตัวออกจากพันธมิตรฯ จัดตั้งกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” ออกมาเคลื่อนไหวอย่าง ตามต่างจังหวัดด้วยตัวเองตลอดช่วง พ.ศ.2552-2553 รวมถึงก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ “13 สยามไท” เผยแพร่แนวความคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ สู่อำนาจและสร้างการเมืองที่มีคุณธรรม (สมบูรณ์ ทองบุราณ, 2562)

การเผยแพร่แนวความคิดผ่านการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติตลอด พ.ศ. 2552-2553 รวมถึงนำเสนอในช่อง 13 สยามไท สะท้อนให้เห็นว่าภายหลังการรวมกันของชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโส กรอบความคิดของพวกเขาได้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันด้วย ในช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมมีการระบุปัญหาใหม่ที่แตกต่างไปจากปัญหาของระบอบทักษิณ โดยขยายกรอบแนวความคิดและถ่ายทอดไปสู่มวลชนว่า ปัญหาข้อพิพาทไทย-กัมพูชาเป็นภัยอันตรายครั้งใหม่ของชาติ สถาบันกษัตริย์ ประชาชนยังต้องออกมาชุมนุมบนท้องถนนเพื่อปกป้องสถาบันดังกล่าวไว้ แม้จะไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณแล้วก็ตาม

การขยายฐานแนวความคิดเช่นนี้ตลอด พ.ศ.2552-2553 ส่งผลให้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2553 การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสามารถระดมทรัพยากรได้มากขึ้น อติมวชนพันธมิตรฯ จำนวนหนึ่งโดยเฉพาะมวลชนในต่างจังหวัดเริ่มเปลี่ยนมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติมากขึ้นเนื่องจากพวกเขาเห็นว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมทันต่อสถานการณ์และมีเป้าหมายเพื่อปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ชัดเจนมากกว่าขบวนการใหญ่ที่เน้นแต่การต่อต้านทักษิณและไม่ได้มีการเคลื่อนไหวต่อภายหลังสิ้นสุดภารกิจขับไล่ระบอบทักษิณ (ญาติ มีเดช, 2562; อธิชัย บุญประสิทธิ์, 2562)

6.2.3 การปรับตัวและความขัดแย้งกับขบวนการใหญ่ (พ.ศ.2554-2556) ในช่วงที่สามกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีการพัฒนาโครงสร้างองค์การการเคลื่อนไหวให้เข้มแข็งมากขึ้นโดยพวกเขาสามารถเปลี่ยนจากการจัดชุมนุมใหญ่ในต่างจังหวัดเป็นจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ แยกออกจากขบวนการพันธมิตรฯ อย่างสมบูรณ์ ออกมาชุมนุมต่อเนื่องเพื่อกดดันรัฐบาลได้ถึง 3 รอบสำคัญได้แก่ คนไทยหัวใจรักชาติปี พ.ศ.2554 องค์การพิทักษ์สยามปี พ.ศ.2555 และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณปี พ.ศ.2556 ในช่วงเวลานี้ถือเป็นช่วงที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมเคลื่อนไหวในประเด็นเฉพาะของตนเองได้อย่างเข้มข้นที่สุด แต่ในทางกลับกันได้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับปีกอื่นๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ จนทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ประเด็นหลักในการเคลื่อนไหวอยู่หลายครั้งเช่นกัน

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับปีกอื่นๆ ในพันธมิตรฯ เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2554 ได้แก่ หนึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มมวลชนที่เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากในการชุมนุมช่วงเวลานี้แกนนำบนเวทีมีการเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ลาออก รวมถึงกล่าวโจมตีรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ว่าเอาดีใส่ตัวเอาชั่วใส่คนอื่น (ประชาไท, 2554) สองความขัดแย้งกับกลุ่มอดีตพันธมิตรฯ ที่จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ เนื่องจากคนไทยหัวใจรักชาติมีการรณรงค์โหวตโน ในขณะที่พรรคการเมืองใหม่ยืนยันที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมกับเชิญชวนให้มวลชนพันธมิตรฯ ทุกๆ กลุ่มออกไปลงคะแนนเสียงให้ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2554

ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่กำลังเติบโตขึ้นในช่วงที่ผ่านมาเริ่มเข้าสู่ช่วงถดถอย กล่าวคือ การชุมนุมในนามคนไทยหัวใจรักชาติเริ่มได้รับการสนับสนุนจากแกนนำปีกอื่นๆ ในพันธมิตรฯ น้อยลง ระดมทรัพยากรได้ยากขึ้นรวมถึงมวลชนที่เริ่มถอยออกจากการเคลื่อนไหวเพราะมองว่าคนไทยหัวใจรักชาติเน้นแนวทางการเผชิญหน้า การเคลื่อนไหวและมีปัญหากับแนวร่วมหลายกลุ่มมากเกินไป จนในที่สุดหลังยุติการชุมนุม กลุ่มอนุรักษ์นิยมจำเป็นต้องเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวใหม่โดยพวกเขาเล็งดูบทบาทกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติลง และร่วมกันก่อตั้งกลุ่มใหม่เพื่อหวังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและชัดเจนขึ้นในนาม “องค์กรพิทักษ์สยาม” ในปี พ.ศ.2555 ซึ่งก็ยังคงไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการจัดชุมนุมเพียงไม่กี่ครั้ง และมีผู้ชุมนุมมาร่วมในจำนวนที่น้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้

การเสียมวลชนเนื่องจากความขัดแย้งกับปีกอื่นๆ รวมถึงไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการเคลื่อนไหวคนไทยหัวใจรักชาติและองค์กรพิทักษ์สยามทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมต้องปรับตัวอีกครั้ง โดยในปี พ.ศ.2556 พวกเขามียุทธศาสตร์การปรับตัวใน 2 ด้านสำคัญ ด้านแรก ในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวแกนนำการเคลื่อนไหวพยายามสมานความขัดแย้งกับปีกอื่นๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณผ่านการส่งตัวแทนเข้าร่วมสนับสนุนการชุมนุมต่อต้านทักษิณอื่นๆ อาทิ การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อหลากสีที่นำโดย น.พ.ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ การชุมนุมของเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ และด้านที่สอง ในแง่การระบุงบประมาณปัญหาของขบวนการที่เปลี่ยนจากปัญหาข้อพิพาทไทย-กัมพูชามาเป็นปัญหาของระบอบทักษิณเช่นเดิมซึ่งจะทำให้มวลชนตระหนักถึงปัญหาได้มากกว่า ในท้ายที่สุดกลางปี พ.ศ.2556 กลุ่มอนุรักษ์นิยมได้จัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวกลุ่มใหม่ขึ้นอีกรอบเป็นรอบที่ 3 ในชื่อ “กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.)” โดยหวังที่จะเป็นผู้นำกระแสต่อต้านทักษิณให้กลับมาคึกคักและเอื้อให้กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่มีทรัพยากรทุน และมวลชนมากกว่า ออกมาเคลื่อนไหวเหมือนในรอบการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ อีกครั้ง

6.2.4 การร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กปปส. (พ.ศ.2556 – 2557 ก่อนการรัฐประหาร) ในการเคลื่อนไหวของชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสภายใต้ชื่อกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) ในปี พ.ศ.2556 กลุ่มอนุรักษ์นิยมได้ตัดสินใจกลับไปร่วมมือกับ

ขบวนการใหญ่อีกครั้งโดยเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้การนำของ กปปส. เนื่องจากการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมเห็นว่าตนเองยังมีทรัพยากรทั้งในแง่ทุนและมวลชนไม่เพียงพอ เมื่อ กปปส. ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณประกาศจัดชุมนุมใหญ่จึงเป็นโอกาสของพวกเขาที่จะเข้าไปต่อสู้ร่วมกับขบวนการใหญ่เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ (ชัย สุวรรณภาพ, 2562)

นอกจากข้อจำกัดในเรื่องการระดมทรัพยากรแล้ว หากพิจารณาถึงบริบททางการเมืองภายนอกการเคลื่อนไหวจะเห็นได้ว่าโอกาสในการพัฒนาการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมนั้นค่อยๆ ถูกจำกัดลงด้วยเช่นกัน เห็นได้จากการเคลื่อนไหวของ กปท. เทียบกับเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2556 เป็นต้นมาเห็นได้ว่า กลุ่มที่กลายเป็นผู้นำต่อต้านรัฐบาลในรอบนี้และมีมวลชนเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องคือกลุ่มของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในขณะที่การชุมนุมของ กปท. เริ่มได้รับความสนใจจากประชาชน สื่อ หรือแม้แต่รัฐบาลน้อยลง กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่กลุ่มของนายสุเทพและแนวร่วมอื่นๆ ซึ่งมีทรัพยากรทั้งทุน และมวลชนมากกว่าเริ่มออกมาเคลื่อนไหว สถานการณ์เช่นนี้ทำให้กปท. จำเป็นต้องให้ความร่วมมือและอยู่ภายใต้การนำของนายสุเทพหากพวกเขายังต้องการชุมนุมบนท้องถนนและอยู่ในกระแสของการต่อต้านทักษิณต่อไป

ในท้ายที่สุดเมื่อเกิดการเคลื่อนไหวของ กปปส. นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ กลุ่มอนุรักษนิยมทั้งชุมชนโอศิกและนายทหารอาวุโสโดยส่วนใหญ่เห็นว่าการแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่ไม่อาจทำให้พวกเขากดดันรัฐบาลหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้หากไม่ร่วมมือกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกัน และด้วยเหตุนี้เองทำให้ปลายปี พ.ศ.2556 พวกเขาตัดสินใจยุติการออกจากขบวนการใหญ่มาเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง และกลับไปร่วมมือกับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในรอบของขบวนการ กปปส. ที่มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ ซึ่งผลจากการกลับไปร่วมมือกับขบวนการใหญ่ในช่วงนี้ทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมสามารถผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ไปสู่มวลชนจำนวนมากและยังบรรลุเป้าหมายของพวกเขาคือทั้งขับไล่ระบอบทักษิณ และผลักดันแนวคิดปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้ถูกกล่าวถึงในสังคม

7. อภิปรายผลการวิจัย

โดยสรุปแล้วกลุ่มอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นมีที่มาจาก 2 กลุ่มย่อยได้แก่ กลุ่มชุมชนโอศิก และนายทหารอาวุโส พวกเขามีลักษณะองค์การการเคลื่อนไหวที่ต่างกันโดยชุมชนโอศิกมีลักษณะเป็นองค์การการเคลื่อนไหวแบบมีอาชีพ ในขณะที่นายทหารอาวุโสเป็นเพียงเครือข่ายหลวมๆ จากความสัมพันธ์ในอดีตที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มนี้มีแนวคิดความคิดที่สอดคล้องกันและถูกโยงเข้าเป็นกลุ่มองค์การการเคลื่อนไหวเดียวกันภายใต้กรอบโครงความคิดหลักคือแนวคิดอนุรักษนิยมแบบชาติ-ศาสนา-กษัตริย์

ในเรื่องพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีพัฒนาการลักษณะของพลวัตคือเติบโตขึ้นในช่วงที่หนึ่ง พ.ศ.2548–2551 และช่วงที่สอง พ.ศ.2552–2553 ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ ซึ่งบริบททางการเมืองในช่วงหลัง พ.ศ.2551 ได้แก่ การเกิดขึ้นของฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง การตื่นตัวของมวลชนพันธมิตรฯ ที่ต้องการออกมาเคลื่อนไหวต่อเนื่อง ได้ทำให้แกนนำเห็นถึงโอกาสในการเคลื่อนไหวต่อ ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสจึงร่วมมือกลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันเพื่อแยกออกจากขบวนการใหญ่มาจัดตั้งการเคลื่อนไหวของตนเองโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามกลุ่มอนุรักษ์นิยมเผชิญกับช่วงถดถอยในช่วงที่สาม พ.ศ. 2554–2556 เนื่องจากความขัดแย้งทางปฏิบัติการและความคิดระหว่างพวกเขากับกลุ่มอื่นๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณด้วยกันดังที่ระบุไว้ในส่วนผลการวิจัย ซึ่งทำให้ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการใหญ่อีกครั้งภายใต้ กปปส. เป็นองค์กรนำในที่สุดเนื่องจากแกนนำทั้งในส่วนชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสเห็นว่ากลุ่มของตนเองนั้นไม่สามารถระดมทรัพยากรทั้งในแง่ทุน และมวลชนให้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปธรรมให้เกิดขึ้นได้หากไม่ร่วมมือกับเครือข่ายการเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่มีจุดร่วมในการขับไล่ระบอบทักษิณเหมือนกัน

นอกจากนี้ จากบทสรุปข้างต้นยังทำให้เห็นถึงข้อค้นพบเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณอยู่ 2 ประการ ได้แก่ 1) แม้ว่าชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสจะมีที่กรอบโครงสร้างความคิดทางการเมืองที่ต่างกัน แต่มีจุดร่วมสำคัญคือแนวความคิดอนุรักษ์นิยมแบบ “ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์” นอกจากนี้การรวมกันของชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสยังสะท้อนให้เห็นว่าช่วงหลังปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา แนวความคิดของชุมชนโอศก และกลุ่มนายทหารได้ถูกรวมเป็นหนึ่งเดียวกันด้วย โดยพวกเขาได้สร้างและเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดใหม่ ตามทฤษฎีกระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิด (framing process) คือ จากการระบุวาทกรรมเป็นภัยต่อประเทศชาติ เป็นเป็นภัยของนักการเมืองไม่ว่าจะพรรคใด หรือแม้แต่เรื่องการเสียดินแดนแล้วแต่เป็นภัยของชาติ ศาสนา สถาบันกษัตริย์ ทั้งสิ้น กรอบโครงสร้างความคิดนี้ถูกสร้างและขยายตัวขึ้นตลอดช่วง พ.ศ.2551–2557 ก่อนการรัฐประหาร 2) หากพิจารณาจากผลการวิจัยในส่วนพัฒนาการ 4 ช่วงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณพบว่า โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political opportunity) และบริบททางการเมืองส่งผลต่อการเติบโตและถดถอยของการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณเช่นกัน โดยบริบททางการเมืองในช่วงหลังปี พ.ศ.2551 ความขัดแย้งไทย-กัมพูชา และการเติบโตขึ้นของกลุ่มนปช. หรือ “คนเสื้อแดง” เอื้อต่อการเติบโตของกลุ่มอนุรักษ์นิยม ในขณะที่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับปีกอื่นๆ ในพันธมิตรฯ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเคลื่อนไหวจนทำให้พวกเขาตัดสินใจร่วมมือกับเครือข่ายอื่นๆ ภายใต้ กปปส. เป็นองค์กรนำ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการศึกษาความหลากหลาย และความแตกต่างภายในขบวนการต่อต้านทักษิณ นอกเหนือจากการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณผ่านการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ หรือ กปปส. ในภาพรวม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สามารถเข้าใจถึงที่มาทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ และเข้าใจพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณต่อต้านทักษิณในช่วงปี พ.ศ.2548-2557

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณแบบจำกัดเฉพาะประเด็นยุทธวิธี ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวเป็นการเฉพาะ

8.3.2 ควรมีการศึกษาพัฒนาการของกลุ่มย่อยอื่นๆ ภายในขบวนการต่อต้านทักษิณ ในลักษณะที่กลุ่มย่อยเหล่านั้นมีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นพลวัตเช่นเดียวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ เพื่อให้สามารถเข้าใจขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมได้ในมิติที่หลากหลายมากขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2563). **จากมือตบถึงนกหวีด : พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ**. กรุงเทพมหานคร : อีไลอุมิเนชั่นส์ เอ็ดิชั่นส์.

ชัย สุวรรณภาพ แกนนากลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณสายทหารอาวุโส ผู้ให้สัมภาษณ์.

26 พฤศจิกายน 2562. ณ กรุงเทพมหานคร

แซมดิน เลิศบุศย์ แกนนากลุ่มชนอโคก ผู้ให้สัมภาษณ์. 4 ธันวาคม 2562. ณ กรุงเทพมหานคร

ญาดา มีเดช สมาชิกชาวอโคก ผู้ให้สัมภาษณ์. 29 พฤศจิกายน 2562. ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ดินนา โคตรบุญอารยะ ผู้จัดการรายการบุญนิยมทีวี และแกนนำระดับปฏิบัติการในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ผู้ให้สัมภาษณ์. 28 พฤศจิกายน 2562. ณ จังหวัดอุบลราชธานี

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2560). **ธรรมาธรรมะสงคราม ความรุนแรงเชิงศีลธรรม และอารยะขัดขืน: การเมืองอัตลักษณ์ของ “คนดี” ในวิกฤตการเมืองไทย (2556–2557)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ประชาไท. (2549). “ความไม่ลงรอยกันแห่งอดีตและปัจจุบันของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์” จาก มุมมองนักวิชาการนอก. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2563. จาก <https://prachatai.com/journal/2006/10/9966>
- _____. (2554). “สนธิ” ยก “อภิสิทธิ์” เลวกว่าทุกรัฐบาล ตั้งแต่ประเทศไทยมีมา. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://prachatai.com/journal/2011/03/33539>
- _____. (2556). เปิดตัวอีก “กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ” ร้อง 6 ข้อ เตรียมชุมนุม 4 สิงหาคม. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2564. จาก <https://prachatai.com/journal/2013/07/47802>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2554). “ไชยวัฒน์-บรรณวิทย์” คิดการใหญ่ 13 สยามไท ที่วินนี้เพื่อใคร. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9540000009093>
- ภัทรพร สิริกาณจน. (2540). สันติอโศก: ความเป็นมาและบทบาททางศาสนาในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิณี รอดศีล สมาชิกชาวอโศก ผู้ให้สัมภาษณ์. 4 ธันวาคม 2562. ณ กรุงเทพมหานคร
- โยชิฟูมิ ทามาตะ. (2552). รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพบก กับการแทรกแซงการเมืองในประเทศไทย (แปลโดย Pop Anan). วารสารฟ้าเดียวกัน. 12(2-3). 186-245.
- วาสนา นาน่วม. (2552). ลับ ลวง พราง ภาค2 ช่อรูปปฏิวัติ หัก “เหลี่ยม” โหด. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- สมณะโพธิรักษ์ ผู้นำชุมชนอโศก ผู้ให้สัมภาษณ์. 29 พฤศจิกายน 2562. ณ จังหวัดอุบลราชธานี
- สมบูรณ์ ทองบุราณ แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณและผู้ก่อตั้งโทรทัศน์ 13 สยามไท ผู้ให้สัมภาษณ์. 25 พฤศจิกายน 2562. ณ กรุงเทพมหานคร
- สุกัญญา วินิจศาสตร์. (2544). พรรคพลังธรรม: ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริชัย บุญประสิทธิ์ อดีตมวลชนพันธมิตรฯ ที่หันหลังให้กับขบวนการใหญ่และเข้าร่วมกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์. 29 พฤศจิกายน 2562. ณ จังหวัดอุบลราชธานี
- BBC. (2013). Thai PM Yingluck dissolves parliament and calls election. Retrieved March 1, 2021. From <http://www.bbc.com/news/world-asia-25252795>
- Heikkila, H., Marja, L. (1997). Buddhism with open eyes: belief and practice of Santi Asoke. Bangkok : Fab Apai.
- Mackenzie, R. (2007). New Buddhist Movements in Thailand: Towards an Understanding of Wat Phra Dhammakaya and Santi Asoke. London : Routledge.

McCargo, D. (1997). *Chamlong Srimuang and the new Thai politics*. London : Hurts.

Olarn, K. (2013). *Tens of thousands of anti-government protesters march in Bangkok*.

Retrieved March 1, 2021. From <https://edition.cnn.com/2013/12/22/world/asia/thailand-protests/>

9. คำขอบคุณ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งสำเร็จไปได้ด้วยดีเนื่องจากผู้เขียนได้รับโอกาสและความช่วยเหลืออย่างดีเยี่ยมจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล อาจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและให้แรงบันดาลใจในการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณจนนำมาสู่การศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี บอกเล่าประสบการณ์ มุมมองความคิดทางการเมืองของตนเองซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่งสำหรับการเขียนงานวิจัยชิ้นนี้ให้สำเร็จลุล่วง ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

เสนาวิวัฒน์ของระบบกฎหมายไทยในช่วงระบอบรัฐประหาร 2557–2562*

MILITARIZATION OF THAI LEGAL SYSTEM DURING THE COUP REGIME: 2014–2019

ดวงกมล ประดิษฐ์ด้วง¹

Doungkamon Praditduang¹

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand.¹

Email : dOUNGKAMON018@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง ตามหลักเสรีประชาธิปไตย และการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง เพื่อวางรากฐานให้กับระบอบรัฐประหาร โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีการปกครองแบบผสมและแนวคิดทฤษฎีเสรีประชาธิปไตยในการวิเคราะห์ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 ปี

ผลการวิจัยพบว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พยายามใช้กฎหมายฉบับต่างๆ ดังนี้ ประการแรก การใช้กฎหมายทั่วไป ประการที่สอง การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และประการสุดท้าย การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้ามาควบคุมทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเสรีประชาธิปไตย อีกทั้งยังส่งผลต่อการวางรากฐานค้ำจุนให้กับระบอบรัฐประหารในระยะยาวอีกด้วย

คำสำคัญ : 1. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 2. หลักเสรีประชาธิปไตย 3. ระบอบการปกครองแบบผสม

ABSTRACT

The objective of this article is to study the enforcement of the National Council for Peace and Order (NCPO) in 2014-2019 before the election, as the principle of liberal democracy that laid the foundation of the coup by relying on the Laws of the Hybrid Regime and Liberal Democracy framework by collecting information using qualitative research methodology for 2 years.

The results were found that the military coup (NCPO) aimed to use various laws such as First use of the Law Second the Constitution of the Kingdom of Thailand (interim) in 2014 and the Constitution of the Kingdom of Thailand in 2017 as a tool of gaining political control which was inconsistent with liberal democracy principles. In addition, the law has affected laying the foundations for the long-term sustaining of the coup regime.

Keywords : 1. National Council for Peace and Order (NCPO) 2. Liberal Democracy 3. Hybrid Regime

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หากพิจารณาปรากฏการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์พัฒนาการเมืองของไทยนั้น ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่า กองทัพนั้นเป็นตัวแสดงหลักหรือเป็นตัวแสดงที่สำคัญต่อการเมืองไทยมาอย่างยาวนาน หากพิจารณาบทบาททางการเมืองของทหารไทย จะพบว่า ทหารไทยนั้นได้เข้าทำการแทรกแซงในการเมืองบ่อยครั้งในรูปแบบต่างๆ จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะพิเศษประการหนึ่งของการเมืองไทย กล่าวได้ว่า การที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างสูงถูกมองว่า เป็นปัญหาหรืออุปสรรคประการหนึ่งต่อกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย(Democratization) ของไทย นับตั้งแต่การปฏิวัติเมื่อปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงในปัจจุบัน การรัฐประหารในแต่ละครั้งนั้นถือว่าเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงสถานะของทหารว่ามีบทบาทสำคัญอยู่ในเวทีทางการเมืองของไทยอยู่เสมอ ดังที่ สุรชาติ บำรุงสุข (2558) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับการเมืองไทยแล้ว การแทรกแซงของทหารในการเมืองได้กลายเป็น “กฎ” มากกว่า “ข้อยกเว้น” ในการเมืองของประเทศโลกที่สาม

แนวโน้มการขยายอำนาจของกองทัพในสังคมไทยมีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ภายหลังจากการรัฐประหาร 2549 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นในการดึงอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนมาไว้ที่กองทัพ โดยลักษณะสำคัญของการขยายอำนาจนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการเข้ายึดอำนาจการปกครองโดยกองทัพ และการ

เข้ามามีบทบาททางการเมืองของทางในระยะเวลาหนึ่ง แต่ยังมีกระบวนการผลักดันให้สังคมการเมืองมีลักษณะไปในทางทหารขยายเพิ่มขึ้นในมิติต่างๆ (ศุภนัยนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562)

กระบวนการทำให้มีลักษณะทางทหาร(Militarization) หมายถึง กระบวนการที่สังคมหรือบุคคลโดยทั่วไปค่อยๆ ถูกกำกับควบคุมโดยรัฐหรือถูกทำให้ขึ้นอยู่กับวิธีคิดแบบทหาร สังคมที่อยู่ภายใต้กระบวนการนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ความจำเป็นทางทหารและสมมติฐานแบบทหารเป็นคุณค่าที่ครอบงำ แต่ยังกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมนั้นด้วย (ศุภนัยนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562) หากพิจารณาสภาพปัญหาการเมืองไทยจะพบว่า การที่กองทัพเข้ามามีบทบาทโดยเป็นตัวแสดงหลักทางการเมืองในประเทศไทย ยิ่งเปรียบเสมือนเป็นการตอกย้ำที่ทำให้ปัญหาทางการเมืองไทย เนื่องจากแม้ว่าประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ.2475 แล้ว แต่พัฒนาประชาธิปไตยของไทยยังคงอยู่ในลักษณะวังวนของการรัฐประหารและการฉีกรัฐธรรมนูญโดยกองทัพเรื่อยมาดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประวัติศาสตร์การรัฐประหารในประเทศไทย จำนวน 13 ครั้ง

พ.ศ.	รายชื่อผู้ทำการรัฐประหาร	การยึดอำนาจ
2476	พระยามโนปกรณนิติธาดา	ประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎรหรือที่เรียกกันว่า รัฐประหารเงียบ
2476	พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา	ทำการยึดอำนาจรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา
2490	พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ	ทำการยึดอำนาจรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ อารณานาวาสวัสดิ์
2491	พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ	บังคับให้นายควง ภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและมอบตำแหน่งให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม
2494	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	ทำการยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง
2500	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	ทำการยึดอำนาจรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	ทำการยึดอำนาจรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร
2514	จอมพลถนอม กิตติขจร	ทำการยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง
2519	พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่	ทำการยึดอำนาจรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช
2520	พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่	ทำการยึดอำนาจรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร
2534	พลเอกสุนทร คงสมพงษ์	ทำการยึดอำนาจรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
2549	พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน	ทำการยึดอำนาจรัฐบาล รักษาการพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร
2557	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	ทำการประกาศรัฐประหาร เพื่อให้รัฐมนตรีรักษาการรัฐบาลหมดอำนาจและเปลี่ยนผ่านสู่การจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

ที่มา : ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลและทำการเรียบเรียงจากประชาไท (2560)

จากตารางดังกล่าวในข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สภาพทางการเมืองของประเทศไทยมีลักษณะการสลับสับเปลี่ยนไปมาระหว่างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการแบบทหาร ดังจะเห็นได้จาก บทบาทของเผด็จการทหารในประเทศไทยปัจจุบันภายใต้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (The National Council for Peace and Order or NCPO) ที่เป็นตัวแสดงหลักที่สำคัญในการพยายามรักษาอำนาจของตนเองไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยอาจกลับกลายเป็นหน้าฉากที่ทำให้เผด็จการสืบสานอำนาจ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2561) โดยมีตัวแสดงทางการเมืองที่สำคัญคือทหาร เนื่องจากการรัฐประหารภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 จนกระทั่งปัจจุบันปี พ.ศ.2562 ตลอดระยะเวลา 5 ปีหลังการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองไทย ได้แสดงให้เห็นว่า ภายใต้ผู้นำทหาร ซึ่งนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความพยายามผลักดันการสืบทอดอำนาจของตนเองผ่านการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ จนกระทั่ง นำไปใช้เป็นเครื่องมือครอบงำการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ.2562 เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอีกครั้ง

ดังนั้น การใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) มีลักษณะที่ขัดต่อหลักเสรีประชาธิปไตย โดย คสช. ใช้กฎหมายฉบับต่างๆ เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการปกครองตามอำเภอใจ เพื่อต้องการรักษาอำนาจและวางรากฐานค้ำจุนให้กับระบอบรัฐประหาร หรือกล่าวได้ว่า การใช้กฎหมายในระบอบ คสช. ไม่ได้ทำหน้าที่ในการจำกัดอำนาจรัฐ แต่กฎหมายกลับมีไว้เพื่อละเมิดและจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำให้ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งนำไปสู่การสูญเสียหรือลดทอนคุณค่าความเป็นประชาธิปไตยในท้ายที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง ตามหลักเสรีประชาธิปไตย

2.2 เพื่อศึกษาการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง เพื่อวางรากฐานให้กับระบอบรัฐประหาร

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 คณะรัฐประหารรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พยายามใช้กฎหมายฉบับต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้ามาควบคุมทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเสรีประชาธิปไตย อีกทั้ง ยังส่งผลต่อการวางรากฐานค้ำจุนให้กับระบอบรัฐประหารในระยะยาวอีกด้วย

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง ตามหลักเสรีประชาธิปไตย

4.2 ทำให้ทราบเกี่ยวกับการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง เพื่อวางรากฐานให้กับระบอบรัฐประหาร

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในช่วงปี พ.ศ.2557 – 2562 ก่อนการเลือกตั้ง ได้แก่ 1)เจ้าหน้าที่ที่ติดตามสถานการณ์คดีตั้งแต่ช่วงการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.)ของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน(Thai Lawyers for Human Rights) จำนวน 1 คน 2)หัวหน้าศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน(iLaw) จำนวน 1 คน 3) วิธีการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกจากวิธีการแบบเจาะจงโดยการพิจารณาจากผู้วิจัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แก่ ข้อมูลละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ภายหลังการรัฐประหาร ข้อมูลการควบคุมตัวบุคคลอื่นเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง เป็นต้น เพื่อไปประกอบในงานวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1)แหล่งข้อมูลปฐมภูมิได้จากการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ที่ติดตามสถานการณ์คดีของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนกับหัวหน้าศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน 2)แหล่งข้อมูลทุติยภูมิได้จากแหล่งข้อมูลที่หน่วยงานศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนกับโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชนได้ทำการรวบรวมสถิติเกี่ยวกับข้อมูลละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ภายหลังการรัฐประหาร ข้อมูลการควบคุมตัวบุคคลอื่นเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมืองภายใต้การใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประกอบกับเอกสารจากบทบัญญัติกฎหมาย หนังสือ บทความวารสาร งานวิจัยวิทยานิพนธ์ ข้อมูลสถิติหรือเอกสารเผยแพร่ทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เก็บรวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญ ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ติดตามสถานการณ์คดีของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนกับหัวหน้าศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชนล่วงหน้าเพื่อการเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยชุดคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และแสดงความคิดเห็น ซึ่งการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวาง

แผนการล่วงหน้าไว้อย่างเป็นขั้นตอนว่าจะต้องซักถามในประเด็นใดบ้างและมีคำถามกำหนดตายตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกประเด็น แต่ในการสัมภาษณ์การถามคำถามสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในคำตอบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และสามารถควบคุมทิศทางโครงสร้างของเนื้อหาให้เป็นเรื่องที่ต้องการทราบในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องการรายละเอียดมากที่สุดในเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการและมีคุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ 1)การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทางเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรมทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ค้นคว้าข้อมูลจากบทบัญญัติกฎหมาย หนังสือ บทความวารสาร งานวิจัยวิทยานิพนธ์ ข้อมูลสถิติหรือเอกสารเผยแพร่ทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการศึกษากฎหมาย 2)การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ติดตามสถานการณ์คดีของศูนย์นายความเพื่อสิทธิมนุษยชนกับหัวหน้าศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพของโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชนโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีคำถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิด โดยเริ่มประเด็นใดก่อนก็ได้เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่น

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยได้วางกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1)ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารซึ่งประกอบด้วย เอกสาร บทความ หนังสือ ตำรา งานวิจัย ทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 2)ข้อมูลจากภาคสนาม โดยพิจารณาประเด็นสำคัญและนำข้อสรุปข้อมูลที่มีความคล้ายกันและข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้มาเรียบเรียงให้ข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ พร้อมทั้งใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาจัดลำดับความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงข้อมูล จนได้ข้อสรุป 3) วิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนการเลือกตั้ง ว่ามีลักษณะการใช้กฎหมายใดบ้าง โดยแบ่งประเภทการใช้กฎหมายดังกล่าวออกเป็น 2 ช่วงระยะเวลาคือ การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบกับการพิจารณาประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ พิจารณาร่วมด้วย ว่าการใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นไปตามหลักเสรีประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร 4)วิเคราะห์ผลพวงจากการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในช่วงปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนการเลือกตั้งว่า ผลพวงดังกล่าวเอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติอย่างไร จากการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557–2562 ก่อนการเลือกตั้ง ได้ลำดับการนำเสนอต่อไปนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง ตามหลักเสรีประชาธิปไตยพบว่า

6.1.1 ตามเกณฑ์การประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยของ The Economist Intelligence Unit (EIU) พบว่า ระบอบการปกครองประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2557–2562 มีลักษณะสอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบผสม (Hybrid regimes) ดังจะเห็นได้จาก พ.ศ.2557 มีค่าคะแนน 5.39 พ.ศ.2558 มีค่าคะแนน 5.09 พ.ศ.2559 มีค่าคะแนน 4.92 พ.ศ.2560 มีค่าคะแนน 4.63 พ.ศ.2561 มีค่าคะแนน 4.63 และ พ.ศ.2562 มีค่าคะแนน 4.63 ตามลำดับ และคะแนนมีลักษณะลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกปี ซึ่งช่วงเกณฑ์ดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองแบบผสม คือ ค่าคะแนนระหว่าง 4.01–6.00

6.1.2 หลักการประเมินตัวชี้วัดระดับการพัฒนาประชาธิปไตย ตามเกณฑ์การประเมินของ Freedom house พบว่า ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเผด็จการภายหลังจากการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.2557 โดยรัฐบาลทหารหรือ คสช. ได้มีการบังคับใช้กฎหมายและบริหารประเทศโดยรัฐธรรมนูญที่จำกัดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงกดดันผู้ที่มีความเห็นแตกต่างจาก คสช. โดยประเทศไทยได้รับจัดให้อยู่ในกลุ่ม “ประเทศไม่มีเสรี” (Not Free) โดยได้รับคะแนน 30 จาก 100 คะแนน (Freedom house, 2019) และเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดจำนวน 2 เกณฑ์ คือ สิทธิทางการเมือง (Political Rights) และสิทธิพลเมือง (Civil Liberties) พบว่า สิทธิทางการเมืองของประเทศไทยมีน้อยมากจนถึงไม่มีเลย (ระดับ 7/7) ส่วนสิทธิพลเมืองของประเทศไทยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ระดับ 5/7) โดยในการพิจารณาสิทธิทางการเมืองนั้นพิจารณาจากกระบวนการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาล ในขณะที่การพิจารณาสิทธิพลเมืองจะพิจารณาจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและความเชื่อ สิทธิในการรวมกลุ่มเป็นสมาคมและองค์กร หลักนิติธรรม และสิทธิส่วนบุคคล

6.1.3 หลักการประเมินตัวชี้วัดหลักเสรีประชาธิปไตยใช้เกณฑ์การประเมินของ The World Justice Project ในการพิจารณาตัวชี้วัดหลักนิติธรรมในประเทศไทย ตามตารางที่ 2 พบว่า ในช่วงปี 2555–2556 ก่อนคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาทำการรัฐประหารยึดอำนาจภาพรวมประเทศไทยมีคะแนนตัวชี้วัดที่สูง จนกระทั่งภายหลังจากการเข้ามาของ คสช. ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2557 ผลของคะแนนตัวชี้วัดหลักนิติธรรมลดลง แต่อย่างไรก็ตาม ชื่อน่าสังเกตที่เกิดขึ้นตัวชี้วัดในด้านมีความสงบเรียบร้อยและปลอดภัยคือ มีคะแนนที่เพิ่มขึ้นอย่างนัยยะสำคัญหลังจาก คสช. เข้ามาเป็นรัฐบาล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คสช. สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศได้อย่างดี แต่สวนทางกับ

การทำงานตามหลักเสรีประชาธิปไตยเพราะการใช้อำนาจของ คสช. ไม่สามารถตรวจสอบและถ่วงดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ภายใต้ความสงบเรียบร้อยของประเทศกระทำการภายใต้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกความคิดเห็นต่อ คสช.

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของ The World Justice Project (WJP) ในปี พ.ศ.2555 – 2562

ตัวชี้วัด	พ.ศ.2555- 2556	พ.ศ.2557	พ.ศ.2558	พ.ศ.2559	พ.ศ.2560- 2561	พ.ศ.2562
ภาพรวมประเทศไทย	-	0.52	0.52	0.51	0.50	0.50
1. การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers)	0.53	0.50	0.46	0.47	0.47	0.47
2. การปลอดจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption)	0.41	0.51	0.52	0.47	0.49	0.49
3. การมีรัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government)	0.50	0.47	0.49	0.52	0.48	0.48
4. การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)	0.66	0.58	0.50	0.47	0.47	0.48
5. การมีความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัย (Order and Security)	0.63	0.75	0.75	0.70	0.69	0.71
(6) การบังคับใช้กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ (Regulatory Enforcement)	0.51	0.46	0.51	0.50	0.50	0.48
(7) กระบวนการยุติธรรม ทางแพ่ง (Civil Justice)	0.43	0.39	0.46	0.53	0.53	0.49
(8) กระบวนการยุติธรรม ทางอาญา (Criminal Justice)	0.59	0.51	0.43	0.45	0.40	0.42

ที่มา : ผู้วิจัยสรุปและรวบรวมจาก World justice project

หมายเหตุ ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของ The World Justice Project มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 คะแนนที่มีค่าเป็น 0 หมายถึง มีความเป็นนิติธรรมน้อยที่สุด ส่วนมีค่าเป็น 1 หมายถึง มีความเป็นนิติธรรมมากที่สุด

6.2 ผลการวิเคราะห์การใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง เพื่อวางรากฐานให้กับระบอบรัฐประหาร โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

6.2.1 การใช้กฎหมายทั่วไป พบว่า ภายใต้การเข้ามามีอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตั้งแต่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นระยะเวลากว่า 5 ปี คสช. ได้มีการใช้กฎหมายหลายฉบับที่ขัดต่อหลักเสรีประชาธิปไตย โดยผู้วิจัยเห็นว่า การใช้กฎหมายบางฉบับของ คสช. ที่ถูกนำมาใช้บ่อยครั้ง และส่งผลกระทบต่อใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมและแสดงความคิดเห็นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มประเภทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ ในการจัดการชุมนุมสาธารณะในปัจจุบัน จะพบว่า นอกเหนือจากการใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะแล้ว ในทางปฏิบัตินั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะ มักจะมีการนำกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อนหน้าการประกาศใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ เข้ามาใช้ร่วมกันหรือประกอบกัน เพื่อควบคุม ตั้งข้อสังเกต หรือแม้กระทั่งการตั้งข้อหากล่าวหาต่อผู้ชุมนุมสาธารณะซึ่งได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและแสดงความคิดเห็น (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562) เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493 เป็นต้น 2)กลุ่มประเภทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นสาธารณะทางออนไลน์ แม้ว่าภายใต้รัฐบาล คสช. จะมีการใช้กฎหมายในการจัดการชุมนุมสาธารณะกับผู้เห็นต่างทางการเมือง ในขณะเดียวกัน นอกจากการควบคุมการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนที่สาธารณะแล้ว คสช. ยังมีการใช้กฎหมายฉบับอื่นๆ ในการควบคุมและการจำกัดการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนโลกออนไลน์ควบคู่อีกด้วย เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 เป็นต้น

6.2.2 การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 พบว่า ระบอบ คสช. มีการใช้กฎหมายในการจัดการและควบคุมพลเรือน ในลักษณะการสถาปนาอำนาจเบ็ดเสร็จในรัฐธรรมนูญ (Constitutionalization of Absolutism) ผ่านการรับรองผลและการบังคับใช้มาตรา 44 มาตรา 47 และมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 และส่งผลให้เกิดการปกครองโดยตามอำเภอใจในนามกฎหมาย (Rule by Law) ด้วยการกำหนดฐานความผิดและโทษทางอาญา สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศและคำสั่งของ คสช. และหัวหน้า คสช. (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562) ภายหลังจากการยกเลิกรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) กลุ่มบุคคลที่ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ (ชั่วคราว) ปี พ.ศ.2557เพื่อทำหน้าที่เสนอ เห็นชอบ และ

กลั่นกรองกฎหมายแทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 6) ในระบบปกติ ซึ่งสมาชิกทั้งหมดมาจากการเลือกโดยหัวหน้า คสช. เอง และกลายเป็นผู้ทำหน้าที่ออกกฎหมาย พิจารณาสันติสัญญาที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศและให้ความเห็นชอบการดำรงตำแหน่งของบุคคลบางตำแหน่ง โดยไม่มีฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบในสภา และไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา กฎหมายและการดำเนินการเหล่านี้จะยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปภายหลังจาก คสช. หหมดอำนาจ (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562) ที่ออกกฎหมายไปจำนวน 444 ฉบับ และกฎหมายบางฉบับมีเนื้อหาที่มีลักษณะจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (iLaw, 2562)

6.2.3 การใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า การครองอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 จนถึงปัจจุบัน มีความแตกต่างอย่างสำคัญจากการรัฐประหารหลายครั้งในอดีต เนื่องจากทหารไม่ได้เพียงเข้ามายึดอำนาจและมีบทบาททางการเมืองเพียงระยะสั้นๆ ก่อนจะคืนอำนาจสู่ระบบการเลือกตั้ง แต่ระบอบ คสช. ความพยายามมุ่งหวังควบคุมอำนาจทางการเมืองแบบปกติในระยะยาว พร้อมกับความพยายามในการสถาปนาระบบการเมืองใหม่ที่ คสช. สามารถคงอำนาจ (Status quo) ต่อไปในอนาคต หากพิจารณาในเชิงองค์ประกอบโครงสร้างของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 จะพบว่า มีกลไกหลักสำคัญที่ทำให้อำนาจของกองทัพเข้ามาอยู่ในระบบปกติมากขึ้น ผ่านสถาบันทางการเมือง 3 องค์การ ดังนี้

6.2.3.1 ฝ่ายนิติบัญญัติหรือ “รัฐสภา”

ก. การสืบทอดอำนาจของทหารผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.) จากการออกแบบระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งเป็นระบบการคะแนนที่เอื้อประโยชน์ต่อพรรคเล็ก เพื่อต้องการสลายพรรคการเมืองขนาดใหญ่ (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, 2561) นอกจาก คสช. จะเป็นคนเขียนกติกาแล้ว คสช. ยังมีตัวแทนในฐานะผู้เล่นเกมสในการเลือกตั้ง นั่นก็คือ พรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นพรรคที่ใช้ชื่อเดียวกับนโยบายของรัฐบาล คสช. หรือเรียกว่า พรรคทหาร ซึ่งภายใต้ระบบการเลือกตั้งนี้ส่งผลให้พรรคการเมืองที่เน้นตัวบุคคลได้เปรียบ (iLaw, 2563) และเปิดช่องทางให้พรรคพลังประชารัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 159)

ข. การสืบทอดอำนาจของทหารผ่านสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้กำหนดวิธีการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถือเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ในวาระแรกเริ่ม และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาชุดที่สองไว้แตกต่างกัน โดยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกมาจากพระมหากษัตริย์แต่งตั้งทั้งหมด 250 คน ตามคำแนะนำของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการ

ทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บทเฉพาะกาล มาตรา 269) ทำให้วุฒิสภาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทหารยังคงเข้าไปมีอิทธิพลต่อไป และวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งนี้ ยังมีสิทธิให้ความเห็นชอบต่อบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังการเลือกตั้งระยะห้าปีแรกด้วย (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562) จึงสะท้อนให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้ให้อำนาจในการคัดเลือกกรรมการในการสรรหา ส.ว. แต่ท้ายที่สุดวิธีการสรรหา ส.ว. ก็ล้วนเป็นตาม คสช. ในการคัดเลือก เพื่อเอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของ คสช. ตามที่รัฐธรรมนูญในปี 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนุนายกรัฐมนตรีคนนอก เนื่องจาก ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เป็นการแฝงตัวของรัฐบาลทหารเข้าไปในอำนาจนิติบัญญัติ โดยการที่ ส.ว. ที่ คสช. ทำการแต่งตั้ง มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกนายกรัฐมนตรีร่วมกับ ส.ส. ซึ่งเป็นการเปิดช่องทางให้กับนายกรัฐมนตรีคนนอกโดยเฉพาะทหาร นับได้ว่า นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเลือกตั้งแต่มาจากการลงมติรับรองโดยสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา (สิริพรรณ นกสวน สวัสดี, 2561)

6.2.3.2 ฝ่ายบริหาร หรือ “คณะรัฐมนตรี”

ก. การสืบทอดอำนาจของทหารผ่านนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้ามาทำการรัฐประหาร (a coup d'état) กองทัพนั้นได้เข้ามามีความสัมพันธ์กับระบบกฎหมายไทย โดยการใช้อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (Constitution Drafting Committee or CDC) เพื่อเอื้อผลประโยชน์ต่อทหาร (Michael H. Nelson, 2016) ในการเปิดทางให้ทหารได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่งวุฒิสภา เพื่อเอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการโหวตนายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเอื้อต่อการให้ผู้นำทหารอย่างพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หรือหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เข้ามาเป็นผู้นำรัฐบาลที่เป็นตัวแสดงหลักในการใช้กฎหมายเดิม

ข. การสืบทอดอำนาจของทหารผ่านคณะรัฐมนตรีโดยแผนยุทธศาสตร์ชาติ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีหลังการเลือกตั้ง ต้องแถลงนโยบายบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา และบริหารราชการแผ่นดินต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 162 และมาตรา 164) โดยแผนยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนและขั้นตอนการพัฒนาประเทศที่จัดทำโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นกรรมการยุทธศาสตร์ชาติโดยตำแหน่ง และรัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้วุฒิสภาติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการหรือบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 270) จึงส่งผลให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพ และตัวแทนจากการแต่งตั้งของ คสช. ยังคงมีบทบาททางการเมืองต่อไป ด้วยการเข้าไปอยู่ในอำนาจขององค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ค. การสืบทอดอำนาจของทหารผ่านองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วย 5 องค์กรคือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ซึ่งตามหลักการแล้วองค์กรดังกล่าวต้องทำการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ได้กำหนดให้องค์กรอิสระมาจากการเห็นชอบของ ส.ว. ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ทว่า ส.ว. ตามรัฐธรรมนูญก็เป็นผลผลิตมาจากคสช. (iLaw, 2562)

6.2.3.1 ตุลาการ หรือ “ศาล”

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการ ที่มีหน้าที่แตกต่างจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหารซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2561) ในระยะเวลาที่ผ่านมาศาลรัฐธรรมนูญถือว่ามียุทธศาสตร์โดดเด่นในการวินิจฉัยคดี โดยเฉพาะ “คดีทางการเมือง” คือ กรณีการยุบพรรคการเมือง หรือการวินิจฉัยคุณสมบัติของนักการเมือง จะพบว่า คำวินิจฉัยส่วนใหญ่มีทิศทางไปในทางให้ประโยชน์กับฝ่าย คสช. มากกว่า เช่น การยุบพรรคการเมือง คือ พรรคไทยรักชาติและพรรคอนาคตใหม่ ที่เป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ตรงข้ามกับ คสช. อีกทั้ง ยังได้วินิจฉัยรับรองคุณสมบัติของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้า คสช. ว่า ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงทำให้ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและไม่ขาดคุณสมบัติความเป็นนายกรัฐมนตรี (iLaw, 2562) ดังนั้น ในปัจจุบันภายใต้รัฐที่ปกครองโดยระบอบเสรีประชาธิปไตย มีหลักนิติธรรมซึ่งเป็นกลไกส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยโดยหลักการควบคุมและจำกัดอำนาจรัฐไม่ให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้ระบอบคณะรักษาความสงบแห่งชาติเราไม่สามารถกล่าวได้ว่าเราเป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตยได้อย่างถ่องแท้ ด้วยเหตุที่ว่า ระบอบเผด็จการทหารมีความพยายามใช้กฎหมายฉบับต่างๆ เพื่อช่วยในการรักษาอำนาจของตนเองไว้ จึงสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่า คสช. จะมีการใช้กฎหมายตามหลักเสรีประชาธิปไตย แต่กฎหมายดังกล่าวกลับไม่ได้ใช้เพื่อจำกัดอำนาจรัฐ แต่กลับกลายเป็นการใช้กฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนที่เห็นต่างจาก คสช. ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิประชาชน อีกทั้งยังส่งผลให้ไม่สามารถเกิดการใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจในการตรวจสอบและถ่วงดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับหลักเสรีประชาธิปไตย อีกทั้ง ยังส่งผลต่อการวางรากฐานค้ำจุนให้กับระบอบรัฐประหารในระยะยาวอีกด้วย เนื่องจากการครองอำนาจของ คสช. และกองทัพหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 จนถึงปัจจุบัน มีความแตกต่างอย่างสำคัญจากรัฐประหารหลายครั้งก่อน

หน้านี้ ด้วยเหตุผลที่ว่ากองทัพไม่ได้เพียงเข้ามายึดอำนาจ และมีบทบาททางการเมืองเพียงระยะสั้น ๆ ก่อนจะคืนอำนาจสู่ระบบการเลือกตั้ง แต่ คสช. มีเป้าหมายสำคัญในการควบคุมอำนาจในระยะยาว พร้อมกับพยายามสถาปนาระบบการเมืองใหม่ที่กองทัพและชนชั้นนำสามารถควบคุมและชี้นำทางการเมือง ให้เป็นระบบที่ถูกใช้สืบเนื่องต่อไปในอนาคต

อำนาจของกองทัพภายใต้ระบอบใหม่นี้จึงยังดำรงอยู่ ไม่ว่าผลการเลือกตั้งจะเป็นอย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไป ทั้งอำนาจของกองทัพที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกมิติ ทั้งประกาศ คำสั่ง และคำสั่งหัวหน้า คสช. รวมถึงกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตลอดจนแบบแผน-วิธีคิดในการดำเนินการทางการเมืองแบบของกองทัพ สิ่งเหล่านี้จะยังคงดำรงอยู่และมีอิทธิพลในสังคมไทยต่อไปในฐานะผลพวงของการรัฐประหารครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้ง สามารถสรุปผลได้ดังนี้

7.1 ปัญหาการใช้กฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ.2557–2562 ก่อนเลือกตั้งพบว่า การใช้กฎหมายในระบอบ คสช. มีลักษณะที่ขัดต่อหลักเสรีประชาธิปไตย หรือกล่าวได้ว่า การใช้กฎหมายของ คสช. ไม่ได้ทำหน้าที่ในการจำกัดอำนาจรัฐ แต่กฎหมายกลับมีหน้าที่ไว้รับรองและให้อำนาจรัฐกับ คสช. อันส่งผลให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งยังส่งผลให้ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงระยะเวลา ได้แก่ ในช่วงแรก เป็นระยะเวลาภายหลังที่ คสช. ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมและ คสช. ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2557 และช่วงที่สอง เมื่อ คสช. ได้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่ง คสช. ได้ใช้อำนาจรัฐและสืบทอดอำนาจของตนผ่านกลไกของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จากการศึกษาปัญหาการใช้กฎหมายของ คสช. ทั้งในช่วงรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และระหว่างที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญถาวรแล้ว คสช. จะมีสถานะที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการใช้อำนาจของ คสช. ก็มีแนวทางไปในลักษณะที่มุ่งรักษาสถานภาพของ คสช. โดยการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อรับรองและป้องกันไม่ให้นำไปสู่การรับผิดชอบจากการใช้อำนาจในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจพิเศษตามรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจในฐานะเป็นองค์กรทางการเมือง หรือแม้กระทั่งการรับรองการใช้อำนาจของ คสช. ว่ามีความชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญที่สุด สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การใช้กฎหมายของ คสช. ล้วนแต่ไม่สอดคล้องกับหลักการเสรีประชาธิปไตย ทั้งสิ้น และส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีลักษณะที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบผสม

7.2 การวางรากฐานทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายเพื่อสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พบว่า คสช. มีความพยายามในการใช้ระบอบประชาธิปไตยเพื่อเป็นฉากหน้าในการรองรับการใช้อำนาจของตนเองให้มีความชอบธรรม อีกทั้งยังสร้างมรดกในระบอบการเมืองและกฎหมาย เพื่อการสืบทอดอำนาจ คสช. ให้คงอยู่สืบไปโดยผลผลิตจากระบอบ คสช. ที่สร้างขึ้นเพื่อค้ำ

จนอำนาจของคณะรัฐประหาร ได้แก่ การจัดการและควบคุมพลเรือนโดยวิธีคิดและปฏิบัติการทางทหาร (Militarization) การสถาปนาอำนาจในรัฐธรรมนูญการขยายบทบาทและอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในโครงสร้างทางการเมืองรวมไปถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากนี้ การวางรากฐานทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายเพื่อสืบทอดอำนาจของ คสช. ที่เกิดขึ้น สามารถนำไปสู่ข้อสรุปการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า คสช. มีความพยายามในการใช้กฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการรับรองในการใช้อำนาจ และยกเว้นความรับผิดชอบให้กับตนเอง ซึ่งส่งผลให้ คสช. ใช้อำนาจในลักษณะตามอำเภอใจและไร้ขีดจำกัด จนกระทั่งนำไปสู่การละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเสรีประชาธิปไตย ส่งผลทำให้ขาดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอย่างเหมาะสมตามระบอบประชาธิปไตย และจากปัญหาการใช้กฎหมายของ คสช. ดังกล่าวได้เป็นผลผลิตและนำไปสู่การสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารหรือ คสช. ต่อไปในระยะยาวอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากประวัติศาสตร์การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจำนวน 13 ครั้ง นับได้ว่า สังคมไทยยังไม่สามารถก้าวข้ามการแทรกแซงบทบาทจากทหารได้ และเมื่อเกิดการรัฐประหารขึ้น ประชาชนไม่สามารถขัดขึ้นและต่อต้านการรัฐประหารได้อย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากเมื่อเกิดการรัฐประหารสำเร็จ กองทัพมักจะนำมรดกจากการรัฐประหารในอดีตที่ผ่านมาใช้ เพื่อรับรองอำนาจให้กับคณะรัฐประหาร และนิรโทษกรรมทุกครั้ง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้วิจัยจึงขอเสนอว่า สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือ การให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม เนื่องจากเมื่อใดก็ตาม หากปราศจากหลักการประชาธิปไตยในการควบคุมกำกับการใช้อำนาจของรัฐไม่ให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยการใช้กฎหมายเข้ามาเป็นกรอบจำกัดการใช้อำนาจของคณะรัฐประหารทุกช่วงเวลา เพื่อป้องกันการเข้ามารัฐประหาร และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ หลักการปกครองโดยกฎหมาย (Rule of law) ดังกล่าว ต้องทำงานในลักษณะส่งเสริมควบคู่กัน เพราะหากประเทศไทยสามารถทำให้หลักนิติธรรมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม หลักการดังกล่าวนั้นก็ช่วยส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยสามารถทำงานตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยสามารถทำงานตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน. (2558). **รวมผลงาน การใช้อำนาจมาตรา 44 ปี 2557-2558**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://www.ilaw.or.th/node/3679>
- _____. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คืออะไรเข้าใจกันแบบย่อๆ**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://www.ilaw.or.th/node/4570>
- _____. (2561). **พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ 2560: กฎหมายใหม่แต่ยังถูก ใช้ปิดปากเหมือนเดิม**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://ilaw.or.th/node/4901>
- _____. (2561). **“มาตรา 44” ครบ 200 ฉบับ ใช้ทุกประเด็นปัญหา แบบตามใจชอบ**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://ilaw.or.th/node/5041>
- _____. (2562). **ร่าง พ.ร.บ.มั่นคงไซเบอร์ฯ 62: เปิดช่องเจ้าหน้าที่รัฐ “สอดส่อง” คนเห็นต่างได้**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://ilaw.or.th/node/5173>
- _____. (2562). **ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคุณสมบัติประยุทธ์ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นนายกฯ ต่อได้**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://www.ilaw.or.th/node/5384>
- _____. (2562). **อำนาจของ 250 ส.ว. ของ คสช. มีมากกว่าแค่ พิจารณากฎหมาย**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://ilaw.or.th/node/5395>
- _____. (2562). **6 ปี คสช.: มอง ‘ระบอบ คสช.’ ผ่าน 6 เสาค้ำจุนอำนาจ**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://ilaw.or.th/node/5662>
- ประชาไท. (2560). **ย้อนรอยรัฐประหาร 13 ครั้ง นานแค่ไหนกว่าจะเลือกตั้ง คสช.ทำชิงสฤทธิ-ถนอม**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://prachatai.com/journal/2017/01/69609>
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2561). **เผด็จการวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C771/%C771-20-9999-update.pdf>
- _____. (2557). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2557**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/A/055/1.PDF>
- _____. (2558). **พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A1152/%A1152-20-2558-a0001.htm>
- _____. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- _____. (2562). **พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/069/T_0020.PDF

- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2561). **นิติรัฐที่พังทลาย: รายงาน 4 ปี ภายใต้ คสช. สิทธิมนุษยชน และผลพวงรัฐประหารต่อสังคมไทย**. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2562. จาก <https://www.tlhr2014.com/wp-content/uploads/2018/06/4-years-TH.p>
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2562). **ข้อเสนอต่อการจัดการผลพวงรัฐประหารทางกฎหมาย นโยบาย และกระบวนการยุติธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน**. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2563. จาก <https://www.tlhr2014.com/wp-content/uploads/2018/06/4-years-TH.pdf?>
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดี. (2561). **ระบบเลือกตั้งเปรียบเทียบ**. กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2558). **เสนาริปไตย : รัฐประหารกับการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- Freedom house. (2019). **FREEDOM IN THE WORLD 2019**. Retrieved 13 January 2020. From <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/thailand>
- Nelson, Michael H. (2016). **Authoritarian Constitution-Making in Thailand, 2015-16: Elite (Aphichon) Capture Turns a “Dual Polity” into a “System of Elite Rule with Elections,” or a “Thai-style Authoritarianism”**. Bangkok : Thammasat University.
- The World Justice Project. (2019). **Rule of Law Index**. Retrieved 18 January 2020. From <https://worldjusticeproject.org>

9. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย และ ศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำงานวิจัย และให้คำแนะนำเพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา ขอขอบคุณครอบครัวประดิษฐ์ด้วงและครอบครัว ณ ลำปาง ที่ให้การสนับสนุนและเป็นที่กำลังใจให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จ สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตราบูชาแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยกราบขอภัยและขอน้อมรับข้อบกพร่องไว้แต่เพียงผู้เดียว

การสร้างสรรค์เพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบวช

อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี*

THE CREATIVE OF PHLENG-SONGKROENG PERFORMANCE BASED ON DERMBANG
NANGBOUCH MYTHOLAGY DERMBANG NANGBOUCH DISTRICT,
SUPHANBURI PROVINCE

วรรณภา แก้วกว้าง¹

Wanna Kaewkwang¹

วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
Suphanburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Thailand.¹

Email : wanna0949@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติตำนานเดิมบางนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อสร้างสรรค์การแสดงเพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเลือกพื้นที่ในการทำวิจัย คือ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีตำนานและเรื่องราวสะท้อนคุณค่าด้านคติสอนใจ คุณธรรมแห่งการดำรงตนจากการศึกษาเอกสารและภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รู้ จำนวน 7 คน ผู้ปฏิบัติจำนวน 10 คน บุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การนำเพลงทรงเครื่องที่เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นการแสดงที่นิยมแสดงเป็นมหรสพตามงานวัด งานเทศกาลเฉลิมฉลองโดยลักษณะการแสดงเป็นเรื่องเป็นราวคล้ายการแสดงละครมีการดำเนินเรื่องด้วยบทร้องเพลงพื้นบ้านเป็นหลัก คือเพลงฉ่อยและการเจรจา มีกระบวนท่ารำ มีการแต่งกายตามท้องเรื่องอย่างละครและมีวงปี่พาทย์บรรเลงประกอบการแสดง 2. การสร้างสรรค์เพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบวช ได้นำตำนานเดิมบางนางบวชมาร้อยเรียงโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม เพื่อการครองตนในสังคมปัจจุบันมาเป็นบทขับร้องทำนองเพลงพื้นบ้านด้วยเพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงแห่ ควบคู่กับการขับร้อง เพลงฉ่อยที่มีมาแต่เดิม ลักษณะการสร้างสรรครูปแบบเพลงทรงเครื่อง เรื่องตำนานเดิมบางนางบวช ประกอบด้วย 1)แนวคิด 2)การสร้างโครงเรื่อง 3)บทบาทการแสดง 4)ผู้แสดง 5)เพลงและดนตรีประกอบ 6)เครื่องแต่งกาย 7)อุปกรณ์ประกอบการแสดง 8)ท่ารำ

ด้วยเหตุนี้รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงเป็นการนำเรื่องราวตำนานเรื่องเล่าท้องถิ่นจากการบอกเล่าสู่บทเพลงพื้นบ้านประกอบการแสดง เพื่อสืบทอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ : 1. การสร้างสรรค์ 2. เพลงทรงเครื่อง 3. ตำนานเดิมบางนางบวช

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to study the history of Dermbang Nangbouch Mythology, Dermbang Nangbouch, Suphanburi province, 2) to create a performance of Dermbang Nangbouch Mythology. Which using a qualitative research method by selecting an area Dermbang Nangbouch, Suphanburi that has legends and stories reflecting the moral values and also the virtue of existence from the documents and the fields study. The research tools were the observation form and the interview form. The sample groups used in the research were: Interviews 7 well-informed person, 10 practitioners, 20 general public, and present the research results by descriptive and analytical method.

The results of the research were as follows: 1) The introduction of the song that occurred in the reign of King Chulalongkorn, Rama V, is a popular show as a entertainment at the temple fair. The festival is celebrated by the nature of theatrical performance, mainly with folk songs, Choi and negotiate with the dance postures. There are costumes according to the story like a drama and there is a Phee Phat band playing along with the performance. 2) The creation of the original legend of the song, some ordination ceremony has composed the original legends and arranged by inserting morality and good ethics for the self-control in today's society. It has been a chorus of folk songs with Choi, E-seaw songs, Harvest songs, Lhea songs, or along with singing, and the original Choi song. The characteristics of the creation of the Phleng-Songkroeng on Dermbang Nangbouch Mythology include: 1) Concept 2) Creating a plot 3) Acting role 4) Performer 5) Music and background music 6) Costume 7) Props and 8) Dance. For this reason, the show's creative style is to bring the legends story, local narratives from telling to folk songs to accompany the performance. In order to inherit the inheritance of local wisdom to exist.

Keywords : 1. Creative 2. Phleng-SongKroeng 3. Based on Dermbang Nangbouch

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีความเจริญรุ่งเรืองและสืบทอดเรื่องราวจากประวัติศาสตร์อย่างยาวนานนับแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน พื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรีล้วนประกอบด้วยวิถี วัฒนธรรม ประเพณี ชาติพันธุ์ วรรณกรรม นำมาซึ่งความเป็นเอกลักษณ์แห่งท้องถิ่น สะท้อนถึงการสั่งสมและสืบทอดด้วยแนวปฏิบัติ การบอกเล่า การจดจำ จากเรื่องราว อันมีคุณค่าจนกลายเป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาไทย ที่มีความโดดเด่นและหลากหลายสาขา เช่น ประเพณี ภาษา การละเล่น การแสดง ตำนาน นิทาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทุนทรัพย์แห่งองค์ความรู้ที่อยู่กับจังหวัดสุพรรณบุรีมาอย่างยาวนาน ตลอดจนควรค่าต่อการเก็บรักษาไว้สู่รุ่นลูกหลานด้วยความภาคภูมิใจ และดีงาม สิ่งหนึ่งที่เป็นเรื่องเล่าผ่านกาลเวลาอันสำคัญ คือ ตำนาน หมายถึง เรื่องเล่าขานที่มีมา แต่อดีต เปรียบได้เหมือนเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอด เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความ เชื่อ รวมถึงประเพณีต่างๆ ของคนในยุคอดีต อาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่ก็ได้ อาจมีหลักฐานหรือไม่ มีก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

จังหวัดสุพรรณบุรี มีตำนานเรื่องเล่าของสถานที่อันสำคัญที่ปรากฏอยู่หลายแห่งและปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับเรื่องเล่าของตำนาน เป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ตำบล ชุมชน และบางสถานที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงอนุรักษ์ตามวิถีวัฒนธรรม สะท้อนคุณค่าของตำนานในด้านคติสอนใจ คุณธรรมแห่งการดำรงตน ส่งเสริมให้บุคคลได้ศึกษา จดจำและนำมาเล่าขานสืบทอดกันมาหนึ่งในตำนานของจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีความน่าสนใจและเป็นที่ตั้งของสถานที่ในปัจจุบัน คือตำนานเดิมบางนางบวช ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในเขตอำเภอดเดิมบางนางบวช (พิสุจน์ใจเที่ยงตรง, 2563)

เดิมบางนางบวช เป็นชื่อของอำเภอที่ตั้งอยู่ตอนเหนือของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมี เรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานของ ชื่อ นาม ที่ปรากฏในสถานที่ต่างๆ ของอำเภอดเดิมบางนางบวช ซึ่ง เรื่องเล่าอันเป็นตำนานนั้นมีเค้าโครงเรื่องราวที่กล่าวถึง หญิงงามนางหนึ่งทอผ้าด้วยใยบัวอยู่บน ยอดเขา นัยว่าเพื่อไว้ถวายพระศรีอารียความงดงามของนางเป็นที่เลื่องลือและหมายปองของ บรรดาชายหนุ่มทั้งหลายอย่างยิ่ง มีพรานคนหนึ่งได้ไปพบนางและเกิดความรักจึงหาวิธีการที่จะได้นางมาเป็นคู่ โดยใช้กลอุบายแปลงร่างตนเองเป็นงูเข้าไปรัดร่างของหญิงงาม ด้วยความตกใจ กลัวนางจึงทำร้ายงูนั้นถึงแก่ชีวิต และงูได้กลับกลายร่างเป็นพรานป่า เมื่อนางเห็นเช่นนั้นจึง บังเกิดความเสียใจอย่างยิ่งด้วยคิดว่าความงดงามของตนเป็นสาเหตุแห่งปัญหาและความทุกข์แก่คนทั้งปวง จึงทำร้ายตนเองด้วยการฉีกเนื้อร่างกายที่เป็นความงดงามและโยนไปในที่ต่างๆ จน เกิดเป็นนามเรียกขานของสถานที่อันมีความเกี่ยวข้อง กับตำนาน สุดท้ายนางจึงพบความสงบ แห่งชีวิตคือการบวชเพื่อหลีกหนีจากกิเลสทั้งปวง เจริญภาวนาสรางกุศลบารมีสืบมา (สุเทพ อ่อนสะอาด, 2563)

จากเค้าโครงเรื่องราวของตำนานอำเภอดิบบางนางบัวพบว่ามีที่น่าสนใจและ สถานที่ที่ปรากฏในตำนานสอดคล้องกับเรื่องราว จึงควรได้รับการนำเสนอเรื่องราวที่ นอกเหนือจากคำบอกเล่าเพื่อสร้างจินตนาการให้ปรากฏเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้น โดยผู้สร้างสรรค์มี แนวคิดในการนำตำนานของอำเภอดิบบางนางบัว สู่การจัดการแสดงในรูปแบบของการแสดง เพลงทรงเครื่อง ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านที่เล่นเป็นเรื่องราว ทั้งนี้พบว่าในอดีตจังหวัดสุพรรณบุรี นั้นได้มีการแสดงเพลงทรงเครื่องอย่างแพร่หลาย โดยคณะโสภา วงษ์งาม ของพ่อโสภา สุวรรณ ประทีป และแม่บัวผัน จันทรศรี (ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งเป็นพ่อเพลงแม่เพลงที่มีชื่อเสียงโด่งดังใน สมัยนั้นและมีการสืบทอดการแสดงจนถึงปัจจุบันโดยแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ และ ครูภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี (สุเทพ อ่อนสะอาด, 2563)

เพลงทรงเครื่อง เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 หรืออาจก่อนหน้านั้นไม่นาน ในท้องที่ของเขตกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับ อย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นมหรสพที่มีตามงานวัด งานเทศกาลเฉลิมฉลองและมหรสพหน้าโรงบ่อน โดย ลักษณะการแสดงเป็นเรื่องราวคล้ายการแสดงละคร มีการดำเนินเรื่องด้วยบทร้องเพลงพื้นบ้าน เป็นหลัก คือ เพลงฉ่อย และการเจรจา มีกระบวนท่ารำ มีการแต่งกายตามท้องเรื่องอย่างละคร และมีวงปี่พาทย์บรรเลงประกอบการแสดง (บัวผัน สุพรรณยศ, 2563)

จากการศึกษาข้อมูลตำนานของอำเภอดิบบางนางบัวและรูปแบบการแสดงเพลงทรงเครื่อง ดังที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์ ทั้งนี้ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ เป็นอำนาจจินตนาการของมนุษย์ที่จะสร้างผลิตผลใหม่ๆซึ่งเป็นความสามารถในการทำงานด้วยความรู้ ความคิดและ จินตนาการเฉพาะคน ทำให้ได้ผลงานที่แปลกไม่ซ้ำแบบเดิมหรือซ้ำแบบใคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติตำนานดิบบางนางบัว อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.2 เพื่อสร้างสรรค์การแสดงเพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานดิบบางนางบัว อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงตำนานวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของอำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี
- 3.2 ทำให้ทราบถึงวิธีการสร้างสรรค์การแสดงเพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานดิบบางนางบัว อำเภอดิบบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ต่อไป ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1)การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานการแสดง ระยะที่ 2 ออกแบบ การแสดงตามกระบวนการสร้างสรรค์ในการแสดงเพลงทรงเครื่อง เรื่องตำนานเดิมบางนางบวช ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ โดยจำแนกเป็นด้านการแสดงเพลงทรงเครื่องอย่างน้อยเป็นเวลา 20 ปี จำนวน 3 คน คือ (1)นางเกลียว เสรีจกิจ (แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงอีแซว) ประจำปี 2539 (2)นางสำเนียง ขาวปลายนา ศิลปินภูมิปัญญาจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านและการแสดงทรงเครื่อง (3)นายสุเทพ อ่อนสอาด ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดดอน สำนักงานเขตสาทร กรุงเทพมหานคร ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านและการแสดง เพลงทรงเครื่อง 2)ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ด้านเนื้อหา ตำนานเดิมบางนางบวช จำนวน 2 คน คือ (1)นายสุจินต์ ขาวบางงาม ศิลปินดีเด่นจังหวัดสุพรรณบุรี (2)นายพิสุจน์ ใจเที่ยงกุล (ข้าราชการบำนาญ) ครูภูมิปัญญาด้าน ภาษาไทยและเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนบางลี่วิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี 3)ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย ที่มีประสบการณ์ด้านการแสดงและการ สร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย จำนวน 1 คน คือ นางจันทา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย - ละคร) พุทธศักราช 2554 4)ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย จำนวน 1 คน คือ นายมีกิจ อินทร์พิพัฒน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผู้ปฏิบัติจำนวน 10 คน บุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1)แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2)แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักประกอบด้วย 1)การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงเพลงทรงเครื่อง และนำมาสร้างสรรค์การแสดง การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 อำเภอเดิมบางนางบวช ตั้งอยู่บริเวณตอนเหนือสุดของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดสุพรรณบุรี 54 กิโลเมตร จากประวัติกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เจ้าพระยาชัยฉินทร์ สมุหเทศาภิบาล และพระยานครพระราม ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ในสมัยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้ มีความสำคัญ มีอาณาเขตกว้างขวาง ระยะทางห่างไกลจากอำเภอนางบวช (แต่เดิมคืออำเภอสามชูกในปัจจุบัน) จำเป็นต้องมีสถานที่ราชการเพื่ออำนวยความสะดวกบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของราษฎรให้ทั่วหน้ากัน ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ จึงได้พร้อมใจกันด้วยการเสนอขอจัดตั้งอำเภอขึ้น เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2454 (ตรงกับรัตนโกสินทร์ศก 130) เริ่มตั้งอำเภอมีชื่อว่า “อำเภอเดิมบาง” โดยโอนท้องที่มาจากอำเภอนางบวช (อำเภอสามชูกในปัจจุบัน) จำนวน 12 ตำบล โอนจากท้องที่ของอำเภอบ้านเขียน (ปัจจุบันคืออำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท) จำนวน 2 ตำบล และโอนจากท้องที่ของอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 2 ตำบล รวมเป็น 16 ตำบล หลังจากนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 ทางราชการจึงได้พิจารณาเปลี่ยนชื่อจาก “อำเภอนางบวช” เป็น “อำเภอสามชูก” ในปัจจุบันแล้วจึงได้นำคำว่า “นางบวช” มาต่อท้ายชื่ออำเภอเดิมบาง จึงมีชื่อว่า “อำเภอเดิมบางนางบวช” ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงทุกวันนี้

5.2 ตำนานเรื่องบางนางบวชและเขานมนาง จากเรื่องเล่าและตำนานต่างๆ พบว่าอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวกันว่าครั้งหนึ่ง มีหญิงงามชื่อ พิมสุราลัย มีรูปร่างหน้าตาสวยงามเป็นที่หมายปอง ของบรรดาชายหนุ่มหลายคนชายหนุ่มเหล่านั้นพยายามแย่งชิงนาง จนเกิดเป็นเรื่องราวทะเลาะวิวาทกัน ทำให้นางพิมสุราลัยไม่พอใจ ในที่สุดนางก็ตัดสินใจหนีเข้าไปอยู่ในป่าตามลำพัง ทำมาหากินด้วยการปลูกข้าวและทอผ้า แต่เคราะห์กรรมยังตามไปถึงในป่า มีพรานป่าคนหนึ่งชื่อตาลินท์ ได้เห็นนางเข้าและเกิดความรัก ตาลินท์เป็นคนมีเวทมนตร์จำแลงแปลงกายได้ จึงแปลงกายเป็นงูเข้าไปแอบซ่อนอยู่ในกระท่อมของนางพิมสุราลัย ครั้นนางเข้าไปในกระท่อมงูแปลงก็เลื้อยเข้าไปรัดนางไว้ทำให้นางพิมสุราลัยตกใจจึงคว้ามีดฟันงูนั้นจนตาย เมื่อสิ้นชีวิตเวทมนตร์ก็เสื่อมลงร่างของงูจึงกลับคืนเป็นพรานป่า นางพิมสุราลัยรู้ตัวว่าฆ่าคนตายก็มีความตกใจและเสียใจมาก นางคิดค้นใจว่า ความสวยงามของนางเป็นเหตุให้เกิดเรื่องเดือดร้อนต่างๆ จนต้องหนีมาอยู่ในป่าก็ยังไม่พ้น นางจึงคว้าเอา มีดมาตัดนมทั้งสองข้างขว้างทิ้งไป กลายเป็นเขา 2 ลูก ชื่อ “เขานมนาง” อยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นนางก็ได้เดินทางซัดเซพเนจรไปตามลำพังในกลางป่า ตกค่ำก็อาศัยนอนในวัดซึ่งวัดที่นางพิมสุราลัยอาศัยนอนนั้น ต่อมาจึงได้ชื่อว่า “วัดนางนอน” ท้ายที่สุดนางก็ได้ไปบวชอยู่บนเขาแห่งหนึ่ง เขานั้นจึงได้ชื่อว่า “เขาบางนางบวช”

5.3 เพลงทรงเครื่องเกิดขึ้นในสมัยใดนั้นไม่มีหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด จากการศึกษาพบว่า เพลงทรงเครื่องนี้เข้าใจว่าเกิดในราชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จากหลักฐานพบว่าในหนังสือ “เมืองในภาคอีสาน” ซึ่งพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของพระยาอุดรธานี (จิตร จิตตะยโสธร) พระยาอุดรธานีได้เล่าประวัติของท่านให้ลูกหลานฟังว่า ท่านเกิดเมื่อ พ.ศ. 2425 เมื่ออายุได้ 18 ปี คือ พ.ศ. 2443 ตอนนั้นท่านได้พักอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ที่วัดโสมนัส

วรวิหาร ว่า “ที่ใกล้ๆ วัดโสมนัสวรวิหารคนละฝั่งคลองเวลานั้นมีตลาดอยู่แห่งหนึ่งชื่อว่าตลาดนางเลิ้ง ตลาดแห่งนี้นอกจากขายอาหารเครื่องบริโภค ในเวลากลางคืนยังมีการเล่นเพลงฉ่อย เรียกว่า เพลง ยายแจ่ม ขอให้หลานคิดว่าเวลานั้นตามีอายุ 18 ปีแล้ว ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างใดเป็นหลักฐานอยู่ ว่างๆ เวลากลางคืนเมื่ออาจารย์จำวัดแล้ว แอบว่ายนํ้าข้ามคลองหนีไปฟังเพลงยายแจ่ม ทุกคืน” (เอนก นาวิกมูล, 2527) มีหลักฐานในเรื่องการแสดงเพลงทรงเครื่อง ซึ่งขุนวิจิตร มาตรา ได้เล่าไว้ใน หนังสือ 80 ปี ชีวิตข้าพเจ้า “เพลงหม่อมพุกตั้งโรงเล่นที่ถนนอนุสาวรีย์ ตอนใกล้จะถึงถนนเจริญกรุง ข้าพเจ้าได้ดู 2-3 ครั้ง เวลาปีพาทย์โหมโรงแล้วจะเริ่มเล่น มีพวกเพลงฝ่ายชายฝ่ายหนึ่ง หญิงฝ่ายหนึ่ง แต่งตัวอย่างธรรมดาออกมาตั้งวงเล่นกลางเวทีก่อน ร้องไห้ครู่ฝ่ายละเล็กน้อย สักครู่หนึ่งเข้าโรง ปี พาทย์ทำเพลงเสมอ ตัวเพลงแต่งเครื่องละครรำ ออกรำนั่งเตียง ร้องแบบเพลงฉ่อย ตัวเพลงแต่งเครื่อง ทุกคน และร้องอย่างเพลงฉ่อย....เพลงที่เล่นเป็นเรื่องในโรง เห็นจะนิยมเล่นเรื่องขุนช้าง-ขุนแผนมาก แต่เรื่องอื่นก็มี เช่น เคยดูเล่นเรื่องโคบุตร...” (เอนก นาวิกมูล, 2550)

5.4 การแสดงเพลงทรงเครื่อง ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านที่เล่นเป็นเรื่องราวอย่างละคร แสดงถึง การพัฒนาของเพลงพื้นบ้านไทย ให้มีความน่าสนใจและนำเสนอผ่านเรื่องราววรรณกรรม นิทาน พื้นบ้าน ที่ชาวบ้านคุ้นเคย ชื่นชอบ เพราะฉะนั้นจึงต้องมียุคประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องในการแสดง ดังแยกกล่าวเป็นประเด็น ดังนี้

5.4.1 เนื้อเรื่องที่ใช้แสดง เรื่องที่ใช้แสดงเป็นเรื่องที่มาจากวรรณกรรมของไทย เช่น ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี มักจะนิยมเลือกตอนที่มีความสนุกสนานมาแสดง เรื่องที่นิยมนำมา แสดงมากที่สุด คือ เรื่องขุนช้าง ขุนแผน ซึ่งเรื่องราวจากวรรณคดีที่นำมาแสดงนั้นไม่ได้เล่นตลอด เรื่องจบเพียงแต่เลือกตอนที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของผู้ชมโดยเฉพาะแนวชิงรักหักสวาท การชิง หวง มักจะนิยมเลือกตอนที่มีความสนุกสนานมาเล่น เช่น ขุนช้างขุนแผน ตอนหึงน้อยหึงใหญ่ ผ่าท้อง บัวคลี่ ขุนแผนล่องทัพหรือเรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร ตีด่านเมืองรมจักร (ขวัญจิต ศรีประจันต์, 2563)

5.4.2 ผู้แสดง ใช้ผู้แสดงที่เป็นทั้งชายและหญิง เนื่องจากการแสดงเพลงทรงเครื่องใน อดีตต้องมีการรำประกอบบท ประกอบเพลงหน้าพาทย์ จึงนิยมใช้ผู้แสดงหญิงเป็นหลักเพราะจะมี ความสามารถในการรำมากกว่าผู้ชาย ผู้ชายมักจะรำไม่อ่อนช้อยเท่ากับผู้หญิง ถ้าใช้ผู้ชายแสดง มักจะเป็นบทตลก ที่ไม่ใช่ตัวเอก แต่ในปัจจุบันจะใช้ผู้แสดงแบบชายจริงหญิงแท้ เพื่อความเหมาะสม และความสมจริงของเรื่องที่แสดง

5.4.3 เครื่องแต่งกาย ช่วงแรกที่ออกมาเล่นเพลงฉ่อยจะแต่งตัวแบบชาวบ้าน คือฝ่าย หญิงนุ่งโจงกระเบนสวมเสื้อตามความเหมาะสมกับอายุ ห่มสไบ ชายนุ่งโจงกระเบนสวมเสื้อคอไทย หรือเสื้อคอกลม มีผ้าขาวม้าคาดสะเอวหรือห้อยไหล่ ต่อมาเมื่อเข้าเรื่องเป็นเพลงทรงเครื่อง จึงแต่ง เครื่องอย่างลิเกทรงเครื่องหรือไม่ก็แต่งแบบละครชาตรี ในปัจจุบันการแต่งกายของผู้แสดงเพลง

ทรงเครื่องนิยมสวมใส่เครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับเรื่องราวและใช้เครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับฐานันดรของตัวละคร

5.4.4 ดนตรีประกอบ การแสดงเพลงทรงเครื่องต้องมียังปีพาทย์บรรเลงประกอบในการแสดงด้วยเพื่อเป็นการบรรเลงรับและส่งการร้อง รวมทั้งการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ เช่น เชิด เสมอ รำ โอด เพลงช้า เพลงเร็ว อันเป็นเพลงพื้นฐานของการแสดง วงปีพาทย์ที่ใช้นิยมใช้วงปีพาทย์เครื่อง 5 ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ปี ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ฉิ่งและกรับ

5.4.5 เพลงขับร้อง การแสดงเพลงทรงเครื่องเป็นการแสดงที่มีการดำเนินเรื่องราวด้วยการร้องเพลงพื้นบ้าน คือเพลงฉ่อยเป็นสำคัญ นอกจากนี้มีการนำเพลงไทยเดิมที่มีอัตราจังหวะสองชั้นมาขับร้องประกอบ นอกจากนี้หากเล่นเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ กล่าวคือเมื่อเล่นเรื่องที่ตัวละครเป็นชาวต่างชาติต่างภาษาจะร้องเป็นทำนองต่าง ๆ เช่น สร้อยฟ้า ลาวทอง พระเจ้าเชียงใหม่ ต้องร้องทำนองลาวต่างๆ ตัวพลายชุมพล ตอนปลอมตัวเป็นสมิงมัจฉะรา ร้องทำนองมอญ อูเรนร้องทำนองโยสลัม ฝรั่งห้า ฝรั่งบูชียะ ตัวตลกที่เป็นจีนจะร้องทำนองเพลงไทยเดิมชุดจีนต่างๆ ซึ่งเป็นการบ่งบอกเชื้อชาติของตัวละครให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งปัจจุบันได้นำเพลงพื้นบ้านอื่นๆ มาร่วมขับร้องในการแสดง เพื่อให้มีความหลากหลายและเกิดสีสันในการการแสดง เช่น เพลงเรือ เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น

5.4.6 ท่ารำ ลักษณะท่ารำที่ใช้ในการแสดงเพลงทรงเครื่อง ผู้แสดงมักใช้ท่าทางของการรำจากลิเก (หมายถึง ลิเกทรงเครื่อง) และละครชาตรีในการแสดงเป็นหลัก โดยใช้ในตอนดำเนินเรื่องราว เป็นการรำใช้บทหรือประกอบบท ท่ารำบทไป 12 ท่า และการรำเพลงหน้าพาทย์ ที่ผู้แสดงใช้ในการแสดง เช่นเชิด เสมอ รำ โอด เพลงช้า เพลงเร็ว อันเป็นเพลงพื้นฐานของการแสดง

5.4.7 เวทีและฉาก โดยทั่วไปมักจะใช้ฉากและเวทีการแสดงคล้ายคลึงกับแสดงลิเก ละครกล่าวคือเป็นฉากผ้าใบ วาดลวดลายเป็นรูปปราสาท รูปเมือง หรือป่า ที่มีขนาดความกว้างและความสูง พอเหมาะ ปิดบังภายในเวที หรือโรงที่ใช้แสดง แต่การปลูกโรงไม้นิยมยกพื้นเวที มักใช้เสื่อปูพื้น ปักเสาสี่เสา มุงหลังคา คนดูดูได้ 3 ด้าน ในโรงแสดงจะต้องมีเตียงตั้งอยู่ตรงกลางโรงเพื่อให้นักแสดงใช้สำหรับนั่งทำบท ตีบทในขณะแสดง และวงปีพาทย์นั่งอยู่ด้านหนึ่ง ภายหลังเมื่อการแสดงเพลงทรงเครื่องได้แสดงภายในโรงละคร จึงเพิ่มการจัดฉากให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่แสดง

5.5 การสร้างสรรค์เพลงทรงเครื่องตำนานเดิมบางนางบัวเป็นการสร้างสรรค์การแสดงตำนานเรื่องเดิมบางนางบัวของจังหวัดสุพรรณบุรี มีองค์ประกอบการสร้างสรรค์การแสดง ดังนี้

5.5.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจ มาจากตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเกิดของอำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรีที่มีมานานกว่าร้อยปีและมีการเล่าขานสืบมาจนถึงปัจจุบัน

5.5.2 การสร้างโครงเรื่อง นำเรื่องราวของตำนานเดิมบางนางบัวที่กล่าวว่า หญิงงามนางหนึ่งที่ต้องกระทำบาปด้วยการฆ่าคนโดยที่นางไม่ได้มีเจตนา สาเหตุมาจากความสวยงามของนาง

จึงเป็นที่หมายปองของบรรดาชายหนุ่มทั้งหลาย นางจึงทำร้ายตนเองด้วยการฉีกเนื้อร่างกายที่เป็นความงดงามโยนไปในที่ต่างๆ เกิดเป็นสถานที่และนามเรียกขานปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน

5.5.3 บทการแสดง ที่ใช้ในการแสดงเป็นบทร้องที่แต่งขึ้นเพื่อประกอบเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงแห่ โดยที่บทจะสามารถบอกภาพเหตุการณ์ในอดีตผ่านการแสดงของตัวละคร เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวรวมทั้งการสื่อสารต่อผู้ชมมีอรรถรสของความบันเทิง มีมุขตลกสลับการเจรจาและแฝงคำสอนสอดแทรกไว้เขียน บทพราณสินนธ์

พราณปาสินนธ์คนขยัน	เขารู้จักทั่วกันทั้งใกล้ไกล
ถึงรูปชั่วตัวซำก็ทำมาหากิน	ต่อไก่อปาเป็นอาจิสเสียงกระเจาย
เอาของมาขายในตลาดประจำ	เก็บเบี้ยเป็นกอบกำเงินเฟื้องเงินไ
อย่าดูหมิ่นเงินน้อยอย่าคอยวาสนา	ขยันและมีปัญญาไม่อดตาย

5.5.4 การคัดเลือกผู้แสดง ต้องมีคุณลักษณะตามบทซึ่งตัวละครจะประกอบด้วยตัวเอกของเรื่องคือนางพิมพ์สุราลัย นายพราณสินนธ์ ตัวประกอบเช่นชาวบ้านแม่ค้าพ่อค้านอกจากจะมีบุคลิกตามบทการแสดงแล้วต้องมีความสามารถพิเศษด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านเพราะการแสดงเพลงทรงเครื่องใช้การขับร้องเป็นหลักในการแสดงตลอดทั้งเรื่อง

5.5.5 เพลงและดนตรีประกอบ การดำเนินเรื่องด้วยการขับร้องเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย และเพลงแห่ โดยมีวงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้าประกอบด้วย ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง บรรเลงเพลงเชิด เสมอ รัว เพลงโอด เพลงช้า เพลงเร็ว ซึ่งเป็นเพลงพื้นฐานการแสดง

5.5.6 เครื่องแต่งกาย เป็นการแต่งกายแบบชาวบ้านตามเนื้อร้อง ชุดหรือเครื่องแต่งกายจะสร้างความรู้สึกต่อผู้ชมละครหรือการแสดงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, 2544)

ภาพที่ 1 เครื่องแต่งกายนางพิมพ์สุราลัย

ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกายพรานสินนท์

ภาพที่ 3 เครื่องแต่งกายนักแสดงชาย และนักแสดงหญิง

5.5.7 อุปกรณ์ประกอบการแสดง การแสดงเพลงทรงเครื่องตำนานเดิมบางนางบัวมี
อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงที่สำคัญเช่นงูเห่ามีดเหน็บที่ปิ่นฝ้ายหน้าไม้ยามรงข้าวเกี่ยวกระบุงและกระตัง

5.5.8 กระบวนท่ารำ ท่ารำที่ใช้ในการแสดงจะใช้ท่าทางธรรมชาติเน้นอารมณ์สะท้อน
ใจและรูปแบบสนุกสนานในการเล่าถึงตำนานโดยการร้องเพลงพื้นบ้านกับการเจรจาโต้ตอบมีการใช้
กระบวนท่ารำเพลงเกี่ยวข้าวในการบรรยายถึงสภาพของท้องถิ่นที่อุดมสมบูรณ์จะสอดแทรกกับรำคู่
แบบการเกี่ยวพาราสีหรือการหยอกเย้าระหว่างชายหญิงการใช้ฉากปฏิกิริยาแบบธรรมชาติในการฟาด
ข้าวฝัดข้าวเป็นต้น

ภาพที่ 4 การแสดงระบำทุ่งรวงทอง

ภาพที่ 5 บทสะท้อนใจตอนนางพิมสุลาไลย์ใช้มีดปาดร่างกาย

การแสดงเพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบัวเป็นการแสดงเพลงพื้นบ้านเล่นเป็นเรื่องราวใช้เพลงพื้นบ้านขับร้องคือเพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าวเพลงฉ่อย และเพลงแหล่ มีตัวละครที่สำคัญปรากฏชื่อนางพิมสุลาไลย์ และพรานสินธุ์ มีการสร้างตัวละครเพิ่มเติมให้เกิดอารมณ์สอมนุกตลกสร้างสรรค์ระบำสอดแทรกในการแสดงโดยมีวงปี่พาทย์บรรเลงประกอบเนื้อเรื่องสร้างสรรค์สะท้อนคติธรรมด้านความลุ่มหลงในกิเลสจะนำไปสู่ความหายนะ จึงเป็นการสร้างสรรค์ที่มุ่งศึกษาอนุรักษ์ศิลปะการแสดงของไทยและมรดกภูมิปัญญาไทย

6. องค์ความรู้ใหม่

การสร้างสรรค์เพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบัว เป็นการสร้างสรรค์การเล่นพื้นบ้านจากเรื่องเล่าที่สะท้อนคติสอนใจ กระบวนการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะการแสดงได้อย่างมีระบบคือ 1) กลวิธีในการสร้างเรื่องซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เพลงทรงเครื่องมีสุนทรียรสครบถ้วน 2) การจำแนกคุณลักษณะของตัวละครสำคัญที่จะถ่ายทอดเรื่องราวให้สมจริง 3) การผสมผสานเพลงพื้นบ้านเพื่อสื่อสารและเล่าเรื่องราว 4) การจัดวางจังหวะของการแสดงเรื่องราวกับเพลงพื้นบ้านให้กลมกลืน ซึ่งหลักการที่เป็นความรู้ใหม่สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนผังสรุปองค์ความรู้ใหม่ของการสร้างสรรค์

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพลงทรงเครื่องเรื่องตำนานเดิมบางนางบัว เป็นการสร้างสรรค์การแสดงจากตำนานพื้นบ้านของอำเภอเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยนำเอาเนื้อเรื่องของตำนานเดิมบางนางบัวมาเป็นการแสดง ด้วยเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่มีทั้งเพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย และ เพลงแหล่ ซึ่งการบอกเล่าหรือพรรณนาเป็นเรื่องราวจะทำให้ผู้ชมได้เข้าใจการแสดงและจดจำเรื่องราวได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับ ประมินทร์ จารูร, (2558) ที่กล่าวว่า แหล่มีที่มาจากการเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีทั้งแหล่ในและแหล่นอก รวมทั้งการกร่อนเสียงที่มาจากคำว่าแหล่ ซึ่งมีทำนองที่ระบุในคัมภีร์โบลาน เรื่องเวสสันดรชาดก ไว้หลายทำนอง เพื่อให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่บอกเล่าและพรรณนา ดังนั้นชาวบ้านที่ได้ฟังจึงจดจำและมีความคุ้นเคยกับทำนองแหล่เหล่านั้นมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในท้องถิ่นภาคกลางจะมีทำนองแหล่อันเป็นวิถีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

รูปแบบการสร้างสรรค์ มีลักษณะของการละครเป็นสำคัญมีการวางโครงเรื่องซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ ตัวละคร และวางนิสัยตัวละคร ความคิดหรือแก่นเรื่อง การใช้ภาษาสื่อสารอย่างชัดเจน มีการสร้างสรรค์งานเป็นลำดับขั้นตอน เช่นเดียวกับแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่กล่าวว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และสร้างสรรค์ แนวคิดรูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุมปรัชญาเนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดเพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญในการแสดง ทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งมีความสมบูรณ์ซึ่งสอดคล้องกับ อุษาสภฤกษ์ (2545) ที่กล่าวว่าการสร้างสรรค์ต้องมีความแปลกใหม่และมีคุณค่า โดยงานที่สร้างสรรค์ต้องยอมรับว่ามีความถูกต้องคือ ความสามารถใช้งานได้ดีงาม สวยงาม ไพเราะ หรือ มีสุนทรียภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรให้หน่วยงานของรัฐมีการสนับสนุน นโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการจัดสถานที่สำคัญของจังหวัดสร้างเป็นจุดสนใจของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การสนับสนุนให้มีการสร้างชุดการแสดงเพิ่มขึ้นจากการแสดงแนวนุรักษ์มาเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ให้มีความทันสมัยผสมกับการแสดงดั้งเดิมเพิ่มขึ้น จะเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้ความคิดด้านศิลปะการแสดงในหลากหลายรูปแบบ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรนำเอาเรื่องราวและตำนานต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดงละคร การสร้างสรรค์ระบำ การเล่าเรื่องราวประกอบจินตภาพ เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (อีแซว) ประจำปี 2539 ผู้ให้สัมภาษณ์.

3 ธันวาคม 2563. ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

บัวผัน สุวรรณยศ ผู้เชี่ยวชาญเพลงพื้นบ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์. 3 พฤศจิกายน 2563. ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ปรมินทร์ จารุวร. (2553). **เทศน์มหาชาติ-สวดพระมาลัย : คติชนจากผ้าพระบฏและประเพณีพิธีกรรม ที่บ้านหนองขาว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2544). การศึกษาทัศนคติต่อลักษณะอันพึงประสงค์ของนักแสดงและผู้กำกับ
การแสดงละครโทรทัศน์. ภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสุจน์ ใจเที่ยงตรง. (2563). ตำนานย่านอำเภอเดิมบางนางบวช. สุพรรณบุรี : องค์การบริหารส่วน
จังหวัดสุพรรณบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพมหานคร :
ราชบัณฑิตยสถาน.
- สำนักงานศึกษาธิการ เขต 5. (2523). ที่มาของชื่อจังหวัด อำเภอ และสถานที่ต่างๆ ในเขตการศึกษา 5.
กรุงเทพมหานคร : องค์การบริหารจังหวัด.
- สุเทพ อ่อนสะอาด ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านและการแสดงเพลงทรงเครื่อง ผู้ให้สัมภาษณ์.
2 พฤศจิกายน 2563. ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง
วัฒนธรรม
- สุพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อเนก นาวิกมูล. (2527). เพลงนอกศตวรรษ (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
เมืองโบราณ.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนผลงานสร้างสรรค์ประจำปี 2562 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
กระทรวงวัฒนธรรม กราบขอบพระคุณอาจารย์รจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา แนะนำทางอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้

นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์: พุทธบูชาปารมี*
THE CREATIVE DANCE: BUDDHA BUCHA PARAMEE

อินทิรา พงษ์นาค¹, จินตนา สายทองคำ², รัชณา พวงประยงค์³
Intira Pongnak¹, Jintana Saithongkam², Ruchana Puangprayong³
วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์¹
Suphanburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Thailand.¹
คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์²
Faculty of Musical Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Thailand.²
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม³
Fine Arts Department, Ministry of Culture, Thailand.³
Email : ipongnak13@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบกระบวนการทำรำ ผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี 2) เพื่อสร้างองค์ประกอบการแสดงผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมีโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสารและภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 16 คน ผู้ปฏิบัติ 10 คน บุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน และนำผลงานการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การออกแบบกระบวนการทำรำพุทธบูชาปารมี เป็นการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบระบำยุคสมัยทวารวดีผสมผสานศิลปะอินเดีย สื่อความหมายถึงการบูชาพระพุทธรูปสัญลักษณ์แทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท “อามิสบูชา” คือการบูชาด้วยดอกไม้ (ดอกบัว) ผู้แสดงเป็นชาย และหญิง จำนวน 10 คน การแสดงแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 สักการะบูชา ช่วงที่ 2 พุทธาปะธานพร และช่วงที่ 3 เถลิงฉลองพุทธปารมี การสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ ใช้หลักการออกแบบทำรำ 3 ลักษณะได้แก่ 1) การเลียนแบบทำรำจากประติมากรรม จิตรกรรม 2)จินตนาการตามแนวคิด “ทวารวดี(มอญ) ผสมผสานศิลปะอินเดีย(แขก) และ 3)สร้างสรรค์กระบวนการทำรำใหม่ผสมผสานทำรำมาตรฐาน 2. สำหรับการสร้างองค์ประกอบการแสดงมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)บทร้องทำนองเพลงดนตรี 2)ผู้แสดง 3)เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ 4)อุปกรณ์ประกอบการแสดง 5)การใช้พื้นที่เวทีและการแปรแถว ส่วนการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี

โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี มีคุณภาพ สมบูรณ์ สวยงาม สอดคล้องตามแนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีสุนทรียะทางด้านนาฏศิลป์ดนตรี

คำสำคัญ : 1. นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2. พุทธบูชา 3. พุทธบูชาปารมี

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to design dance process, the creative works of Buddha Bucha Paramee, 2) to create elements for displaying the creative works of Buddha Bucha Paramee by using a qualitative research methodology from the study of documents and the field. The research tools were the observation form and the interview form. Sample group that used in this research consisted of interviewing 16 knowledgeable people, 10 practitioners, and 20 general people. The research results were analyzed by descriptive method.

The results of the research were as follows: 1. design of “Buddha Bucha Paramee” dancing posture was presented as Dvaravati and Indian dancing to represent the meaning of “bucha” (worship) to Buddha’s image according to Theravada Buddhism principle. “Amis Bucha” (Amis worship) was the warship with flowers (lotus) starred by ten male and female dancers. The performance was divided into 3 phases including phase 1 : Worship, phase 2 : Buddha Pratarnphorn (God’s bless), and phase 3 : Celebrating Buddha Paramee. To design dancing posture, we applied 3 dancing principles including 1) imitating dancing posture from sculpture and painting, 2) imagination based on concept of Dvaravati (Mon) integrated with Indian arts, and 3) creating new dancing posture integrated with standard dancing posture. 2. The performance consisted of 5 elements including 1) lyric, rhythm and music, 2) the actors, 3) costume and accessories, 4) props, 5) area on the stage and deployment. “Buddha Bucha Paramee” performance had been assessed by experts and veterans using focus group discussion and we found that “Buddha Bucha Paramee” performance had good quality, completeness and beauty according to the concept of creating dancing and music aesthetics

Keywords : 1. Creative Dancing 2. Buddha Worship 3. Buddha Bucha Paramee

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมสำคัญของโลกที่เกิดจากความเพียรพยายามในการแสวงหาหนทางดับทุกข์ของพระพุทธเจ้าและพระองค์ได้สั่งสอนอริยสัจธรรมแก่มวลมนุษยชาติจนเสด็จดับขันธปรินิพพาน (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2544) ถึงแม้พระองค์จะปรินิพพานไปกว่า 2,500 ปีแล้วแต่การแสดงออกถึงความระลึกถึงพระพุทธเจ้าในฐานะศาสดายังปรากฏให้เห็นสืบต่อกันมา โดยมีการสร้างพระพุทธรูปแทนพระองค์จริง ซึ่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พระพุทธรูปได้ถูกสร้างขึ้นในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 6 หรือต้นพุทธศตวรรษที่ 7 โดยกษัตริย์ชาวกรีกที่สร้างเลียนแบบศิลปะเหมือนจริง (ผาสุข อินทราวุธ, 2530) ต่อมาการสร้างพระพุทธรูปได้แพร่หลายไปตามถิ่นต่างๆ ที่มีการนับถือพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นวัตถุสำหรับการสักการบูชา จนกลายเป็นกิจวัตรสำคัญที่ชาวพุทธปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เพราะถือว่าพระพุทธรูปคือสัญลักษณ์สำคัญประการหนึ่งที่แสดงถึงการมีอยู่ของพระพุทธเจ้า (เจนจบ ยิ่งสมล, 2543) นอกจากนั้นการเคารพบูชาพระพุทธเจ้ายังถือเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งในคาวรรณ 6 ประการ คือ สัตถุคาวรรต หรือพุทธคาวรรต ดังนั้นการสร้างพระพุทธรูปจึงทำให้ชาวพุทธมีสัญลักษณ์เตือนใจให้ได้เจริญพุทธานุสสติ คือ การระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระคุณธรรมของพระองค์ ก่อให้เกิดคุณค่าทางการปฏิบัติส่งเสริมจริยธรรมของผู้คนในสังคม พระพุทธรูปจึงไม่เป็นเพียงผลงานสร้างสรรค์ด้านประติมากรรมที่ทรงคุณค่าเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งพุทธปรัชญาเป็นเครื่องหมายของความเคารพบูชาสักการะ และเป็นเครื่องเตือนใจให้ประกอบความดี(ญาณภัทร ยอดแก้ว และแพรวภัทร ยอดแก้ว, 2553) การบูชายังถือว่าเป็นกิจที่ดีและชอบ เพราะสามารถให้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ รวมไปถึงนิพพานสมบัติ สามารถให้สำเร็จประโยชน์ในชาตินี้ (ทิฐธัมมิกัตตะ) ประโยชน์ในชาติหน้า (สัมปรายิกัตตะ) และประโยชน์สูงสุด (ปรมาตตะ) แก่ผู้ที่ทำการบูชา การบูชาจึงเป็นหลักธรรมความสำคัญในพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง เป็นมงคลอันสูงสุดอย่างหนึ่งในจำนวนมงคล 38 ประการ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า บูชา จ ปูชนียานํ เอตมมคฺคมุตฺตมํ แปลว่า การบูชาผู้ที่ควรบูชาที่เป็นมงคลอันสูงสุด(ปรเมธ ศรีภิญโญ, สนั่น ประเสริฐ, เทพพร มังธานี, 2560) การบูชาจึงเป็นการปฏิบัติที่พุทธศาสนิกชนยึดถือสืบทอดต่อกันมาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตด้วยความศรัทธา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้ตระหนักและประกอบแต่กรรมดี ทั้งกาย วาจา ใจ นำมาซึ่งความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมแก่ผู้ปฏิบัติ

สำหรับประเทศไทยนั้น สันนิษฐานได้ว่าพระพุทธศาสนาเริ่มเข้ามาราวพุทธศตวรรษที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 235 หลังจากสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนต่างๆ รวม 9 สาย รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งเชื่อกันว่าคณะสมณทูตมีพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุ(กระทรวงวัฒนธรรม, 2561) โดยเมื่อประมาณ 1,600-1,800 ปีที่ผ่านมา พบหลักฐานที่แสดงถึงการนับถือ

พุทธศาสนาในเมืองโบราณอุททอง โดยเฉพาะพุทธศาสนาแบบหินยานหรือเถรวาท ซึ่งหลักฐานที่พบได้แก่ประติมากรรมปูนปั้นรูปภิกษุ 3 องค์ ถือบาตรและประติมากรรมพระพุทธรูปนาค มีรูปแบบคล้ายศิลปะอมราวดีของอินเดีย (ผาสุข อินทราวุธ, 2548) กับทั้งยังพบหลักฐานเหรียญเงินจารึกอักษรว่า “ศรีทวารวดี ศุวรปุณณะ” เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยืนยันคำกล่าวของหลวงจีนเหียนจิ่งที่กล่าวถึงนครโกโลโปตีหรืออาณาจักรทวารวดี มีเมืองอุททองเป็นเมืองหลวง และเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา กับทั้งยังพบโบราณวัตถุ เช่น เศียรพระพุทธรูปทองคำ เจดีย์ พระพุทธรูปสำริดแสดงปางวิตรรกมูทรา ธรรมจักรพร้อมทั้งเสารองรับธรรมจักร และธรรมจักรกับประติมากรรมกวางหมอบ รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีที่มีข้อพิสูจน์ว่า พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียได้ส่งพระธรรมทูตออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาดินแดนสุวรรณภูมิเมื่อต้นพุทธศตวรรษที่ 3 ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเมืองอุททองเป็นศูนย์กลางทางศาสนาพุทธที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อมาจนถึงในปัจจุบัน

จากหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอุททองอำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี พระเทพสุวรรณโมลี (สะอึง สิรินนิโท) อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จึงสถาปนาพระพุทธรูปแกะสลักภูเขาใหญ่ที่สุดในโลก ณ ภูผามังกรบิน (วงกลม) ภายในเขตโบราณสถานเมืองอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี และสร้างเป็นพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็นอุทยานทางพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการออกแบบพระพุทธรูปใช้วิธีแกะสลักบนหน้าผาของเขาทำเทียมให้เป็นพระพุทธรูปแบบประติมากรรมนูนสูง ปางโปรดพุทธมารดาเรียกชื่อว่า พระพุทธรูปขยศรีศรีสุวรรณภูมิหรือหลวงพ่อบุททอง มีความสูง 108 เมตร ฐานกว้าง 88 เมตร หน้าตักกว้าง 65 เมตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นประธานของอุทยานทางพระพุทธศาสนา ซึ่งบริเวณหน้าผาโดยรอบจะแกะสลักภาพเรื่องราวสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชน ได้ศึกษาหาความรู้ตามแนววิถีพุทธปรัชญา ซึ่งปัจจุบันถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ต้องการมาทำบุญไหว้พระขอพรและบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ยิ่งใหญ่และสวยงาม

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ชุด พุทธบูชาปารมี เพื่อแสดงออกถึงการระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระคุณธรรมของพระองค์ อันก่อให้เกิดคุณค่าทางการปฏิบัติ ส่งเสริมจริยธรรมของผู้คนในสังคม ด้วยการผสมผสานแนวความคิดสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ การศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดี ที่กล่าวถึงอาณาจักรทวารวดี การได้รับอิทธิพลจากศิลปวัฒนธรรมอินเดียและความสำคัญของการสร้างพระพุทธรูปขยศรีศรีสุวรรณภูมิหรือหลวงพ่อบุททอง สัญลักษณ์แห่งพุทธปรัชญาที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและการเป็นศูนย์กลางทางศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ภายใต้แนวคิด “สักการบูชา พุทธาประทานพร เถลิงฉลองพุทธปารมี” ด้วยการออกแบบเพลงดนตรี กระบวนท่ารำตามยุคสมัยทวารวดี ผสมผสานกับศิลปะวัฒนธรรมของอินเดีย โดยมุ่งหวังให้การแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่สื่อถึงการเคารพบูชา

ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะพระพุทธรูปศิวิไลย์สุวรรณภูมิ หรือหลวงพ่ออุทอง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนเมืองโบราณอุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สักการบูชา รวมทั้งสามารถใช้การแสดงชุดนี้เผยแพร่ ในลักษณะระบำเบ็ดเตล็ดเพื่อแสดงถึงการเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อออกแบบกระบวนท่ารำ ผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี
- 2.2 เพื่อสร้างองค์ประกอบการแสดงผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 3.1 เกิดการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่แสดงถึงวิถีทางวัฒนธรรมการนับถือศาสนาพุทธ สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตนตามแบบพุทธมามกะ
- 3.2 ได้แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงการสักการบูชา พระพุทธรูป
- 3.3 ได้ผลงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนเมืองโบราณอุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์ผลงาน ชุด พุทธบูชาปารมี เป็นผลงานสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเป็นคำถามที่ผู้สร้างสรรค์กำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวทางไว้ล่วงหน้า ร่วมกับการสนทนากับผู้สัมภาษณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์เพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนาฏศิลป์ไทย ด้านดุริยางคศิลป์ไทย ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 30 ปี หรือมีผลงานเป็นที่ยอมรับระดับชาติ หรือสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาเอกสาขาวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับการสร้างผลงานด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ทั้งภายใน และภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 16 คน เพื่อสัมภาษณ์องค์ความรู้ และพิจารณาผลงานสร้างสรรค์ กลุ่มผู้ปฏิบัติหรือคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(ดนตรี นาฏศิลป์) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ ใช้วิธีเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ใช้แบบไม่มีโครงสร้าง โดยกำหนดแนวประเด็นคำถาม ร่วมกับการสนทนาเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์เพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น และแบบสอบถาม สร้างโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ไทย แนวคิดการบูชาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท และความรู้

เชิงประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอุททอง การตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ โดยคัดเลือกจากศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย ด้านดนตรีคีตศิลป์ไทย และด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 30 ปี หรือมีผลงานเป็นที่ยอมรับระดับชาติ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับการสร้างผลงานด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ทั้งภายใน และภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และการสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ชุด พุทธบูชาปารมี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(ดนตรี นาฏศิลป์) และประชาชนทั่วไป นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ กระบวนการสร้างสรรค์นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์มากำหนดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด พุทธบูชาปารมี ดังนี้ 1)การสร้างแนวคิด 2)การสร้างสรรคทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง 3)การคัดเลือกนักแสดง 4)การสร้างสรรคกระบวนการท่ารำ 5)การสร้างสรรคเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ 6)นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 7)เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชนทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการบันทึกกระบวนการท่ารำ เป็นลายลักษณ์อักษรและภาพนิ่ง รวมทั้งการบันทึกวีดิทัศน์

5. ผลการวิจัย

5.1 การออกแบบกระบวนการท่ารำผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี ผู้สร้างสรรค์ได้ประมวลข้อมูลจากแนวคิดการบูชาตามหลักพระพุทธศาสนาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอุททอง มูลเหตุการสร้างพระพุทธรูปศิริศาสุวรรณภูมิ และแนวคิดการสร้างสรรคระบำจากงานศิลปกรรม พบว่า การนับถือพุทธศาสนาในเมืองโบราณอุททอง เป็นพุทธศาสนาแบบหินยานหรือเถรวาทพบหลักฐานเหรียญเงินจารึกอักษรว่า “ศรีทวารวดี สุวรรณภูมิ” เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยืนยันคำกล่าวของหลวงจีนเหียนจั่งที่กล่าวถึง นครโกโลโปตีหรืออาณาจักรทวารวดี นอกจากนั้นยังพบโบราณวัตถุ เช่น เศียรพระพุทธรูปทองคำ เจดีย์ พระพุทธรูปสำริดแสดงปางวิตรรกมูทราธรรมจักรพร้อมทั้งเสารอรับธรรมจักรรวมถึง ได้มีการค้นพบจารึกโบราณที่เขียนด้วยภาษามอญสันนิษฐานว่าชาวมอญหรือคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นเจ้าของอารยธรรมของทวารวดีและการที่อาณาจักรทวารวดีตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลองรวมถึงอยู่ใกล้ทะเลทำให้มีพ่อค้าต่างชาติ เช่น อินเดีย เข้ามาติดต่อค้าขาย ทำให้ทวารวดีได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา นิภายเถรวาท ก่อเกิดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนแบบแผนการปกครองจากอินเดีย เกิดการผสมผสานจนกลายเป็นอารยธรรมทวารวดี

การออกแบบกระบวนการท่ารำผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมีเป็นนาฏศิลป์ไทยรูปแบบระบำยุคสมัยทวารวดีผสมผสานศิลปะอินเดีย สื่อความหมายถึงการบูชาพระพุทธรูปสัญลักษณ์แทน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท “อามิสบูชา” คือการบูชาด้วยดอกไม้(ดอกบัว) ผู้แสดง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ชาย 4 คน หญิง 6 คน โดยจำนวนผู้แสดงมีแนวคิดจากจริยธรรมขั้นมูลฐาน เรียกว่า ศีล 5 ธรรม 5 (เบญจศีล เบญจธรรม) เมื่อนับรวมกันแล้วเท่ากับเลขสิบ ระยะเวลาในการแสดงประมาณ 7 นาที แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ช่วงที่ 1 สักการะบูชา เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการสักการะบูชาของคัมภีร์พระพุทธเจ้าสื่ออารมณ์ถึงความสงบ จิตศรัทธาเลื่อมใสช่วงที่ 2 พุทธาปะธานพร เป็นการนำเสนอถึงการได้รับพรจากองค์พระพุทธรูปขุขันธ์ศรีสุวรรณภูมิ (สัญลักษณ์แทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) เกิดความเป็นสิริมงคล สื่ออารมณ์ถึงความเบิกบาน สำราญใจช่วงที่ 3 เถลิมนลองพุทพารมี เป็นการนำเสนอถึงการเถลิมนลองหลังจากได้รับพรจากองค์พระพุทธรูปขุขันธ์ศรีสุวรรณภูมิ (สัญลักษณ์แทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) สื่ออารมณ์ถึงความรื่นเริงการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ ใช้หลักการออกแบบท่ารำ 3 ประการ คือ 1)การเลียนแบบท่ารำจากประติมากรรม จิตรกรรม 2)จินตนาการ ตามแนวคิดหลัก “ทวารวดี (มอญ) ผสมผสานศิลปะอินเดีย (แขก)” 3)สร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ผสมผสานท่ารำมาตรฐาน

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบประติมากรรมพระพุทธรูปสำริดแบบศิลปะทวารวดี
กับการออกแบบลักษณะมือ

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบแผ่นดินเผา(อิฐ) รูปบุคคลพ้อนรำกับท่าพุทพารมี

ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะมือประติมากรรม

ภาพที่ 4 พระพุทธรูปปางแสดงธรรมศิลปะทวารวดีกับการออกแบบท่ารำพุทธบูชาปารมี

5.2 การสร้างองค์ประกอบการแสดง องค์ประกอบการแสดงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้การแสดงนั้นเกิดความงดงาม สมบูรณ์ สำหรับการสร้างองค์ประกอบการแสดงพุทธบูชาปารมี มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

5.2.1 บทร้องและทำนองเพลง บทร้องและทำนองเพลงออกแบบโดยวางสัดส่วนจาก จังหวะช้า (สื่อความหมายถึงจิตศรัทธา เลื่อมใส) ไปจังหวะเร็ว (สื่อความหมายถึงความปิติเบิกบานใจ) ดังนี้ 1)เสียงระฆัง กังสดาล สื่อความหมายถึงบรรยากาศวิฤทธภายในวัดยามเช้า 2)บทสวดไตรสรณคมน์ (เฉพาะบทแรก) “พุทัง สะระณังคัจฉามิ (ข้าพเจ้าขอถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งที่ระลึก) ธรรมมัง สะระณังคัจฉามิ (ข้าพเจ้าขอถือเอาพระธรรมเป็นที่พึ่งที่ระลึก) สังฆัง สะระณังคัจฉามิ (ข้าพเจ้าขอถือเอาพระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึก) เพื่อเป็นการระลึกถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ น้อมกาย วาจา ใจ พึงแสดงว่าตนมีพระรัตนตรัยเป็นที่ระลึกนึกถึงเป็นที่พึ่งตลอดไป รวมถึงการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 3)บทสวดสรภัญญะ เป็นบทที่แต่งขึ้นใหม่ เนื้อหากล่าวถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งการสวดสรภัญญะนี้เป็นการบูชาพระรัตนตรัยในพระพุทธศาสนา ประกอบเค้าโครงทำนองบางช่วงของเพลง พระเจ้าเปิดโลก(สาธุการที่ยาวน้อย) เป็นเพลงที่แสดงถึงการน้อมไหว้และเคารพบูชาและเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ตามบทสรภัญญะ ดังนี้ “อ้อองค์พระสัมมา ศาสดาทรงเลิศล้ำ ปรากฏรสพระธรรม คำสอนสั่งสาธุชน พระสงฆ์ทรงสักการ ผู้สืบสานแห่งกุศล แดนธรรมนำกมล ไตรรัตนาคำธานี”

4)ทำนองแขกถอมนวน ซึ่งเป็นเพลงไทยสำเนียงแขก เพื่อต้องการสื่อให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมอินเดีย(แขก) ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา 5)ทำนองเพลงเรีวระบำดอกบัวไทย ตามบทร้อง (แต่งบทใหม่) ดังนี้ ศรีธำมชิตจิตมุ่งมาดองค์พุทธา ประสาทประสิทธิ์ศรี เสริมส่งเกษมศานต์สราญฤดี พุทธบูชา ปารมีประทานพร 6)ทำนองระบำแขก(เฉลิมฉลองพุทธปารมี) เป็นทำนองที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามแนวคิดการผสมผสานศิลปะอินเดีย(แขก)

5.2.2 ผู้แสดง การคัดเลือกผู้แสดงโดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยพิจารณาเปรียบเทียบบุคลิกของประติมากรรม (พระพุทธรูป และปูนปั้น) กับเค้าโครงหน้าของผู้แสดง กำหนดผู้แสดง จำนวน 10 คน แบ่งเป็นผู้แสดงชาย 4 คน ผู้แสดงหญิง 6 คน (แนวคิดจากเบญจศีล 5 ข้อ เบญจธรรม 5 ข้อ) กำหนดคุณลักษณะ ดังนี้ 1)ผู้แสดงชายและผู้แสดงหญิงพิจารณาจากรูปร่างให้มีลักษณะคล้ายกับพระพุทธรูป และปูนปั้นสมัยทวารวดี หน้าผากหรือคางตัดรูปร่างได้สัดส่วน 2)เป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติทำรำนาฏศิลป์ไทยได้อย่างงดงาม 3)มีความเพียรและอดทนในการฝึกซ้อม 4)มีวินัย มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา

5.2.3 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ การแต่งกายและเครื่องประดับออกแบบจากหลักฐานประติมากรรมปูนปั้นนักดนตรี และประติมากรรมรูปธรรมจักร ศิลปะทวารวดี

ผู้แสดงชาย: ผม ทำผมเกล้ามวยสูงเหนือศีรษะ ประดับด้วยเกี้ยวสีทองลวดลายเลียนแบบลายธรรมจักรกลางศีรษะเครื่องประดับ ต่างหูเป็นแผ่นกลมลายธรรมจักร สายสร้อยลูกปัดทำเป็นแผ่นทับทรวงรูปสามเหลี่ยมขนมเปียกปูนลวดลายเลียนแบบลายธรรมจักร ต้นแขนทองลวดลายดอกจอก กำไลข้อมือทองและลูกปัดสีต่างๆ สวมกำไลมือ สวมกำไลข้อเท้า เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าโดยประยุกต์การนุ่งผ้าแบบโหดี (Dhoti) ของชาวอินเดียซึ่งการนุ่งผ้าแบบโหดีจะใช้เวลาเข้าไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทวาลัย หรือวัด โดยจับทบซ้อนกันไว้ด้านหน้า ผ้าสะไบเฉียงบ่าขวาไหล่ด้านหลังคล้องแขนซ้าย เป็นผ้าบางจีบ ไม่สวมรองเท้า

ผู้แสดงหญิง: ผม ทำผมเกล้ามวยสูงเหนือศีรษะ ประดับด้วยเกี้ยวสีทองลวดลายเลียนแบบลายธรรมจักร กลางศีรษะ ประดับดอกไม้สีทองลายดอกจอกเครื่องประดับ ต่างหูเป็นแผ่นกลมลายธรรมจักร สายสร้อยลูกปัดทำเป็นแผ่นทับทรวงรูปสามเหลี่ยมขนมเปียกปูนลวดลายเลียนแบบลายธรรมจักร ต้นแขนทองลวดลายดอกจอก กำไลข้อมือทอง และลูกปัดสีต่างๆ สวมกำไลมือ สวมกระพรวนข้อเท้าเครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าขึ้นจีบทบซ้อนกันไว้ด้านหน้า ห่มผ้าสะไบเฉียงบ่าซ้ายไหล่มาข้างขวา เป็นผ้าบางจีบ ไม่สวมรองเท้า

ภาพที่ 5 เครื่องแต่งกายชุดพุทธบูชาปารมี

5.2.4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดง ใช้เพื่อสื่อความหมายถึงการสักการะบูชาตามหลักการบูชาของพุทธศาสนาเถรวาท (อามิสบูชา) จึงใช้เทียนและดอกบัว เป็นเครื่องสักการะ ซึ่งดอกบัวถือเป็นสัญลักษณ์พลังอำนาจและความบริสุทธิ์เป็นปาฏิหาริย์ที่รองรับหรือเป็นที่ประทับของมหาบุรุษ เรียกว่า “ทิพยปทุมชาติ” จะสังเกตได้จากพระพุทธรูปจะใช้สัญลักษณ์ดอกบัวเป็นอาสนะ นอกจากนั้นยังเป็นสัญลักษณ์ของความสงบนิ่ง อันหมายถึงการหลุดพ้นจากความทุกข์และกิเลสทั้งปวง รวมถึงอุปมาเปรียบบุคคลเหมือนดอกบัว 4 จำพวก ได้แก่ บัวพื้นน้ำ ผู้ที่มีความพร้อมมีปัญหาสามารถมองเห็นเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผลได้ บัวปริ่มน้ำ จำต้องพัฒนาซึ่งเมื่อขยายความเล็กน้อยก็จะมีใจเข้า บัวที่อยู่ใต้น้ำ ต้องอาศัยการเพาะบ่ม อบรมฝึกฝนอยู่เสมอ และบัวที่จมอยู่กับโคลนตมเป็นเหยื่อของสัตว์น้ำ แม้จะได้ฟังธรรมก็ไม่อาจเข้าใจความหมายหรือรู้ตามได้

5.2.5 การใช้พื้นที่เวทีและการแปรแถว ผลงานสร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมีเป็นนาฏศิลป์ไทยรูปแบบระบำ การใช้พื้นที่เวทีและการแปรแถว นำแนวคิดการใช้พื้นที่เวทีทั้งในรูปแบบความสมดุล และไม่สมดุล ใช้พื้นที่กลางเวที มุมเวที อย่างหลากหลาย ออกแบบแถวช่วงเริ่มการแสดง และช่วงจบการแสดงในลักษณะแถวแบบเดียวกัน แปรแถวโดยผสมผสานรูปแบบแถวต่างๆ เช่น แปรแถวเป็นรูปปากพญาน้ำ แปรเป็นแถวตอน แปรแถวเป็นรูปวงกลม แปรแถวเฉียงแปรแถวหน้ากระดาน แปรแถวเป็นรูปสามเหลี่ยม เป็นต้น เพื่อมิให้ผู้ชมเบื่อหน่าย ให้มีการเคลื่อนไหวบ้างจะได้เห็นลีลาการเคลื่อนไหวที่งดงามแปลกตา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการออกแบบกระบวนการทำรำนานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมีเป็นการสื่อความหมายถึงการสักการะบูชาพระพุทธรูปสัญลักษณ์แทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในรูปแบบระบำสร้างสรรค์ทำรำจากแบบประติมากรรม จิตรกรรมสมัยทวารวดี ผสมผสานจินตนาการ ตามแนวคิดหลัก “ทวารวดี (มอญ)

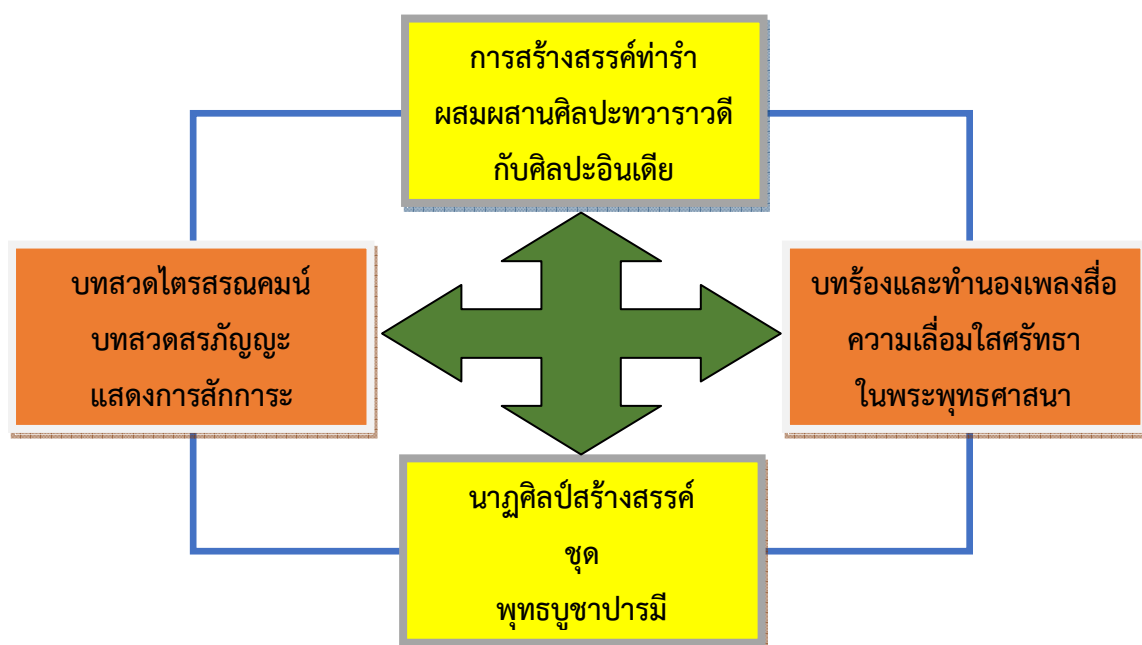
ผสมผสานศิลปะอินเดีย(แขก) และสร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ผสมผสานท่ารำมาตรฐานสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่กล่าวถึงการกำหนดให้รูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์มีหลายแนวทาง ซึ่งแนวทางหนึ่งคือ กำหนดให้ประยุกต์จากนาฏยจารีตเดิมโดยนำเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่น เช่น โครงสร้าง ท่าทางหรือเทคนิคบางอย่างมาเป็นหลัก แล้วให้ผู้สร้างสรรค์พยายามแสวงหาท่าทางใหม่ๆ มาใช้ในการออกแบบ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของณัฐนันท์ จันนิวงค์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533 พบว่าใช้หลักการออกแบบลีลาท่ารำ 4 ประการ ได้แก่ หลักการจินตนาการ หลักการสืบทอดผสมผสานท่าทางธรรมชาติ หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ หลักการสร้างสรรคกระบวนท่ารำใหม่ในรูปแบบการตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง กระบวนท่ารำแบบมาตรฐาน มีการนำแม่ทำนานาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ต่างชาติมาร้อยเรียงกระบวนลีลาท่ารำใหม่อย่างมีเอกลักษณ์

การสร้างองค์ประกอบด้านบทร้องและทำนองเพลงเป็นการปรับจากเพลงเดิมและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามแนวคิดการบูชาพระพุทธรูปตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เชื่อมโยงกับยุคทวารวดี และการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย มีการวางสัดส่วนจากจังหวะซ้ำสี่ความหมายถึงจิตศรัทธาเลื่อมใส ไปจังหวะเร็วสี่ความหมายถึงความปิติเบิกบานใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สิริชัยชาญ พิกจำรูญ (2546) ที่กล่าวไว้ในหนังสือดุริยางค์ไทยว่าด้วยเรื่องการประพันธ์เพลงไทยว่าการประพันธ์เพลงไทยมี 4 วิธี คือ ยืดหรือขยายจากเพลงเดิม ตัดทอนจากเพลงเดิมแต่งทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเพลงเดิมและแต่งโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่ง โดยคิดจากสภาพแวดล้อม ประวัติศาสตร์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย ด้านผู้แสดงผลงานสร้างสรรค์ชุดพุทธรูปบูชาปารมีมีความงดงามเหมาะสมตามยุคสมัยทวารวดี เพราะผ่านการคัดเลือกโดยเปรียบเทียบเค้าโครงหน้าของผู้แสดงกับรูปลักษณ์ของประติมากรรมพระพุทธรูปและปูนปั้นสมัยทวารวดี ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธินทร์ สันติอัฐวรรณ (256) ได้ศึกษาเรื่องสุนทรียภาพในระบำโบราณคดีพบว่าสุนทรียภาพด้านความงามของผู้แสดงระบำโบราณคดีเกิดจากการศึกษาเปรียบเทียบรูปลักษณ์ของพระพุทธรูป เทวรูป ภาพจำหลัก รูปปั้น รูปหล่อต่างๆ ซึ่งศิลปวัตถุแต่ละสมัยย่อมมีสัดส่วนและลักษณะของประติมากรรมที่เห็นว่างดงามในยุคนี้ๆ แตกต่างกันไป ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับมีความงดงามสอดคล้องกับแนวคิดหลักเพราะผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นลักษณะมอญผสมผสานศิลปะอินเดีย(แขก) ผู้แสดงหญิงห่มผ้าสไบแบบประติมากรรมปูนปั้นรูปนักดนตรี ผู้แสดงชายนุ่งผ้าแบบโธตี(Dhoti) ของชาวอินเดียซึ่งการนุ่งผ้าแบบโธตีจะใช้เมื่อจะเข้าไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เช่น เทวาลัย หรือวัด ส่วนเครื่องประดับออกแบบจากลวดลายที่ปรากฏในประติมากรรมรูปธรรมจักร ซึ่งสอดคล้องกับ เชษฐ ติงสัญชลี (2543) ได้กล่าวว่า ศิลปะทวารวดีได้รับแรงบันดาลใจสำคัญมาจากศิลปะอินเดียสมัยราชวงศ์คุปตะและราชวงศ์กุกกะ โดยเฉพาะในเรื่องลายพันธุ์พฤกษาซึ่งลวดลายพันธุ์พฤกษาที่ปรากฏในงานศิลปกรรมทวารวดีนั้น พบ

อยู่โดยทั่วไปในงานศิลปกรรมโดยเฉพาะบนศิลาธรรมจักรด้านการใช้พื้นที่เวทีและการแปรแถวมีความสวยงามหลากหลายประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ แถวแยงมุม แถวขนานกับผู้ชม แถวแบบสมดุและไมสมดุล แถวแบบกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามการใช้พื้นที่และทิศทางที่ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งคำนึงถึงการมีความสัมพันธ์กับคนดูเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักทฤษฎีการเคลื่อนไหวของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่กล่าวไว้ว่าทิศทางหมายถึงแนวที่ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง การเคลื่อนไหวในทิศต่างๆ กัน ย่อมให้ความรู้สึกแก่คนดูแตกต่างกันด้วย โดยอาศัยมุมมองคนดูเป็นแกน เช่น การเข้าหาคนดู เป็นการเรียกร้องความสนใจ นำเกรงขาม แสดงถึงความยิ่งใหญ่ เป็นต้น

7. องค์ความรู้ใหม่

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พุทธบูชาปารมี เป็นการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่นำเรื่องการสักการะบูชาของพุทธศาสนาที่มีต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผ่านกระบวนการแสดงถ่ายทอดออกมาด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างมีระบบ คือ 1)กลวิธีในการสร้างสรรค์ท่ารำ ด้วยวิธีผสมผสานจากศิลปะทวาราวดีกับศิลปะอินเดีย 2)บทร้องและทำนองเพลงสื่อความหมายถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา 3)การผสมผสานบทสวดไตรสรณคมน์และบทสวดสรภัญญะ สื่อสารถึงเรื่องการสักการะบูชาต่อพระพุทธศาสนาผ่านนักแสดง ซึ่งหลักการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนผังสรุปองค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์เป็นการสืบสานและดำรงรักษาศิลปะการแสดงให้ดำรงไว้ในชาติ ตามนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมที่จะอนุรักษ์และส่งเสริมให้งานนาฏศิลป์ดำรงสืบไว้ การสร้างสรรค์จะเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมให้เกิดการแสดงนาฏศิลป์เพิ่มขึ้นและสร้างสรรค์ให้เกิดผู้ออกแบบการแสดงมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การศึกษาการออกแบบกระบวนท่ารำและการสร้างองค์ประกอบผลงานสร้างสรรค์ชุด พุทธบูชาปารมี เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีความรู้ในงานนาฏศิลป์อย่างลึกซึ้งรวมทั้งต้องมีความรู้เกี่ยวกับบทร้องทำนองเพลงเป็นอย่างดีมีความรู้ความสามารถด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อุปกรณ์ประกอบการแสดงการใช้พื้นที่เวทีและการแปรแถวมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจึงจะออกแบบงานได้อย่างสมบูรณ์ และควรตระหนักว่าการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ยึดถือเป็นแบบตายตัว งานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์จึงจะพัฒนาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์สามารถศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ ทั้งในด้านนาฏศิลป์ไทยแนวสร้างสรรค์และนาฏศิลป์ไทยแนวอนุรักษ์ ทั้งนี้ ควรมีการศึกษาแนวคิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวิถีชีวิตชุมชน สร้างงานนาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). **พระพุทธศาสนา**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563. จาก <http://www.m-culture.go.th/>

เจนจบ ยิ่งสุมล. (2543). **พระพุทธรูปสำคัญในเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น.

เชษฐ ติงสฤษดิ์. (2553). **ลวดลายในศิลปะทวารวดี: การศึกษา “ที่มา” และการตรวจสอบกับศิลปะอินเดียสมัยคุปตะ-วาฏิกะ**. นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ญาณภัทร ยอดแก้ว และแพรวภัทร ยอดแก้ว. (2553). **การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของการบูชาพระพุทธรูปในสังคมไทย**. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. 7-8 ธันวาคม 2553. 1257–1271.

- ณัฐนันท์ จันนิวงค์. (2556). การออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณีย์ ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติปี พ.ศ. 2533. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรเมธ ศรีภิญโญ, สนั่น ประเสริฐ, เทพพร มั่งคณี. (2560). การบูชาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 และนานาชาติ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. 31 มีนาคม 2560. 1273-1284.
- ผาสุข อินทรารุช. (2530). พุทธศาสนาและประติมานวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผาสุข อินทรารุช. (2548). สุวรรณภูมิจากหลักฐานทางโบราณคดี. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผาสุข อินทรารุช. (2551). Dvaravati Dharmacakra(ทวารวดีธรรมจักร). กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระเทพสุวรรณโมลี (สะอึง สิรินโนโท) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 กันยายน 2563. ณ วัดป่าเลไลยก์ จังหวัดสุพรรณบุรี.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2544). พระพุทธศาสนาในสถานการณ์โลกปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ สันติอัครธณ. (2561). สุนทรียภาพในระบอบโบราณคดี. วารสารจันทร์เกษมสาร. 24(46). 20-25.
- สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ. (2546). ดุริยางคศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์: พุทธบูชาปารมี และผลงานสร้างสรรค์ชุดพุทธบูชาปารมี สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ ดร.รัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร) พ.ศ. 2554 ที่ปรึกษาโครงการตลอดจน ขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่ให้การสนับสนุนทุนผลงานสร้างสรรค์ ประจำปี พ.ศ. 2563 ผู้สร้างสรรค์ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

การพัฒนารำไทร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ*
CONTEMPORARY TONE DANCE REFLECTING THE IDENTITY OF WOMEN
CHAIYAPHUM PROVINCE

อิสริยา โชติมีศรี¹, อูรารมย์ จันทมาลา²

Issariya Chotmisri¹, Ourarom Chantamala²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : issachot22@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการรำไทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างสรรค์การละเล่นรำไทร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้รู้จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การศึกษาภาคเอกสาร การศึกษาภาคสนาม และรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และนำเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. รำไทเผยแพร่เข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งแรกโดยกลุ่มพ่อค้าชาวลาวเวียงจันทน์ที่อพยพหนีภัยสงครามจากประเทศลาวเข้ามาอาศัยอยู่ ณ จังหวัดสระบุรี โดยรับวัฒนธรรมรำไทจากกรุงเทพมหานครและนำมาเผยแพร่ต่อ ณ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2460 ต่อมาชาวนครราชสีมาจึงนำรำไทไปเผยแพร่สู่จังหวัดชัยภูมิ 2. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้นำลักษณะท่าทางการตีกลอง และความสนุกสนาน อันเป็นอัตลักษณ์ของชาวบ้านมาสร้างสรรค์และได้นำจังหวะกระสวนกลองมาเป็นดนตรีประกอบ กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงประกอบด้วย 1) กรอบความคิด 2) กำหนดขอบเขต 3) กำหนดรูปแบบ 4) ออกแบบนาฏยประดิษฐ์ 5) นาฏยประดิษฐ์ 6) เก็บรายละเอียด 7) นำเสนอผลงานโดยกระบวนการออกแบบการแสดงรำไทร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรีชัยภูมิ ใช้กรอบความรู้จากท่าแม่บทพ็อนอีสาน

คำสำคัญ : 1. รำไท 2. ร่วมสมัย 3. อัตลักษณ์

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the history and development of Thailand's Northeastern Tone Dance and 2) to recreate the contemporary Tone Dance that reflects the identity of Chaiyaphum women through qualitative research and recreational research. The sample groups were five experts in Thai Tone Dance and ten performers. The instruments used were document sector and field studies. The data was collected using two methods: observation and interview. The results were presented using descriptive analysis.

The research findings were as follows: 1. The art of Tone Dance was first disseminated to the Northeast of Thailand by a group of Laotian merchants who fled from the war in Vientiane, Laos, and resided in Saraburi Province. They later received the culture of Tone Dance from Bangkok and spread it to Nakhon Ratchasima in 1917. Then, people of Nakhon Ratchasima brought Tone Dance to Chaiyaphum. 2. The recreated contemporary Tone Dance adopted the drumming styles and cheerful music which represent identities of local people. The background beat was derived from the traditional drumming rhythm. The process of recreating the performance included 1) concept, 2) scope, 3) format, 4) artificial dance design, 5) artificial dance creation, 6) finishing up, and 7) presentation. The recreation of contemporary Tone Dance that reflects the identity of Chaiyaphum women was based on the knowledge framework of Isan dance prototypes.

Keywords : 1. Tone Dance 2. Contemporary 3. Identity

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ศิลปวัฒนธรรมกับวิถีการดำรงชีวิตของคนไทย เป็นสิ่งที่อยู่เคียงคู่กันมายาวนานโดยมีรูปแบบที่หลากหลาย คนไทยนิยมชมชอบการแสดง และการละเล่น เพื่อความสนุกสนาน เพื่อเป็นการผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าหลังการทำงานหรือเพื่อกิจกรรมการสังสรรค์ระหว่างผู้คนภายในชุมชน การละเล่นหรือการแสดงมหรสพนั้น มีอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย จารุวรรณ ธรรมวัตร (2530) กล่าวว่า ภาคอีสานเป็นภาคที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะการละเล่นพื้นบ้านหรือการมหรสพนั้นว่าเป็นมรดกอีสาน สามารถแสดงภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจนถือเป็นสมบัติของสังคมและแสดงภูมิปัญญาของปัจเจกชนได้

รำโทนมีมาแต่สมัยอยุธยาหรือก่อนหน้านั้นอยู่ทุกหนทุกแห่ง ผู้ที่นิยมเล่นรำโทน คือหนุ่มสาวชาวบ้านกล่าวกันว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองผู้คนต้องอพยพหนีภัยทางอากาศจากกรุงเทพฯ ยังชนบทตามที่ต่างๆ กันในภาวะสงครามนั้น ยามค่ำจะมีดไปทุกหนแห่งเนื่องจากรัฐบาลห้ามกระทำการต่างๆ หลายอย่าง เช่น ห้ามจุดไฟห้ามชุมนุมและอื่นๆ ประชาชนเกิดความเหงาและเครียดการสนทนากันเพียงอย่างเดียวไม่สนุกจึงได้คิดเล่นรำโทนขึ้น การละเล่นชนิดนี้ชาวบ้านรู้จักและเล่นได้ทุกคน จุดประสงค์ของการเล่นคือเพื่อความสนุกสนานและเพื่อพบปะเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว โดยทั่วไปแล้วจะมี เนื้อร้องที่ค่อนข้างสั้นเวลาร้องมักจะร้องซ้ำสองสามหรือสี่เที่ยวจึงช่วยให้จำง่ายและแพร่หลายกัน (นวลรวี จันทรลุน, 2548)

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยได้สำรวจพบว่ามี การละเล่นรำโทนเช่นเดียวกันกับจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ นั้นปรากฏในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่าเป็นเมืองขึ้นกับเมืองนครราชสีมา ต่อมาผู้คนได้อพยพออกไปตั้งชื่ออีกครั้งในสมัย ราชการที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2360 นายแล ข้าราชการสำนักเจ้าอนุวงศ์แห่งกรุงเวียงจันทน์ ได้อพยพครอบครัวและพรรคพวกเดินทางข้ามลำน้ำโขงมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองน้ำซุ่น ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2362 ได้อพยพอีกครั้ง และได้รับโปรดเกล้าฯ ยกบ้านหลวงให้เป็นเมืองชัยภูมิ และในจังหวัดชัยภูมินี้ ผู้วิจัยได้พบว่า ที่จังหวัดชัยภูมิ ยังมีการละเล่นรำโทนอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งพบอยู่ 3 อำเภอ คือ บ้านเมื่อน้อยเหนือ อำเภอเมือง บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ บ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า ซึ่งได้รับวัฒนธรรมการละเล่นกลองโตนมาจากเมืองนครราชสีมา การละเล่นกระสวนกลองโตนในบุญประเพณีต่างๆ ของจังหวัดชัยภูมิ เกิดจากการทำกิจกรรมผ่อนคลายหลังจากการทำงานของกลุ่มสตรี และเพื่อความสนุกสนานในงานบุญประเพณีต่างๆ ซึ่งนิยมกันในงานบุญสงกรานต์ ต่อมาจึงเกิดเป็นการละเล่นจังหวะกระสวนของกลองโตน โดยมีรูปแบบ การเล่น คือ มีการเล่นแบบเดี่ยว และการเล่นแบบกลุ่ม โดยจังหวะที่ใช้จะเรียกว่า การตีกระสวน มีทั้งหมด 4 จังหวะ ที่เป็นเอกลักษณ์ของเฉพาะบ้านเขว้า การตีกลองโตนผู้ตีจะเป็นสตรีช่วงอายุ 50 ปีขึ้น

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยตระหนักถึง ความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยในกลุ่มสตรีที่มีบทบาทในการใช้โตนเป็นกิจกรรมที่สร้างความผ่อนคลายสนุกสนานและเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันความนิยมรำโทนในจังหวัดชัยภูมิได้ลดน้อยลงไป โดยผู้คนในชุมชนมิได้ให้ความสำคัญกับรำโทนและมิได้มีการเรียนรู้การตีกลองโตนและจังหวะกระสวนกลอง จึงทำให้มีโอกาสในการสูญหายของรำโทนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เกิดสนใจสร้างสรรค์นาฏกรรมรำโทนจากวัฒนธรรมอีสานขึ้นมาใหม่ อันเกิดจากนำจังหวะกระสวนกลองมาอนุรักษ์โดยใช้เป็นดนตรีประกอบการแสดง พร้อมกับการประกอบสร้างการแสดงรำโทนร่วมสมัย เพื่ออนุรักษ์และสืบสานการละเล่นรำโทนของจังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการรำโทนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.2 เพื่อสร้างสรรค์การละเล่นรำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ

3. คำถามการวิจัย

- 3.1 การสร้างสรรค์รำโทนร่วมสมัยโดยเน้นผู้รำปฏิบัติทำรำพร้อมกับการบรรเลงโทนในเวลาเดียวกันได้หรือไม่
- 3.2 รำโทนร่วมสมัยสามารถเป็นภาพแทนอัตลักษณ์สตรีเพื่อการบูชาเจ้าพ่อพญาแล จังหวัดชัยภูมิ ได้หรือไม่

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ได้ทราบถึงประวัติและพัฒนาการรำโทนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4.2 ได้ผลงานสร้างสรรค์การละเล่นรำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ
- 4.3 ได้อนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมการละเล่นรำโทน จังหวัดชัยภูมิ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กรอบความรู้การรำโทนอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เป็นกรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้กลุ่มผู้รู้ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1)นักวิชาการด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานและศิลปวัฒนธรรมอีสาน 2)ผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ คือ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัยเบื้องต้น นำเสนอเครื่องมือในการวิจัยกับอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตลอดจนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้าง และความตรงด้านเนื้อหา ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาและการใช้ถ้อยคำซึ่งได้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1)ศึกษาโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ ตำรา วิจัย บทความวิชาการ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสารสนเทศทั้งในและต่างประเทศ 2)ออกแบบเครื่องมือสำหรับงานวิจัย 3)เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 4)ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกต การลงฝึกภาคปฏิบัติด้วยตนเอง และการจัดสนทนากลุ่ม 5)นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ เพื่อสรุปผลและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน 6)ออกแบบการแสดง คัดเลือกนักแสดง ออกแบบเครื่องแต่งกาย ออกแบบดนตรีและคัดเลือกนักแสดง 7)ดำเนินการทดลองปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานรำโทนร่วมสมัย

8)ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและวิพากษ์ 9)นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อคณะกรรมการสอบประเมิน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ และได้นำเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาประวัติและพัฒนาการรำโทนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ารำโทน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่มากทำให้มีการละเล่นที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสนุกสนาน ผ่อนคลายจากการทำงาน สร้างความสัมพันธ์และสามัคคีกันในชุมชนหรือเพื่อสร้างโอกาสให้หนุ่มสาวได้เกี้ยวพาราสีกัน สาเหตุที่เรียกว่ารำโทน เพราะใช้โทนเป็นเครื่องดนตรี เส้นทางแพร่กระจายของรำโทนที่พบในภาคอีสานคาดว่าเกิดขึ้นในช่วง สมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 การละเล่นรำโทนได้รับอิทธิพลการละเล่นมาจากทางภาคกลางซึ่งใน สมัยก่อนชาวบ้านนิยมนำวัวควายไปขายยังภาคกลางในแถบจังหวัดสระบุรี หรือที่รู้จักกันว่า เส้นทาง การค้านายฮ้อย โดยใช้ระยะเดินทางไปกลับประมาณ 2 เดือน ดังนั้น ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องหยุดพัก ตามหมู่บ้าน ระหว่างทางได้พบเห็นการเล่นรำโทนที่สนุกสนานของภาคกลางเมื่อกลับมายังชุมชนจึงได้นำมาละเล่นในชุมชนของตนบ้าง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าเส้นทางการค้าของทางจังหวัดนครราชสีมาไป ยังภาคกลางทางจังหวัดสระบุรีส่งผลให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมการเล่นรำโทนนี้เกิดขึ้นซึ่งการรับเอา วัฒนธรรมการเล่นรำโทนนี้อาจเกิดในช่วงปี พ.ศ. 2460 การละเล่นรำโทนในจังหวัดนครราชสีมาจะมี การละเล่นเกือบทุกท้องที่(นวลรวี จันทร์ลุน, 2548) นอกจากรำโทนที่จังหวัดนครราชสีมาแล้ว ยัง ปรากฏรำโทนอีก 1 จังหวัด คือ หมู่บ้าน ขนมจีน ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม รำโทน ของ ชาวกันทรวิชัยนี้ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่อพยพมาจากจังหวัดโคราช ซึ่งไม่ทราบแน่นอน ว่าย้ายมาอยู่ในช่วงใด และการละเล่นรำโหนดังกล่าวนี้นี้ ก็ได้รับสืบทอดต่อกัน โดยใช้ละเล่นในงานบุญ ประเพณีประจำปี ที่เป็นงานรื่นเริงต่างๆ ได้แก่ งานสงกรานต์ หรืองานบุญประจำปี เป็นต้น(คมกริช การินทร์, 2559) เนื่องจากการอพยพจากลาวมาสู่จังหวัดนครราชสีมาจนถึงจังหวัดชัยภูมิทำให้ใน จังหวัดชัยภูมิมีการละเล่นรำโทนเกิดขึ้น โดยผู้วิจัยได้สำรวจแล้วว่า ในจังหวัดชัยภูมิพบการละเล่นรำ โทนอยู่ 3 ที่ คือ 1)บ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ 2)บ้านเมืองน้อยเหนือ อำเภอมือง 3)บ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า

6.2 ผลการสร้างสรรครำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรี จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ถูกสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้กรอบกระบวนการนาฏยประดิษฐ์ ทฤษฎี แห่งการเคลื่อนไหวของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) และความรู้จากท่าแม่บทพ็อนอีสานของ ดร. ฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติ และแนวคิดนาฏยศิลป์ร่วมสมัย นำมาสร้างสรรค์ตามรูปแบบของผู้ สร้างสรรค์ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่จัดทำขึ้นเพื่อฟื้นฟูรำโทนของสตรีในจังหวัดชัยภูมิ สร้างสรรค์ผลงาน นาฏยศิลป์ร่วมสมัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การกำหนดแนวคิด ได้แก่ 1.1)การกำหนดแนวคิดหลัก การแสดงชุด รำโทนร่วมสมัย สะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นการฟื้นฟู วัฒนธรรมการละเล่นกลองโทนของชาวบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 1.2)การกำหนด แนวคิดร่วม นำเสนอการแสดงผ่านรูปแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นที่น่าสนใจ ในช่วงยุคสมัย จากกรอบแนวความคิดหลักและแนวความคิดร่วม จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์การแสดงชุด รำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ

2) การกำหนดขอบเขตการแสดงชุด รำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการสร้างสรรค์ไว้ทั้งหมด 4 ส่วน ประกอบด้วย เนื้อหา เวลา พื้นที่ นักแสดง

3) การกำหนดรูปแบบ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบนาฏศิลป์ตามแนวทางของนาฏศิลป์ ร่วมสมัย โดยใช้แม่ท่าของแม่บทอีสาน มาเป็นท่าตั้งต้น 3 ท่า และผสมกับแนวทางของผู้วิจัยเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้ 3.1)รูปแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัยมาใช้ในการเคลื่อนไหว การสื่อความหมาย และลักษณะท่าทางของการแสดง เนื่องจากเป็นแนวทางที่มีการเคลื่อนไหวที่อิสระ ไม่มีท่าทางบังคับ 3.2)รูปแบบการประยุกต์ โดยผู้วิจัยได้นำท่าवादพ็อนแม่บทอีสานของ ดร.ฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปิน แห่งชาติ มาประยุกต์การออกแบบท่า เพื่อให้สื่อความหมายใหม่ และได้ทำท่าใหม่

4) การออกแบบนาฏยประดิษฐ์การออกแบบนาฏยประดิษฐ์ แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนสร้างงาน ระยะการสร้างงาน ระยะหลังสร้างงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 4.1)ระยะก่อน สร้างงานจากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร การ สังเกต การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาประมวลผลเข้าด้วยกัน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ อภิปรายผลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย 4.2)ระยะสร้างงาน (1)โครงสร้างของการแสดงประกอบด้วย 6 ส่วน คือ ดนตรี เนื้อร้อง ท่ารำ ผู้แสดง การแปลแถว และเครื่องแต่งกาย (2) ออกแบบร่าง ผู้วิจัยได้ ถ่ายทอดความคิดแบบร่างโดยการถอดแบบอัตลักษณ์ของสตรีบ้านเขว้าออกมา และจัดเรียงข้อมูลที่ได้ จากการลงพื้นที่ภาคสนามและการสัมภาษณ์ มาทำเป็นแบบของการแสดง (3) การพัฒนาแบบและ องค์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ทดลองนำท่าพ็อนจากแม่บทอีสาน 3 ท่า คือ ท่าย่างรำแพน ท่าตีกลอง กินเหล้า ท่ากวยจับอู มาเป็นแม่ท่าในการออกแบบท่ารำ 4.3)ระยะหลังสร้างงานเป็นการนำเอา ผลงานนาฏยประดิษฐ์มาปรับปรุง หลังจากที่ได้นำเสนอผลงานและการประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

5) การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด รำโทนร่วมสมัย สะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ มีส่วนประกอบ 5 ส่วน คือ ท่ารำ รูปแบบแถวและทิศ ทางการเคลื่อนไหว ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรี ดังนี้

5.1) ท่ารำผู้วิจัยได้นำท่าพ็อนจากแม่บทอีสาน 3 ท่า คือ ท่ากวยจับอู ท่าตีกลอง กินเหล้า ท่าย่างรำแพน มาเป็นแม่ท่าในการออกแบบท่ารำ

ภาพที่ 1 ท่ากายจับอู่

ภาพที่ 2 ท่าตีกลองกินเหล้า

ภาพที่ 3 ท่ายุงรำแพน

5.2) รูปแบบแถวและทิศทางการเคลื่อนไหวการออกแบบแถวและทิศทางการเคลื่อนไหว ผู้วิจัยได้คิดสร้างจากการให้นักแสดงอยู่ห่างกัน และได้เริ่มปรับรูปแบบให้นักแสดงมารวมตัวกัน ทิศทางการเคลื่อนไหวมีความเรียบง่าย มีความสัมพันธ์ในการสื่อความหมาย มีทิศทางการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม และการเคลื่อนไหวทีละคน และกระจายออกจากพื้นที่การแสดง

5.3) นักแสดงการแสดงชุดนี้ ผู้วิจัยได้ใช้นักแสดงหญิง จำนวน 5 คน นักแสดงชาย จำนวน 1 คน ซึ่งวิธีการคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสม ใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ นักแสดงมีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ มีความแข็งแรงทางด้านร่างกาย มีปฏิญาณไหวพริบ และมีส่วนสูงโดยเฉลี่ยของผู้แสดงใกล้เคียงกัน เพื่อความสวยงามของการแสดง

5.4) เครื่องแต่งกายได้นำการนุ่งผ้าของชาวชัยภูมิมาประยุกต์ให้เข้ากับการแสดง โดยการนุ่งผ้าถุงกรอมเท้าตามแบบฉบับของชาวบ้าน และการออกแบบเสื้อจะเป็นแขนกุดสี่พัน โดยออกแบบมาจากการสวมใส่เสื้อผ้าที่สบายตัว สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวร่างกายโดยจะใช้สีที่ย้อมจากเปลือกไม้ เครื่องประดับ ผู้วิจัยได้นำเอาเครื่องประดับเงินมาเป็นเครื่องประดับส่วนทรงผม ผู้วิจัยได้เลือกทำผมแบบเกล้ามวยสูงแบบที่นิยมของชาวอีสาน และปักปิ่นเงินนักแสดงชาย นุ่งผ้าผืนเดียว คล้ายการนุ่งผ้าเดียวของชาวอีสาน

ภาพที่ 4 การแต่งกายนักแสดงหญิงและนักแสดงชาย

5.5) อุปกรณ์ประกอบการแสดงประกอบไปด้วย 1)กลองโทนที่ใช้ตีประกอบจังหวะและใช้ในการแสดง จำนวน 10 ใบ 2)ไม้ไฟ จำนวน 1 ลำ เพื่อใช้ในการประกอบการแสดงในช่วงของการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว

ภาพที่ 5 กลองโทนและไม้ไผ่

5.6) คนตรีที่ใช้ประกอบในการแสดงได้มีการออกแบบให้ใช้เสียงกลองโทนเป็นหลัก โดยใช้จังหวะกระสวนของบ้านเขว้าและจังหวะจากการตีกลองของผู้แสดงซึ่งสื่อความหมายให้อาณัติสัญญาณในการมารวมตัวกันของชาวบ้าน

5.7) การเก็บรายละเอียดเมื่อทดลองปฏิบัติการแสดงแล้ว ผู้วิจัยได้เก็บรายละเอียดต่างๆ ของการแสดง เพื่อให้การแสดงชุดนี้สมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่อง

5.8) การนำเสนอผลงานเมื่อสร้างสรรค์การแสดงเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนารำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ได้ทราบถึงองค์ความรู้ดังนี้

7.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาการรำโทนที่มีการแพร่กระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย และได้เข้ามาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งแรกโดยกลุ่มพ่อค้าชาวลาวเวียงจันทน์ที่อพยพหนีภัยสงครามจากประเทศลาวที่มลายูอยู่ ณ จังหวัดสระบุรีโดยรับวัฒนธรรมรำโทนจากกรุงเทพมหานคร และนำมาเผยแพร่ต่อ ณ จังหวัดนครราชสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2460 ผ่านเส้นทางนายฮ้อย จากการไปค้าวัวค้าควาย ต่อมาชาวนครราชสีมาจึงนำรำโทนไปเผยแพร่สู่จังหวัดชัยภูมิและจังหวัดมหาสารคาม ผ่านการค้าขายและการอพยพถิ่นฐาน รำโทนนิยมเล่นกันตามงานบุญประเพณีต่างๆ เพื่อสร้างความสนุกสนานและความผ่อนคลายหลังจากการทำงาน สอดคล้องกับ กาญจนา รัศมีแจ่มฟ้า (2560) กล่าวว่า รำโทนมีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการไปตามยุคสมัย มีหลักฐานการวิจัยพบว่าการเล่นรำโทนมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมกันอย่าง

แพร่หลายในภาคกลาง การเล่นรำโทนในแต่ละท้องถิ่นนั้นจะมีอัตลักษณ์ที่เป็นรูปแบบของตน จะมีโทนเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะหลัก

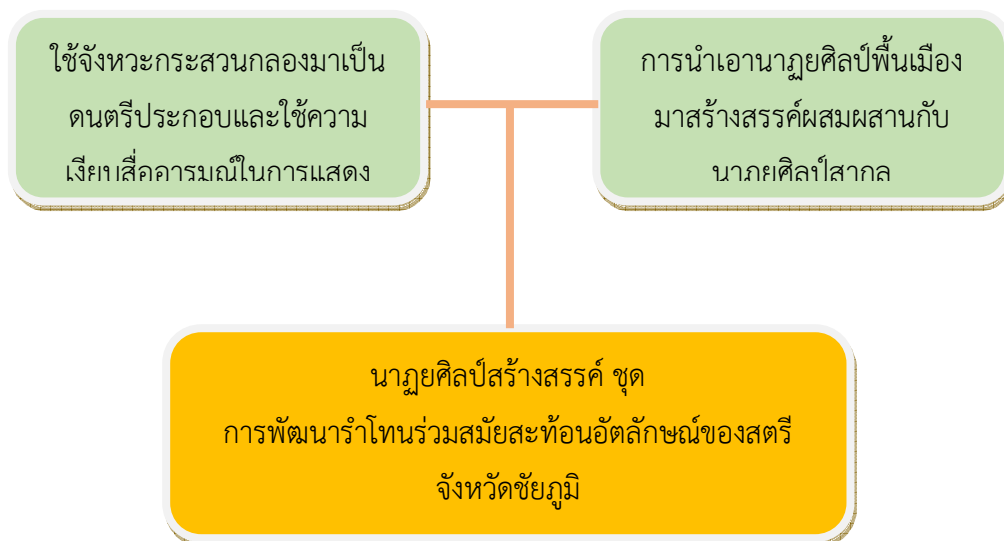
7.2 การพัฒนารำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรีชัยภูมิผู้วิจัยพัฒนาการแสดงรำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรีชัยภูมิ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1)ความเป็นผู้รักความสนุกสนาน 2)ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ 3)การใช้โทนเพื่อความบันเทิงให้แก่การรวมกลุ่มสตรีในชุมชน โดยกระบวนการออกแบบการแสดงรำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรีชัยภูมิ สอดคล้องกับกระบวนการนาฏยประดิษฐ์ ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) อีกทั้งยังใช้กรอบความรู้จากท่าแม่บทฟ้อนอีสานของ ดร.ฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติและแนวคิดนาฏยศิลป์ร่วมสมัยมาพัฒนาสู่รูปแบบรำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์สตรีชัยภูมิตามแบบฉบับของผู้สร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1)การกำหนดกรอบความคิด 2)การกำหนดขอบเขต 3)การกำหนดรูปแบบ 4)การออกแบบนาฏยประดิษฐ์ 5)การสร้างสรรคานาฏยประดิษฐ์ 6)การเก็บรายละเอียด 7)การนำเสนอผลงาน ลักษณะเด่นของการตีกลองโทนของชาวบ้านเขาวัวนี้ จะใช้กลองเพื่อเป็นการรวมกลุ่มกันของสตรี โดยจะมีการตีโทนเพียงอย่างเดียว ไม่มีการขับร้อง โดยจะมี 2 รูปแบบ คือ ตีกลองโดยที่ผู้ตีจะตีสองมือที่บ้านของตนเอง เมื่อบ้านใดมีกลองโทนเมื่อได้ยินเสียงก็จะนำกลองโทนออกมาตีร่วมด้วย โดยมีได้ออกมาพบกัน และอีกรูปแบบคือ การนัดหมายมาพบกันเพื่อรวมตัวกันตีกลองโทน และยังได้มีการใช้กลองโทนในการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น ตีในงานพิธีกรรม ตีในงานบุญสงกรานต์ และยังใช้ในความเชื่อของชาวอีสานอีกด้วย คือการนำกลองโทนมาตีไล่กบกินเดือน

7.3 จากการศึกษารำโทนในจังหวัดชัยภูมิ ทำให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทสตรีในอีกด้านหนึ่ง โดยใช้มุมมองผ่านการตีกลองโทน โดยจะเห็นว่าสตรีจะมีบทบาทที่เด่นชัดในการสร้างความบันเทิง ความสนุกสนานแก่ชุมชนผ่านการตีกลองโทน และยังเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย สอดคล้องกับ เรณู โกศินานนท์ (2536) กล่าวว่า “รำโทน” มีขึ้นในชนบทภาคกลางช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การร้องเพลงรำโทนสมัยก่อนก็มีทั้งเพลงดั้งเดิม และเพลงที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่หลายเพลงด้วยกัน ทางราชการจึงเห็นความสำคัญของการรำโทนว่า นอกจากจะทำให้เกิดการผ่อนคลายอารมณ์ บังเกิดความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการแสดงความสามารถของกลุ่มชนอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า สตรีจังหวัดชัยภูมิมีความสำคัญและมีความเป็นผู้ไม่แพ้เพศบุรุษเลย และการเล่นรำโทนของจังหวัดชัยภูมิมีความน่าสนใจและควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่กับชุมชน

8. องค์ความรู้ใหม่

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ชุด การพัฒนารำโทนร่วมสมัยสะท้อนอัตลักษณ์ของสตรี จังหวัดชัยภูมิ เป็นการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยที่ผ่านกระบวนการแสดงด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างมีระบบ

คือ 1) การนำเอานาฏศิลป์พื้นเมืองมาสร้างสรรค์ผสมผสานกับนาฏศิลป์สากลอย่างบัลเลต์ 2) ใช้จังหวะ กระสวนกลองมาเป็นดนตรีประกอบและใช้ความเจียบสืออารมณ์ในการแสดง

ภาพที่ 6 แผนผังองค์ความรู้ใหม่

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 การสร้างสรุคนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ด้านศิลปะการแสดง ตามนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมที่อนุรักษ์และส่งเสริมงานนาฏศิลป์ดำรงสืบไป การสร้างสรุค งานด้านนาฏศิลป์เป็นการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมและการแสดงนาฏศิลป์ให้คงอยู่สืบไป

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้รู้ทางด้านนาฏศิลป์ และรู้เกี่ยวกับงานที่จะศึกษาเพื่อนำมา สร้างสรุคผลงาน และจะต้องรู้ถึงดนตรี ทำนอง และการออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และการคัดเลือกนักแสดงให้เหมาะสมกับงาน รวมถึงอุปกรณ์ประกอบการแสดง และสถานที่ และสร้าง งานให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 หากสนใจการสร้างนาฏศิลป์ ต้องศึกษาข้อมูลงานการแสดงจากหลายแหล่งข้อมูล และศึกษาเอกสารงานวิจัยหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทำให้งานสร้างสรรค์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และควรกำหนดเวลาในการทำงานให้ดีเพื่อที่จะมีให้เกิดผลกระทบต่อการสร้างงาน

10. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์**. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
- กาญจนา รัชมีแจ่มฟ้า.(2560). **รำไท่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- คมกริช การินทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 16 มกราคม 2564. ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2520). **ของดีอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ทิพวรรณ คันธา. (2542). **การละเล่นพื้นบ้านของเด็กอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อ.
- นวลรวี จันทร์ลุน. (2548). **พัฒนาการและนาฏยลักษณะของรำไท่น จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี ทองคำ. (2538). **ของดีโคราช เล่ม 4**. กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรมราชภัฏนครราชสีมา.
- เรณู โกศินานนท์. (2536). **การแสดงพื้นบ้านในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). **สารานุกรมไทย ภาคกลาง เล่มที่ 12**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงมาด้วยดีต้องขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุรารมย์ จันทมาลา และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติ และอาจารย์ ดร.พรสวรรค์ พรตอังก่อ ผู้ให้ข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ รวมไปถึงคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ซึ่งได้ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ค่ะ

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นโยบายการพัฒนาพลังงานแห่งชาติ :

โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา*

CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS FOR NATIONAL ENERGY DEVELOPMENT POLICY:

A CASE STUDY OF COAL POWER PLANT IN KRABI-THEPA

ณัชพล ตันเจริญ¹, สุริยะใส กตะศิลา²

Nutchapol Tanchareon¹, Suriyasai Katasila²

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}

College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand.^{1,2}

Email : nutchmail@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติในนโยบายพลังงานภาครัฐ โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนา นโยบายพลังงานภาครัฐอย่างเหมาะสม โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งอาศัยทฤษฎีแนววิพากษ์และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตการณ์ผู้กำหนดนโยบาย ภาคประชาชนองค์กรเอกชนในพื้นที่ กลุ่มนักวิชาการทั่วไปและองค์กรอิสระจำนวน 18 คน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยรวมระยะเวลา 1 ปี 11 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า 1. เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนอันสะท้อนถึงอำนาจจากการผลิตนโยบายและภาคปฏิบัติที่ไม่ตรงกับปัญหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ 2. เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกและฐานคิดจากชุมชนจากการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ และส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงความสมบูรณ์ของป่าชายเลน 3. พลังงานทางเลือกเป็นแนวทางบริหารจัดการของภาครัฐ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ยังคงมีข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรค 4. การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศควบคู่กัน โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพายืดเยื้อมานานหลายปี เกิดจุดแตกหักทางสังคมเมื่อความเห็นไม่ลงรอย ต่างฝ่ายต่างมีเหตุผลสนับสนุนกลุ่มของตนเอง โดยเฉพาะฝ่ายต่อต้านที่มาจากภาคประชาชน จึงเข้าสู่พลวัตรของการประท้วงเรียกร้องที่ไม่ใช่สนองต่อกลุ่มของตนเองหรือชุมชนเท่านั้น หากแต่เป็นการรณรงค์วาระสำคัญแห่งชาติด้านพลังงานของประเทศไทย

คำสำคัญ : 1. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ 2. กระบวนการบริหารจัดการพลังงาน 3. เทคโนโลยีถ่านหินสะอาด

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to analyze conflicts over the practice of the government's energy policy, using a critical discourse framework 2) to propose a management guideline and the proper energy policy formulation. This is qualitative research that utilized critical theory-based research, including in-depth interviews and observations of policymakers, villagers, the public sector, and general academicians with 18 persons as well as independent organizations. This research was conducted for 1 year and 11 months.

The results of the study showed that: 1. there are conflicts, specifically related to environmental and people's health effects. These reflect the power of policy and practice that do not match the facts in the area. 2. Under a community relocation condition affects a person's emotion, feeling, or thinking. It has also a direct impact on wetlands, generally include the integrity of mangrove forests. 3. Alternative energy should be established by the government's energy policy, according to the Sustainable Development Goals. There are still restrictions on the rules. 4. There is a need to balance economic development with environmental and ecological conservation. The Krabi and Thepha coal power plant construction project has been developed over many years with a social breaking point, based on the strong disagreement raised by the community. Each party establishes its own thought and opinion regarding the different reasons. The protestor, therefore, entered into a factual finding that was not just for their own group, this makes Thailand's energy agenda.

Keywords : 1. Critical Discourse Analysis 2. Energy Management Process 3. Clean Coal Technology

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 12 เมื่อปี พ.ศ.2504-2564 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ภายใต้อุดมการณ์การพัฒนาในระบบทุนนิยม และวิธีการสร้างความรู้ในยุคสมัยใหม่ส่วนวิธีการสร้างความรู้ในยุคหลังสมัยใหม่ เชื่อว่าความหมายของทุนในยุคสมัยใหม่เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสนองอุดมการณ์ของทุนนิยม

อันมีจุดมุ่งหมายที่จะลดความสำคัญของภาคเกษตรลงให้เป็นเพียงแหล่งวัตถุดิบ และปัจจัยการผลิต ราคาถูกให้แก่การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น ดังนั้น “การพัฒนา” จากแนวคิดของรัฐไทยจึงถูกนำไปเป็นปฏิบัติการทางสังคมในฐานะที่เป็นวาทกรรมชุดหนึ่ง โดยอาศัยอำนาจและกลไกของรัฐ รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่นๆ เพื่อมุ่งผูกขาดอำนาจในการกำหนดหรือสร้างความหมายให้กับคำว่า “การพัฒนา” ในขณะเดียวกันก็ดำเนินการครอบงำ หรือปิดกั้นความรู้ด้วย “การพัฒนา” ในแบบอื่นๆ เอาไว้ โดยเฉพาะความรู้ที่เกิดจากการสังสมโดยประสบการณ์ (ชาติรี เพ็ญศรี, 2543) นอกจากนี้ยังใช้ได้วาทกรรมเป็นตัวแทนสร้างความหมาย วิธีคิด วิธีปฏิบัติ โดยจัดบทบาทให้กับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนา ผู้เข้ามาพัฒนา และผู้รับผลการพัฒนา (สามชาย ศรีสันต์, 2559)

โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เรียกว่า “ถ่านหินสะอาด” เป็นหนึ่งในโครงการโรงไฟฟ้าที่จะก่อสร้างขึ้นตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า หรือ PDP โดยมีหลักคิดเกี่ยวกับการพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศอัน ได้แก่ 1)การวางแผนมาจากส่วนกลาง และอาศัยวาทกรรมการพัฒนาตามความเชื่อของรัฐไทย 2)การสร้างวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมาเพื่อบังคับกั้น การพัฒนาระบบแบบอื่นๆ ไม่ให้มีบทบาทหรือมีข้อโต้แย้งใดๆ ได้จึงเป็นการใช้อำนาจเข้ามามีบทบาทแล้วทำให้เกิดการยอมรับในสังคม วาทกรรมจึงเป็นเรื่องของอำนาจที่แยบยลในการสร้างความเฉพาะเจาะจง ในรูปของอำนาจ ความรู้ เอกสิทธิ์ และความจริงด้วยเหตุนี้จึงเกิดการรวมตัวของชาวกระบี่-เทพา กลุ่มต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินสะอาด ภายใต้แนวคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ของชุมชนเพื่อใช้เป็นเหตุผลในการต่อต้านการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย และเป็นความพยายามช่วงชิงอำนาจในการสร้างกฎเกณฑ์ และความหมายใหม่ให้กับการพัฒนานั้นเอง

แนวทางการพัฒนาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นการพัฒนาตามแบบตะวันตกสู่ความทันสมัยตามแบบประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นจึงเห็นชาวชนบทในภาคเกษตรกรรมที่ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการพัฒนาหรือความเป็นธรรม ตัวอย่างกรณีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินก็เป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความสมเหตุสมผลของเจ้าหน้าที่รัฐและอำนาจขาดความสมดุล โดยการอ้างถึงแนวคิดการพัฒนาประเทศในรูปแบบ “สังคมสีเขียว-คาร์บอนต่ำ” และ “ความมั่นคงทางพลังงานตามหลักเศรษฐกิจศาสตร์” เพื่อการจัดการพลังงานไฟฟ้าแบบยั่งยืน ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะถูกผลักดันโดยองค์กรภาครัฐ โดยมีเจ้าภาพหลักเป็นการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ก็ตาม แต่ก็ถูกชุมชน เครือข่ายภาคประชาชนผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ ตลอดจนภาคประชาสังคมต่างๆ ต่อต้านจนทำให้โครงการต้องหยุดชะงักลง ต่อมาความขัดแย้งนี้ก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จากจุดยืนและมุมมองต่อโครงการที่แตกต่างกันออกไปจนไม่มีข้อสรุปในเรื่องการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินว่าจะเดินต่อ หรือจะยุติลง

จากรายงานการวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการฯ ด้านการจัดทำแผนที่นำทางการวิจัยและพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีถ่านหินสะอาดในภาคอุตสาหกรรม

ของประเทศไทย (บุญรอด สัจจกุลนุกิจ และคณะ, 2555) ตลอดจนจัดเวทีประชาคมรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องของการถ่านหินในประเทศไทย คือ ความชัดเจนขององค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลัก อำนาจหน้าที่ขององค์กร กฎหมายที่กำกับดูแล การบังคับใช้และกระบวนการกำกับดูแล การส่งเสริมการพัฒนาใช้พลังงานทางเลือกอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างความเชื่อมั่นต่อภาคประชาชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงต่อการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำที่เหมาะสมกับประเทศไทย อันเป็นแนวทางในการสร้างการยอมรับ ส่งผลสู่เสถียรภาพความมั่นคงด้านพลังงาน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของนโยบายการพัฒนาพลังงานแห่งชาติ โดยเฉพาะในส่วนของโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา เพื่อนำผลการวิจัยไปเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการ และพัฒนาการกำหนดนโยบายด้านพลังงานของภาครัฐอย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติของนโยบายทางด้านพลังงาน โดยใช้กรอบแนวคิดทางวาทกรรมเชิงวิพากษ์ต่อนโยบายทางด้านพลังงานของภาครัฐ
- 2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาการกำหนดนโยบายทางด้านพลังงานของภาครัฐอย่างเหมาะสม

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 3.1 เพื่อให้ทราบถึงนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทางด้านพลังงานของประเทศในปัจจุบัน ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 เพื่อให้ภาครัฐหรือตัวผู้กำหนดนโยบายตระหนักถึงการออกนโยบายที่ส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะทางด้านพลังงานของประเทศ
- 3.3 เพื่อให้ได้ตัวแบบกระบวนการในการกำหนดนโยบายที่เสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาทางด้านพลังงานของประเทศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นโยบายการพัฒนาพลังงานแห่งชาติ : โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา ทำการศึกษาในพื้นที่ 2 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นที่โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ และ 2) พื้นที่โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา ซึ่งดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่

วันที่ 1 มีนาคม 2562 ถึง 31 มกราคม 2564 รวมระยะเวลา 1 ปี 11 เดือน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Person) ในการวิจัย จากวิธีการเลือกตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นแบบจำเพาะเจาะจง(Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ 1) ภาครัฐผู้กำหนดนโยบาย โดยเฉพาะในส่วนของการกระทรวงพลังงาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) 2) ผู้รับผลกระทบจากนโยบาย ได้แก่ ภาคประชาชนทั้งที่ให้การสนับสนุน คัดค้านต่อต้าน และเป็นกลาง 3) กลุ่มองค์กรเอกชนในพื้นที่ และ 4) กลุ่มนักวิชาการและองค์กรอิสระ รวมจำนวน 18 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาครอบคลุมในส่วนเขตคุ้มครองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และชุมชนในพื้นที่รอบโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นำผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเก็บข้อมูลรวมทั้งออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview) แบบการสนทนากลุ่ม(Focus Group) ร่วมกับการสังเกตการณ์(Observation) และรวมถึงการวิเคราะห์บทความทางวิชาการ แนวทางการศึกษา ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ โดยตั้งแนวคำถามและการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และข้อมูลแบบทุติยภูมิที่เกี่ยวกับนโยบายทางด้านพลังงาน สุดท้ายนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา(Content Analysis) จำแนกชนิดข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่เพื่อเชื่อมโยงกับบริบทที่ศึกษา นำไปสู่ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา(Descriptive Research)ในลักษณะวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Study)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติของนโยบายทางด้านพลังงาน โดยใช้กรอบแนวคิดทางวาทกรรมเชิงวิพากษ์ต่อนโยบายทางด้านพลังงานของภาครัฐ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยภายใต้เนื้อหา 4 ส่วน ได้แก่

5.1.1 ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ การวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบายด้านพลังงาน คือกระทรวงพลังงาน ประกอบด้วยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ หรือรัฐวิสาหกิจอย่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 2) ประชาชนกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายได้แก่กลุ่มที่สนับสนุนโครงการกลุ่มที่ต่อต้านโครงการและกลุ่มที่เป็นกลางในพื้นที่ 3) กลุ่มองค์กรเอกชนในพื้นที่ ได้แก่ภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์ ภาคเกษตร ภาคการท่องเที่ยว 4) กลุ่มนักวิชาการ และองค์กรอิสระต่างๆ ที่ให้ข้อมูลกับฝ่ายที่ต่อต้านหรือเป็นกลาง ซึ่งถูกภาครัฐออกมาต่อต้านอย่างหนักกว่าทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น โดยมีการแบ่งบทบาทต่อนโยบายด้านพลังงานของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ดังนี้

บทบาทที่ 1 หน้าที่ด้านความเป็นตัวแทน กลุ่มผู้กำหนดนโยบายแสดงบทบาทเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน เจรจาต่อรองกับตัวแทนของภาคประชาชนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ที่แสดงบทบาทคัดค้านการก่อสร้างโครงการฯ จนในท้ายที่สุดได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์(Strategic Environmental Assessment: SEA) ที่ประกอบด้วยตัวแทนทุกภาคส่วนซึ่งได้รับผลกระทบมาหารือกันก่อนการตัดสินใจก่อสร้างโครงการฯ อีกครั้งหนึ่ง

บทบาทที่ 2 หน้าที่ด้านกระบวนการผลักดันนโยบายสาธารณะ กลุ่มผู้กำหนดนโยบายมีผู้ผลักดันเร่งรัดอยู่เบื้องหลังการออกนโยบายทางด้านพลังงานเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ อาทิ กลุ่มบริษัทลูกของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.) ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับถ่านหิน ได้เข้าซื้อหุ้นของบริษัทเหมืองถ่านหินในอินโดนีเซียเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบรองรับ โดยใช้เงินลงทุนไม่ต่ำกว่า 5 หมื่นล้านบาท และจัดซื้อถ่านหินระยะเวลา 25 ปี ไม่ต่ำกว่ามูลค่า 2 แสนล้านบาท

บทบาทที่ 3 หน้าที่ด้านการขยายช่องทางมีส่วนร่วม กลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายในพื้นที่ กลุ่มองค์กรเอกชนในพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มนักวิชาการและองค์กรอิสระต่างๆ จากเหตุการณ์ในปี 2553 เกิดเหตุการณ์ประท้วงหลายครั้งของภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบการก่อสร้างโครงการในพื้นที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ร่วมกับกลุ่มภาคธุรกิจและการท่องเที่ยว เพื่อกดดันและเรียกร้องให้องค์กรที่กำกับดูแลทางด้านพลังงานยกเลิกโครงการฯ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ

บทบาทที่ 4 หน้าที่ด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มนักวิชาการและองค์กรอิสระต่างๆ อย่างกรีนพีซ(Green Peace) ได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องของ “ถ่านหินสกปรก” และ “ทางเลือกพลังงานสะอาด” เพื่อณรงค์สำหรับคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจทำให้เกิดเป็นกระแสต่อต้านในวงกว้างจนขยายไปถึงระดับนานาชาติ

5.1.2 ผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกและฐานคิดจากชุมชนจากการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนโดยทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับเหตุผลในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา อันนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนอย่างรุนแรง และลุกลามไปทั่วประเทศ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลเชิงลึกทางด้านผลกระทบต่างๆ จากการใช้เชื้อเพลิงถ่านหิน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่วัฒนธรรมชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากการย้ายถิ่นที่อยู่เดิม ยังไม่นับในเรื่องของอาชีพ การทำมาหากิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จึงได้ตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่มีแล้วไม่เห็นด้วยกับโครงการฯ และพยายามที่จะนำข้อมูลมาหักล้างเหตุผลของฝ่ายสนับสนุนโครงการฯ อีกทั้งมองว่าภาครัฐนั้นเกิดความล้มเหลวในกระบวนการมีส่วนร่วม มีความผิดพลาดในการจัดทำรายงานผลกระทบ EIA และ EHIA และมีการใช้อำนาจเพื่อเอื้อกลุ่มทุนพลังงานโดยหลอกล่อด้วยผลประโยชน์ทั้งทุนชาติและทุนท้องถิ่น

มหาศาลเข้าแลก ดังนั้นแล้วพลังงานสะอาดหรือพลังงานหมุนเวียนเท่านั้น คือสิ่งที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง เนื่องจากพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่สุขสงบ มีวัฒนธรรมที่สวยงามเชื่อมโยงกับศาสนา ทุกคนจึงต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1.3 พลังงานทางเลือกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร แผนพลังงานทางเลือก และพลังงานทดแทน พ.ศ.2561-2580 ฉบับล่าสุด มีเป้าหมายบรรลุการใช้พลังงานทดแทนในสัดส่วนร้อยละ 30 ของการใช้พลังงานทั้งหมดภายในประเทศ มุ่งกำลังการผลิตพลังงานในรูปแบบของโรงไฟฟ้าชนิดใหม่ โดยเฉพาะการเพิ่มแผนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในทุกภาคส่วนซึ่งมีกำลังการผลิตถึง 10,000 เมกะวัตต์ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2563) นโยบายสะท้อนให้เห็นว่ามีแผนงานยุทธศาสตร์ทางความมั่นคงด้านพลังงานในรูปแบบของการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งอนุรักษ์ระบบนิเวศกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งขัดกันกับแผนปฏิบัติของนโยบายที่ภาครัฐที่ผลักดันโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจากพื้นที่รอบโครงการก่อสร้างนั้น ก็ดูเหมือนว่าภาครัฐได้เพิกเฉยต่อเรื่องของการสร้างผลกระทบเชิงสภาวะมลพิษในอากาศตลอดจนรุกรานเขตอนุรักษ์ต่างๆ ในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยภายใต้บทเฉพาะกาลที่กำหนดขึ้นมา

5.1.4 ความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศจากการที่ประเทศไทยได้แสดงจุดยืนโดยลงนามการปฏิบัติตามมติที่ประชุมแห่งสหประชาชาติ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals : SDGs) พ.ศ.2558 - 2573 (แผน 15 ปี) ในแผนพัฒนาของชาติ (United Nations Development Programme, 2021) เมื่อเปรียบเทียบนโยบายด้านพลังงานของประเทศไทยต่อการใช้พลังงานเชื้อเพลิงถ่านหินจึงพบความไม่สอดคล้องกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา และขัดกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ การลงนามให้สัตยาบันร่วมเป็นภาคีในความตกลงปารีส (Paris Climate Agreement) เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559 โดยมีเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 20-25 ภายในปี 2573 (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2563) ปัจจุบันประเทศไทยยังคงสถิติปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นอันดับที่ 22 ของโลก และอันดับที่ 5 ของประเทศในเอเชียแปซิฟิกจากสถิติของธนาคารโลก

5.2 แนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาการกำหนดนโยบายทางด้านพลังงานของภาครัฐอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยค้นพบว่าองค์ความรู้เชิงกระบวนการในการบริหารจัดการนโยบายด้านพลังงานภาครัฐที่ผ่านมา นั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้กำหนดนโยบาย (รัฐบาลหรือองค์กรในกำกับของรัฐ) เป็นหลัก โดยผ่านออกมาในลักษณะภาคปฏิบัติเชิงนโยบายจากแผนพลังงานฉบับต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยหรือ PDP ซึ่งผู้วิจัยได้วิพากษ์กระบวนการดังกล่าวในรูปแบบของวาทกรรมหลายประเด็นด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีอำนาจในการวางแผนผลิตไฟฟ้า พยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า และจัดหาพลังงานในลักษณะนายหน้าผูกขาด เพื่อจัดสรรโครงการด้านพลังงานภายใต้ชุดวาทกรรม “พลังงานที่ไม่เพียงพอ” และ “ความมั่นคงทางพลังงาน” เพื่อบ่งบอกความจำเป็นในการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินกระบี่-เทพา โดยกล่าวอ้างความรู้ชุดใหม่ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาคือ โรงไฟฟ้าใช้ “เทคโนโลยีถ่านหินสะอาดเป็นการประดิษฐ์คิดค้นเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นผลิตเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ แต่ไม่เคยมีการพูดถึงเรื่องของการจัดการผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือความเป็นอยู่ของชุมชนภายหลังการเปิดดำเนินการโรงไฟฟ้าถ่านหินอีกทั้งการเน้นย้ำเรื่องเทคโนโลยีถ่านหินสะอาดตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำ ซึ่งบอกว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยที่สุดในการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหินนั้นเป็นภาคปฏิบัติการของกระบวนการทำให้กลายเป็นความรู้ อาศัยความเป็นสถาบันผลักดันข้อเท็จจริงจากบนลงล่างในลักษณะผูกขาด กลายเป็นชุดความรู้ที่น่าเชื่อถือและอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสมเหตุสมผล และในขณะที่ความต้องการใช้ไฟฟ้าในปัจจุบันยังมีเพียงพอ มีไฟฟ้าสำรองอยู่หลายเท่าตัว กลายเป็นความมั่นคงทางพลังงานที่มากเกินไป ไม่ได้อยู่ในขั้นวิกฤติที่ต้องเร่งรัดในการจัดหาพลังงาน อีกทั้งรัฐบาลไม่ได้มองทางเลือกอื่นๆ เนื่องจากโครงสร้างทางการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ภายใน กลายเป็นเรื่องของวาทกรรมกับอำนาจและผลประโยชน์ที่ชุกซ่อนเอาไว้ (กรีนพีซ, 2551)

ประเด็นที่ 2 แม้ว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะเกิดขึ้นแต่ในทางปฏิบัติ นั้นไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนอย่างรอบด้านในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง มีการสื่อสารเพียงด้านเดียวเท่านั้น ส่วนกระบวนการผ่านร่างอนุมัติรายงานด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ก็ยังคงไม่ได้มาตรฐาน เสมือนเป็นเพียงพิธีกรรมขั้นตอนในการพิจารณาตามปกติ แต่ชุกซ่อนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเอาไว้ ทั้งนี้ กระบวนการทางกฎหมายก็ยังไม่มีการหรือข้อบังคับที่เข้มงวดชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำผิด หรือบังคับอย่างจริงจังให้ผู้ก่อมลพิษชดเชยเยียวยา หรือฟื้นฟูผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ชุมชนมักเป็นผู้ถูกอ้างถึงผลของ “การพัฒนา” อยู่เสมอ การดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินภายใต้นโยบายพลังงานภาครัฐนั้นขัดกับนโยบายและแนวทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่นโดยสิ้นเชิงดังเช่น จังหวัดกระบี่ได้ผลักดันวิสัยทัศน์ “จังหวัดสีเขียว” (Krabi Goes Green) โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นพลังงานทดแทนที่เป็นพลังงานสะอาดซึ่งโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินนั้นไม่ตอบทุกโจทย์ของการพัฒนาในรูปแบบที่ยั่งยืน (จังหวัดกระบี่, 2557) นำไปสู่การต่อสู้และความแตกแยกในพื้นที่ และความขัดแย้งนี้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในชุมชนที่ถูกแปรเปลี่ยนสภาพจากการสร้างแรงจูงใจให้สนับสนุนและยอมรับในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในพื้นที่ใหม่พร้อมๆ กับเงินสนับสนุนจํานวนมหาศาลจากกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ที่มาพร้อมกับการสรรสร้างวาทกรรม “โรงไฟฟ้านำพา

ชุมชนพัฒนา” หรือ “สวัสดิการสำหรับทุกคนในชุมชนรอบโรงไฟฟ้า” ทั้งที่จะเกิดผลกระทบตามมาเรื่องสุขภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือความแตกแยกทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในชุมชน

ประเด็นที่ 3 ความขัดกันในแนวทางการบริหารจัดการ และการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เหมาะสมก็ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายในเรื่องแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) และการออกมาตรการในการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตรายย่อย (SPP/VSP) ก็ตาม แต่ระเบียบที่ออกมานั้นก็ดูเหมือนไม่มีความจริงจังในการสนับสนุน มีข้อกำหนดและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค เช่น การออกประกาศชะลอหรือยกเลิกโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพลังงานทดแทนต่างๆ ในชุมชน นอกจากนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ผูกขาดฐานความคิดเชิงนโยบายเอาไว้ คือ “การผลิตแล้วจำหน่าย” แบบผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งหากแต่ละจังหวัดมีศักยภาพที่จะผลิตไฟฟ้ารายย่อยในระดับท้องถิ่นได้ก็สามารถเป็นการกระจายการผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อความมั่นคงของท้องถิ่น และไม่มี ความจำเป็นที่รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ นับว่าเป็นการเสนอโอกาสทางเศรษฐกิจระดับรากหญ้า ส่งเสริมให้เกิดงานที่มีคุณค่า (Decent Work) เป็นความยั่งยืนทางเศรษฐกิจควบคู่กับความมั่นคงทางพลังงาน (Greenpeace, 2018) อีกทั้งภาครัฐควรกำหนดบทบาทที่ชัดเจน โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์ตามหลัก “เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน” หรือ SDGs สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของท้องถิ่นหรือชุมชน เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตแบบยั่งยืน คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และเป็นความต้องการสมัครใจในการเลือกเส้นทางตามวิถีชีวิต และวิถีชุมชนของตนเอง

ประเด็นที่ 4 เรื่องการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ของชุมชนชาวบ้านผู้รับผลกระทบที่ต้องอพยพโยกย้ายออกจากพื้นที่นั้น จะไปอยู่ที่ไหน มีพื้นที่สำรองไว้ให้แล้วหรือไม่ในขณะที่ชาวบ้านเองก็รู้สึกถูกละเลยจากภาครัฐ และไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวิถีชีวิตของตนเองซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนอกจากนั้น ยังมีความกังวลใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรม การดำรงชีพ (โดยเฉพาะประมงและเกษตรกรรม) ในส่วนผลกระทบต่อน้ำที่อนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและป่าชายเลนก็เช่นกัน (โพสตุเตย์, 2556) เมื่อปรากฏว่าพลมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 เรื่องการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ขึ้นทะเบียนไว้เป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Ramsar Site) ในจังหวัดกระบี่ มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนข้อยกเว้นว่า “หากมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและชาญฉลาดตลอดจนไม่ส่งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม พื้นที่นี้ก็สามารถที่จะทำโครงการได้” เช่นเดียวกับกรณีของป่าชายเลนในจังหวัดสงขลา ซึ่งมี พรบ. พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมประกาศใช้ แต่ก็มี การแก้ไขข้อความทำนองเดียวกันว่า “สามารถดำเนินโครงการได้หากได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี” ทั้งนี้ พรบ. นี้ในส่วน ของจังหวัดอื่นไม่มีข้อความดังกล่าวเฉพาะกาลเช่นนี้รวมอยู่ด้วย จึงสรุปได้ว่าภาครัฐนั้นเลือก

แนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ไว้ที่ “บทยกเว้น” โดยมีได้คำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงอันกระทบต่อวิถีชุมชน สิ่งแวดล้อม และความรู้สึกรักของประชาชน

ประเด็นที่ 5 ประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี ตามรัฐธรรมนูญไทยฉบับปี 2550 ในมาตรา 66 และมาตรา 67 ที่ได้พูดถึงเรื่องของสิทธิชุมชนไว้แต่แล้วในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 นั้น ข้อความที่กล่าวว่า “บุคคลสามารถฟ้องร้องรัฐได้เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิและการมีส่วนร่วมดังกล่าว” นั้นได้หายไป ทิ้งเอาไว้ซึ่งแนวทางที่ไม่มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเอาผิดต่อผู้ก่อมลพิษจากโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่อันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยตรง อีกทั้งประเด็นของผลกระทบด้านสุขภาพ มลพิษทางอากาศนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภาครัฐควรมีข้อกำหนดมาตรฐานการปล่อยมลพิษทางอากาศภายในประเทศที่ชัดเจน และสอดคล้องกับท้องที่การอนามัยโลกกำหนดไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงอากาศที่สะอาด ประกันผลกระทบต่อสุขภาพ และเพื่อให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เป็นต้น (กรมอนามัย, 2555)

ท้ายที่สุด ถึงแม้ว่าผู้กำหนดนโยบายจะเปิดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนแล้วก็ตาม แต่นโยบายภายใต้แผนพัฒนากำลังไฟฟ้าของประเทศไทย หรือ PDP ก็ยังเต็มไปด้วยข้อสงสัยต่างๆ นานา ยิ่งมีการปกปิดข้อมูลโดยการสร้างวาทกรรมขึ้นซ้ำขึ้นมาเรื่อยๆ ข้อเท็จจริงที่เป็นคนละส่วนก็จะปรากฏออกมาเรื่อยๆ บริบทของความขัดแย้งทางสังคมก็จะเกิดขึ้น ในที่สุดก็จะมีแต่ นโยบายที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้จริง หากแต่ผู้กำหนดนโยบายตระหนักถึงเหตุผลของอีกฝ่าย และนำความรู้ความเชี่ยวชาญจากการบูรณาการทุกภาคส่วนมาหาจุดยืนร่วมกันในการเดินหน้าแก้ไข ปัญหา การสร้างคำสวามิภักดิ์อย่างคำว่า “ถ่านหินสะอาด ประสิทธิภาพสูง มลพิษต่ำ” ก็จะไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางวาทกรรมในการสร้างผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่านโยบายทางด้านพลังงานของไทยซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของภาครัฐและแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย หรือ PDP นั้น แสดงให้เห็นถึงกระบวนการวางแผนที่ใช้อำนาจของภาครัฐแบบผูกขาดและสั่งการ ก่อให้เกิดปัญหาในระยะสั้นและระยะยาว การเลือกที่จะใช้เชื้อเพลิงถ่านหินและโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่กระบี่-เทพา ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสุขภาพของประชาชน สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และวิถีชีวิตของชุมชน เกิดความขัดแย้งในสังคมอย่างต่อเนื่อง เสียโอกาสในการพัฒนาทางเลือกอื่นๆ ที่ดีกว่า ตลอดจนสวนทางกับหลักการตามแผนแม่บทนโยบายทางด้านพลังงานสะอาดและยั่งยืนที่วางไว้ และขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชน

ส่วนใหญ่ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางเพื่อเป็นตัวแบบ (Model) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการกำหนดนโยบายสาธารณะ : ทฤษฎี และกระบวนการ (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) และรูปแบบของกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเกษตรและอาหารปลอดภัยในจังหวัดสงขลา (นาตยา แท่นนิล, 2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการกำหนดนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน อันนำไปสู่การกำหนดนโยบายทางด้านพลังงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับประเทศไทย ดังนี้

นโยบายสาธารณะ(Public Policy) ที่ดีนั้นควรมีลักษณะผสมผสานตัวแบบของนโยบายเพื่อให้ได้รูปแบบบูรณาการทั้งจาก “บนลงล่าง” และ “ล่างขึ้นบน” และก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับประเทศและประชาชนสูงสุดยึดตามหลักเหตุและผล(Rational Model) โดยมุ่งไปที่ผลประโยชน์สูงสุดของสังคม ร่วมกับตัวแบบส่วนเพิ่ม(Incremental Model) ที่หยิบเอานโยบายที่เคยผลิตออกมา นำมาปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลง และจัดเรียงลำดับขั้นตอนตามตัวแบบกระบวนการ(Process Model) จนออกมาเป็นตัวแบบการวางแผนเชิงกลยุทธ์(Strategic Planning Model) ทำหน้าที่จัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมและการเมืองเข้าด้วยกัน เป็นปัจจัยนำเข้า(Resources Input) แล้วมากลั่นกรองวิเคราะห์ ศึกษาผลกระทบในทุกมิติรอบด้านจนตกผลึกออกมาเป็นนโยบาย (Policy Output)

ทั้งนี้ กระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะทางด้านพลังงานนั้น มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ

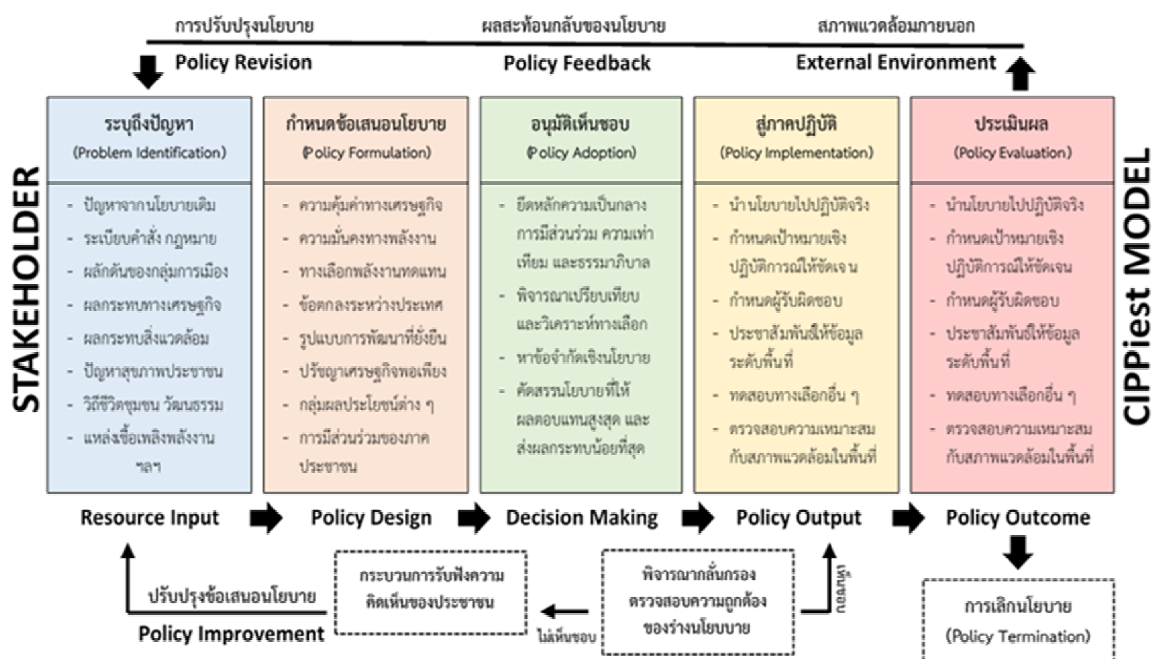
ขั้นที่ 1 : ระบุถึงปัญหา (Problem Identification) เป็นการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงผลกระทบ หรือปัญหาทางด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในสังคมนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทุกมิติและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่สังคม ตลอดจนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จะได้รับผลมากที่สุด

ขั้นที่ 2 : กำหนดข้อเสนอแนะนโยบาย (Policy Formulation) เป็นการออกแบบข้อเสนอของตัวนโยบายที่คาดหวัง โดยมีการตั้งเป้าหมาย เสนอแนะประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาพิจารณาเพิ่มเติม รวมไปถึงกำหนดขอบเขตและกรอบของนโยบายที่จะผลิตออกมาและเมื่อได้ข้อเสนอของนโยบายออกมาแล้ว ก็จะนำไปสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน

ขั้นที่ 3 : อนุมัติเห็นชอบ (Policy Adoption) เป็นขั้นตอนการพิจารณาก่อนประกาศออกมาเป็นร่างนโยบาย โดยพิจารณากลั่นกรอง ตรวจสอบความถูกต้อง เปรียบเทียบทางเลือก และตัดสินใจออกนโยบายบนพื้นฐานของผลประโยชน์สูงสุด และส่งผลกระทบน้อยที่สุดต่อสังคม หากกระบวนการตรวจสอบเห็นชอบก็จะออกมาเป็นนโยบาย

ขั้นที่ 4 : สู่ภาคปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการนำนโยบายไปสู่แผนปฏิบัติงานจริง มีการกำหนดรูปแบบการใช้ตัวนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการออกพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศของหน่วยงาน รวมถึงโครงการภายใต้แผนพัฒนาต่างๆ เป็นขั้นตอนของการทดสอบนโยบายในพื้นที่จริง

ขั้นที่ 5 : ประเมินผล (Policy Evaluation) เป็นขั้นตอนติดตามประเมินผลผลลัพธ์จากการที่นำนโยบายออกไปใช้โดยพิจารณาถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่มีผลต่อปัจจัยความสำเร็จในตัวนโยบาย รวมถึงผู้นำนโยบายออกไปปฏิบัติ และอาจพิจารณาถึงทางเลือกอื่นๆ เพิ่มเติมเข้ามา นอกจากนี้แล้ว การประเมินผลจะต้องอยู่บนหลักของการพิจารณาตามตัวแบบ CIPPIest (Stufflebeam&Shinkfield, 2007) โดยเฉพาะการประเมินด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนและด้านความยั่งยืนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการพัฒนานโยบายที่สามารถใช้ได้จริงอันจะนำไปสู่การสร้างเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความโปร่งใสทั้งนี้ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีผลต่อการกำหนดนโยบาย ผู้ผลิตนโยบายจำเป็นต้องศึกษาผลกระทบให้ครบถ้วนทุกมิติ เพื่อนำไปสู่การผลิตนโยบายที่เหมาะสมเข้ากับบริบทในสังคมและตอบโจทย์ตรงความต้องการของผู้ผลิตนโยบายและกลุ่มผลประโยชน์ทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 1 ตัวแบบการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาโยบายทางด้านพลังงาน

และในท้ายที่สุดนโยบายสาธารณะทางด้านพลังงานที่สมบูรณ์แบบนั้นควรอยู่บนพื้นฐานของหลักบูรณาการมิติแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน(Integration Sustainable Development Model) ภายใต้วัตถุประสงค์หลัก คือการลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นได้ซึ่งผู้ผลิตนโยบายต้องตระหนักถึงปัญหาข้อจำกัดและความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน ในการพิจารณากำหนดนโยบายที่เหมาะสม อาทิ การสนับสนุนวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและ

อนุรักษ์รักษาสสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศอย่างจริงจังการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมมิใช่เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การสร้างความกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับคนในชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและไม่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตเดิมความสำเร็จของนโยบายสาธารณะด้านพลังงานนั้นเกี่ยวข้องกับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างทุกฝ่ายโดยอาศัยหลักบูรณาการมิติแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 นโยบายด้านพลังงานของภาครัฐควรกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ที่มาจากการบูรณาการความเห็นของทุกภาคส่วนโดย 1) ตั้งอยู่บนหลักของเหตุผลข้อเท็จจริง และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นหลัก 2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบ ประเมิน และเสนอแนะแนวทางแก้ไข 3) รับฟังปัญหาหรือผลกระทบอย่างจริงจังที่อาจเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิต สิทธิ ชุมชน และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม 4) บังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดต่อผู้ปล่อยมลภาวะทางอากาศ และมีมาตรการฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที 5) มีมาตรการตรวจสอบกระบวนการจัดทำรายงานผลกระทบ EIA และ EHIA เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ถูกต้อง เป็นกลาง และมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม 6) ผลักดันการออกกฎหมายที่มีความทันสมัย และตอบรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น “การควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก” เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางข้อตกลงปารีส ภายใต้องค์การสหประชาชาติ และเพื่อรณรงค์ให้เกิด “สังคมคาร์บอนต่ำ”

8.1.2 นโยบายด้านพลังงานสำหรับองค์กรที่กำกับดูแลด้านพลังงานของชาติ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้แก่ 1) ประเมินความต้องการทางด้านพลังงานที่แท้จริงจากทุกภาคส่วน 2) การกำหนดกำลังผลิตไฟฟ้าในประเทศ ต้องอาศัยการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าแต่ละภาคส่วนอย่างแท้จริง และเป็นไปในรูปแบบ “ล่างขึ้นบน” ไม่ใช่รูปแบบกำหนดจากการประเมินด้วยตนเอง 3) เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายย่อยหรือท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมลงทุน โดยพัฒนาการผลิตไฟฟ้าและระบบสายส่งไฟฟ้ารายย่อย 4) ส่งเสริมนโยบายพลังงานหมุนเวียนเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยอนุญาตให้ผู้ผลิตไฟฟ้ารายย่อยสามารถจำหน่ายไฟเข้าสู่ระบบสายส่งได้ก่อนไฟฟ้าจากระบบส่วนกลาง

8.1.3 นโยบายด้านพลังงานสำหรับระดับท้องถิ่น/ชุมชน ประกอบด้วย 1) สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนอย่างจริงจัง ตามแผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) และแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP) รวมถึงส่งเสริมกฎหมายที่เอื้อต่อการลงทุนในรายย่อย 2) ผลักดันกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานสำหรับท้องถิ่น ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายเก่าที่มีอยู่เดิม 3) ให้ความสำคัญกับสิทธิของประชาชน สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิชุมชน โดยมีกฎหมายที่สามารถรองรับ และมีมาตรการกำหนดไว้ชัดเจน 4) ส่งเสริมให้แต่ละจังหวัดมีวิสัยทัศน์ในการจัดการตนเองแบบยั่งยืน สนับสนุนการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วน 5) มีมาตรการในส่วนท้องถิ่นสำหรับบดทอนโทษที่เข้มงวดต่อผู้ปล่อยมลพิษทางสิ่งแวดล้อม⁷⁾ ส่งเสริมการพัฒนาระบบ “Net Metering” เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนระดับครัวเรือนลงทุนทางพลังงาน โดยอนุญาตให้หักลบค่าใช้จ่ายไฟฟ้าจากส่วนกลางได้จากการผลิตไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ข้อเสนอแนะงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการเชื่อมโยงผลการวิจัยจากข้อมูลกับปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อสร้างตัวแบบในการกำหนดนโยบายทางด้านพลังงานของผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติควรคำนึงถึงตัวแปรเชื่อมโยงทั้งในส่วนของปัญหาผลกระทบ ปัจจัยภายนอก และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนในทุกมิติ เพื่อผลิตตัวแบบนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมแก่การนำไปใช้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 งานวิจัยชิ้นนี้ยังสามารถนำมาพัฒนาได้ในประเด็นที่ยังมิได้ศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอในสองประเด็น คือ 1) ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนภายในประเทศกับในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้พลังงานหมุนเวียน(พลังงานสะอาด) 2) ควรศึกษาขั้นตอนการดำเนินการ และประโยชน์ของการใช้พลังงานหมุนเวียนในระดับชุมชน เพื่อเป็นโมเดลต้นแบบการพัฒนาสู่การกระจายพลังงานหมุนเวียนในทุกท้องถิ่น

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2563). **แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ.2561-2580**. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563. จาก https://www.dede.go.th/download/Plan_62/20201021_TIEB_AEDP2018.pdf
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). **ความตกลงปารีส (Paris Agreement)**. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2563. จาก <https://www.deqp.go.th/new/B8%AA-paris-agreement>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2555). **แนวทางการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพโครงการโรงไฟฟ้า**. นนทบุรี : กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงต่างประเทศ. (2558). **ถ้อยแถลงนายกรัฐมนตรีในการประชุม UN Sustainable Development Summit 2015 วันที่ 27 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก**. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2563. จาก <http://m.mfa.go.th/main/th/media-center/28/60617>

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพิธีสารโตเกียว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรีนพีซ. (2551). **ถ่านหิน มหันตภัยโลกร้อนหมายเลขหนึ่ง**. กรุงเทพมหานคร : กรีนพีซ.
- _____. (2558). **ต้นทุนชีวิตโรงไฟฟ้าถ่านหินกับภัยคุกคามต่อสุขภาพของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : กรีนพีซ.
- _____. (2561). **รายงาน Krabi Goes Green : สู่มืองต้นแบบพลังงานหมุนเวียนเกินร้อย**. กรุงเทพมหานคร : กรีนพีซ.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2558). **โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่**. นนทบุรี : ฝ่ายสื่อสารองค์กร การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- _____. (2558). **ทุกคำถามมีคำตอบโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพาและท่าเทียบเรือสำหรับโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา**. นนทบุรี : ฝ่ายสื่อสารองค์กร การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- _____. (2558). **รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าพลังความร้อนกระบี่อำเภอเหนือคลองจังหวัดกระบี่**. นนทบุรี : ฝ่ายสื่อสารองค์กรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559). **แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า (Power Development Plan : PDP2015) ในช่วงปี พ.ศ.2558-2579**. นนทบุรี : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- จังหวัดกระบี่. (2557). **วิสัยทัศน์กระบี่ ปี 2020**. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563. จาก http://www.krabi.go.th/krabi2015/m_file/KrabiVision2020.pdf
- ชาติรี เพ็ญศรี. (2543). **วาทกรรมการพัฒนาของรัฐไทย : พ.ศ. 2504-2539**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา แท่นนิล. (2555). **รูปแบบของกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเกษตรและอาหารปลอดภัยในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม. คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญรอด สัจจุลนุกิจ และคณะ. (2556). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาจัดทำแผนที่นำทางและศักยภาพในการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีถ่านหินสะอาดในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2561). **“นิด้า” คว่ำศึกษา SEA โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่-เทพา ธ.ค.นี้**. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2563. จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-252596>

โพสต์ทูเดย์. (2556). กรีนพีซเผยโรงไฟฟ้าถ่านหินคุกคามระบบนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2563.
จาก <https://www.posttoday.com/social/general/212769>

สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กรอบแนวคิดการศึกษานโยบายสาธารณะ. วารสารวิชาการและวิจัย
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 11(33). 43-68.

สามชาย ศรีสันต์. (2559). วาทกรรมแนววิพากษ์และการศึกษาการพัฒนาในสังคมไทย. วารสาร
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร. 13(1). 261-293.

Greenpeace. (2018). **Renewable Energy Job Creation in Thailand**. Bangkok : Greenpeace.

International Energy Agency. (2010). **Power Generation from Coal: Measuring and Reporting
Efficiency Performance and Carbon Dioxide Emissions**. Paris : IEA Coal
Industry Advisory Board.

Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A. J. (2007). **Evaluation: Theory, Models and Applications**.
San Francisco : Jossey-Bass.

United Nations Development Programme. (2021). **What are the Sustainable Development
Goals?**. Retrieved 15 October 2020. From [https://www.undp.org/sustainable-
development-goals](https://www.undp.org/sustainable-development-goals)

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ผลักดันให้เกิดบทความวิจัยในครั้งนี้ สำหรับข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยประสงค์ให้คุณค่า
และประโยชน์อันใดที่พึงมีจากการศึกษาวิจัยนี้ ขอมอบแต่ครูบาอาจารย์ ครอบครัว ผู้มีพระคุณ
ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ข้อมูล ให้คำปรึกษา รวมทั้งได้แต่งตำราวิชาการให้
ผู้วิจัยได้ค้นคว้าอ้างอิงจนงานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอกราบ
ขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง
ในทัศนะของประชาชนชาวไทย*

PERSONAL FACTORS INFLUENCING THE EFFECTIVENESS OF THE PHEU-THAI PARTY
IN THE POLITICAL PROCESS IN THE OPINION OF THE THAI PEOPLE

พงศ์ฐิติ พงศ์ศิลาmani¹, วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรง², ปานิสรา พสุรัตน์³,
เกรียงศักดิ์ เทพพิทักษ์⁴, จิดาภา ธีรศิริกุล⁵, ชานชัย จิตรเหล้าอาพร⁶
Pongthiti Pongsilamane¹, Warongsit Singhdumrong², Panissara Pasurat³,
Kriengsak Tepphitah⁴, Jidapa Thirasirikul⁵, Chanchai Chitlaoarporn⁶
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2,3,4,5,6}
Faculty of Political Science, Siam University, Thailand.^{1,2,3,4,5,6}

Email : ppongs01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขมของกรุงเทพมหานคร จำนวน 430 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ ค่า t-test และค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอยู่ในระดับปานกลาง และ 2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ประกอบด้วยปัจจัยด้านเพศอายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : 1. พรรคการเมือง 2. พรรคเพื่อไทย 3. ประสิทธิภาพของการ 4. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎร

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the effectiveness level of Pheu-Thai Party in the political process in the viewpoint of the Thai people, and 2) to study the impact of personal factors on the effectiveness of Pheu-Thai Party in the political process in the opinion of the Thai people. The sample used for this research were 430 people living in Bangkok areas, namely Phasicharoen District, Bang Khae District and Nong Khaem District. The research tools were questionnaires. The collected data were analyzed using descriptive statistics, namely percentage, mean and standard deviation, and the inferential statistics were t-test and F-test.

The study result showed that: 1. the level of effectiveness of Pheu-Thai Party in the political process in the viewpoint of the Thai people is moderate, and 2. The personal factors affecting Pheu-Thai Party's effectiveness in the political process in the viewpoint of the Thai people consisted of gender, age, income, education, and career, influencing the Pheu-Thai Party's effectiveness with statistically difference at the level 0.05.

Keywords : 1. Political Party 2. Pheu-Thai Party 3. Effectiveness 4. Performance of the Representatives

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาของการวิจัย

พรรคเพื่อไทยเป็นพรรคที่จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2550 (ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคเพื่อไทย, 2550) และได้รวมเอาอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย ซึ่งถูกยุบพรรคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 ในขณะนั้น จึงนับได้ว่าพรรคเพื่อไทยเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่พรรคหนึ่งที่มีประสบการณ์ยาวนานในการทำหน้าที่ตัวแทนประชาชน เคยชนะการเลือกตั้งเข้าไปบริหารประเทศ โดยพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองแรกที่ถูกผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยได้รับการเลือกตั้งมากถึง 377 ที่นั่ง จากจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร 500 ที่นั่ง เอาชนะพรรคคู่แข่งคือ พรรคประชาธิปัตย์ที่ได้เพียง 96 ที่นั่ง ทำให้เป็นพรรคการเมืองแรก ที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จ(สมบัติ ภัทรอำพูน, 2553) และในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 พรรคเพื่อไทยมีผลการเลือกตั้ง ได้คะแนนมหาชน (Popular Vote) 7,881,006 คะแนน

และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 136 คน ในขณะที่พรรคพลังประชารัฐ ได้คะแนนมหาชน 8,13,413 คะแนน และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 97 คนแต่นำผลการเลือกตั้งมาคำนวณการจัดสรรจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ กลับพบว่า พรรคเพื่อไทยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 0 คน ในขณะที่พรรคพลังประชารัฐ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 18 คนจึงทำให้พรรคเพื่อไทยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 136 คน ในขณะที่พรรคพลังประชารัฐ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 115 คน อย่างไรก็ตาม พรรคพลังประชารัฐเป็นแกนนำสามารถเจรจาจัดตั้งรัฐบาลได้เป็นผลสำเร็จ ทำให้พรรคเพื่อไทยเป็นผู้นำของพรรคฝ่ายค้านที่ทำหน้าที่ในรัฐสภา (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562)

แม้ว่า พรรคเพื่อไทยจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 136 คน มากที่สุด แต่ยังคงไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาล จึงต้องทำหน้าที่ฝ่ายค้าน ทำให้บทบาทในการบริหารประเทศอยู่ที่พรรคพลังประชารัฐในฐานะพรรคแกนนำ และมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 2 ปี ประชาชนได้สัมผัสการทำงาน of พรรคเพื่อไทยในฐานะพรรคผู้นำฝ่ายค้าน และพรรคพลังประชารัฐในฐานะพรรคผู้นำฝ่ายรัฐบาล ผู้วิจัยจึงต้องการทราบระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยว่า ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา พรรคเพื่อไทยจะยังคงเป็นพรรคการเมืองที่ยังคงครองใจประชาชน และประชาชนต้องการให้ทำหน้าที่ผู้แทนของปวงชนชาวไทยตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยวัดค่าประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทย และวัดปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อค่าประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทย

บทความนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการดำเนินงานของพรรคเพื่อไทยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในการทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้านและทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในฐานะผู้แทนของประชาชนที่ได้ชนะการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ในทัศนะของประชาชนชาวไทยเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประเมิน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบการศึกษาระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

3.2 ได้ทราบการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

3.3 พรรคการเมืองต่างๆ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานของพรรคการเมืองให้ประสบผลสำเร็จ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการศึกษาครั้งนี้ ใช้ประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 พบว่า กรุงเทพมหานครมีประชากรประมาณ 5,487,876 คน (ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563, 2564) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างได้ใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Tara Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน เพื่อความผิดพลาดและไม่ครบถ้วนของแบบสอบถาม จึงใช้จำนวนเท่ากับ 430 คน โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม จากจำนวนเขตทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ซึ่งมีจำนวน 15 เขต และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยที่ แบบสอบถามต้องผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและการทดสอบความเชื่อมั่น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 จึงค่อยนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 4 สัปดาห์ ในเดือนมีนาคม 2564 แบบสอบถามการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และ เขตหนองแขม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ และ อาชีพ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในบริบทของการทำหน้าที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านในรัฐสภา ที่เกี่ยวกับ ด้านนโยบายพรรคการเมือง ด้านการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล ด้านนิติบัญญัติ และด้านการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ ส่วนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำโดยการจัดเตรียมแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่โดยกระจายการเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-test และ F-test โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนค่าเฉลี่ย ระหว่าง 3.01-3.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.071

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทย

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
1. ประสิทธิภาพด้านนโยบายพรรคการเมือง ในช่วงการรณรงค์หาเสียงในปี 2562	3.18	.93
1.1 พรรคเพื่อไทยมีนโยบายพรรคที่ตรงกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน	3.23	1.03
1.2 พรรคเพื่อไทยมีนโยบายใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน	3.16	1.02
1.3 พรรคเพื่อไทยมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับทุกกลุ่มประชาชนในประเทศไทย	3.15	0.92
1.4 พรรคเพื่อไทยมีนโยบายพรรคที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน	3.17	1.08
2. ประสิทธิภาพด้านการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล	3.22	.98
2.1 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐบาลก่อนการปฏิบัติหน้าที่ (แถลงนโยบายและถวายสัตย์)	3.21	1.10
2.2 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล	3.34	1.10
2.3 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ในกรรมาธิการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล อาทิเช่น การปราบปรามการทุจริต	3.10	1.01

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2.4 พรรคเพื่อไทยมีการเตรียมพร้อมในด้านข้อมูลหลักฐาน เพื่อการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล	3.23	1.10
3. ประสิทธิผลด้านนิติบัญญัติ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการออก กฎหมายในกระบวนการรัฐสภา	3.17	.95
3.1 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการเสนอแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	3.32	1.11
3.2 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการยกร่างกฎหมาย และ แก้ไขกฎหมาย	3.10	1.01
3.3 พรรคการเมืองมีบทบาทที่ชัดเจนในการนำปัญหาความ เดือดร้อนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไปสู่การพิจารณา ของรัฐสภา	3.19	1.10
3.4 พรรคเพื่อไทยมีบทบาทร่วมกับพรรคฝ่ายค้านอื่นๆ ใน ด้านการออกกฎหมายที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน	3.06	1.01
4. ประสิทธิผลด้านการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ตน ได้รับการเลือกตั้ง	3.16	.89
4.1 พรรคเพื่อไทยลงพื้นที่รับฟังปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนในพื้นที่	3.16	1.06
4.2 พรรคเพื่อไทยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทาง การเมืองกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	3.01	0.97
4.3 พรรคเพื่อไทยมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ด้าน สังคมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น งานศพ งานบุญทางศาสนา	3.15	1.01
4.4 พรรคเพื่อไทยมีการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กับ ประชาชนในพื้นที่ในยามวิกฤติ เช่นภัยธรรมชาติ	3.35	1.07

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) ประสิทธิผลด้านนโยบายพรรคการเมืองในช่วงการรณรงค์หาเสียงในปี 2562 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญประสิทธิผลด้านนโยบายพรรคการเมืองในช่วงการรณรงค์หาเสียงในปี 2562 ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายพรรคที่ตรงกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากที่สุดด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 2) ประสิทธิผล

ด้านการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญประสิทธิผลด้านการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาลในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทที่ชัดเจนในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 3) ประสิทธิผลด้านนิติบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการออกกฎหมายในกระบวนการรัฐสภา พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญประสิทธิผลด้านนิติบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการออกกฎหมายในกระบวนการรัฐสภาในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเกี่ยวกับพรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.11 4) ประสิทธิผลด้านการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ตนได้รับการเลือกตั้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญประสิทธิผลด้านการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ตนได้รับการเลือกตั้งในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเกี่ยวกับพรรคเพื่อไทยมีการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กับประชาชนในพื้นที่ในยามวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.35 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.07

5.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ประกอบด้วย ปัจจัยด้าน เพศอายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	t	Sig	F	Sig	ผลทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	7.093	0.008			/	
อายุ			6.862	0.00*	/	
การศึกษา			7.062	0.00*	/	
สถานภาพ			0.632	0.533		/
รายได้			11.054	0.00*	/	
อาชีพ			2.426	0.036*	/	

การทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($t = 7.093$, $Sig = 0.008$) 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 6.862$, $Sig = 0.00$) กล่าวคือ “เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มอายุ 51-60 ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างจากกลุ่มอายุ 20-30 ปี กลุ่มอายุ 31-40 ปี และกลุ่มอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” 3) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 7.062$, $Sig = 0.00$) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า “กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และ ปวช./ปวส. และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ” 4) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 11.054$, $Sig = 0.00$) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า “ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกับผู้มีรายได้ 25,001-35,000 บาทต่อเดือน และ 45,001-60,000 บาทต่อเดือน และ 60,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน และผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,001-25,000 บาทต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกับผู้มีรายได้ 25,001-35,000 บาทต่อเดือน และ 45,001-60,000 บาทต่อเดือน และ 60,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน” 5) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 2.426$, $Sig = 0.00$) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า “ผู้ที่ทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองแตกต่างกับผู้ทำงานเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนและผู้ทำงานค้าขาย”

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยพบว่าระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยวัดประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยจาก

เกณฑ์ต่อไปนี้ 1) ประสิทธิผลด้านนโยบายพรรคการเมือง ในช่วงการรณรงค์หาเสียงในปี 2562 2) ประสิทธิผลด้านการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล 3) ประสิทธิผลด้านนิติบัญญัติ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการออกกฎหมายในกระบวนการรัฐสภา และ 4) ประสิทธิผลด้านการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ที่ได้รับการเลือกตั้งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย: ศึกษากรณี จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ปัจจัยด้านนโยบายหาเสียงของพรรคที่ประกาศไว้ในพื้นที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาพร้อมกับปัจจัยอื่นๆ ในการวัดความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ ธรรมทอง (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อพรรคอนาคตใหม่: ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ.2562 ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครด้านนโยบายของพรรคอนาคตใหม่ ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล, มานวิภา อินทรทัต, ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ, ศรีสุวรรณ พยอมยงค์, นิตยา โพธิ์นอก, รัชวดี แสงมหะหมัด, วรัญญา วุฒิพันธุ์และสกล สิทธิกัน (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานของรัฐบาลตามเกณฑ์และตัวชี้วัดของ สหภาพรัฐสภา ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ปัจจัยด้านการทำหน้าที่นิติบัญญัติ และการทำหน้าที่ ตรวจสอบฝ่ายบริหาร เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาพร้อมกับปัจจัยอื่นๆ ในการวัดประสิทธิผลของรัฐบาลไทย

6.2 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ประกอบด้วย ปัจจัยด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และนพพล อัครชาติ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย: ศึกษากรณี จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่คนอีสานสนับสนุนพรรคเพื่อไทยนั้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ สุขสวัสดิ์ (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย: ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคความหวังใหม่ ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่ คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดคือเพศ และระดับการศึกษา รองลงมาคือ อาชีพและระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ลำดับสุดท้าย คือ อายุและรายได้ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงพิศ สิทธิพงษ์ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องนโยบายพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรของจังหวัดน่าน: ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายพรรคเพื่อไทยกับพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเพศ การศึกษา

และรายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกนโยบายพรรคแตกต่างกัน ยกเว้น อายุ อาชีพ ที่ไม่มีผล ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยในความนิยมของผู้นำ (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) อย่างเหนียวแน่นของประชาชนในจังหวัดน่าน มีอิทธิพลต่อการเลือกพรรคการเมือง จนทำให้ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน จึงไม่มีผลต่อการตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษา ที่แตกต่างกัน ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจในนโยบายของพรรคมากน้อยต่างกัน จึงมีผลต่อการตัดสินใจ

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่าระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเกี่ยวกับผลงานของพรรคเพื่อไทยในมิติต่างๆ ที่ใช้วัดประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทย ดังต่อไปนี้ 1)นโยบายพรรคที่ตรงกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2)บทบาทที่ชัดเจนในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล 3)พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 4)พรรคเพื่อไทยมีการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กับประชาชนในพื้นที่ในยามวิกฤติเช่นภัยธรรมชาติมากที่สุด

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ประกอบด้วย ปัจจัยด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 พรรคการเมืองเป็นกลุ่มของคนที่มีความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างเดียวกัน รวมกันจัดตั้งเป็นสถาบันที่มีการจัดการองค์กรที่แน่นอนชัดเจน มีการกำหนดทางเลือกเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญในการปกครองและบริหารประเทศในด้านต่างๆ มีการคัดเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐจนสามารถจัดตั้งหรือร่วมจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ

8.1.2 การกำหนดเกณฑ์วัดประสิทธิผลของการดำเนินงานของพรรคการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยที่เกณฑ์วัดระดับประสิทธิผลของพรรคฝ่ายค้าน ได้แก่ 1)อุดมการณ์และนโยบายของพรรคฝ่ายค้าน 2)การทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้านในการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล 3)การทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติในฐานะผู้แทนที่เข้าไปพิจารณากร่างกฎหมายขึ้นใช้งานและ 4)การลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนที่เลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ผู้แทนราษฎร

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 พรรคเพื่อไทยสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการดำเนินงานของพรรคในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น ยกย่องระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยจากระดับปานกลางให้เป็นระดับมากหรือมากที่สุด โดยเน้นการทำงานในด้านต่างๆ ดังนี้ 1)นโยบายพรรคที่ตรงกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2)บทบาทที่ชัดเจนในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล 3)พรรคเพื่อไทยมีบทบาทที่ชัดเจนในการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 4)พรรคเพื่อไทยมีการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กับประชาชนในพื้นที่ในยามวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติมากที่สุดให้มีระดับประสิทธิผลที่ดีขึ้น และปรับปรุงการดำเนินงานในด้านอื่นๆ ที่ยังให้ค่าประสิทธิผลค่อนข้างต่ำ เพื่อให้ค่าประสิทธิผลทั้งหมดของพรรคเพื่อไทยให้ดีขึ้น

8.2.2 พรรคเพื่อไทยสามารถนำผลการวิจัยไปออกแบบยุทธศาสตร์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษา และ อาชีพ ที่ผลการวิจัยพบว่า มีผลต่อระดับประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรจะศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคฝ่ายค้านอื่นๆ และพรรคร่วมรัฐบาลในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย เพื่อจะได้เปรียบเทียบความนิยมชมชอบของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง

8.3.2 ควรศึกษาลงรายละเอียดของหัวข้อการประเมินประสิทธิผลในแต่ละด้านเพื่อให้เห็นน้ำหนักความสำคัญในมุมมองของประชาชนต่อประเด็นนโยบายพรรคการเมืองการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล การทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และการลงพื้นที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่

8.3.3 ควรจะศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

- จงพิศ สิทธิพงษ์. (2554). นโยบายพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรของจังหวัดน่าน: ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายพรรคเพื่อไทยกับพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐพงษ์ ธรรมทอง. (2562). ทักษะคติของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อพรรคอนาคตใหม่: ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562. การค้นคว้าอิสระการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก.

- ถวิลวดี บุรีกุล, มานวิภา อินทรทัต, ภาควิชา ฤกษ์เมธ, ศรีสุวรรณ พยอมยงค์, นิตยา โพธิ์นอก, รัชต์
แสงมหะหมัด, วรวิญญา วุฒิพันธุ์และสกล สิริทิกัน. (2559). การประเมินการดำเนินงานของ
รัฐสภาตามเกณฑ์และตัวชี้วัดของสหภาพรัฐสภา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 3(1). 106-128.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรค
เพื่อไทย**. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564. จาก [http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/
PDF/2550/E/174/1.PDF](http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/E/174/1.PDF)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). **ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร
ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563**. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564.
จาก <https://today.line.me/th/v2/article/8ve0XM>
- วัลลภ รัฐนิตรานนท์ และนพพล อัครชาติ. (2557). ความนิยมของคนอีสานที่มีต่อพรรคเพื่อไทย: ศึกษากรณี
จังหวัดขอนแก่น. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 1(1). 75-100.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2541). **ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อความเป็น
สถาบันของพรรคการเมืองไทย: ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์และพรรค
ความหวังใหม่**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2544). **การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไทย**. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- สมบัติ ภัทรอัมพ. (2553). **กลุ่มผลประโยชน์เชิงธุรกิจกับพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย:
ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. (2562). **กกด. ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบบัญชีรายชื่อ ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง ฉบับที่ 61/2562**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทาง
การเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก
หลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง
โดยเฉพาะคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและ
แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา
และการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้
นี้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติ
ที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุก
ท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม
ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี*

FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF CHILDREN AGED 1-5 YEARS WITH
FAMILY AND COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DISTRICT OF
WANG SAM MO PROVINCE UDON THANI PROVINCE

ณัฐยา ภูขาว¹

Natthiya Phokhaw¹

โรงพยาบาลวังสามหมอก จังหวัดอุดรธานี¹

Wangsammo Hospital, Udon Thani Province, Thailand.¹

Email : nataon12@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบทานการทำงาน มีการปรับปรุง

แก้ไขข้อบกพร่องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี แจ้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการแบบมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายภาคีพัฒนาเด็กที่รับผิดชอบระดมความคิดเห็นในการเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการเลี้ยงดูเด็กปรับปรุงแก้ไขพัฒนาจุดบกพร่องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบิดามารดา ประชุมหารือกับเครือข่ายภาคี ติดตามสอบถามความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการชุมชนและผู้ปกครองวางแผนร่วมกันเปิดเวทีให้ครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของชุมชนเฝ้าต่อการพัฒนาเด็ก ปรับบริบทชุมชนสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการพัฒนาเด็กสร้างชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาชุมชนและบรรยากาศชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาเด็ก

คำสำคัญ : 1. พัฒนาการ 2. ครอบครัว 3. ชุมชน 4. การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the developmental level of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, 2) to study the factors affecting the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, and 3) to study the guidelines for the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province. The research tools were questionnaires and interview forms. The Statistics used in quantitative research were frequency, percentage, mean, standard deviation. and multiple regression analysis using sequential variable selection methods for discussion of results. and qualitative data analysis using descriptive analysis.

The research found that: 1. Child development level aged 1-5 years with family and community participation in Wang Sam Mo district Udon Thani province, according to overall variables in all aspects; it was found that the level of development of children aged 1-5 years with family and community participation was at a moderate level. 2. Factors affecting the development of children aged 1-5 years by family and community participation in Wang Sam Mo district. Udon Thani Province Overall, it was found that the participation of the X4 family was Government support X3 Support from the X2 Network the coefficient of the predictor in raw score (b) was .596, .358, .220, respectively. 3. Guidelines for child development aged 1-5 years with family

and community participation in Wang Sam Mo district. Udon Thani province, there should be a joint planning meeting before starting work. Work review there are improvements and bug fixes in the annual performance report. Notify all parties involved Develop a participatory project between responsible child development partners to brainstorm ideas to propose useful ideas for raising children. Fix and develop defects, exchange learning between parents Meeting to discuss with the network of partners Contact for opinions from all parties in child development Community committees and parents plan together to open a platform for families to express their opinions and learn together between community leaders and the parents of the community, contributing to child development. Adapt the community context, environment to match the development of children, create a community, relevant agencies to develop the community and the community atmosphere in accordance with the context of child development.

Keywords : 1. Development 2. Family 3. Community 4. Participation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เด็กเป็นอนาคตของประเทศ การพัฒนาเด็กเปรียบเสมือนการลงทุนทางสังคมที่คุ้มค่าและให้ผลตอบแทนสูง 6.7-17.6 เท่า การพัฒนาทางร่างกายและระบบประสาทในช่วงต้นของชีวิตเด็กเล็กนั้น มีผลต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ดังนั้น หากในวัยเด็กเล็กมีการกระตุ้นการรับรู้ที่ไม่เพียงพอ การขาดสารไอโอดีนและภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจึงเป็นความเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เด็กเล็กหลายล้านคนมีการพัฒนาการทั้งสุขภาพและใจที่ไม่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ โภชนาการของสตรีตั้งครรภ์ก่อนคลอดเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการเอาใจใส่เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของเด็กและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในเด็ก เด็กแรกเกิดถึงช่วงอายุ 5 ปี ปีแรกเป็นช่วงที่มีความสำคัญเนื่องจากพัฒนาการและการเจริญเติบโตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งมีพัฒนาการด้านสมองสูงร้อยละ 80 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ ซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กจะสะท้อนถึงพัฒนาการของสมองและระบบประสาทที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและสภาพแวดล้อมภายหลังคลอด นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการสร้างรากฐานและคุณภาพชีวิต (บำเพ็ญพงศ์เพชรดี, 2551)

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะนำประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 ด้านสตรีและเด็กปฐมวัย กระทรวงสาธารณสุขได้

ทำข้อตกลงการทำงานด้านเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วม 4 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ โดยสิ่งที่มีนัยสำคัญคือ การทำงานในกลุ่มเป้าหมายเดียวกันคือ เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเด็กควรได้รับการดูแลให้มีการเจริญเติบโต และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อพัฒนาอนาคตเด็กไทยให้เป็นเด็กไทย 4.0 ตามหลัก 4H ได้แก่ Heart เด็กดีมีวินัย Head เด็กเก่ง Hand เด็กใฝ่รู้ มีทักษะ และ Health เด็กแข็งแรง จึงดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างเด็กไทยคุณภาพ (SMART KIDS) ตัวชี้วัด กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2561 ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละ ของเด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน และส่วนสูงเฉลี่ยที่ 5 ปี และตัวชี้วัดที่ 8 ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0-12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (cavity free)(สุพัตรา บุญเจียม, 2562)

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้สำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย อายุ 1-3 และอายุ 4-5 ปี จำนวน 1,548 คน ด้วยเครื่องมือ Denver II ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2550 ผลการสำรวจพบว่า ในภาพรวมเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการปกติ ร้อยละ 67.7 โดยในกลุ่มเด็ก 1-3 ปี มีพัฒนาการปกติร้อยละ 74.9 ในขณะที่เด็ก 4-5 ปี มีพัฒนาการปกติ ร้อยละ 57.9 โดยพัฒนาการด้านภาษามีสัดส่วนของพัฒนาการล่าช้าสูงที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจปี พ.ศ.2547 พบว่า พัฒนาการโดยรวมมีสัดส่วนที่ปกติร้อยละ 72.0 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจปี พ.ศ.2547 พบว่า พัฒนาการโดยรวมมีสัดส่วนที่ปกติร้อยละ 72.0 นอกจากนั้นยังพบว่าเด็กปฐมวัยร้อยละ 7.6 มีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการโดยรวมของเด็กได้แก่ อายุของบิดา การศึกษาของมารดา ผู้เลี้ยงดูเด็กหลักในกลางวัน น้ำหนักแรกเกิดและลำดับที่ของบุตร สำหรับในปี พ.ศ.2559 ข้อมูลการสำรวจสถานการณ์ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของครอบครัวไทย พบว่า ครอบครัวไทยมีบุตรน้อยลงโดยมีบุตรในครอบครัวเฉลี่ย 1.68 คน ผู้เลี้ยงดูหลักยังเป็นมารดาร้อยละ 66.7 มีสัดส่วนของปู่ย่าตายาย ร้อยละ 20.9 ซึ่งสูงขึ้นกว่าเดิม ครอบครัวมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุดร้อยละ 69.8 รองลงมา คือ แบบผสม ร้อยละ 27.9 น้อยที่สุดคือ แบบเข้มงวดกวดขัน ร้อยละ 0.6 ครอบครัวมีความเข้มแข็งในระดับมากร้อยละ 70.0 มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในลักษณะที่เหมาะสมร้อยละ 80.0 ไม่เหมาะสมร้อยละ 20.0 ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้แก่ ความเข้มแข็งของครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม การศึกษามารดา การศึกษาบิดา เขตที่อยู่อาศัย และความเพียงพอของรายได้ครอบครัว ซึ่งจะเห็นว่า เมื่อเวลาผ่านไป ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัยก็ยังคงเป็นปัญหาที่ท้าทายสังคมไทย รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องก็มีลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก (สุธรรม นันทมงคลชัย, 2559)

จากข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กและพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยในประเทศไทย ยังมีปัญหาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย ซึ่งการแก้ไขปัญหาลูกเด็กที่มีพัฒนาการเด็กล่าช้ากว่าวัยนั้น ครอบครัว บิดา มารดา และคนในครอบครัวจะต้องมีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการรณรงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัวและผู้เลี้ยงดู โดยเน้นในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม มีการมอบความรัก ความอบอุ่นให้แก่กัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมถึงนำเอาผู้สูงอายุและชุมชนมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เด็กไทยมีการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพและมีพัฒนาการที่สมวัยเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี
- 3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี สามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึง

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่น และผู้นำชุมชน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 อำเภอ ประกอบด้วย ตำบลหนองกุงทับม้า ตำบลหนองหญ้าไซ ตำบลบะยาว ตำบลผาสุก ตำบลคำโคกสูง ตำบลวังสามหมอ ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความครบถ้วนครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 397 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีความเชื่อมั่น ตั้งแต่ .82 ขึ้นไป และแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอนายกนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในเขตจังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและดำเนินการเก็บแบบสอบถาม ตรวจสอบ ถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน

ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกระบวนการทัศนการทำงานร่วมกัน	3.08	.17	ปานกลาง
ด้านการระดมความคิดเห็น	3.01	.69	ปานกลาง
ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน	3.03	.44	ปานกลาง
รวม	3.04	.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่าระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$, S.D.=.39) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการทัศนการทำงานร่วมกัน($\bar{X}=3.08$, S.D.=.17) ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน($\bar{X}=3.03$, S.D.=.44) และด้านการระดมความคิดเห็น($\bar{X}=3.01$, S.D.=.69) ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.329	.301		4.419	.000*	.737	1.920
ด้านความร่วมมือของชุมชน(X_1)	-.018	.105	-.010	-.172	.864	-.225	.189
ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย(X_2)	.220	.046	.419	4.816	.000*	.130	.310
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ(X_3)	.358	.062	.453	5.767	.000*	.236	.481

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ด้านการมีส่วนร่วม ของครอบครัว(X ₄)	.596	.098	.720	6.061	.000*	.403	.790
ด้านวิสัยทัศน์ของ ครอบครัว(X ₅)	-.060	.162	-.029	-.373	.709	-.379	.258

SE_{est} = ±.22586
R = .824; R² = .678 ; Adj. R² = .675; F = 1999.192; p-value = 0.01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว (X₄) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X₃) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X₂) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันก่อนลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบการทำงาน มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี แจ้งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการแบบมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายภาคีพัฒนาเด็กที่รับผิดชอบบรรทัดความคิดเห็นในการเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการเลี้ยงดูเด็กปรับปรุงแก้ไขพัฒนาจุดบกพร่องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบิดามารดา ประชุมหารือกับเครือข่ายภาคี ติดตามสอบถามความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการชุมชนและผู้ปกครองวางแผนร่วมกันเปิดเวทีให้ครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของชุมชนเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ปรับบริบทชุมชนสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการพัฒนาเด็กสร้างชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาชุมชนและบรรยากาศชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาเด็ก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการทำงานร่วมกัน ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชน

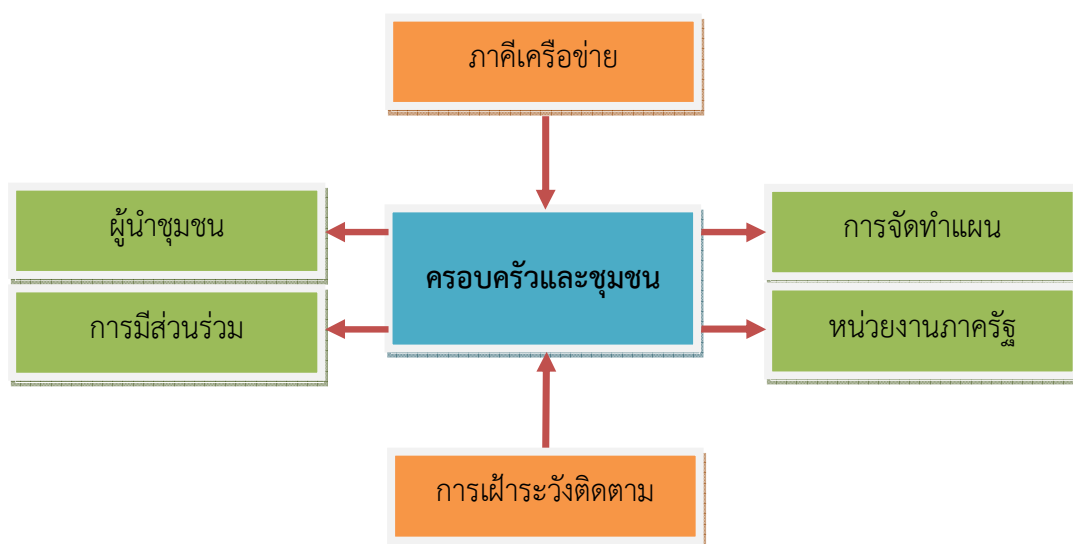
และด้านการระดมความคิดเห็น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร คำมูล (2554) ได้ศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการทดลองฝึกแต่งกาย ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัว(X_4) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ(X_3) ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย(X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ(b) เท่ากับ .596, .358, .220 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาวรัตน์ รัตนันต์ (2562) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8 พบว่าภาพรวมของเด็กทุกกลุ่มอายุมีพัฒนาการรวมทุกด้านปกติ ร้อยละ 66.7 เมื่อแยกตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 1–3 ปี และอายุ 4–5 ปี มีพัฒนาการรวมทุกด้านปกติ ร้อยละ 74.6 และ 57.9 ตามลำดับ ซึ่งเป็นการแสดงถึงพัฒนาการที่ลดน้อยลงเมื่อเด็กมีอายุเพิ่มขึ้น และผลการประเมินพัฒนาการในด้านต่างๆ พบว่าด้านที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้ามากกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านภาษา จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 ปี 2551–2552 สำหรับพัฒนาการทางด้านภาษาพบว่าเด็กอายุ 1 ปี ร้อยละ 4.5 ไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายที่คุ้นเคย และร้อยละ 18.3 ไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายอื่นๆ ทักษะด้านสติปัญญาหรือทักษะความพร้อมในการเรียน ได้แก่ ความสามารถในการบอกสีได้อย่างถูกต้องพบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 74 ส่วนทักษะในการนับ (พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์) เด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 35.2 (2) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทยของกรมสุขภาพจิต ในปี 2554 ซึ่งพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับสติปัญญาเด็กนักเรียนไทย (IQ) ในภาพระดับประเทศเท่ากับ 98.59 (ค่าเฉลี่ยปกติ 90–109) ซึ่งถือเป็นค่าระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมื่อเทียบสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กในประเทศเอเชียหลายๆ ประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ จีน ญี่ปุ่น เมื่อดูภาพของประเทศพบว่า มีเด็กร้อยละ 48.5 ที่มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (IQ <100)

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ครอบครัวและชุมชนจึงควรดำเนินงานแบบบูรณาการภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ โดยการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปีให้

การส่งเสริมสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี และนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาทางการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ให้เกิดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี
โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 พัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม หรือให้หน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนเข้ามามีบทบาท ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือในการพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี อย่างชัดเจน

8.1.2 ด้านมีส่วนร่วม ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของหน่วยงาน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ในชุมชน

8.1.3 ผู้บริหารหรือบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการกำนัลยุทธศาสตร์ มีแผนในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี อย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม และสามารถนำยุทธศาสตร์นั้นๆ ไปปฏิบัติเป็นรูปร่างตามความต้องการของประเทศชาติ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านกระบวนการทำงานร่วมกันควรมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเด็กอายุ 1-5 ปี ที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษรโดยนำไปใช้ และ

สามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี อย่างเป็นรูปธรรมได้เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี

8.2.2 ด้านการสร้างบรรยากาศของชุมชนควรให้บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรภาครัฐได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความเอาใจใส่ ติดตามในการทำงานร่วมกันในการการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี และพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี ที่มีประสิทธิภาพ

8.2.3 ด้านการระดมความคิดเห็นควรศึกษาความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยร่วมกับชุมชน และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี อย่างมีบทบาทอย่างจริงจัง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง และครอบคลุมทั้งปัญหา และอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบต่อพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.2 ส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีควรที่จะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร.
- บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. ราชบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี.
- เยาวรัตน์ รัตนันต์. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตสุขภาพที่ 8. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2564. จาก www.Kcenter.anamai.moph.go.th
- สมพร คำมูล. (2554). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุธรรม นันทมงคลชัย. (2559). **วิจัยอนามัยครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพัตรา บุญเจียม.(2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น**. 12(2). 1-12.

สุวิมล ติรภานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็กอายุ 1–5 ปี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด*
ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF THE PROVINCIAL
ELECTRICITY AUTHORITY ROI ET PROVINCE

ปิยะกมล ทาหะพรหม¹, ไพรัช พันชมภู²

Piyagamon Tahaprom¹, Phairat Phuenchomphoo²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}

Email : piyagamon51@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักวิชาการ พนักงานเจ้าหน้าที่ในสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามตำแหน่ง หลักความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามวุฒิการศึกษา หลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานหลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักการมีส่วนร่วมหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ส่วนหลักความโปร่งใสหลักความรับผิดชอบและภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะควรวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรอย่างประหยัดเกิดประโยชน์สูงสุดเปิดโอกาสให้บุคลากรรับรู้สถานการณ์และปัญหาอย่างโปร่งใสไม่ปิดบังและโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อพิจารณาความดีความชอบที่เหมาะสม

คำสำคัญ : 1. การบริหารจัดการ 2. หลักธรรมาภิบาล 3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) study the level of management based on good governance of the Provincial Electricity Authority Roi Et province, 2) to compare the opinions of the personnel towards the administration based on good governance of the Provincial Electricity Authority Roi Et province, and 3) to find out the related suggestions and recommendations. It was quantitative research. The sample group with 152 selected people, included: Academicians, authorities, and staffs in the Provincial Electricity Authority Roi Et province. The tool used in this research was a questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test (One-way ANOVA).

The research found that: 1. Administration based on good governance of the Provincial Electricity Authority Roi Et province overall, it was at a high level. 2. The comparison of the opinions of the administration based on good governance of the Provincial Electricity Authority Roi Et province. Classified by position Responsibility, the difference was statistically significant at the .05 level. The other aspects are no different. Personnel opinions classified by working experience, the rule of the law, moral principle, principle of participation, principle of value were no different. Whereas transparency principle, responsibility, and the overall differences were statistically significant at the .05 level. 3. The recommendations suggested by the administration based on good governance of the Provincial Electricity Authority Roi Et Province were: planning and management, conserve resources, provide opportunities for personnel to be aware of the situation and the problems with transparency, there should be opportunities for personnel to participate in expressing opinions on the process, and considering the performance.

Keywords : 1. Administration 2. Good governance 3. The Provincial Electricity Authority

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกปัจจุบันที่เป็นโลกาภิวัตน์ ได้ให้ความสนใจกับการบริหารงานและการปกครอง โดยยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น เพราะส่งผลกระทบต่อระบบการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบในด้านการติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่งการพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคมประชาชน และสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต้องนำไปปฏิบัติ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2554)

ประเทศไทยก็นำหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตยใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย (อริยธัช แก้วเกาะเสบัว, 2560) เป็นที่ยอมรับว่า “หลักธรรมาภิบาล” เป็นหลักการสมัยใหม่ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำมาใช้เป็นหลักในการบริหารภาครัฐหรือการประกอบธุรกิจของบริษัทเอกชนต่างๆ และการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงคุณภาพ มากขึ้นธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การ ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์การได้ในระดับสูง รวมถึงช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์การให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริต โปร่งใสและเป็นธรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2554)

ไฟฟ้าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจทุกๆ ด้าน เช่น ด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านพาณิชย์กรรม ด้านการสื่อสารระบบสารสนเทศ เป็นต้น ทำให้โลกมีการพัฒนามากขึ้นเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า การติดต่อสื่อสาร สะดวกรวดเร็ว และในชีวิตประจำวันของมนุษย์จำต้องพึ่งพาพลังงานไฟฟ้า เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิต และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าจำนวนทั้งสิ้น 3 หน่วยงาน คือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยการไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค(สมานสุทธิพงษ์เกษตร, 2550)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นรัฐวิสาหกิจด้านสาธารณูปโภค ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ.2503 โดยรับโอนทรัพย์สิน หนี้สิน และความรับผิดชอบขององค์การการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในขณะนั้นมาดำเนินการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค คือการผลิตจัดให้ได้มา จัดส่งและจัดจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่ประชาชน ธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเขตจำหน่าย 74 จังหวัดทั่วประเทศยกเว้น กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีภารกิจในการบริการไฟฟ้าให้แก่ประชาชนในเขตรับผิดชอบทั่วประเทศ โดยวางเป้าหมายในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1)จัดหาและให้บริการพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ และประเทศข้างเคียงได้มาตรฐานสากล 2)ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ไฟฟ้า ให้ความพึงพอใจทั้งด้านคุณภาพของสินค้าและบริการโดยการพัฒนาองค์กร อย่างต่อเนื่อง 3)มีการบริหาร การจัดการเชิงธุรกิจที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพตลาดและพร้อมสำหรับการแข่งขันทางธุรกิจ (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2555)

ศูนย์ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารทางราชการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด แผนพัฒนาข้อมูลข่าวสารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด มีแผนการดำเนินงานศูนย์ พ.ร.บ.ข้อมูล ข่าวสาร ประจำปี 2562 และได้นำเสนอแผนการดำเนินงานให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารหน่วยงานเห็นชอบ ตามบันทึกขอความเห็นชอบแผนการดำเนินงานศูนย์ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร กฟจ.ร้อยเอ็ด ประจำปี 2562 สถิติผู้มาใช้บริการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด ได้จัดเก็บสถิติผู้มาใช้บริการ และรายงานสรุปผลการให้บริการและนำเสนอผู้บริหารเป็นรายไตรมาส การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ดขึ้นตรงกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่รับผิดชอบพื้นที่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งหมด ที่มีภารกิจหลักในการให้บริการผู้ใช้ไฟฟ้าใน ด้านการขอใช้ไฟฟ้า การรับชำระเงินค่ากระแสไฟฟ้า งานติดตั้งมิเตอร์ งานแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้องและการบริการอื่นๆ ปัจจุบันการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองพญา มีผู้ใช้ไฟฟ้ารวมทุกประเภท (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด, 2562) เนื่องจากจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าที่มาใช้บริการที่สำนักงานไฟฟ้าค่อนข้างมากทำให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ดมีภาระหน้าที่ค่อนข้างหนักในการให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าที่มารับบริการทั้งทางตรงและทางอ้อม (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด, 2562) การให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้านับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ไฟฟ้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม และได้รับประโยชน์สูงสุดในการให้บริการแต่ปัจจุบันการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางส่วนงานยังขาดประสิทธิภาพไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้พยายามแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการอยู่ตลอดเวลาตั้งนั้นเพื่อให้การบริการเป็นไปด้วยความสมบูรณ์และมีความพร้อมอยู่เสมอ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดร้อยเอ็ด ในประเด็นการดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาระบบกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เป็นไปตามหลักสากล ตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานตามมาตรฐานการไฟฟ้าป๊อรงใส และสนับสนุนการขยายผลให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร ด้วยการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานในการที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานด้านการให้บริการผู้ใช้ไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากรของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 152 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบงานด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1)หลักนิติธรรม2)หลัก

คุณธรรม 3)หลักความโปร่งใส 4)หลักการมีส่วนร่วม 5)หลักความรับผิดชอบ 6)หลักความคุ้มค่า ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

5. ผลการวิจัย

5.1 ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. หลักนิติธรรม	4.27	0.49	1	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.24	0.51	3	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.16	0.52	6	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.22	0.49	5	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.24	0.49	2	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.23	0.55	4	มาก
รวม	4.23	0.44	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรมหลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ หลักความโปร่งใส เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1) หลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมรองลงมา ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารถูกต้องตามหลักกฎหมายระเบียบข้อบังคับ มีการออกกฎระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานที่ชัดเจนและปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบงาน

ตรงตามความรู้และความสามารถของพนักงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบตามความสามารถอย่างแท้จริง

2) หลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ มีการปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตรองลงมา ได้แก่ มีการสนับสนุนให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างขยันอดทนซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมามีความซื่อสัตย์สุจริตการให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่บุคลากรในหน่วยงานอย่างยุติธรรมเสมอมีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องมีคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีความขยันหมั่นเพียรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

3) หลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดระบบการกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ระดับผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจนรองลงมา ได้แก่ มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอนมีเกณฑ์มีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงานด้านต่างๆของบุคลากรตามความสามารถอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารการไฟฟ้าเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาของหน่วยงานทุกเรื่องอย่างโปร่งใสไม่ปิดบัง

4) หลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ บุคลากรมีส่วนร่วมเป็นกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานของตนรองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นการบริหารงานร่วมกันบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมและสร้างเครือข่ายในการทำงาน

5) หลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารได้มอบหมายงานให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการทำงานของตนเสมอรองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารได้นำการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรมาพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพการทำงานเสมอผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการกำกับติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ

6) หลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ร่วมกันประหยัดพลังงานเพื่อรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืนรองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารใช้

เทคโนโลยีในการดำเนินงานธุรการและลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เกิดความสะดวกรวดเร็วประหยัด และคําค่ามีการรณรงค์ให้บุคลากรใช้สาธารณูปโภคอย่างประหยัดและคําค่า และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแบบมุ่งเน้นผลงานและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ดบุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ มีการวางแผนและบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดเปิดโอกาสให้บุคลากรรับรู้สภาพการณ์และปัญหาของหน่วยงานทุกเรื่องอย่างโปร่งใสไม่ปิดบัง และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการพิจารณาความดีความชอบที่เหมาะสม

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

6.1 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ หลักความรับผิดชอบหลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ หลักความโปร่งใสที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การบริหารงานในรูปแบบของธรรมาภิบาลนั้น จะเน้นที่การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มั่นคง ไม่ล้มละลาย ไม่เสี่ยงต่อความเสียหาย พนักงานมีความมั่นใจในองค์กรว่าสามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้ในระยะยาว การนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารนั้นเพื่อให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับจากสังคม ปัจจุบันการบริหารงานในภาครัฐได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ในเรื่องของความโปร่งใสในการดำเนินงาน ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานของรัฐหรือในสำนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด ก็เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาว่าปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐจะลดลงโดยมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบการบริหารงานด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารถูกต้องตามหลักกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ผู้บริหารได้มอบหมายงานให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการทำงานของตนเสมอ นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรมาพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพการทำงานเสมอ กำหนดนโยบายและ

เป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต สนับสนุนให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างขยันอดทนซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมามีความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับแนวคิดของ Bartol, K. M. & Martin, D. C. (1991) ให้ความหมายว่าการจัดการเป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จโดยผ่านหน้าที่หลัก 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำและการควบคุม และ พจนานุกรมนานาชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัดเทต ชูเทพ (2561) ได้ทำการวิจัยการรับรู้ การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดกระบี่ ของผู้ใช้ไฟฟ้าในเขต ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคของผู้ใช้ไฟฟ้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยรวมอยู่ในระดับมากและงานวิจัยของ พงศธร ชูสุข (2562) ได้ทำวิจัยปัจจัยที่ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 (ภาคใต้) จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าพนักงานส่วนใหญ่ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 (ภาคใต้) จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพศชายมีอายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งระดับปฏิบัติการ รายได้ต่อเดือน 20,001- 30,000 บาท มีอายุการทำงาน 5-10 ปี พนักงานมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 (ภาคใต้) จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านความรวดเร็วในการทำงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 2 (ภาคใต้) จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

6.2 จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายตามผลการวิจัยได้ดังนี้

6.2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามตำแหน่ง หลักความรับผิดชอบต่อ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลักนิติธรรม หลักคุณธรรมหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและโดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าทั้ง นักวิชาการและพนักงาน/เจ้าหน้าที่ ต่างก็มีหน้าที่ในการปฏิบัติที่แตกต่างกันคือการให้บริการกับประชาชน โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ นโยบาย การบริหารงานใดก็ตามต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านในการบริหารให้มีประสิทธิภาพซึ่งผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์และกลไกการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งภายในและภายนอกเช่นการวางแผนนโยบายและองค์ความรู้ทางการบริหารในด้านต่างๆ เพื่อสร้างความสำเร็จในการบริหารงานต่อเนื่องจากการบริหารแบบธรรมาภิบาลนั้นผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถประสบการณ์ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปรียญา ลิ้มวานานนท์ (2559) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

การประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตราเสือดาว ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับสูง มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับดีการให้คุณค่าต่อพลังงาน และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า และการให้คุณค่าต่อพลังงาน มีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตราเสือดาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารเพื่อใช้ประกอบการปลูกจิตสำนึกให้พนักงานมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าภายในบริษัทต่อไป

6.2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามวุฒิการศึกษา หลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ส่วนหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันปฏิบัติงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด มีความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ประกอบกับมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นกุญแจสำคัญในการนำไปสู่การพัฒนาหน่วยงานบนรากฐานที่มั่นคง จึงทำให้บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศาสตร์ แจ่มเล็ก (2559) ที่ได้การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานในโรงงาน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษาตำแหน่งงาน และการเข้ารับการอบรม ในบรรดาปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้หัวข้อที่ควรมีการปรับปรุงมากที่สุดโดยพิจารณาจากความแปรปรวนที่สูงกว่าพฤติกรรมด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านตำแหน่งงานผลการวิจัยถูกนำมาสร้างเป็นแนวทางการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าภายในบริษัทต่อไป

6.2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความรับผิดชอบ การเอาใจใส่ปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นของบุคลากรเสมอในการทำงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรี วงษาสน (2560) ได้ทำวิจัยความคาดหวังและปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร การไฟฟ้าฝ่าย

ผลิตแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในระดับ 10,000-20,000 บาท และมีระยะเวลาในการทำงานโดยประมาณ 2-5 ปี สำหรับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ 2-3 ปี เคยเข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 1-2 ครั้ง การนำเทคโนโลยีมาใช้ทำให้งานเสร็จเร็วขึ้นและคุณภาพดีขึ้น และเป็นสิ่งจำเป็นค่อนข้างมากกับงานที่ทำและจะยังคงใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อไป ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่ค่อนข้างดี และผลความคิดเห็นของผู้ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานในเรื่องของการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ความคาดหวังด้านความยากง่ายในการใช้งาน ความคาดหวังด้านประโยชน์ในการใช้งาน ปัจจัยสนับสนุนทางสภาพแวดล้อมภายในองค์กร อยู่ในระดับมาก และจากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคาดหวังและปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น

7.1.2 ควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการถึงระดับบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรมีการปฏิบัติงานเชิงรุกในการให้บริการประชาชนให้มากขึ้น

7.2.2 ควรมีการกำหนดการออกแบบลักษณะงานขั้นตอนและวิธีการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของบุคลากร

7.2.3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานทั้งในองค์กรและนอกองค์กร ตลอดจนการให้โอกาสแสดงออกทางความคิดในการพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งมีโอกาสศึกษานอกสถานที่และต่างประเทศเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างหรือสอดคล้องกันในระดับของการบริหาร

7.3.2 ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่น เช่น สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 อคติ 4 มาใช้ร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด

7.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

8. เอกสารอ้างอิง

กิตติศาสตร์ แจ่มเล็ก. (2559). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในบริษัท
อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนางานอุตสาหกรรม.
คณะวิศวกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2555). รายงานประจำปี 2555. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2562. จาก <http://www.pea.co.th>

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด. (2562). ฐานข้อมูลจำนวนผู้ใช้ไฟของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2554). กฎหมายมหาชน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศธร ชูสุข. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานการไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาค เขต 2 (ภาคใต้) จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.
สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เมธี วงษาสน. (2560). ความคาดหวังและปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ
เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สมาน สุทธิพงษ์เกษตร. (2550). ความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการ
ศูนย์บริการลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุปรียญา ลิ้มวานานนท์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสถานที่
ทำงานของพนักงานบริษัทห้างขายยาตราเสือดาว. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2560. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการของสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Bartol, K. M. & Martin, D. C. (1991). **Management**. New York : McGraw-Hill.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ไพรัช พันธ์ชมภู รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้การสนับสนุนและกำลังใจในการดำเนินการศึกษา ให้การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความกรุณาอำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถาม และขอบพระคุณ พระครูปลัดทองใบ สุภาโส, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน, ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดร้อยเอ็ดทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจน เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตรการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ทุกคนที่มีส่วนให้กำลังใจและการดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ท่านคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาเล่าเรียน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ อันเป็นที่เคารพยิ่ง ที่ได้ช่วยกันวางรากฐานการศึกษาวางรากฐานศีลธรรมอันดี และเป็นผู้ให้กำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย ตลอดจนคู่สมรสลูกๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ คุณค่าความสำเร็จและคุณประโยชน์ที่จะพึงเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออุทิศเป็นเครื่องแสดงความกตัญญูกตเวทิตา เพื่อบุชาบูรพาจารย์ พระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การศึกษอบรมสั่งสอน ให้สติปัญญาและคุณธรรมเครื่องชี้หน้าความสำเร็จ

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*

THE 21st CENTURY EDUCATIONAL ADMINISTRATION SKILLS BASED ON THE SEVEN
PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA FOR ADMINISTRATORS OF THE SCHOOL UNDER
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN MAHASARAKHAM PROVINCE

ภาณุวงศ์ วรรณศิริ¹,ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี²

Panuwong Wannasiri¹, Theeraphat Thinsandee²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}

Email : panuwong.mbu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2)เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 3)เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4)เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสังกัดสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยใช้ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะพบว่าผู้บริหารควรมีความรู้ ความชำนาญในการใช้ความรู้ความคิด ปัญญา และวิสัยทัศน์ในการบริหารหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทีมและให้ความเป็นธรรมระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

คำสำคัญ : 1. ทักษะการบริหารสถานศึกษา 2. ศตวรรษที่ 21 3. หลักสัปปุริสธรรม 7

ABSTRACT

The objective of the research article were 1) to study the administrative skills of educational institutions, 2) to compare the 21st century educational administration skills, 3) to study suggestions to the administrative skills of educational institutions in the 21st century educational administration skills, 4) to study development approach in the administrative skills of educational institutions in the 21st century educational administration skills based on the seven principles of Sappurisdhamma for administrators of the school under provincial administrative organizations in Mahasarakham province. The sample used in this research was personnel of 210 educational institutions in Mahasarakham provincial administrative organization. The tool used for data collection was a questionnaire and a semi-structured interview. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypothesis was tested by independent samples t-test and one-way analysis of variance using F-test statistic.

The results of the research were as follows: 1. The administrative skills of educational institutions in the 21st century educational administration skills based on the seven principles of Sappurisdhamma for administrators of the school under provincial administrative organizations in Mahasarakham province by overall was at a high level. 2. The result of comparisons on the level of opinions towards the administrative skills of educational institutions in the 21st century educational administration skills based on the seven principles of Sappurisdhamma for administrators of the school under provincial administrative organizations in Mahasarakham province, classified by status, age, and work experience, the overall is no different. 3. The suggestions to the administrative skills of educational institutions in the 21st century educational administration skills based on the seven principles of Sappurisdhamma for administrators of the school under provincial administrative organizations in Mahasarakham province: the executives should have knowledge and proficiency in using knowledge, idea, wisdom, and vision in agency administration to be efficient and effective. There should be knowledge and understanding on the use of techniques and methods in managing the work to be systematically effective, be able to solve problems in the team and provide fairness among group members.

Keywords : 1. Educational Administration Skills 2. The 21st Century 3. The Seven Principles of Sappurisdhamma

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่นานาประเทศทั่วโลกต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ ทั้งในด้านความร่วมมือและการแข่งขันด้านสินค้าบริการและบริการเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของประเทศ โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ที่มีการเปิดเสรีด้านการค้าและการบริการเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศทั่วโลกต้องเร่งพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเทียบมาตรฐานสากลและกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนากำลังคนสู่มาตรฐานสากล คือ การพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ(National Qualifications Framework: NQF) โดยใช้ระบบคุณวุฒิเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลที่เชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับการเทียบโอนประสบการณ์ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระดับต่างๆ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยที่อยู่ในวัยแรงงานมีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งการมองเห็นถึงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าอย่างชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 จะมีมาแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2553 ด้วยการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประชุมทางวิชาการ บทความข้อเขียนเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานทักษะขั้นสูงซึ่งกำลังกลายเป็นแนวโน้มสำคัญของโลก แต่การเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวขาดความต่อเนื่องจริงจังของทุกฝ่าย การไม่มีเจ้าภาพองค์กรที่เป็นหลักในการประสานงานและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน การอยู่นิ่งเฉย การทำแบบเดิมๆ ตามที่เคยชิน การรอรับนโยบายจากเบื้องบนแต่ฝ่ายเดียว ขณะที่การเมืองการปกครองไม่มีเสถียรภาพ ล้วนสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศส่งผลให้ประเทศชาติขาดศักยภาพในการแข่งขันและเสียผลประโยชน์เมื่อเปิดพรมแดนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 การเริ่มต้นในวันนี้อาจเข้าไปติดแต่ยังไม่สายเกินไปที่จะลงมือทำโดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับในฐานะผู้มีอำนาจขององค์กร จะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผนยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง (รสสุคนธ์ มกรมณี, 2555)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น อาจจะมีปัญหาสำหรับผู้บริหารที่ยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารในองค์กรและหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อหน่วยงานให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ

ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนงานตลอดจนพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 เป็นข้อมูลในการใช้ปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 210 คนซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (R. V. Krejcie, & D. W. Morgan, 1970) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น(บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อเสนอแนะทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้กับบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และแบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุม เนื้อหาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยใช้สถิติ F-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านโดยรวมและรายด้าน

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตาม หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ทักษะด้านความรู้ความคิด (ธัมมัญญตา)	4.13	0.52	1	มาก
2. ทักษะด้านเทคนิค (กาลัญญตา)	3.90	0.59	3	มาก
3. ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อัตถัญญตา)	4.05	0.57	2	มาก
4. ทักษะด้านมนุษย (บุคคลโปรรัญญตา)	3.87	0.57	5	มาก
5. ทักษะด้านมโนภาพ (อิตถัญญตา)	3.80	0.53	6	มาก
6. ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว (มัตถัญญตา)	3.71	0.60	7	มาก
7. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปริสัญญตา)	3.89	0.54	4	มาก
รวม	3.91	0.44	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ทักษะด้านความรู้ความคิด(อัมมัญญาตา) ($\bar{X} = 4.13$, S.D.=0.52) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อัทธัญญาตา) ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=0.57) ทักษะด้านเทคนิค(กาลัญญาตา) ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.59) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ(ปริสสัญญาตา) ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=0.54) ทักษะด้านมนุษย(ปุคคลปโรปรัญญาตา) ($\bar{X} = 3.87$, S.D.=0.57) ทักษะด้านมโนภาพ(อัตตัญญาตา) ($\bar{X} = 3.80$, S.D.=0.53) ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว(มัตตัญญาตา) ($\bar{X} = 3.71$, S.D.=0.60) ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและทักษะด้านเทคนิค(กาลัญญาตา) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อัทธัญญาตา) ทักษะด้านมนุษย(ปุคคลปโรปรัญญาตา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 2) จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและทักษะด้านเทคนิค(กาลัญญาตา) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อัทธัญญาตา) ทักษะด้านมนุษย(ปุคคลปโรปรัญญาตา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 3) จำแนกตามอายุ ทักษะด้านมโนภาพ (อัตตัญญาตา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 4) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้บริหารควรมีความรู้ ความชำนาญในการใช้ความรู้ความคิด ปัญญา และวิสัยทัศน์ในการบริหารหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้ทันต่อโลกทางการศึกษา ในยุคปัจจุบัน เข้าใจการใช้เทคนิคและวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดงาน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทีมและให้เป็นธรรมระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกันการยกย่องกันชมเชย การเสริมแรงทั้งการกระทำ วาจา การให้ความเป็นกันเองและปฏิบัติงานแบบเพื่อนร่วมอาชีพ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองอนาคตขององค์กรได้อย่างชัดเจน สามารถที่จะกำหนดแนวทาง แผนกลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้ ผู้บริหารควรปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และบริบทตามช่วงเวลาที่กำหนด ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ควรเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ควรติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข่าวสารกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเปิดเผย และผู้บริหารควรเข้าถึงสารสนเทศได้

อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องการและทันเวลาและประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณ์ญาณและครบถ้วน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 7 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

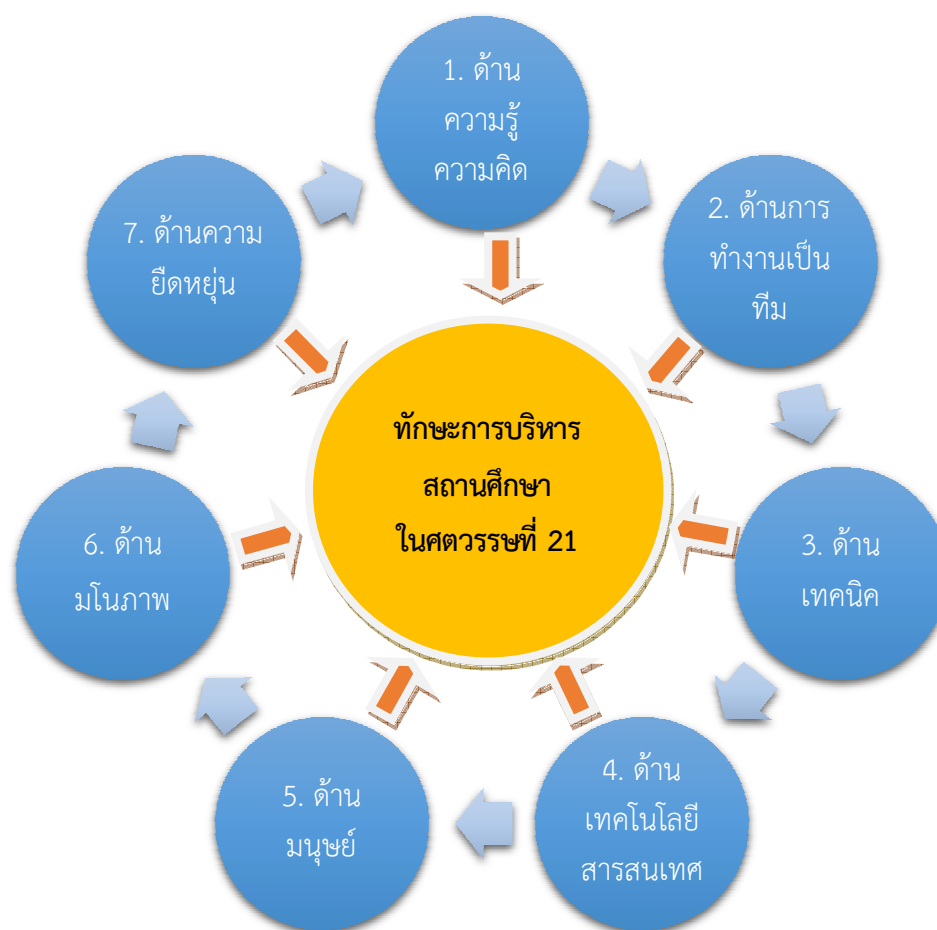
6.1 ระดับการปฏิบัติทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทักษะการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบเพราะถ้าระบบบริหารงานไม่ดีจะกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะทำให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารที่ดีต้องมีทักษะความรู้และประสบการณ์ สามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ เกิดการยอมรับทั้งในสถานศึกษาและสังคมสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้นำหลักสัปปริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ัมมัญญา (รู้จักเหตุ) 2) อตถัญญา (รู้จักผล) 3) อตตัญญา (รู้จักตน) 4) มัตตัญญา (รู้จักประมาณ) 5) กาลัญญา (รู้จักกาล) 6) ปริสสัญญา (รู้จักชุมชน) 7) ปุคคลัญญา (รู้จักบุคคล) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิตา เพลินจิต (2558) ที่ได้ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งวุฒิการศึกษาอายุและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ต่างก็มีความเชื่อมั่นในทักษะที่ผู้บริหารมีอยู่เพื่อการทำงานหรือหลักการบริหารที่ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยอาศัยทักษะการบริหารของผู้บริหาร 7 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด 2) ทักษะด้านเทคนิค 3) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม 4) ทักษะด้านมนุษย 5) ทักษะด้านมโนภาพ 6) ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว 7) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ที่ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (อัมมัญญา) 2) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อัทธัญญา) 3) ทักษะด้านเทคนิค (กาลัญญา) 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปริสัญญญา) 5) ทักษะด้านมนุษย์ (ปุคคลโรปัญญา) 6) ทักษะด้านมโนภาพ (อัตถัญญา) 7) ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว (มัตตัญญา) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายสร้างความเข้าใจร่วมกันกับบุคลากรและชุมชนในการจัดการศึกษา เช่น การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ การรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อกำหนดความต้องการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

8.1.2 ควรมีการเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและควรเสริมสร้างให้เกิดความตระหนักร่วมกันเป็นเบื้องต้น และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบความสำเร็จได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัวโดยผู้บริหารรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

8.2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดระบบงานของสถานศึกษาให้มีความสัมพันธ์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.3 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้บริหารควรควบคุมอารมณ์เมื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นตรงไปตรงมา และน่าเชื่อถือ

8.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2555). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดนในบริหารการศึกษาสู่คุณภาพสากล**. กรุงเทพมหานคร : พลัส พลัส ครีเอเตอร์.

- ศศิตา เพลินจิต. (2558). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. การค้นคว้าอิสระหลักสูตร** ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- R. V. Krejcie, & D. W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามสำเร็จลงได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรที่ได้ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนตรวจ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ พระครูชัยรัตนกร, ดร., รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง, อาจารย์โกสุม ใจบุญ ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทำให้เครื่องมือในการวิจัย มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นขอขอบคุณบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณาเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบความสำเร็จในครั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดาที่เปรียบเสมือนบูรพาจารย์คนแรกที่คอยเฝ้าทะนุถนอมปลูกฝัง สติปัญญา และความคิดที่ดีงามซึ่งเป็นแสงสว่างแห่งปัญญาจนผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้สำเร็จสมบูรณ์

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา*
CREATIVE DANCE: KAEW KALAYA

พนิดา บุญทองขาว¹

Panida Boonthongkhao¹

วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

กระทรวงวัฒนธรรม¹

Suphanburi College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa

Institute Ministry of Culture, Thailand.¹

Email : hunnypig2000@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสารและภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รู้ จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 10 คน บุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์มีกระบวนการทั้งหมด 3 กลุ่มทำ คือ ทำนาฏศิลป์ ทำออกกกำลังกายและทำธรรมชาติ ทำที่พบมากที่สุด คือ ทำนาฏศิลป์และทำธรรมชาติในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนทำออกกกำลังกายมีสัดส่วนน้อยกว่า แต่เป็นทำที่นำมาใช้เริ่มต้นในการแสดง ทำนึ่งของการแสดง และทำเคลื่อนไหวเพื่อเชื่อมทำการแสดง การแปรแถว เป็นรูปแบบเลขาคณิต ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง โดยอาศัยรูปแบบการแปรแถว โดยพยายามไม่ให้เห็นหรือผู้ชมรับทราบได้ว่าผู้แสดงจะเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งใดใน ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าสนใจ สร้างมิติบนเวที กระบวนการที่คิดสร้างสรรค์พบว่าในแต่ละกลุ่มทำมีการใช้กล้ามเนื้อมัดต่างๆ ของร่างกาย ตั้งแต่ ไบหน้า ได้แก่การยืม การใช้สายตา ศีรษะ เป็นการก้ม การเอียง การใช้ไหล่ แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า การใช้ลำตัว สะโพก ในการเคลื่อนไหวท่าทาง โดยการออกแบบสร้างสรรค์แต่ละทำนั้นเน้นกำลังของการออกกกำลังกายระดับปานกลาง เพื่อไม่ให้กระทบต่อกล้ามเนื้อหรือกำลังที่มีจำกัดของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : 1. นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2. ผู้สูงอายุ 3. การออกกกำลังกาย 4. ร่วมสมัย

ABSTRACT

The objective of this research article is to study and create works of creative dance, Kaew Kalaya series using qualitative research methods by the documents and the fields study. The samples used in the research were interviews with 3 knowledgeable people, 10 practitioners, and 20 general people. The research tools are Observation and interview form and the research results were presented by descriptive method.

The results of the research were as follows the study and creations of dramatic arts are 3 groups of moves in total: The dance, exercise, and natural posture. The most common postures are dance and natural postures in similar proportions. The exercise is less proportioned but it was the posture that was used for the beginning of the show. The stance of the performance and movements connect the movement of the variation in a geometric pattern. The performer moves from point to point by using a variety of rows by trying not to be seen or the audience knows where the performers move in and to create interesting dimensions on the stage. The creative posture showed that in each pose group, various muscles of the body were used from the face, including smiling, using eyesight, head bending, tilting, using shoulders, arms, legs, fingers, toes, torso, and hips for movement. The creative design, each pose focuses on the power of moderate exercise so as not to affect the muscles or the limited power of the elderly.

Keywords : 1. Creative Dance 2. Elderly 3. Exercise 4. Contemporary

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นาฏศิลป์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทของนาฏศิลป์ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและสังคมของมนุษย์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม บทบาทที่น่าสนใจอย่างหนึ่งของนาฏศิลป์ ได้แก่ การออกกำลังกาย กิจกรรมนาฏศิลป์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายหลายรูปแบบ เนื่องด้วยนาฏศิลป์ต้องใช้กำลังอย่างมากในการฝึกหัดหรือการฝึกซ้อมการแสดงดังนั้นผู้ปฏิบัติจึงเหมือนออกกำลังกายอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันมีการนำนาฏศิลป์มาประยุกต์ให้การออกกำลังกายมีความสุข สนุกสนาน มีท่าทางรูปแบบ โดยเลือกสรรท่าทางการเคลื่อนไหวที่ได้ศึกษามาอย่างดีแล้วว่าเป็นการกระตุ้น หรือบำบัดส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น เพิ่มกล้ามเนื้อ ลดไขมัน ช่วยให้ผู้ออกกำลังกาย กระปรี้กระเปร่า กระฉับกระเฉง ร่างกายแข็งแรง มีนักวิชาการทำการวิจัยโดยนำการ

เคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายกับผู้คนหลากหลายวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “วัยผู้สูงอายุ” เนื่องจากปัจจุบันนี้ทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุขระบุว่าสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ.2564 เมื่อประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ ย่อมต้องเกิดผลกระทบต่อประชาชนและสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเสื่อมถอยเกิดปัญหาด้านสุขภาพ ส่วนปัญหาด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เทคโนโลยีที่ล้ำหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ถ้าปรับตัวไม่ทันหรือรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ (ศรินทิพย์ ดวนลี และกุสุมา เทพรักษ์, 2560)

จากสถานการณ์การเกิดสังคมผู้สูงวัยนี้เองเป็นแรงบันดาลใจและแรงผลักดันให้ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นเรื่องของผู้สูงอายุ โดยใช้บทบาทของนาฏศิลป์ที่จะช่วยในการปรับตัวด้านร่างกายและจิตใจได้มากที่สุด นั่นคือการออกกำลังกายและความบันเทิงเฉพาะตน ผ่านทางงานวิจัยสร้างสรรค์ด้านศิลปะการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของมนุษย์ด้วย ท่าทางการเคลื่อนไหว อย่างมีระบบและงดงาม และเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ผู้สร้างสรรค์ได้นำคุณค่า ความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาด้านการประกอบอาหารเป็นจุดนำเสนอของการแสดง และให้ชื่อชุดการแสดงนี้ว่า “แก้วกลยา” ซึ่ง หมายถึง หญิงงามที่มีคุณค่าดังแก้ว อันหมายถึง ความงามของผู้หญิงด้านสุขภาวะที่ทั้งร่างกายและจิตใจ ถึงแม้จะผ่านเข้าสู่วัยกลางคนหรือสูงวัยที่ยังมีคุณค่าต่อสังคม มีความสง่างาม ดังดวงแก้วที่มีประกาย เหมือนการปรับร่างกายและจิตใจให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อาศัยโครงสร้างการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการพ่อน้ำตามหลักการออกกำลังกายเริ่มจากอบอุ่นร่างกาย ช่วงออกกำลังกาย และการผ่อนคลาย (นิสา ชูชัยยะ, 2560)

จากการออกแบบสร้างสรรค์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผลงานสร้างสรรค์ ชุด แก้วกลยา แสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงการแสดงถึงคุณค่าของผู้สูงอายุผ่านทางภูมิปัญญาไทยที่สั่งสมมา เมื่อนำออกแสดงเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้รับชมแล้ว ผู้สนใจสามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเองได้อีกด้วย โดยผู้สร้างสรรค์หวังว่าผลงานสร้างสรรค์ ชุด แก้วกลยา จะเป็นแนวทางในการศึกษางานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ในเชิงวิชาการและกระบวนการสร้างสรรค์ รวมถึงประยุกต์ใช้สำหรับผู้สูงอายุการปรับตัวในสังคมยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกลยา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

3.2 ได้แนวทางสำหรับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เพื่อตอบสนองบทบาทของนาฏศิลป์ที่มีต่อสังคมอาจสามารถพัฒนาไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์งานวิชาการด้านอื่นได้ในอนาคต

3.3 นักเรียน นักศึกษา ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป ที่ได้รับชมผลงานสามารถนำแนวคิดและการแสดงไปประยุกต์ใช้สำหรับผู้สูงอายุการปรับตัวในสังคมยุคปัจจุบันได้ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งค้นคว้าเนื้อหาจากข้อมูลในเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในประเทศไทย วิธีการปรับตัวของผู้สูงอายุ การออกกำลังกายของผู้สูงอายุ บทบาทนาฏศิลป์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการออกแบบสร้างสรรค์ประเด็นการออกกำลังกาย การปรับตัวทางด้านการร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยเลือกนำเสนอในรูปแบบศิลปะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสร้างสรรค์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะกรรมการในการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของงานสร้างสรรค์ ทั้งหมด 3 คน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข 2)กลุ่มนักแสดง เป็นเพศหญิงและเพศชายประกอบด้วย นักแสดงอายุประมาณ 40-60 ปี มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเล็กน้อย อาจมีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยเล็กน้อย เพื่อให้เข้าใจต่อรูปแบบการแสดงและการใช้นาฏศิลป์ประกอบการแสดงจำนวน 10 คน ผู้แสดงชาย อายุประมาณ 18-25 ปี จำนวน 5 คน ผู้แสดงหญิง อายุประมาณ 18-25 ปี จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง 3)ขอบเขตด้านรูปแบบการแสดงไม่ได้เจาะจงนาฏศิลป์สกุลใดสกุลหนึ่งเป็นพิเศษ แต่เลือกใช้รูปแบบนาฏศิลป์ที่สอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิด ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก 4)รูปแบบวิธีการวิจัยสร้างสรรค์เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานไปพร้อมกับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทำให้กระบวนการสร้างสรรค์เกิดขึ้นและพัฒนาได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1)ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลในหน่วยงานและแหล่งวิทยบริการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้แก่ วรรณกรรม ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2)การศึกษาภาคสนาม ได้แก่ (1)การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยหรือด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย หรือผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน (2)การสังเกต แบ่งออกเป็น การศึกษาและสังเกตจากการชมวิถีทัศนการแสดงที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ 3)ดำเนินการออกแบบดนตรีโดยการประพันธ์เพลงประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์และออกแบบเครื่องแต่งกาย 4)ทำการประดิษฐ์ทำรำให้สอดคล้องกับเพลง ดนตรี

ที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ 5)การประชุมกลุ่มย่อย ผู้สร้างสรรค์จัดประชุมสนทนากลุ่ม ที่มีผู้ร่วมสนทนา จำนวน 7 คน ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และตรวจสอบผลงานสร้างสรรค์ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา จำนวน 1 คน ผู้จัดบันทึก จำนวน 1 คน 6) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผลงานสร้างสรรค์จากการตรวจสอบอีกครั้ง 7)ออกแสดงเผยแพร่โดยมีการสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ 8)บันทึกภาพและวีดิทัศน์ทำรำพร้อมจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มงานวิจัยสร้างสรรค์พร้อมวีดิทัศน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/สร้างสรรค์ ได้แก่ 1)แบบสัมภาษณ์เป็นลักษณะคำถามแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง 2)แบบสังเกตจากการชมวีดิทัศน์การแสดงประเภทต่างๆ และการออกกำลังกาย 3)แบบบันทึกข้อมูลการออกแบบท่ารำในแต่ละขั้นตอน 4)แบบประเมินคุณภาพผลงานด้วยการสนทนากลุ่ม 5)แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ชม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1)วิเคราะห์ด้านเนื้อหาผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เกี่ยวข้อง สื่อสารสนเทศต่างๆ รวมทั้งการสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเบื้องต้นของเนื้อหาเพื่อนำมาใช้ประกอบการออกแบบสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ 2)การวิเคราะห์ด้านการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพิจารณากระบวนการสร้างสรรค์งาน รวมถึงจัดองค์ประกอบการแสดงได้อย่างเหมาะสม 3)วิเคราะห์ผลที่ได้จากการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยการกำหนดแนวคิดการออกแบบร่าง การพัฒนารูปแบบ การประกอบสร้าง การเก็บรายละเอียดการนำเสนอผลงานและการประเมินผล

5. ผลการวิจัย

5.1 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา มีแรงบันดาลใจจาก ปัจจุบันนี้ทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมอย่างกว้างขวางจากสถานการณ์การเกิดสังคมผู้สูงอายุนี้เองเป็นแรงบันดาลใจและแรงผลักดันให้ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นเรื่องของผู้สูงอายุ โดยใช้บทบาทของนาฏศิลป์ช่วยในการปรับตัวด้านร่างกายและจิตใจ นั่นคือการออกกำลังกายและความบันเทิงเฉพาะตน ผ่านทางงานวิจัยสร้างสรรค์ด้านศิลปะการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของมนุษย์ด้วยร่างกาย ท่าทาง การเคลื่อนไหวอย่างมีระบบและงดงาม สามารถผนวกเข้ากับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน สร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับผู้สูงอายุเป็นอย่างดี จากแรงบันดาลใจสู่แนวคิดและเพื่อให้สอดคล้องกับการแสดงลักษณะผลงานสร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ ขอแยกประเภทของแนวคิดออกเป็น 2 ประเภท คือ 1)แนวคิดระดับเป้าหมายการแสดงสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา สร้างขึ้นสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้ที่ก้าวเข้าสู่วัยกลางคน เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่า ความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาไทยด้านฝีมือการประกอบอาหารเป็นจุดนำเสนอของการแสดง ประกอบกับการใช้หลักการออกกำลังกายในการวาง

โครงสร้างการแสดง ให้สอดคล้องกับบทบาทของนาฏศิลป์ที่รองรับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในมิติต่างๆ ทั้งยังมีผู้แสดงในกลุ่มเยาวชนเข้ามาร่วมแสดงเพื่อให้คุณค่า ความภาคภูมิใจ ต่อผู้สูงอายุเด่นชัดขึ้น 2) แนวคิดระดับวัตถุประสงค์ในการกำหนดแนวคิดนี้เน้นการสร้างงานจากภูมิปัญญาไทยของผู้สูงอายุ การแสดงที่ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้แสดงผลงาน มีการพูดคุย สนทนาในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันและกลุ่มของเยาวชนที่เปรียบเสมือนบุตรหลานของตน สร้างความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินใจ การฝึกใช้สมอง ความคิด ในการประมวลผล การจดจำท่าทาง จังหวะเพลง รูปแบบแถว ให้เป็นไปตามที่กำหนดของการสร้างสรรค์การแสดงสอดแทรกด้วยการได้เคลื่อนไหวตามหลักการออกกำลังกาย โดยเน้นระดับปานกลางเหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นหลัก สร้างประโยชน์ให้กับตนเองและสังคมเป็นอย่างดี

รูปแบบการแสดงการสร้างสรรค์ชุด แก้วกัลยา กำหนดให้รูปแบบการแสดงให้เป็นการผสมหลายจารีต โดยนำเอานาฏยจารีตตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมาผสมกัน รวมถึงกำหนดให้อยู่นอกนาฏยจารีตเดิม ที่เป็นรูปแบบใหม่ๆ เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะขออธิบายสองประเด็นหลัก ได้แก่ 1) กำหนดให้เป็นการผสมผสานหลายจารีต คือ นำท่าออกกำลังกาย การใช้ท่าทางตามธรรมชาติ การใช้ท่าเต้นร่วมสมัยฮิปปอป กำหนดให้เป็นการผสมผสานหลายจารีต มีการใช้ร่างกายแบบท่ารำผสมท่าธรรมชาติ สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ การใช้ท่าฮิปปอป ท่าธรรมชาติ สำหรับผู้แสดงชาย การใช้ทำนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้แสดงหญิง จัดรูปแบบให้สอดคล้อง เชื่อมต่อเป็นเรื่องราวตามที่กำหนด2) กำหนดให้อยู่นอกจารีตเดิม คือ การใช้หลักการออกกำลังกายเป็นตัวกำหนด โครงสร้างท่ารำและบทเพลง คือ จะเริ่มจาก ช้า ปานกลาง เข้าสู่จังหวะเร็ว ผ่อนสู่ปานกลาง และจบด้วยจังหวะช้า รวมถึงการนำภูมิปัญญาด้านการประกอบอาหารของไทย หมายถึง องค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการทำอาหารที่ทำกันมาแต่โบราณ มีโภชนาการเพราะส่วนใหญ่วัตถุดิบที่ใช้เป็นสมุนไพรใช้ในการรักษา ป้องกันโรคต่างๆ ส่งผลให้อาหารไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก และบ่งบอกถึงวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี ผู้สร้างสรรค์จึงนำมาเป็นเนื้อเรื่องของการแสดง ชุด แก้วกัลยา

ผู้แสดงผู้สร้างสรรค์ได้กำหนด จำนวนผู้แสดงทั้งหมด 10 คน ประกอบด้วยผู้แสดงหญิงกลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้แสดงกลุ่มสูงอายุคือ ผู้แสดงหญิงมีหน้าที่ดำเนินเรื่องราวหลักของการแสดงที่ให้ผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทเฉพาะตนอย่างเต็มที่ผู้แสดงชายมีหน้าที่ประกอบเรื่องราวให้สมบูรณ์และเสริมบทบาทของผู้แสดงหญิงกลุ่มหลัก ผู้แสดงหญิงกลุ่มรอง มีหน้าที่กล่าวถึงคุณค่าของผู้แสดงหญิงกลุ่มหลัก

เครื่องแต่งกาย ผู้แสดงกลุ่มผู้สูงอายุ เน้นให้เห็นถึง ความสง่างาม ความสดใส ความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว และคงไว้ซึ่งความเป็นไทย ผู้แสดงชายออกแบบเครื่องแต่งกาย เน้นความทะมัดทะแมง คล่องตัว แสดงให้เห็นถึงความแข็งแรงของร่างกาย ผู้แสดงหญิงกลุ่มรอง มีแนวคิดของเครื่องแต่งกาย เน้นสีขาวเพื่อให้สอดคล้องกับชื่อชุดการแสดง แก้วกัลยา เนื่องจากผู้แสดงกลุ่มนี้เปรียบเสมือนผู้แสดงคุณค่าของผู้สูงอายุผ่านบทร้องและทำนองเพลง

ดนตรีและเพลง การสร้างสรรค์ดนตรีให้ตรงตามหลักการออกกำลังกาย โดยออกแบบการนำเสียงของเครื่องดนตรีไทย ดนตรีสากล และเสียงสตริงคอร์ดมาผสมผสานเพื่อให้เกิดความร่วมมือ

การแสดงสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา เป็นรูปแบบร่วมสมัย เครื่องดนตรีที่นำมาใช้บรรเลงประกอบการแสดง มีทั้งเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล ดังนี้ เครื่องดนตรีไทย ประกอบด้วย ระนาดเอก ขลุ่ย เครื่องดนตรีสากล ประกอบด้วย กีตาร์ กีตาร์เบส กลอง เปียโน

อุปกรณ์ประกอบการแสดงการแสดงชุดนี้ นำเรื่องราวของภูมิปัญญาในการประกอบอาหารมาเป็นตัวดำเนินเรื่อง อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่สำคัญและเหมาะสมจึงเป็นอุปกรณ์เกี่ยวกับการประกอบอาหารหลักๆ ได้แก่ครกและสากกระทะพร้อมตะหลิวหม้อพร้อมทัพพีและกระทะชุดมะพร้าว

กระบวนการทำการแสดงสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา ใช้เวลาในการแสดง 7 นาที การแสดงมี 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 เคลื่อนกายา เป็นช่วงอบอุ่นร่างกาย เคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะเพลงด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวทำนาฏศิลป์ไทย ทำออกกกำลังกาย ประกอบทำนองเพลง ช่วงที่ 2 ภูมิปัญญาวิถี เป็นช่วงออกกกำลังกาย แสดงท่าตามธรรมชาติในการประกอบอาหาร และทำนาฏศิลป์ประกอบบทร้อง ในจังหวะแร็ปหรือฮิปฮอปและเสียงประกอบจังหวะในการทำอาหารแต่ละประเภท อาทิ ตำ ผัด ทอด ต้ม ช่วงที่ 3 เพลินชีวีสง่าสม ถือเป็นช่วงผ่อนคลาย เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ จังหวะเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยทำนาฏศิลป์ผสมผสานท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ มีท่าทำนาฏศิลป์ตีบทตามคำร้องของผู้แสดงหญิงกลุ่มรองในตอนท้าย

กระบวนการที่นำมาสร้างสรรค์การแสดงครั้งนี้ มี 3 รูปแบบ คือ ทำนาฏศิลป์ทำออกกกำลังกาย และท่าธรรมชาติ ท่าที่ใช้มากที่สุด คือ ทำนาฏศิลป์และท่าธรรมชาติในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนทำออกกกำลังกายมีสัดส่วนน้อยกว่า แต่เป็นท่าที่นำมาใช้เริ่มต้นในการแสดง ท่าหนึ่งของการแสดง และท่าเคลื่อนไหวเพื่อเชื่อมท่าการแสดง ซึ่งกระบวนการ 3 รูปแบบนี้มีความสำคัญเหมือนกันไม่สามารถตัดทำใดท่าหนึ่งออกได้ เพราะนำมาจัดร้อยเรียงให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

5.2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการที่สอดคล้องกับการใช้กล้ามเนื้อ ผลงานสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา ผู้สร้างสรรค์ได้นำหลักการออกกกำลังกายมาเป็นโครงสร้างหลัก จึงขอวิเคราะห์ให้เห็นการใช้กล้ามเนื้อ ที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหว ยึดเหนี่ยว ตามท่าทางที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นดังนี้

ตารางที่ 1 การใช้กล้ามเนื้อบริเวณใบหน้า

ที่	ลักษณะท่าจำ	รูปภาพ	ชื่อกล้ามเนื้อ
1	การยิ้ม แสดงความสุข ความสนุกสนาน ขณะทำการแสดง		1.กล้ามเนื้อแสดงสีหน้า (muscles of facial expression) เป็นกลุ่มของกล้ามเนื้อที่เกาะบริเวณศีรษะ ใบหน้า และคอ โดยมีขนาดของกล้ามเนื้อแตกต่างกัน

ที่	ลักษณะท่ารำ	รูปภาพ	ชื่อกล้ามเนื้อ
			2. กล้ามเนื้อลูกตา (muscles of the eyeball) มีทั้งหมด 6 มัดเป็นกล้ามเนื้อที่ช่วยในการกลอกลูกตาไปมา และจับนิ่งอยู่กับที่

ตารางที่ 2 การใช้กล้ามเนื้อบริเวณคอและศีรษะ

ที่	ลักษณะท่ารำ	รูปภาพ	ชื่อกล้ามเนื้อ
1	การเอียงศีรษะ		1. กล้ามเนื้อบริเวณคอ (muscle of the neck) ช่วยในการเคลื่อนไหวของศีรษะ ลำคอ และยึดเกาะอวัยวะบริเวณคอ ได้แก่ กระดูก hyoid และกล่องเสียงให้ตรึงอยู่กับที่
2	การก้มศีรษะของ		2. กล้ามเนื้อที่ช่วยในการเคลื่อนไหวศีรษะ (muscles that move the head) เป็นกล้ามเนื้อที่ช่วยในการก้ม หมุนศีรษะ คอ

ตารางที่ 3 การใช้กล้ามเนื้อไหล่ แขน และนิ้วมือ

ที่	ลักษณะท่ารำ	รูปภาพ	ชื่อกล้ามเนื้อ
1	ท่าเหยียดแขนตึง		1. กล้ามเนื้อบริเวณไหล่ (muscles that act on the pectoral girdle) กล้ามเนื้อบริเวณนี้จะยึดเกาะ axial skeleton ไว้กับข้อต่อบริเวณไหล่ที่มีชื่อเรียกว่า sternoclavicular joint เพื่อช่วยในการเคลื่อนไหวไหล่

ที่	ลักษณะท่ารำ	รูปภาพ	ชื่อกล้ามเนื้อ
2	ท่าตบมือ		2. กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวกระดูกต้นแขน (muscles that move the humerus) เป็นกล้ามเนื้อกลุ่มมีจุดเกาะต้นบริเวณหัวไหล่ แล้วทอดตัวไปเกาะปลายบริเวณกระดูก humerus
3	ท่ากำมือและสลับนิ้วมือ		3. กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวต้นแขน (muscles that act on the forearm) เป็นกล้ามเนื้อที่หน้าท้องในการงอ และเหยียดข้อศอก
4	ท่าจับมือยกขึ้นลง		4. กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวปลายแขน และมือ (muscles that move the arm and hand) เป็นกล้ามเนื้อที่ทำหน้าที่ในการคว้าและหงายฝ่ามือ งอและเหยียดบริเวณข้อมือ และนิ้ว
5	ท่าวาดแขน ท่าประสานมือเหยียดแขน		5. กล้ามเนื้อมือ (muscles of the hand) เป็นกล้ามเนื้อที่อยู่ภายในฝ่ามือ ช่วยในการงอและเหยียดนิ้วมือ
6	ท่าจีบปล่อยแก้ว		6. กล้ามเนื้อมือ (muscles of the hand) เป็นกล้ามเนื้อที่อยู่ภายในฝ่ามือ ช่วยในการงอและเหยียดนิ้วมือ

การออกแบบท่าทางในการแสดงสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย มีการยืด หด เหยียด คลาย การกระตุ้นให้กล้ามเนื้อทำงาน ส่งผลต่อระบบหัวใจและปอดทำงานได้ดีขึ้น โดยเน้นกำลังของการออกกำลังกายระดับปานกลาง เพื่อไม่ให้กระทบต่อกล้ามเนื้อหรือกำลังที่มีจำกัดของผู้สูงอายุ

พื้นที่บนเวทีและการแปรแถว ลักษณะการใช้เวทีนิยมใช้เวทีตามรูปแบบโรงละครแบบโพรซีนีเยียม(Proscenium theatre) ซึ่งเป็นโรงละครที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย มีอุปกรณ์ด้านการแสดงและอุปกรณ์ด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เช่น การจัดแสง เทคนิคพิเศษต่างๆ ลักษณะของโรงละครแบบนี้ คือ เปิดช่องด้านหน้าของเวทีที่มีกรอบ เป็นตัวช่วยกำหนดสายตาของผู้ชม พื้นที่เวทีแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ใช้ในการแสดง และส่วนที่เป็นพื้นที่เบื้องหลังฉาก ซึ่งการแสดงชุด แก้วกัลยา ไม่ได้ใช้ฉากประกอบการแสดง

6. อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจการเกิดสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยอย่างเต็มรูปแบบ มีแนวคิดต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุผ่านบทบาทของนาฏศิลป์ในรูปแบบการออกกำลังกายและความบันเทิงช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดสุขภาพกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดีมีความสุข กำหนดช่วงการแสดงออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เคลื่อนกายา จัดรูปแบบให้เป็นการอบอุ่นร่างกาย ด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวแบบง่ายๆ ใช้ทำนาฏศิลป์ไทย ท่าออกกำลังกาย เข้ามาผสมผสาน ช่วงที่ 2 ภูมิปัญญาวิถี เป็นขั้นตอนการออกกำลังกายเต็มรูปแบบแสดงท่าตามธรรมชาติในการประกอบอาหาร ทำนาฏศิลป์ประกอบบทร้องในจังหวะแร็ปและเสียงประกอบจังหวะในการทำอาหารแต่ละประเภท ช่วงที่ 3 เพลินชีวิตสำสม ถือเป็นช่วงผ่อนคลาย เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยทำนาฏศิลป์ผสมผสานท่าทางตามธรรมชาติ เพื่อช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ จากการออกแบบสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา เป็นไปตามกระบวนการหลักการคิดในการทำงานสร้างสรรค์จากกรอบคำอธิบายทางวิชาการในการประกอบสร้างงานศิลปกรรม (ศิลปวัตถุ-ศิลปะการแสดง) ของศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ราชบัณฑิต เพื่อวิเคราะห์ผลงานศิลปะ-วิจัย 7 ขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนฤดี ธาดาอานวยชัย, ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ และธนาพล ธนสถิตย์ (2562) ได้ศึกษาการวิจัยกระบวนการสร้างสรรค์ โดยเรื่องเล่าข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์ สุภาพยนตร์สั้น เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” ที่ใช้กระบวนการดังกล่าวในการวิจัย สำหรับผลงานสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา นำกรอบแนวคิดมาวิเคราะห์ผลงาน ดังนี้

1) การกำหนดแนวคิด มีการกำหนดแนวคิดระดับเป้าหมายและวัตถุประสงค์สำหรับผู้สูงอายุหรือผู้ที่ก้าวเข้าสู่วัยกลางคนการสร้างสรรค์การแสดงสอดแทรกด้วยการได้เคลื่อนไหวตามหลักการออกกำลังกาย โดยเน้นระดับปานกลางเหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นหลัก สอดคล้องกับ นิสา ชูชัยยะ

(2560) ได้ทำการวิจัยการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์ บำบัดเพื่อช่วยในการปรับตัวทางสังคมของ ผู้สูงอายุ แรกเข้าบ้านพักคนชรา กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาการจัดการ สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาระแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างกิจกรรม นาฏศิลป์ บำบัดเพื่อช่วยในการปรับตัวทางสังคม ของผู้สูงอายุแรกเข้าบ้านพักคนชรา กรณีศึกษา: ศูนย์พัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาระแห่งชาติ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาผลก่อน และหลังการใช้นาฏศิลป์ บำบัดเพื่อช่วยในการปรับตัวทางสังคม และศึกษาความพึง พอใจของ ผู้สูงอายุที่มีต่อกิจกรรมนาฏศิลป์ บำบัดเพื่อช่วยใน การปรับตัวทางสังคม

2) การออกแบบร่าง ออกแบบโดยการแบ่งกลุ่มผู้แสดงให้ชัดเจนตรงกับแนวคิดและเน้น ความน่าสนใจ คือ นำผู้สูงอายุมาเป็นผู้แสดง การออกแบบท่าทางจากท่านาฏศิลป์ ท่าออกกำลังกาย และท่าธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ศิลา (2546) ได้ทำวิจัยผลของโปรแกรมการ ออกกำลังกายโดยใช้ท่าประกอบเพลงพื้นเมืองอีสานประยุกต์ต่อความสามารถในการทรงตัวและ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาในหญิงสูงอายุ เป็นวิจัยที่เน้นการส่งเสริมสมรรถภาพในด้านความ แข็งแรงของกล้ามเนื้อเหยียดขา ความอ่อนตัวและการตอบสนองของเท้า

3) การพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยนำกลุ่มทำการเคลื่อนไหว 3 กลุ่ม มาทดลองจัดระเบียบให้ เป็นไปตามหลักออกกำลังกาย เกิดความสวยงามและน่าสนใจ การออกแบบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรีและเพลง อุปกรณ์ประกอบการแสดง พื้นที่ในการแสดง และ กระบวนท่า สอดคล้องกับ กัญชพร ต้นทอง (2557) ได้ทำวิจัย เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากคลื่นพายุ ชัดฝั่ง งานวิจัยนี้เป็นการบูรณาการความคล้ายคลึงกันของคลื่นพายุชัดฝั่งและการคลอตันบุตร ซึ่งเป็น ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยถ่ายทอดผ่านเทคนิคการเต้นนาฏศิลป์ร่วมสมัยและลีลารูปแบบที่พบ เห็นได้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การแสดงประสบความสำเร็จ คือ รูปแบบการสร้างสรรค์งานที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบและแนวคิดของการสร้างสรรค์งาน

4) การประกอบสร้าง คือการร้อยเรียงกระบวนท่าที่คิดสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามรูปแบบที่ กำหนด พบว่าในแต่ละกลุ่มท่ามีการใช้กล้ามเนื้อมัดต่างๆ ของร่างกาย ตั้งแต่ ใบหน้า ได้แก่การยิ้ม การใช้สายตา ศีรษะ เป็นการก้ม การเอียง การใช้ไหล่ แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า การใช้ลำตัว สะโพก ในการเคลื่อนไหวท่าทาง โดยการออกแบบสร้างสรรค์แต่ละท่านั้น ผู้วิจัยได้มีการให้ผู้แสดงทดลองใน หลายๆ รูปแบบ รวมถึงความซ้ำเร็วในการเคลื่อนไหว เพื่อให้เหมาะกับวัย อายุ ของผู้แสดง รวมถึง ความสวยงามในการแสดง เป็นไปตามทฤษฎีกายวิภาคศาสตร์เรื่องของกล้ามเนื้อ ถึงทฤษฎีของการ เคลื่อนไหวที่ใช้เป็นพื้นฐาน คือ การใช้พลัง(Energy) และการใช้พื้นที่(Space) สอดคล้องกับ ศรีนทิพย์ ดวนลี และกุสุมา เทพรักษ์ (2560) ได้ทำวิจัยนาฏศิลป์บำบัด แนวทางหนึ่งในการรักษา ผลการศึกษาพบว่า นาฏศิลป์บำบัด หรือ นาฏกรรมบำบัด(Dance Movement Therapy) นาฏศิลป์ บำบัดถูกนำไปใช้เพื่อการรักษาในหลายๆ ด้าน โดยนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันกับ ศิลปะการแสดง

ทางด้านนาฏศิลป์ ใช้การเต้นหรือการเคลื่อนไหวร่างกายที่เป็นอิสระที่มีความสัมพันธ์กับ อารมณ์ ความรู้สึก อาจมีดนตรีประกอบในการควบคุมจังหวะ มีผลงานวิจัยจำนวนมากนำทฤษฎีนาฏศิลป์ บำบัดไปช่วยพัฒนาบริหารกล้ามเนื้อ ช่วยพัฒนาการทรงตัวในผู้ป่วยพาร์กินสัน ช่วย พัฒนาการนอนหลับของผู้สูงอายุ

5) การเก็บรายละเอียด ผู้วิจัยพบว่า ท่านาฏศิลป์ของนาฏศิลป์ไทยสามารถใช้เป็นท่าบริหารอาการนิ้วล็อค ของผู้สูงอายุ อาทิ การกำมือ แบมือ การหักข้อมือขึ้นและลง การทำนิ้วมือเป็นวงกลมเหมือนการล่อแก้วของนาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับ กัญญาวิรุ์ เปี่ยมสีทอง, นพดล อินทร์จันทร์ และศรีรัฐ รักดิธินชิต (2561) ได้ทำวิจัยการบริหารกล้ามเนื้อในผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ บำบัด สำหรับชุมชนไทยพวน จังหวัดนครนายกพบว่า สามารถใช้แก้อาการนิ้วล็อคของผู้สูงอายุได้

6) การนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยได้นำผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นนำเสนอต่อสาธารณชน ด้วยสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อการนำเสนอการแสดงในรูปแบบปกติ ที่ต้องมีการรวมกลุ่มผู้ชมเป็นจำนวนมาก จึงเลือกวิธีที่เหมาะสมเพิ่มเติมคือปรับเป็นวิธีการลงทางช่องออนไลน์ ต่างๆ อาทิ ยูทูบ เฟสบุค ไลน์ เป็นต้น สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

7) การประเมินผลผู้วิจัยได้จัดรูปแบบการประเมินเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ ด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านการกีฬา การสาธารณสุข นาฏศิลป์ และดนตรี มาประเมินผลงาน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้การชื่นชมในด้านแนวคิดการออกแบบ สำหรับกลุ่มคนสูงอายุและข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อยอดต่อไปส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้ชมซึ่งได้เข้ามาชมผลงานตามช่องทางนำเสนอและประเมินผลออกมาในระดับดีมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา เป็นการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เพื่อใช้ในการออกกำลังกายและควบึง จากกระบวนการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างมีระบบคือ 1)เป็นการสร้างสรรค์ท่ากายบริหารจากท่านาฏศิลป์ไทยให้เข้ากับกลุ่มผู้สูงอายุ 2)สร้างสรรค์ท่าประกอบให้เข้ากับจังหวะเพลง 3)จัดกลุ่มท่าโดยออกแบบท่าที่มีการใช้กล้ามเนื้อมัดต่างๆ ของร่างกายเพื่อนำการออกกำลังกายระดับปานกลางเพื่อไม่ให้เกิดการกระทบต่อกล้ามเนื้อ กำลังของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดสุขภาพแข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดีผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งหลักการที่เป็นความรู้ใหม่สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนผังสรุปองค์ความรู้ใหม่นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สุขภาพของผู้ป่วยเป็นสิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขและกรมส่งเสริมสุขภาพให้ความสำคัญที่จะให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพที่ดี การออกกำลังกายของผู้สูงวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมให้ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา เน้นเฉพาะกลุ่มผู้สูงวัย ออกกำลังกายตามนโยบาย ของกระทรวงสาธารณสุข

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการนำหลักสำหรับการออกกำลังกายแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา ไปถ่ายทอดสู่ชุมชนต่างๆ จะทำให้ผู้ถ่ายทอดสามารถปฏิบัติทำนาฏศิลป์ง่ายๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ไปยังชุมชนและโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการสร้างสร้งงานด้านนาฏศิลป์ในรูปแบบบทบาทและภาพลักษณ์ของนาฏศิลป์ในการรับใช้สังคมด้านอื่นๆ จะเป็นการถ่ายทอดงานวิจัยด้านนาฏศิลป์แก่สังคมได้เป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กัญชพร ต้นทอง. (2557). **นาฏยศิลป์สร้างสรรค์จากคลื่นพายุซัดฝั่ง**. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญาวิรี เปี้ยนสีทอง, นกตล อินทร์จันทร์ และศรีรัฐ ภักดีธรรมา. (2561). การบริหารกล้านเนื้อใน ผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับชุมชนไทยพวน จังหวัดนครนายก. **วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม**. 6(1). 126-136.
- จารุวรรณ ศิลา. (2546). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำประกอบเพลงพื้นเมือง อีสานประยุกต์ต่อความสามารถในการทรงตัวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาใน หญิงผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตา ชูชัยยะ. (2560). การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์ บำบัดเพื่อช่วยในการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ แรกเข้าบ้านพักคนชรา กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาการจัดการ สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ วาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารวิชาการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 19(37). 166-176.
- มนฤดี ธาดาท่านวยชัย, ขวัญเรือน กิติวัฒน์ และธนาพล ธนสถิตย์. (2562). กระบวนการสร้างสรรค์ โดยเรื่องเล่าข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้น เรื่อง “สายไปเสียแล้ว”. **Siam Communication Review**. 18(24). 73-91.
- ศรินทิพย์ ดวนลี และกุสุมา เทพรักษ์. (2560). **นาฏยศิลป์บำบัด : แนวทางหนึ่งในการรักษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณและใคร่ขอขอบพระคุณโดยลำดับดังนี้ กราบขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้พิจารณาทุนสร้างสรรค์ ชุด แก้วกัลยา และอนุมัติการขยายช่วงเวลาในการดำเนินงานกราบขอบพระคุณ นางรัจนา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ ที่ปรึกษาโครงการสร้างสรรค์ รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โจรินสุขสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธนัญญกัทร นายปราโมทย์ ทักษิณ นางสาวเสาวลี แจ่มใจดี นางสาวสมทรง ภักดีนารถ และนางภูษลมาศ กล่อมจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์งาน รวมถึงเป็นผู้ประเมินผลงานคุณภาพงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้

การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี
ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี*
ENHANCING DESIRABLE PUBLIC HEALTH BEHAVIORS IN WORKING AGE 25-59 YEARS
OF AGE OF WANG SAM MO DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พนิดา เปาะสะเกต¹

Panida Posaget¹

โรงพยาบาลวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี¹

Wangsammo Hospital, Udon Thani Province, Thailand.¹

Email : panida08075@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงาน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านด้านการจัดการกับความเครียด ด้านการออกกำลังกาย ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .420, .275 และ .040 ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

รับประทานอาหารเสริมเพื่อบำรุงสุขภาพตามคำสั่งแพทย์สร้างเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพจัดช่องทางพิเศษให้กับวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ได้เข้าถึงบริการสุขภาพให้ความรู้มีบทบาทพัฒนาด้านสุขภาพจิตประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคุณภาพชีวิตที่ด้านจิตใจเพื่อความสุข พัฒนาวัยทำงานด้านสุขภาพจิตภาครัฐหรือเครือข่ายภาคีให้มีความสำคัญและความมั่นคงทางจิตใจในชีวิตทั้งจิตใจ อารมณ์และการดำเนินชีวิตกับความเครียดและการจัดการความเครียดให้คำปรึกษาช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและสนับสนุนแก้ปัญหาเมื่อเกิดความเครียดหรือจิตใจขาดสมดุลต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มีมากระตุ้นต่อสุขภาพอารมณ์สร้างบรรยากาศที่ทำงานให้มีความสุขที่เกิดจากการได้รับการกระทบจากสิ่งเร้าในการทำงานฝึกมองโลกในแง่ดีมองทุกอย่างไปในทางที่ดี

คำสำคัญ : 1. การเสริมสร้าง 2. พฤติกรรม 3. สุขภาพประชาชน 4. วัยทำงาน

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the promotion of desirable health behaviors among working people, 2) to study the factors influencing the promotion of desirable health behaviors among working people, and 3) to study the development guidelines for enhancing the desirable health behaviors of people in working age between 25-59 years old in Wang Sam Mo district, Udon Thani province. The sample group was people who had the right to vote in Wang Sam Mo district, Udon Thani province 397 people. The research tools were questionnaires and interview forms. The Statistics used in quantitative research were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis using sequential variable selection methods for discussion of results and qualitative data analysis using descriptive analysis.

The research found that: 1. Enhancing Desirable Public Health Behaviors in Working People Age 25-59 in Wang Sam Mo District Udon Thani Province Overall, it was found that the enhancement of desirable public health behaviors in working age was at a moderate level. 2. Value of weight, significance of factors influencing the enhancement of desirable public health behaviors in working age aged 25-59 years in Wang Sam Mo district. Udon Thani province Overall, all aspects of stress management were found to be, fitness, self-health responsibility the coefficients of the predictors

in raw scores (b) were .420, .275 and .040, respectively. 3. Guidelines for development of enhancing desirable public health behaviors in working age aged 25-59 years in Wang Sam Mo district, Udon Thani province. Should focuses on eating healthy food. Take health supplements as ordered by the doctor. Promote health care behaviors by participating in social activities related to exercise for health providing a special channel for working people aged 25-59 years to have access to health services. To provide knowledge about the development of mental health, coordinating with relevant departments for mental quality of life for happiness Developing working age in mental health, government or network partners give importance and psychological stability in life, both emotional and life, with stress and stress management. Provide appropriate counseling and support when dealing with stress or mental imbalance on stimuli or stimulants. Create a happy atmosphere at work caused by being affected by work stimuli. Practice optimism. Look at everything in a positive way.

Keywords : 1. Enhancement 2. Behavior 3. Public Health 4. Working Age

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วัยทำงานเป็นวัยที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ถือว่าเป็นกลไกขับเคลื่อนผลผลิตของเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นที่พักของคนในครอบครัว เป็นวัยที่ต้องการพลังงาน ความแข็งแรง ความกระฉับกระเฉงมีสมองที่ปลอดโปร่ง แต่เมื่ออายุมากกว่า 30 ปี ขึ้นไป ก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นกับร่างกาย ความแข็งแรงของโครงกระดูก กล้ามเนื้อ ก็จะเริ่มเสื่อมลงและมีโรคต่างๆ เข้ามารุมเร้าได้ง่าย เช่น โรคกระดูกพรุน โรคเลือด โรคหัวใจและยังก่อให้เกิดอาการต่างๆ ร่วมด้วย เช่น นอนไม่หลับ หงุดหงิดง่าย ขาดสมาธิ ขี้หลงขี้ลืม เวียนศีรษะ ใจสั่นเหนื่อยง่ายและโรคที่เกิดจากการทำงานวัยทำงานจึงควรต้องมีการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพที่ดีเพื่อเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ รวมทั้งความต้องการด้านการส่งเสริมสุขภาพของวัยทำงานจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในระยะยาว (Palank, 1991)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ทำให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบ เคร่งเครียด หรือการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด ไม่มีกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายปัญหาชีวิต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัจจุบันคนวัยทำงานกำลังเผชิญกับปัญหาในการทำงานในรูปแบบต่างๆ ที่รุมเร้าเข้าในชีวิตประจำวัน จากข้อมูลการสำรวจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า คนวัยทำงานส่วนใหญ่บริโภคอาหารหลักไม่ครบทั้ง 3 มื้อ รวมทั้งได้รับสารอาหารในแต่ละวันไม่ครบ 5 หมู่ มากกว่าวัยอื่นๆ อย่างชัดเจน ขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ แนวโน้มการสูบบุหรี่และดื่มสุราเพิ่มขึ้น ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ขาดทักษะการจัดการความเครียด พฤติกรรมไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคเรื้อรังประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง และเบาหวาน เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ มีระดับไขมันสะสมตามร่างกายสูงกว่าเกณฑ์เนื่องมาจากความอ้วนและการขาดการออกกำลังกาย (วิชัย เทียนถาวร, 2553)

พฤติกรรมดูแลสุขภาพคนวัยทำงานจึงควรตื่นตัว และหาแนวทางที่จะชะลอความเสื่อมของร่างกายด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิต ทั้งการออกกำลังกายการพักผ่อน และพิถีพิถันในการบริโภคอาหารมากกว่าวัยอื่นๆ ซึ่งการมีสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ของประชากรวัยทำงานย่อมทำให้การพัฒนาประเทศมีความมั่นคงนอกจากนี้เป็นการเตรียมพร้อมก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่พึงตัวเองให้ได้มากที่สุด และเป็นภาระต่อสังคมน้อยที่สุด ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มวัยทำงานที่จะมีบทบาทเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม ประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า (พรรณราย ทรัพย์ะประภา, 2548)

การประเมินและสำรวจความต้องการทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ ทั้ง 4 ด้านคือ กาย ใจ สังคม ปัญญาเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของกระบวนการสร้างสุขภาพวัยแรงงาน และเป็นขั้นตอนหนึ่งของการเฝ้าระวังทางสุขภาพที่เป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการกำหนดแนวทางการควบคุม และป้องกันการเกิดการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานวัยทำงานในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดมีจำนวนมาก และยังไม่มีการศึกษาเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีและแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงภาวะสุขภาพและความต้องการทางด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างครอบคลุม ให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นและสำคัญสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการด้านการส่งเสริมสุขภาพของวัยแรงงานในพื้นที่อย่างแท้จริงเป็นการนำไปสู่การวางแผนจัดการส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี สามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำชุมชน แล้วนำผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 อำเภอ ประกอบด้วย ตำบลหนองกุงทับม้า ตำบลหนองหญ้าไซ ตำบลบะยาว ตำบลผาสุก ตำบลคำโคกสูง ตำบลวังสามหมอ จำนวน 397 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน ครบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ

ประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงาน ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม จำนวน 10 คน ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเป็นค่า 1.00 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่น .852 และแบบสัมภาษณ์ แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการ สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอผู้นำชุมชนแต่ละ หมู่บ้านในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ ในการศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ความ ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ ประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน

การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชน ที่พึงประสงค์ในวัยทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านภาวะสุขภาพกาย	3.08	.17	ปานกลาง
2. ด้านภาวะสุขภาพจิต	3.01	.68	ปานกลาง
3. ด้านภาวะสุขภาพอารมณ์	3.11	.37	ปานกลาง
รวม	3.06	.37	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีโดยรวมทุกด้าน ด้านการจัดการกับความเครียด(X_4) ด้านการออกกำลังกาย(X_3) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพตนเอง(X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ(b) เท่ากับ .420, .275 และ .040 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รับประทานอาหารเสริมเพื่อบำรุงสุขภาพตามคำสั่งแพทย์ สร้างเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จัดช่องทางพิเศษให้กับวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ได้เข้าถึงบริการสุขภาพให้ความรู้มีบทบาทพัฒนา ด้านสุขภาพจิตประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคุณภาพชีวิตที่ด้านจิตใจเพื่อความสุข พัฒนาวัยทำงานด้านสุขภาพจิตภาครัฐหรือเครือข่ายภาคีให้ความสำคัญและความมั่นคงทางจิตใจในชีวิตทั้งจิตใจ อารมณ์ และการดำเนินชีวิตกับความเครียดและการจัดการความเครียดให้คำปรึกษาช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและสนับสนุนแก้ปัญหาเมื่อเกิดความเครียดหรือจิตใจขาดสมดุลต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้นต่อสุขภาพอารมณ์ สร้างบรรยากาศที่ทำงานให้มีความสุขใจที่เกิดจากการได้รับการกระทบจากสิ่งเร้าในการทำงานฝึกลมองโลกในแง่ดีมองทุกอย่างไปในทางที่ดี

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านพบว่าการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านภาวะสุขภาพอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านภาวะสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง และด้านภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Heuisug, et al. (2003) ศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของชาวเกาหลีที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 509 คน ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังในผลดีของการปฏิบัติบรรทัดฐานทางสังคม และอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพพฤติกรรมออกกำลังกายและการควบคุมน้ำหนักในระดับต่ำทั้งเพศหญิงและชาย พฤติกรรมตรวจสุขภาพประจำปีในเพศหญิงอยู่ในระดับต่ำ ส่วนเพศชายอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมบริโภคอยู่ในระดับดีทั้งเพศหญิงและชาย ด้านอายุพบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามีพฤติกรรมตรวจสุขภาพ การควบคุมน้ำหนักสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า และกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพดีกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า

6.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้านพบว่าด้านการจัดการกับความเครียด(X_4) ด้านการออกกำลังกาย(X_3) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพตนเอง(X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .420 .275 และ .040 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริศา และคณะ (2548) ได้ศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2547 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะสุขภาพด้านร่างกาย ได้แก่ ดัชนีมวลกาย ความดันโลหิต ระดับน้ำตาลในเลือด ระดับโคเลสเตอรอลในเลือด และระดับไตรกลีเซอไรด์ ในเลือดอยู่ในระดับปกติภาวะสุขภาพด้านจิตใจ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพจิต ไม่มีปัญหาด้านอาการทางกาย อาการวิตกกังวลและนอนไม่หลับ ความบกพร่องทางสังคมและการซึมเศร้าอย่างรุนแรง และมีความเครียดระดับปานกลาง พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านกิจกรรมทางกายและด้านโภชนาการอยู่ในระดับปานกลางภาวะสุขภาพด้านร่างกายกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน ภาวะสุขภาพทั่วไปและความเครียดกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน

6.3 แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รับประทานอาหารเสริมเพื่อบำรุงสุขภาพตามคำสั่งแพทย์ สร้างเสริมพฤติกรรมดูแลสุขภาพเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จัดช่องทางพิเศษให้กับวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ได้เข้าถึงบริการสุขภาพให้ความรู้มีบทบาทพัฒนาด้านสุขภาพจิตประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคุณภาพชีวิตที่ด้านจิตใจเพื่อความสุขภาพพัฒนาวัยทำงานด้านสุขภาพจิตภาครัฐหรือเครือข่ายภาคีให้ความสำคัญและความมั่นคงทางจิตใจในชีวิตทั้งจิตใจ อารมณ์ และการดำเนินชีวิตกับความเครียดและการจัดการความเครียดให้คำปรึกษาช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและสนับสนุนแก้ปัญหาเมื่อเกิดความเครียดหรือจิตใจขาดสมดุลต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้นต่อสุขภาพอารมณ์ สร้างบรรยากาศที่ทำงานให้มีความสุขใจที่เกิดจากการได้รับการกระทบจากสิ่งเร้าในการทำงานฝึกมองโลกในแง่ดีมองทุกอย่างไปในทางที่ดีซึ่งไม่สอดคล้องคล้อยกับงานวิจัยของ Kim, et al. (2004) ที่ได้ศึกษาผลของโครงการส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ ต่อการรับรู้ความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพในประเทศเกาหลี กลุ่มทดลองเป็นเจ้าหน้าที่จากศูนย์สุขภาพจำนวน 728 คนจาก 18 ศูนย์ ซึ่งได้เข้าร่วมโครงการสาธิตการส่งเสริมสุขภาพ และกลุ่มควบคุมเป็นเจ้าหน้าที่จากศูนย์สุขภาพ จำนวน 1,227 คนจาก 36 ศูนย์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถเพิ่ม

สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการอย่างเด่นชัด ขณะเดียวกันยังพบว่ามีความเครียดเกิดขึ้นกับกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากงานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นเพื่อให้โปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นในการเพิ่มเจ้าหน้าที่ในศูนย์เพื่อรับผิดชอบต่อโครงการ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายจัดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี นั้น ควรที่จะต้องยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองอย่างจริงจัง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุกๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและไม่เลือกความสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ความปลอดภัยที่ต้องให้ความสำคัญเสมอๆ ในบริบทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบาย มีแบบแผนในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี อย่างชัดเจน ซึ่งนำเอานโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 รมรณรงค์ให้บุคลากรเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องนำนโยบายการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

8.2.2 ผู้บริหารควรกำหนดการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี โดยมีแบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปรับใช้การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี อย่างเป็นรูปธรรม

8.2.3 ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายในจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ทั้งการพัฒนาให้สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

8.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการ เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการการประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานที่มีความสำคัญต่อวัยทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร.
- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2548). จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย เทียนถาวร. (2553). ตำราการสร้างเสริมสุขภาพแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพาณิชย์.
- สุธิตา ล่ำมั่ง และคณะ. (2548). ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของอาจารย์กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะพยาบาลศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Heuisug, J., L. Sunhee, O.A. Myong and H.J. Sang. (2003). Structural Relationship of Factor Affecting Health Promotion Behaviors of Korean urban Residents. **Health Promotion International**. 18(3). 229-237.
- Kim, et al. (2004). The attitudes of cancer patients and their families toward the disclosure of terminal illness. **Journal of clinical oncology**. 22(2). 307-314.
- Palank, C. L. (1991). Determinants of health-promotive behavior: A review of current research. **The Nursing Clinics of North America**. 26(4). 815-832.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพประชาชนที่พึงประสงค์ในวัยทำงานอายุระหว่าง 25-59 ปี ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่

ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน
ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี*

THE PARTICIPATION OF NETWORKING PARTNERS IN THE PREVENTION OF COMMUNITY
ACCIDENTS IN WANG SAM MO DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

เพ็ญพักตร์ พรชตะ¹

Penpak Pornchata¹

โรงพยาบาลวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี¹

Wangsammo Hospital, Udon Thani Province, Thailand.¹

Email : penpak30@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี จำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน ด้านบทบาทของภาคีเครือข่าย ด้านบทบาทของท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบเท่ากับ .596, .358 ตามลำดับ 3. แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุให้รางวัลประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎ

จรรยาบรรณแสดงความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดอุบัติเหตุตลอด 24 ชั่วโมงฝึกซ้อมอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัย จัดอบรมและจัดทำป้ายเตือนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุประชาชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจรรยาบรรณระเบียบร่วมกันในการปฏิบัติ จัดให้มีเวรยาม ติดตั้งป้ายเตือนตามจุดสำคัญต่างๆ ตัดต้นไม้ที่บดบังทัศนวิสัยหรือทุกเดือนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ปลุกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน มีความรับผิดชอบบนถนนเสมอเกี่ยวกับกฎหมายจรรยาบรรณภาคีเครือข่ายเผยแพร่กฎหมายจรรยาบรรณสู่ประชาชนประชาชนมีความตระหนักในการตอบนโยบายที่ขับเคลื่อนอย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. ภาคีเครือข่าย 3. การป้องกันอุบัติเหตุ 4. ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the level of participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo District Udon Thani province, 2) to study and analyze factors influencing participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo district, and 3) to study the guidelines for developing the participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo district, Udon Thani province. The sample group was people who had the right to vote in Wang Sam Mo district, Udon Thani province 397 people. The research tools were questionnaires and interview forms. The Statistics used in quantitative research were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis using sequential variable selection methods for discussion of results and qualitative data analysis using descriptive analysis.

The research found that; 1. The level of participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo district Udon Thani province, dependent variables, overall in all aspects, found that the participation level of network partners in community accident prevention was at a moderate level. 2. Weight of importance of factor variables influencing participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo district Udon Thani province Overall in all aspects, it was found that the role of network partners, local roles. The predictor coefficients in raw scores were .596, .358, respectively. 3. Guidelines for

developing the participation of network partners in community accident prevention in Wang Sam Mo district, Udon Thani province, Should campaign for people to take part in preventing accidents Rewarding citizens for obeying traffic rules. Express opinions from people in helping in case of accidents 24 hours a day, practicing accidents for safety. Organize training and create warning signs in the community. Government agencies come to provide knowledge about accident prevention; people have knowledge about traffic laws. There are rules in common practice. Arrange a guard Install warning signs at important points. Cut down trees that obscure visibility or monthly to monitor performance. Cultivate values of awareness and create awareness of accident prevention in the community Always be responsible on the road regarding traffic laws. Network partners disseminate traffic laws to the public People are aware of safely renewing their driver's licenses to prevent accidents.

Keywords : 1. Participation 2. Network Parties 3. Prevention of Accidents 4. Community

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อุบัติเหตุและเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด หรือโดยไม่ได้มีเจตนาให้เกิดขึ้น เป็นผลต่อความเสียหายแก่ทรัพย์สินและก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจที่อาจทำให้เกิดการสูญเสียได้ด้วย สามารถจำแนกได้ออกเป็นปลายประเภท อาทิเช่น อุบัติเหตุในเคหสถาน อุบัติเหตุจากสาธารณสถาน อุบัติเหตุจากธรรมชาติ และอุบัติเหตุจากการจราจร ทำให้ปัญหาอุบัติเหตุเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยที่ควรหาสาเหตุและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้มีการสำรวจอัตราการเสียชีวิตของคนไทย พบว่า สาเหตุที่ทำให้คนไทยเสียชีวิตสูงสุด 3 อันดับ ซึ่งหนึ่งในสาเหตุสำคัญสามอันดับคือ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากการจราจร รองลงมาจากโรคมะเร็งและโรคหัวใจ ซึ่งการเกิดอุบัติเหตุนี้ได้นำให้เกิดความสูญเสียในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลต่อทั้งรัฐบาล เอกชน และส่วนบุคคล ด้านสังคมและกำลังคนจากการสูญเสียชีวิต รวมทั้งความพิการจากการเกิดอุบัติเหตุซึ่งถือได้ว่า เป็นการขาดกำลังสำคัญของชาติ ด้านสุขภาพอนามัยและความสูญเสียทางด้านจิตใจที่ได้รับผลกระทบมาจากอุบัติเหตุ ซึ่งความสูญเสียเหล่านี้ได้นำให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยเน้นการพัฒนา โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีส่งผลให้การคมนาคมขนส่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการสร้างเส้นทางและผลิตรถเพื่อรองรับการพัฒนาของระบบคมนาคมมากขึ้น แต่การใช้เทคโนโลยีนั้นเป็นไปโดยปราศจากความรู้และคำนึงถึงความปลอดภัย ส่งผลให้เกิดความสูญเสียจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมหาศาล แต่ปัญหาเหล่านี้กลับไม่ได้รับความสนใจทั้งจาก

ภาครัฐและเอกชนในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ปัจจุบันการเสียชีวิตของคนไทยที่เกิดจากอุบัติเหตุมีผู้เสียชีวิตประมาณ 13,000 รายต่อปี คิดเป็นมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนเงินประมาณ 1.6 แสนล้านบาท ซึ่งนับว่า เป็นการสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมากและสูญเสียเปล่าโดยไม่เกิดประโยชน์ และโดยสรุปสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนนประกอบไปด้วยปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากหากเกิดความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมก่อให้เกิดอุบัติเหตุจราจรได้ คือ สภาพถนน ยานพาหนะ ผู้ใช้ทางและสภาพแวดล้อมซึ่งจะเกิดมากในพื้นที่ทั่วไป (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2554)

การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการบาดเจ็บ รวมไปถึงภาวะทุพพลภาพจากอุบัติเหตุทางถนนของคนไทย จากการศึกษาเรื่องอุบัติเหตุทางถนนในปัจจุบันพบว่า มีสาเหตุและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนโดยพิจารณาแล้วอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากหลายด้านเช่น ด้านวิศวกรรมทางถนนเกี่ยวกับเรื่องการสร้างถนนเพื่อรองรับการใช้รถใช้ถนน บริบทของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสภาพยานพาหนะ การบังคับใช้กฎหมาย ประการที่สำคัญคือ ผู้ขับขี่ยานพาหนะที่ขาดความระมัดระวังและพฤติกรรมของผู้สัญจรบนท้องถนนด้วยในปี 2552 องค์การอนามัยโลก(World Health Organization) ซึ่งเห็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations) ได้เสนอเอกสารผลการวิจัยสำคัญชื่อ Global Status Report On Road Safety Time For Action สะท้อนให้เห็นว่า มีประชาชนชาวโลก เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนในแต่ละปีรวมแล้วกว่า 1.2 ล้านคน หรือวันละกว่า 3,333 คน หรือชั่วโมงละประมาณ 139 คน หรือคิดเป็นนาทีละกว่า 2.3 คน และปีเดียวกันองค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีการจัดประชุม ณ กรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย โดยที่ประชุมล้วนให้ความสำคัญกับอุบัติเหตุบนทางถนน จนกระทั่งเกิดปฏิญญามอสโก โดยในเรื่องนี้ประเทศสมาชิกต่างเห็นพ้องร่วมกันกำหนดให้ปี ค.ศ. 2010-2020 เป็นทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน จากสถิติของสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนทั้งประเทศในปี พ.ศ.2552-2554พบว่า สาเหตุหลัก 5 อันดับแรกของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนคือ ขับรถเร็วเกินอัตราที่กำหนด ตัดหน้ากระชั้นชิด ตามกระชั้นชิด แซงรถผิดกฎหมาย และฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร ซึ่งสถิติดังกล่าวในปัจจุบันยังเป็นไปในทิศทางเดิม แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของคนไทยยังเป็นไปในรูปแบบเดิม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มีผลมาจากอุบัติเหตุทางถนนของประชาชนยังมีน้อยเหมือนเดิม (พิชัย ธาณิธนาพันธ์, 2549) ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เห็นความสำคัญในเรื่องแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน กำหนดให้ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินการตามกรอบปฏิญญามอสโก โดยตั้งเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของคนไทยลดลง ร้อยละ 50 หรือในอัตราที่ต่ำกว่า 10 คนต่อประชากรแสนคน และกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานในปี พ.ศ. 2554-2563 ต่อไป โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ กำหนดให้ปี 2554-2563 เป็นทศวรรษแห่ง

ความปลอดภัยทางถนน (Decade of Action for Road Safety) ตามที่ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนเสนอ บทบาทของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนจะต้องเกิดจากการดำเนินงานของชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคนในชุมชนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยอาจรวมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การมีส่วนร่วมมักจะเน้นความช่วยเหลือมากกว่าความถูกต้อง จึงเป็นการทำงานของประชาชนที่สนใจและสนับสนุนความถูกต้องและวิธีการแก้ปัญหาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ (รัชสกลิต สุจริต, 2554) ดังนั้นการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนจึงต้องเริ่มจากคนในชุมชนซึ่งในหลายพื้นที่มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนได้รับความสำเร็จ เกิดบทเรียนที่ประโยชน์สามารถปรับใช้ได้ในส่วนบริบทของพื้นที่อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมุ่งหวังให้เห็นกระบวนการทำงานของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชนบนทางถนนในชุมชนเพื่อให้การดำเนินการสามารถขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนทางถนนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานีสามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่อำเภอที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่น และผู้นำชุมชน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นการแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 1 อำเภอ ประกอบด้วย ตำบลหนองกุงทับม้า ตำบลหนองหญ้าไซ ตำบลบะยาว ตำบลผาสุก ตำบลคำโคกสูง ตำบลวังสามหมอ จำนวน 397 คน (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2542) คำนวนหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่(Yamane, 1973) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย นายกเทศบาลตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้านในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับประกอบการอภิปรายผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน

ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมป้องกันอุบัติเหตุ	3.06	.16	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก	2.93	.66	น้อย
3. ด้านการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน	3.05	.36	ปานกลาง
รวม	3.01	.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.01$ S.D.=.36) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมป้องกันอุบัติเหตุ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.16) ด้านการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน($\bar{X}=3.05$ S.D.=.36) และด้านการมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก($\bar{X}=2.93$ S.D.=.66) ตามลำดับ

5.2 คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 2 คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.329	.301		4.419	.000*	.737	1.920
ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน(X_1)	-.018	.105	-.010	-.172	.864	-.225	.189
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน(X_2)	.220	.046	.419	4.816	.230	.130	.310
ด้านบทบาทของท้องถิ่น(X_3)	.358	.062	.453	5.767	.000*	.236	.481

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P- value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ด้านบทบาทของภาคี เครือข่าย(X ₄)	.596	.098	.720	6.061	.000*	.403	.790
ด้านการสนับสนุนจาก ภาครัฐ(X ₅)	-.060	.162	-.029	-.373	.709	-.379	.258

SE_{est} = ±.22586
R = .824; R² = .678 ; Adj. R² = .675; F = 1999.192; p-value = 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่าด้านบทบาทของภาคีเครือข่าย(X₄) ด้านบทบาทของท้องถิ่น(X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ(b) เท่ากับ .596, .358 ตามลำดับ

5.3 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ควรรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุให้รางวัลประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎจราจรแสดงความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดอุบัติเหตุตลอด 24 ชั่วโมงฝึกซ้อมอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัย จัดอบรมและจัดทำป้ายเตือนในชุมชนหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุประชาชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจรมีกฎระเบียบร่วมกันในการปฏิบัติ จัดให้มีเวรยาม ติดตั้งป้ายเตือนตามจุดสำคัญต่างๆ ตัดต้นไม้ที่บดบังทัศนวิสัยหรือทุกเดือนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ปลุกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน มีความรับผิดชอบบนถนนเสมอเกี่ยวกับกฎหมายจราจรภาคีเครือข่ายเผยแพร่กฎหมายจราจรสู่ประชาชนประชาชนมีความตระหนักในการต่อบริบทปฏิบัติแบบอย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอสว่างสามหมอก จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมป้องกันอุบัติเหตุ ด้านการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน และด้านการมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณเจต สอพิมาย (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมายจังหวัดนครราชสีมาการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ประชากรที่ใช้ศึกษาจำนวน 10,704 คน กลุ่มตัวอย่างของประชากรจำนวน 392 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านวางแผนดำเนินงานการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการลงทุนและปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายด้านการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามเพศความคิดเห็นการมีส่วนร่วมเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่าง

6.2 คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่าด้านบทบาทของภาคีเครือข่าย ด้านบทบาทของท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบเท่ากับ .596, .358 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัช สร้อยมาลี (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาจุดเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุภายในพื้นที่ตำบลโบสถ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปีส่วนใหญ่ใช้เส้นทางเพื่อประกอบอาชีพโดยใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะในการเดินทางช่วงเวลาที่ใช้นานมากที่สุดคือเวลาเร่งด่วน (07.00-8.00 และ 15.00-16.00) ส่วนใหญ่ใช้เส้นทาง 4-6 ครั้ง/สัปดาห์และใช้ความเร็วในการขับรถยนต์หรือจักรยานยนต์ประมาณ 80-89 กิโลเมตร/ชั่วโมง ผลการศึกษาระดับความเหมาะสมของป้ายเครื่องหมายจราจรและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าระดับความเหมาะสมของไฟฟ้าแสงสว่างมีค่าสูงสุด ในขณะที่ระดับความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยสำหรับคนเดินเท้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุดผลการทดสอบความแปรปรวนพบว่าอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีผลต่อระดับความเหมาะสมของการมองเห็นป้ายจราจรและระดับตำแหน่งของเครื่องหมายจราจรอย่างมีนัยสำคัญ

6.3 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ควรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุให้รางวัลประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎจราจรแสดงความคิดเห็นจากประชาชนในช่วยเหลือกรณีเกิดอุบัติเหตุตลอด 24 ชั่วโมง ฝึกซ้อมอุบัติเหตุเพื่อความปลอดภัย จัดอบรมและจัดทำป้ายเตือนในชุมชนหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุประชาชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับ

กฎหมายจรรยาบรรณมีกฎระเบียบร่วมกันในการปฏิบัติ จัดให้มีเวรยาม ติดตั้งป้ายเตือนตามจุดสำคัญต่างๆ ตัดต้นไม้ที่บดบังทัศนวิสัยหรือทุกเดือนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ปลุกฝังค่านิยมให้มีจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน มีความรับผิดชอบบนถนนเสมอเกี่ยวกับกฎหมาย จรรยาบรรณเครือข่ายเผยแพร่กฎหมายจรรยาบรรณสู่ประชาชนประชาชนมีความตระหนักในการทอไบอนุญาโตใบขับชื้ออย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา เสียงสืงชาติ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมรถจักรยานยนต์ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลเลิดสิน ผลการศึกษาพบว่า 1)กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมรถจักรยานยนต์ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจรในระดับพอใช้ เจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการขับขี่ในระดับปานกลาง มีความพร้อมและมีการปฏิบัติในการขับขี่รถจักรยานยนต์ในระดับดี 2)กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่นๆไม่พบความแตกต่าง 3)กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสและประวัติการเคยมีอุบัติเหตุต่างกัน มีความพร้อมของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง 4)กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติในการขับขี่รถจักรยานยนต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนตัวแปรอื่นๆไม่พบความแตกต่าง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ด้านการมีส่วนร่วม ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยให้ทุกหน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในชุมชน เพื่อความปลอดภัยในชุมชนอย่างทั่วถึง

7.1.2 ผู้นำชุมชนหรือบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการกำวางแผนในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

7.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมป้องกันอุบัติเหตุผู้นำชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนอย่างชัดเจน โดยนำไปปฏิบัติต่อชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกควรกำหนดให้ภาคีเครือข่ายทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในอบรม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชนอย่างจริงจัง

7.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะอย่างปลอดภัยในชุมชน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุอย่างเป็นรูปธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน เชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง และครอบคลุมทั้งปัญหา และอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบในขับขี่ยานพาหนะอย่างปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชน ควรจะเพิ่มขนาดพื้นที่ทำการวิจัยในครั้งต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2554). **แผนที่นำทางเชิงกลยุทธ์ทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน พ.ศ.2554-2563**. กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและฝ่ายเลขานุการศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน.
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2546). **การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร.
- นิภา เสี่ยงสืบชาติ. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขี่ยานพาหนะของผู้ขับขี่ยานยนต์ แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลเลิดสิน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิวัช สร้อยมาลี. (2556). **การศึกษาจุดเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุภายในพื้นที่ตำบลโบสถ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภคสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2556). **การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชัย ธานีธนานนท์. (2549). **ถนนปลอดภัยด้วยหลักวิศวกรรม (Engineering Safer Roads)**. สงขลา : ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัชสทิธ สุจริต. (2554). **แนวทางการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดยโสธร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการป้องกันอุบัติเหตุชุมชนในเขตอำเภอวังสามหมอจังหวัดอุดรธานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย
และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN THE THAI LANGUAGE AND
ANALYTICAL THINKING ABILITY BY USING THE TALK MODEL
OF GRADE 12 STUDENTS

ประจักษ์ น้อยเหนือ¹, ศราวุธ รัตนปัญญา²

Prajak Noinuay¹, Sarayut Rattanapanya²

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี, กรุงเทพมหานคร^{1,2}

Suankularb Wittayalai Thonburi School, Bangkok, Thailand.^{1,2}

Email : 0213@mws.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model 2) เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน TALK Model จำนวน 6 แผน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย และ 3) แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (อัตนัย) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 2. หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้ 2. TALK Model 3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to develop the step of learning management of Talk Model, 2) to compare the achievement in the Thai language, 3) to Compare analytical thinking ability. The sample comprised 40 twelve-grade students at Suankularb Wittayalai Thonburi School during the second semester of the academic year 2021. Research instruments consisted of six lesson plans of TALK model, 30 questions of achievement test in Thai language, two questions of analytical thinking abilities evaluation form. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and independent t-test.

The results were as follows: 1. lesson plans of TALK MODEL are appropriate. (IOC=0.80). 2. The learning achievement is higher before receiving the instruction at a 0.5 significant level. 3) Student's analytical thinking abilities after using TALK Model were significantly higher than before the instruction at an .05 level.

Keywords : 1. Learning Management 2. TALK MODEL 3. Analytical Thinking 4. Learning Achievement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาในการทำวิจัย

แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ระบุว่า ประเทศไทยจะพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคตนั้นได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งโดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 4 มาตราที่ 22 ที่ระบุว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนสำคัญที่สุด ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สถานศึกษามุ่งจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จึงต้องมีการพัฒนาการ

จัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้ ความคิดจากการอ่านไปใช้พัฒนาตนและสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ ทำให้สามารถจำแนก แยะแยะสิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างมีหลักเกณฑ์ ตลอดจนสามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้ (สุวิทย์ มูลคำ, 2550) นอกจากนี้ความฉลาดในการคิดวิเคราะห์ (Analytical Intelligence) ยังสามารถช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญาอีกด้วย เนื่องจากธรรมชาติคนเราจะมีจุดอ่อนด้านความสามารถทางการคิดหลายประการ การคิดวิเคราะห์จะช่วยพัฒนาจุดอ่อนทางความคิดเหล่านั้น ให้กลายเป็นจุดแข็งที่สร้างประโยชน์ได้ (Sternberg, 1997)

การพัฒนาความคิดเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนไปสู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศต่อไป แต่จากผลการประเมิน PISA 2018 ของนักเรียนไทยพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 487 คะแนน) คณิตศาสตร์ 419 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) เมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2015 พบว่า ด้านการอ่านมีคะแนนลดลง 16 คะแนน ส่วนด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในการทดสอบทางสถิติถือว่าด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับรอบการประเมินที่ผ่านมา แต่ผลการประเมินด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (สุเมธ งามกนก, 2563) และจากการสำรวจสภาพปัญหาด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ด้วยการสังเกตบรรยากาศในการเรียนการสอน และทดสอบจากแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พบว่า ระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูนั้นนักเรียนไม่สามารถตอบคำถามที่แสดงออกถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ นอกจากนี้ผลคะแนนจากการทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์พบว่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 และจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยพบว่ามีค่าเฉลี่ย 68.10 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไทยอยู่ในระดับที่ควรเร่งพัฒนา อีกทั้งควรปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือการสอนเพื่อทำให้นักเรียนรู้จักเข้าใจตนเอง รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุรู้ผล เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ จะช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต หาความแตกต่างอย่างสมเหตุสมผล อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม อารมณ์ ความรู้สึกตามหลักเหตุและผล ครูจะต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน

สู่การคิดขั้นสูงจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติและมีสื่อหรือนวัตกรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพ และความสามารถของนักเรียน ครูต้องปรับบทบาทจากผู้บรรยาย ความรู้มาเป็นผู้ร่วมออกแบบกิจกรรม และสนับสนุนให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยี นำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้อง งานวิจัยระบุไว้ว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สามารถสอนได้ด้วยวิธีการ เทคนิคที่หลากหลาย เน้นการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวรวมเรียกว่า Active Learning ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางสมองตามทฤษฎีของ Bloom (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558) การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้นั้นมีทั้ง วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น บทเรียนประกอบเกม Generative Learning-Based Biological Module การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โครงงานเป็นฐาน ปัญหาเป็นฐาน และปรากฏการณ์เป็นฐาน (ชลธิชา พลชัย และไพโรจน์ เต็มเตชาตพิงค์, 2559; พงศธร มหาวิจิตร, 2560; พิมพ์รักษ์ เตชาธนะเกียรติ์ และอัญชลี ทองเอน, 2559; ศศิธร ปักกาโล, 2558; Prawita, Prayitno, & Sugiyarto, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับ Jarolimek & Parker (อาร์ม โพธิ์พัฒน์, 2550)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning มาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้จำนวน 4 ประเภทได้แก่ 1) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน(Activity-Based Learning) 2) การเรียนรู้แบบร่วมมือ(Co-operative learning) 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ(Learning by Doing) และ 4) การเรียนรู้อย่างมีความหมาย(Meaningful Learning) จากแนวคิด หลักการและเหตุผลดังกล่าว รวมทั้งเหตุผลที่ว่าไม่มีรูปแบบการสอนใดที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในทุกๆ ด้าน แต่เมื่อครูออกแบบ และเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ ดัดแปลงให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนและความสามารถของครู การส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพียงเท่านั้น แต่ต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและดัดแปลงให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมขึ้นมาเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนแต่ละคน (ประจักษ์ น้อยเหนือ, 2564) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2.1 พัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.2 เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วย TALK Model

2.3 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วย TALK Model

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพความเหมาะสมมีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี และครูผู้สอนได้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์โดยใช้ TALK Model และสอดคล้องตามแนวคิด Active Learning

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี จำนวน 14 ห้องเรียน จำนวนผู้เรียน 630 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอน TALK Model จำนวน 6 แผน ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง

0.8-1.0 2)แบบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเที่ยง ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และ 3)แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (อัตร้อย) จำนวน 2 ข้อ มีค่าความเที่ยง ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

6. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้

6.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (ด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน ด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน) มีค่า IOC เท่ากับ 0.8 แสดงว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 1

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อน-หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	P
ก่อนเรียน	40	30	17.43	2.12	17.25	.0000
หลังเรียน	40	30	23.48	2.33		

*นัยสำคัญระดับที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองอยู่ในระดับพอใช้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 17.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 2.12 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 23.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 2.33 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ 2

6.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อน-หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	P
ก่อนเรียน	40	10	5.40	1.01	14.88	.0000
หลังเรียน	40	10	8.00	0.68		

*นัยสำคัญระดับที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองอยู่ในระดับพอใช้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 5.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 1.01 และคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 8.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 0.68 แสดงว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

7.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ TALK Model ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.8 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model พัฒนาและดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ ตรงตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ดำเนินการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างถูกต้อง เป็นระบบ และน่าเชื่อถือ TALK Model มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ โดยองค์ประกอบที่ 3) กระบวนการจัดการเรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 T : Target บอกจุดมุ่งหมายในการเรียน ขั้นตอนที่ 2 A : Arouse กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 L : Learning by Doing นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และขั้นที่ 4 K : Knowledge Summarize สรุปความรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ Joyce and Weil (2009); ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่สรุปว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีทฤษฎีรองรับผ่านกระบวนการศึกษา

ค้นคว้า อาศัยข้อมูลต่างๆ ผ่านกระบวนการวิจัย สามารถส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นำไปใช้ในการแก้ปัญหาและมีความคิดสร้างสรรค์

7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดำเนินการการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้จนมีประสิทธิภาพ จนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ และมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากการสืบค้นผ่านอินเทอร์เน็ต ตลอดจนจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์และออกแบบวางแผนการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2557) ที่สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดได้นั้นสิ่งสำคัญคือต้องมีการจัดองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เป็นระบบโดยคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการจัดองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริงด้วยตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการค้นคว้า เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ พัทธวรรณ เกิดสมนึก (2554) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ PSQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับ ฉวีวรรณ เคยพุดชา (2561) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ RAJASEE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ RAJASEE สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสุภัทรวงค์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์ (2563) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทย และความสามารถในทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในเกณฑ์การจัดอันดับคุณภาพมากที่สุด

7.3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากทั้ง 4 ขั้นตอนล้วนสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 T : Target เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยนักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากการที่ผู้สอนอธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ให้ฟัง และผู้เรียนรับฟังด้วยความเข้าใจ จนผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางพุทธิปัญญาที่ได้เก็บไว้ในความทรงจำ และเกิดความตระหนักรู้ว่าความรู้เหล่านั้นสามารถนำมาใช้ในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Ausubel, David (1963) ที่กล่าวว่า เรียนรู้จะมีความหมายแก่นักเรียนหากการเรียนรู้นั้นสามารถ

เชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ มีการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่นักเรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของ ประจักษ์ น้อยเหนือ (2564) ที่พัฒนา 6 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นที่ 1 คือ กระตุ้นความคิด (A: Activating) : เป็นขั้นที่นักเรียนนำเข้าสู่บทเรียนโดยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เห็นความสำคัญของวรรณคดีไทย โดยใช้การสนทนา การตั้งคำถาม การยกตัวอย่าง การใช้กิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้เดิมก่อนการนำเสนอความรู้ใหม่ พร้อมแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้

ขั้นที่ 2 A : Arouse กระตุ้นความสนใจของนักเรียนในขั้นตอนนี้ครูสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายทั้งเกม เพลง คำถาม ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอสถานการณ์รอบตัวมาทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ และอยากที่จะค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2558) กล่าวว่า การนำเหตุการณ์หรือสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมาเป็นเรื่องจะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างสัมฤทธิ์ผล หากสิ่งเร้ามีความน่าสนใจเป็นพิเศษ อยู่ในความนิยมของนักเรียนยิ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเรียน ติดตามบทเรียน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2557) ได้ให้แนวคิดว่า ผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน เมื่อผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ จะสามารถนำนักเรียนไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 L : Learning by Doing เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนได้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ผ่านการทำกิจกรรม การลงมือปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ฝึกทำ ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ไปจนถึงค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือถนัดด้วยตนเอง เพื่อใช้เป็นแรงจูงใจและมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับ วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2562) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติไว้ว่า เป็นการสอนที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน และการนำเสนอข้อมูล ลักษณะการจัดการเรียนรู้ Active Learning นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาการคิดขั้นสูงของนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชดนัย จุ้ยชุม เกษรา

บ่าวเข้มซ้อย และศิริกัญญา แก่นทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชา ทักษะการคิด(Thinking Skills) ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่า ก่อนเรียนและมีความพึงพอใจต่อการเรียนแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ขั้นที่ 4 K : Knowledge Summarize สรุปความรู้ของนักเรียน เป็นขั้นตอนที่นักเรียน และครูร่วมกันตรวจสอบความเข้าใจการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน เช่น การนำเสนอการเขียนสะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่ง Pasi Silander เสนอแนะไว้ว่า ผลผลิตจาก กระบวนการเรียนรู้จะนำเสนอออกมาในรูปแบบงาน เช่น สไลด์ โปสเตอร์ คลิปวิดีโอ แผนผัง โครงงาน ละคร หรือจะนำเสนอเป็นนิทรรศการ ได้หลากหลายรูปแบบ(พงศธร มหาวิจิตร, 2560) เช่นเดียวกับ Erickson(1998) ที่ระบุว่า ผู้สอนจะต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่นักเรียน ได้เรียนรู้ รวมทั้งการเรียนรู้ด้านกระบวนการและทักษะที่ใช้ในการเรียนรู้ ด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อ เป็นการสรุปความรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2558) กล่าวว่า การ ประเมินความรู้ของนักเรียนจะต้องประเมินตามสภาพจริงที่เสริมพลังการเรียนรู้ของนักเรียนมุ่งเน้น การนำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียนรายบุคคล ไม่เน้นการตัดสินผลการเรียน โดยนักเรียนที่ได้รับการ ประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะมีพัฒนาการทางการเรียนรู้สูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการประเมินแบบ ตัดสิน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรใช้การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ชัดเจน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัด กิจกรรม เรียนรู้โดยใช้ TALK Model ให้ครอบคลุมทุกระดับชั้นเพื่อจะได้ร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชา ภาษาไทย และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

8.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการนำ TALK Model ไปใช้โดยมีการ ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง และมีกระบวนการนิเทศเข้าเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้จัดการเรียนรู้ด้วย TALK Model จนประสบความสำเร็จ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model

8.2.2 ก่อนเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model นั้น ครูผู้สอนจะต้องชี้แจงจุดประสงค์ และข้อตกลงให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน จะได้เป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยความหมาย อีกทั้งยังสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดระหว่างการจัดการเรียนรู้ได้

8.2.3 ครูควรจัดบรรยากาศในการเรียนให้เป็นกันเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนลงมือคิด ลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อคิดในการปฏิบัติกิจกรรม บทบาทของครูเป็นเพียงผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวก ตลอดจนสนับสนุนเสริมแรงทางบวกกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

8.2.4 ครูควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์มาส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จน้อยมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรใช้แบบแผนการทดลองแบบอื่นในการวิจัย เช่น วัดผลสัมฤทธิ์เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด การวัดพัฒนาการของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หรือนำไปวัดกับกลุ่มทดลองหลายกลุ่มเพื่อความน่าเชื่อถือที่มากขึ้น

8.3.2 ควรมีการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ TALK Model ไปพัฒนาความสามารถอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสังเคราะห์ เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ เคยพุดชา. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ RAJASEE เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย. วารสารจันทร์เกษมสาร. 24(47). 64-78.
- ชลธิชา พลชัย และไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E). GNRU รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 21 กรกฎาคม 2560. 772-783.
- เดชดนัย จุ้ยชุม เกษรา บ่าวเข้มซ้อย และศิริกัญญา แก่นทอง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชา ทักษะการคิด(Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning). คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- ทิตนา แหมมณี. (2557). รูปแบบการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- _____. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ น้อยเหนือ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 12(2). 90-104.
- พงศธร มหาวิจิตร. (2560). การเรียนกระตุ้นความคิดนวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์. วารสารสสวท. 46(409). 40-45.
- พัทธวรรณ เกิดสมนึก. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ PSQ4R สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์รัช เตชาธนะเกียรติ์ และอัญชลี ทองเฒ. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 7(6). 31-44.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 9(1). 135-145.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2558). การโค้ชเพื่อการรู้คิด. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- _____. (2558). หัวใจการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิธร ปักกาโล. (2558). การใช้ปัญหาเป็นฐานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). **ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี การสร้างความรู้ด้วยตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษ ที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ**. 6(1). 48-68.
- สุเมธ งามนก. (2563). อาเซียนปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต : คุณลักษณะผู้นำทางการศึกษาใน ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569). **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต**. 20(4). 79-92.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). **กลยุทธ์การสอนวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- อาร์ม โพธิ์พัฒน์. (2550). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์วิทยาศาสตร์และความสามารถวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเขียนแผนผังมโนคติ**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ausubel, David. (1963). **The Psychology of Meaningful Verbal Learning : An Introduction to School Learning**. New York : Grune & Stratton.
- Erickson. (1998). Source. **Journal of Marriage and Family**. 60(2). 277-292.
- Joyce, B., Weil, M., Calhoun, E. (2009). **Models of teaching**. 8th ed. Boston, MA : Pearson Education, Inc.
- Prawita, Prayitno, & Sugiyarto. (2019). Effectiveness of a Generative Learning Based Biology Module to Improve the Analytical Thinking Skills of the Students with High and Low Reading Motivation. **International Journal of Instruction**. 12(1). 1459–1476.
- Sternberg. (1997). **Successful intelligence**. New York : Plume.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนจาก ดร.ศรายุทธ รัตนปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ผู้บริหารนักวิชาการ “คนสำราญงานจึงสำเร็จ” เพราะความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีณ ชูชื่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีขันหมาก อาจารย์ ดร.กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ ดร.ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์ ดร.สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์ และ ดร.ศุภกร สอนสมุทร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบ มอบข้อเสนอแนะจนได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ เพราะความร่วมมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี อย่างดียิ่งงานวิจัยครั้งนี้จึงครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยศิลปากร 3 สถาบันการศึกษาอันทรงคุณค่าที่บ่มเพาะ ประสพการณ์ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงานแก่ผู้วิจัย ตลอดทั้งตำราผลงาน และเอกสารวิชาการของทุกท่าน ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา ก่อให้เกิดแนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3*
GOOD GOVERNANCE-BASED ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN SCHOOLS
UNDER VOCATIONAL INSTITUTE OF NORTHEAST REGION 3

นิกร คำลุม¹, กฤตยากร ลดาวัลย์²

Nikorn Kamlum¹, Kittiyakorn Ladawan²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตรอยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}

Email : marchnikorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 242 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที(t-test) และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรมด้านประสิทธิภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการตอบสนอง 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยเหตุส่วนดีและส่วนเสียและที่สำคัญต้องพยายามให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่องร่วมตัดสินใจและมีการกระจายอำนาจ

คำสำคัญ : 1. การบริหารงาน 2. หลักธรรมาภิบาล 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the Management condition of Good governance–based Administration of administrators in school under Vocational Institute of Northeast Region 3, 2) to compare the Good governance–based Administration of administrators in school under Vocational Institute of Northeast Region 3, and 3) to gather Management recommendations of Good governance–based administration of administrators in school under Vocational Institute of Northeast Region 3. The sample groups in this research were 242 instructors form 9 institutes of Vocational Education Northeastern Region 3. The instrument used for data collection was a five-level estimation scale questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the research were as follows: 1.The overall state of management condition of the good governance–based Administration of administrators in school under Vocational Institute of Northeast Region 3 was at a high level. Ranked from high to low averages were morality, ethics, efficiency, and the side with the lowest mean is response side 2. Comparison of opinions on good governance–based administration of administrators classified by gender, educational background and work experience by overall. And in each aspect, there was a statistically significant difference at the .05 level. 3. Suggestions and opinions must be based on good and bad reasons. The most importantly, try to get everyone involved so as to focus on the benefit of the public. The reason going consider revising, decision making and decentralized.

Keywords : 1. Administration 2. Good Governance 3. Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จึงกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยัง

คณะกรรมการและเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานับเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ และการบริหารของผู้บริหารจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องการบริหารที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิด นักวิชาการ องค์กรพัฒนาต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (รับขวัญ ภาคภูมิ, 2547) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะที่ดีที่จะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องยอมรับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่มีทฤษฎีและหลักการใดที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถนำมาใช้บริหารได้กับทุกสถานศึกษา แต่ถ้าสถานศึกษานั้น ๆ มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ทั้งยังใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ ในการนำเทคนิควิธีทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่หลากหลายมาบูรณาการหรือปรับใช้กับการบริหาร จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์สถานที่ ระยะเวลา และปัจจัยแวดล้อม จึงจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544) หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีภารกิจหลักประการหนึ่งของสำนักงาน ก.พ.ร. คือ การส่งเสริมให้ระบบราชการไทยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและประชาชนตามเจตนารมณ์ของมาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(GG Framework) ซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย ดังนี้ 1)การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่(New Public Management) ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ(Efficiency) หลักประสิทธิผล(Effective) และหลักการตอบสนอง(Responsive) 2)ค่านิยมประชาธิปไตย(Democratic Value) ประกอบด้วยหลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้(Accountability) หลักความเปิดเผย/โปร่งใส(Transparency) หลักนิติธรรม(Rule of Law) และหลักความเสมอภาค(Equity) 3)ประชารัฐ(Participatory State)

ประกอบด้วยหลักการกระจายอำนาจ(Decentralization) และหลักการมีส่วนร่วม/การมุ่งเน้นฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) 4)ความรับผิดชอบทางการบริหาร(Administrative Responsibility) ประกอบด้วยหลักคุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics)

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้สถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กำหนดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขึ้นจึงทำให้เกิดคำถามว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีความสอดคล้องหรือไม่ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดขึ้นไว้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับใดตลอดจนศึกษาหาข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

3.3 ได้ข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

3.4 ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้าราชการครู จำนวน 242 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และค่าการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านประสิทธิภาพ	4.45	0.57	2	มาก
2. ด้านประสิทธิผล	4.43	0.60	4	มาก
3. ด้านการตอบสนอง	4.38	0.61	9	มาก
4. ด้านภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้	4.41	0.61	8	มาก
5. ด้านเปิดเผย/โปร่งใส	4.43	0.62	5	มาก
6. ด้านหลักนิติธรรม	4.44	0.61	3	มาก
7. ด้านความเสมอภาค	4.44	0.61	3	มาก

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
8. ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ	4.42	0.59	6	มาก
9. ด้านการกระจายอำนาจ	4.42	0.62	7	มาก
10. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.47	0.56	1	มาก
รวม	4.43	0.60	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำได้แก่ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.56) รองลงมาด้านประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการตอบสนอง ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.61)

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า จำแนกตามเพศ โดยรวมและด้านประสิทธิผล ด้านการตอบสนอง ด้านภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ ด้านเปิดเผย/โปร่งใสด้านหลักนิติธรรมด้านความเสมอภาค ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านการกระจายอำนาจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านประสิทธิภาพ และด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า ควรศึกษาผลกระทบของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้การปฏิบัติงานให้ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างยั่งยืน สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงว่า การบริหารงานของผู้บริหารงานในปัจจุบัน มีผลกระทบต่อธรรมาภิบาลด้านอื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ค่านิยมประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ความรับผิดชอบต่อการบริหาร

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

6.1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผู้บริหารมีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ ด้านหลักนิติธรรม ด้านความเสมอภาค ด้านประสิทธิผล ด้านเปิดเผย/โปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติด้านการกระจายอำนาจ ด้านภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการตอบสนอง ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน และมีระเบียบวินัยมีความอดทนอดกลั้นและมีอารมณ์หนักแน่นมั่นคงผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ได้ผลงานที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับเป้าหมายงบประมาณและเวลาที่ใช้ไปมีการนำข้อมูลสารสนเทศเป็นหลักฐานสำคัญในการบริหารงานสามารถแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานหรือแก้ไขปัญหาคณะหน้าที่เกิดขึ้นจากการทำงานของหน่วยงานผู้บริหารมีการกำหนดขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนมีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรมเสมอ และไม่เลือกปฏิบัติมีการเผยแพร่ข่าวสาร และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานผู้บริหารมีการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการปฏิบัติอย่างทัดเทียมกันมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ของสถานศึกษามีความเป็นธรรม เสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ สามารถป้องกันคนดีลงโทษคนไม่ดีเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญห และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการบริหารงานผู้บริหารมีผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายของแผนการปฏิบัติงานตามงบประมาณที่ได้รับมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานมีการติดตามประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบผู้บริหารมีระบบตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงานมีการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสมมีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้องผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองได้มีการใช้กระบวนการตัดสินใจ จากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนและนำไปปรับปรุงการบริหารงานผู้บริหารมีการกำหนดภาระหน้าที่หรือขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงาน และมอบหมายงานแก่บุคลากรในหน่วยงานได้เหมาะสมกับปริมาณ และคุณภาพของงานที่ทำมีการมอบหมายและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินให้แก่บุคลากรในหน่วยงานมีการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงาน มีส่วนในการตัดสินใจเบื้องต้นและนำไปปรับปรุงการบริหารงานผู้บริหารมีระบบให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเองมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างทัดเทียมกันมีความสำนึก

ในความรับผิดชอบหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบ และรับชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (2562) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม(Rule of Law) รองลงมาคือ หลักการตรวจสอบได้/มีการรับผิดชอบ(Accountability) หลักการกระจายอำนาจ(Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม(Participation)หลักประสิทธิผล(Effectiveness) หลักการตอบสนอง(Responsiveness) หลักเปิดเผย/โปร่งใส(Transparency) หลักประสิทธิภาพ/คุณค่า(Efficiency/Value for Money) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ(Consensus Oriented) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความเสมอภาค(Equity) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำรณ โชนะโชติ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยมหิดลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งชำนาญการ/งานประเภทของผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานที่สังกัดที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล ด้านการตอบสนอง ด้านภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ ด้านเปิดเผย/โปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านความเสมอภาค ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนักจึงทำให้มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัยรัฐ หมั่นดวง (2562) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน

มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารงานท้องถิ่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพสมรส ต่างกัน มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานท้องถิ่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก ประสบการณ์เดิมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการของการรับรู้การรับรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่สะสมไว้ในสมองเป็นเครื่องช่วยในการแปล ดังนั้นการรับรู้จะถูกต้อง ผิดพลาด หรือชัดเจนมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลมีอยู่ อย่างไรก็ดีตามประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันของแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับวัยและการเรียนรู้จากสังคมที่ต่างกนเป็นสำคัญด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำณ โชนะโชติ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยมหิดลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งชำนาญการ/งานประเภทของผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สรุปได้ตามค่าน้ำหนัก คือ 1)ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2)ด้านประสิทธิภาพ 3)ด้านหลักนิติธรรม 4)ด้านความเสมอภาค 5)ด้านประสิทธิผล 6)ด้านเปิดเผย/โปร่งใส 7)ด้านการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ 8)ด้านการกระจายอำนาจ 9)ด้านภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ 10)ด้านการตอบสนอง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้รับทราบ

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน ให้ชุมชนหรือบุคลากรในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และให้เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

8.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โดยใช้หลักไตรสิกขา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และการทำงานของกลุ่มอื่นๆ ภายในวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างยั่งยืน เช่น นักเรียน นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ธุรการ เป็นต้น

8.2.2 นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นบ้าง เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก(Depth-interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียด ตรงประเด็น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

8.2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงว่า การบริหารงานของผู้บริหารงานในปัจจุบัน มีผลกระทบต่อธรรมาภิบาลด้านอื่นๆ หรือไม่ อย่างไรเช่น จรรยาบรรณของผู้บริหารและครู ส่งผลกระทบต่อธรรมาภิบาลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา

8.3.2 สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ค่านิยมประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ความรับผิดชอบทางการบริหาร

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ร.ส.พ..
- คำรณ โสณะขัตติ. (2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 11(2). 136-149.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์. (2562). การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2562). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มจร. 6(1). 255-270.
- รับขวัญ ภาณุภูมิ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษากับสภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา
กำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกำแพงเพชร.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบัน
การอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง
จาก พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตร ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนให้
คำแนะนำอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณ
พระครูชัยรัตนกร, ดร., ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ
และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทำให้เครื่องมือในการวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ
ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ครู อาจารย์ และ
บุคลากรทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบข้อมูลแบบสอบถาม ขอขอบคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตร
และอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร ที่ได้
อบรมสั่งสอนมา ตลอดจนเจ้าของผลงาน ตำรา และเอกสารวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาจน
ก่อให้เกิดแนวความคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นนักศึกษาปริญญาโท
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้อกำลังใจ และให้ความ
ช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ครอบครัว และผู้มีอุปการคุณ
ทุกท่านเพื่อนพ้องสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำแนะนำตลอดจนทุก
ท่านที่มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ในจังหวัดชลบุรี*
CONSUMERS' WILLINGNESS TO PAY FOR ORGANIC VEGETABLES IN CHONBURI PROVINCE

เอกภาคย์ หงษ์สา¹, มานะ ลักขม็อรุณทัย²
Ekkaphark Hongsa¹, Mana Luksamee-Arunothai²
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{1,2}
Kasetsart University, Thailand.^{1,2}
Email : Ekkaphark.h@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์นั้นใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกและประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ โดยใช้วิธีการสมมติสถานการณ์ด้วยรูปแบบการตั้งคำถามปลายเปิดแบบถามรอบเดียว โดยนำรูปแบบ Payment Card มาประยุกต์ร่วมด้วย

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีมูลค่าความเต็มใจจ่ายสูงสุดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 65, 60, 60 และ 65 บาท ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยราคาสูงสุดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 67.70, 62.75, 63.28 และ 68.06 บาท ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคทั้ง 4 ชนิดในเชิงบวกจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ เพศหญิงอายุ ประสบการณ์ในการซื้อผักสดอินทรีย์ และความกังวลในสารเคมีตกค้างในผักซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย จะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการตลาดผักอินทรีย์สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

คำสำคัญ : 1. ความเต็มใจจ่าย 2. ผักสดอินทรีย์ 3. ชลบุรี

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to estimate the willingness of customers to pay a price premium for organic vegetables in Chonburi province, 2) to study the factors determining a price premium for organic vegetables in Chonburi province. Responses from 400 sample participants in Chonburi Province were collected using questionnaires. Logistic regression analysis is used in this study to determine the factors affecting the payment of a price premium of organic vegetables in Chonburi province using the contingent valuation method-CVM, with open-ended single bounded estimation and payment card approaches.

The results of the research were as follows: 1. the study for the first objective show that the highest value of willingness to pay was expressed toward organic per kilogram at 65, 60, 60 and 65 baht, respectively. The highest average prices paid per kilogram were 67.70, 62.75, 63.28 and 68.06 baht, respectively. 2. Four independent variables were found to have a positive effect on the willingness of customers to pay for four different fresh organic vegetables, namely female, age, experience of buying organic vegetables and concerns about pesticide residue in vegetables. The findings of this research can be used to aid the implementation of fresh organic vegetable policies in Thailand, particularly in Chonburi province.

Keywords : 1. Willingness to Pay 2. Fresh Organic Vegetables 3. Chonburi Province

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์สอดคล้องกับกระแสตลาดโลกเพราะเป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของภาคตะวันออกได้มีการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติมาสู่แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด) ซึ่งเป็นตลาดใหม่ที่น่าสนใจและใกล้แหล่งผลิตโดยมุ่งหวังจะส่งเสริมให้เกษตรกรอินทรีย์เข้าสู่ตลาดนี้เพราะตลาด EEC ของประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียนสามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย (ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560–พ.ศ. 2564, 2560)

จากความสำคัญทางเศรษฐกิจของสินค้าผักสดอินทรีย์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคเกิดการตื่นตัวใส่ใจในเรื่องของอาหารสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดตลาดเขียวหรือผู้ผลิตอาหารปลอดสารเคมีมากขึ้น อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาเรื่องความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ในจังหวัดชลบุรี อาทิเช่น ชนิตา พันธุ์ณี และรภัสสรณ์ คงนजारอนันต์ (2555) หน่วยวิจัยยุทธศาสตร์การเกษตร ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2559) และธนาภา เกตุรัตนกุล (2561) เนื่องจากจังหวัดชลบุรีเป็นตลาดใหม่ที่ที่น่าสนใจ และใกล้แหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มเติบโตเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งหวังจะส่งเสริมให้เกษตรกรอินทรีย์เข้าสู่ตลาด ประกอบกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกจึงมีจำนวนประชากรทั้งคนไทยและคนต่างชาติที่มีกำลังซื้ออย่างมาก ทั้งนี้เพื่อที่จะทราบว่ามีการจ่ายอะไรบ้างที่กำหนดความเต็มใจจ่ายซื้อผักสดอินทรีย์ และเพื่อทราบมูลค่าความเต็มใจจ่ายของบุคคลสำหรับการซื้อผักสดอินทรีย์ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการและเกษตรกรในการวางแผนการบริหารและพัฒนาผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ให้สอดคล้องกับผู้บริโภค รวมทั้งภาครัฐบาลและประชาชนที่จะหันมาให้ความสำคัญกับการผักสดอินทรีย์ และกำหนดราคาได้เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง และผักกะหล่ำปลี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการภาคเอกชน เครือข่ายประชาสังคม หรือผู้ที่สนใจใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจผลิต การตั้งราคาผักสดอินทรีย์

3.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแนวทางการส่งเสริมการผลิต การตลาด กำหนดราคา จัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอินทรีย์ให้บรรลุผลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรีที่เคยซื้อสินค้าผักสดอินทรีย์ เป็นผู้บริโภคลินค้าผักสดเกษตรอินทรีย์เพื่อการบริโภคเอง จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยแบ่งเป็น

3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ตลาดสดเมืองใหม่ชลบุรี เซ็นทรัลชลบุรี และแม็กโคร สาขาชลบุรี จำนวน 150 คน อำเภอศรีราชา ได้แก่ โรบินสันศรีราชา เจพาร์คศรีราชา จำนวน 100 คน และอำเภอบางละมุง จำนวน ได้แก่ เทอร์มินอล 21 พัทยา แหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์อินทรีย์เมืองพัทยา 150 คน การวิเคราะห์ข้อมูล 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเหตุผลและรูปแบบในการซื้อผักสดอินทรีย์ จากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ซื้อผักสดอินทรีย์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 3) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์จะใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก แบบ Binary Logistic ซึ่งเหมาะสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม(Y) และตัวแปรอิสระ(X) จะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรเชิงกลุ่มก็ได้(กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์นั้นกำหนดให้ผลของความเต็มใจจ่ายเป็นตัวแปรตาม(Y) ที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า คือ $Y = 1$ คือ เต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มซื้อผักสดอินทรีย์ และ $Y = 0$ คือ ไม่เต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มซื้อผักสดอินทรีย์ และกำหนดให้ตัวแปรอิสระ(X) ที่คาดว่าจะมีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักอินทรีย์ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว (2) ปัจจัยด้านพฤติกรรมของส่วนบุคคล ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอยู่เสมอ ความกังวลในสารเคมีตกค้างในผักประสบการณ์ในการซื้อผักสดอินทรีย์ความถี่ในการซื้อผักสดอินทรีย์ปริมาณการซื้อผักสดอินทรีย์ช่องทางการซื้อผักสดอินทรีย์และการประชาสัมพันธ์

ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดตัวแปรอิสระ(X) เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ มีหลายตัวแปร โดยขนาดของอิทธิพลปัจจัยย่อย(X) สามารถบอกด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ(β) สามารถประมาณค่าความน่าจะเป็นของความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ ในรูปสมการทั่วไปได้ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 \text{GENDER} + \beta_2 \text{AGE1} + \beta_3 \text{AGE2} + \beta_4 \text{AGE3} + \beta_5 \text{STATUS} + \beta_6 \text{EDU1} + \beta_7 \text{EDU2} + \beta_8 \text{EDU3} + \beta_9 \text{CAREER1} + \beta_{10} \text{CAREER2} + \beta_{11} \text{CAREER3} + \beta_{12} \text{CAREER4} + \beta_{13} \text{INC1} + \beta_{14} \text{INC2} + \beta_{15} \text{INC3} + \beta_{16} \text{INC4} + \beta_{17} \text{INC5} + \beta_{18} \text{HS1} + \beta_{19} \text{HS1} + \beta_{20} \text{HS1} + \beta_{21} \text{FREQUENCY1} + \beta_{22} \text{FREQUENCY2} + \beta_{23} \text{FREQUENCY3} + \beta_{24} \text{LSTYLE} + \beta_{25} \text{WORRY} + \beta_{26} \text{EXP} + \beta_{27} \text{Q} + \beta_{28} \text{CHA} + \beta_{29} \text{ADS} + e$$

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์

ชื่อตัวแปร	คำจำกัดความของตัวแปร
Y	Y = 1 คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ Y = 0 คือ ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์
GENDER	เพศ ; หญิง = 1, ชาย = 0
AGE	อายุ(ปี) โดยที่ AGE1 คือ 20 – 30 ปี= 1 ไม่ใช่ = 0 AGE2 คือ 31-40 ปี= 1 ไม่ใช่ = 0 AGE3 คือ 41 – 50 ปี= 1 ไม่ใช่ = 0 AGE4 คือ 51 ปีขึ้นไป= 1 ไม่ใช่ = 0
STATUS	สถานภาพ; สมรส = 1, โสด = 0
EDU	ระดับที่สำเร็จการศึกษาสูงสุด โดยที่ EDU1 คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี= 1 ไม่ใช่ = 0 EDU2 คือ ปริญญาตรี= 1 ไม่ใช่ = 0 EDU3 คือ สูงกว่าปริญญาตรี = 1 ไม่ใช่ = 0
CAREER	อาชีพ โดยที่ CAREER1 คือ ข้าราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ, พนักงานราชการ = 1 ไม่ใช่ = 0 CAREER2 คือ พนักงานบริษัทเอกชน= 1 ไม่ใช่ = 0 CAREER3 คือ ธุรกิจส่วนตัว, เจ้าของกิจการ= 1 ไม่ใช่ = 0 CAREER4 คือ นักศึกษา = 1 ไม่ใช่ = 0
INC	รายได้ส่วนตัวเฉลี่ย (บาทต่อเดือน) โดยที่ INC1 คือ ต่ำกว่า 15,000 บาท= 1 ไม่ใช่ = 0 INC2 คือ 15,001 – 25,000 บาท= 1 ไม่ใช่ = 0 INC3 คือ 25,001 – 35,000 บาท= 1 ไม่ใช่ = 0 INC4 คือ 35,001 – 45,000 บาท= 1 ไม่ใช่ = 0 INC5 คือ มากกว่า 45,001 บาท= 1 ไม่ใช่ = 0
HOUSEHOLD SIZE	จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน) โดยที่ HS1 คือ 1-2 คน = 1 ไม่ใช่ = 0 HS2 คือ 3-4 คน = 1 ไม่ใช่ = 0 HS3 คือ มากกว่า 4 คน = 1 ไม่ใช่ = 0

ชื่อตัวแปร	คำจำกัดความของตัวแปร
FREQUENCY	ความถี่ในการซื้อผักสดอินทรีย์ต่อสัปดาห์ (ครั้ง) โดยที่ FREQUENCY 1 คือ ทุกวัน = 1 ไม่ใช่ = 0 FREQUENCY 2 คือ 1-2 ครั้ง = 1 ไม่ใช่ = 0 FREQUENCY 3 คือ 3-4 ครั้ง = 1 ไม่ใช่ = 0
LSTYLE	ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอยู่เสมอ (คะแนน)
WORRY	ความกังวลในสารเคมีตกค้างในผัก (คะแนน)
EXP	ประสบการณ์ในการซื้อผักสดอินทรีย์ (คะแนน)
Q	ปริมาณในการซื้อผักสดอินทรีย์ (คะแนน)
CHA	ช่องทางการจัดจำหน่ายผักสดอินทรีย์ (คะแนน)
ADS	การประชาสัมพันธ์มีผลต่อการซื้อผักสดอินทรีย์ (คะแนน) มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน

4)การวิเคราะห์การประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ ผู้วิจัยนำวิธีการประเมินมูลค่า CVM ด้วยการตั้งคำถามปลายเปิด(Open-ended) แบบถามรอบเดียว(Single Bounded) โดยนำรูปแบบ Payment card มาประยุกต์ร่วมด้วยการเสนอราคาเพื่อประกอบการพิจารณาให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบตามราคาที่ผู้วิจัยเสนอ หรือไม่เลือกจากราคาที่ผู้วิจัยเสนอก็ได้ แต่ให้ตอบเพียงหนึ่งคำตอบที่เป็นจำนวนเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามเต็มใจจ่ายสูงสุดเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ เก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ซื้อผักสดอินทรีย์

5. ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แบ่งเป็นผักสดอินทรีย์ 4 ชนิด ได้แก่ ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง และผักกะหล่ำปลี นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักคะน้าอินทรีย์

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
GENDER	.412	.266	2.401	1	.121	1.510
AGE1	.116	.478	.059	1	.808	1.123
AGE2	.285	.415	.472	1	.492	1.330
AGE3	.348	.372	.875	1	.350	1.416
STATUS	-.703	.286	6.036	1	.014**	.495
EDU1	-.242	.583	.173	1	.677	.785
EDU2	-.212	.246	.740	1	.390	.809
CAREER1	.738	.708	1.086	1	.297	2.092
CAREER2	.851	.727	1.372	1	.241	2.342
CAREER3	.019	.709	.001	1	.979	1.019
INC1	-.986	.511	3.719	1	.054	.373
INC2	-.664	.396	2.808	1	.094	.515
INC3	-.550	.371	2.200	1	.138	.577
INC4	-.652	.380	2.944	1	.086	.521
HS1	-.008	.310	.001	1	.980	.992
HS2	-.188	.283	.439	1	.508	.829
FREQUENCY1	-.410	.602	.464	1	.496	.664
FREQUENCY2	-.682	.380	3.222	1	.073	.505
LSTYLE	-.167	.181	.845	1	.358	.846
WORRY	-.033	.171	.037	1	.847	.967
EXP	.584	.180	10.513	1	.001***	1.793
Q	-.408	.169	5.838	1	.016**	.665
CHA	.000	.146	.000	1	.999	1.000
ADS	-.122	.148	.677	1	.411	.885
Constant	1.312	1.026	1.636	1	.201	3.715

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกของผักคะน้าอินทรีย์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ

.01 และ .05 คือ สถานภาพสมรส, ประสบการณ์ในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ และปริมาณในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ โดยที่เมื่อผู้บริโภคมีสถานภาพสมรส จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ลดลงร้อยละ 50 เมื่อผู้บริโภคมีประสบการณ์ในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.79 เท่าและเมื่อผู้บริโภคซื้อผักคะน้าอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 กิโลกรัม จะทำให้ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ลดลง ร้อยละ 33

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักกางดุ้งอินทรีย์

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
GENDER	.717	.270	7.033	1	.008***	2.047
AGE1	.994	.491	4.096	1	.043**	2.701
AGE2	.794	.422	3.548	1	.060	2.213
AGE3	.570	.377	2.291	1	.130	1.769
STATUS	-.599	.290	4.255	1	.039**	.550
EDU1	-.504	.595	.719	1	.396	.604
EDU2	.246	.248	.984	1	.321	1.279
CAREER1	1.170	.687	2.906	1	.088	3.224
CAREER2	.984	.704	1.953	1	.162	2.676
CAREER3	-.172	.687	.063	1	.802	.842
INC1	-.720	.517	1.938	1	.164	.487
INC2	-1.156	.404	8.180	1	.004***	.315
INC3	-.774	.376	4.226	1	.040**	.461
INC4	-.732	.381	3.694	1	.055	.481
HS1	-.011	.313	.001	1	.973	.989
HS2	.251	.285	.777	1	.378	1.285
FREQUENCY1	-.060	.607	.010	1	.921	.942
FREQUENCY2	-.684	.385	3.155	1	.076	.505
LSTYLE	-.304	.188	2.627	1	.105	.737
WORRY	.017	.174	.009	1	.923	1.017
EXP	.425	.174	5.943	1	.015**	1.530
Q	-.220	.162	1.848	1	.174	.803

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
CHA	.035	.148	.055	1	.814	1.035
ADS	-.339	.151	5.056	1	.025**	.713
Constant	.866	1.012	.732	1	.392	2.377

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกของผักกวางตุ้งอินทรีย์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .01 และ .05 คือ เพศหญิง อายุ 20–30 ปี สถานภาพสมรสรายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 25,001–35,000 บาท ประสบการณ์ในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ และโฆษณาที่มีผลต่อการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ เมื่อผู้บริโภคเป็นเพศหญิง จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์เพิ่มขึ้น 2.04 เท่า ผู้บริโภคที่มีอายุในช่วง 20 ถึง 30 ปี จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์เพิ่มขึ้น 2.70 เท่า เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ ผู้บริโภคมีสถานภาพสมรส จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 45 ผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 68 ส่วนผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ 25,001–35,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 99 เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้อื่นๆ ผู้บริโภคมีประสบการณ์ในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.53 เท่าและเมื่อผู้บริโภคได้รับสื่อโฆษณา จะส่งผลให้มีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ลดลง ร้อยละ 28

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
GENDER	-.043	.281	.024	1	.877	.958
AGE1	.854	.521	2.691	1	.101	2.349
AGE2	.456	.451	1.020	1	.312	1.578
AGE3	.703	.400	3.086	1	.079	2.020
STATUS	-.387	.299	1.666	1	.197	.679
EDU1	-1.542	.846	3.323	1	.068	.214
EDU2	-.531	.261	4.138	1	.042**	.588
CAREER1	.767	.789	.944	1	.331	2.153
CAREER2	.646	.812	.633	1	.426	1.907

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
CAREER3	.563	.800	.494	1	.482	1.755
INC1	-1.202	.569	4.466	1	.035**	.301
INC2	-1.065	.421	6.410	1	.011**	.345
INC3	-.749	.387	3.747	1	.053	.473
INC4	-.931	.392	5.650	1	.017**	.394
HS1	-.202	.334	.366	1	.545	.817
HS2	-.184	.306	.359	1	.549	.832
FREQUENCY1	.249	.651	.146	1	.703	1.282
FREQUENCY2	-.093	.396	.055	1	.815	.912
LSTYLE	-.467	.203	5.293	1	.021**	.627
WORRY	.462	.190	5.904	1	.015**	1.587
EXP	.503	.184	7.447	1	.006***	1.653
Q	-.093	.168	.303	1	.582	.912
CHA	-.087	.152	.330	1	.565	.916
ADS	-.217	.156	1.931	1	.165	.805
Constant	-.758	1.113	.464	1	.496	.468

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกของผักบุ้งอินทรีย์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 01 และ .05 คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท ความสำคัญในการดูแลสุขภาพความกังวลในสารเคมีตกค้างในผัก และประสบการณ์ในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์เมื่อผู้บริโภคมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 41 ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 70 ส่วนผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 65 และผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 61 เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้อื่นๆ ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพพออยู่พอกิน จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ลดลงร้อยละ 37 ผู้บริโภคที่มีความกังวลในสารเคมีตกค้างในผัก จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.58 เท่า และผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.65 เท่า

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักทะเล่าปลีอินทรีย์

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
GENDER	.348	.264	1.733	1	.188	1.416
AGE1	-.246	.479	.262	1	.609	.782
AGE2	-.181	.412	.193	1	.661	.835
AGE3	.364	.368	.979	1	.323	1.440
STATUS	-.453	.285	2.525	1	.112	.636
EDU1	-.485	.588	.680	1	.410	.616
EDU2	-.194	.244	.633	1	.426	.823
CAREER1	-.333	.695	.229	1	.632	.717
CAREER2	-.316	.712	.196	1	.658	.729
CAREER3	-1.394	.705	3.913	1	.048**	.248
INC1	-1.020	.521	3.830	1	.050**	.361
INC2	-.213	.393	.292	1	.589	.808
INC3	-.623	.367	2.880	1	.090	.537
INC4	-1.136	.377	9.068	1	.003***	.321
HS1	.026	.312	.007	1	.935	1.026
HS2	.134	.282	.227	1	.634	1.144
FREQUENCY1	.435	.597	.529	1	.467	1.545
FREQUENCY2	-.356	.365	.950	1	.330	.700
LSTYLE	-.153	.180	.721	1	.396	.858
WORRY	.254	.171	2.204	1	.138	1.290
EXP	.062	.169	.136	1	.712	1.064
Q	-.091	.159	.329	1	.566	.913
CHA	-.155	.144	1.158	1	.282	.857
ADS	-.190	.146	1.684	1	.194	.827
Constant	2.133	1.015	4.419	1	.036**	8.438

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกของกะหล่ำปลีอินทรีย์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อกะหล่ำปลีอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 01 และ .05 คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทและรายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท เมื่อผู้บริโภคประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและเจ้าของกิจการ จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อกะหล่ำปลีอินทรีย์ลดลงร้อยละ 75 เมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ ส่วนผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อกะหล่ำปลีอินทรีย์ลดลงร้อยละ 64 และผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท จะมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มในการซื้อกะหล่ำปลีอินทรีย์ลดลงร้อยละ 68 เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้อื่นๆ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยกำหนดความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ พบว่าผักคะน้าอินทรีย์ มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ตัวแปร คือ สถานภาพสมรส, ประสบการณ์ในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ และปริมาณในการซื้อผักคะน้าอินทรีย์ ผักกวางตุ้งอินทรีย์มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 7 ตัวแปร คือ เพศหญิง อายุ 20–30 ปี สถานภาพสมรส รายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 25,001–35,000 บาท ประสบการณ์ในการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ และโฆษณาที่มีผลต่อการซื้อผักกวางตุ้งอินทรีย์ผักบุ้งอินทรีย์ มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 7 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 15,001–25,000 บาท รายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพ ความกังวลในสารเคมีตกค้างในผัก และประสบการณ์ในการซื้อผักบุ้งอินทรีย์ผักบุ้งอินทรีย์ มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ตัวแปร คือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท และรายได้ตั้งแต่ 35,001–45,000 บาท มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิตา พันธุ์ณี และรภัสสรณ์ คงธนจารุณันต์ (2555) ที่ได้ศึกษาความยินดีที่จะจ่ายและความสามารถในการจ่ายได้สำหรับผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประสบการณ์ในการซื้อผักสดอินทรีย์ รวมถึงตัวแปรเชิงทัศนคติเกี่ยวกับผักสดอินทรีย์ และความกังวลในสารตกค้างจากยาฆ่าแมลง/กำจัดวัชพืชในสัดส่วนมากที่สุดโดยเปรียบเทียบ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความยินดีที่จะจ่ายและหน่วยวิจัยยุทธศาสตร์การเกษตร ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (2559) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่มีผลให้ความเต็มใจจ่ายในทุกสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ รายได้ ประสบการณ์ในการซื้อผักผลไม้อินทรีย์ และความตระหนักต่อสารเคมีตกค้าง โดยผู้บริโภคมีรายได้ หรือมีประสบการณ์การซื้อผักผลไม้อินทรีย์ หรือมีความตระหนักต่อผลกระทบสารเคมีตกค้างเพิ่มขึ้นจะทำให้มีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มซื้อผักสดอินทรีย์ ร้อยละ 65.63 เมื่อเทียบกับผักทั่วไป เกษตรกรที่สนใจปลูกผักสดอินทรีย์และผู้จำหน่ายสามารถนำความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มนี้ไปพิจารณาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตและการจัดการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจปลูกผักสดอินทรีย์ ทั้งนี้ ประธานสมาคมพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ(สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ, 2558) กล่าวว่า ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงกว่าสินค้าเกษตรเคมี ร้อยละ 20-50 จะเห็นได้ว่าราคาดังกล่าวค่อนข้างสูงกว่าค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มสำหรับซื้อผักสดอินทรีย์ แต่ราคาที่จำหน่ายดังกล่าวนี้สูงเกินเท่าตัวจากราคาขายของเกษตรกร ดังนั้น หากพิจารณาในด้านต้นทุนการผลิต เช่น ค่าโรงเรือนป้องกันแมลง แทนการใช้สารเคมี ค่าขนส่ง ที่ช่วยเก็บรักษาความสดใหม่ และปริมาณผลผลิตน้อยกว่าความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตสามารถกำหนดราคาได้เอง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

7.1.1 จากเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคไม่ซื้อผักสดอินทรีย์ คือ ความไม่แน่ใจว่าผักสดที่ซื้อเป็นผักสดอินทรีย์จริงหรือไม่ รวมถึงความไม่มั่นใจในตรารับรองมาตรฐาน ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างมากในเชิงการจัดการและการตลาดของผักสดอินทรีย์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคผ่านการสร้างตรารับประกันสินค้าที่เป็นที่ยอมรับรวมถึงการณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภครับรู้ถึงตรารับประกันนั้นๆ เพื่อสร้างความแตกต่างในสินค้านี้ระหว่างผักสดอินทรีย์และผักสดที่ไม่ใช่อินทรีย์ จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือมั่นใจ และเพิ่มการบริโภคผักสดอินทรีย์เพิ่มขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย โดยภาพรวมผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์เกษตรกร ผู้จัดจำหน่าย ควรเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงช่วงอายุ 20-30 ปี โสด มีประสบการณ์ในการซื้อผักสดอินทรีย์ และกังวลในสารเคมีตกค้างในผัก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มของการซื้อผักสดอินทรีย์โดยอาจจะต้องตั้งราคาสินค้าให้แตกต่างตามกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้แตกต่างกันซึ่งอาจสามารถเพิ่มโอกาสในการทำยอดขายได้มากยิ่งขึ้น

7.2.2 จากผลการศึกษามูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคผักสดอินทรีย์ มีมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักคะน้าอินทรีย์ ผักกวางตุ้งอินทรีย์ ผักบุ้งอินทรีย์ และผักกะหล่ำปลีอินทรีย์ ที่ราคาเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 67.70, 62.75, 63.28 และ 68.06 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้น เกษตรกรและผู้จัดจำหน่าย

ควรให้ความสำคัญกับการตั้งราคาที่จะสามารถตอบสนองต่อความเต็มใจจ่ายของกลุ่มเป้าหมายเพื่อการเจาะกลุ่มเป้าหมายใหม่ให้ได้และสามารถบรรลุเป้าหมายการเพิ่มรายได้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 จากการศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นผักสดอินทรีย์เพียง 4 ชนิดเท่านั้น ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการเพิ่มชนิดของผักให้มากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมผักสดอินทรีย์ทั้งหมด ศึกษาความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อผักสดอินทรีย์ในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนการตลาดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศควรมีการศึกษาการรับรู้ ความตระหนัก ทักษะคิดต่อการบริโภคผักอินทรีย์

8. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.

2560–พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

ชนิตา พันธุ์ณี และรภัสสรณ์ คงธนารุณันต์. (2555). ความยินดีที่จะจ่ายและความสามารถในการจ่ายได้สำหรับผักสดอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ธนาภา เกตุรัตน์กุล. (2561). การเปิดรับและการเลือกช่องทางจัดจำหน่ายผักอินทรีย์ (กรีนไอค์) ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ. (2558). เพิ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ แก้ปัญหาราคาแพง. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.voicetv.co.th/read/252804>

หน่วยวิจัยยุทธศาสตร์การเกษตร ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. (2559). พฤติกรรมการบริโภคและความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับผักผลไม้ปลอดภัยของประชาชนไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

9. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ชี้แนะแนวทาง เสียสละเวลาเพื่อให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการพิเศษสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ที่คอยประสานงานให้ความช่วยเหลือในการศึกษาตลอดมา ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอให้การค้นคว้าศึกษาอิสระเล่มนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

การพัฒนาแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด*

THE DEVELOPMENT OF TEACHING MODEL IN CARPENTER SUBJECT FOR GRADE 12
PATHUMRATPITTAYAKOM SCHOOL, PATHUMRAT DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พจนพงษ์ ขจรภาพ¹, สุมนชาติ เจริญศรี²

Photjanapong Khachonphop¹, Sumonchat Jaroenkoruri²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand.^{1,2}

Email : photjanapong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เรียนในรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน จำนวน 56 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1)แผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น 2)แบบประเมินผลการเรียนรู้ 3)แบบทดสอบหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เกณฑ์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน(E_1/E_2)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นใช้แนวคิด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การสร้างองค์ความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน การสอนปฏิบัติและการสอนแบบทดลอง หลักการเน้น ผู้เรียนศูนย์กลาง เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้และประสบการณ์เดิม เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ผลิตผลงานและจัดนิทรรศการ โดยผู้สอนสร้างบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ และช่วยเหลือผู้เรียน เป้าหมาย ให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพโดยใช้ข้อมูลที่ศึกษาด้วยตนเองและมีทักษะ ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็น 6 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาความพร้อม ขั้นที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 ครูสาธิต ขั้นที่ 4 ปฏิบัติงาน ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน และขั้นที่ 6 จัดนิทรรศการ การหาประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และการนำ รูปแบบการสอนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการสอนจริงพบว่ารูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพ 85.36/80.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแบบการสอน 2. รูปแบบการสอน 3. รายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน

ABSTRACT

The objective of research article was to develop the teaching model in Carpenter Subject. The sample of this research consisted of 56 students grade 12 who attend in Carpenter Subject of Pathumratpittayakom School, Pathumrat district, Roi Et province. The research tool were: 1) Lesson plan with the developed teaching model, 2) learning evaluation form, and 3) posttest. Statistics in analysis data were arithmetic mean, percentage, and E_1/E_2 efficiency index.

The research found that the developed teaching model based on four concepts namely: Constructivism, Constructionism, and Instructional for psychomotor domain, and Experimental instruction. The principles of the developed teaching model were children centered link new knowledge with prior knowledge and experiences, group process learning, products construction and exhibition. The teacher acted as the facilitator. The **goal** of the teaching model was the students be able to create quality product safely and had 21century skills. The developed teaching model included six steps: 1) Study the students' readiness, 2) Self study, 3) Teacher demonstrate, 4) Practice according to work sheet, 5) Construct new product, and 6) Display. The IOC efficiency of the developed teaching model evaluated by the five experts was in a very high level. The efficiency from actual instruction of the developed teaching model found that the efficiency of 85.36/80.13 which was higher than 80/80 criterion.

Keywords : 1. Development of Teaching Model 2. Teaching Model 3. Carpenter Subject

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมไปถึงความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทยจึงต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของเยาวชนให้มีความสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ องค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม กล่าวว่า การสร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมกัน โดยการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้มีทักษะการทำงานที่ตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ (UNESCO, 2015) ประเทศไทยได้นำเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กล่าวมาปรับ

ใช้และกำหนดการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 กล่าวว่ารัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมกันกำหนดทิศทางเป้าหมายและพัฒนาหลักสูตรในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมกับสาขาอาชีพสามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญและจำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านมาตรฐานอาชีพ ด้านวิชาชีพ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนพัฒนาฝีมือแรงงานการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอย่างครบวงจร รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คนไทยในอนาคตจึงต้องมีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอน มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนให้กับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรศิลป์และภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะช่างไม้เครื่องเรือน การใช้เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ช่างด้วยความปลอดภัยจากประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาผู้วิจัยพบว่าข้อจำกัดของรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน คือโรงเรียนมีเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มที่และเต็มความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มนี้ที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าในบางครั้งผู้เรียนไม่ค่อยสนใจในการบรรยายทฤษฎีของครูผู้สอนมากเท่าที่ควร ซึ่งตรงข้ามกับการเรียนการสอนแบบสาธิตและการปฏิบัติงานช่าง ถ้าหากครูผู้สอนได้กล่าวถึงเรื่องราวหรือรายละเอียดที่เกี่ยวกับงานช่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับชีวิตของผู้เรียนเช่น การใช้เครื่องมือช่าง การปฏิบัติงานสร้างหรือซ่อมแซม จะสังเกตเห็นว่าผู้เรียนให้ความสนใจและตั้งใจเรียนเป็นอย่างมากถ้าหากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานพบว่าผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติงานและการใช้เครื่องมือช่างได้เป็นอย่างดีรวมทั้งผู้เรียนเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนรู้และช่วยครูผู้สอนในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอโดยผู้เรียนกลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกลุ่มผู้เรียนตามพหุปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ กล่าวว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีโดยการใช้อย่างมากกว่าการอ่านหรือฟัง (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2560) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนอยากให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ลงมือปฏิบัติงานหรือทดลองด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่น สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้

จากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ความต้องการของผู้เรียนและการศึกษาบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแล้วจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ที่มีพฤติกรรมและลักษณะความสนใจดังที่กล่าวมา ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบนั่นก็คือการเลือกใช้รูปแบบการสอนกับผู้เรียนซึ่งรูปแบบการสอนนั้นจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยรูปแบบการสอนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่นำมาเรียบเรียงและจัดไว้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันโดยผ่านการศึกษาศึกษาปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ แนวคิด วิธีการสอน เทคนิคการสอน การวัดและการประเมินผล โดยรูปแบบการสอนนั้นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ ลงมือปฏิบัติงานและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ยึดแนวความคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ใกล้เคียงกับสิ่งที่ตนเองเคยได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน ครูผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ที่จะได้เรียนเข้ากับความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานของซีมัวร์ เพเพอร์ท (ทิสนา แคมมณี, 2560) ที่ให้ผู้เรียนได้สร้างผลงานจากการศึกษาทฤษฎี รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามความสนใจของตัวผู้เรียนเอง ออกแบบและปฏิบัติงานทดลองชิ้นงาน สรุปการศึกษาส่วนที่กล่าวมานี้จะทำให้ผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงความรู้และเข้าใจในเรื่องที่กำลังเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคมเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ สร้างชิ้นงานที่ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีความระมัดระวังในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ช่างปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์ผลงานจากการซ่อมแซมชิ้นงานและสร้างชิ้นงานใหม่ขึ้นมา มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ว่าด้วยการเป็นกำลังแรงงานที่มีทักษะด้านฝีมือแรงงาน สมรรถนะในการทำงานอาชีพเป็นที่ต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ ครูผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียน อำนวยความสะดวก คอยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ นำพาผู้เรียนหาคำตอบในข้อคำถามและปัญหามีทักษะในการวิเคราะห์และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน 6 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาความพร้อม ขั้นที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 ครูสาธิต ขั้นที่ 4 ปฏิบัติงาน ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน และขั้นที่ 6 จัดนิทรรศการ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

4.2 ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ทักษะการปฏิบัติงานช่างไม้เครื่องเรือน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการสอน โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้เรียน เป็นสัมภาษณ์ความต้องการและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนโดยครูผู้สอนศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ ปรัชญาทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการสอน วิธีการสอน การวัดและการประเมินผล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดแนวคิด หลักการ เป้าหมาย กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลของรูปแบบการสอน (ทศนา แคมมณี, 2560)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอน

1) รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดการสร้างองค์ความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน แนวคิดการสอนปฏิบัติและการทดลอง มีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการสอนดังนี้

1.1) หลักการของรูปแบบการสอน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้และประสบการณ์เดิม เรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม สร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านการศึกษแล้วจัดนิทรรศการแสดงผลงาน โดยครูผู้สอนสร้างบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้และช่วยเหลือ

1.2) เป้าหมายของรูปแบบการสอน ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพโดยใช้ข้อมูลที่ศึกษด้วยตนเอง มีทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย ใช้เครื่องมืออย่างระมัดระวัง และมีทักษะศตวรรษที่ 21 ที่ว่าด้วยการเป็นกำลังแรงงานที่มีทักษะด้านฝีมือแรงงาน มีสมรรถนะในการทำงานอาชีพเป็นที่ต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ

1.3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ศึกษาความพร้อมเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนที่จะเข้าสู่การเรียนรู้ ขั้นที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลเพื่อหาข้อสรุปในหัวข้อที่ครูผู้สอนกำหนด เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการสร้างชิ้นงานในขั้นที่ 4 ของรูปแบบการสอน ขั้นที่ 3 ครูสาธิตเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนสังเกตการปฏิบัติงานการใช้เครื่องมือ พร้อมจดบันทึกขั้นตอนในการปฏิบัติงานข้อควรระวัง ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4 ผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานสร้างชิ้นงานที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 2 ของรูปแบบการสอน พร้อมทั้งทดลองการใช้งานชิ้นงานด้วย ครูผู้สอนสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนให้อยู่บนความปลอดภัย ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ผลงานเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง โดยแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยดังนี้การซ่อมแซมเครื่องเรือน และการสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ ขั้นที่ 6 นิทรรศการเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอหลักการ แนวคิดและชิ้นงานที่ผู้เรียนร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยครูผู้สอนตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับชิ้นงานของผู้เรียน

1.4) การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยการประเมินด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานและผลงาน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการประเมินครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการจัดทำเป็นเครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับหลักการเป้าหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

2.2) แบบทดสอบหลังเรียน

ตารางที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	ขั้นตอนของรูปแบบการสอน/ กิจกรรมการเรียนการสอน	การประเมินผลการเรียนรู้
1	ขั้นที่ 1 ศึกษาความพร้อม	- ทักษะที่จำเป็นของช่างไม้เครื่องเรือน
	ขั้นที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเอง	- การต่อไม้และการเข้าไม้
2	ขั้นที่ 3 ครูสาธิต	- การปฏิบัติงานการต่อไม้และการเข้าไม้
	ขั้นที่ 4 ผู้เรียนปฏิบัติงาน (การทดลอง)	
3	ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน	- การปฏิบัติงานการซ่อมแซมเครื่องเรือน

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	ขั้นตอนของรูปแบบการสอน/ กิจกรรมการเรียนการสอน	การประเมินผลการเรียนรู้
4	ขั้นที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน	- การปฏิบัติงานการสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่
5	ขั้นที่ 6 จัดนิทรรศการ	- ข้อมูลพื้นฐานของเครื่องเรือน

ระยะที่ 3 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวน 5 ท่าน เป็นการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในด้านทฤษฎีและประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้ในการสอนจริง
- 2) ประเมินด้านการสอนโดยการนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 จำนวน 29 คน และผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 27 คน โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เรียนในรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 มีตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้นตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน (E_1/E_2) 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เกณฑ์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E_1/E_2)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการพัฒนาแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

6.1.1 คุณภาพของรูปแบบการสอนจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ การประเมินรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในด้านทฤษฎีและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้สอนจริงโดยผู้เชี่ยวชาญ มีผลการประเมินดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นและแผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ผลการประเมิน
รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน	4.70	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้	4.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้นมีหลักการแนวคิด เป้าหมาย กระบวนการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล ที่สอดคล้อง เชื่อมโยง

ครอบคลุม และเหมาะสมกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$) และแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงครอบคลุม และเหมาะสมกับรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}= 4.64$)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของแบบประเมินผลการเรียนรู้และแบบทดสอบหลังเรียน

รายการประเมิน	ระดับดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ผลการประเมิน
แบบประเมินผลการเรียนรู้	1.00	ใช้ได้
แบบทดสอบหลังเรียน	0.80 - 1.00	ใช้ได้

จากตารางที่ 3 พบว่า แบบประเมินผลการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) อยู่ในระดับ 1.00 และแบบทดสอบหลังเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของข้อคำถามอยู่ในระดับ 0.80– 1.00โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งสองสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

6.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนจากการนำไปใช้สอนจริง การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้นเป็นการใช้เครื่องมือวิจัยในการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้อง คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ในช่วงเดือนมกราคม 2562 ตามตารางสอนของโรงเรียน

ตารางที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนโดยใช้สอนจริง

ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน	คะแนนเต็ม	จำนวนผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
ประสิทธิภาพโดยรวม				
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	36	56	30.73	85.36
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	56	24.04	80.13
ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6				
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	36	29	31.40	87.22
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	29	25.26	84.20

ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน	คะแนน เต็ม	จำนวน ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7				
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	36	27	30.02	83.39
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	30	27	22.71	75.70

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนในรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น (E₁/E₂) เป็นการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ(E₁) คือ คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน คะแนนทักษะการปฏิบัติงานช่างไม้เครื่องเรือน ซึ่งได้จากการปฏิบัติงานและผลงานของผู้เรียน เปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์(E₂) คือ คะแนนทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน โดยผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนในรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น (E₁/E₂) เท่ากับ 85.36/80.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายห้องพบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น (E₁/E₂) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 เท่ากับ 87.22/84.20 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 เท่ากับ 83.39/75.70

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 รูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินคุณภาพด้านทฤษฎีโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในความสอดคล้อง เชื่อมโยง ครอบคลุมและเหมาะสมกับปรัชญาทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีการสอน การวัดและการประเมินผลผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนได้อย่างครอบคลุม แล้วกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอน ได้แก่ หลักการ เป้าหมาย แนวคิด กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลของรูปแบบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนของJoyce and Weil (1996) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการสอนจะต้องศึกษาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดเป็นหลักการ เป้าหมาย แนวคิด ขั้นตอนและองค์ประกอบอื่นๆ ให้เป็นระเบียบและสอดคล้องกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบการสอนที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพงษ์ วงศ์ประเสริฐ (2556) ที่กล่าวว่ารูปแบบการสอนที่เหมาะสม ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อตรวจสอบความเกี่ยวข้องของรูปแบบการสอนกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และหาจุดบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขนอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ในความสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ประเมินคุณภาพของแบบประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบหลังเรียน โดยผลการประเมินมีดัชนีความสอดคล้องที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ และทดสอบความรู้ได้ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับ องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นทั้งหมด

7.2 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับ กลุ่มตัวอย่าง พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน(E_1/E_2) โดยรวมเท่ากับ 85.36/80.13 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่ตั้งไว้ในสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการพัฒนาอย่างเป็น ระบบมีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรายห้อง พบว่าประสิทธิภาพของ รูปแบบการสอนเมื่อใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 เท่ากับ 87.22/84.20 ทั้งนี้เพราะรูปแบบ การสอนที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียนห้องนี้ซึ่งผู้เรียนมีความชอบและสนใจการเรียนรู้จากทฤษฎี การปฏิบัติงานช่างและให้ความสำคัญในการทำแบบทดสอบหลังเรียน ในทางกลับกันเมื่อใช้รูปแบบ การสอนที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 พบว่ารูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.39/75.70 ทั้งนี้เพราะคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนน้อยทำให้ ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์(E_2) ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6/7 ชอบในการลงมือปฏิบัติงานมากกว่าการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีและผู้เรียนไม่ ตั้งใจและให้ความสำคัญในการทำแบบทดสอบหลังเรียนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัญหาของของ ไฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ที่กล่าวว่า เขาว่าปัญญาของแต่ละบุคคลมีอยู่อย่างหลากหลาย แต่ละคนมี ความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปและมีความสามารถในแต่ละที่ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ ผสมผสานกันออกมาทำให้บุคคลแต่ละคนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน(พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2560) โดยผู้เรียนในกลุ่มศิลป์และภาษามีเขาว่าปัญญาด้านร่างกายที่ชัดเจนและมากกว่าด้านอื่น

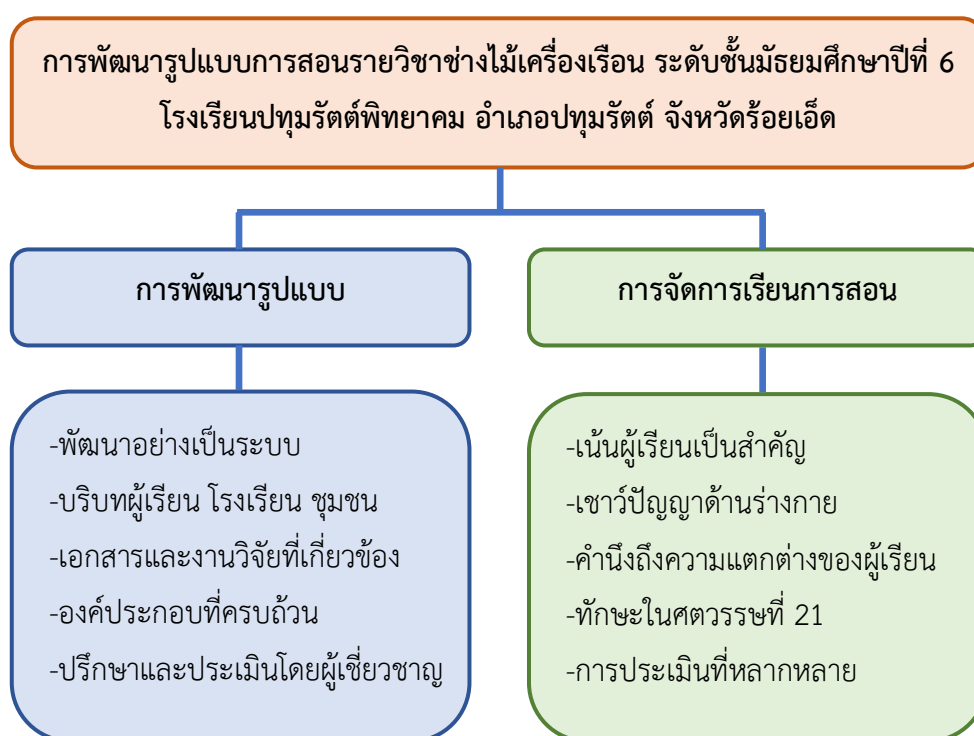
7.3 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับช่างไม้เครื่องเรือนหลังจากการจัดการ เรียนรู้ตามรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการ มีผลการประเมินโดยรวมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การเรียนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนเป็นการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเจอได้ง่ายและใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ กฎแห่งความพร้อมของทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสิ่งเร้าและการตอบสนองของธอร์นไดค์ ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำกิจกรรมแล้วได้ลงมือทำก็จะเกิดเป็นความพึงพอใจดังนั้นการที่ผู้เรียนมีความ พร้อมที่จะเรียนรู้ก็จะเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีในตัวผู้เรียน และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้การ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเชิงสังคมที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ดีในสภาพแวดล้อมที่ มีความหมายและเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากสภาพชีวิตจริงของบุคคล ประสบการณ์ที่อยู่นอก

โรงเรียนนำมาเชื่อมโยงสู่ประสบการณ์ในโรงเรียนของผู้เรียน และทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองเชิงปัญญา ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน บุคคลจะใช้กระบวนการดูดซึมทำให้โครงสร้างทางปัญญาขยายเพิ่มขึ้นจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้อิสระกับผู้เรียน ได้เลือกศึกษาจากความสนใจของตนเองแต่อยู่ในหัวข้อที่ครูผู้สอนกำหนด แล้วผู้เรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล หาข้อสรุปร่วมกัน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

7.4 การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานแบบเป็นกลุ่มนั้นเป็นการช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับการมีของสื่อการสอน เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์อย่างจำกัดและทำให้ผู้เรียนที่เก่งกว่าสามารถช่วยเหลือผู้เรียนคนอื่นได้ การประเมินทักษะการปฏิบัติงานและผลงานของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ มีผลการประเมินโดยรวมผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เพราะว่าผู้เรียนในหลักสูตรศิลป์และภาษานี้มีความชอบในการปฏิบัติงานและทำได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการให้ผู้เรียนได้ศึกษาและคิดค้นวิธีการที่เกี่ยวกับการสร้างผลงานที่ผู้เรียนให้ความสนใจแต่อยู่ในขอบเขตของช่างไม้เครื่องเรือนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างสรรค์ความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานของซีมัวร์ เพเพอร์ท ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเองได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง (ทิตนา แคมมณี, 2560) การสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้เป็นการให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา มีครูผู้สอนคอยควบคุมให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานอยู่ทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา สงเคราะห์ (2558) ที่กล่าวว่า การวางแผนงานอย่างเป็นระบบ การแบ่งงาน การร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนการจัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ ทำให้การปฏิบัติงานออกมาได้ผลดีสามารถทำงานได้สำเร็จ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานหลายครั้ง เช่น การซ่อมแซมเครื่องเรือนที่ทำจากไม้การสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ เป็นต้น จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในทักษะการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ช่างไม้เครื่องเรือนซึ่งสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัดของทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสิ่งเร้าและการตอบสนองของธอร์นไดค์ ที่กล่าวว่า เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะขึ้น ครูผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานและเมื่อได้ทำบ่อยๆจะทำให้เกิดความชำนาญกับทักษะนั้นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะทางสติปัญญาและทางกาย เป็นต้น ระหว่างการปฏิบัติงานมีผู้เรียนบางกลุ่มพูดคุยขณะที่กำลังปฏิบัติงาน ครูผู้สอนจึงได้ตักเตือนผู้เรียนเมื่อผู้เรียนทำอีกครูผู้สอนได้ลดคะแนนการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้เรียนตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังและเกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ที่กล่าวว่า การเสริมแรงสามารถปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ ซึ่งการเสริมแรงที่ครูผู้สอนใช้ในครั้งนี่คือการเสริมแรงทางลบ จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ว่าเมื่อพูดคุยหรือหยอกล้อกันขณะปฏิบัติงาน จะทำให้ถูกตักเตือนและลดคะแนนการปฏิบัติงาน แต่ในกลุ่มที่ปฏิบัติงานด้วยความ

ระมัดระวังไม่มีการพุดคุยหรือหยอกล้อกันขณะปฏิบัติงานครูผู้จะใช้การเสริมแรงทางบวกคือ การชมเชยและให้เป็นกลุ่มแบบอย่างเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานด้วยเมื่อผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานที่ดีทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในด้านมาตรฐานอาชีพ และวิชาชีพผ่านการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง และเป็นไปตามความต้องการของตลาดงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมทั้งทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เหมาะสม สำหรับการจ้างงานตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals–SDGs)(UNESCO, 2015) สามารถนำทักษะการปฏิบัติงานที่ได้เรียนรู้ไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นตามความต้องการผู้เรียนและผู้ปกครอง

8. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยการพัฒนาแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

8.1 องค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการสอน การพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการสอน ผู้พัฒนาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาบริบทของผู้เรียน โรงเรียนและชุมชน รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ผ่านการประเมินและการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

8.2 องค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าอย่างมีอิสระ ตามความสนใจของตนเอง มีทักษะการปฏิบัติงานและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ในทางกลับกันด้านผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน มีผลการประเมินไม่เป็นที่น่าพอใจที่กำหนดจากการสังเกตพบว่าผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำแบบทดสอบมากเท่าที่ควร แต่จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานและการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเองมากกว่าสิ่งอื่นดังนั้นครูผู้สอนต้องออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย อาจเป็นการสัมภาษณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้แทนการสอบข้อเขียน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ครูผู้สอนควรชี้แจง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของรูปแบบการสอนรายวิชาช่างไม้เครื่องเรือนที่ผ่านการพัฒนาแล้วให้ผู้เรียนเข้าใจ

9.1.2 การจัดการเรียนการสอนต้องเชื่อมโยงสู่การประกอบอาชีพ เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการสร้างอาชีพและหารายได้ของผู้เรียน

9.1.3 ปลุกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานให้กับผู้เรียน โดยการเตือนให้ผู้เรียนใช้วัสดุในการปฏิบัติงานอย่างประหยัดและใช้ให้คุ้มค่า รวมทั้งการบอกผู้เรียนให้จัดเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดพื้นที่ทำงานอยู่เสมอ

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ครูผู้สอนจะต้องคอยเป็นผู้กำกับ ควบคุม ดูแลในระหว่างที่ผู้เรียนกำลังปฏิบัติงานช่างไม้เครื่องเรือนในทุกขั้นตอน คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุแก่ตัวผู้เรียนเอง

9.2.2 ควรผลัดเปลี่ยนคนนำเสนอให้ครบทุกคนภายในกลุ่ม และในการถามคำถามควรเจาะจงตัวผู้เรียนที่ต้องการให้ตอบคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกคน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในทุกกลุ่มและศึกษา คำนคว้า เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาอื่นๆ ในกลุ่มวิชาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

9.3.2 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ในรูปแบบการสอน รายวิชาช่างไม้เครื่องเรือน อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอน

9.3.3 ควรเพิ่มเติมทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ แนวคิด วิธีการสอน และเทคนิคการสอน ที่หลากหลายมาบูรณาการกับรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

จริยา สงเคราะห์. (2558). การพัฒนาทักษะปฏิบัติงานและจิตสำนึกในการทำงานโดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง การทำขนมพายฝ้าย กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.

ทศนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระพงษ์ วงศ์ประเสริฐ. (2556). การพัฒนารูปแบบการสอนบนเว็บ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้รายวิชา คอมพิวเตอร์เพื่องานอาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2560). ทักษะ 7C ของครู 4.0. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

Joyce B. and Weil M. (1996). *Models of Teaching*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.

UNESCO. (2015). *Education for Sustainable Development Goals*. Retrieved 17 March 2019. From <https://en.unesco.org/themes/education2030-sdg4>

11. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมนชาติ เจริญศรีบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ คำปรึกษา แนวคิดที่มีคุณค่ายิ่ง ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินงาน ปลุกฝังให้ผู้วิจัย

มีความมานะมุ่งมั่นในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ กราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการบุญภาพ จันทมัตตการ นายบวร ไยคำโพต นายนิวัฒน์ อุ่นพิกุล นางรุ่งนภา วรรณคำ นายไกรเวทย์ อินธิสาร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่งในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม อำเภอปทุมรัตน์จังหวัดอรัญญิ์ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าในการวิจัยในครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นวิทยาทานให้กับทุกท่านที่สนใจและมอบแด่บุพการีผู้ให้กำเนิด พี่ น้อง ครูอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวถึงผู้วิจัยขอจารึกคุณความดีของท่านไว้ ณ ที่นี้ตลอดไป

พระราม : กลวิธีการแสดงของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์*

PHRA RAM : THE PERFORMING TECHRIGVE OF TEERADECH KLINCHAN

นันทวรภัทร พิมพ์ศักดิ์¹, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²

Nanthaworaphat Pimsak¹, Pattamawadee Chansuwan²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : macbook6565pimsak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ในด้าน การศึกษา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถทางด้านการแสดง และบทบาทสำคัญ 2) เพื่อ ศึกษาวิธีการแสดงของพระรามในการตีบทและกระบวนการรับของชีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปิน เอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยโซน-ละคร ศิลปินแห่งชาติ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน นาฏศิลป์ไทย จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 3 คน และบุคคลทั่วไป จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มี โครงสร้างและนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชีรเดช กลิ่นจันทร์ เป็นนาฏยศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ทางด้านนาฏศิลป์ไทย มีความรักและเคารพในสายวิชาชีพ อีกทั้งยังเป็นนาฏยศิลปินที่มีผลงานการ แสดงด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นจำนวนมาก ได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำจากอาจารย์และครู ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยหลายท่าน ทั้งยังได้เดินทางไปเผยแพร่ด้านนาฏศิลป์ไทยทั้งในและ ต่างประเทศ 2. บทบาทตัวละครที่โดดเด่นซึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับชีรเดช กลิ่นจันทร์ คือบทบาท “พระราม” ด้วยประสบการณ์การแสดงบทบาทพระรามมานาน ทำให้เข้าถึงและเข้าใจความเป็น ตัวตนของตัวพระราม ซึ่งประกอบด้วยการรำรำ การตีบท การสวมวิญญาณเป็นตัวละครได้อย่าง สมจริง และด้วยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ที่สั่งสมมา ประกอบกับอุปนิสัยส่วนตัวที่สุขุม อ่อนโยน สุภาพ จึงทำให้ผู้ชมรัก ชื่นชม ศรัทธาและประทับใจบทบาทพระรามของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์

คำสำคัญ : 1. โขน 2. พระราม 3. กลวิธีการแสดง 4. การตีบท 5. กระบวนการรับ

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study Teeradech Klinchan's autobiography in terms of education, knowledge transfer process the acting ability plays an important role, 2) to study the strategies of expressing Rama's pantomime in the script and the field data of Teeradech Klinchan, Ph.D. Artist, Bureau of Sangkeet, Fine Arts Department, from research papers and field data from the sample group, namely Group of Thai Khon Dramatic Arts Specialists-Drama 3 national artists, 3 experts in Thai dance, 3 practitioners, and 10 general public, total 19 people. The research instruments consist of structured and unstructured surveys, observation forms and interviews and present the research results by descriptive methods.

The results of the research were as follows: 1. Teeradech Klinchan is a Thai dance artist who has expertise in the field of Thai dance. He has love and respect for the profession He is also a dance artist with a large number of performances in Thai dance. The dance process has been conveyed by many teachers and teachers who are experts in Thai dance. They also traveled to disseminate Thai dance both in Thailand and abroad. With the experience of playing the role of Rama for a long time make them reach and understand the identity of Rama which includes dancing, strangulation, and realistic fictional character and with the knowledge, skills and experience accumulated coupled with a calm, gentle, polite personal character, causing the audience to love, admire, believe, and be impressed by Theeradech Klinchan's role of Rama.

Keywords : 1. Khon 2. Phra Ram (Rama) 3. Performing Technique 4. Script Interpretation 5. Dramatic Battle Process

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“โขน”เป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่คู่แผ่นดินไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า โขนพัฒนามาจากพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ที่เกี่ยวโยงกับศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา พราหมณ์และฮินดู การแสดง“โขน”มีวัฒนาการเคียงคู่สถาบันพระมหากษัตริย์และประวัติศาสตร์ไทย มาโดยตลอด ในฐานะนาฏกรรมในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญในการสรรเสริญเทิดทูนบูชาและแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้นองค์ประกอบต่างๆ ในการแสดงจึงล้วนเกี่ยวเนื่อง

ด้วยขนบจารีตประเพณีและพิธีกรรมอันละเอียดอ่อน ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน “โขน” ได้ผ่านกระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ผสมผสาน และเลือกสรร เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัย ไม่แต่เพียงในด้านรูปแบบการแสดงเท่านั้น แต่ในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งศิลปิน ผู้ชม ผู้อุปถัมภ์ แต่ไม่ว่า “โขน” จะมีวิวัฒนาการทางใดก็ตาม “แก่นแท้” ของ “โขน” ก็ยังดำรงอยู่และยังปรากฏความสูงส่งและสง่างามให้เห็นเป็นที่ประจักษ์อย่างเด่นชัดจนถึงทุกวันนี้ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผู้ที่ฝึกหัด “โขน” ต้องเป็นผู้ชายเท่านั้นเพราะเชื่อว่า “พระราม” คือ สมมุติเทพ พระรามซึ่งเป็นตัวเอกที่สำคัญในการดำเนินเรื่อง เพราะฉะนั้นบุคคลที่จะสามารถรับบทพระราม จะต้องผ่านกระบวนการฝึกหัด ฝึกฝนของตัวพระ ก่อนที่ผู้เรียนจะเริ่มฝึกหัดนั้น ผู้เรียนจะต้องเข้าพิธี “ค่านับครู” ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมและจารีตที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ และพิธีไหว้ครูตามลำดับเพื่อฝากตัวเป็นลูกศิษย์และอีกอย่างหนึ่งคือเป็นที่พึงทางจิตใจของผู้ที่ตั้งใจเข้ามาเริ่มฝึกหัดด้วย การฝึกหัดจะเริ่มด้วยการหัดพื้นฐานที่เรียกว่าการฝึกหัดเบื้องต้น ตลอดจนการฝึกหัดอิริยาบถต่างๆ รวมทั้งการฝึกหัดรำเพลงช้า เพลงเร็ว ซึ่งเป็นเพลงที่เรียกว่าเพลงทำรำเบื้องต้นของตัวพระ จากนั้นครูผู้ฝึกหัดจึงทำการคัดเลือกผู้ที่จะแสดงเป็นพระราม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เรียนที่จะสวมบทเป็นตัวพระรามจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) รำเพลงช้าปี 2) รำเพลงหน้าพาทย์บาทสกุณี, เพลงเชิดฉิ่งศรทง 3) รำตรวจพล 4) การรับและขึ้นลอย 5) การตีบท เป็นต้น (สุรสิทธิ์ วิเศษศิลป์, 2550)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมศิลปากร มีการแสดง “โขน” เรื่องรามเกียรติ์มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องมีการคัดสรรนักแสดงที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมที่จะรับบทเป็นพระราม ซึ่งมีนาฏศิลปินในสังกัดกรมศิลปากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีกลวิธีการแสดงเฉพาะตัวซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงการนาฏศิลป์และผู้ชมทั่วไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2457–จนถึงปัจจุบัน ดังนี้ (สำนักการสังคีต, 2563)

1. นายอาคม สายาคม	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร
2. นายเมธีพัฒน์พลักระสงค์	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร
3. นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
4. นายคมสัน หัวเมืองลาด	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร
5. นายปรกรณ์ พรพิสุทธิ์	อดีตผู้อำนวยการสำนักการสังคีตกรมศิลปากร
6. นายฉันทวัฒน์ ชูแหวน	นาฏศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีตกรมศิลปากร
7. นายธีรเดช กลิ่นจันทร์	นาฏศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีตกรมศิลปากร

คุณลักษณะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้แสดงที่สามารถแสดงบทบาทตัวละครนั้นๆ ได้ชนิดที่เรียกว่า “เข้าถึงบท” จึงมีผู้ที่ถูกกล่าวขานที่เป็นพระเอกโดยเรียกชื่อผู้แสดงควบคู่กับชื่อพระเอกละครที่ผู้นั้นแสดง เช่น หากกล่าวถึงอาจารย์ปรกรณ์ พรพิสุทธิ์ ก็มักนึกถึงบทบาทของการ

แสดงเป็น “จะเด็จ” หรืออาจารย์ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ก็มักนึกถึงบทบาทของการแสดงเป็น “มั่งคั่งราชบุตร” ในการแสดงละครพื้นทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ และในปัจจุบันธีรเดช กลิ่นจันทร์ ก็ต้องนึกถึงบทบาทของการแสดงเป็น “พระราม” ในการแสดง “โขน” เรื่องรามเกียรติ์ เช่นกัน

จากความสำคัญของพระรามตัวละครเอกในการแสดง “โขน” เรื่องรามเกียรติ์ และธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินผู้ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้ชมในบทบาทของพระรามที่เพียบพร้อมด้วยภูมิรู้และภูมิรำ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษากรณีในการแสดงบทบาทพระรามของธีรเดช กลิ่นจันทร์ ซึ่งได้รับการถ่ายทอด ส่งต่อ สืบสมมาจากบรมครูหลายท่าน ผูกพันจนกลายเป็นกลวิธีเฉพาะคนทั้งดงามแล้วนั้น จะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในการพัฒนาศิลปะการแสดง ตลอดจนเป็นแนวทางในการสร้างศิลปินรุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จสูงสุดในวงการศิลปะการแสดง และการได้มาซึ่งความรู้ที่เป็นและวิธีการนี้ยังสามารถยกระดับศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติของ ธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ในด้านการศึกษา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถทางด้านการแสดง และบทบาทสำคัญ

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการแสดงโขนบทพระรามในการตีบท และกระบวนการรับของธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงอัตชีวประวัติของ ธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ในด้านการศึกษา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ความสามารถทางด้านการแสดงและบทบาทสำคัญ

3.2 ได้ทราบถึงวิธีการแสดงโขนบทพระรามในการตีบท และกระบวนการรับของธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3.3 ได้ทราบถึงองค์ความรู้ในการแสดงบทบาทพระราม และสามารถถอดความรู้ที่ได้เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อยอดกลวิธีในการแสดงบทบาทพระรามให้เกิดสุนทรียภาพงดงาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลทั่วไป และในพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์โขน-ละคร(ศิลปินแห่งชาติ) จำนวน 3 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ด้านนาฏศิลป์โขน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 3 คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 10 คน รวม 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 แบบ แบบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์โขน-ละครและกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชนิดที่ไม่มีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลทั่วไป ในการดำเนินการในแต่ละกลุ่ม

การเก็บรวบรวมผู้วิจัยใช้หลักการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและสามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ 1)ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์และฝึกการรำเชิงปฏิบัติการอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น 2)โดยดำเนินการบันทึกวิดีโอและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ทุกครั้ง อุปกรณ์ประกอบการบันทึกข้อมูลช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด เช่น กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ เทปบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เป็นต้น 3)การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัย การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ 4)การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การสนทนา มาทำการวิเคราะห์โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1)ตรวจสอบข้อมูล (2)นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ (3) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากเครื่องมือ (4)นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงตามความมุ่งหมาย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง พระราม : กลวิธีการแสดงบทพระราม ของธีรเดช กลิ่นจันทร์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบการสัมภาษณ์ การสังเกต มาเรียบเรียงผลการศึกษิตตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาอัตชีวประวัติของธีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ในด้านการศึกษา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถทางด้านการแสดง และบทบาทสำคัญพบว่า ธีรเดช กลิ่นจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2512 อยู่บ้านเลขที่ 46 หมู่ 1 ตำบล บางคู อำเภอดำรง จังหวัดลพบุรี 15150 เป็นบุตรของ นายเมือง กลิ่นจันทร์ และ นางหมากดิบ กลิ่นจันทร์ มีพี่น้องรวม 5 คน เป็นบุตรคนที่ 4 ธีรเดช กลิ่นจันทร์ มีโอกาสศึกษาวิชานาฏศิลป์ไทยอย่างจริงจังเมื่อครั้งได้เข้ารับการศึกษ ณ วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ได้รับการปลูกฝังและได้รับการถ่ายทอดวิชาทางด้านนาฏศิลป์ไทย(โขนพระ) ต่างๆ มากมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 ธีรเดช กลิ่นจันทร์ ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่ คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จนสำเร็จการศึกษาในสถาบันทางการศึกษาด้านนาฏศิลป์ที่ผลิตครู-อาจารย์ และศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ได้เริ่มเข้ารับราชการครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 ตำแหน่ง ครู 2 ระดับ 2 ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี และจากประสบการณ์ในการแสดงละครมากกว่า 20 ปี โดยเฉพาะในปีพุทธศักราช 2540 ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ได้รับโอกาสจากอาจารย์ธงชัย โพธิ์ยารมย์ ติดต่อให้โอนย้ายจากสายครูมาสู่สายศิลปิน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการก้าวเข้าสู่เส้นทางความเป็นศิลปินอาชีพ โดยดำรงตำแหน่งนาฏศิลป์ของโรงละครแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ตำแหน่งนาฏศิลป์ 3 และปัจจุบันดำรงตำแหน่งนาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีตกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ถือเป็นนาฏศิลป์ที่มีความรู้ความสามารถ มากด้วยประสบการณ์ มีใจรัก มีความผูกพันในศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยและเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไปในแวดวงนาฏศิลป์ ได้รับเลือกในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ หรือผู้ชำนาญการด้านนาฏศิลป์ไทยเฉพาะด้าน มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนานาฏศิลป์ไทย โดยชีรเดช กลิ่นจันทร์ ได้รับบทบาทที่โดดเด่นมากมาย และได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อนำกระบวนการทำรำดังกล่าวมาแสดงเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชนให้สวยงาม ถูกต้องตามหลักการแสดงนาฏศิลป์ไทย

5.2 กลวิธีการแสดงโขนบทพระรามในการตีบท และกระบวนการรับของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ศิลปินเอก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

5.2.1 กระบวนทำรำ

ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุด ยกรบ ของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ในกระบวนทำรำ กระบวนทำรำและการขึ้นลอย ลักษณะการใช้อาวุธ รวมถึงการแสดงอารมณ์ ตลอดจนอุปนิสัยที่มีความมุ่งมั่น มุมานะ อดทน ของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ในการแสวงหาทักษะความรู้ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การแสดงบทบาทที่โดดเด่นและประสบความสำเร็จในบทบาท“พระราม” กระบวนทำรำของตัวพระราม จะถูกถ่ายทอดแบบอย่างซึ่งเป็นมาตรฐานและเป็นหลักสูตรของวิทยาลัยนาฏศิลป์ แต่เมื่อก้าวเข้ามาสู่ความเป็นนาฏศิลป์ก็จะได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำซึ่งมีความเฉพาะและพิเศษแตกต่างกันออกไป แต่จะยังคงไว้ซึ่งกระบวนทำรำที่เป็นมาตรฐานตามหลักสูตร ซึ่งผู้ที่รับบทบาทพระรามจะต้องมั่นฝึกฝนกระบวนทำรำตลอดจนการใช้อาวุธให้เกิดความชำนาญ โดยการแสดงท่าต้องสัมพันธ์กับเพลง บทพากย์ บทเจรจา และบทร้อง การแสดงท่าสัมพันธ์กับเพลงเรียกว่ารำเพลงหรือรำเพลงหน้าพาทย์ การแสดงท่าสัมพันธ์กับบทพากย์ บทเจรจาและบทร้อง เรียกว่ารำบทหรือรำใช้บท เช่น กระบวนทำรำในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุด ยกรบ มีดังต่อไปนี้ 1)ทำตัวเรา 2)ทำฆ่า 3)ทำเจ้า 4)ทำให้ตาย 5)ทำฉวยศร

ภาพที่ 1 ท่าฆ่า

5.2.2 กระบวนท่ารบและการขึ้นลอย

“โขน” เรื่องรามเกียรติ์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการสู้รบ โดยมีนัยแฝงถึงความธรรมะ ชนอธรรม “โขน” เป็นการบูรณาการจากการแสดง 3 ชนิด ได้แก่ การแสดงชกนาฏกตัมบรพ กระจีกระบอง และหนังใหญ่ มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องสามารถแบ่ง การแสดงโขนออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) โขนกลางแปลง 2) โขนโรงนอกหรือโขนนั่งราว 3) โขนหน้าจอ 4) โขนโรงใน 5) โขนฉาก ในปัจจุบันการแสดงโขนนิยมเล่นเพียงเรื่องเดียว คือ เรื่องรามเกียรติ์วรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์แสดงถึงการสู้รบระหว่างฝ่ายพระรามและทศกัณฐ์ในประเทศไทย ซึ่งกระบวนท่ารบประกอบด้วย 1) พระรามรบไม้ 1 2) พระลักษมณ์รบไม้ 2 3) พระรามขึ้นลอย 1 4) พระลักษมณ์ขึ้นลอย 2 4) พระรามขึ้นลอย 3

นอกจากกระบวนท่ารบที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีกระบวนท่า “ขึ้นลอย” ซึ่งการขึ้นลอยนับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งในการแสดงโขน กล่าวคือ เมื่อมีการรบระหว่างพระกับยักษ์ หรือ ยักษ์กับลิง มักจะมีการขึ้นลอย ซึ่งเป็นการแสดงความสามารถในการต่อสู้ของผู้แสดง นอกจากนี้ยังมีความสวยงามอีกทั้งเป็นการแสดงความสามารถทางผู้ประดิษฐ์คิดทำ และผู้รำรำ ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ทั้งของตัวพระ ยักษ์ ลิง การขึ้นลอยของตัวละครมีดังนี้ 1) ตัวพระ มี 3 ลอย 2) ตัวลิง มี 3 ลอย การขึ้นลอยทั่วไปของตัวพระมีอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) ท่าลอย 1 2) ท่าลอย 2 3) ท่าลอย 3

นอกจากนี้ยังมีถ้าขึ้นลอยพิเศษอีก คือ ลอยสูง เป็นท่าขึ้นลอยเฉพาะในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุด ยกรบ เท่านั้น โดยปกติท่าลอยสูงนี้จะประกอบด้วยผู้แสดง 4 ตัว คือ ทศกัณฐ์ พระราม พระลักษมณ์ และหนุมาน มีด้วยกันสองลอยดังนี้คือ 1) ท่าลอยสูงท่าที่ 1 2) ท่าลอยสูงท่าที่ 2

ภาพที่ 2 ท่าขึ้น 3 (พระราม)

5.2.3 ลักษณะการใช้อาวุธ

ในการแสดง“โขน”บทบาทของตัวละครถือเป็นตัวละครสำคัญยิ่งโดยเฉพาะบทบาท “พระราม” ซึ่งเป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง ตัวพระในการแสดง“โขน” สามารถจำแนกบทบาทได้เป็นตัวละครที่เป็นเทพเจ้า และตัวละครที่เป็นมนุษย์สามารถแบ่งอาวุธออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) อาวุธสั้น 2) อาวุธยาว และ 3) อาวุธพิเศษ สำหรับอาวุธในแต่ละประเภทยังมีจารีตในการใช้ การจับ การถือที่แตกต่างกันไปในแต่ละอาวุธตามบทบาทในการแสดง อีกทั้งอาวุธแต่ละชนิดยังมีความเชื่อแฝงอยู่และมีข้อจำกัดการใช้ในลักษณะท่าทางต่างๆ เช่น การใช้ลูกศรของพระรามกวนน้ำในการแสดงตอนถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น

ภาพที่ 3 ลักษณะการใช้อาวุธศร(พระราม)

5.2.4 การแสดงอารมณ์

การแสดงสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดงที่สมจริง เข้มข้น ลึกซึ้ง แนบเนียน ละเอียดอ่อนเหมาะสมกับบทบาทจะเป็นที่จดจำของผู้ชม ซึ่งการแสดงออกทางสีหน้าต้องมาจากความรู้สึกภายใน(inner) ที่ได้รับการยืนยันมาอย่างดีซึ่งจะสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างสมจริง ชีระเดช กลิ่นจันทร์ จะให้ความสำคัญกับการแสดงอารมณ์ให้สมบทบาท โดยเฉพาะการใช้ภาษาท่า สีหน้า อารมณ์ ในการสื่อความหมายเมื่อแสดงอารมณ์รัก โกรธ กลัว ดังที่เคยกล่าวว่า “หน้ายิ้ม ตา ยิ้ม” ผู้ชมจะรู้สึกคล้อยตามและมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง เมื่อถึงบทโศกเศร้า แวตาก็จะ หม่นหมอง น้ำตาคลอ เป็นต้น การแสดงออกทางสีหน้า อารมณ์และความรู้สึก เป็นการแสดงออกทาง อารมณ์ของมนุษย์มีพื้นฐานมาแต่กำเนิด เด็กจะร้องไห้เมื่อเจ็บปวด หรือเสียใจ และหัวเราะเมื่อมีความสุข การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และท่วงทีกิริยาหลายๆอย่างที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ ต่างๆ นั้นได้มีการพัฒนาแต่ละช่วงอายุ เช่น สีหน้าของความสุข ความโกรธ ความเสียใจ ความรังเกียจ ความกลัว และความประหลาดใจ นอกจากนี้การแสดงออกทางอารมณ์ยังเกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ แม้ว่าการแสดงออกของอารมณ์มีมาแต่กำเนิดแล้ว แต่อารมณ์อาจได้รับการดัดแปลงมากมาย ดังเช่น อารมณ์ของตัวละครที่ปรากฏในการแสดง เป็นการเลียนแบบธรรมชาติเดิม แต่ปรุงแต่งการเคลื่อนไหว ร่างกายให้เหมาะสม

ภาพที่ 4 กระแสดงอารมณ์เศร้า (พระราม)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง พระราม : กลวิธีการแสดงของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ที่ผู้วิจัยได้ทำการสรุปวิเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นพรรณนาความและมีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบข้อมูลที่สามารถนำมาพัฒนาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์และการศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทย คือ ปัจจัยที่เกื้อหนุนที่ทำให้ศิลปินประสบผลสำเร็จนั้น เกิดจากการถูกล่อหลอมจากครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งกระบวนการอบรมเลี้ยงดู ขัดเกลา บ่มเพาะ ตลอดจนการสั่งสมประสบการณ์จากกระบวนการที่ได้รับการถ่ายทอดและความหลากหลายบทบาทที่ได้รับ ซึ่งบทบาทเหล่านั้นมีกลวิธีในการแสดงที่แตกต่างกัน บทบาทที่สำคัญจึงเปรียบเสมือนแบบฝึกหัดของศิลปินหลังจากที่รับหลักการ วิธีปฏิบัติและเทคนิคจากครู

ชีรเดช กลิ่นจันทร์ ในฐานะนาฏศิลปินที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดบทบาทการแสดงตัว “พระราม” ในการแสดงโขนของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม มีความเคารพและศรัทธาต่อวิชาชีพนานาฏศิลป์ มีหน้าที่อนุรักษ์และพัฒนานาฏศิลป์ไทย ทั้งยังได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำจากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อสืบทอดกระบวนการทำรำและเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับบทบาทตัวพระราม ซึ่งสอดคล้องกับ กนกวรรณพร ผดุงชาติ (2558) อธิบายเรื่องกระบวนการทำรำของตัวพระรามจะถูกถ่ายทอดแบบอย่างซึ่งเป็นมาตรฐานและเป็นหลักสูตรของวิทยาลัยนาฏศิลป์แต่เมื่อก้าวเข้ามาสู่ความเป็นนาฏศิลปินก็จะได้รับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำซึ่งมีความเฉพาะและพิเศษแตกต่างกันออกไป แต่จะยังคงไว้ซึ่งความละเอียดละไมในกระบวนการทำรำตามหลักสูตร กระบวนการทำรำพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา (2539) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัวมีความคิดใหม่ วิธีการใหม่ ผสมผสานกันแต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางทั้งในด้านสาระ รูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนนี้เป็นบทพิสูจน์ว่าผู้แสดงสามารถบูรณาการความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในด้านศิลปะการแสดงที่มีมากเพียงใด เพราะผู้แสดงต้องมีพื้นฐานที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการประมวลองค์ความรู้ต่างๆ มาใช้ในการแสดงแล้วความชัดเจนในด้านประสบการณ์ทางการแสดงก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพทางการแสดงและความสำเร็จของนักแสดงได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับ สมพร พุราจ (2554) ได้ให้คำนิยามของคำว่า Mime (ไมม์) ไว้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารที่เป็นไปตามธรรมชาติ มนุษย์ใช้สีหน้า มือ แขน ท่าทางและร่างกายในการสื่อสารและแสดงออก ประกอบคำพูดหรือคำอธิบายหรือไม่ใช้คำพูดเลยก็ได้

ความสามารถทางด้านการแสดงและบทบาทสำคัญที่ได้รับ พบว่า ชีรเดช กลิ่นจันทร์ มีคุณสมบัติของผู้แสดงที่ดีสิ่งหนึ่งที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดหรือฝึกฝนไม่ได้ คือ “พรสวรรค์” เป็นสิ่งติดตัวมาแต่กำเนิดหรือเรียกว่าความรู้ที่มีฝังอยู่ในตัวของผู้แสดงรวมถึงทักษะต่างๆ ที่เกิดจากการฝึกฝน ประสบการณ์ของผู้แสดงจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ข้อสังเกตประการหนึ่งที่เป็นแง่คิดในการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพคือ การที่ผู้แสดงมีความสามารถพิเศษที่มาจากความสนใจส่วนตัว เช่น การฝึกพูดภาษาท้องถิ่น การฝึกขับร้องและบรรเลง การฝึกศิลปะต่อสู้ป้องกันตัว เป็นต้น จนมีความชำนาญเป็นที่ยอมรับ

ในความสามารถ สิ่งเหล่านี้ล้วนสนับสนุนให้ตัวพระเอกมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น จนหาผู้เทียบได้ค่อนข้างยากซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์ (2537) ได้อธิบายเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ในเรื่องของการปฏิบัติว่า การปฏิบัติเป็นทักษะในการเคลื่อนไหวที่มีพฤติกรรมได้แก่ การรับรู้ การเตรียมพร้อม การตอบสนอง การปฏิบัติได้ จนถึงการปฏิบัติที่ซับซ้อนจนสามารถพัฒนาเป็นทักษะระดับสูง

กลวิธีการแสดง “โขน” บทพระรามในการตีบทและกระบวนท่ารบ ซึ่งสอดคล้องกับลัดดา ตั้งสุภาชัย (2557) ได้อธิบายเรื่องนี้ว่า การสวมบทบาทเกิดจากการตีความบทประกอบการแสดงที่มาจากวรรณกรรมเพื่อถ่ายทอดเป็นศิลปะการแสดง จึงเป็นการยากเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้แสดงแต่ละคนมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิตของตัวละครที่แตกต่างจากผู้แสดงโดยสิ้นเชิง เพราะตัวละครถูกกำหนด โดยโครงสร้างการประพันธ์เป็นบทบาทที่สมมติขึ้น แต่ผู้แสดงเป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง ซึ่งมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตไม่เหมือนผู้แสดงเลย จึงต้องทำความเข้าใจและเข้าใจบทบาทหน้าที่ คุณลักษณะ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครอย่างลึกซึ้ง ทั้งในสายตา จิตใจ และร่างกายทุกส่วน เมื่อสิ้นสุดการแสดงถอดหัวโขนออกมาแล้ว ก็สามารถอยู่ในสถานะของตัวเองแบบเดิมได้

สรุปว่า ต้องควบคุมอารมณ์ และไม่หลงระเหิรอยู่ในบทที่ได้รับตลอดวัน หรือที่เรียกกันติดปากเป็นภาษาต่างประเทศว่า “In” กับบทนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมที่รับชมการแสดงที่ถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนท่ารำต่างๆ เกิดความคล้อยตามและได้รับอารมณ์ในการชมการ

จากข้อค้นพบจะเห็นได้ว่า ผู้แสดงเป็นพระเอกนั้น ต้องเข้าถึงหรือเข้าใจความเป็นตัวตนของตัวละครในตอนนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด การแสดงออกจากการตีความบทบาทก็จะสามารถสวมวิญญาณเป็นตัวละครตัวนั้นได้สมจริงเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่ยากเกินที่จะศึกษาเรียนรู้จากการสะสมประสบการณ์ และถ่ายทอดผ่านการตีความเพื่อการสวมบทบาทของผู้แสดง เฉกเช่น อีริค เดซ กลิ่นจันทร์ ที่ถูกประกอบสร้างจากครอบครัว ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สังคมประสบการณ์ พัฒนาตนเองจนได้การขนานนามว่า “พระรามกรมศิลป์” ซึ่งสามารถนำมอดความรู้เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนากลวิธีในการแสดงเพื่อให้เกิดสุนทรียภาพงดงามสมกับ เป็นมรดกทางภูมิปัญญาวัฒนธรรมของชาติสืบไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การคัดสรรนักแสดงของกรมศิลปากรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมที่จะรับบทเป็นพระราม ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนและมีความสามารถในทาง “โขนพระ” เป็นอย่างดี อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ ร่างกาย และหน้าตาเหมาะสมอีกด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 เนื่องจากงานวิจัยเล่มเป็นการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้ในการแสดงบทบาทพระราม และพัฒนาเพื่อยกระดับศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 นอกจากการศึกษากลวิธีการแสดงโขนบทบาทพระรามของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ แล้ว ควรศึกษาหลักการตีบทของ ชีรเดช กลิ่นจันทร์ และวิธีการแสดงตัวละครประเภทอื่นๆ ทั้งการแสดงโขนและการแสดงละครรำ เพื่อให้องค์ความรู้ทางด้านศิลปะการแสดงเพิ่มมากขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณพร ผดุงชาติ. (2557). **ประวัติและผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของอาจารย์ชีรเดช กลิ่นจันทร์**.

กรุงเทพมหานคร : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิรศักดิ์ เดชวงศ์ญา. (2539). **หอไตรวัดพระสิงห์**. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2537). **ทฤษฎีการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์.

ลัดดา ตั้งสุภาชัย. (2557). **บทความเรื่อง จรัสแสงน่านามานสานฝัน พระเอกหรือนางเอก จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ..

สมพร พูราจ. (2554). **Mime: ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักการสังคีต. (2563). **ประวัติและบทบาทหน้าที่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการสังคีต.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2549). **โขนศาลาเฉลิมกรุง**. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์บู๊คเซ็นเตอร์.

สุรสิทธิ์ วิเศษศิลป์. (2550). **กลวิธีการแสดงบทบาทพระรามในโขนตอน นางลอย ของครูไพฑูรย์ เข้มแข็ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย. ภาควิชา นาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี ขาญสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา ในการเป็นพลังผลักดัน คอยกระตุ้นเตือน ทั้งด้านกระบวนการคิด การเขียน ท่วงท่าทั้งร่างกาย พลังใจให้ก้าวข้ามอุปสรรคในการศึกษาครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชีรเดช กลิ่นจันทร์ นาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ที่กรุณาให้ผู้วิจัยได้ศึกษากลวิธีและกระบวนการในการแสดงโขนบทบาทพระราม ชุด ยกรบ รวมไปถึงความสามารถด้านการแสดงชุดต่างๆ ในทุกรายละเอียดขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยทุกท่าน รวมถึงครอบครัวพิมพ์ศักดิ์ ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้วิจัยตลอดมา และมีได้กล่าวมา ณ ที่นี้

อัตลักษณ์วัฒนธรรมฟ่อนหางนกยูงในการฟ่อนบูชาพระธาตุพนม*
CULTURAL IDENTITY OF FORN HANG NOK-YOONG IN FORN BHU CHA
PHRA THARD PHANOM

ศุภกร ชลองค์ภา¹

Supakorn Chalongpak¹

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม¹

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.¹

Email : supakorn.cha@msu.ac.th

บทคัดย่อ

ฟ่อนหางนกยูงเป็นนาฏกรรมที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมการฟ่อนบูชาพระธาตุพนม จังหวัดนครพนมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสต่อองค์พระธาตุพนม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ความเป็นมาของ ฟ่อนหางนกยูง ในประเพณีออกพรรษา ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยการศึกษาจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ สังเกต และการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผู้ปฏิบัติ 20 คน บุคคลทั่วไปผู้ชมการแสดง 20 คน รวม 43 คน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ฟ่อนหางนกยูงของจังหวัดนครพนมที่ใช้ในการฟ่อนบูชาพระธาตุพนมใน ประเพณีออกพรรษา แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบการแสดงที่โดดเด่นเป็นของ ตัวเองรวมถึงวัฒนธรรมความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและได้มีการพัฒนารูปแบบใน บางส่วนแต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของการแสดง นอกจากนี้ฟ่อนหางนกยูงมีการปรับเปลี่ยน ไปตามยุคสมัยและยังสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสังคมได้ในทุกๆ สมัย ฟ่อนหางนกยูงยังแฝงคติ ความเชื่อเรื่องการปิดป่าสิ่งไม่ดีออกจากตัวและนำแต่สิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต เพื่อก่อให้เกิดสิริมงคลซึ่ง เป็นหนึ่งคติความเชื่อในทั่วอุษาคเนย์ ฟ่อนหางนกยูงจึงอยู่ในสังคมของคนอีสานจนกลายเป็นมรดก ทางภูมิปัญญาที่อนุรักษ์ไว้ให้ชาวนครพนมได้สืบทอดต่อไป

คำสำคัญ : 1. อัตลักษณ์วัฒนธรรม 2. ฟ่อนบูชาพระธาตุพนม 3. ฟ่อนหางนกยูง

ABSTRACT

“Forn Hang Nok-Yoong” is a worship dance performed at Phra That Phanom temple in Nakhon Phanom province, usually to show reverence to Buddhists who have devotion to Phra That Phanom. This research aims to study cultural identity and the history of the “Forn Hang Nok-Yoong” in the Buddhist Lent tradition at Wat Phra That Phanom, That Phanom District, Nakhon Phanom province. By studying paper work and collecting data in the field through surveys, observations and interviews. The tools used for data collection were observation form and interview form, from 3 experts, 20 practitioners, 20 audience members, 43 people in total. The results of the data analysis were presented by descriptive analysis method.

The results revealed that Forn Hang Nok-Yoong was used in the worship Phra That Phanom in the tradition of the end of Buddhist Lent. It shows the identity that appears in the form of performance has its own distinctive identity, the culture of beliefs that have been cultivated from past to present. It has developed some forms, but still retains the unique identity of the performance. In addition, “Forn Hang Nok-Yoong” has been modified according to the era and to the social context of every period. The dance also provides the belief of warding off the bad spirit from the people’s lives and bring prosperity to lives which is one of the beliefs in Southeast Asia. Therefore, the “Forn Hang Nok-Yoong” is present in the society of the Isan people and has become a heritage preserved for the wisdom that has been passed down to the people of Nakhon Phanom to maintain it.

Keywords : 1. Cultural Identity 2. Ritual Dance Phra Thard Panom 3. Forn Hang Nok-Yoong

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มนุษย์มีความเหมือนความแตกต่างในเรื่องของ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการแสดง ของแต่ละชนชาติ เผยให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นลักษณะเฉพาะของตนหรือที่เรียกว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง สิ่งที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเด่น เอกลักษณะเฉพาะตัว ความเป็นตัวตน แก่นแท้ ที่มีไม่เหมือนผู้อื่น (ศิขรา ศิริสาร, 2556) อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือสิ่งนั้นในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์เป็นมิติภายในของความเป็น

ตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองในกระบวนการที่เข้าสัมพันธ์กับโลกและปริณทล(อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546)

อัตลักษณ์วัฒนธรรมได้สร้างคุณค่าทางศาสนา ค่านิยม คุณค่า ประเพณี วัฒนธรรมเก่าๆ หรือค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนแล้วกระทบบริบทในรูปแบบต่างๆ จากพลังของโลกาภิวัตน์ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ซึ่งต้องเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและเป็นที่ยอมรับของชุมชนและภาพรวมไปถึงประชากรในยุคดั้งเดิม อคิน รพีพัฒน์ (2551) นักวิชาการทางด้านมนุษยวิทยาได้ให้ความหมายถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่นำมาใช้กับสิ่งที่เป็นตัวตนหรือลักษณะเฉพาะโดดเด่นจากทุกๆ ไป และเป็นที่ให้การยอมรับในกลุ่มประชากร ชุมชนและภาพรวม ซึ่งในแง่มุมของศิลปะการแสดง อัตลักษณ์วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของการแสดงชุดนั้นๆ ว่าเป็นของใคร และยังเชื่อมโยงไปถึงการให้ความหมายที่แฝงอยู่ข้างในการแสดง (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ นั้นล้วนแต่มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะตัวตน ที่แฝงอยู่ในศิลปะการแสดงชุดนั้นๆ

วัฒนธรรมอีสานมาจากความเชื่อ คนอีสานมีความเชื่อเป็นรากเหง้าของความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมที่แสดงออกที่เกิดจากความเชื่ออย่างมีระบบ มีปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดโลกทัศน์ของความเชื่อ เช่น ศาสนา ศาสดา ปรัชญา แนวคิดคำสอน อุบายการสอน พิธีกรรม ผลที่ได้จากคำสอน จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่มีสภาพเป็นองค์รวมที่ทำให้เกิดความเชื่อ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยอมรับนับถือเป็นผลแห่งการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์ภูมิธรรมและภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาของสังคม วัฒนธรรมจึงเป็นค่านิยมพื้นฐานของสังคมอีสาน(อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2537) จึงได้มีการพัฒนาความเชื่อเป็นพิธีกรรม เป็นประเพณี เป็นการละเล่น เป็นวรรณกรรม เป็นต้น ความเชื่อของชาวอีสานมักจะเชื่อในเรื่องของผีและขวัญเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกันของชุมชนอีสานทำให้เกิดดุลยภาพในการอยู่ร่วมกัน โดยมีพิธีกรรมเป็นเครื่องต่อยอดการมีส่วนร่วม ความเชื่อของชาวอีสานเป็นพลังที่สำคัญอีกประการหนึ่งทำให้เกิดความสามัคคี เพราะคนที่มีความเชื่อคล้ายคลึงกันหากมาร่วมกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่เป็นนามธรรมก็สามารถสร้างสรรค์ให้เป็นรูปธรรมความสำเร็จได้ตั้งใจประสงค์ ดังเช่นการรวมพลังของคนในหลายจังหวัดที่แสดงออกโดยการร่ำบวงสรวงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ล้วนเกิดจากความเชื่อในสิ่งที่ไม่มีความเห็นว่ามีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ สัมพันธ์กับชีวิตในอดีตและปัจจุบัน (ธีรรัตน์ ลีลาเลิศสุระกุล, 2559) อาทิเช่น การฟ้อนที่เกิดจากพิธีกรรมขอฝน พิธีกรรมการฟ้อนผีฟ้าเพื่อรักษาโรค พิธีกรรมการสู่ขวัญต่างๆ การฟ้อนบวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การบวงสรวงโบราณสถาน การฟ้อนบูชาพระธาตุในประเพณีต่างๆ ของแต่ละพื้นที่

จังหวัดนครพนมเป็นเมืองเก่าแก่ในประวัติศาสตร์อีสานตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย เป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ตรงข้ามเมื่อท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) มีพระธาตุพนมซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่มืองมาหลายร้อยปีเป็นศูนย์กลางของชุมชนจากที่ต่างๆ มีการจัดพิธีกรรมการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมรวมกับงานออก

พรรษาไหลเรือไฟในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 และเป็นประเพณีอันดีงามพร้อมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาคตามนโยบายของรัฐบาล มอบหมายให้อำเภอในพื้นที่จังหวัดนครพนม จัดชุดการแสดง ฟ้อนรำท้องถิ่นมาร่วมในงานประเพณีรับบูชาพระธาตุพนม (มีเดช เตโช, 2554) ฟ้อนบูชาพระธาตุพนมนี้ปรากฏในตำนานการสร้างพระธาตุพนมหรือตำนานอรัญคันทานเมื่อสร้างเสร็จ “วิสวลหกเทวบุตรพาเอาบริวารนำทางนกกุงเข้าไปฟ้อนถวายบูชาเทวดาทั้งหลาย ลางขับร้อง ลางตีตีตีเป่าถวายบูชานางเทวดาทั้งหลายถือหางนกกุงฟ้อนและขับร้องถวายบูชา” (แก้ว อุทุมมามาลา, 2537) การฟ้อนบูชาพระธาตุพนมในปัจจุบันมีการแสดงทั้งหมด 7 ชุดการแสดง ได้แก่ ฟ้อนภูไทเรณูนคร ฟ้อนไถญ้อ ฟ้อนตำนานพระธาตุพนม ฟ้อนศรีโคตรบูรณ ฟ้อนอีสานบ้านเฮา ฟ้อนขันหมากเบ็งและฟ้อนหางนกกุง การฟ้อนบูชาพระธาตุพนมได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมในแต่ละสมัย แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ความดั้งเดิมไว้ โดยเฉพาะฟ้อนหางนกกุง ซึ่งมีปรากฏในตำนานอรัญคันทานและมีการฟ้อนมาอย่างยาวนานก่อนจะนำมาฟ้อนในงานฟ้อนบูชาพระธาตุพนม

การฟ้อนหางนกกุงในจังหวัดนครพนม แบ่งออกเป็น 3 ยุค โดยแรกเริ่มเป็นการฟ้อนที่ใช้ฟ้อนบนหัวเรือเพื่อทำการสักการะเจ้าพ่อมเหศักดิ์หลักเมืองก่อนทำการแข่งเรือยาว ต่อมาได้มีการพัฒนาและปรับปรุงท่าฟ้อนขึ้นใหม่เพื่อให้เกิดความอ่อนช้อยสวยงามมากขึ้น โดยนางเกษมสุข สุวรรณธรรมมา (จันทร์ รัศมี, 2562) หลังจากนั้นฟ้อนหางนกกุงก็ซบเซาลง เนื่องจากนาฏยลักษณะของการฟ้อนหางนกกุงต้องใช้ความชำนาญในการวัดหางนกกุงอย่างคล่องแคล่วและอ่อนช้อยสวยงาม ซึ่งต้องใช้ผู้แสดงที่มีทักษะฝีมือในการฟ้อนหาได้ยาก ในปี พ.ศ. 2530 ฟ้อนหางนกกุงจึงได้กลับมามีบทบาทในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ในงานประเพณีออกพรรษา และ ประเพณีไหลเรือไฟ ของจังหวัดนครพนม ที่ทางจังหวัดกำหนดให้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน จึงได้มีการฟ้อนและปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา (วัฒนศักดิ์ พัฒนภูทอง, 2562) ชาวจังหวัดนครพนมเชื่อว่าการฟ้อนหางนกกุงเป็นการแสดงที่เป็นมงคล เพื่อปัดรังควานที่ชั่วร้าย อวมงคล ที่เชื่อสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน การฟ้อนหางนกกุงในปัจจุบันนอกจากผู้ฟ้อนต้องมีความสามารถในการรำรำเป็นอย่างดี มีความชำนาญในการวัดหางนกกุงจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างมาก ทำให้การฟ้อนหางนกกุงต้องมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมตามยุคสมัย และเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาจทำให้นาฏยลักษณะของการฟ้อนแบบดั้งเดิมลดน้อยลง (จันทร์ รัศมี, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเป็นมาของการฟ้อนหางนกกุง ที่เป็นศิลปะการฟ้อนอีกชุดหนึ่งซึ่งมีปรากฏตามตำนานอรัญคันทานและมีนัยยะสำคัญจนก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการประดิษฐ์สร้างการแสดงฟ้อนหางนกกุงที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน จะทำให้เกิดองค์ความรู้ ในด้านนาฏยศิลป์ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และอนุรักษ์สืบสานศิลปะการแสดงท้องถิ่นภาคอีสานอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นสมบัติของชาติสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ความเป็นมาของการแสดง ชูต ฟ้อนหางนกยูง ในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ประเพณีออกพรรษา ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรม ความเป็นมาของการแสดง ชูต ฟ้อนหางนกยูง ในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ประเพณีออกพรรษา ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการฟ้อนหางนกยูงที่เป็นแบบอย่างของศิลปะการแสดงมีพัฒนาการมายาวนานและเป็นที่ยอมรับของชุมชนจนกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งยังเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้อย่างเข้มแข็ง ดังที่ฟ้อนหางนกยูงมีการปรับปรุงและมีการพัฒนาจนมีอายุยืนยาวมาจนถึงทุกวันนี้

4. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรม นาฏศิลป์ ศิลปะการฟ้อนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดง ชูต ฟ้อนหางนกยูง 2) การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์จาก 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ 2.1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ดร. อร่ามจิต ชินช่าง, คุณครูจันทร รัศมี, คุณครูวัฒนศักดิ์ พัฒนภูทอง 2.2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ผู้แสดงฟ้อนหางนกยูง จำนวน 20 คน 2.3) ผู้ชมการแสดง(บุคคลทั่วไป) 20 คน รวม 43 คน 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ ฟ้อนหางนกยูง ในการฝึกซ้อม และในวันแสดงเพื่อบูชาพระธาตุพนม ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักและตรวจสอบเพื่อนำมาวิเคราะห์การแสดงชูต ฟ้อนหางนกยูง 4) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้หลักการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ 4.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฟ้อนหางนกยูงในด้านต่างๆ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการทำการวิจัย ตลอดจนศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 4.2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์และสนทนาอย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น 4.3) ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากบุคคลทั่วไปทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่วิจัย 4.4) ใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 4.5) ใช้วิธีการการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างโดยสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ เริ่มจากสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายรวมถึงสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟ้อนหางนกยูงตามพื้นที่สนามที่กำหนดและสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อเปิดกว้างไม่จำกัดขอบเขตและจับประเด็นที่ได้นำตีความหาคำตอบในเรื่องของการฟ้อน

ทางนกยูง 5) นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปข้อมูลตรวจสอบเนื้อหาใช้วิธีการแบบสามเส้า(Triangulation) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากข้อมูลเอกสารและการรวบรวมข้อมูลภาคสนามและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ความเป็นมาของการแสดง ชุด ฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ประเพณีออกพรรษา ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมเนื่องจากฟ้อนหางนกยูงเป็นศิลปะการแสดงของคนอีสาน ที่เป็นสิ่งที่มีผลในการจูงใจ มีความใกล้ชิดกับชุมชน และมีการปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ นับเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมพบว่า การฟ้อนหางนกยูง ซึ่งเป็นหนึ่งในชุดการแสดงที่ใช้ในพิธีฟ้อนบูชาพระธาตุพนมในประเพณีออกพรรษามีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นของชาวนครพนมเนื่องจากฟ้อนหางนกยูงมีปรากฏตามตำนานอุรังคธาตุหรืออุรังคนิทานและเป็นศิลปะการแสดงที่มีวิวัฒนาการของการฟ้อนมาอย่างยาวนานและปรับตัวไปตามสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย ฟ้อนหางนกยูงยังมีนาฏยลักษณะเฉพาะตัวมาตั้งแต่ก่อนที่จะนำเอามาฟ้อนในงานฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ในประเพณีออกพรรษา ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ฟ้อนหางนกยูงจากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการแสดงที่อยู่คู่กับชาวนครพนมมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ฟ้อนหางนกยูงได้ปรับตัวเข้ากับบริบททางสังคมจนมีพัฒนาการและถูกสืบสานจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวจังหวัดนครพนม ซึ่งกว่าจะเกิดเป็นฟ้อนหางนกยูงในปัจจุบัน ต้องใช้กระบวนการทางแนวคิดผสมผสานกับทฤษฎีต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบหลักผ่านการตีความและสร้างสรรค์โดยศิลปินพื้นบ้านอีสานที่ให้เกิดจนกลายมาเป็นศิลปะการแสดงอีสานที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวจังหวัดนครพนม ฟ้อนหางนกยูง ในพิธีกรรมฟ้อนบูชาพระธาตุพนม ณ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ตรงกับประเพณีออกพรรษามีองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเพื่อให้การแสดงชุดฟ้อนหางนกยูงได้ถูกสร้างขึ้นให้เป็นการแสดงที่สมบูรณ์ มีอัตลักษณ์และอยู่ในบริบทสังคมจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ยอมรับของชุมชนจึงแบ่งการศึกษาในด้านองค์ประกอบออกเป็น 6 กลุ่มได้แก่ รูปแบบการแสดง กระบวนการเคลื่อนไหว ท่าฟ้อน การแต่งกายดนตรี และอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงดังต่อไปนี้

5.1 รูปแบบการแสดงฟ้อนหางนกยูง ฟ้อนหางนกยูงเป็นการรำเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีความเชื่อว่าใช้ปิดเป่าสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากชีวิต ในการศึกษา รูปแบบการแสดงได้แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2498 โดยนิยมใช้ผู้แสดงชาย เป็นการฟ้อนบนหัวเรือยุคที่ 2 ปีพ.ศ. 2530

ได้ปรับมาใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดงและนำมาแสดงในงานรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ 9) เป็นครั้งแรกและใช้ในการฟ้อนต้อนรับแขกผู้มาเยือนยุคที่ 3 ยุคปัจจุบันทางจังหวัดได้มอบหมายให้โรงเรียนนครพนมวิทยาคมเป็นผู้รับผิดชอบการฟ้อนหางนกยูงในพิธีพืชมบูชาพระธาตุพนม โดยจะใช้นักเรียนหญิงจากโรงเรียนนครพนมวิทยาคมเป็นผู้แสดง จำนวน 60 คน โดยผู้แสดงจะถือหางนกยูงตั้งขึ้น ย่ำเท้าตามจังหวะดนตรี

ภาพที่ 1 รูปแบบการแสดงฟ้อนหางนกยูง

สรุปฟ้อนหางนกยูงได้มีพัฒนาการมาจากเดิมไปตามแต่ละยุคสมัย ปัจจุบันในงานพืชมบูชาพระธาตุพนมนิยมใช้ผู้หญิงแสดงเป็นส่วนใหญ่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแข็งแรงที่ผสมผสานกับความอ่อนช้อยและเพื่อให้เห็นถึงเป็นรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของการฟ้อนหางนกยูงที่ใช้ในการพืชมบูชาพระธาตุพนม ในการพืชมบูชาพระธาตุพนมในทุกๆ ปี นั้นจะใช้นักเรียนหญิงของโรงเรียนนครพนมวิทยาคมเป็นผู้ฟ้อนในพิธีพืชมบูชาพระธาตุพนม ที่ตรงกับวันออกพรรษา โดยการควบคุมการฝึกซ้อมโดย คุณครูจันทร์ รัศมิ์ และได้้นำเอาการฟ้อนหางนกยูงบรรจุในหลักสูตรการสอนรายวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนนครพนมวิทยาคม

5.2 กระบวนการเคลื่อนไหวในการแสดงของฟ้อนหางนกยูง กระบวนการเคลื่อนไหวของฟ้อนหางนกยูงที่ปรากฏชัดเจนในยุคที่ 3 เนื่องจากยุคที่ 1 เป็นรำเดี่ยวโชว์ลีลาบนหัวเรือ ในส่วนของยุคที่ 2 ก็ได้ปรับเปลี่ยนตามแต่ละโอกาสจนมาปรากฏเด่นชัดในพิธีพืชมบูชาพระธาตุพนมที่ใช้ผู้แสดงมากกว่า 60 คน ลักษณะของผู้ฟ้อนหางนกยูงในงานพิธีพืชมบูชาพระธาตุพนม มีลักษณะการเคลื่อนไหวเป็นแถวตอนลึกและมีลักษณะการเคลื่อนไหวแบบแถววงกลม 3 วง

ภาพที่ 2 การแปรแถวและการฝึกซ้อมแปรแถวของฟ้อนหางนกยูง ณ โรงเรียนนครพนมวิทยาคม

สรุปกระบวนการเคลื่อนไหวฟ้อนหางนกยูงที่ใช้ในการฟ้อนเพื่อบูชาพระธาตุพนมในประเพณีออกพรรษาของทุกๆ ปี นั้นพบว่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมในเรื่องของกระบวนการเคลื่อนไหวนั้นคือ มีรูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวแบบเฉพาะที่ใช้ในการฟ้อนเพื่อบูชาพระธาตุพนม ในประเพณีออกพรรษาของทุกๆ ปี ผ่านการแปรแถว 2 ลักษณะ ก็คือ แถวตอนลึก แถววงกลม 3 วงใหญ่

5.3 ท่าฟ้อน ฟ้อนหางนกยูงมีปรากฏทั่วภูมิภาคในแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทยซึ่งเป็นการไหลผ่านทางวัฒนธรรมในแถบของอุษาคเนย์ที่เชื่อในเรื่องของนกยูงที่เป็นราชินีแห่งนกตามตำราที่เล่าขานสืบต่อกันมาจึงเกิดมีการนำเอาหางนกยูงมาประดิษฐ์สร้างเป็นชุดการแสดงต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค และแฝงคติความเชื่อในด้านของการก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ท่าฟ้อนหางนกยูงมีทั้งหมด 12 ท่า ได้แก่ 1)ท่านกยูงร่อนออก 2)ท่ายูงรำแพน 3)ท่ารำแพนปักหลัก 4)ไหว้ครู 5)ยูงพิสมัย 6)ยูงฟ้อนหาง 7)ปักหลักลอดซุ้ม 8)ยูงรำยไม้ 9)ยูงกระสันคู่ 10)ยูงลำแพนซุ่ม 11)ยูงปัดรังควาน 12)ยูงเหินฟ้า

ภาพที่ 3 ท่าฟ้อนหางนกยูง

สรุปนาฏยลักษณ์ของท่าฟ้อนหางนกยูงมีการประดิษฐ์สร้างมาจากความเชื่อและเป็นการเลียนแบบกิริยาอาการของนกยูงในบริบทต่างๆ เช่น นกยูงบินร่อน นกยูงเหินฟ้า นกยูงล่าแพน หรือท่าที่มาจากความเชื่อ เช่นท่าปัดรังควานและท่าไหว้ครู นอกจากนี้ฟ้อนหางนกยูงเป็นการแสดงที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะของดนตรี ผู้แสดงจะถือหางนกยูงคนละ 2 กำมือ โดยใช้ข้อมือเป็นตัวกำหนดเพื่อสับัดหางนกยูงให้เกิดความพลิ้วไหวผสมผสานกับการใช้ร่างกายและการย่อเท้าตามจังหวะของดนตรีประกอบการแสดง ฟ้อนหางนกยูงมีอัตลักษณ์สำคัญทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเฉพาะและยังแฝงคติความเชื่อรวมถึงการเลียนแบบกิริยาของนกยูงที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ฟ้อนหางนกยูงเป็นนาฏกรรมในพิธีกรรมการพ่อนบูชาพระธาตุพนม และยังคงปฏิบัติเป็นประจำมาจนถึงทุกวันนี้ แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของวัฒนธรรมที่มีพลวัตมาตามยุคตามสมัยที่มีรากของความศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องผูกโยงตลอดจนเป็นวัฒนธรรมตามเวลาที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับของวัฒนธรรมของชุมชน

5.4 การแต่งกาย การแต่งกายของฟ้อนหางนกยูงในปัจจุบันยังคงนิยมแต่งกายแบบพื้นบ้านอีสานในแบบดั้งเดิมคือสวมเสื้อแขนกระบอก คอกลม หรือ คอจีน นุ่งผ้าขึ้นใหม่หรือผ้าขึ้นทอโรงงานสีเขียวสดหรือผ้าพื้นสีเขียวต่อตีนขึ้น ผ้าสไบใช้ไหมเฉียงบ่า ผมเกล้ามวยทัดดอกไม้ สวมเครื่องประดับเงิน เช่น ต่างหู สร้อย และกำไลแขน ซึ่งเป็นเค้าโครงวัฒนธรรมการแต่งกายที่มีมาตั้งแต่อดีตในวิถีของคนอีสาน

ภาพที่ 4 ท่าฟ้อนหางนกยูง

สรุปการแต่งกายฟ้อนหางนกยูงยังคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการสวมใส่เครื่องแต่งกายในแบบพื้นบ้านอีสานแบบเฉพาะที่เป็นตัวตนของการฟ้อนหางนกยูงโดยจะพบเห็นได้จากรูปประกอบหลักของเครื่องแต่งกายในแต่ละส่วนแต่ด้วยปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเข้ามาช่วยให้การหางานและหาได้ง่ายตามท้องถิ่น การแต่งกายในปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาไปตามเทคโนโลยีของสิ่งทอแต่ยังคงใช้คติความเชื่อโดยการให้สีของเครื่องแต่งกายก็คือ “สีเขียว” ที่เป็นสีของหางนกยูง เครื่องแต่งกายของฟ้อนหางนกยูงจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะและผสมผสานกับวัฒนธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมรวมไปถึงวัฒนธรรมความเชื่อที่นำมาผนวกกับการให้สีของการแต่งกายและมีพัฒนาการแต่ยังคงอัตลักษณ์แบบดั้งเดิม

5.5 ดนตรี ในปัจจุบันฟ้อนหางนกยูงใช้ดนตรีพื้นเมืองอีสานที่เรียกว่าวงโปงลางเริ่มใช้บรรเลงตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปัจจุบัน โดยมีนายพิชัย คำสิงห์ ซึ่งเป็นผู้มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองอีสานได้ทุกชนิดได้ริเริ่มการนำวงโปงลางมาบรรเลงประกอบการฟ้อนหางนกยูงในพิธี ฟ้อนบูชาพระธาตุพนมเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบฟ้อนหางนกยูงในช่วงดนตรีพื้นเมืองอีสานหรือเรียกว่าวงโปงลาง โดยเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ พิณ พิณเบส โหวต แคน กลองหาง กลองตุ้ม โปงลางฉิ่ง ฉาบ ไหซอง กั๊บแก๊บ โดยใช้ทำนองลาวแพน ที่ประยุกต์มาจากเดิมในการบรรเลง แต่ในปัจจุบันได้นำลายล่องโขงบรรเลงในการเปิดหัวและบรรเลงปิดท้ายด้วยลายสุดสะแนน

ภาพที่ 5 วงดนตรีโปงลางที่ใช้ในการบรรเลงประกอบการฟ้อนหางนกยูง

สรุปดนตรีในการฟ้อนหางนกยูง ใช้ลายดนตรีบรรเลงประกอบการฟ้อนหางนกยูงที่ดำเนินทำนองเพลงในลายล่องโขง ลายลาวแพน และลายเซิ้งซึ่งมีท่วงทำนองที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนอีสานที่มีความหมายถึงความรักความผูกพันและเป็นสัญลักษณ์ของการปลุกเร้าวิญญาณความเป็นคนอีสาน ของพี่น้องชาวอีสานโดยเฉพาะเสียงแคนที่เป่าลายต่างๆ มีมนต์เสน่ห์ ไพเราะ และมีจิตวิญญาณของความเป็นคนอีสานประดุกเสียงแห่งชีวิตผสานกับเครื่องดนตรีต่างๆ ที่ร่วมบรรเลงจนเกิดเสียงเพลงที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของลายเพลงอีสาน

5.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง ผู้แสดงจะต้องถือหางนกยูงคนละ 2 กำมือ โดยให้หางนกยูงมัดเป็นกำพอดีมือ เรียงลำดับหางและแววให้สวยงาม ด้ามจับใช้ผ้าดันทองหรือผ้ามันพันหุ้มปลายผู้แสดงหรือผู้ฟ้อน 1 คน จะใช้หางนกยูงจำนวน 2 กำ โดยแต่ละกำมีจำนวนหางนกยูง 15-20 ก้าน ต่อหนึ่งกำ และมีความยาวอยู่ที่ 80-100 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของการแสดง

ภาพที่ 6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงฟ้อนหางนกยูง

สรุปอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการฟ้อนหางนกยูงนั้นเกิดจากความ ที่ว่าคนธรรมดาทั้งหลาย ประโคนด้วยศรัทธาในศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเอาบริวารนำเอาหางนกยูง เข้าไปฟ้อนถวาย บูชา ทั้งหลาย นางหมุ่มซัป นางหมุ่มดีดี สี ดี เปา นางเทวดา ทั้งหลายถือหางนกยูง ฟ้อน และขับร้องถวาย บูชา แสดงให้เห็นว่าการรำหางนกยูงนี้เป็นการรำแบบโบราณ ที่มีมานาน เป็นการปิดเป้าสิ่งชั่วร้าย และสร้างมงคล และยังเป็นการบูชาอีกด้วยจากคติการใช้หางนกยูงปิดเป้า สิ่งชั่วร้าย สร้างมงคลนี้ ยัง สอดคล้องกับความเชื่อ เกี่ยวกับ ตำนาน (ตำนาน หมายถึง เครื่องป้องกัน) โมระปริตต์(พงศาวดารอีสานล้านช้าง, 2564) อันเป็นความเชื่อโบราณในแถบลุ่มน้ำโขง

จากการศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมแสดงให้เห็น ถึงความนาฏยลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบการแสดงมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีแนวคิดในการ สร้างสรรค์ชุดการแสดงโดยคนสมัยก่อนได้หยิบนำสิ่งที่พบเห็นรอบตัวไม่ว่าจะเป็นท่ารำอาวุธในการ ป้องกันตัว หรือ การเลียนแบบกิริยาอาการของสัตว์มาประกอบสร้างให้เกิดเป็นศิลปะการแสดงเพื่อ ขัดเกลารสชาติใจของคนอีสานในแถบลุ่มน้ำโขงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้จากองค์ประกอบตามที่ จำแนกมาข้างต้นการฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมมีอัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น ในเรื่องของ ท่าฟ้อน เครื่องแต่งกาย และดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงมีวัฒนธรรมความเชื่อที่ถูกปลูกฝังมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและได้มีการพัฒนารูปแบบในบางส่วนแต่ยังคงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะของ การแสดงฟ้อนหางนกยูงจึงปรับสภาพและคงอยู่ในสังคมของอีสานจนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ อนุรักษ์ไว้ให้ชาวนครพนมได้สืบทอดต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

อัตลักษณ์วัฒนธรรมฟ้อนหางนกยูงในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม พบว่า การฟ้อนหางนกยูง ที่ปรากฏในประเพณีออกพรรษาทุกๆ ปีที่มีขึ้น นอกจากการถวายเป็นพุทธบูชาแล้วยังแสดงให้เห็น ถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านการแสดงมาอย่างเด่นชัด อัตลักษณ์วัฒนธรรมเหล่านี้ล้วนมีคุณค่า และเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์ เป็นมิติภายในของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองในกระบวนการที่เข้าสัมพันธ์กับโลกและ ปริณิชน และยังสอดคล้องกับ อคิน รพีพัฒน์, (2551) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมได้สร้างคุณค่า ทางศาสนา ค่านิยม คุณค่า ประเพณี วัฒนธรรมเก่าๆ หรือค่านิยมล้วนแล้วกระทบกระทั่งในรูปแบบ ต่างๆ จากพลังของโลกาภิวัตน์ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ซึ่งต้องเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบ ทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและเป็นที่ยอมรับของชุมชนและภาพรวม รวมไปถึงประชากรในยุคดั้งเดิม นอกจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในศิลปะการแสดงจะเป็นมรดกภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองของศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีมาตั้งแต่อดีต

อีกด้วย สอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของการแสดงชุดนั้นๆ ว่าเป็นของใคร และยังเชื่อมโยงไปถึงการให้ความหมายที่แฝงอยู่ข้างในการแสดง องค์ประกอบ ซึ่งล้วนแต่มี อัตลักษณ์วัฒนธรรมเฉพาะตัวตน ที่แฝงอยู่ในศิลปะการแสดงชุดนั้นๆ และยังทำให้เห็นถึงความเป็นศิลปะทางด้านวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึง ประเทศชาติที่มีความรุ่งเรืองนั้นจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมอันแสดงออกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติของตน ที่แฝงอยู่ในการฟ้อนหางนกยูงซึ่งมีกำเนิดมาแล้วมากกว่า 100 ปี เป็นศิลปะการฟ้อนรำที่เก่าแก่และงดงามของจังหวัดนครพนมตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอัตลักษณ์ของชาวนครพนม ฟ้อนหางนกยูงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และความรุ่งเรืองทางความเชื่อของจังหวัดนครพนมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ศุภวัฒน์ นามปัญญา (2562) ที่อธิบายว่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน(Folk Culture) ศึกษาได้จากวิถีชีวิตหรือพฤติกรรมหรือกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมโดยตรงหรือจากศิลปะของกลุ่มชนชั้น โดยเฉพาะศิลปะพื้นบ้าน(Folk art) ซึ่งเป็นผลทางวัฒนธรรมที่กลุ่มชนต่างๆ สร้างสรรค์ขึ้น งานนาฏกรรม เพลงและดนตรีพื้นบ้าน เป็นงานศิลปะที่ไม่มองเห็นเป็นรูปธรรมแต่แฝงไว้ด้วยจิตวิญญาณของกลุ่มชน ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านจึงสามารถศึกษาผ่านงานศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้ได้หลายแง่มุม

7. องค์ความรู้ใหม่

ฟ้อนหางนกยูงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม มีคุณค่าในด้านความศรัทธา และคุณค่าต่อจิตใจของชาวจังหวัดนครพนมและชาวอีสาน ฟ้อนหางนกยูงเป็นศิลปะการแสดงมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านแนวคิด ผ่านการประกอบสร้าง ผ่านการปรับปรนและการผสมผสานกับวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังคงตระหง่านในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนถึงงดงามในสุนทรียภาพของความเป็นวัฒนธรรมตามเวลาและแสดงให้เห็นถึง “การยอมรับของชุมชน” โดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าฟ้อนหางนกยูงจะยังคงเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนมอีกนานเท่านาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรให้หน่วยงานของรัฐมีการสนับสนุน นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนม และให้มีการนำฟ้อนหางนกยูงเข้ามามีบทบาทในงานและเทศกาลต่างๆ ของจังหวัดนครพนมมากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการแสดงของท้องถิ่นทั้งยังเป็นการสืบสานศิลปะการแสดงของจังหวัดให้มีบทบาทและอวดโฉมความงามในนาฏยลักษณ์ของการฟ้อนหางนกยูง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การพ่อนางนกกุงจัดเป็นการพ่อนบูชาที่มีอัตลักษณ์ร่วมข้างสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของชุมชนจนกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลในวิถีชีวิตของคนไทยวัฒนธรรมท้องถิ่นอาจถูกกลืนกลายหากไม่มีการปรับตามยุคสมัยตามความนิยมหรือวาระโอกาสที่ต้องรับใช้ชุมชน แต่การปรับปรุงจำเป็นต้องรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้อย่างเข้มแข็ง ดังที่พ่อนางนกกุงปรับปรุงและมีการพัฒนาจนมีอายุยืนยาวมาจนถึงทุกวันนี้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลความเป็นของพี่น้องชาวพระธาตุพนมและชาติพันธุ์
ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครพนม ไปทำการสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดง เพื่อเป็นการต่อยอดและเพิ่ม
คุณค่าด้านศิลปะการแสดงของท้องถิ่นให้มีการพัฒนาไปตามยุคสมัย

9. เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). คู่มือท่องเที่ยวนครพนม. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..

แก้ว อุทุมมาลา. (2537). อรัญคณิทาน ตำนานธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร : นีลนารากการพิมพ์.

จันทร์ รัศมี ผู้ให้สัมภาษณ์. 21 ตุลาคม 2562. ณ โรงเรียนนครพนมวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.

ธีรรัตน์ ลีลาเลิศสุระกุล. (2559). **ทางอีสาน. ความเชื่อ...สู่พลังศรัทธา** สายธารของวัฒนธรรม
ประเพณีอีสาน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ทางอีสาน.

เพลงประวัติศาสตร์อีสานล้านช้าง. (2564). **พ็อนทางนกยูง**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2563. จาก <https://www.facebook.com/103752477993915/post/138029924566170/>

มีเดช เตโช. (2554). ประเพณีรำบูชาพระธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร : สยามรัฐ.

วัดนาคดี พัฒนภูทอง ผู้ให้สัมภาษณ์. 17 เมษายน 2562. ณ โรงเรียนเชียงยืนวิทยา อำเภอสหัสขันธ์
จังหวัดนครพนม.

ศิขรา ศิริสาร. (2556). กระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์และการสร้างอัตลักษณ์ร่วมในแฟนเพจเฟซบุ๊ก: ศึกษากรณีแฟนเพจอภินิหาร. วารสารวิทยบริการ. 24(3). 1-17.

ศุภวัฒน์ นามปัญญา. (2562). **เพื่อนผู้ไทย : การนำเสนอภาพตัวแทนทางชาติพันธุ์ผู้ไทย ในขบวน
แห่ปราสาทผึ้งจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและ
สร้างสรรค์ศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด = Identity.**

กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2537). **โลกทัศน์อีสาน.** มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกๆ ท่าน และคณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อำนวยความสะดวก และทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อุรารมย์ จันทมาลา ที่ได้ให้คำแนะนำและจุดประกายทางปัญญาในการเขียนบทความวิจัยชิ้นนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้วิจัยได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง หวังว่าบทความฉบับนี้จะก่อคุณประโยชน์อันจะพึงมีในการศึกษาศิลปวัฒนธรรมการฟ้อนหางนกยูงหรือเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงที่เป็นมรดกภูมิปัญญาของชุมชนและจังหวัด

ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด*

FACTORS IN DECISION-MAKING TO APPLY FOR RECRUITED MILITARY SERVICE IN THE AREA OF ROI ET PROVINCE

วรากร ทุมสุต¹, ประโยชน์ ส่องกลิ่น²

Waragorn Tumsud¹, Prayote Songklin²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : waragorntumsud@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ประจำปี 2561 ที่มีรายชื่ออยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 19 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอในเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นที่สำคัญ ด้านความคุ้มค่า ได้แก่ ควรปรับเพิ่มเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยง ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ ได้แก่ ควรเพิ่มและให้โควตาสีหิ สอบเป็นนักเรียนทหาร ด้านคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ควรออกไปประกาศนียบัตรให้ผู้ที่ระเบียบวินัยดี ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ ได้แก่ ควรออกไปประกาศเกียรติคุณเพื่อเกียรติและศักดิ์ศรี และด้านข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ควรเพิ่มช่องทางแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : 1. ปัจจัย 2. การตัดสินใจสมัคร 3. ทหารกองเกิน 4. ทหารกองประจำการ

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the factors influencing people's decision-making to volunteer for military service, and 2) to study ways to motivate more people to volunteer for military service. The research tools included a questionnaire and an interview. The questionnaire was used to enquire 285 samples from 995 draftees who volunteered to serve the armed force in Roi-Et in the year 2561. The number of sample was calculated by Taro Yamane Formula. Meanwhile, the interview was conducted with 3 groups. Group 1 comprised 9 people who volunteered to serve the armed force in the year 2561. Group 2 comprised 6 people who volunteered to serve the armed force in the year 2560. Group 3 comprised 4 recruiting officers. The data obtained from the interviews were categorized, analyzed, synthesized, and presented descriptively.

The research findings were as follows: 1. the overall factors influencing people's decision-making to volunteer for military service were at a high level. When aspects of the factors were considered, it was found that 4 aspects were at a high level. These aspects were ranked from high to low as follows: self-worth aspect, prestige and pride aspect, advantage aspect, and information aspect. Worthiness aspect was at a middle level. 2. The ways to motivate more people to volunteer for military service were found in accordance with the five aspects. Regarding worthiness aspect, salary and allowance had to be raised. For advantage aspect, a quota for military student recruitment had to be increased for military volunteers. For the self-worth aspect, a certificate had to be offered to a military volunteer who was strictly disciplined. For prestige and pride aspect, a certificate of honor had to be issued for a military volunteer. For information aspect, various channels for information access had to be increased.

Keywords : 1. Factors 2. Decision-making 3. Reserved Personnel 4. Recruited Personnel

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความมั่นคงของประเทศชาติ เอกราชและอธิปไตยของประเทศชาติแต่ละประเทศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการสร้างความมั่นคงและธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชของแต่ละประเทศ ทหารนับว่ามีบทบาทสำคัญทั้งนี้ระบบโครงสร้างขององค์กรทหารหรือกองทัพก็แตกต่างกัน การเข้ารับราชการทหารในบางประเทศกำหนดให้ชายทุกคนเมื่ออายุครบกำหนดก็ต้องเข้ารับราชการเป็นทหาร บางประเทศก็ใช้ระบบการสมัครใจเข้าเป็นทหารเมื่ออายุครบกำหนด อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญและเหมือนกันประการหนึ่งก็คือ การเตรียมกองทัพให้มีความพร้อมอยู่เสมอทั้งในด้านกำลังพลและอาวุธ ยุทโธปกรณ์ ในกิจการทหารนั้น กำลังพลถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กำลังพลคือ ทหารที่ได้มาจากพลเมืองของประเทศนั้นๆ ที่รัฐได้เรียกเข้ามารับราชการทหารตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อเตรียมกำลังไว้ให้พร้อมที่จะป้องกันประเทศจากการรุกรานได้ทันทั่วทั้ง (เจษฎา มีบุญลือ, 2537) ปัจจุบันประเทศไทยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 7 กำหนดว่า ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน และในมาตรา 8 กำหนดว่าการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ เช่น การดัดสันใจสมัครด้วยตนเอง ก็เป็นอีกวิธีที่สำคัญมาก (อรรถนพ จันทรกิตติสกุล, 2497)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ ในพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ดจึงเกิดขึ้น โดยศึกษาสถานการณ์และพื้นเพของผู้ตัดสินใจสมัครในเขตพื้นที่ทั้ง 20 อำเภอ ของจังหวัดร้อยเอ็ด และศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปวิเคราะห์หาแนวทางดำเนินการเสริมสร้าง หรือส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสมัครใจเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดผลสูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุดกับกองทัพต่อไป ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการศึกษาฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ทำให้ทราบแนวทางการเสริมสร้างปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 นำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะให้กับองค์กรต่างๆ และหน่วยทหารนำไปปรับปรุง พัฒนาให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ประจำปี 2561 ที่มีรายชื่ออยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 285 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1)บุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ประจำปี 2561 จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมยวดี และอำเภอศรีสมเด็จ อำเภอละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน (2)บุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ประจำปี 2560 จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมยวดี และอำเภอศรีสมเด็จ อำเภอละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน และ (3)ข้าราชการนายทหารสาขานาสัตว์ ได้แก่ สัสดีจังหวัดร้อยเอ็ด และสัสดีอำเภอ จำนวน 3 อำเภอ คือ สัสดีอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สัสดีอำเภอเมยวดี และสัสดีอำเภอศรีสมเด็จ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้จึงมี 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบถามแบบสอบถาม สำหรับเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ จำนวน 5 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้น จำนวน 6 ด้าน และแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-Structured) ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา จะมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้ 1)ขอหนังสือจากทางวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือจากบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพื่อเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแบบสอบถามต่างๆ 2)ทำการแจกแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยจะดำเนินการด้วยตนเอง 3)ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการด้วยตนเองและ 4)เก็บรวบรวมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการคัดเลือกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล 1)การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ จำนวน 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์การให้คะแนนและการประเมิน ได้แบ่งระดับออกเป็นดังนี้ ระดับมากที่สุด เท่ากับ 5 ระดับมาก เท่ากับ 4 ระดับปานกลาง เท่ากับ 3 ระดับน้อย เท่ากับ 2 และระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1 จากนั้นนำค่าเฉลี่ยของคะแนนรายด้านจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแปรผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย 1.00–5.00 ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้น โดยใช้ค่าความถี่2)การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับมาเรียบเรียง จัดระบบ และนำเสนอในเชิงพรรณนา เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดอรัญญิ์

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดอรัญญิ์

ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัจจัย
1. ด้านความคุ้มค่า	3.38	0.79	ปานกลาง
2. ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ	3.47	0.83	มาก
3. ด้านคุณค่าในตนเอง	4.01	0.72	มาก
4. ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ	3.99	0.73	มาก
5. ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.46	0.74	มาก
รวม	3.66	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณค่าในตนเอง ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ ด้านประโยชน์ที่จะได้รับและด้านข้อมูลข่าวสาร

และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า 2) ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ด้านความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้รับสิทธิพิเศษจากองค์การทหารผ่านศึก ได้รับสวัสดิการการรักษาพยาบาล และมีสิทธิลดหย่อนค่าโดยสารในการเดินทาง และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้รับเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงและได้รับสิทธิลดหย่อนวันรับราชการ 3) ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีสิทธิสอบเป็นนักเรียนทหาร มีโอกาสได้รับการบรรจุเข้ารับราชการทหาร และได้รับการพิจารณาเข้าทำงานจากสถานประกอบการต่างๆ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีโอกาสได้รับเลือกเป็นผู้นำชุมชน และเมื่อปลดประจำการแล้วมีโอกาสดูแลจากกองทัพ 4) ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ด้านคุณค่าในตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การฝึกทำให้สุขภาพแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน ฝึกฝนตนเองให้มีระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครอบครัวและชุมชน และมีบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้นำ 5) ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครอบครัวมีความภาคภูมิใจมีเกียรติและศักดิ์ศรี ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากครอบครัว เป็นเกียรติประวัติแก่วงศ์ตระกูล และได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากคนในชุมชน 6) ปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ด้านข้อมูลข่าวสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้รับข้อมูลจากการศึกษาระเบียบและกฎหมาย ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ของกองทัพบก ได้รับข้อมูลข่าวสารจากระบบเครือข่ายสารสนเทศและได้รับข้อมูลข่าวสารจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่สัสดีอำเภอ

5.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นพบว่า แนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้น ที่สำคัญ ด้านความคุ้มค่า ได้แก่ ควรปรับเพิ่มเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยง ด้านประโยชน์

ที่จะได้รับ ได้แก่ ควรเพิ่มและให้โควตาสิทธิสอบเป็นนักเรียนทหาร ด้านคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ควรออกใบประกาศนียบัตรให้ผู้ที่มีระเบียบวินัยดี ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ ได้แก่ ควรออกใบประกาศเกียรติคุณเพื่อเกียรติและศักดิ์ศรี และด้านข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ควรเพิ่มช่องทางแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

5.3 ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ 1)ด้านความคุ้มค่า พบว่า แนวทางในการส่งเสริมด้านความคุ้มค่าให้บุคคลตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ เพิ่มเงินเดือนให้เท่าเทียมกับเอกชน หรือวุฒิการศึกษาของผู้สมัคร เพิ่มเบี้ยเลี้ยง เพิ่มสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้ครอบคลุมถึงบิดา มารดา ภรรยาและบุตร เพิ่มโควตาให้กับผู้สมัครสอบเข้าบรรจุเป็นทหารประจำการเป็นลำดับแรก 2)ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ พบว่า แนวทางในการส่งเสริมด้านประโยชน์ที่จะได้รับให้บุคคลตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ส่งเสริมสวัสดิการค่าเล่าเรียนของบุตร ค่าเลี้ยงดูบุตร สวัสดิการต่างๆ แก่ทหารที่ปลดจากกองประจำการไปแล้ว ควรให้หน่วยงาน หรือบริษัทรับบุคคลที่สมัครทหารเข้าทำงานทันทีหลังปลดจากกองประจำการ หรือผู้ที่มีวุฒิการศึกษาคุณสมบัติครบถ้วนควรรับเข้าบรรจุเป็นทหารประจำการบรรจุตามหน่วยต่างๆ 3)ด้านคุณค่าในตนเองพบว่า แนวทางในการส่งเสริมด้านคุณค่าในตนเองให้บุคคลตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ การสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างค่านิยม ฝึกความเป็นผู้นำ สร้างเครือข่ายและดำรงการติดต่อกับทหารที่ปลดออกจากกองประจำการ 4)ด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ พบว่า แนวทางในการส่งเสริมด้านศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจให้บุคคลตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ควรจัดทำเครื่องเชิดชูเกียรติมีการให้รางวัลแก่คนที่สมัคร จัดทำเกียรติบัตรหลังปลดจากกองประจำการ สนับสนุนยกย่องเป็นตัวอย่างในชุมชน 5)ด้านข้อมูลข่าวสารพบว่า แนวทางในการส่งเสริมด้านข้อมูลข่าวสารให้บุคคลตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ส่งข้อมูลข่าวสารทางโทรศัพท์ เฟสบุ๊ก จัดทำหนังสือหรือแผ่นพับ โปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสารทางทหารให้กับทหารกองเกินและผู้ปกครองตลอดจนผู้มาติดต่อราชการกับเจ้าหน้าที่สัสดีอำเภออย่างต่อเนื่อง

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลที่ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการด้านความคุ้มค่า พบว่า บุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ประจำปี 2561 ที่มีรายชื่ออยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 285 คน ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมากนั้น ได้สอดคล้องกับ สรากรณ์

ดอนถวิล (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในสังกัดกองพันทหารอากาศโยธิน กองบิน จังหวัดนครราชสีมาพบว่าสื่อโฆษณาต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจร้องขอเข้ากองประจำการและยังพบอีกว่าทหารกองประจำการต้องการได้สิทธิประโยชน์จากทางราชการเพิ่มขึ้นเช่นต้องการเข้ารับการศึกษาต่อเป็นนักเรียนนายสิบต้องการได้รับเงินเดือนเบี้ยเลี้ยงที่สูงขึ้นต้องการได้สมุดประจำตัวทหารกองหนุน (สด.8)

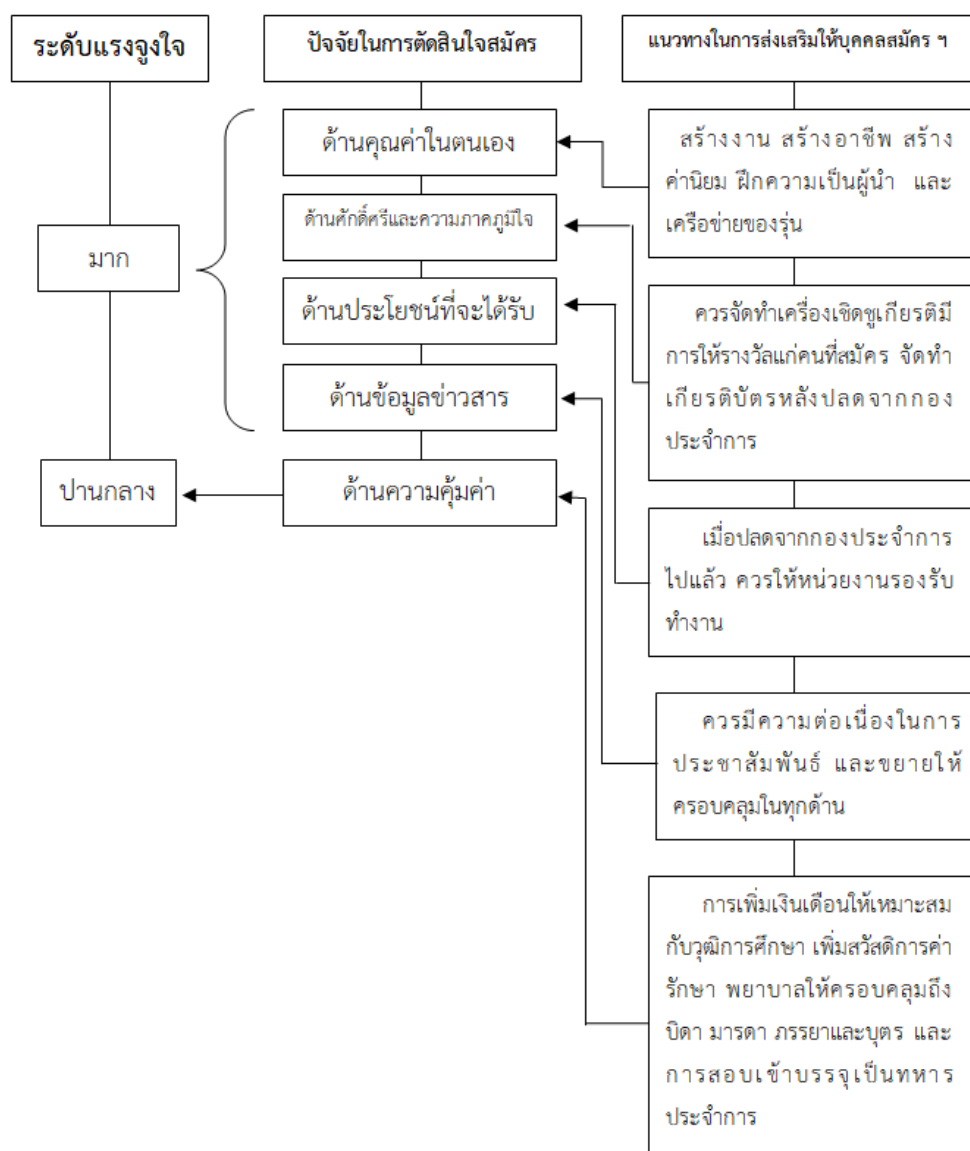
6.2 ผลการศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ดังกล่าว ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ด้านความคุ้มค่า คือ ค่าตอบแทน เช่น เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง และค่ารักษาพยาบาล และระยะเวลาในการประจำการที่น้อยลง ซึ่งได้สอดคล้องกับ อภิเชษฐ ชุ่มวารี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการตัดสินใจของทหารกองเกินร้องขอเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3 พบว่า หากกองทัพได้มีการปรับปรุงในเรื่องของอัตราเงินเดือนสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับการปรับเปลี่ยนระบบการตรวจเลือกมาเป็นระบบพลทหารอาสาสมัครด้วยการสร้างแรงจูงใจในด้านของเงินเดือนเบี้ยเลี้ยงค่าตอบแทนสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการมีการพิจารณาบรรจุให้เข้ารับราชการในหน่วยซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับภูมิลำเนาเดิมหรือใกล้เคียงแล้วจะเป็นผลก่อให้เกิดความพึงพอใจที่จะเข้ารับราชการทหารในระดับสูงมากกว่าปัจจุบัน

6.3 แนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ส่งเสริมสวัสดิการค่าเล่าเรียนของบุตร ค่าเลี้ยงดูบุตร สวัสดิการต่างๆ แก่ทหารที่ปลดจากกองประจำการไปแล้ว ควรให้หน่วยงานหรือบริษัทรับบุคคลที่สมัครทหารเข้าทำงานทันทีหลังปลดจากกองประจำการ หรือผู้ที่มิวุฒิการศึกษา คุณสมบัติครบถ้วนควรรับเข้าบรรจุเป็นทหารประจำการบรรจุตามหน่วยต่างๆ ได้สอดคล้องกับ ธาวัน เมืองพุทธ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ หน่วยมณฑลทหารบกที่ 24 ค่ายประจักษ์ศิลปาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่าหากกองทัพได้มีการปรับปรุงในเรื่องของอัตราเงินเดือนสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับการปรับเปลี่ยนการสร้างแรงจูงใจในด้านของเงินเดือนเบี้ยเลี้ยงค่าตอบแทนสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้าในการรับราชการมีการพิจารณาบรรจุให้เข้ารับราชการในหน่วยซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับภูมิลำเนาเดิมหรือใกล้เคียงแล้วจะเป็นผลก่อให้เกิดความพึงพอใจที่จะเข้ารับราชการทหารในระดับสูงขึ้น

6. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. อาชีพรับจ้าง สถานภาพการสมรสเป็นโสด และรายได้ต่อเดือน 1-10,000 บาท

โดยแต่ละบุคคลมีปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่าแนวทางในการส่งเสริมให้บุคคลสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไปด้วยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว สามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังนี้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การสร้างแรงจูงใจในการสมัครให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านสวัสดิการและรูปแบบการสมัครที่มีประสิทธิภาพ

7.1.2 นำไปอบรมให้ความรู้ในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นทหารกองประจำการ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการสมัคร

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรมีการนำผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้นำไปพิจารณาเป็นแผนหรือกรอบในการพัฒนาเพื่อจะให้มีกรมตำรวจเข้ารับราชการทหารเพิ่มขึ้น

7.2.2 กองทัพบกควรนำปัจจัยด้านต่างๆ ที่ค้นพบไปเป็นข้อสังเกตในการส่งเสริมและพัฒนา ระบบสวัสดิการของทหารในประเทศ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้การเกณฑ์ทหารในอนาคตเป็นไปโดยการสมัครใจโดยไม่ต้องจับสลาก

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การศึกษาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่ร้องขอสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หลังจากปลดจากกองประจำการ

7.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพึงพอใจของผู้ที่ร้องขอสมัครเข้ารับราชการทหารเมื่อรับราชการครบกำหนดและปลดจากกองประจำการ

7.3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของบุคคลที่ตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่อื่นๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา มีบุญลือ. (2537). **ความมั่นคงแห่งชาติ ความมั่นคงแห่งชาติ : สร้างชาติไทยให้ยั่งยืน การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ธาวิน เมืองพุทธ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ หน่วยมณฑลทหารบกที่ 24 ค่ายประจักษ์ศิลปาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 12(27). 222-233.
- สรารณณ์ ดอนถวิล. (2562). **แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในสังกัดกองพันทหารอากาศโยธิน กองบิน จังหวัดนครราชสีมา**. การประชุมระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5. ขอนแก่น : วิทยาลัยการเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 859-871.
- อภิเชษฐ ชุ่มวารี. (2560). **การตัดสินใจของทหารกองเกินร้องขอเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการทัพบก.
- อรรณพ จันทรกิตติสกุล. (2497). **พระราชบัญญัติรับราชการทหาร**. กรุงเทพมหานคร : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้คำปรึกษา ให้ความรู้ แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง ห่วงใยและให้โอกาสผู้วิจัยได้มีประสบการณ์เรียนรู้ที่ดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา น้องสาว ญาติพี่น้องทุกท่าน และพระประภัสสร์ ธรรมวิโส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโนนแดง สำหรับกำลังใจในการศึกษานับสนุนและช่วยเหลือผู้วิจัย ตลอดจนทุกๆ ท่านที่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอนและให้การสนับสนุนในการศึกษาจนสำเร็จด้วยดี

การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้
โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม)*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT USING MODEL-BASED LEARNING
THROUGH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY IN GEOGRAPHY FOR
MATTHAYOMSUKSA 4 OF MAHASARAKHAM UNIVERSITY
DEMONSTRATION SCHOOL

คมกริช ชาญณรงค์¹, ผการัตน์ สุขชุม², กรชนก รัตธา³
Khomkrit Channarong¹, Phakarat Sukchoom², Kornchanok Rattha³
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2,3}
Mahasarakham University Demonstration School (Secondary),
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2,3}
Email : komkrit@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม) จำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม แบบสังเกตชั้นเรียน แบบบันทึกการสอนทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานมีดังนี้ ขั้นวางแผน สร้างชุมชนการเรียนรู้ร่วมกับภาควิชาภูมิศาสตร์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ขั้นปฏิบัติ จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจลักษณะภูมิประเทศทางกายภาพ แนวทางการพัฒนาในวงรอบต่อไปคือสร้างแบบจำลองตามความลาดชันของพื้นที่ในรูปแบบของ Jigsaw ขั้นสังเกต ผู้ร่วมสังเกตสามารถร่วมสังเกตโดยสมบูรณ์คือนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาการจัดการทำ

แบบจำลองแล้วยังสามารถร่วมให้ความรู้ ร่วมอภิปรายผล และร่วมให้คะแนนหรือให้รางวัลผู้เรียนได้
 ขั้นสะท้อนผล ต้องจัดให้มีการสะท้อนผลอย่างน้อยสองครั้งหลังการสังเกตการเรียนรู้โดยเว้นระยะห่าง
 1 สัปดาห์ หลังการสะท้อนผลในครั้งแรก

คำสำคัญ : 1. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2. การเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐาน 3. รายวิชาภูมิศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of the research article were to examine the consequences of using professional learning community to develop learning management upon model-based learning in Geography of Matthayomsuksa 4. This study is an action research. The sample group was 40 students of class 4/1 of Mahasarakham University Demonstration School. The instruments used were the minutes of meeting form, observation form and teaching note. Data was analyzed as stated by the purpose of this research and presented through descriptive analysis.

The results of the study were as follows: Plan-creating a collaborative working group with department of Geography, designing lesson plans focusing on active learning. Act-teaching topography through model-based learning, guiding for building model of topography in the form of Jigsaw. Observe-not only could observer be adviser in creating topography, but also add knowledge, participate the discussion and give the marks or the reward to students. Reflect-meeting after the observation at least two times with a week gap in between.

Keywords : 1. Professional Learning Community 2. Model-based Learning 3. Geography

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกของเรากำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทั้งด้านความลดน้อยลงและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาเหตุของวิกฤตการณ์ดังกล่าวมีที่มาจากการกระทำทั้งจากธรรมชาติเองและการกระทำโดยมนุษย์ ซึ่งความเสื่อมโทรมในคุณภาพสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ถือเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมของโลกในปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความรู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีหน้าที่สำคัญในการป้องกัน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิตประจำวัน (มนัส สุวรรณ, 2549) โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมีเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลายสาระวิชาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่ง กิตติคุณ รุ่งเรือง (2556) ได้อธิบายว่าวิชาภูมิศาสตร์ในปัจจุบันมุ่งเน้นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนรู้และเข้าใจข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติแวดล้อม มีความเข้าใจ สามารถอธิบาย นำเสนอแนวทางการป้องกันแก้ไขปรากฏการณ์ธรรมชาติโดยเฉพาะวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

จากการสอบถามผู้เรียนและครูผู้สอนในสาระวิชาภูมิศาสตร์พบว่า การจัดการเรียนรู้สาระวิชาภูมิศาสตร์ในปัจจุบันนั้น ครูและนักเรียนต่างมองว่าภูมิศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่เน้นการบรรยาย จดจำ เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลักทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในวิชา ซึ่งในประเด็นปัญหานี้ได้มีการนำเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ทำให้ได้ข้อคิดเห็นที่ตรงกันว่าจัดการการเรียนรู้สาระวิชาภูมิศาสตร์ควรต้องให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการเรียนรู้สาระวิชาภูมิศาสตร์คือนอกจากมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแล้วควรเกิดความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรู้เท่าทัน ป้องกันและแก้ไขได้ ทั้งนี้ควรจัดให้มีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างความเข้าใจในภูมิศาสตร์ให้มากกว่าความจำได้โดยแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานก็เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้นักเรียนได้นำความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ไปสู่การสร้างแบบจำลองในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อนำเสนอแนวคิดร่วมกับการมีโอกาสดูแลเรียนรู้ร่วมกันการอภิปรายร่วมกันการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพื่อให้ได้รับความรู้จากการเข้าใจสิ่งใหม่ๆ และแบบจำลองจะช่วยให้นักเรียนได้นำเสนอความคิดของตนแสดงออกในสิ่งที่ป็นรูปธรรมสามารถทำให้มองเห็นความคิดอย่างเป็นระบบแบบจำลองจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในภูมิศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้นแต่ทั้งนี้การจะนำเอาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานซึ่งเป็นที่ใช้กันในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มาใช้กับการเรียนรู้สาระวิชาภูมิศาสตร์นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรอบคอบและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้คำแนะนำจากผู้รู้ ดังนั้น จึงควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ภูมิศาสตร์ เนื่องจากแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นการรวมตัวร่วมใจร่วมพลังร่วมทำ

และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหารสถานศึกษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์คุณค่าเป้าหมายและภารกิจร่วมกันดำเนินการแบบทีมเรียนรู้โดยครูเป็นผู้นำร่วมกันและผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุนเพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงเกิดคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนโดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ได้ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญจะช่วยกันปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนโดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน(Model based learning) เพื่อเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะภูมิประเทศที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งในการเข้าใจธรรมชาติและการปลูกจิตสำนึกในการร่วมกันอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการจัดการศึกษาได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้รูปแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ในรายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในรายวิชาภูมิศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 1 ห้อง คือห้องมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 40 คน เนื่องจากเป็นห้องที่มีการระบุจำนวนนักเรียนที่ชัดเจน คือ 40 คน ทุกปีการศึกษา เป็นห้องที่มีความเป็นเลิศด้านวิทย์-คณิต ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเห็นว่าห้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ผู้เรียนมีลักษณะมุ่งเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในส่วนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบไปด้วย ทีมผู้วิจัย 3 คน อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญจากภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประเมินผล ประกอบไปด้วย แบบบันทึกการประชุมกลุ่มแบบสังเกตชั้นเรียนแบบบันทึกการสอน ทำการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยสร้างข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ให้ครอบคลุมความคิดเห็นในด้านต่างๆ คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอฝ่ายวัดและประเมินผล ตรวจสอบแก้ไขแล้วจึงเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสมหลังจากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวงจร PAOR ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยการใช้แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชานิติศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชานิติศาสตร์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชานิติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ฝ่ายมัธยม)

กระบวนการ	การจัดการเรียนรู้ นิติศาสตร์ (รูปแบบเดิม)	การจัดการเรียนรู้ นิติศาสตร์ (โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ)	การจัดการเรียนรู้ นิติศาสตร์ (โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในปี การศึกษาต่อไป)
P	แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบรรยายและการซักถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ	แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ภายใต้อาสาสมัครแนะจากภาควิชานิติศาสตร์	แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับภาควิชานิติศาสตร์
A	สอนโดยใช้ Microsoft PowerPoint มีภาพลักษณะทางนิติศาสตร์ประกอบ	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองนิติศาสตร์ ภายภาพเป็นฐาน อาทิเช่น	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองนิติศาสตร์ ภายภาพเป็นฐาน โดย

กระบวนการ	การจัดการเรียนรู้ ภูมิศาสตร์ (รูปแบบเดิม)	การจัดการเรียนรู้ ภูมิศาสตร์ (โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ)	การจัดการเรียนรู้ ภูมิศาสตร์ (โดยใช้ชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพในปี การศึกษาต่อไป)
		กุด ลากูน ภูเขาไฟ เป็นต้น	สร้างแบบจำลองตาม ความลาดชันของพื้นที่ เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ ด้านประชากรและ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
○	-	สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพร่วมสังเกตการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บางส่วนในฐานะผู้สังเกต	สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพร่วมสังเกต การเรียนรู้แบบร่วม สมบูรณ์ร่วมแสดงความ คิดเห็นและมอบรางวัลได้
R	-	มีการประชุมสะท้อนผล หลังการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	มีการประชุมสะท้อนผล หลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ 2 ครั้ง ประกอบด้วย สะท้อน ผลทันทีหลังการสังเกต และสะท้อนผลหลังการ สังเกต 1 สัปดาห์

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามวงจร PAOR โดย

1. การพัฒนาในขั้นแผน มีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายและใช้สื่อที่เป็น PowerPoint เป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้การดูแลการให้คำแนะนำของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และมีการวางแผนในวงรอบต่อไปในการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับภาควิชาภูมิศาสตร์เพื่อให้มีมาตรฐานตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในรายวิชาภูมิศาสตร์มากที่สุด

ภาพที่ 1 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2. การพัฒนาในขั้นปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนโดยจากการบรรยายโดยใช้ PowerPoint เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจลักษณะภูมิประเทศทางกายภาพได้มากขึ้นเนื่องจากผู้เรียนได้ศึกษาความรู้ด้วยตนเองจนสามารถสร้างและอธิบายแบบจำลองได้และแนวทางการพัฒนาในวงรอบต่อไปคือยังคงมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานแต่แต่ละกลุ่มสร้างแบบจำลองตามความลาดชันของพื้นที่แล้วนำแบบจำลองนั้นมาเชื่อมต่อกันในรูปแบบของ Jigsaw เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการสนทนาระหว่างกลุ่มขึ้น พร้อมทั้งให้มีการนำเสนอแบบจำลองเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ด้านประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วย

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน

3. การพัฒนาในขั้นสังเกต จากที่ไม่มีการร่วมสังเกตการจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดห้องเรียนให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและผู้บริหารร่วมสังเกตการจัดการเรียนรู้โดยมิใช่เพียงการเข้าร่วมสังเกตแต่ผู้ร่วมสังเกตมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับกลุ่มในการจัดทำแบบจำลองและการพัฒนาในวงรอบต่อไปผู้ร่วมสังเกตจะสามารถร่วมสังเกตโดยสมบูรณ์กล่าวคือการทำเป็นผู้ให้คำปรึกษาการจัดการแบบจำลองแล้วยังสามารถร่วมให้ความรู้ ร่วมอภิปรายผล และสามารถร่วมให้คะแนนหรือให้รางวัลผู้เรียนได้

4. การพัฒนาในขั้นสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาไม่มีการร่วมสังเกตการเรียนรู้จึงไม่เกิดการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในครั้งนี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการ PAOR จึงจำเป็นต้องมีการสะท้อนผลเพื่อให้ครบกระบวนการซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น แต่ในขั้นนี้พบว่าหลังการสังเกตการจัดการเรียนรู้ผู้ร่วมสังเกตการที่จะทำการสะท้อนผลอาจติดธุระเนื่องจากการสังเกตการนั้นก็ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง อีกทั้งอาจมีข้อเสนอแนะส่งทางโปรแกรมการสนทนาเพิ่มเติมหลังการสะท้อนผล ดังนั้นควรต้องจัดให้มีการสะท้อนผลอย่างน้อยสองครั้งหลังการสังเกตการเรียนรู้โดยเว้นระยะห่าง 1 สัปดาห์ หลังการสะท้อนผลครั้งแรก

รูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชาภูมิศาสตร์และข้อค้นพบของผู้วิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ให้เหมาะสมกับช่วงชั้นการเรียนรู้ต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชาภูมิศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นกระบวนการร่วมการจัดการเรียนรู้โดยคณะครูภายในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก รวมทั้งสิ้น 13 คน ในการร่วมพัฒนาการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้วงจร PAOR พบว่ามีประเด็นน่าสนใจดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ในขั้นวางแผนผู้วิจัยได้ดำเนินการวางแผนการวิจัยโดยการร่วมออกแบบการวิจัยและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับคณะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากภาควิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งในขั้นวางแผนการเรียนรู้พบว่าชุมชนการเรียนรู้มีส่วนร่วมที่สำคัญโดยผู้เชี่ยวชาญจากภาควิชาภูมิศาสตร์สามารถให้ข้อเสนอแนะในการออกแบบการวิจัย การออกแบบการเรียนรู้และให้อนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ในส่วนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ร่วมการพูดคุยแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนภูมิศาสตร์ ซึ่งพบประเด็นปัญหาที่สำคัญคือขาดสื่อการเรียนรู้ และผู้เรียนไม่สามารถจินตนาการสภาพภูมิศาสตร์กายภาพที่ครูสอนได้ตามลำดับ การร่วมกัน ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภูมิศาสตร์ที่เกิดจากการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยทำให้สามารถออกแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ เรวดีชัย เขาวรัตน์ (2558) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(Professional Learning Community) เป็นกระบวนการสร้าง การเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและ สนับสนุนซึ่งกันและกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันวางเป้าหมายการ เรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวม ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานร่วมกันการร่วมมือร่วมพลังโดย มุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ซึ่งการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เศรษฐศาสตร์นั้นนอกจากที่มจะได้ออกแบบการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนแล้วยังเป็นการพัฒนา ครูผู้สอนจากการเรียนรู้ร่วมกันด้วยและสอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2558) ที่กล่าวว่าชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือ วิธีการในการพัฒนาครูโดยการจัดบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ครูไม่โดดเดี่ยวและมีเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียน โดยที่ PLC มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1)เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข 2)เป็นชุมชนที่มีฉันทะและความศรัทธาในการทำงานร่วมกัน 3)เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร มีคุณธรรมและเป็นกัลยาณมิตรต่อกันในทางวิชาการ และ 4)เป็นชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้ทั้งนี้การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแม้เป็นการทำงานพัฒนาการเรียนรู้ ในเชิงอุดมคติแต่หากสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันได้ก็สามารถเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ DuFour (2006) ได้เสนอเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ร่วมไว้ว่าการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็น เป้าหมายร่วม(Shared Goals) เป็นทั้งเป้าหมายปลายทางระหว่างทางและเป้าหมายชีวิตของสมาชิก แต่ละคนที่สัมพันธ์กันกับเป้าหมายร่วมของชุมชนการเรียนรู้ฯ ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงให้เห็นถึงทิศทาง และเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะเป้าหมายสำคัญ คือ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วน คุณค่าร่วม(Shared Values) เป็นการเห็นทั้งภาพเป้าหมายและที่สำคัญเมื่อเห็นภาพความเชื่อมโยง แล้วภาพดังกล่าวมีอิทธิพลกับการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและของงานจนสามารถเชื่อมโยงเป็น ความหมายของงานที่เกิดจากการตระหนักของสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดเป็น พันธะสัญญาาร่วมกันหลอมรวมเป็นคุณค่าร่วม ซึ่งเป็นชุมพลังสำคัญที่จะเกิดพลังในการไหลรวมกัน ทำงานในเชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ในชั้นปฏิบัติ ในการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วย แบบจำลองเป็นฐานในรายวิชาภูมิศาสตร์นั้นพบว่า ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรมและอาจารย์จากภาควิชาภูมิศาสตร์เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนได้ประชุมกลุ่มเพื่อออกแบบการจัดทำแบบจำลองภายใต้คำแนะนำจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากการออกแบบในการจัดทำแบบจำลองเป็นกระบวนการสร้างแบบจำลองภายใน (Internal Modeling) ซึ่งบุคคลสามารถถ่ายทอดออกมาได้โดยการสร้างแบบจำลองภายนอก (External Modeling) ขึ้นมาการสร้างแบบจำลองภายนอกนี้มีหลายวิธี เช่น เขียน วาด อธิบาย สร้างแบบจำลองทางกายภาพ ซึ่งเมื่อสร้างออกมาแล้วแบบจำลองเหล่านี้แล้วต้องถูกนำเสนอสู่สังคมถูกนำไปใช้ ดังนั้นกระบวนการตรวจสอบในชั้นออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะทำให้แบบจำลองสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งการจัดทำแบบจำลองภูมิศาสตร์นี้ Harrison&Treagust (2000) ได้ศึกษาและแบ่งประเภทไว้ว่าเป็นแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์และแบบจำลองที่ใช้ในการเรียนการสอน ชนิดแบบจำลองที่เพิ่มหรือลดขนาด ดังนั้นความถูกต้องจึงเป็นสิ่งสำคัญของแบบจำลองประเภทนี้ และความสำคัญของแบบจำลองนอกจากจะใช้เพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้แล้ว การออกแบบเพื่อสร้างแบบจำลองยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เสาะแสวงหาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ Owen (1998) ที่เสนอว่า เนื้อหาสาระของการออกแบบมีเป้าหมาย (Purposes) มีการให้คุณค่า (Values) มีการวัด (Measures) และมีขั้นตอน (Procedures) ซึ่งการออกแบบมีบทบาทสำคัญในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลลัพธ์ผ่านกระบวนการออกแบบ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ในชั้นสังเกต ในชั้นสังเกตผู้วิจัยได้ทำการเปิดชั้นเรียนโดยกำหนดการเปิดชั้นเรียนลงในปฏิทินเปิดชั้นเรียนในระบบวิชาการให้ผู้ที่ไม่อยู่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภูมิศาสตร์ และผู้บริหารเข้าร่วมสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้ในชั้นปฏิบัติ ซึ่งพบว่าตลอดสองสัปดาห์ของการเปิดชั้นเรียนมีเพียงครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและอาจารย์จากภาควิชาภูมิศาสตร์เข้าร่วมไม่มีครูจากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเข้าร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาของรายวิชาที่ค่อนข้างมีความเฉพาะเจาะจงและขาดการบูรณาการทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมที่ขาดสมบูรณ์จากการเสนอแนะของครูผู้สอนสาระวิชาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ Leonard, J.J. (2003) ที่พบว่าโรงเรียนที่ล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้มีสาเหตุจากการแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างครูในโรงเรียนและโรงเรียนที่ไม่สามารถสร้างการแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างครูในโรงเรียนได้นั้น มีสาเหตุสำคัญมาจากโครงสร้างการปฏิบัติงานขนาดของโรงเรียน ประเด็นเรื่องเวลา โรงเรียนไม่มีวัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญและคณะครูปฏิเสธ-การแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างกัน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ในชั้นสะท้อนผล การประเมินผลจากผู้ร่วมสังเกตการณ์สอน พบว่า จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบจำลองเป็นฐานคือผู้เรียนมีความเข้าใจ ลักษณะภูมิประเทศเชิงกายภาพสะท้อนผลได้การนำเสนอผลงานแบบจำลองของแต่ละกลุ่มและ กิจกรรมนี้ยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สะท้อนออกมาจากการร่วมกันคิด วางแผน การออกแบบ

แบบจำลองและการออกแบบการนำเสนอ ซึ่งการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้สอดคล้องกับ สิทธิโชค เอี่ยมบุญ และคณะ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานกับหลังการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานสูงกว่าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จากการสะท้อนผลของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังพบว่าการจัดทำแบบจำลองในครั้งนี้ก็ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขที่สำคัญ คือ ขนาดที่ยังไม่มีความชัดเจนในมาตราส่วนย่อและควรเพิ่มเติมสัญลักษณ์ลงในแบบจำลองเพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับผลจากการสะท้อนผลและสอดคล้องกับ Gilbert, J. K., Boulter, C. J., & Elmer, R. (2000) ที่กล่าวว่า การสร้างแบบจำลองในการจัดการเรียนรู้นั้นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจะต้องมีความชัดเจนถูกต้องและต้องประกอบด้วยเอกลักษณ์ จากข้อมูลที่ไม่สามารถจับต้องและไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ แต่แสดงตัวเหมือนกับเป็นวัตถุที่สามารถสัมผัสได้ จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขตามการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำเสนอออกสู่สังคมภายนอก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานด้านวิชาการได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารต้องมีนโยบายส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพอย่างชัดเจนและมีแรงจูงใจในการดำเนินการเช่นสามารถใช้ในการประเมินได้

7.1.2 ผู้บริหารมีภารกิจมากแต่ควรต้องหาเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นสังเกต และชั้นสะท้อนผล

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้สอนจะต้องแนะนำวัสดุที่ใช้ในการจัดทำแบบจำลองที่เหมาะสมกับการจัดทำราคาไม่สูง และควรเป็นวัสดุจากการผลิตซ้ำ

7.2.2 จัดห้องเรียนและอุปกรณ์ที่การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการสังเกตการเรียนรู้ควรจัดโต๊ะเก้าอี้ที่สามารถใช้จัดวางแสดงผลงานนักเรียนโดยใช้เวลาในการจัดแสดงประมาณ 1 สัปดาห์

7.2.3 โรงเรียนที่มีหอพักหรือเป็นโรงเรียนประจำจะมีความเหมาะสมในการมอบหมายงานเนื่องจากการจัดทำแบบจำลองค่อนข้างใช้เวลามาก การอยู่ร่วมกันในหอพักจะช่วยในเรื่องความสะดวกและความปลอดภัย

7.2.4 โรงเรียนในสังกัดมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชาภูมิศาสตร์ เช่น กลุ่มโรงเรียนสาธิตจะมีความสะดวกในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชาภูมิศาสตร์เนื่องจากความสะดวกด้านการเดินทาง หากเป็นโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากมหาวิทยาลัยควรใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

7.2.5 เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนแล้ว ควรให้ผู้เรียนส่งมอบผลงานแบบจำลองที่ผ่านการประเมินให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาหรือทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบอื่นในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภูมิศาสตร์ เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานอาจต้องมีการปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับวัยและช่วงชั้นการเรียนรู้

7.3.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ก่อน-หลังเรียน ด้วยการเรียนรู้โดยวิธีแบบจำลองเป็นฐาน

7.3.3 ในการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชาภูมิศาสตร์ ควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษาอื่นเนื่องจากอาจพบปัญหาที่เหมือนหรือแตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภูมิศาสตร์

8. เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ รุ่งเรือง. (2556). การจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2558). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. พังงา : วิทยาลัยชุมชนพังงา จังหวัดพังงา.
- มนัส สุวรรณ. (2549). การจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักการและแนวคิด. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- เรวดี ชัยเชาวรัตน์. (2558). วิถีสร้างครูสู่ศิษย์ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: เอกสาร ประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับคณะทำงานโครงการ พัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- สิทธิโชค บุญเยี่ยม และคณะ. (2563). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. 8(1). 159-172.
- DuFour,R.(2006). Professional learning communities: A bandwagon, an idea worth considering, or our best hope for high levels of learning?. *Middle School Journal*. 39. 4-6.

- Gilbert, J. K., Boulter, C. J., & Elmer, R. (2000). **Positioning models in science education and in design and technology education.** In Gilbert, J. K. Boulter, C. J., **Developing Models in Science Education.** Netherlands : Kluwer cademic Publishers.
- Harrison, A. G., & Treagust, D. F. (2000). A typology of school science models. **International Journal of Science Education.** 22(9). 1011-1026.
- Kemmis, S. and R. McTaggart. (1998). **The Action Research Planner.** Victoria : Deakin University Press.
- Leonard, J.J. (2003). The physical properties of compost. **Compost. Science&Utilization.** 11(3). 238–264.
- Owen, C. L. (1998). Design research: building the knowledge base. **Design Studies.** 19(1). 9-20.

9. คำขอบคุณ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้นั้นผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง ที่ได้ให้คำแนะนำในการออกแบบการวิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี รตโนภาส สุวรรณลี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญรัตน์ ไชยคราม อาจารย์วรวิทย์ จิตรสุขขา ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณ อาจารย์ปริญญาฉัตร วัชรเคนหงส์ ในการให้คำแนะนำและตรวจสอบภาษา ขอขอบคุณคณาจารย์กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ร่วมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และขอขอบคุณโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

รูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

DEVELOPMENT OF BENJAWITHEE MODEL AT CHALERM PRAKIAT SCHOOL GROUP
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

ศิริพร ภูมิพันธุ์¹, อรสา พรหมทา², จำเนียร พลหาญ³

Siriporn Poomiphun¹, U-rasa Promta², Chumnian Pollaharn³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2,3}

Email : Aphirat26@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี โดยศึกษาเอกสารงานวิจัย และศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกข้อมูล 2) แบบบันทึกการศึกษา และ 3) แบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 เทิดทูนสถาบัน มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 กตัญญู มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 บุคลิกดี มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 มีวินัย มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 ให้เกียรติ พอประมาณมี 5 ตัวบ่งชี้ 2. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่สัมพันธ์กันใน 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เบญจวิถี 4) แนวทางการพัฒนาเบญจวิถี มี 7 กิจกรรมขับเคลื่อน และ 1 กิจกรรมสนับสนุน 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีแนวทางในพัฒนาด้วย 2 แนวทาง คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดโครงการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยเบญจวิถีและผลการประเมินรูปแบบพบว่ารูปแบบการพัฒนา

คุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. เบญจวิถี 2. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 3. การพัฒนารูปแบบ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study components, indicators and guidelines for development student characteristics with Benchawithi, 2) to create a model for the development student characteristics with Benchawithi. The researcher conducts research according to the research and development process. The research consisted of four steps as follows: Step 1: Study elements, indicators and guidelines for developing student characteristics with Benjavithi by studying research papers. and study visits to 3 model schools. Step 2: Create a model for developing students' characteristics with Benjavithi, assessed by experts, and 15 experts. Instruments of this research were 1) the data record from 2) the study record from 3) the suitability assessment from. The statistics used in the research were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were found that; 1. student characteristics with Benchawithi, there were 5 elements, 19 indicators as follows: component 1, honoring the institute with 4 indicators; The third element indicates good personality, 4 indicators, element 4, discipline, 5 indicators, element 5, honor modesty, there are 5 indicators. 2. The development student characteristics with Benchawithi is characterized by a structured diagram that relates to 6 elements: 1) Principle and Rationale. 2) Objectives 3) Benjavithi 4) Benchawithi development approach includes 7 driving activities and 1 supporting activity 5) learning materials and 6) measurement and evaluation. There are two approaches comprising an integrated activity and a project to promote student characteristics with Benjavithi, and the model evaluation results showed that student characteristics with Benchawithi of Overall suitability are at a high level, and there are overall possibilities at a high level.

Keywords : 1. Benjawithee 2. Chalermprakit School 3. Model Development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล(Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนและความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงผลักดันจากความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นักเรียนในยุคการศึกษา 4.0 จะเป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างนวัตกรรมจนได้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพส่งขายไปยังต่างประเทศ เพื่อเอาเงินตราเข้าประเทศและสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมีรายได้สูงได้ นักเรียนจะมีความสามารถเช่นนั้นได้ต้องมีความสามารถหลายอย่างอยู่ในตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสามารถด้านการคิดด้วยพร้อมกันไป ไม่ใช่เพียงแต่ลอกเลียนคนอื่นมาเท่านั้น ในขณะที่รู้จักคิดสร้างสรรค์สำหรับการคิดนวัตกรรม(Innovation Thinking) เป็นความคิดที่สร้างผลผลิตที่มีความใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครและมีความเป็นเชิงบวก และการคิดรับผิดชอบ (Responsible Thinking) ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำในทุกขั้นตอน ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลผลิตที่สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย” (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

กลุ่มโรงเรียนพระราชดำริและโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งได้แก่กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณทรงรับเป็นโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์หรือพระราชูปถัมภ์จำนวน 80 โรงเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสต่างๆ จำนวน 97 โรงเรียน และกลุ่มที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวน 28 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 205 โรงเรียน โดยจะมีคำขวัญร่วมกัน คือ รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ มีเป้าหมายหลัก 2 ประการ คือ ประการแรก ความเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรี มีจิตอาสาเสียสละ และเคารพซึ่งกันและกัน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สืบสานวัฒนธรรมไทย ประการที่สอง การบริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต

อันใกล้การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางที่ชนคติความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งปัญหาดังกล่าวก็พบเช่นเดียวกันในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติจากการศึกษาสภาพคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนจากแบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่กระทำความผิดของงานปกครองของโรงเรียน จากการสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม จากคณะครูในโรงเรียน และ ภาพสะท้อนจากชุมชนพบว่า นักเรียนในโรงเรียนจำนวนไม่น้อย มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนด เช่น มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าเรียน ทั้งๆที่ไม่เป็นที่ ไม่เข้าแถวเวลารับของหรือซื้ออาหารที่โรงอาหาร ขาดความมีน้ำใจ ไม่เสียสละ ไม่มีความอดทน เดินผ่านครูไม่ยกมือไหว้ การบริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้ พัฒนานักเรียนทั้งทางด้านความรู้ควบคู่ไป กับทางด้านคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรีของนักเรียน จากปัญหาที่พบและความต้องการของชุมชน จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้นกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยใช้แนวปฏิบัติหลัก "เบญจวิถี" ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประกอบด้วย 1)เทิดทูนสถาบัน 2)กตัญญู 3)บุคลิกที่ดี 4)มีวินัย 5)ให้เกียรติ เพื่อช่วยส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่จะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยให้มีความเป็นสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี สามารถนำไปถ่ายทอดให้นักเรียนให้เป็นแบบอย่างเดียวกันต่อไป (นพดล เด่นดวง, 2560)

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้พระราชทานไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรวิทยาลัยวิชาการศึกษา 15 ธันวาคม 2503 (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ความว่า“...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้นไม่ว่าจะมีแต่ความรู้ในทางวิชาการและในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรมรวมทั้งให้มีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้วย...” การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนถือไม่จำกัดอายุ การเสริมสร้างและปลูกฝังเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก (Audun Dahland Melanie Killen, 2018) อายุและการศึกษาจริยธรรมไม่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Buell, E. K., 2009) การจัดกิจกรรมมีผลต่อการส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ประเด็นทางความขัดแย้งในทางศีลธรรมที่ช่วยให้นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณธรรมเพิ่มสูงขึ้นได้ กิจกรรม ครูที่ปรึกษาและหลักสูตรจะมี

ผลในการเพิ่มคุณธรรมให้นักเรียน (Fitzgerald, D., 2011) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของนักเรียนให้สูงขึ้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอรูปแบบในการพัฒนากิจกรรมที่ออกแบบมาเฉพาะจะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้สูงขึ้น (สุทธิวรรณ ตันติรัตนวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ, 2552; สุระ อ่อนแพง และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2556; ประไพรัตน์ ลำไจ, 2557; Fitzgerald, D., 2011) คุณธรรมจริยธรรม คือ สภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ความดีทางความประพฤติและจิตใจ โดยความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพด้านจิตใจคือการรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่จะเบญจวิถีของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติให้สูงขึ้น เพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นต้นแบบของโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเนื่องจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติมีเป้าหมายหลักคือพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีเพื่อให้นักเรียนกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติได้พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนในกลุ่มเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนอื่นๆ สมดังวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ และความคาดหวังความต้องการของชุมชน เพื่อที่นักเรียนจะเติบโตเป็นต้นไม้มที่แข็งแรง พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง และผู้อื่น ก่อประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม สร้างความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้หลักตัวบ่งชี้ย่อยและแนวทางการพัฒนาเบญจวิถีโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการประเมินเบญจวิถีของตนเอง ว่าอยู่ในระดับใด มีตัวบ่งชี้ใดที่ปฏิบัติได้ดี และตัวบ่งชี้ใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

3.2 ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา เบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในเชิงบริบทพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะในการวางแผน กำหนดนโยบาย ทิศทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ ตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3.3 รูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ทำให้ได้แนวทางการดำเนินงานใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ หรือใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในประเด็นอื่นๆ โดยใช้แนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวงกว้างยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาตัวบ่งชี้หลักตัวบ่งชี้ย่อยและแนวทางการพัฒนาเบญจวิถีโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบที่เป็นแหล่งศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 3 แห่งตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนด ประกอบด้วยโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลและแบบบันทึกการศึกษาภาคสนาม ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 15-30 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแบบ ระหว่างวันที่ 15-20 ธันวาคม พ.ศ.2562 การวิเคราะห์ข้อมูล 1)วิเคราะห์สังเคราะห์ตัวบ่งชี้ประเด็นพิจารณา การพัฒนาเบญจวิถีของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยเทคนิคMatrix Chart 2)วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเบญจวิถีของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกภาคสนามด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 3)วิเคราะห์สร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย(Induction) 3)วิเคราะห์ความสอดคล้องผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Synthesis)เพื่อให้ได้ประเด็นพิจารณา และแนวทางการพัฒนาเบญจวิถีของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสนทนากลุ่มของร่างรูปแบบฯ จากทั้งหมด 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2)แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อ คู่มือรูปแบบการพัฒนาเบส

ของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้มีความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 (ไพศาล วรคำ, 2559) ระยะเวลาในการดำเนินการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างวันที่ 1-20 มีนาคม พ.ศ.2563 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อร่างคู่มือต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 องค์ประกอบคุณลักษณะเบญจวิถีของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 เติบโตสถาบัน มีตัวบ่งชี้ย่อย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)รักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2)ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3)ร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์จิตอาสา 4)สืบสานรักษาดำเนินชีวิตตามแนวทางพระราชดำริ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ องค์ประกอบที่ 2 กตัญญู มีตัวบ่งชี้ย่อย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)แสดงความเคารพต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ 2)ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ 3)อาสาทำงานให้ผู้อื่น 4)ดูแล ช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ด้วยความเต็มใจ 5)เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม องค์ประกอบที่ 3 บุคลิกดี มีตัวบ่งชี้ย่อย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 2)ไม่แสดงอาการโกรธเคือง หรือตอบโต้ผู้อื่นเมื่อโดนตำหนิ 3)แสดงความชื่นชม ยินดีกับเพื่อนและผู้อื่น 4)แสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะอย่างสุภาพ องค์ประกอบที่ 4 มีวินัย มีตัวบ่งชี้ย่อย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)ความรับผิดชอบต่อการเรียนเล่าเรียน 2)ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ 3)ปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อบังคับของสถานศึกษา 4)ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ ทันเวลา 5)ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา และองค์ประกอบที่ 5 ให้เกียรติ มีตัวบ่งชี้ย่อย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1)ให้ความเคารพให้เกียรติผู้อื่น 2)ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพบุคคลอื่น 3)ไม่กลั่นแกล้งหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น 4)รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5)ยอมรับความแตกต่างของมนุษย์

5.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีจำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ 1)การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 12 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมระเบียบแถว กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเบญจเป็นหนึ่ง กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสร้างข้อตกลง กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมสิทธิมนุษยชน กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมใคร คือ คนละเมิดกติกา กิจกรรมที่ 6

กิจกรรมใด คือ คนละเมียดสติผู้อื่น กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมใจเขาใจเรา กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมจิตศึกษา พัฒนากายใจ กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมแตกต่างไม่แตกแยก กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมระนาบเดียวกัน กิจกรรมที่ 11 กิจกรรมความกตัญญูและคุณธรรม กิจกรรมที่ 12 กิจกรรมกล่องความดี 2) โครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสู่ความเป็นสุภาพสตรีตามหลักเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษก และผลการประเมินรูปแบบพบว่ารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้ จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เนื่องจากเบญจวิชะนั้นเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความรักผดชอบ ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ ในฐานะเยาวชนของประเทศเบญจวิถีเป็นคุณธรรม จริยธรรม อันดีที่สังคมคาดหวัง สภาพของสังคมในเวลานั้น จึงมีองค์ประกอบตัวบ่งชี้ เป็นจำนวนมากสอดคล้องกับ เลขาธิการสภา การศึกษา (2560) ที่ได้เสนอว่าความเป็นพลเมือง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม มีพฤติกรรมหรือความประพฤติหรือที่พึงงามมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีในระบอบประชาธิปไตย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในวิถีการดำรงตนในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้ กฎหมาย ประเพณีวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุขทั้งสังคมไทยและ สังคมโลก 2) ด้านทักษะ เป็นผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณและการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร การดำรงชีวิต ความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม และประเทศชาติได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม เป็นผู้ดำรงและยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยยึดมั่นคุณ ความเป็นดี มีศีลธรรมจริยธรรม พึ่งพาตนเองและเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมเคารพ สิทธิของตนเองและผู้อื่น ยอมรับและเชื่อมั่นในวิถีที่แตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ ผิวพรรณ วรณะ และความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และ 4) ด้านพฤติกรรมหรือความประพฤติที่ดี งาม เป็นผู้มีความรู้คุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่นิ่งดูดาย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คำนึงถึงการมีส่วนร่วม มีสำนึกของการพัฒนา ทั้งการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติสอดคล้องกับ สถาบันพระปกเกล้า (2558) ที่ได้สรุปลักษณะของ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่าเป็นผู้ที่มีสำนึกรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะเป็น คุณธรรมประจำใจ รวมไปถึงต้องเป็นผู้มีวินัย มีเหตุผล แสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ นั้นได้อย่าง เหมาะสม ไม่ละเมิดผู้อื่น ที่สำคัญมีความรับผิดชอบต่อสังคม กระตือรือร้นและเข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมือง นอกจากนี้ยังต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 9 ประการ ได้แก่ 1) ตระหนักถึงศักดิ์ศรี สิทธิ

เสรีภาพ 2) เคารพกฎระเบียบ 3) ยึดหลักกฎหมาย 4) ทำหน้าที่ 5) มีความรับผิดชอบ 6) ใช้หลักเหตุผล 7) ยึดมั่นยุติธรรม 8) ยึดหลักสันติ และ 9) มีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Abowitz and Hamish (2006) ที่ได้เสนอไว้ว่าความเป็นพลเมืองมีหลายมิติ เมืองค์ประกอบสำคัญได้แก่ 1) มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง 2) ยึดถือค่านิยมเฉพาะอุดมคติ 3) มีสิทธิและหน้าที่ 4) มีส่วนร่วมทางการเมือง และ 5) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัยนิตย์ พรรณาวร และรุจิร ภูสาระ (2556) ที่ได้พัฒนาการพัฒนาลัทธิสูตรการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชน ซึ่งผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชน ฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนใน 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณลักษณะประชาธิปไตย ด้านการมีคุณธรรม ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านความสามารถในการปรับตัวและ ด้านความเป็นไทย ได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชน

6.2 รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เบญจวิถี แนวทางการพัฒนาเบญจวิถี สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการเพื่อพัฒนาเบญจวิถี ต้องดำเนินงานอย่างมีระบบ จึงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีความหมาย องค์ประกอบดังกล่าวถูกนำไปใช้ตามสภาพจริงที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2554) ที่ได้สรุปลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกันไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) แบบแผนภาพคล้ายหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง 2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ 3) แบบองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า รูปแบบมีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการถ่ายทอดความคิดจินตนาการของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ใดๆ เป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ สำหรับนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ แนวคิดของเจ้าของรูปแบบได้โดยง่าย 2) โครงสร้างของรูปแบบจะเน้นเฉพาะตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระที่สำคัญๆ โดยรูปแบบต่างๆ ที่เข้าข่ายเป็นลักษณะของรูปแบบจะต้องเน้นสิ่งสำคัญเท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ 3) ต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่อง ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระสำคัญโดยตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระสำคัญ ต้องมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการเข้าใจโดยอาจใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อให้รูปแบบมีความกระชับเท่าที่จะทำได้ และ 4) รูปแบบไม่ใช่การบรรยายหรือพรรณนาอย่างยืดยาว โดยรูปแบบควรเป็นภาพแผนภูมิ สัญลักษณ์หรือแผนผังที่เข้าใจได้ด้วยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว หรือน้อยครั้งที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา การสอาด (2560) ที่ได้พัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบแผนภูมิโครงสร้างที่

สัมพันธ์กัน 6 องค์ประกอบ คือ หัวข้อการประเมิน วัตถุประสงค์ของการประเมินสิ่งที่มุ่งประเมิน วิธีการประเมิน ผู้ทำการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริวรรณ ศรีพหล (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้รู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบที่ 2 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบที่ 3 จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ องค์ประกอบที่ 5 การวัดและการประเมินผล

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถี มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่สัมพันธ์กันใน 6 องค์ประกอบ คือ 1)หลักการและเหตุผล 2)วัตถุประสงค์ 3)เบญจวิถี 4)แนวทางการพัฒนาเบญจวิถี 5)สื่อการเรียนรู้ และ 6)การวัดและประเมินผล

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับโรงเรียนทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่กว้างขึ้น เป็นภาพรวมของระดับเขตพื้นที่การศึกษา ภาพรวมของระดับจังหวัด ภาพรวมของระดับภาค และภาพรวมระดับประเทศ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนควรจำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ตัดบ่งชี้ที่ควรพัฒนาเบญจวิถีให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ก่อนนำผลการประเมินมาใช้ ให้ครูผู้สอนตรวจสอบผลการประเมินจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจให้เพื่อนช่วยประเมิน ครูหลายกลุ่มสาระเป็นผู้ประเมินหรือผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ประเมินจะทำให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่ง มีความน่าเชื่อถือ มากขึ้น

8.2.3 ครูผู้สอนจึงต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะอาจเป็นปัญหาเชิงพฤติกรรมในระยะยาวต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.3.2 ควรศึกษาวิจัยการใช้รูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องในระยะยาวแบบอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อทราบถึงพัฒนาการและระดับเบญจวิถีของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา

9. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 11*.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ชัยนิตย์ พรธมวาร และรุจิร ภู่อาระ. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรการเป็นพลเมืองที่ดี สำหรับเยาวชน*.

สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2562. จาก https://www.academia.edu/10262587/The_Development_of_Training_Programs_For_Good_Youth_Citizens

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). *ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. การศึกษาไทยยุค 4.0 ให้เรียนในสิ่งที่ชอบ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

- นพดล เต๋นดวง. (2560). การประเมินโครงการตามแนวทางเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ความเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรีของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม
(พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม). นครปฐม : โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประไพรัตน์ ลำไฉ. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. พระยา :
มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปรีชา การสอาด. (2560). การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยม. วิทยานิพนธ์คุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
จัดการการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปาริชาติ อีระวิทย์. (2561). รายงานวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ:
กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม.
- ไพศาล วรคำ. (2559). การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2548). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริ
ด้านการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2559). รายงานการวิจัยการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา
เรื่องการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิภาณจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). การส่งเสริมคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ:
กรณีศึกษา กลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม.

สุระ อ่อนแพง และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2556). **รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Abowitz and Harnish. (2006). **Contemporary Discourses of Citizenship, in Review of Educational Research 2006**. Retrieved 15 December 2019. From <https://social.crru.ac.th/activeLearning>

Audun Dahl and Melanie Killen. (2018). **A Developmental Perspective on the Origins of Morality in Infancy and Early Childhood**. Retrieved 15 December 2019. From <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6159747/>

Buell, E. K. (2009). **The relationship of ethics education to the moral development of accounting students (D.B.A.)**. Retrieved 15 December 2019. From <https://search.proquest.com/pqdtglobal/docview/305149926/abstract/4F472A17222C449CPQ/9>

Fitzgerald, D. (2011). **The relationship between high school leadership Organizations and moral growth. (Ed.D.)**. Ann Arbor, United States. Retrieved 15 December 2019. From <https://search.proquest.com/pqdtglobal/docview/887798209/abstract/911168281CAC4F4EPQ/26>

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อรุสา พรหมทา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้องทุกๆ คน ที่ได้คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

อนึ่ง คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีของวิทยานิพนธ์นี้ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ผู้เป็นบุพการีแห่งชีวิต ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยจะขอจดจำและระลึกถึงทุกท่านด้วยความเคารพบูชา ตลอดจนจะกตัญญูทุกเวลา เพื่อเป็นสิริมงคลของชีวิตตลอดไป

THE TRANSMISSION OF DAZHOU FOLK SONG FROM FOLK PHILOSOPHY IN DAZHOU CITY, SICHUAN PROVINCE, CHINA*

Chen Honglei¹, Peerapong Sensai², Watcharanon Sangmuenna³,
Natthapong Prathumchan⁴

Mahasarakham University, Thailand.^{1,2,3,4}

Email : watcharanon.s@msu.ac.th

ABSTARCT

The objectives of the research article were 1) to study the transmission and collect information about Dazhou folk song from artists and procession of teaching Dazhou folk songs, 2) to study organizing and perfecting the teaching methods of Dazhou folk songs. The conceptual framework as follows: the education theory, cultural transmission theory, folk psychology theory and folk music theory. Including chosen the concept of Bloom's Taxonomy that the framework elaborated by Bloom and his collaborators consisted of 6 major categories: Knowledge, Comprehension, Application, Analysis, Synthesis, and Evaluation. The methodologies of research as followed by the fieldwork the process of conveying philosophy, the process of transmission of Dazhou folk song as survey, observation, participant observation, in- depth interview, focus group discussion .Afterwards, the researchers analyzed the literature of folk music, arrangement, vocal techniques, musical performances, and folk music transfer process.

The results of the research showed that 1. Da Zhou folk songs All reflect the way of life and the connection of the villagers with nature and agriculture, such as the Song of the Mountain. Song of the River Pets imitating music. The Dazhou folk artist. 2. Teaching and learning management in education. and has the following transmission process: 1. Storytelling, 2. demonstration, 3. practicality, 4. performances, 5. setting up a place to be a learning resource, 6. using technology for recording as a teaching medium, and 7. broadcasting by performing Dazhou folk songs. The Dazhou

*Received: July 13, 2021; Revised: September 7, 2021; Accepted: September 10, 2021

folk songs are songs of a specific area and are well known in Dazhou. Therefore, the form and content of singing are free. It is very popular among villagers. Due to the use of local languages in folk songs, they use interesting melodies, provocative rhythms to convey emotions, thoughts, ideologies, life and folk wisdom. Folk songs have the longest history, the simplest structure, the largest number, and the most widely spread in Chinese traditional. Poems from an anthology of Chinese classical poetry. The classroom setting arranged by the teacher: each lesson lasts 40 minutes, 5 lessons per week. The number of students varies each time, about 20 students. The classroom is located at Jingu Square in Xuanhan County. There are no restrictions on the age of students between 20 and 60. In each class, the teacher will practice the voice collectively and open up his voice to release the voice. Then, students will practice singing, and finally they will practice Dazhou folk songs are taught in classrooms by local folk song teachers. In class, students can learn the singing skills and singing style of Dazhou folk songs and the teacher teaches students how to express the singing skills through specific musical score teaching.

Keywords : 1. Dazhou Folk Song 2. Transmission of Dazhou Folk Song 3. Teaching and Learning Process

1. Background and Problem Statement

Chinese national music is divided into many genres according to different regions, different nationalities, and different themes. They are different and interdependent. This kind of music form forms the unique nature of Chinese national music. China is an ancient civilization in the world with a history of thousands of years. People's lives and ideological habits are closely related to China's ideology for thousands of years. Chinese national music contains the characteristics of China's traditional national culture, as well as profound Chinese traditional ideas. Therefore, Chinese national music has unique humanistic characteristics in the process of integrating into the multi-ethnic national music. (Ke Lin, 2014) Dazhou folk songs are unique folk songs that were once widely circulated in the northeastern part of Sichuan. Their artistic value, humanistic value, and development and utilization value have received more

and more attention, and they have been included in the “National Intangible Cultural Heritage List”. (Chen Guozhi, Zhang Hao, 2016) The current Dazhou folk songs, rather than being a general reference to regional folk songs, have also become a musical concept where historical culture and contemporary life meet. Music culture also has the characteristics of relative stability and inheritance. In the Dazhou folk songs collected so far, there are not only records about the history, labor, production, and important festival events in ancient Dazhou, but also the living customs, entertainment habits, etiquette culture of modern people in eastern and central Sichuan. Information imprints on labor experience, philosophical concepts, etc. Dazhou folk song is a concept of regional music culture and a concept of cultural inheritance in history. It is a contemporary track of the fusion and innovative development of a variety of different ethnic cultures over thousands of years, reflecting the fluidity and changeability of music culture. (Li Yuexin, 2012)

From the above descriptions, the searcher realized that Dazhou folk songs have evolved over generations and are important to Chinese folk society. It's an entertainment culture that can connect love. But the process of preserving Dazhou folk songs remains uninsturing and varied. Therefore, in order to convey wisdom, knowledge, processes and good lifestyles of people in Dazhou. Researcher foresee the role of cultural roots reflection. Transformation, development and creation to develop into a culturally strong society. “Value” can be created from the knowledge of Dazhou folk song based on processes in the education system. It is also used as a way to teach young people to be in love with their homeland. It is proud of its cultural identity and social immunity as it is not spectacular, and it is also a way to continue to seek effective teaching and learning processes for school.

2. Research Objectives

2.1 To study the transmission and collect information about Dazhou folk song from artists and procession of teaching Dazhou folk songs.

2.2 To study organizing and perfecting the teaching methods of Dazhou folk songs.

3. Research Benefits

3.1 We will know the classroom setting of Dazhou folk songs and instrumental music performance lessons.

3.2 We will know the singing skills of Dazhou folk songs

4. Research Methodology

This research is a qualitative research which the researcher uses the methodologies process for data analysis as follows:

4.1 Relevant literary review process It was selected from research that studied Dazhou ethnic history, international research in folk Music Theory, Folk music creation concepts and folk music transfer process, the theory of teaching and learning is based on the principles of Bloom's Taxonomy theory for discussing the findings. Analysis and Comparison. After collecting and analyzing theories, analyze and design according to the existing research, and realize the combination of theory and practice, so that the theory is justified and the design is more reasonable.

4.2 Improving observation skills and a better understanding of the processes that contributed to the development of environmental features. Experiential learning: fieldwork and observations in classroom will provides opportunities to learn through direct, concrete experiences, enhancing the understanding that comes from observing of folk song's concepts and processes. Directly involving students in responsibility for learning: fieldwork requires that students plan and carry out learning in an independent manner.

4.3 The observation process of transmissions of folk songs which invites folk artists to teach to the classes and is a participating between teachers, students, folk artists, as well as researcher, are also part of their participation in the study to seek out tactics for teaching and studying their problems. Then, developing and applying analytical skills which fieldwork relies on a range of folk songs skills, and experiencing real-life research: developing investigative, communicative and participatory skills.

4.4 Selection of Dazhou folk songs for analysis based on musical theory . The researcher analyzed in folk music compositions, singing tactics, orchestration and arrangements, musical instruments, as well as converting Chinese music notes into

international music notations.

4.5 Data collection: The criteria for selecting that I have choose the standard of the teachers as follows: 1. Teachers who has more than 20 years of experience. 2. The Folk Song artist over 60 years old as follows; 1. Zhang Xing has 40 years of teaching experience in Dazhou folk song teaching and was awarded the title of Sichuan Intangible Cultural Heritage. 2. Wang Jiang is one of the inheritors of Dazhou folk songs. He has 38 years of teaching experience and won the Sichuan Folk Song Competition Gold Award, and 3. Zhang Ping is one of the inheritors of Dazhou folk songs. He has 36 years of teaching experience and is a famous local folk song master. Including I made a questionnaire to interview my survey respondents. I used the following steps to complete my data collection. 1. Design a questionnaire with advisors and music and education experts as guides. 2. Send the questionnaire to consultant and modify it. 3. Modify the questionnaire according to my consultant's suggestion. 4. Use it for my fieldwork and after that, the questionnaire will be taken into the analytical process for discussion of the results.

5. Research Results

5.1 The results of the study the transmission and collect the information about Dazhou folk songs from the artists and procession of teaching of founded that; Dazhou folk songs are important and have a self-identity. A long legacy of traditional Chinese folk music is the basis for the study of traditional Chinese folk music. It is also one of the sources of Sichuan folk music culture. The artistic charm of Dazhou folk songs is powerful, reflecting the spirit, wisdom of the old generation. From the past to the present, there is a dynamic of conservation and dissemination of folk songs for the whole group of people. This is especially true of the cooperation between folk artists and educational institutions and with the continued progress and development of Chinese cultural construction. The folk songs has entered into the vision of teaching and learning, adapting and conveying local heritage to young people through the education management system, which the researchers will discuss as follows:

Figure 1 The transmission of Dazhou folk song by the folk artist who teaching Dazhou folk songs in a classroom in The Jingu Square, Xuanhan County, Dazhou City.

5.1.1 The organizing and perfecting the teaching methods of Dazhou folk songs. Dazhou Folk song curriculum. The Course Description: Each lesson lasts 40 minutes, 5 lessons per week. The number of students varies each time, about 20 students. The classroom is located in Golden Drum Plaza, Xuanhan County. There are no restrictions on student age. Over 20 to 60 years old. In each lesson, the teacher will practice the sound collectively, opening his throat to release the sound. Students will then practice singing, and finally they will.

5.1.2 Dazhou folk song classroom teaching process. For a long time, the teaching method of vocal music in our country is “one-on-one” teaching. It is a teaching method tailored for students according to their voice characteristics. The main advantage is that teachers can use the advantages of students, but this method also has many disadvantages. Firstly, the teacher targets fewer students and the teaching efficiency is low. Secondly, this teaching method focuses on vocal skills and lacks vocal theory support. It is not conducive to students' acceptance of vocal theory in many aspects. This model is suitable for training professional singers. However, vocal music teaching enables students to have vocal performance and scientific vocal skills, and to have a rich vocal theory, so that vocal music can be used more scientifically for artistic creation. Therefore, the "one-on-one" vocal teaching method is not suitable for the development and education of folk songs. Because the contemporary training goal is to export Dazhou folk songs and music

talents to the society, it is not enough to just teach aesthetic education and ignore vocal skills. A scientific theoretical basis is needed. Therefore, vocal group lessons are the product of this kind of teaching reform. This group lesson is to group about twenty students into a group, and let the teacher apply the traditional "one-to-one" teaching method to this group of students at the same time. The teacher teaches vocal singing skills to the students, and then asks each student to sing in accordance with the teaching method. Other students can watch it. When there is a shortage, the teacher points out. Other students can also benefit. For teachers. Paying the same amount of time and energy can make more people profit. Students can also learn from the weaknesses of others. Vocal group lessons can not only provide guidance in vocal skills, but also serve as a vocal theory teaching form, allowing students to learn vocal theories and discuss with each other. You can also let students play instrumental music to accompany the English, which can improve students' comprehensive ability. After becoming a music teacher, students can become more specialized and able to teach students not only singing in the classroom, but also to teach students the theory of vocal music and accompany students in singing. This is also consistent with the Dazhou folk song class mentioned by Tao Yuping on page 2 "Research on the Regional Color and Tourism Value of Sichuan Folk Songs" in 2012.

5.1.3 Reasonably arrange team members. At present time, in many folk songs teaching when taking group lessons, the method is to listen to the students singing first. Grouping again, but grouping is not enough understanding of students' basic music theory, it is easy to cause students of different grades to be divided into groups, affecting the overall teaching level. And when choosing, they are single choices. Teachers can choose students, students can't choose teachers, which hinders the normal development of group lessons. Li Yuexin has a similar view on page 5 of "Perspective on the Structural Features of Baqu Folk Songs" in 2019.

To improve the teaching level of group lessons, we must first match the group personnel. For example, students from different regions cannot be grouped together because they have different levels of music education. Therefore, when grouping, first of all, the conditions that are more prominent are divided into -groups, the timbre and basic conditions are equally divided into -groups, and the poor timbre

and basic conditions are divided into -groups, so that it is easy to rescue from the foundation. The second is to divide according to different conditions and foundations, and to carry out according to different foundations and tone conditions, so that those conditions are quite together, it is easier to interact and communicate, and it is convenient for teachers to teach. For example, some students from rural areas have not received music theory training since childhood. It is very difficult for them to study with the trained ones, but the conditions are equivalent, and teachers can teach them basic music theory. Because college vocal music teaching is divided into two majors and non-major majors, we must also take into account this feature when grouping. Another important thing to pay attention to when grouping is two-way selection. Teachers can choose students; students can also choose teachers, because the teachers they choose are more motivated when they learn.

5.2 The results of study organizing and perfecting the teaching methods of the Dazhou folk songs found that; the reasonably arrange class time and teaching content. Exactly, the traditional "one-on-one" teaching of vocal music has two lessons per week. But if you change to group lessons, two lessons per week is obviously not enough. "One-on-one" teaching has enough time because it is aimed at individuals. But in the face of twenty people at the same time, too little content was taught in one lesson. So at least four to five lessons per week. In class, teachers should improve traditional concepts. In addition to teaching vocal knowledge and skills themselves. Also use the power of the group to allow students to learn from each other. Influence each other and strengthen their autonomous learning ability. As a teacher, we must also make plans for group teaching, arrange teaching content reasonably, and encourage students to discuss and study with each other. Teachers should do a good job of communicating with students and encourage students to ask questions boldly. Traditional "one-on-one" teaching of vocal music. It focuses on singing skills and neglects theoretical teaching. This method is only suitable for cultivating singers and not for vocal teachers, so it must be improved. In the arrangement of teaching content, for beginners, students should be taught to learn abdominal breathing, strengthen sound training and hearing training. There is a little foundation to always learn the theoretical knowledge of vocal music. For students

with solid basic skills, they should learn the sound-changing skills, expand the sound range, and obtain the resonance cavity such as the head cavity and chest cavity according to the characteristics of the students' voices.

When students start to learn the vocalization practice of Dazhou folk songs, they must first practice the correct starting method. Only when the attack is correct can sing a good voice and establish a reliable foundation for vocalization. So, we can't pursue volume, treble and widening range at the beginning, but need to learn to grasp the correct method of attack practice should be practiced on all the pitches that each student learns to grasp. The attack method mainly requires that the inhalation, lowering the throat, opening the throat, and lifting the soft mouth cover should be completed in the same room, and the inhaled air should immediately pass through the closed glottis, so that the phone sound is clean and neat, stable and soft. For most beginners who do not have any special problems, it is more appropriate to use pure and round a vowel as the attack practice. If the development has problems with stuffiness later, also practice with the vowel; there is a tight throat for the phenomenon, the students try the “o” or “u” vowel; when encounter a single vowel can't get good results, may wish to add consonant exercises, such as: Ma. La, Ka. It cannot be framed by fixed rules, but different from person to person, and the right medicine is prescribed. The important thing is to cultivate students' ability to distinguish sound from good and bad, so that students can check whether their own methods meet the requirements, which is important for establishing correct vocalization. The foundation is of great significance to the development of students' independent creative ability. The progress of vocalization practice should follow the principle of starting from the shallower to the deeper, the easy first then the difficult. Generally, you can use short phrases, medium speed, moderate volume and dynamics, and practice in a natural and comfortable range. You can use a vowel more.

Because the position of this vowel is moderate, the practice of other vowels should also have a certain time, and each phrase should be sung in one breath. The voice should be full and naturally effortless. It is necessary to always maintain certain strength without changing the vowels, that is, to steadily extend the sound at

the support point of deep breathing without weakening or strengthening the strength. The duration of each vowel must continue to the next vowel. Start.

6. Research Discussion

The researcher has formulated a research conceptual framework by Bloom's theory. Bloom's Taxonomy describes the classification of learning according to Bloom's theory, which is divided into three areas: cognitive, cognitive, and range skills. In which each aspect is classified from the lowest to the highest level of competence, such as the intellectual It begins with knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis, assessment. It also presents a new level of competence based on the concepts of Anderson and Krathwohl (Anderson, L.W& Krathwohl, 2001), remembering, understanding, applying, analyzing, evaluating, and creating. It is believed that teaching will be successful and effective. The teachers must set their goals clearly and classify behaviors based on basic theory of learning and psychology, that humans will learn in 3 areas: intellectual, physical and psychological, and apply this principle as an educational aim now we known that Taxonomy of Educational objectives. According to the theory, in line with the teaching of Dazhou folk songs, all learners must have a background in learning at all, but it may not be equal because people have different learning. Some people find things different from others; they have different cognitions than others. However, if students have a similar background in learning, they have knowledge and understanding. The learning outcomes of this group are similar. In the effectiveness of their classes, they must be active at all times. Learners must have knowledge and understanding of what we will learn. Once understood, it must be analyzed first and then to be evaluated. According to the theory, human beings learn in three areas: intellectual, physical, and psychological. It's an effective learning curve.

In addition, the researcher has established a conceptual framework for effective knowledge transfer process of folk wisdom. Pedagogical Challenges in Folk Music Teaching in Higher Education: case study of Hua'er music in China. (Yang, Y. & Welch, G. F, 2014). That the researchers agreed with the idea of transmission such wisdom of best teaching process in Dazhou folk songs that consistent with the results of

the study is the teachers target fewer students and teaching efficiency is low. Secondly, this teaching method focuses on phonetic skills and lacks phonetic theory support. This is not conducive to students' acceptance of vocal theory in many ways. This model is suitable for training professional singers. However, vocal music teaching can enable students to have vocal performance and scientific vocal skills, as well as rich vocal theory, so that they can use vocal music in artistic creation more scientifically. Therefore, the “one-to-one” vocal music teaching method is not suitable for the development and education of folk songs. Because the goal of modern training is to export Dazhou's folk songs talents to the society, it is far from enough to just teach aesthetics education and ignore voice skills. Need a scientific theoretical basis. Therefore, vocal music group lessons are the product of this teaching reform. In this group class, about 20 students are divided into groups, and then the teacher applies the traditional “one-to-one” teaching method to this group of students at the same time. The only way to improve learning efficiency. In the other hand; At the present stage, the world has entered a new period of globalization development, and the cultures of different countries and nations have begun to innovate and integrate across boundaries, which has also changed the old transmission mode of Dazhou folk songs in Sichuan Province, China. What we should do now is: on the one hand, we should actively carry out cultural exchanges with other countries and other nations, and constantly innovate the content and form of Dazhou folk songs.

7. New Knowledge Gained

Based on the study of Dazhou folk songs, the researcher has a synthetic conclusion reflecting the new body of knowledge as follows:¹ Dazhou folk music is an important part of supporting the community. The show is unique to the community. The value of the local language and the composition of the choir in the form of a song, the content reflect the way of life. The colonel of the traditional folklore and nature. The melodiousness of folk singing is the skill of communicating stories through vocals combined with soulful artist instruments, reflecting love, faith in ancestors and nature. Therefore, Dazhou folk music reflects a very valuable spirit that is important for living at both individual and social levels. The importance of these two things, the artists and the singing teachers, are the ones who have faith in

traditional traditions. Teachers are responsible for passing on their knowledge and skills to their students. After learning from the teachers, The actor must show what he has learned. In the process, it can be determined by the ability of teachers to transfer knowledge and create a new generation of artists. It also makes Dazhou folk music lives sustainably. The persistence of Dazhou folk music occurs at the same time as it changes and helps develop communities. 2. Dazhou folk singing skills founded the Vocal music, any of the genres for solo voice and voices in combination, with or without instrumental accompaniment. It includes monophonic music (having a single line of melody) and polyphonic music (consisting of more than one simultaneous melody).The teachers integrate the experience of the performances that have been transferred and improved to suit the nature of their voices, and have a multi-stage transfer system, especially breathing skills training, the use of wind, emitting sound, sound vibration as like as high, low, and emotional controls, including the interpretation of the song corresponds to the way the music is performed.

8. Research Recommendations

8.1 Policy Recommendations

8.1.1 The researcher realized that there should be a strategic plan for integration, promotion, conservatism, creation and development of Dazhou folk songs in a concrete manner by united approaches by cooperation from all sectors, both government and community, including educational institutions

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 For learners or general interested parties interested in studying folk music, Dazhou should aim to study and dedicate attention and value to Dazhou folk songs with the principle of integrating technology for recording and disseminating performances to the public.

8.3 The suggestion for the further research

8.3.1 There have been a large number of research studies on the skills of folk singing and folk music, but there is still a lack of strategic management studies. Principles of creative thinking to add sustainable economic value and creative arts and culture.

9. References

- Anderson, L.W&Krathwohl, D.R. (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing, Abridged Edition.** Boston, MA : Allyn and Bacon.
- Chen Yujing. (2010). Study on Traditional Folk Song Culture of the Three Gorges. **Journal of Hubei Institute for Nationalities.** 28(2). 3-9.
- Ke Lin. (2014). **Explore the Artistic Features of Xuanhan Folk Songs in Dazhou.** Master's Thesis. Sichuan Normal University.
- Li Yuexin. (2012). **The Exploration of The Artistic Characteristics of Weeding Gong and Drum in Xuanhan Country, Dazhou City.** Master's thesis. Sichuan Normal University.
- Yang Y. (2016). Challenges in Folk Music Teaching in Higher Education: case study of Hua'er music in China. **British Journal of Music Education.** 33(1). 61-79.

10. Acknowledgement

I spent two years of intense study time at Mahasarakham University. I systematically learned all aspects of music. I deeply admire the knowledge of professional teachers. From this, I not only learned the knowledge of music education, but also learned I would like to express my sincere thanks for the many principles of being a person, doing things, and doing learning. As the paper is about to be completed, I would like to thank my supervisor Peerapong Sensai, Ph.D. Especially, I would like to thank all the teachers of the Conservatory of Mahasarakham University. Your selfless dedication and dedicated academic attitude have not only enabled me to have a better understanding of management theory.

การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา*
THE CURRICULUM MAKING FOR STUDENT ADJUSTMENT OF THE STUDENTS IN THE
GENERAL EDUCATION SECTION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS USING
THE BUDDHIST THREEFOLDMETHODS OF LEARNING

พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ¹, พระมหาสายัณห์ วงศ์สุรินทร์²,

จรี สายจันเจียม³, สำราญ ศรีคำมูล⁴

Phrakhu Pisitthammanites¹, Phramaha Sayan Vongsurin²,

Juree Saijunjam³, Samran Srikammoon⁴

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}

Mahamakut Buddhist University, Thailand.^{1,2,3,4}

Email : chanthapromc@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม 2) เพื่อสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม 3) เพื่อประเมินหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม 4) เพื่อจัดทำคู่มือหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 จำนวน 173 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การสร้างหลักสูตรประกอบด้วย ศีล(ศีลสิกขา) สมาธิ(สมาธิสิกขา) ปัญญา(ปัญญาสิกขา) 3. รูปแบบของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4. คู่มือการปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการตามหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน สถานที่ดำเนินการ ระยะเวลา การอบรมที่มหาวิทยาลัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ การติดตามและการประเมินผล สารสำคัญของหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรม

ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กำหนดการรายละเอียดของฐานที่ได้กำหนดไว้

คำสำคัญ : 1. การสร้างหลักสูตร 2. การปรับพฤติกรรม 3. หลักไตรสิกขา

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study about the behavior of the students studying in the general education section of Phra Pariyattidhamma School, 2) to create the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phra Pariyattidhamma School, 3) to evaluate the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of Phra Pariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha), and 4) to make a curriculum handout to adjust the behavior of the students studying in the general education section of PhraPariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha). The research sample consisted of 173 administrators, teachers, and staff working in the general education section of Phra Pariyattidhamma School in group 3. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results revealed that: 1. The behavior of the students studying in the general education section of PhraPariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha) was overall in a moderate level. 2. The curriculum creation consisted of ‘Percepts or Silasikkha’, ‘Doing Meditation or Samathisikkha’, and ‘Wisdom or Panyasikkha’. 3. The curriculum pattern was overall in a high and suitable level. 4. The handout for the adjustment of the behavior of the students studying in the general education section of PhraPariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha) based on the rational criterion, objectives, target group, procedures, venues, duration of the training, training staff, expected outcomes, monitoring and evaluation processes. The main focus of the curriculum to adjust the behavior of the students studying in the general education section of PhraPariyattidhamma School using Buddhist Threefold Training (Traisikkha) was mentioned in the set basements.

Keywords : 1. The Curriculum Creation 2. The Adjustment of the Behavior 3. Threefold Training (Traisikkha)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2432 และ พ.ศ.2489 ตามลำดับ ต่อมามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้น เรียกว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา” เมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้แพร่หลายออกไป ทางคณะสงฆ์โดยองค์กรศึกษา จึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน” โดยสังฆมนตรี จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ต่อมาปี พ.ศ. 2507 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นใหม่ เรียกว่า “บาลีศึกษาสามัญและปริยัติศึกษา” พร้อมทั้งยกเลิกระเบียบสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน ต่อมาพิจารณาเห็นว่า การศึกษาทางโลกเจริญ ก้าวหน้ามากขึ้น ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเห็นควรให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป จึงได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พุทธศักราช 2514 รongรับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช 2535 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541)

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541) ได้กล่าวถึงกระทรวงศึกษาธิการว่า ได้กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิมกรมการศาสนา) จะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนดเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษารอบรรณแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาล้วนๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตรแผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน แต่หลักสูตรแผนกธรรม-บาลีไม่เข้มข้นมากนัก แต่ก็

ยังมีเนื้อหามากกว่าวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่า เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การสร้างหลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ประเทศใดมีหลักสูตรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ประเทศนั้นคนย่อมมีคุณภาพ สอดคล้องกับ ขวลิขู กำแพง (2551) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเหมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้นๆ หรืออาจกล่าวอีกนัยว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนะทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูหรือผู้อบรมจะต้องปฏิบัติตามให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้แนะทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น และ ประสาท เนิ่งเฉลิม(2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรกลายเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง หากไม่มีหลักสูตรแล้วก็เหมือนกับครูผู้สอนขาดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาที่ต้องการผลิตคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ ดังเช่นที่มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาหลักสูตรชีวิตตั้งแต่แรกเกิดโดยผู้ปกครองกำหนดและวางแผนสำหรับชีวิตของลูกอย่างเป็นระบบก่อนการตั้งครุฑการเลี้ยงดู การอบรมบ่มนิสัย และพัฒนามาสู่ฐานคิดของการจัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการศึกษาของระบบโรงเรียน ดังนั้น การให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน จำเป็นต้องให้มีการกำหนดหลักสูตรขึ้น

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของหลักสูตร จึงสนใจที่จะสร้างหลักสูตรการปรับพฤติกรรมนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา จะช่วยพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้และสามารถปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนและก่อให้เกิดแนวทางสำหรับการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ เจริญรุ่งเรืองและความดีงาม พร้อมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

2.2 เพื่อสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

2.3 เพื่อประเมินหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

2.4 เพื่อจัดทำคู่มือหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3.2 ได้คู่มือหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

3.3 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในการปรับตัวและเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแนวทางพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 ทั้งหมด 21 โรงเรียน จำนวน 304 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 จำนวน 173 รูป/คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2551) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต(Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ตั้งแต่ 0.61 ถึง 0.84 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือ การวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1)ร่างเครื่องมือ โดยกำหนดประเด็นของวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อม กับศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2)นำสาระความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและจาก การสนทนากับผู้รู้(key Informants) มาสร้างเป็นประเด็นคำถามในเครื่องมือให้ครอบคลุมตาม วัตถุประสงค์ 3)นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของ

เนื้อหา ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ 4) แกะไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ เพื่อให้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 ทั้งหมด 21 โรงเรียน 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พร้อมนำกลับคืนมาทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 25 รูป/คน มาตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า(Triangulation) แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เป็นแนวทางเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูล คือ จำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการบรรยายเนื้อหาในแต่ละประเด็นของข้อคำถาม และดำเนินการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นในลักษณะขององค์ความรู้ใหม่โดยการใช้วิธีการอธิบายความในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 พฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมศีลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ พฤติกรรมด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยสุดคือ พฤติกรรมด้านปัญญาอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏ ดังนี้

5.1.1 พฤติกรรมด้านศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนเป็นคนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและของมีเงินเมา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างเคร่งครัดด้วยดีเสมอมา อยู่ในระดับมาก และน้อยสุดคือ นักเรียนเตรียมความพร้อมในด้านร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนเสมออยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2 พฤติกรรมด้านสมาธิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนมีความขยันอดทน และเอาใจใส่ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นักเรียนทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นรับผิดชอบในงานที่ได้รับ

มอบหมายอยู่ในระดับมาก และน้อยสุดคือ นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นหรือเพื่อนๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนตามความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 พฤติกรรมด้านปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนรู้เข้าใจเข้าถึงเท่าทันความจริงของตนเองในการทำงาน โดยใช้หลักของเหตุผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ หลักปัญญา ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยสุดคือ นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหา ในการปฏิบัติหน้าที่โดยความรู้เท่าทันกับ สภาพในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาได้นำผลการวิจัยจากการศึกษาตอนที่ 2 มาร่างรูปแบบ(Model) การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาตามขั้นตอนสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้ โครงสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา นำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลเข้าสู่การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา และเสนอแนะการสร้างหลักสูตรประกอบด้วย ศีล(ศีลสิกขา) สมาธิ(สมาธิสิกขา) ปัญญา(ปัญญาสิกขา)เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อปรับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

5.3 ผลการประเมินการสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาพบว่า รูปแบบของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านอรรถประโยชน์ และด้านความเหมาะสมตามลำดับ

5.4 คู่มือการปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการตาม หลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมายวิธีการดำเนินงานสถานที่ดำเนินการระยะเวลาการอบรมที่มหาวิทยาลัย ผลที่คาดว่าจะได้รับการติดตามและการประเมินผลสาระสำคัญของหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา กำหนดการรายละเอียดของฐานที่ได้กำหนดไว้

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมศีลอยู่ในระดับมาก รองลงมา พฤติกรรมด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยสุดพฤติกรรมด้านปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์พิชณุ เสนามนตรี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนฤพล โถวสกุล (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการปรับตัวของสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าคะแนนการปรับตัวของสามเณรนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมชายศรีเลิศ (2544 : 143-146) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรชาวเขาศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์.เมืองจ.เชียงใหม่ ผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ คือ การปรับตัวด้านร่างกาย การปรับตัวด้านอารมณ์ การปรับตัวด้านสังคม และการปรับตัวด้านสติปัญญา การปรับตัวด้านร่างกายของสามเณรเกี่ยวกับเรื่องสามเณรสามารถรักษาข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ เช่นการทำวัตรสวดมนต์เป็นต้นได้มีการปรับตัวอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสามเณรที่อยู่ในสิ่งที่แวดล้อมถูกสุขลักษณะที่มีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากพฤติกรรมของนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา โดยสารเณรเป็นผู้ทรงศีล ซึ่งจะมีพฤติกรรมอันดีงามเป็นพื้นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของสุนทรวิวัฒน์ (2530) ได้กล่าวถึงกระบวนการศึกษาเพื่อฝึกอบรมและพัฒนาคนตามหลักไตรสิกขา ดังนี้ 1) ผู้ที่ศึกษาตามกระบวนการศึกษาของหลักไตรสิกขา ต้องปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง ศีล สมาธิ และปัญญา 2) เรื่องจากศีล สมาธิ ปัญญา เป็นระบบการฝึกหัดอบรมที่ต้องสามารถละสิ่งที่ควรละและเจริญสิ่งที่ควรเจริญ 3) การฝึกหัดอบรมตนตามหลักไตรสิกขา เป็นการฝึกอบรมตนที่เป็นขั้นตอน 4) การฝึกหัดอบรมตนตามหลักไตรสิกขานั้นเป็นการพัฒนามนุษย์ทางร่างกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นการพัฒนาที่กว้างและลึกมากกว่าการศึกษาที่เราเข้าใจโดยทั่วไป 5) การฝึกหัดอบรมตนตามหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการและปัจจัยที่ว่า มีลักษณะบูรณาการนั้น เพราะองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ คือ ศีล สมาธิ ปัญญาและมรรคมีองค์แปดซึ่งเป็นวิธีการประพฤติเพื่อบรรลุจุดประสงค์สูงสุดนั้นมีลักษณะที่ผสมกลมกลืนอย่างได้

สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญยากที่จะแยกออกอย่างโดดเดี่ยวและไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้

6.2 ผลการประเมินหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบตามระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้เสนอหลักในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1)การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในงานพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี 2)การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ 3)การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไปเริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจนถึงการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่าการพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใดจะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นตอนต่อไป สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบ และดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ละขั้นตอน 4)การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมามีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชาการทำการทดสอบหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอน 5)การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ความคิดใหม่แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ 6)การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของผู้เรียนด้วย

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ด้านศีล: การปรับพฤติกรรมศีลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านสมาธิ: การปรับพฤติกรรมด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยสุด ด้านปัญญา : การปรับพฤติกรรมด้านปัญญา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การนำหลักไตรสิกขามาปรับพฤติกรรมเป็นการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยการให้การเสริมแรงที่มีอำนาจเหนือกว่าตัวเสริมแรงของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อให้บุคคล กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมากขึ้น และลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นลง

8.1.2 ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือกระบวนการพัฒนา 3 ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาก็เป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

8.1.3 ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขา จึงจัดอยู่ใน มรรค(ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยการสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ศีลสิกขาต้องศึกษาในเรื่องศีล อันได้แก่ เจตนาที่จะงดเว้นไม่ละเมิดข้อห้ามด้านกาย ด้านวาจา ให้รักษา

ความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีใจสูงหรืออาจกล่าวได้ว่าในด้านนี้เป็นการพัฒนาในเรื่องของพฤติกรรม โดยมีส่วนสำคัญที่ควรเน้นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือโลกแห่งวัตถุ หรืออาจกล่าวว่าเป็นการรู้จักใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้โดยไม่เกิดผลเสียหรือเกิดโทษ 2) จิตศึกษา เป็นเรื่องการเรียนรู้เรื่องจิต ให้เข้าใจธรรมชาติของจิต การทำงานของจิต รู้วิธีการพัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น เป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาจิต หรือที่เรียกว่าสมาธิ 3) ปัญญาศึกษา เป็นเรื่องพัฒนาด้านปัญญา ในการพัฒนาด้านปัญญานี้ จะมีการพัฒนาอยู่หลายระดับ เช่นความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หรือที่เล่าเรียนมาและรับการถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพการรับรู้ประสบการณ์ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน หรืออคติด้วยความรัก ความซิง และเพราะความกลัว

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม

8.3.2 ควรมีการนำผลการวิจัยการสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขานำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนและสถาบันอื่นๆ บ้าง

8.3.3 ควรศึกษาปัญหาการขาดแคลนนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แล้วนำมาเปรียบเทียบ

9. เอกสารอ้างอิง

ขวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : ทิวพี จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2551). **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กทม. : ประสานการพิมพ์. ประสาท เนืองเฉลิม. (2554). **วิจัยการเรียนการสอน**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

พระครูสมุทรพิชฌ์ เสนามนตรี. (2561). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระนฤพล โถวสกุล. (2548). **ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการปรับตัวของสามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พระมหาสมชาย ศรีเลิศ. (2544). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรชาวเขาศึกษาเฉพาะ
กรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). **คู่มือปฏิบัติการงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย**. เชียงใหม่ :
The Knowledge Centre.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2530). **การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

10. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างหลักสูตรสำหรับปรับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากท่าน พระมหาทองเชิด
กตปุญญโญ, ผศ.ดร. และ ดร.สุพจน์ เจริญฤทธิ ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยด้วยความอนุเคราะห์
จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ให้คำปรึกษาและ
ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและ
ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ต่อไป

การทดสอบสมรรถภาพด้านปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้*
RESPONSE TIME PHYSICAL FITNESS ASSESSMENT FOR ROUND KICK
OF COMBATIVE ATHLETES

ธวัชชัย ไกรทองสุข¹, ธวัชชัย กาญจนะทวีกุล²

Thawatchai Kaithongsuk¹, Thawatchai Kanchanathaweekul²

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2}

Bangkokthonburi University, Thailand.^{1,2}

Email : kaithongsuk2136@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างเครื่องมือวัดเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) เพื่อศึกษาเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า 3) เพื่อทำการทดสอบประสิทธิภาพการเตะเฉียงสำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าได้นำเครื่องมือไปทำการทดสอบในอาสาสมัคร จำนวน 45 คน เป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตโซนภาคกลาง 45 คน อายุ 18-25 ปี แบ่งเป็นนักกีฬา ปันจักสีลัดชาย 10 คน หญิง 5 คน เทควันโดชาย 10 หญิง 5 คน มวยไทยชาย 10 คน หญิง 5 คน เพื่อแยกกลุ่มอาสาสมัครที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองออกจากกันและนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. เครื่องมือวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.93 2. เมื่อทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดเวลาปฏิกิริยาตอบสนอง จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิง 5 คน และชาย 5 คน เครื่องมือวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า มีความเชื่อถือได้ด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนอง เท่ากับ 0.89 เวลาการเคลื่อนไหว เท่ากับ 0.92 ตามลำดับ โดยมีความเป็นปรนัย เท่ากับ 0.94 สำหรับเวลาปฏิกิริยาและสำหรับเวลาการเคลื่อนไหว เท่ากับ 0.93 ตามลำดับ 3. ความสามารถในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าด้านอำนาจจำแนกในอาสาสมัคร 45 คน จำแนกแบ่งกลุ่มเพศชายและหญิง เวลาปฏิกิริยาดีมาก 10 คน เวลาการเคลื่อนไหวดีมาก 14 คน เวลาปฏิกิริยาดี 18 คน เวลาการเคลื่อนไหวดี 19 คน เวลาปฏิกิริยาปานกลาง 5 คน เวลาการเคลื่อนไหวปานกลาง 5 คน เวลาปฏิกิริยาช้า 11 คน เวลาการเคลื่อนไหวช้า 8 คน ดังนั้น สรุปได้ว่า เครื่องทดสอบเวลาปฏิกิริยาตอบสนองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพทางด้านความเที่ยงตรงและความ

เชื่อมั่นความเป็นปรนัยในระดับที่สูง สามารถที่จะนำมาใช้ทดสอบการทดสอบสมรรถภาพด้านเวลา ปฏิบัติการตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าได้

คำสำคัญ : 1. เวลาปฏิบัติการตอบสนอง 2. การเตะเฉียง 3. เครื่องมือวัด 4. กีฬาต่อสู้

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to create a response time measuring instrument for round house kicks of martial athletes, 2) To study the round house kick response time of combat sports, and 3) to assess the round house kick reaction time among athletes. Subjects of this research were 45-combative athletic volunteers of central Zone of Thailand National Sports University aged 18-25 years divided as 10-male and 5-female Panchak Silat, 10-male and 5-female Taekwondo and 10-male and 5-female Muay Thai. To separate groups of subjects with reaction times and analyze the data for Pearson's correlation coefficient.

The research results revealed that: 1. Reaction time measuring instrument has created with 5-male subjects and 5-female subjects separately from research volunteer with content validity of 0.93. 2. Tried out of a reaction time measuring instrument reliabilities in this study was 0.89 for reaction time, 0.92 for movement time, respectively, the objectivities was 0.94) for reaction time, and 0.93 for movement time, respectively. 3. A round house kicking ability tests for the effectiveness of combative athletes among 45 combative athletic volunteers, divided as male and female groups. This study resulted that 10-volunteers had a very good reaction time, 14 volunteers had a very good movement time, 18- volunteers had a good movement time, 19-volunteers had a good movement time, 5-volunteers had an average reaction time, 5-volunteers had average reaction time 5 had an average movement time, 12-volunteers had slow reaction time, and 7-volunteers had slow movement time. Therefore, this study concluded that reaction time measuring instrument that researcher created possessed a high quality of fidelity and confidence. It can be used as reaction performance assessment for kicking abilities of combative athletes.

Keywords : 1. Response Time 2. Round House Kick 3. Measuring Instrument 4. Combative

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สมรรถภาพทางกายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันซึ่งสมรรถภาพทางกายประกอบไปด้วยทักษะทางกายคือองค์ประกอบของร่างกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวหรือความยืดหยุ่น ความอดทนของระบบไหลเวียนเลือด ความอดทนของกล้ามเนื้อเป็นต้นซึ่งทั้งนี้องค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งของสมรรถภาพทางกายนั้นเรียกว่า เวลาปฏิบัติกิจกรรมตอบสนอง หมายถึง เวลาปฏิบัติและเวลาเคลื่อนไหวของร่างกายเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าจนเสร็จสิ้น ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาปฏิบัติกิจกรรมของเราโดยเฉลี่ย ได้แก่ อายุ เพศ มือซ้ายหรือขวา วิสัยทัศน์ต่อพวงกลาง การฝึกความเหนื่อยล้า การอดอาหาร วงจรการหายใจ ประเภทบุคลิกภาพ ประเภทของเวลาปฏิบัติกิจกรรมตอบสนองที่ดีนั้นจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน การเล่นเกมกีฬาหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินที่ต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านเวลาปฏิบัติกิจกรรมตอบสนองที่ดี จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถประเมินได้จากการทดสอบเวลาปฏิบัติกิจกรรมตอบสนอง (ชูชาติ ดวงหาญ, 2558)

อย่างไรก็ตามเวลาปฏิบัติกิจกรรมตอบสนองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแข่งขันกีฬาโดยเฉพาะกีฬาต่อสู้เช่นในการแข่งขันปันจักสีลัต เทควันโดและมวยไทย ต่างเป็นการต่อสู้ที่ใช้ทั้งมือและเท้าในการป้องกันตัวเอง การเข้ากระทำหรือโจมตีเป้าหมายของคู่ต่อสู้ โดยการออกอาวุธแต่ละครั้งจะต้องกระทำในเวลาทีรวดเร็วทั้งในการรุกและการรับ ดังนั้น นักกีฬาปันจักสีลัต เทควันโดและมวยไทย ต้องมีการตัดสินใจและแก้ไขสถานการณ์ที่เร็วมีทักษะในการปิดป้อง การหลบหลีก การตอบโต้และการทำคะแนนในการแข่งขันได้จากการรุกด้วยมือและเท้า รูปแบบการเตะที่ใช้เท้าเป็นอาวุธนั้นจะมีความเร็วและความแรงด้วยจังหวะที่เหมาะสม ตรงเป้าหมายตามบริเวณการให้คะแนนคือลำตัวการรุกโจมตีคู่ต่อสู้เป็นการโจมตีเป้าหมายหรือการตั้งรับป้องกันการโจมตีจากคู่ต่อสู้ซึ่งการโจมตีและตั้งรับที่จะได้ผลนั้น นักกีฬาจะต้องมีทักษะความสามารถเฉพาะตัวและมีสมรรถภาพทางกายที่ดีรวมถึงการประสานงานเป็นอย่างดีของระบบประสาทและกล้ามเนื้อโดยทำงานสัมพันธ์กัน (ชนาธิป ช้อนขำ, 2560)

ในกีฬาต่อสู้ปันจักสีลัต เทควันโดและมวยไทยนั้นนักกีฬาแต่ละฝ่ายต่างออกอาวุธซึ่งเป็นอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่นการต่อย การเตะ การฟ้นศอก การเข้า เป็นต้น ทั้งนี้การเตะเป็นทักษะการโจมตีคู่ต่อสู้ได้จากระยะไกลและมีความหนักหน่วงด้วย การเตะเป็นการใช้แรงเหวี่ยงของขาตั้งแต่ใต้เข่าหน้าแข้งลงไปจนถึงปลายเท้าเพื่อขึ้นไปปะทะเป้าหมายด้วยหลังเท้า หรือสันเท้า การเตะนับว่าเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตะเฉียง หมายถึง การเตะโดยใช้บริเวณหน้าแข้ง หลังเท้าโดยใช้แรงเหวี่ยงขึ้นไปเป็นแนวเฉียง จากล่างสู่บน เท้าที่เหวี่ยงขึ้นไปอาจจะเหยียดตรงหรืองอเข้าเล็กน้อย การเหวี่ยงเตะนั้นให้บิดส่วนหลังเท้าหรือหน้าแข้งหาคู่ต่อสู้ เป้าหมายจะเป็นบริเวณขาโครงจนถึงระดับคอ แรงเหวี่ยงนั้นจะต้องอาศัยแรงเหวี่ยงจากเท้าและแขนทั้งสองข้างใน

ลักษณะที่ใช้เท่าะนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับแขนขณะเหวี่ยงเท้าขึ้น โดยจะต้องเหวี่ยงแขนลงมา เพื่อเป็นการส่งแรง การเตะเฉียงรายมักนิยมเตะกันในระดับกลางและระดับสูง (ธราดล ดีประชา, 2556)

จากความสำคัญของปฏิกิริยาตอบสนองที่เป็นสมรรถภาพทางกายโดยเฉพาะสำหรับกีฬาทต่อสู้ซึ่งในการฝึกการต่อสู้นี้นักกีฬาจำเป็นต้องมีการทดสอบสมรรถภาพของการปล่อยอาวุธและสมรรถภาพทางกายในด้านต่างๆ โดยเฉพาะสมรรถภาพทางกายด้านปฏิกิริยาตอบสนองซึ่งยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการวัดเพื่อการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของนักกีฬาทต่อสู้ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและสร้างเครื่องวัดปฏิกิริยาตอบสนองต่อเวลาในกีฬาทต่อสู้ด้วยมือเปล่าโดยใช้กลุ่มอาสาสมัคร 3 ชนิดกีฬาคือปันจักสีลัต เทควันโดและมวยไทยที่ใช้ทักษะการเตะเฉียงในกีฬาทต่อสู้ทั้ง 3 ชนิดนี้ เพื่อวัดปฏิกิริยาตอบสนองต่อเวลาของนักกีฬาและพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านปฏิกิริยาตอบสนองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างเครื่องวัดปฏิกิริยาตอบสนองต่อเวลาในกีฬาทต่อสู้โดยตรงและจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนานวัตกรรมการทดสอบสมรรถภาพในกีฬาทต่อสู้และทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องไปสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อสร้างเครื่องมือวัดปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาทต่อสู้
- 2.2 เพื่อศึกษาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาทต่อสู้
- 2.3 เพื่อทดสอบประสิทธิภาพในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาทต่อสู้

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

- 3.1 ได้ทราบถึงผลของปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงในกีฬาทต่อสู้
- 3.2 ได้เครื่องมือวัดปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาทต่อสู้ต่อสู้
- 3.3 ทราบถึงผลของทดสอบประสิทธิภาพในการเตะเฉียงในกีฬาทต่อสู้
- 3.4 ผู้ที่สนใจสามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสมรรถภาพด้านเวลาตอบสนองของการเตะเฉียงของนักกีฬาทต่อสู้โดยเครื่องวัดเวลาตอบสนองในกีฬาทต่อสู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้คืออาสาสมัครนักกีฬาซึ่งเป็นนักกีฬาทต่อสู้ 3 ชนิดกีฬาคือปันจักสีลัต เทควันโดและมวยไทย เพศชายและหญิงอายุระหว่าง 18–25 ปี มีประสบการณ์มากกว่า 1 ปี กีฬามหาวิทยาลัย

การกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตขอนแก่น โดยมีการละร่นน้ำหนักรั้ง 3 ชนิดกีฬา จำนวน 45 คน แบ่งตามชนิดกีฬาเป็นนักกีฬาชายจำนวน 30 คน และนักกีฬาหญิง 15 คน

ขั้นตอนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องวัดเวลาตอบสนองเพื่อวัดเวลาตอบสนองในทักษะการเตะเฉียงการทดสอบแต่ละครั้งผู้ทดสอบยืนด้วยท่าเตรียมความพร้อมในแต่ละชนิดกีฬา ใช้เท้าที่ถนัดวางบนแผ่นยาง(บอร์ด)ในระยะ 1.50 เซนติเมตร ที่มี Capacitive เป็นเซนเซอร์สำหรับเซ็นน้ำหนักร ตัวนี้จะมีบอร์ด HX711 ซึ่งเป็นโปรแกรมสื่อสาร เป็นตัวแปลงสัญญาณ Analog ให้เป็น Digital เพื่อสำหรับเขียนโปรแกรมกำหนดเป็นสวิทช์ ในตัว Capacitive นี้ใช้เป็นสวิทช์รับสัญญาณจากการวางเท้าของอาสาสมัครในบอร์ด 25 คูณ 30 การทดสอบเครื่องวัดเวลาตอบสนองของนักกีฬาต่อสู้ จะถูกกระตุ้นและเริ่มการตอบสนองด้วย Buzzer (ลำโพงเล็ก) ทำหน้าที่เป็นตัวบอกสัญญาณด้วยเสียงในการเริ่มเตะ หลอดไฟ LED เป็นตัวบอกสัญญาณในการเริ่มเตะ(ด้านการมอง) เซ็นเซอร์เปียโซอิเล็กทริก ใช้เป็นสวิทช์ที่รับสัญญาณจากการสั่น ใช้สวิทช์รับสัญญาณการเตะเนื่องจากรับสัญญาณได้เร็วโดยติดไว้ 3 จุดทั่วบริเวณเป้าล่อ ท้องนักมวย NK FITNESS ทั้งหมดจะควบคุมด้วย Arduino เปรียบเสมือนคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก มีหน้าที่ใช้เขียนโปรแกรมกำหนด Output และนำค่าที่ได้มาประมวลผลในโปรเจกต์ตัวนี้จะเป็นตัวรับสัญญาณจากฮาร์ดแวร์ แล้วนำมาประมวลผลโดยคำนวณเวลาจากฮาร์ดแวร์และจะส่งข้อมูลการทดสอบที่ได้เข้าสู่ โน้ตบุ๊กทำการจัดบันทึกผลของเวลาในการเตะเฉียงลงในตาราง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างสร้างเครื่องมือวัดปฏิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ท่าน จากค่าดัชนีความสอดคล้องด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเหมาะสมสำหรับทดสอบในกลุ่มอาสาสมัครและสามารถใช้งานได้จริง จำนวน 10 รายการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้อยู่ในเกณฑ์ดี จึงสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

5.2 ผลการศึกษาเวลาปฏิริยาตอบสนองในการเตะเฉียง(Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดเวลาปฏิริยาตอบสนอง จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิง 5 คน และ ชาย 5 คน พบว่าเครื่องมือวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า มีความเชื่อถือได้ด้านเวลาปฏิริยาอยู่ในเกณฑ์ดีเวลาการเคลื่อนไหว อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ตามลำดับ โดยมีความเป็นปรนัยอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก สำหรับเวลาปฏิริยา และสำหรับเวลาการเคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก ตามลำดับ

5.3 ผลการทดสอบประสิทธิภาพในการเตะเฉียง(Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสามารถในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าด้านอำนาจจำแนกในอาสาสมัคร 45 คน จำแนกแบ่งกลุ่มเพศชายและหญิงเวลาปฏิกิริยาดีมาก 10 คน เวลาการเคลื่อนไหวดีมาก 14 คน เวลาปฏิกิริยาดี 18 คน เวลาการเคลื่อนไหวดี 19 คน เวลาปฏิกิริยาปานกลาง 5 คน เวลาการเคลื่อนไหวปานกลาง 5 คน เวลาปฏิกิริยาช้า 11 คน เวลาการเคลื่อนไหวช้า 8 คน ดังนั้นสรุปได้ว่า เครื่องทดสอบเวลาปฏิกิริยาตอบสนองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพทางด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นความเป็นปรนัยในระดับที่สูง สามารถที่จะนำมาใช้ทดสอบการทดสอบสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าได้

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการสร้างเครื่องมือวัดปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้และนำเครื่องมือไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือได้ผลดังนี้ นำเครื่องมือมาทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้เชี่ยวชาญได้ดำเนินการวิเคราะห์เหมาะสมสำหรับทดสอบในกลุ่มอาสาสมัครและสามารถใช้งานได้จริง ซึ่งทั้ง 10 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่เป็นไปตามทฤษฎี เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จะเป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับ พิชณ พงศ์ศรี (2550) ที่กล่าวว่า ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จะเป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ส่วนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 สามารถนำมาใช้ได้จะต้องมีการปรับปรุง โดยในงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและกีฬาต่อสู้โดยตรง มาเป็นผู้พิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดังนั้น เครื่องมือทดสอบเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงตามเนื้อหาวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ซึ่งมีดัชนีความสอดคล้องรวมทั้งหมด เท่ากับ 0.93

6.2 การศึกษาเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียง(Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ได้นำเครื่องมือไปทำการทดสอบกับกลุ่มทดลองด้านความเชื่อถือได้ โดยให้กลุ่มอาสาสมัครตัวอย่างทำการทดสอบ จำนวน 10 คน มาทดสอบสองรอบในเวลาใกล้เคียงกัน นำเวลาที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเวลาปฏิกิริยา(Reaction Time: RT) อยู่ในเกณฑ์ดี($r=0.89$) ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเวลาการเคลื่อนไหว(Movement Time: MT) อยู่ในเกณฑ์ดีมาก($r=0.92$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ(2539) ที่กล่าวว่า แบบทดสอบที่ดีจะต้องมีความเชื่อมั่นโดยเมื่อนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเดิม ก็ครั้งก็จะได้ผลหรือคะแนนที่เหมือนเดิม หรือการวัดแต่ละครั้ง จะให้ผลสอดคล้องกันและคงเส้นคงวา ซึ่งอยู่ใน

ระดับดีสอดคล้องกับ ชัยยงค์ ลิ้มเสถียรกุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดปฏิกิริยาตอบสนองในการประสานงาน ระหว่างมือกับตาในการส่งบอลสำหรับกีฬาบาสเกตบอลที่มีความความเชื่อถือผลการวิจัย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อถือได้มีค่า เท่ากับ .857 จึงเห็นได้ว่า เครื่องมือที่ ชัยยงค์ลิ้มเสถียรกุล มีความเชื่อถือได้ใน ระดับดี เช่นเดียวกับเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถซึ่งวัดผลของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในอาสาสมัครที่เข้าร่วมการทดสอบจำนวน 45 คน แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาสาสมัครเพศชายจำนวน 30 คน มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยา $0.347(\pm 0.12)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.371(\pm 0.15)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี เพศหญิงจำนวน 15 คน มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.286(\pm 0.14)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี และค่าเฉลี่ยเวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.409(\pm 0.13)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของอาสาสมัครจำนวน 45 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.316(\pm 0.04)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.390(\pm 0.02)$ มิลลิวินาที ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ซึ่งจากการตรวจวัดประเมินความเชื่อถือได้ เมื่อนำค่าความเชื่อถือได้ของรายการทดสอบไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของกาประเมินสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อถือได้ตามวิธีของ (Kirkendall, D., R. J.J. Gruder and R.E. Johnson, 1980) ซึ่ง Hastad, D. N., & Lacy, A. C. (1998) กล่าวว่า ที่ได้กำหนดเกณฑ์ว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อถือได้อยู่ระหว่าง 0.90-1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก 0.80-0.89 อยู่ในเกณฑ์ดี 0.60-0.79 อยู่ในเกณฑ์รับได้ 0.00-0.49 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ผู้วิจัยสามารถกล่าวเครื่องมือการทดสอบสมรรถภาพด้านปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองสูงสุด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเวลาปฏิกิริยา อยู่ในเกณฑ์ดี 0.80-0.89 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเวลาการเคลื่อนไหว อยู่ในเกณฑ์ดีมาก 0.90-1.00 ตามลำดับ และด้านความเป็นปรนัยเมื่อนำค่าความเป็นปรนัยของรายการทดสอบของผู้ดำเนินการทดสอบเวลาปฏิกิริยาตอบสนองจำนวน 2 คน ไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของกาประเมินสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัย ตามวิธีของ Kirkendall et al. (Kirkendall et al, 1980) ที่ได้กำหนดเกณฑ์ว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัยได้อยู่ระหว่าง 0.95-1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก 0.85-0.95 อยู่ในเกณฑ์ดี 0.70-0.84 อยู่ในเกณฑ์รับได้ 0.00-0.69 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ผู้วิจัยใช้อาสาสมัคร 10 คน คนละ 3 ครั้ง และนำเวลาที่ได้จากผู้ดำเนินการทดสอบ 10 คน มาหาค่าความเป็นปรนัยและดำเนินการวิเคราะห์ด้านความเป็นปรนัยของเครื่องวัดเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครที่ไม่เกี่ยวข้องกัอาสาสมัครที่เข้าร่วมกาทดสอบจำนวน 10 คน

ผู้ทดสอบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของเวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.444(\pm 0.08)$ มิลลิวินาที และค่าเฉลี่ยเวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.443(\pm 0.11)$ มิลลิวินาที ผู้ทดสอบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของเวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.419(\pm 0.07)$ มิลลิวินาที และค่าเฉลี่ยเวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.409(\pm 0.14)$ มิลลิวินาที สามารถกล่าวได้ว่าการทดสอบเครื่องมือวัดปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของนักกีฬาต่อสู้ต่อสู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเวลาปฏิกิริยาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($r=0.94$) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาการเคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($r=0.93$) ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539) กล่าวว่า ความเป็นปรนัย หมายถึง มาตรฐานของการวัดแบบทดสอบต้องแน่นอนชัดเจนในการดำเนินการและการให้คะแนนการวัดจากหลายคนไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้สอบคำตอบหรือให้คะแนนที่ได้จะเหมือนกัน เช่นเดียวกับผู้เข้าทำการทดสอบจะทำการทดสอบปฏิกิริยาเมื่อใดหรือใครทำการทดสอบผลของการทดสอบนั้นจะคงเดิม แสดงว่าเครื่องมือมีความคงที่ในการให้คะแนน ไม่ว่าจะทดสอบเมื่อใดหรือใครเป็นผู้ดำเนินการทดสอบก็ตามผลที่ได้จากการทดสอบนั้น จะคงที่อยู่เสมอ สอดคล้องกับ วราภรณ์ ไชยสุรียานนท์ (2546) ที่กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือวัด ความอ่อนตัว โดยมีการหาค่าความเป็นปรนัยของเครื่องมือวัดความอ่อนตัวที่สร้างขึ้น โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ผู้ดำเนินการทดสอบ 2 คน มาดำเนินการทดสอบโดยได้ผลความเป็นปรนัยเท่ากับ 0.99 อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นไม่ว่าจะทดสอบเมื่อใดหรือใครทำ การทดสอบก็ตามผลการทดสอบจะคงเดิมเสมอ

6.3 การทดสอบประสิทธิภาพในการเตะเฉียง(Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า ผู้วิจัยได้ทดสอบประสิทธิภาพในการเตะเฉียงสำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าและได้นำเครื่องมือไปทำการทดสอบประสิทธิภาพด้านอำนาจจำแนกในการทดสอบสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าที่เข้าร่วมการทดสอบ จำนวน 45 คน สามารถแยกกลุ่มอาสาสมัครที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองดีมากและกลุ่มอาสาสมัครที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองช้าออกจากกันเป็นคนละกลุ่มได้ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของกลุ่มอาสาสมัครที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองดีมากแสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองดีเพศชาย จำนวน 14 คน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.295(\pm 0.03)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวดี เพศชาย จำนวน 11 คน เวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.357(\pm 0.05)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาดี เพศหญิง จำนวน 4 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.268(\pm 0.02)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวดี เพศชาย จำนวน 8 คน เวลาเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.369(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาดีรวมเพศชายและเพศหญิง จำนวน 18 คน เท่ากับ $0.281(\pm 0.01)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวดีเพศชาย และเพศหญิงจำนวน 19 คน เวลาเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.363(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที และเวลาปฏิกิริยาตอบสนองดีแสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครนักกีฬาต่อสู้ด้วยมือ

เปล่าที่มีเวลาปฏิกิริยาตอบสนองดีเพศชาย จำนวน 14 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.295(\pm 0.03)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวดี เพศชาย จำนวน 11 คน เวลาการเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.357(\pm 0.05)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาดี เพศหญิง จำนวน 4 คน ของเวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.268(\pm 0.02)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวดี เพศชาย จำนวน 8 คน เวลาเคลื่อนไหวเท่ากับ 0.369 มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาดีรวมเพศชายและเพศหญิง จำนวน 18 คน เท่ากับ $0.281 (\pm 0.01)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวดีเพศชาย และเพศหญิงจำนวน 19 คน ค่าเฉลี่ยเวลาเคลื่อนไหว เท่ากับ $0.363(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที และเวลาปฏิกิริยาตอบสนองปานกลางแสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครนักกีฬาต่อสู้ที่มีเวลาปฏิกิริยาปานกลาง เพศชาย จำนวน 2 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.378(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวปานกลาง เพศชาย จำนวน 2 คน เท่ากับ $0.491(\pm 0.07)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาปานกลาง เพศหญิง จำนวน 3 คน เวลาปฏิกิริยา เท่ากับ $0.344 (\pm 0.01)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวปานกลาง เพศชาย จำนวน 3 คน เท่ากับ $0.486(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาปานกลางรวมเพศชายและเพศหญิง จำนวน 5 คน เท่ากับ $0.361(\pm 0.02)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวปานกลางเพศชายและเพศหญิงจำนวน 5 คน เวลาเคลื่อนไหวเท่ากับ $0.486(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที และเวลาปฏิกิริยาตอบสนองช้าแสดงผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียงของอาสาสมัครนักกีฬาต่อสู้ที่มีเวลาปฏิกิริยาช้า เพศชาย จำนวน 9 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.517(\pm 0.04)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวช้า เพศชาย จำนวน 5 คน เท่ากับ $0.656(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที เวลาปฏิกิริยาช้า เพศหญิง จำนวน 2 คน เวลาปฏิกิริยาเท่ากับ $0.503 (\pm 0.05)$ มิลลิวินาที เวลาการเคลื่อนไหวปานกลาง เพศชาย จำนวน 3 คน เท่ากับ $0.656(\pm 0.00)$ เวลาปฏิกิริยาช้ารวมเพศชายและเพศหญิง จำนวน 11 คน เท่ากับ $0.510(\pm 0.01)$ มิลลิวินาที เวลาเคลื่อนไหวช้าเพศชายและเพศหญิงจำนวน 8 คน เวลาเคลื่อนไหว เท่ากับ $0.656(\pm 0.00)$ มิลลิวินาที ซึ่งสอดคล้องกับ นิรอมลี มะกาเจ (2555) ได้รายงานไว้ว่าวิธีการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ จัดเป็นวิธีการหนึ่งในการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ซึ่งวิธีการทดสอบ จะใช้กลุ่มที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันอย่างชัดเจน มาเข้าร่วมการทดสอบ ซึ่งหากแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง จะต้องสามารถที่จะจำแนกระดับความสามารถของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีระดับความสามารถแตกต่างกันได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การทดสอบเครื่องวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียง (Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า กลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมต้องทำการทดสอบให้เต็มศักยภาพเพื่อให้การทดสอบมีประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การทดสอบเครื่องวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียด (Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่า กลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมควรทำตามขั้นตอนการปฏิบัติที่ผู้วิจัยชี้แจงมีฉะนั้นอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในผลการทดสอบได้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การทดสอบเครื่องวัดสมรรถภาพด้านเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการเตะเฉียด (Round kick) สำหรับกีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรพัฒนาเครื่องทดสอบให้สามารถทดสอบในทักษะการใช้อาวุธด้วยมือได้

8. เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป ช้อนชา. (2560). ผลฉันทลักษณ์ของการให้ผลย้อนกลับและการตั้งเป้าหมายต่อความเร็วในการเตะเฉียดของนักกีฬาเทควันโดทีมชาติไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ ลิ่มเสถียรกุล. (2545). การสร้างเครื่องมือวัดเวลาปฏิกิริยาตอบสนองในการประสานงานระหว่างมือกับตาในการส่งบอลสำหรับกีฬาบาสเกตบอล. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูชาติ ดวงหาญ. (2558). การพัฒนาเครื่องมือในการวัดเวลาปฏิกิริยาในการตอบสนองและเวลาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อหายใจภายใต้การจำลองสถานการณ์ในการขับขี่รถยนต์ขา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธราดล ดีประชา. (2556). รูปแบบการเคลื่อนไหวแบบคิเนเมติกส์ในทักษะเตะตัดบนของนักกีฬามวยไทยสมัครเล่นในการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 42. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรอมลี มะกาเจ. (2555). แบบทดสอบความอดทนที่เฉพาะเจาะจงกับกีฬาฟุตบอลตามความต้องการทางสรีรวิทยาและกิจกรรมที่ใช้ขณะแข่งขัน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิสิทธ์เซนเตอร์การพิมพ์.
- พิชญ์ พงศ์ศรี. (2550). การประเมินผลทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.
- วราภรณ์ ไชยสุริยานันท์. (2546). การสร้างเครื่องมือวัดความอ่อนตัว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Hastad, D. N., & Lacy, A. C. (1998). **Measurement and evaluation in physical education and exercise science**. 3rd ed. Boston : Allyn & Bacon.

Kirkendall, D., R. J.J. Gruder & R.E. Johnson. (1980). **Measurement and Evaluation for Physical Education**. Dubuque, Iowa : Wm.C. Brown Company.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยความเมตตากรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ธวัชชัย กาญจนทวีกุล กรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สำราญ ศรีสังข์ ประธานการสอบ อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ มนตรี ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสำหรับข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่งตลอดมาขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไวพจน์ จันทร์สม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ภายนอกผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล พบลาก ที่ปรึกษาร่วม ภายนอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ชัย อินทிரากรณ์ ที่ปรึกษาร่วมภายนอกสำหรับข้อเสนอแนะและ ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์และมีคุณค่าทางวิชาการ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความเมตตากรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ฝึกสอนและนักกีฬาปันจักสีลัดเทควันโดและมวยไทย มหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติโซนภาคกลาง ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยจนสำเร็จลงไปได้ด้วยดี ขอกราบ ขอบพระคุณคณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ควบคุมกับคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณ นางสาวอรรณพ สมพงษ์ และครอบครัวสมพงษ์ และคุณพงษ์ศักดิ์ จินดาสุข ประธานกรรมการ บริษัท จินดาสุขคอตเมอร์เชียล และนายพรณศิลป์ สีสุขนายวรรัชรา ธรรมชูโต และครอบครัว ที่คอยให้คำแนะนำและสนับสนุนงบประมาณที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ และนิสิต ปริญญาโททุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดี และคอยเป็นกำลังใจให้ด้วยดีตลอดมาสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อเฉลียว ไกรทองสุข คุณแม่ทอง คำเพชร บุพการีผู้ให้ทั้งชีวิตและ สติปัญญา อบรมเลี้ยงดู ให้โอกาสและกำลังใจทั้งทางการศึกษา ตลอดจนญาติ พี่น้องทุกคนที่ให้การ สนับสนุนแก่ผู้วิจัย คุณประโยชน์และคุณงามความดีใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL)

สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*

THE PROGRAM OF REINFORCED COMPETENCY LEARNING MANAGEMENT THROUGH
THE PROJECT-BASED LEARNING (PBL) FOR TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

ไพโลม บุษมมงคล¹, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²

Pailom Boodsamongkol¹, Sutum Thummatasananon²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : pailomkor23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู 2)เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 323 คน ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 6 คนและ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โดยรวมอยู่ในระดับมาก และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่

การประเมินโครงการ การปฏิบัติการโครงการ การเขียนรายงาน การนำเสนอผลงาน การกำหนดและเลือกหัวข้อโครงการ และการออกแบบวางแผนการรวบรวมข้อมูล ตามลำดับ 2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 โมดูล 4)หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนาประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และ 5)การประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาโปรแกรม 2. สมรรถนะครู 3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL)

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study current, desirable conditions and needs for learning management of Project-based Learning (PBL), and 2) to develop the program of reinforced competency Learning Management through The Project - based Learning (PBL) for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The sample consisted of 323 teachers, 6 teachers and administrators and 9 educational experts using discussion to verify and evaluate program. Research instruments were questionnaire, semi-structured interview, focus group discussion and appropriateness and feasibility assessment of the program. The frequency, percentage, means, standard deviation, Pearson product-moment correlation, Cronbach's alpha coefficient and Modified Priority Needs Index were employed to analyze data.

The findings of this research were as follows: 1. The overall of current condition for learning management of the project-based learning (PBL) was at high level, the desirable condition for learning management of the project-based learning (PBL) was at high level and needs to enhance teacher competency for learning management of the project-based learning (PBL) for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham by ranking from maximum to minimum following 1) project evaluation, 2) project operation, 3) report writing 4) presentations, 5) defining and selecting project topics and 6) data collection planning design. 2. The Program of

Reinforced Competency Learning Management through the Project-based Learning (PBL) for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham composed of 1) principle, 2) objective, 3) content and activities which included 4 modules. 4) 70:20:10 Learning Model, development process which included self-directed learning, attendance training and seminar, workshop and action learning and 5) program evaluation. The overall of the assessment of learning management of the Program in term of appropriateness and possibility was at highest level.

Keywords : 1. Developing Program 2. Teacher Competency 3. Learning Management of the Project-based Learning (PBL)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนของครูในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ลงมือปฏิบัติ คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านใฝ่รู้ ครูจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ กับคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกสาขาวิชา โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา สถานที่ และด้านผู้เรียนได้กำหนดแนวทางการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) มุ่งสร้างประสบการณ์ตรง จึงเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติฝึกทักษะการคิด เผชิญสถานการณ์ปัญหา วางแผนการเรียนรู้ และตรวจสอบกำกับการเรียนรู้ นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) ยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้ ดังคำกล่าว “ภาระงานที่ทำท้าทาย ช่วยสร้างทักษะการคิดและแก้ปัญหาได้ดี” ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) จึงเป็น “การใช้ปัญหา ทำให้เกิดปัญญา”การเรียนรู้โดยใช้โครงงานการจัดการเรียนแบบผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ต้องการคนที่มีองค์ความรู้และทักษะการเรียนรู้เชี่ยวชาญ เพื่อเผชิญหน้าจัดการกับปัญหาและปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) ที่ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์

ปัญหา ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การคิด การปฏิบัติจริง และการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) นับเป็นประสบการณ์จากฐานการปฏิบัติที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่ฝังลึก(Tacit Knowledge) และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ในชีวิตประจำวันและในอนาคต การเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน(PBL) จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธวิธีในการสร้างทักษะที่จำเป็น อันจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำรงชีวิตสำหรับคนในศตวรรษที่ 21 (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2556)

การยกระดับการศึกษาของครูเป็นหนึ่งในวาระสำคัญด้านการศึกษาครูมีหน้าที่ต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมด้วยทักษะที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการสำหรับอนาคตด้วยเหตุนี้ ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารและการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และ 4 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดและการที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้น บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร แต่ในปัจจุบันครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม บางส่วนยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจ และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไปใช้รวมถึงยังไม่เข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้สอนยังไม่เข้าใจบริบทของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างถ่องแท้เพราะการเรียนรู้ที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเน้นการปฏิบัติ แต่ผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย ทั้งที่หลักสูตรและวิธีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงส่งผลให้การประเมินด้านผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2563)

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน O-NET เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2563 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกรายวิชาและเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2563 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2563)

จากความเป็นมาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแสวงหาความรู้ การคิด การปฏิบัติจริง และการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหา ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้การเรียนรู้โดยใช้โครงงานสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อให้ครูมีรูปแบบแนวคิดใหม่ๆ ที่จะสร้างสรรค์พัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนของครูสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

3.3 ได้ข้อเสนอแนะโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สำหรับสถานศึกษาอื่นเพื่อนำไปพัฒนาสมรรถนะครู

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ปีการศึกษา 2563 จำนวน 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน (คนละชุด) ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 4.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้านและอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านและลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประเมินโครงงาน(PNI_{modified} = 0.145) การปฏิบัติการโครงงาน(PNI_{modified} = 0.142) การเขียนรายงาน(PNI_{modified} = 0.137) การนำเสนอผลงาน(PNI_{modified} = 0.127) การกำหนดและเลือกหัวข้อโครงงาน(PNI_{modified} = 0.126) และการออกแบบวางแผนการรวบรวมข้อมูล(PNI_{modified} = 0.117) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เนื้อหาและกิจกรรมแบ่งออกเป็น 4 โมดูล(Module) ได้แก่ โมดูลที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 4 การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) 4)หลักการพัฒนา/วิธีพัฒนาหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้ (1)ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (2)เรียนรู้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจากวิทยากรและศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการบรรยาย (3)เรียนรู้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจากวิทยากร (4)การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร) (5)การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และ (6)ทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5)การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความเข้าใจก่อน-หลัง การพัฒนา การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}$ = 4.56) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}$ = 4.53)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) แต่ยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) อย่างถ่องแท้และเป็นขั้นตอน ทำให้สภาพปัจจุบันรายด้านยังอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ด้วยบริบทการปฏิบัติงานและภาระงานของครู ทำให้ครูส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบท่องจำนำไปสอบมากกว่าที่จะมุ่งพัฒนานักเรียนให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง ลงมือทำหรือค้นคว้าด้วยตัวเอง ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทฤษฎีผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมกับพัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหา

สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประเมินโครงงาน การปฏิบัติการโครงงาน การเขียนรายงาน การนำเสนอผลงาน การกำหนดและเลือกหัวข้อโครงงาน และการออกแบบวางแผนการรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวที่สื่อให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สอดคล้องกับงานวิจัยของคมกริช ภูคงกิจ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 โมดูล(Module) ได้แก่ โมดูลที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โมดูลที่ 4 การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) 4)หลักการพัฒนา/วิธีพัฒนาหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนาประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1)ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2)เรียนรู้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจากวิทยากรและศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการบรรยาย 3)เรียนรู้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจากวิทยากร 4)การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร) 5)การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และ 6)ทำแบบทดสอบหลังการอบรม การประเมินผล

โปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความเข้าใจก่อน-หลัง การพัฒนา การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร สมชาย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีส่วนประกอบของโปรแกรมดังนี้ 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เป้าหมาย 4)เนื้อหา 5)วิธีการพัฒนา 6)สื่อและเครื่องมือ และ 7)การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นโปรแกรมที่น่าเชื่อถือและทรงคุณค่า เนื่องจากผ่านกระบวนการ การสนทนากลุ่มซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนดแล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา ได้ตอบ ถกปัญหา อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่างๆ ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เนื้อหาและกิจกรรม 4)หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และ 5)การประเมินผลโปรแกรม

**โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL)
สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม**

หลักการ

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning: PBL) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ลงมือทำหรือค้นคว้าด้วยตัวเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกปัญหาที่ต้องการหาคำตอบให้ปัญหา โดยศึกษาค้นคว้าหาความรู้ กำหนดกลยุทธ์และหาแนวทางแก้ไขปัญหา ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือจากบริบทอื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทฤษฎีผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมกับพัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหา

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้

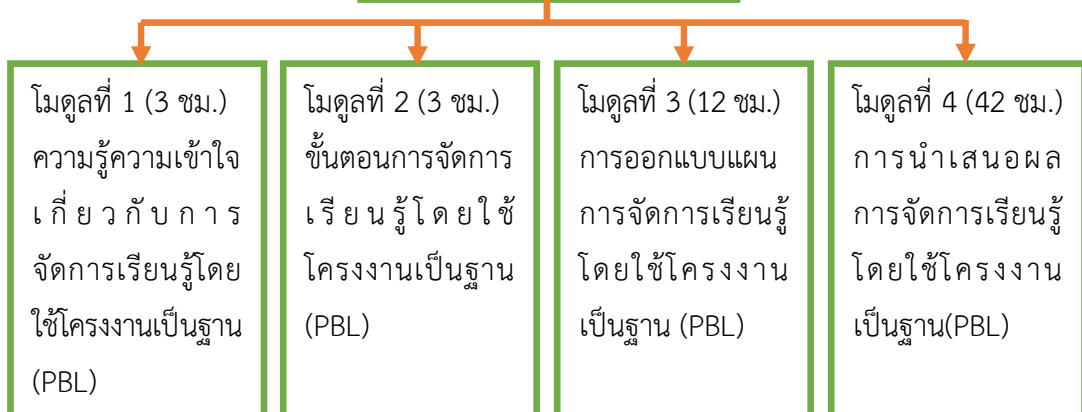

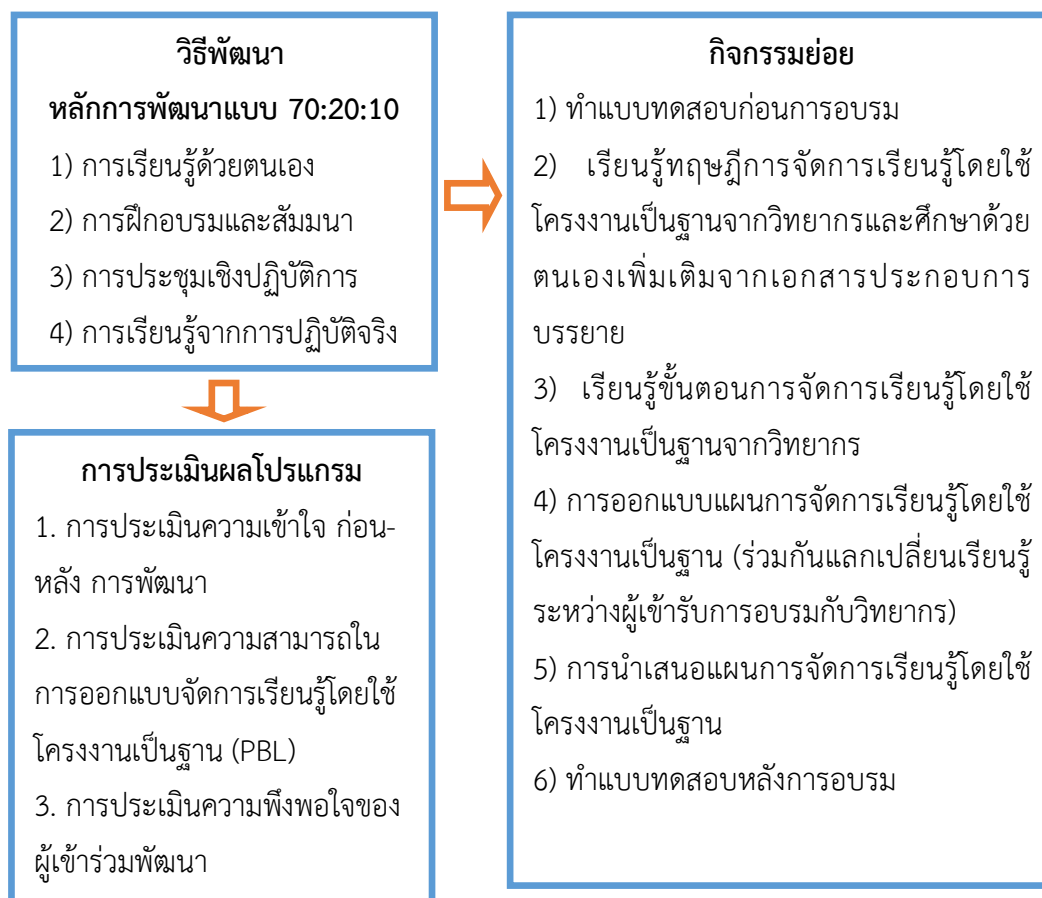
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL)
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL)

เนื้อหาและกิจกรรม

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL)
 สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานและควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) เป็นระยะและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(ค่า PNI) ที่มีความต้องการสูง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) เป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพและพร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) ด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงานด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และใช้กระบวนการ PLC นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมพัฒนาตามความสนใจและความถนัด

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมด้านการบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและจัดโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) เป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในฐานะผู้นำทางวิชาการ

8.2.3 ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน ควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โดยการสร้างความตระหนักแก่ครู ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(ค่า PNI) ที่มีความต้องการสูง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) ที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

8.3.3 ควรมีการวิจัยติดตามการนำไปใช้โปรแกรมไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(PBL) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

คมกริช ภูงกิง. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2556).การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นฐาน (PBL). สืบค้นเมื่อ

17 พฤษภาคม 2563. จาก www.lres.or.th

วิเชียร สมชาย. (2561). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของ
 ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ :
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2563). เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการ
 ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน(Ordinary National Educational Test :
 O-NET) ปีการศึกษา 2563. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 มหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
 พ.ศ.2563. มหาสารคาม : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 มหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และ
 ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์
 ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธะวา คามดิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ
 และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษาทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่ดี
 ช่วยให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในการเรียน และการทำงาน ผู้วิจัยขอขอบพระทัยของงานวิจัย
 ฉบับนี้ เพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม
(มูลสารศึกษาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*

THE DEVELOPMENT OF SCIENCE LEARNING ACTIVITIES BASED ON THE
CONSTRUCTIVIST THEORY OF CHANGE OF SUBSTANCES OF GRADE 5 STUDENTS
AT BAN LAO KHAM SCHOOL (THE FOUNDATION FOR SOCIAL WELFARE EDUCATION),
MUANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE

สมัธญา อภัยสอน¹, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์², สุรชัย รัตนสุข³
Samattaya Apaison¹, Parichat Prasertsang², Surachai Rattanasuk³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Thailand.^{1,2,3}

Email : samattaya.aipson@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม(มูลสารศึกษาสงเคราะห์) จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จำนวน 4 แผน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ 3) แบบวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรม การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.50/82.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เกิดการเรียนรู้และช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ดีเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. คอนสตรัคติวิสต์ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. การเปลี่ยนแปลง

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to develop science learning activities based on the concept of constructivist theory on the transformation of substances. of grade 5 students with efficiency according to the criteria 80/80, 2) to compare the learning achievement between before and after school subject matter change of substance, and 3) to study the satisfaction of grade 5 students at Science learning activities were developed based on the concept of constructivist theory. The sample group used in this research was Prathomsuksa 5 students at Ban Lao Kham School. (The Foundation for Social Welfare Education), there were 11 people. The research instruments were. 1) 4 plans for learning management in science subjects based on constructivist theory. 2) Type measures the achievement of science learning. 3) The satisfaction measure on science learning activities based on the concept of constructivist theory. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation and testing the hypothesis with t-test dependent.

The research results showed that: 1. Science learning activities based on the concept of constructivist theory on the transformation of substances of grade 5 students developed by the researcher the efficiency was 87.50/82.42, meeting the 80/80 threshold set. 2. Grade 5 students who studied using learning activities based on constructivist theory have higher academic achievement after school than before statistically significant at the .01 level. 3. Grade 5 students who study using science learning activities based on the concept of constructivist theory. Satisfaction with learning activities at the highest level. As a result, grade 5 students are learning and improving their scientific knowledge. It can be applied to create new knowledge, resulting in better satisfaction with science and increased academic achievement effectively.

Keywords : 1. Constructivism 2. Achievement 3. Transformation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับมาตรฐานของความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และส่งผลให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรและประกาศใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องเน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมหลากหลาย ทั้งการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม การสังเกตการสำรวจตรวจสอบ การทดลองในห้องปฏิบัติการ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ การจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ต่างกันของนักเรียนได้รับรู้มาแล้วก่อนเข้าเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557) การพัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนหรือเหมาะสำหรับการเรียนรู้ที่เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรม การที่จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ มีอิสระในการคิด ทุกคนมีโอกาสใช้ความคิดอย่างเต็มที่โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อนมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) หรือที่เรียกว่าสกีมา(Schema) โครงสร้างทางปัญญา วิภาวรรณ สุขสุวรรณ (2559) และอรุณี คงเกษม (2559) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนตามแนวคิดเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์เดิมกับข้อมูลความรู้ที่ได้มาใหม่ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คนอื่นและผู้สอนแล้ว สรุปออกมาเป็นโครงสร้างความคิดใหม่ การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการจัดลำดับให้นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างชัดเจนในแต่ละขั้นตอน ทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดจนเป็นแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการคิด ประสบการณ์ และข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าของตนเองมาอภิปรายแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่น ซึ่งได้การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ รุ่งทิพา การะกุล (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 83.62/84.48 ค่าดัชนีประสิทธิผล คิดเป็นร้อยละ 68.96 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดรับงานวิจัยของ ภูมิรินทร์ เตียมขุนทด (2561) ทำการวิจัยการพัฒนาสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสรุปการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

จากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านเหล่าขาม(มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร และข้อมูลผลคะแนนการสอบปลายภาคปีการศึกษา 2562 พบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 76 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สาเหตุที่คะแนนต่ำสรุปได้ว่า 1)เกิดจากปัญหาด้านตัวของนักเรียน 2)เกิดจากปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านเหล่าขาม, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่านักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ดีเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ อันจะส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ตามมาและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์)

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

4.2 สามารถนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ไปเป็นแนวทางในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ในรายวิชาอื่นๆ ได้

4.3 นำกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.4 การใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนของโรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีจำนวนทั้งหมด 99 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีจำนวนทั้งหมด 99 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิด ดังนี้ 1)แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 แผน รวม 15 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งแต่ละแผนจะมีแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนแบบทดสอบย่อยและใบงานโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (1)แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเปลี่ยนสถานะของสาร(4 ชั่วโมง) (2)แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2 การละลายของสารในน้ำ (4 ชั่วโมง) (3)แผนจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางเคมีของสาร(3 ชั่วโมง) (4)แผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงที่ผันกลับได้และผันกลับไม่ได้ของสาร(4 ชั่วโมง) 2)แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) รายข้อ ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.80 มีค่าความยากง่าย(p) รายข้อ ตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.75 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 3)แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มี 3 ด้าน คือ (1)ด้านครูผู้สอน (2)ด้านสื่อการเรียนการสอน (3)ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง(Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนดำเนินการทดลอง ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ คือ 1)สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2)นำวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องอื่นมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนที่จะใช้ในการทดลอง 3)ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มาสอนนักเรียนด้วยตนเองตามแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เวลาที่ใช้ในการทดลอง จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ขั้นตอนที่ 3 หลังดำเนินการทดลอง ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียน(Post-test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบข้อเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) แต่มีการสลับข้อและสลับตัวเลือกในแต่ละข้อใหม่ และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้ 1)วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2)วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้มาตรฐาน E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80 3)วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test แบบกลุ่มไม่อิสระ 4)วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำคะแนน

การทดสอบระหว่างเรียน(E_1) จากการทำใบงานของกิจกรรมนั้นๆ และคะแนนการทดสอบหลังเรียน (E_2) มาวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์)

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เกณฑ์ 80/80
ระหว่างเรียน(E_1)	11	40	385	35.00	2.18	87.50	สูงกว่าเกณฑ์
หลังเรียน(E_2)	11	30	272	24.72	2.71	82.42	เป็นไปตามเกณฑ์

จากตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ(E_1) เท่ากับ 87.50 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์(E_2) เท่ากับ 82.42 ดังนั้น การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.50/82.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์)

การสอบทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนเรียน	11	12.36	2.20	10	17.24**
หลังเรียน	11	24.72	2.71		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.36 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ

24.72 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ พบว่า ค่าสถิติเท่ากับ 17.24 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารโรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์)

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านครูผู้สอน		4.81	0.21	มากที่สุด
1	มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	4.83	0.38	มากที่สุด
2	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน	4.83	0.38	มากที่สุด
3	ใช้คำพูดที่สุภาพเหมาะสม และเข้าใจง่าย	4.86	0.36	มากที่สุด
4	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยได้	4.77	0.43	มากที่สุด
5	แนะนำการฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด	4.74	0.44	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนการสอน		4.65	0.36	มากที่สุด
6	การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นำเสนอเนื้อหาได้น่าสนใจ	4.69	0.47	มากที่สุด
7	การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร ได้ง่ายขึ้น	4.60	0.50	มากที่สุด
8	การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.80	0.41	มากที่สุด
9	การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความเหมาะสมกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.65	0.36	มากที่สุด

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	4.54	0.61	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้		4.65	0.36	มากที่สุด
11	หลังจากเรียนด้วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.80	0.41	มากที่สุด
12	หลังจากเรียนด้วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ แล้วนักเรียนเกิดความรู้ใหม่	4.57	0.56	มากที่สุด
13	หลังจากเรียนด้วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นักเรียนชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น	4.49	0.55	มาก
14	นักเรียนพึงพอใจที่ได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	4.63	0.56	มากที่สุด
15	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหามีความเหมาะสม	4.74	0.44	มากที่สุด
รวม		4.70	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับความพึงพอใจในแต่ละด้าน จากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ ดังนี้ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.21) ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.36) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.36) ตามลำดับ

7. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีข้อค้นพบที่วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.50/82.42 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ การเรียนวิทยาศาสตร์ จำเป็นจะต้องเน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้คิดได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษา ค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมต่างถิ่นที่นักเรียนได้รับรู้มาแล้วก่อนเข้าเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557) ซึ่งผู้วิจัยนั้นได้พัฒนาและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งเรียกว่า Cognitive Constructivism และวิกิอทสกี ซึ่งเน้นเกี่ยวกับบริบททางสังคม เรียกว่า Social Constructivism แนวคิดของทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการสร้างมากกว่าการรับความรู้หรือที่เรียกว่าสกีมา(Schema) โครงสร้างทางปัญญาวิภาษณ์ สุขสุวรรณ (2559) และอรุณี คงเกษม (2559) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนตามแนวคิดเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์เดิมกับข้อมูลความรู้ที่ได้มาใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คนอื่นและผู้สอนแล้วสรุปออกมาเป็นโครงสร้างความคิดใหม่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ รุ่งทิพา การะกุล (2559) พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 83.62/84.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

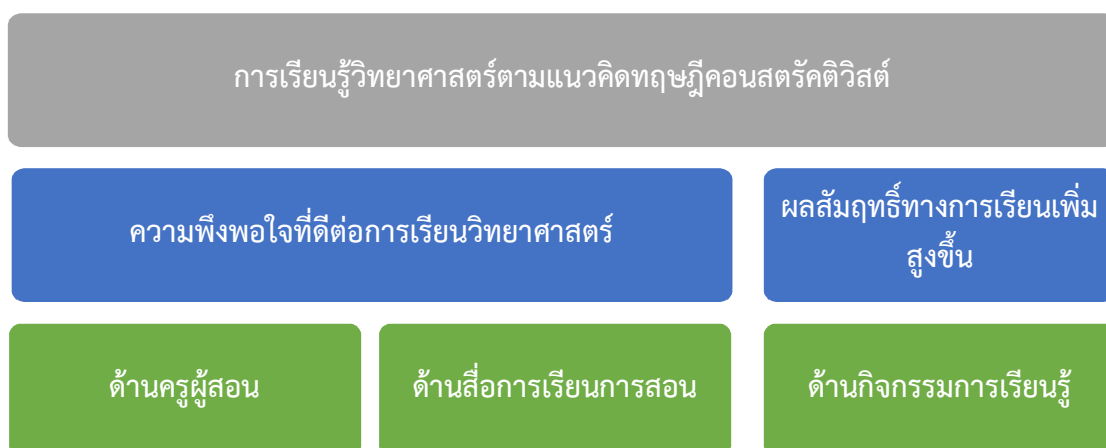
7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มสูงขึ้น อนึ่งด้วยครูผู้สอนต้องดำเนินการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมไปถึงพฤติกรรม ในแต่ละด้าน ต้องแสวงหาและคิดค้นเทคนิค วิธีการและเครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้วัดและประเมินผล โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลการวัดและประเมินผล ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพา การะกุล (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.3 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ซึ่งเป็นกลุ่ม

ตัวอย่าง 11 คน พบว่า มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับความพึงพอใจในแต่ละด้าน จากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ ดังนี้ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}=4.81, S.D.=0.21$) ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.36$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.36$) ตามลำดับจะเห็นได้ว่า การพัฒนากิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพตามที่กล่าวไปข้างต้นผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน มีการใช้คำพูดที่สุภาพเหมาะสมเข้าใจง่ายรวมทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยได้และแนะนำการฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิรินทร์ เดียมขุนทด (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดทองคั้ง “ไพโรจน์ประชาสรรค์” พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์) ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์)

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

9.1.2 สถานศึกษาควรมีมาตรการให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวัฒนธรรมที่ดีขององค์กรมีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ในการสอนโดยใช้กิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูจึงควรเป็นเพียงผู้เสนอกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ ให้คำแนะนำ คอยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาให้มากที่สุด และไม่ใช่ผู้ชักนำความคิดให้เป็นไปในทิศทางที่ครูต้องการ นอกจากนี้ครูจะต้องใจเย็นเปิดใจให้กว้างในการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

9.2.2 ในการสอนโดยใช้กิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ครูควรมีการอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมและการสร้างชิ้นงานควรมีการอธิบายขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจก่อน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องไปด้วยดี และเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้ของกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ และระดับชั้นต่างๆ

9.3.2 ควรมีการศึกษาผลการใช้ของกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกศราพร พยัคฆ์เรือง. (2554). **ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เกศสุตา ธรรมสำโรง. (2556). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivist กับแบบปกติ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2552). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิต ชูกำแพง. (2550). **การประเมินการเรียนรู้**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทีศนา แคมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วาณิช. (2545). **ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียนพานิชการพลาญชัยร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านเหล่าขาม. (2562). **รายงานสรุปผลการเรียนประจำ ปีการศึกษา 2562**. ร้อยเอ็ด : โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์).
- พุทธพงษ์ พงษ์พวงเพชร. (2548). **วิธีวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.).
- _____. (2560). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างความรู้และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ระเปียบ แก้วดี. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องของเล่นของใช้ในท้องถิ่นแสนรักของฉัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งทิพา การะกุล. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาสน์ กรมจรรยา. (2553). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร. (2555). **ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์: หลักสูตรการสอนและการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- _____. (2560). **กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). **การวัดผลการศึกษา**. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1996). **The case for constructivist classrooms**. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Fosnot, C. T. (1996). **Constructivism: Theory perspective and practice**. New York : Teacher College Press.
- Kevin, K. (2009). **Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model**. Retrieved 15 October 2008. From http://www.transformivedesigns.com/id_systems.html

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ รัตนสุข อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาเสียสละเวลา ให้คำปรึกษาชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนติดตามตรวจสอบงานวิจัยของผู้วิจัยให้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณานี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม ดร.กัญญาวดี แสงงาม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล แสงพรหม ที่กรุณาแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่อง จนงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์สำเนียง จุลเสริม นายนิมล ลาภมูล และนางมะลิวัลย์ แรมฤทธิ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจ แก้ไขปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ จนเครื่องมือวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นขอขอบพระคุณ นายภาณุวัฒน์ ภูมิผักแว่น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลสารศึกษาสงเคราะห์) คณะครูทุกท่านและเพื่อนสาขาวิชา หลักสูตรและการเรียนการสอนรุ่นที่ 6 ทุกท่าน ที่ให้กำลังใจช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเหล่าขาม ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตกทอดชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บุพการี ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ และเป็นความดีของสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด*

THE PARTICIPATION OF PEOPLE IN LOCAL DEVELOPING PLAN OF CHAIWAREE
SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, PHO CHAI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE

ชินวัตร เตรียมพล¹, ประโยชน์ ส่องกลิ่น²

Chinnawat Triempol¹, Prayote Sonngklin²

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

College of Politics and Governance, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : chinnawat7triempol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 349 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยวิธี t-test (Independent Samples) และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ว่า เทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และการแสดงความคิดเห็น

สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในการปฏิบัติงานของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนและการปฏิบัติงานตามแผนและมีการรายงานผลให้ประชาชนทราบ

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วม 2. การมีส่วนร่วมของประชาชน 3. แผนพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the participation of people in planning the local developing plan of Chaiwaree Sub-district Municipality, Pho Chai district, Roi-et province, 2) to comparison participation of people in planning the Local Developing Plan of Chaiwaree Sub-district Municipality, Pho Chai district, Roi-et province, 3) to study about problem and opinion to solve the problem of people participation in planning the local developing plan of Chaiwaree Sub-district Municipality, Pho Chai district, Roi-et province. The sample group was 349 persons with the right to vote in Chaiwaree Sub-district Municipality. Research instrument was a questionnaire. The statistical used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation and the research hypothesis testing by used t-test (Independent Samples), and F-test (One-way ANOVA).

The research findings were as follows: 1. Participation of the people in planning the local development plan of Chaiwari Sub-district Municipality, Pho Chai district, Roi-et province found that overall was at a moderate level. 2. The result of comparison of the people's participation in planning the Local Development Plan of Chaiwari Subdistrict Municipality, Pho Chai district, Roi-et province with different gender and occupation, there are different participation. The people who are different with age, education level, and monthly income, there are not different participation. 3. The problem and suggestion to solve the people participation problem in planning the local development plan of Chaiwari Subdistrict Municipality, Pho Chai district, Roi-et province in conclusion; the Municipality should enhance people participation in planning, share problems and needs, and opinions. Create the correct understanding during the Municipality and people, and give the chance to people in participation on checking plan and working and reporting the result of work to people.

Keywords : 1. Participation 2. Participation of People 3. Local Developing Plan

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์สำคัญที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศจะเห็นได้จากการกำหนดไว้ในหมวด 5 แห่งนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 (3) รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจ ในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น และมาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

แผนพัฒนาเทศบาล เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการที่เทศบาลจัดทำขึ้นในแต่ละปีงบประมาณ นอกจากนี้ยังต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเทศบาลเป็นไปอย่างละเอียดความรอบคอบ เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้แผนพัฒนาเทศบาลต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อป้องกันปัญหาและวางแผนแนวทางของการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพราะการวางแผนเป็นการวางแผนทางการจัดการเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ความต้องการของประชาชนในชุมชน และปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้เกิดการยอมรับแนวคิดใหม่ จากการเปลี่ยนแปลงของทางสังคม จึงทำให้มีการยอมรับแนวคิดเชิงระบบ นำมาใช้ในองค์กรยุคปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาและลดความล่าช้าของหน่วยงานที่เกิดจากการผิดพลาด ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นการจำแนกงานเพื่อให้เกิดระบบของแต่ละแผนงาน ทำให้การดำเนินงานในองค์กรเกิดความชัดเจน (อรทัย ก๊กผล, 2561)

เทศบาลตำบลชัยวารี ได้รับทราบสภาพปัญหาว่าประชาชนในชุมชนและสมาชิกเทศบาลตำบลไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนาเทศบาลเท่าที่ควร ทำให้การกำหนดภารกิจและแนวทางการดำเนินงานไม่เป็นระบบและการจัดทำแผนไม่บรรลุเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน เพราะประชาชน ซึ่งเป็นผู้ที่จะสะท้อนถึงปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านไม่เข้าร่วมดำเนินการจัดทำแผนอย่างจริงจัง จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามแผนและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (เทศบาลตำบลชัยวารี, 2563) ซึ่งจากรายงานการ

ประชุมประชาคมเทศบาลตำบลชัยวารีประจำปีงบประมาณ 2563 ที่ประชุมเทศบาลตำบลชัยวารีพบว่า ปัจจุบันการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลชัยวารี ประสบปัญหาประชาชนไม่ให้ความสนใจในกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อวางแผนทางการวางแผนพัฒนาชุมชน ปัญหาเทศบาลยังขาดการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาเทศบาลไม่ได้จัดลำดับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วนของโครงการพัฒนาในแผนชุมชน ปัญหาร้องเรียนจากประชาชนบางกลุ่มว่าเทศบาลพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเฉพาะในกลุ่มของตน ปัญหาเทศบาลมุ่งพัฒนาเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานมากเกินไป โดยไม่สนใจพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาเทศบาลไม่พัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ปัญหาขาดตลาดรองรับในการจำหน่ายผลผลิตจากชุมชน เป็นต้น (เทศบาลตำบลชัยวารี, 2563)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลได้มีการกระตุ้นประชาสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาล รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการมีส่วนร่วมพัฒนาแผนพัฒนาของเทศบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 เพื่อทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโศกชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา นำไปวางแผนเพื่อปรับปรุงงานนโยบายและแผนเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ขับเคลื่อนแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างแท้จริง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลตำบลชัยวารีอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 349 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamanae, 1973) และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน และประชาชน จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ดังนี้ 1)แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 1 ฉบับ มีค่าอำนาจจำแนก(r_{xy}) ตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.77 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ(∞) เท่ากับ 0.95 2)แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ฉบับ การเก็บรวบรวมข้อมูล 1)การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามและวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยจำนวน 7 คน ดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับคืนหลังจากแจกแบบสอบถามทันที 2)การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี ในปี 2563 จำนวน 10 คน การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล 1)การจัดกระทำกับข้อมูล เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบแล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตอบคำถามและนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน ลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ต่อไปการจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจัดเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 2)การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ความถี่ร้อยละเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์เปรียบเทียบในการทดสอบสมมติฐานโดยตัวแปรต้นที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้สถิติ t-test (Independent Samples) ส่วนตัวแปรต้นที่แบ่งเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปประเด็นนำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านการค้นหาปัญหา	3.23	0.42	ปานกลาง
2. ด้านการวางแผน	3.22	0.42	ปานกลาง
3. ด้านการดำเนินการ	3.26	0.43	ปานกลาง
4. ด้านการรับผลประโยชน์	3.24	0.42	ปานกลาง
5. ด้านการตรวจสอบ	3.29	0.46	ปานกลาง
โดยรวม	3.25	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.25$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตรวจสอบ($\bar{X}=3.29$) ด้านการดำเนินการ($\bar{X}=3.26$) ด้านการรับผลประโยชน์($\bar{X}=3.24$) ด้านการค้นหาปัญหา($\bar{X}=3.23$) และด้านการวางแผน($\bar{X}=3.22$)

5.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด รายละเอียดดังในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการค้นหาปัญหา	3.26	0.25	3.20	0.22	2.09*	0.038
2. ด้านการวางแผน	3.23	0.24	3.21	0.24	0.79	0.427
3. ด้านการดำเนินการ	3.30	0.25	3.22	0.23	2.90*	0.004
4. ด้านการรับผลประโยชน์	3.28	0.24	3.21	0.24	2.54*	0.011
5. ด้านการตรวจสอบ	3.30	0.27	3.29	0.25	0.34	0.736
โดยรวม	3.27	0.25	3.23	0.23	2.27*	0.024

* Sig.< 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารีที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนและด้านการตรวจสอบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอาชีพต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาคำปรึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.72	4.00	0.18	3.43*	0.01
	ภายในกลุ่ม	18.08	344.00	0.05		
	รวม	18.80	348.00			
2. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	0.31	4.00	0.08	1.39	0.24
	ภายในกลุ่ม	19.24	344.00	0.06		
	รวม	19.55	348.00			
3. ด้านการดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	0.70	4.00	0.18	3.09*	0.02
	ภายในกลุ่ม	19.52	344.00	0.06		
	รวม	20.22	348.00			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.12	4.00	0.28	5.16*	0.00
	ภายในกลุ่ม	18.64	344.00	0.05		
	รวม	19.76	348.00			
5. ด้านการตรวจสอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.20	4.00	0.05	0.75	0.56
	ภายในกลุ่ม	22.48	344.00	0.07		
	รวม	22.68	348.00			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.35	4.00	0.09	2.63*	0.03
	ภายในกลุ่ม	11.29	344.00	0.03		
	รวม	11.64	348.00			

* Sig.< 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารีที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลชัยวารี อำเภโพนธิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผน และด้านการตรวจสอบ ไม่แตกต่างกัน

5.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภโพนธิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการค้นหาปัญหาได้แก่ ประชาชนผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ควรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในเขตเทศบาล ด้านการวางแผน ได้แก่เทศบาลควรมีการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมด้านการดำเนินการได้แก่ ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมจัดทำแผนทุกครั้งที่ดำเนินการรับผลประโยชน์ ได้แก่ ควรสร้างความเข้าใจและให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการรับผลประโยชน์ให้ครอบคลุมและทั่วถึงทุกชุมชนและแก้ไขให้ถูกต้องตรงกับปัญหาด้านการตรวจสอบ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาตรวจสอบและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานสามารถตรวจสอบได้และมีการรายงานผลให้ประชาชนทราบ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภโพนธิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการตรวจสอบ ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่ได้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองในการแสดงบทบาทของประชาชนผู้มีสิทธิและเสียงในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองโดยมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่ควร ทำให้ผลการศึกษาออกมามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งน่าจะเป็นเพราะการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและประชาชนบางส่วนยังไม่รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง การดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเทศบาลยังไม่มีการประชุมสัมพันธให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงทำให้ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นได้อย่างจริงจังและประชาชนยังมีความเชื่อว่าการบริหารท้องถิ่นนั้นเป็นหน้าที่ของเทศบาลไม่ใช่หน้าที่ของตนเองและมองว่าตนเองไม่มีความรู้ไม่เข้าใจและไม่กล้าที่จะเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นกับเทศบาลทำให้ขาดกำลังสำคัญคือตัวประชาชนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเหล่านั้นจนส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับ สุเนติลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาส (2560)

ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและสอดคล้องกับ อนุรักษ์ ลักษณะภู (2561) ได้ศึกษาปัจจัยในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนชุมชนของประชาชนเขตเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอนาคู จังหวัดอัยยธัต พบว่า

6.2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอนาคู จังหวัดอัยยธัตโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงในเขตเทศบาลตำบลชัยวารี ต่างก็มีความรับผิดชอบและการมีบทบาทต่างๆ ในสังคมไม่แตกต่างกันแต่ในส่วนของการมีส่วนร่วมของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นส่วนมากแต่ละครอบครัวจะมอบหมายให้หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้เข้าร่วมซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ซึ่งส่งผลให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอนาคู จังหวัดอัยยธัตแตกต่างกันด้วยซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ วรณา ลุงบ้าน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาถ่าน อำเภอนาคู จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาถ่าน อำเภอนาคู จังหวัดสุราษฎร์ธานีของประชาชนจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

6.2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอนาคู จังหวัดอัยยธัต โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารี ที่มีอายุแตกต่างกันต่างก็มีความสนใจในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่และโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าร่วมซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุนตลักษ์ณียะ ยุกเทพ และยุภาพร ยุภาส (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

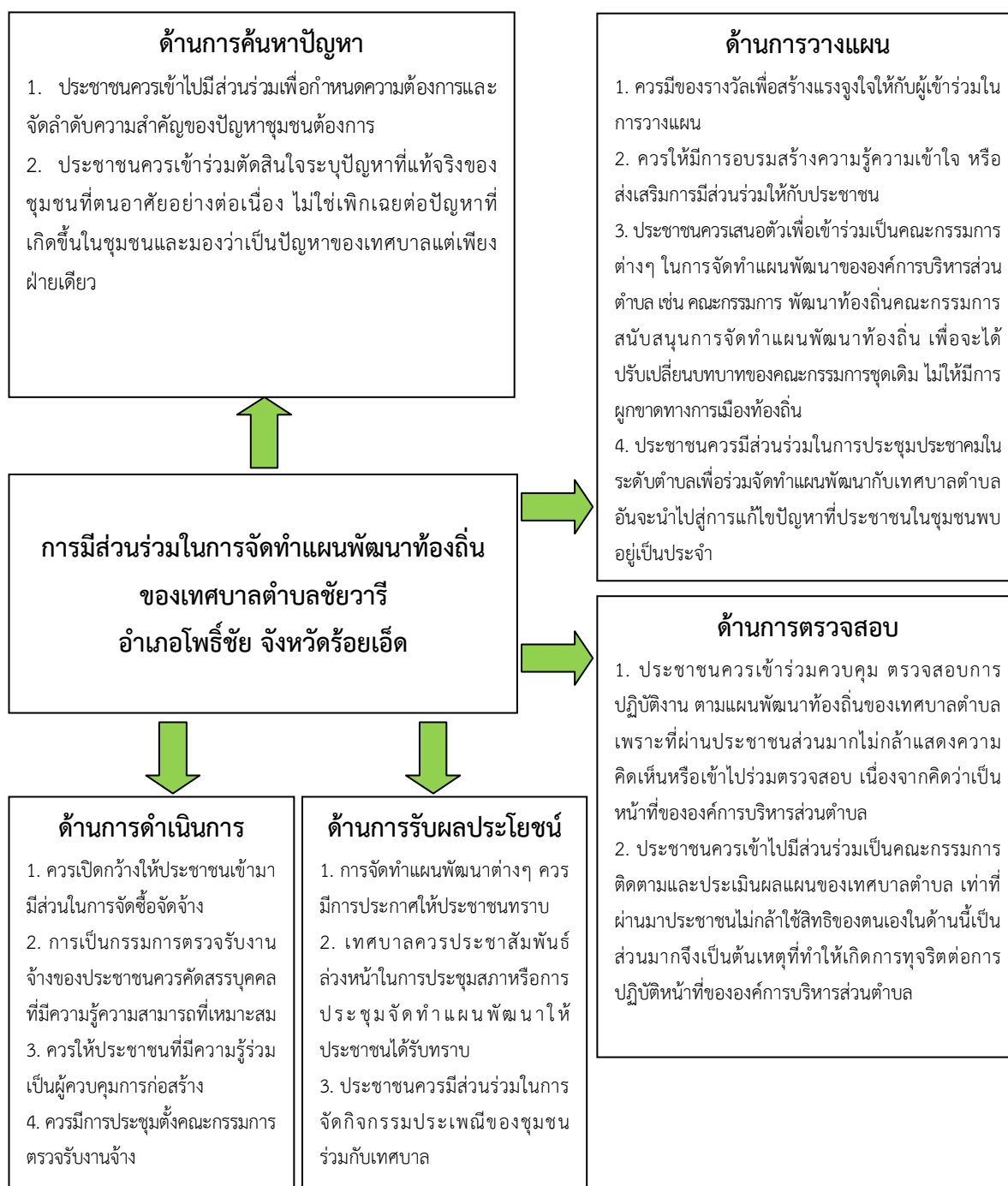
6.2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันต่างก็มีความสนใจในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยการเข้าร่วมเสนอปัญหาความต้องการของตนและของหมู่บ้าน/ชุมชนตลอดทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผลซึ่งอาจขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ในสังคมและโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าร่วมตลอดถึงการรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ กุสุมา เขียวเพกา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน

6.2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ วรรณา ลุ่งบ้าน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของประชาชนจำแนกตามอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

6.2.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ กุสุมา เขียวเพกา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างทั่วถึง โดยกระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการบริหารท้องถิ่นและในการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาความต้องการของเทศบาลควรจัดประชุมเพื่อสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอยู่เสมอและควรนำความคิดเห็นในการเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชนไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมในการวางแผนพัฒนาร่วมกับเทศบาลท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรมต่อไป

8.2.2 ด้านการวางแผน เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชนไปกำหนดเป็นโครงการในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกับ

8.2.3 ด้านการดำเนินงานเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาจนเสร็จสิ้นโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดและร่วมตรวจสอบคุณภาพของงานนั้นด้วย

8.2.4 ด้านการรับผลประโยชน์ เกี่ยวกับการได้รับผลประโยชน์จากโครงการกลุ่มอาชีพตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านกลุ่มอาชีพต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่ได้นำไปประกอบอาชีพตามความต้องการและความถนัด

8.2.5 ด้านการตรวจสอบเกี่ยวกับการร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะผลการดำเนินงานในที่ประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานในรอบปีซึ่งทางเทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการเพื่อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นและการตรวจสอบการใช้งบประมาณตามแผนพัฒนาต่างๆ อย่างรอบด้าน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลในระดับอำเภอระดับจังหวัดเพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลชัยวารีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2563). **ประชากรตามทะเบียนราษฎร อำเภโโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด**. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563. จาก <http://www.moc.go.th>
- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทองอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564. จาก <http://mapol.soc.ku.ac.th/wp-content/uploads/2017/09/31.pdf>
- เทศบาลตำบลชัยวารี. (2563). **รายงานประจำปี 2563 เทศบาลตำบลชัยวารี**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลชัยวารี.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550** เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก. หน้า 119-223. 4 สิงหาคม 2550.
- วรรณ ลุ่งบ้าน. (2562). **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาด่าน อำเภท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. **วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์**. 4(2). 71-91.
- สุนตลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยูภาส. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตือ อำเภเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย**. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 5(ฉบับพิเศษ). 182-191.
- อนุรักษ์ ลักษณะภู. (2561). **ปัจจัยในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนชุมชนของประชาชนเขตเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรัทัย กักผล. (2561). **Best Practices ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาและช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งในการวิจัยครั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวที่เป็นกำลังใจช่วยเหลือและเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญยิ่งต่อการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์จากวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาจนประสบผลสำเร็จในที่สุด

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*
THE DEVELOPING PROGRAM FOR TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
ENHANCEMENT OF ADMINISTRATORS IN THE SECONDARY SCHOOL UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET

อนุชัย วันศรีรัตน์¹, พชรวิทย์ จันทศิริสิริ²

Anuchai Wansirat¹, Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : nunuchaithaisansee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนาดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน ครู จำนวน 259 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 73 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามศึกษาวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ระยะที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก วิธีการเสริมสร้าง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับจากที่ต้องการใช้วิธีการเสริมสร้างสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ดมีขอบข่าย ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหา มี 4 โมดูล ดังนี้ (1) การมีวิสัยทัศน์และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ (1) การอบรม (2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (3) การศึกษาดูงาน และ 6) การประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ (1) การประเมินผลก่อนการพัฒนา (2) การประเมินผลระหว่างการพัฒนา (3) การประเมินผลหลังการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ด โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาโปรแกรม 2. การเสริมสร้าง 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the current conditions, desired conditions, and methods to enhance the creative leadership for teachers of the secondary school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, study the methods to enhance the creative leadership program for teachers of the secondary school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, and 2) develop the leadership enhancement programs of creative leadership for teachers of the secondary school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area Roi Et. That was the research and development. The research was divided into two stages; stage 1) study current conditions and desired conditions of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators. The sample consisted 12 school administrators, 259 teachers, 73 school committees in secondary schools using the stratified random sampling technique. The tool was the questionnaire and the methods of the creative leadership enhancement of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators using the questionnaire. Stage 2) evaluate the appropriateness and feasibility of the leadership enhancement program of the creative leadership for

teachers of the secondary school administrators by 5 experts. The research tool was the questionnaire. The statistics using for data analysis were; consistency index, percentage, mean, standard deviation, and $PNI_{Modified}$.

The research was found that; 1. Current conditions of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators overall were in a medium level. The desired condition of the secondary school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et was in the high level. The methods of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et. The top three listed from the needs of the enhanced methods were seminars, practices and the study visits orderly. 2. The leadership enhancement program of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Roi Et consists of 1) the principles and reason 2) the purposes 3) the target group 4) contents which consists 4 modules; module 1) Ideological influences and visions, module 2) motivation, module 3) stimulation of intelligence, module 4) individual considerations 5) implementation which divided into 3 stages; stage 1) training, stage 2) practices, stage 3, study visits and 6) evaluation; the evaluation of the participants was divided into 3 periods of time; pre-development evaluation, during development, post-development evaluation. The evaluation results of the creative leadership for teachers of the secondary school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et were in a highest level in overall appropriately and the possibility of the program was at the highest level.

Keywords : 1. The Developing Program 2. Enhancement 3. Transformational Leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่างๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือ

กำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมาก หลากหลาย เชื้อชาติ ย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษา และข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงานปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้ เดียวกัน ทักษะเดียวกัน และทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ผู้นำในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่ทำหายความสามารถ คือ ความสามารถนำพาองค์กรของตนให้อยู่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นโอกาส การทราบวิธีการค้นหาการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง และทราบวิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร ได้แก่ ด้านนโยบายการสร้างอนาคต ด้านวิธีการอย่างเป็นระบบในการมองหาและคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลง ด้านวิธีที่ถูกต้องในการสร้างความคุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านนโยบายในการสร้างสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับความต่อเนื่อง เพราะนโยบายการสร้างสรรคสิ่งใหม่อย่างเป็นระบบ สามารถสร้างจิตสำนึกให้องค์กรในฐานะที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังทำให้องค์กรมองเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นคือโอกาสที่เกิดขึ้นมาใหม่ (พรชัย เจตมาร, 2560)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำในระดับต่างๆ ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากสภาพปัจจุบันองค์กรต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปรับตัวเพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำองค์กร สามารถคาดการณ์และตัดสินใจเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กร มีการแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน กระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานมีการคาดหวังในผลการปฏิบัติงานในระดับที่สูง และสร้างแรงบันดาลใจแก่เพื่อนร่วมงานในการแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานหรือการแก้ไขปัญหา ตลอดจนต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562)

จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา ในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการบริหารจัดการศึกษา 2 ระดับ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจและขาดความเอาใจใส่ ไม่มีการถ่ายทอดให้บุคลากรในสถานศึกษาของตนได้รับทราบถึงเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ประกอบกับผู้บริหารไม่ยอมรับการ

เปลี่ยนแปลง จึงส่งผลให้มีปัญหาและอุปสรรคดังนี้ 1)ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลดลงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อเปรียบเทียบปีการศึกษา 2559 กับปีการศึกษา 2560 2)ด้านโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวนนักเรียนทั้งหมดเมื่อเทียบปีการศึกษา 2561 กับปีการศึกษา 2562 มีจำนวนลดลงทั้งสิ้น 2,350 คน 3) ด้านการบริหารจัดการศึกษา จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเมื่อเทียบปีการศึกษา 2561 กับปีการศึกษา 2562 เพิ่มขึ้น 2 โรงเรียน ยังไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายที่จะลดจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษาในเรื่องการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานการศึกษาในการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อเป็นข้อสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด หน่วยงานที่มีบทบาทเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานำไปพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ต่อไป

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดาได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดาผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/สร้างแบบสอบถามวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 344 คน ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/วิเคราะห์หาค่าความถี่ และร้อยละของวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาระยะที่ 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา จำนวน 3,219 คน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา จำนวน 344 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 12 คน ครูจำนวน 259 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดาซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .951 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .961 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดัชนีความต้องการจำเป็นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1)ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม 2)ติดต่อโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งหนังสือ

ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามกับหนังสือขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งมีการติดต่อเป็นการส่วนตัวถึงผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูล ใช้ระยะเวลา จำนวน 15 วัน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 344 ชุด จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 344 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และแบบสอบถามแบบเลือกตอบ 3 ลำดับ สอบถามความต้องการวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ของจำนวนครั้งแต่ละวิธีการที่เลือกโดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 60 โรงเรียน 344 ฉบับ

ระยะที่ 2 ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา Best Practices โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนที่เป็นศูนย์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา หรือ โรงเรียนที่ได้รับรางวัล Obec QA จำนวน 3 โรง ขั้นตอนที่ 2 ร่างโปรแกรมเสริมสร้างการพัฒนาภาวะการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจากด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ เพื่อให้ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นแบบประเมินชนิดประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ด
โดยรวมและรายด้านดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ด
ค่าดัชนีความต้องการ $PNI_{Modified}$ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโดยรวม

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. การมีวิสัยทัศน์และการมี อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.43	0.16	ปานกลาง	4.41	0.74	มาก	4
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	2.53	0.27	ปานกลาง	4.57	0.65	มากที่สุด	3
3. การกระตุ้นการใช้ปัญญา	2.45	0.11	น้อย	4.45	0.11	มาก	2
4. การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	2.27	0.15	น้อย	4.41	0.69	มาก	1
รวม	2.67	0.52	ปานกลาง	4.46	0.08	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X}=2.67$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.46$)
และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยเอ็ดค่า
 $D=2.67$ ค่า $I=4.46$ และ ค่า $PNI=0.670$ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ลำดับ
แรก ได้แก่ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมา คือ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และลำดับสุดท้าย
คือ การมีวิสัยทัศน์และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และร้อยละวิธีการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	จำนวน	ร้อยละ
การอบรม	295	24.00
การสัมมนา	147	11.96
การเรียนรู้จากการปฏิบัติ	294	23.92
การประชุมปฏิบัติการ	148	12.04
การศึกษาดูงาน	246	20.02
การศึกษาเอกสารตำรา	99	8.05

จากตารางที่ 2 พบว่า วิธีการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดลำดับแรก คือการอบรม จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 รองลงมาคือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 23.92 และลำดับที่สามคือ การศึกษาดูงาน จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 20.02

5.2 ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีทั้งหมด 4 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การมีวิสัยทัศน์และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โมดูลที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ โมดูลที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา และ โมดูลที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีขอบข่ายของโปรแกรม ประกอบไปด้วย 1)หลักการและเหตุผล 2)วัตถุประสงค์ 3)กลุ่มเป้าหมาย 4)เนื้อหา 5)การดำเนินการ และ 6)การประเมินผล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา และลำดับสุดท้ายการมีวิสัยทัศน์และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะของผู้บริหารเป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหารการที่ผู้บริหารได้มีความ

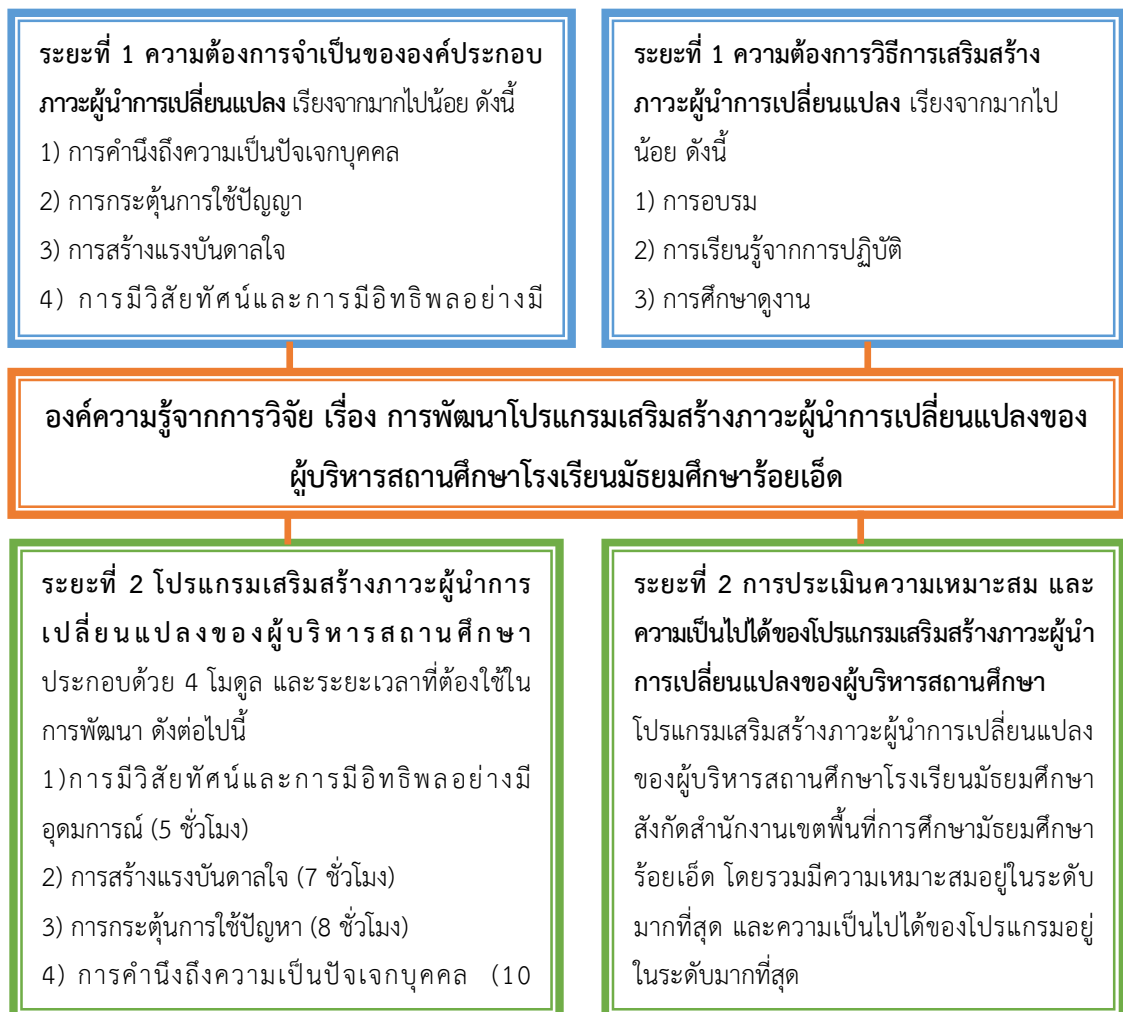
เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ, 2554) และวิธีการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดาเรียงลำดับจากที่ต้องการใช้วิธีการเสริมสร้างสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติและศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ รัชฎาภรณ์ ตรีกุล (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธิดา เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารประกอบไปด้วย 3 วิธีการเสริมสร้างเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และศึกษาดูงาน สอดคล้องกับวิธีการเสริมสร้างของ McCauley (1986) ประกอบไปด้วย การเรียนรู้จากการทำงาน การเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้จากความผิดพลาด และการเรียนรู้จากการฝึกอบรม Bolam (1994) ประกอบไปด้วย การศึกษาเพื่อจัดการ และการฝึกอบรมเพื่อจัดการ Dubrin (2004) ประกอบไปด้วย การศึกษาประสบการณ์ และสอดคล้องกับ Anderson R.E. and others (2010) ประกอบไปด้วย การฝึกอบรมเชิงรุกการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง

6.2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธิดา ประกอบด้วย 4 โมดูล คือ โมดูลที่ 1 การมีวิสัยทัศน์และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โมดูลที่ 2 การสร้างแรงบันดาลใจ โมดูลที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา และโมดูลที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งโปรแกรมประกอบไปด้วย 6 ขอบข่าย 1)หลักการและเหตุ 2)วัตถุประสงค์ 3)กลุ่มเป้าหมาย 4)เนื้อหา 5)การดำเนินการ และ 6)การประเมินผล สำหรับวิธีการเสริมสร้างประกอบด้วย 3 วิธีการ ได้แก่ การอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เกิดองค์ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมเป็นชุดกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการวางแผนไว้เป็นอย่างดีเป็นระบบ ปริญา มีสุข (2552) ได้ออกแบบการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาแนวทางวิชาชีพครูแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ โครงสร้างเวลา คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เนื้อหาที่ใช้ เอกสารที่ใช้ การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เชษฐา คำคลอง (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรม

เสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมืองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้านประกอบไปด้วย หลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและเครื่องมือการพัฒนา และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศักดิ์ดา คำโส (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มืองค์ประกอบทั้งหมด 5 ส่วน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผลโปรแกรม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

8.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหรือวิทยฐานะที่สูงขึ้น

8.1.3 ผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในแผนงาน โครงการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้หลักการวิธีการและองค์ความรู้ใหม่ๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาพร้อมทั้งนำมาใช้ในงานเพื่อค้นหาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 สำหรับการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปใช้ในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาบริบทควบคู่ไปกับการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนในตำแหน่งอื่น เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

8.3.2 ควรมีการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำในระดับการศึกษาต่างๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

8.3.3 ควรมีการศึกษา วิจัย และพัฒนารูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอื่นๆ โดยมีวิธีการพัฒนาเสริมสร้างที่หลากหลาย

8.3.4 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอีกเป็นระยะๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำการ

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). การบริหารงานวิชาการ และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. มหาสารคาม : อภิชาติ การพิมพ์.
- เชษฐา คำคลอง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา มีสุข. (2552). การวิจัยและพัฒนาวิธีการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครูโดยใช้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย เจดามาน. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564. จาก <https://www.kroobannok.com/83312>
- รัชฎาภรณ์ ตรีกุล. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ดา คำโส. (2557). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (2562). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2562). การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

- Anderson R.E. and others. (2010). **Multivariate Data Analysis**. 7th ed. New Jersey : Pearson Education, Inc.
- Bolam, R. (1994). The Impact of Research on Policy and Practice in Continuing Professional Development. **British Journal of In-Service Education**. 20(1). 35-46.
- Dubrin, A. J. (2004). **Leadership Research Finding, Practice, and Skills**. U.S.A. : Houghton Mifflin.
- McCauley, R. N. (1986). Intertheoretic Relations and the Future of Psychology. **Philosophy of Science**. 53(1986). 179-199.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทรศิริสโร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิด วิธีการคำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ยิ่งขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรณ นามวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ดร.สุขุมลย์ อนุเวช คุณครูสมบัติ ประชุมศรี คุณครูจงใจ กองสุข คุณครูเกษศิริรินทร์ ยอดภิรมย์ และ คุณครูอินทศักดิ์ เสนาใน ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอภัยภูฏาทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตลอดจนคณะผู้บริหาร ครู และ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและ ส่งเสริมกำลังใจตลอดมานอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่านซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมดจึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณพ่ออุทิศ วันศรีรัตน์ คุณแม่ภุชญา โสภชาติร์ คุณอรรณณ โพธิ์สี และญาติ พี่น้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจและกำลังใจทรัพย์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ ทำการศึกษาด้วยดีตลอดมาและเพื่อนนิสิตสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ คำแนะนำ และส่งเสริมกำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่านซึ่ง ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมดจึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย คุณค่าและ ประโยชน์ทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูทวดแต่บิดามารดาและ บุรพจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION SKILL BY USING TALE FOR MATTHAYOM SUKSA 2 STUDENTS*

Thanpakkanant Tubpume¹, Sooksil Prasongsook², Duangporn Sriboonruang³

Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2,3}

Email : rattanaporn.wn@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this study were to: 1) determine the efficiency of the lesson plans for reading for reading comprehension by using tale with criterion 75/75, 2) compare the reading comprehension before and after using tale, and 3) study the satisfaction of students in Matthayom Suksa 2 with learning English reading comprehension by using tales. The target group used in the research was 24 students. The tools were used in this research consisted of 6 developed lesson plans of English reading comprehension by using tale, an achievement test and a questionnaire for measuring the students' satisfaction. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and t-test (Dependent sample).

The results of the research were as follows: 1. The result of the students' English reading for comprehension by using tales met the efficiency ($E_1/E_2 = 84.88/82.40$) which were significantly higher than the standard criterion of ($E_1/E_2 = 75/75$). 2. The result of the students' post-test scores of English reading for comprehension by using tale was significantly higher than the pretest scores at the .05 level. 3. The result of the students' satisfaction of English reading for comprehension by using tales was at the high level.

Keywords : 1. Tale 2. English Reading 3. Comprehension Satisfaction

1. Background and Problem Statement

Technological advance in various fields of the globalization era has undoubtedly affected world population's living. People from all over the world have become a part of communication, interaction, sharing and learning both directly and indirectly. Therefore, the universality and understanding is absolutely necessary for connection between people from different places and the way of life. English is a language that most countries use to communicate and use as a tool for understanding and making benefits whether it is direct communication, internet use, watching TV or movies, computer programming, writing books or academic handbooks. Thus, learning foreign languages is significant and considerably essential in everyday life since it is the tool for communication, education, knowledge seeking, occupation, creating cultural understanding. Creating an understanding on cultures, world community's vision, and being aware of cultural diversity and perspectives of the world society bring hospitality and cooperation with other countries. Also, it helps develop the learners to better understand themselves and others. They are able to learn and understand the differences of languages, cultures, and traditions, thinking, society, economics, and politics. In addition, they would have good attitude towards using foreign language and enable to use the foreign language for communication as well as accessing variety of knowledge and having the vision for living their lives (Ministry of Education, 2008).

Educational offices are aware of the significance of English which would be the cost of life for youth who take benefit both currently and in the future. Therefore, the Ministry of Education, who is responsible for education management of the country, has continuously given precedence to Thai people's potential development on languages. Education management should emphasize and focus on 3 aspects, namely; knowledge, morality and learning process by integrating each aspect with appropriateness and the levels of education, in particular the provision of Article 4-focus on knowledge and skills mathematics and languages. Thailand therefore needs the language policy in both national and foreign languages that Thai people should speak at least 2 languages, which are; English that is most used in communication with international level; and the language of neighboring countries

that is fundamental learning determined throughout the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D., 2008) (Ministry of Education, 2008).

The problem in English reading is students read English and do not understand the meaning of the vocabulary or text that is read. The greatest obstacle for Thai students when reading English is to read and not understand. This is because of they don't know much more vocabularies or not understand the meaning of the vocabulary contained in the text that is being read, making it feel that reading is difficult boring and more than that, it makes them not self-confidence or may be caused by teachers who still lack of proper methods or techniques that will help students to be effective in reading. Teachers lack confidences in teaching, most teachers have never taught English before. Teachers cannot use the media appropriately. Use less teaching media or teachers themselves, do not focus on reading as much as it should make students read English, do not understand, cause boredom in learning (Ketsada Chaiwongchan, 2010)

In addition, teaching English reading skills for Thai students is not currently successful. The problems encountered by English teachers at the secondary level are that students have low reading comprehension ability which corresponds to students who have completed secondary education, bachelor's degrees from educational institutions in Thailand; most of them are still unable to use English. English teaching has not been successful due to many problems such as uncertainty in the curriculum objectives, teachers, students, environment and other causes. In particular, it was found that problems in teaching English include content issues in lessons that are not suitable for learners. The lesson may be too difficult or too easy (Vajara Loareindee, 2007).

Treim Udon Suksa Pattanakarn School, in Roi-Et. It is a secondary school, under the Office of the Secondary Educational Service Area 27, Mueang Roi Et district, Roi Et Province, in the academic year 2017, with the assessment of the end of the year, it was found that the English reading scores were still relatively lower than the standard criteria set by the school. The evaluation of the students' learning achievement in the English subject, especially in reading skill was unsatisfactory, since the student's lack of interests and comprehension in during, and after reading

activities. The main learning problem of the students' English reading for comprehension concerned the lack of reading ability, and vocabulary recognition that affect the students' English reading for comprehension. According to the report of ordinary national educational testing (O-NET) which indicated that the students had low reading ability by considering the mean score and standard deviation of the O-NET scores were 70 percent criteria, students got only 45.25 percent (Treim Udon Suksa Pattanakarn School, 2017), ($\bar{X}$ =16.69, S.D=3.75) which revealed that their test scores were lower than the average scores of the educational service area and the nation. When the their reading test scores were analyzed, it was shown that mean score and standard deviation of the O-NET scores were ($\bar{X}$ =26.26, S.D=10.75), indicating that the students' reading ability was the lowest when they were compared with the test result of the educational service area, and the nation (National Institute of Educational Testing Service, 2017). Similarly, in the school context, mean score and standard deviation of the learners' learning achievement in the foreign language learning area was low as well (Treim Udon Suksa Pattanakarn School, 2017), The results of the two tests indicated that the students' reading ability needed to be improved for upgrading their learning achievement and English reading.

From the information mentioned above, the researcher as a teacher in the foreign language learning department and have experienced problems in organizing teaching, therefore interested in developing English reading comprehension skill by using tales for Matthayom Suksa2 students.

2. Research Objectives

2.1 Study the effective of instructional plan to improve Matthayom Suksa 2's English reading comprehension skill.

2.2 Compare students' English reading comprehension score before and after learning through tales.

2.3 Study the satisfaction of students in Matthayom Suksa 2 with learning English reading comprehension by using tales.

3. Research Benefits

3.1 Mathayom Suksa 2 students obtain English reading for comprehension ability improvement by using tales.

3.2 The author obtains the key concepts of English reading for comprehension instruction by using tales for Mathayom Suksa 2 students.

3.3 He obtains the model of CBI lesson plans for improving English reading comprehension ability.

4. Research Methodology

The research on the development of English reading comprehension skill for Mathayom Suksa 2 student by using tales will proceed in the following order.

4.1 The Target group

The participants of this study will be 24 students who are studying in Matthayom Suksa 2/1 in the first semester of the 2019 academic year in Triem Udom Suksa Pattanakarn School, Muang district, Roi-Et Province.

4.2 The Research Instruments 1) Instructional plans including tales in teaching, 2) Reading comprehension tests, and 3) Questionnaire

4.3 Construction and efficiency of the instrument

4.3.1 Instructional plans

The instructional plans will be constructed step by step as followed:

1) Studies the principles and elements of the plans by analyzing curriculum, indicators, learning standards, learning and teaching methodology as well as assessment and evaluation.

2) Studies about English for Matthayom Suksa 2 curriculum base on Thai Basic core curriculum.

3) Analyses and choose 6 tales suits for Matthayom Suksa 2 students adjust the content by considering the language level usage in the tale, is not too easy or difficult and suitable for students' ages. The tales will be used in the plans are as follows: 3.1) The Honey Pot 3.2) The Pied Piper. 3.3) The Leopard's Drum 3.4) The Old Woman who Lived in a Bottle. 3.5) The Rich Man and the Shoemaker. 3.6) The Farmer, his Son and the Donkey.

4) Conducts the instructional plan that corresponds to objectives and teaching methodology. There are 6 instructional plans totally 16 hours, one plan for approximately one week (4 periods per week).

5) Evaluation for expert checked before using instructional plans. For the instructional plan evaluation, researcher uses rating scale evaluation from strongly disagree to strongly agree followed Likert's ideal

6) Researcher will teach the participants by using the instructional plan after final checked.

4.3.2 Reading comprehension tests

Reading comprehension tests will be constructed to be an achievement test for this research and conducted in accordance with the course syllabus and contents related to the course. The achievement test conducting procedure is followed:

1) Researcher analyses contents and learning objectives to divide content into sub content then write the behavioral proposes.

2) Conducts English comprehension tests, the test will be multiple choices with four choices and consists of 50 items bases on content and learning objectives.

3) English comprehension tests will be checked by five experts in the field of English or English language teaching to check the validity of the achievement test by using the index of item objective congruence or IOC. The usable items should be more than 0.5 in IOC.

4) After adjustment, the achievement tests were tried out with 50 students in Matthayom Suksa 2 who were not the same group as the participants. The researcher use the scores of each item to find out the difficulty (P) were 0.30 – 0.75 discrimination (R) were 0.40-0.74 and reliability was 0.92.

5) All English comprehension tests will be reviewed again before the final models are completed and used for testing the participants.

4.3.3 Questionnaire

The questionnaire will be designed to study the experimental participants' satisfaction in reading. The procedures of conducting questionnaire are:

1) Study and analyze lesson plan, learning activities, documents, and other research about satisfaction

2) The designing of questionnaire, researcher studies the procedural of questionnaire and adapts questionnaire from other research. The researcher has set the target of reading satisfaction in 4 aspects as follows: 1) Content 2) Learning and teaching process 3) Media in teachings 4) Evaluation

3) The questionnaire will be reviewed for correctness, appropriateness and validity by five experts by using 5 rating scales follows Linker's ideal. Then it will be improved again before the final versions are completed.

4.3.4 Research Methodology and Data Collection

The experimental procedures as follows:

1) Participants will be test by using English reading test as a pre-test to evaluate their background knowledge.

2) The researcher conducts the experiment by starting to introduce students to the details and purpose of doing English reading comprehension test and asking them for correct understanding of the practice then asks them to do English reading comprehension test.

3) Teaching and learning are carried out; following learning plans that researcher constructed by teaching the content first then let students do 6 English reading skill trainings. It will take 6 times, 12 hour (2 hour per time)

4) The participants will be tested again by post-test which is the same test as pre-test. The purpose of this post-test is to estimate the progress and success of the participants. The scores of participants will be collected as data of this study.

5) The participants answer the questionnaire asking about their satisfaction towards English learning by using Reading comprehension skill training. The scores of the opinions of the participants will be collected as data of this study.

4.3.5 The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and t- test (Dependent sample).

5. Research Results

5.1 To analyze the effectiveness of the lesson plans by using tale for Matthayom Suksa 2.

The effectiveness of lesson plan to improve MatthayomSuksa 2's English reading comprehension by using tale.

Table 1 The effectiveness (E_1)(E_2) of lesson plan: The Development of English Reading Comprehension Ability by using tale for Matthayom Suksa 2 students.

Learning Outcome	Total Score	$\bar{X}$	S.D.	Percentage
E_1	180	151.08	2.41	84.88
E_2	40	32.96	2.35	82.40
The effectiveness of E_1/E_2 were 84.88/82.40				

From table 1, demonstrates the effectiveness of instructional plan was 84.88/82.40 which is more than to the standard set at 75/75 that mean learning English reading comprehension by using tales is effective.

5.2 To analyze and compare the ability of English reading comprehension before and after learning by using tale for Matthayom Suksa 2 students with the sampling group. The data were analyzed to compare by using t-test.

Table 2 Summary of Pretest and Posttest mean score of the sampling group

Sampling Group	N	Total Score	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
Pretest	24	40	13.38	2.98	30.89	0.00*
Posttest	24	40	32.96	2.35		

** Significance difference at .05 level using t-test

The result of pretest and posttest on table 2 showed that the students gained a higher posttest mean score ($\bar{X}$ =32.96) than pretest mean score ($\bar{X}$ =13.38). A mean scores of the pretest and posttest were found .05 level.

5.3 Investigate the satisfaction of MattayomSueksa2 students by using tales. The researcher investigated the satisfaction questionnaire with 20 items. The result of the students' satisfaction of English reading for comprehension by using tales was at the high level ($\bar{X} = 4.51$, S.D = 0.68).

6. Discussion

The study of the improvement of English reading comprehension ability by using tales, it discussed as the followings:

6.1 The effectiveness of the lesson plans by using tales for Mattayom Sueksa 2 students were 84.88/82.40, it was higher than criterion 75/75. Because students learn together in a small group, each group consisted of members with different abilities. Each member must participate in learning and success of group by exchanging ideas, sharing learning resources, as well as encouragement to each other. From the interviewed, the data gained from students' comment, Parichat commented that "Reading materials were interesting. I was familiar with vocabularies and could guess that story would happen next." Nattapong added that "Reading materials appropriated for with timing that teacher set". And Benjamin supported that "There were variety reading materials topics, but it was not a problem for me. Some topics I could guess the meaning of the word correctly." It was consistent research that was done by Ratana Wuttisarn (2013) conducted a research on the development of English reading skills for the understanding of Mathayom Suksa 3 students by using SQ3R teaching method with the Northeast folk tales. The research found that English learning activities for understanding of Mathayom Suksa 3 students by using teaching methods SQ3R with Isan folk tales carries 84.42/81.22, which is in accordance with the set criteria 75/75. Arinrada Faipen (2018). with the title: study the Research and Development of English Reading Comprehension Packages for Grade 6 Students. The research results were as follows: The English Reading Comprehension Packages for Grade 6 Students were included of 5 sets include of 1 Daily Routine, 2 The Seasons, 3 The Animals, Tales and 5 The Festivals. Their appropriate was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.11), and the efficiency of the English reading comprehension packages (E_1/E_2) was equal to 77.54/79.78. The results revealed that: 1) the efficiency (E_1/E_2) of Tales on English

reading comprehension was 76.15/72.94. Tawatchai Bowonmot (2017) study the Improvement of English Reading Comprehension Ability by Using Content-Based Instruction for Mathayom Suksa 5 (Grade 11). The results revealed that: 1) the efficiency (E_1/E_2) of CBI on English reading comprehension was 76.15/72.94. And Chalong Onputtha (2018). The Development of English Reading Comprehension Ability Based on CEFR by Using CIRC Technique for Mattayom Sueksa 3 (Grade 9) Students. The results revealed that: The efficiency of the lesson plans by using CIRC technique based on CEFR for Mattayom Sueksa 3 students were 84.88/ 82.40. Potipirom and Torut (2016) study the development of computer-assisted language learning lessons based on ASEAN community themes to enhance English reading for comprehension abilities for Mathayom Suksa 1 students of Benjamarachutit Ratchaburi School, Ratchaburi. 1) The average formative test scores of the ten lessons of the CALL materials was at 83.44 percent and the average summative test scores was at 88.60 percent (83.44/88.60), which was higher than the determined criterion at 75/75.

6.2 The result of the students' post-test scores of English reading for comprehension by using tale was significantly higher than the pretest scores at the .05 level. The result may be that teaching reading for understanding by using the 6 stories are 1) The Honey Pot 2) The Pied Piper 3) The Leopard's drum 4) The Old Woman who lived in a Bottle 5) The Rich Man and the Shoemaker and 6) The Farmer, his Son and the Donkey. The compositions are lesson plans, tale, English reading for comprehension exercises. English reading for comprehension by using tales has been revised according to the recommendations of the thesis advisor and all 5 experts and passed the consideration of the suitability of the skill set from all 5 experts. Which corresponded to research studies of Kuliya Tantipalajiva (1998) discusses the importance of tales as follows: Tale creates meaningful learning. The content of the story is clear and repeated storytelling allows students to transfer information, new knowledge to find reasons easier to find conclusions. Suwit Munkham (2009) tale helped the students comprehend the contents with difficulty; also various activities helped the students comprehend the detail of the text, and decreased their anxiety. CBI makes the students more confident for finishing reading the texts.

Kobayashi (2014) asserts that tale was a mean for promoting the students' attention, and motivation on learning English. The results discussed as follows:

6.2.1 English reading for comprehension exercises were designed from selecting topics based on the students' interests and needs. Also, the exercises were considered the appropriateness, correctness, and relevance based on the specialists. For the contents selection, the author considered on the tale model according to the Ministry of Education, Thailand (2011), they indicate that the students meaningfully studied the contents in their learning. Moreover, the students can integrate the contents with various school subjects for acquiring both direct and indirect benefit.

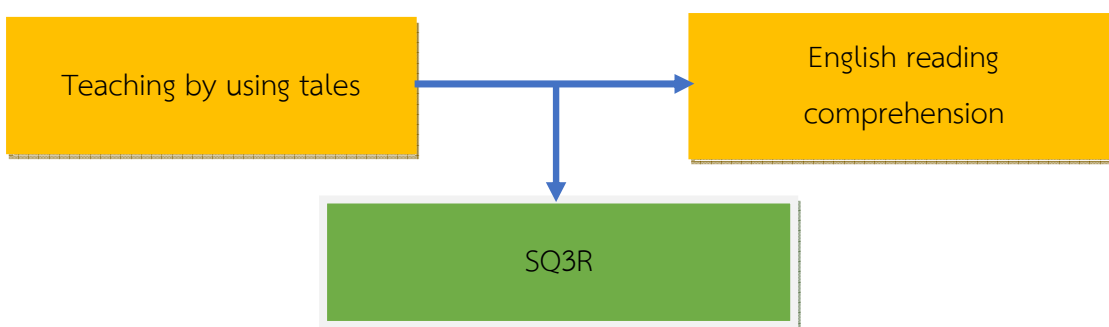
6.2.2 The author constructed the lesson plans by analyzing the procedures of English reading instruction according to Aksaranukhroh Supattra (1989), Jattiwat Wisa (2000) and Farrell (2009). These scholars cite that reading processes consisted of three procedures: 1) before-reading; 2) during-reading; and 3) after-reading. There are various activities in each process for the students' motivation. The students systematically study, and creatively participate in their study by starting to prepare the students to study new things, practicing reading skills, and applying things they studied for their further study.

6.2.3 The students creatively participated in their study, since they recognized on the importance of studying English, especially reading comprehension skill. The author indicated them for the usefulness of studying by using tale for English reading comprehension ability improvement. On the other hand, the English reading for comprehension texts is about environment and environment conservation; hence they can be integrated with various subjects in the school, including science and social studies.

6.3 The students' satisfaction by using tale for Mattayom Sueksa 2 students. Overall, the highest levels were ($\bar{X}$ = 4.51). Because the tale was an activities that students learned together in a small group. They learned happily and became aware of the importance of working as a group, so all members lead to ensure the success of their goals. Which corresponded to research studies of the results of the students' satisfaction of English reading for comprehension by using tale, According to Suwannabubpha Suriyawuth and Pinyonattagarn Dhirawit (2008)? who cite that the

students had positive attitudes towards the content-based CALL in their reading performance. Arinrada Faipen (2018). Study the Research and Development of English Reading Comprehension Packages for Grade 6 Students. The research results were as follows: the students' satisfaction towards the English reading comprehension packages was at high level ($\bar{X}$ =4.05, S.D.=0.25).

7. New Knowledge Gained

Teaching by using tales will allow student to develop ability of English reading comprehension skill and it help encourage students to be more interested about teaching activities.

8. Research Recommendations

8.1 Policy Recommendations

8.1.1 In the Future, The Schools should have multimedia to develop reading skills for students to be able to read English correctly.

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 Background knowledge as a result they are not familiar with reading the texts. Additionally, the reading texts were hard for the students to comprehend the reading texts because of the limitation of vocabulary recognition; hence they had to take a long time to comprehend.

8.2.2 The students were interested in their study, through illustration of suitable pictures which can motivate the students' interest in the before reading activity. The teachers needed to consider the designing of the learning materials. Furthermore, they should select authentic materials which enabled the students to enhance their attention for their studying.

8.3 The suggestion for the further research

8.3.1 Investigation of the students' interests and needs was important, especially the useful contents for the students' application with the school subjects. Thus, the teacher needs to consider on selecting the topics based on students' interests and needs.

9. Reference

- Aksaranukhroh Supattra. (1989). **Teaching Language Skills and Culture**. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Arinrada Faipen. (2018). **Study the Research and Development of English Reading Comprehension Packages for Grade 6 Students**. Thesis Master's degree, Program in Curriculum and Instruction. Rajabhat Maha Sarakham University.
- Chalong Onputtha. (2018). **The Development of English Reading Comprehension Ability Based on CEFR by Using CIRC Technique for MattayomSueksa 3 (Grade 9) Students**. Thesis Master's degree, Program in English language studies Rajabhat Maha Sarakham University.
- Farrell, S. C. Thomas. (2009). **Teaching Reading to English Language Learners**. Californian : Corwin Press.
- Jattiwat Wisa. (2000). **Teaching English Reading Comprehension**. Nakorn Pathom : Silpakorn University Press.
- Ketsada Chaiwongchan. (2010). **Development of English reading skills training for Prathom Suksa 5 students**. Thesis Master's degree, Program in Curriculum and Instruction. Mahasarakham University.
- Kuliya Tantipalajiva. (1998). **Teaching model for early childhood education**. Bangkok : Mitrphan Samphan Graphic.
- Ministry of Education, Thailand. (2011). **National Education Buddhist Art, 1999 Amendment**. Bangkok : Kurusapa.
- Ministry of Education. (2008). **National Education Buddhist Art, 1999 Amendment**. Bangkok : Kurusapa.
- National Institute of Educational Testing Service. (2017). **National Testing**. Bangkok : National Institute of Educational Testing Service.

- Potipirom Kamonpat and Torut Bamrung. (2016). Development of Computer-Assisted Language Development for Students. **Mathematics and Social Sciences and Arts**. 9(2). 390-406.
- Ratana Wuttisarn. (2013). **The development of English reading skills for the understanding of Mathayom Suksa three students using the SQ3R teaching method, combining Isaan folk tales**. Thesis Master's degree, Program in Curriculum and Instruction. Rajabhat Maha Sarakham University.
- Suwannabubpha Suriyawuth and Pinyonattagarn Dhirawit. (2008). Content-Based CALL for Reading in Buddhism. **Suranaree J. Soc. Sci.** 2(1). 1-15.
- Suwit Munkham. (2009). **Strategies for Teaching Thinking and Analysis Information**. Bangkok : Pabpim Company.
- Tawatchai Bowonmot. (2017). **The Improvement of English Reading Comprehension Ability by Using Content-Based Instruction for Mathayom Suksa 5 (Grade 11) Students**. Thesis Master's degree, Program in English language studies. Rajabhat Maha Sarakham University.
- Treim Udon Suksa Pattanakarn School. (2017). **English language examination results for the year 2017**. Roi Et : Preparatory School.

10. Acknowledgement

The thesis would not have been successfully completed without great and kind advice as well as support of Asst. Prof.Dr.Sooksil Prasongsook who was a major advisor and Dr.Duangporn Sriboonruang a co-advisor. I would like to express my gratefulness to them for all assistance, recommendation, as well as direction for my thesis. I would like to gratefully express my special appreciation to Assoc. Prof.Dr.Narongrit Sopa who was the examiner chairperson, and Asst.Prof.Dr.Sattra Sahatsathatsana, an external examiner. It was them who acted as the excellent examiner committee for their comments, also their recommendation for improving this completed thesis. Finally, I must express my very profound gratitude to my parents and to my master classmate for providing me with unfailing support and continuous encouragement throughout my years of study. This accomplishment would not have been possible without them.

การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY LEARNING ABILITY BY USING
TOTAL PHYSICAL RESPONSE (TPR) FOR GRADE 2 STUDENTS

ชิดชนก มโนขันธ¹, ดวงพร ศรีบุญเรือง², ลดาวัลย์ วัฒนบุตร³

Chidchanok Manokhan¹, Duangpron Sriboonruang², Ladawan Wattanabut³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2,3}

Email : chidchanok.m1991@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 3) เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 4) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และ 6) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณภาพ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และเปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน และหลังเรียนกับหลังเรียนรู้อีก 14 วัน โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ(E_1/E_2) เท่ากับ 91.76/88.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 2. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.43 คะแนน และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43

คะแนน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 โดยคุณภาพการจัดการเรียนรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย เท่ากับ 4.50 4. ค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการ เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนอง ด้วยท่าทาง(TPR) เท่ากับ 0.7551 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียนคิดเป็น ร้อยละ 75.51 5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอน แบบตอบสนองด้วยท่าทางอยู่ในระดับมากที่สุด และ 6. ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) หลังเรียนรู้ ผ่านไปแล้ว 14 วัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

คำสำคัญ : 1. เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง 2. การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 3. ความคงทน ในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to develop the processing of English vocabulary learning by using Total Physical Response (TPR), for Grade 2 Students to met the efficiency criterion of the 80/80, 2) to compare the achievement score of English vocabulary before and after learning by using Total Physical Response (TPR), 3) to study the quality of English vocabulary learning with the coefficient of distribution finding, 4) to determine the Effectiveness Index (EI) in English vocabulary learning, 5) to study the satisfaction for learning English vocabulary and 6) to study the retention in learning English vocabulary of grade 2 students. The sample groups in this research were 30 students who studied in grade 2/2, in the first semester of the 2019 academic year at the Demonstration School of Maha Sarakham Rajabhat University. The sample was obtained by Cluster Random Sampling. The instruments used in this study were 3 lesson plans, totaling 15 hours of study time and using Total Physical Response (TPR) in learning, an achievement test of 30 items and 25 items of Learning activities quality assessment form and 15 items of the satisfaction questionnaire. The data were statistically analyzed by mean, standard deviation, percentage and t-test using Dependent Sample was used to compare the achievement scores before and after learning and after 14 days of learning.

The findings revealed that: 1. the efficiency (E_1/E_2) of English vocabular learning by using Total Physical Response (TPR) of Grade 2 students was 91.76/88.11 which was higher than the set threshold of 80/80. 2. The average achievement score of pre-study was 15.43 and an average achievement score of post-study was 26.43, the average scores in post-study were higher than the pre-study and were significantly different at the 0.01 level of statistic. 3. The average achievement score of post-study was 26.43 and the standard deviation was 1.19. The coefficient of distribution of English vocabulary learning was 4.50. 4. The Effectiveness Index (EI) in English vocabulary learning for grade 2 students by using Total Physical Response (TPR) was 0.7551, indicating that students' English vocabulary learning ability were increased for 75.51%. 5. The students were satisfied in learning English vocabulary by using Total Physical Response (TPR) at the highest level. 6) The retention in English vocabulary learning of Grade 2 students by using Total Physical Response (TPR) after 14 days of learning was not significantly different.

Keywords : 1. Total Physical Response(TPR) 2. English Vocabulary Learning 3. The Retention in English Vocabulary Learning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษานานาชาติหรือภาษากลางของโลกที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และมีผลกระทบต่อประชากรไทยหลากหลายมิติทั้ง การติดต่อสื่อสาร การศึกษา วัฒนธรรม การเดินทางท่องเที่ยว การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ในการพัฒนาประเทศ ภาษาอังกฤษนอกจากจะเป็นภาษากลางหรือภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระดับโลกแล้วในหลายประเทศทั่วโลกยังได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักและภาษาที่สอง ซึ่งส่งผลทำให้ประเทศหรือชาติต่างๆ พยายามแสวงหาวิธีการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาประชาชนของตนเองให้มีทักษะและสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างประชากรในประเทศต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554)

หลักการวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(Total Physical Response : TPR) เป็นหลักการที่สอดคล้องกับพื้นฐานหลักอันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการเรียนภาษาที่สอง ได้แก่ ทักษะการฟัง

ต้องมาก่อนทักษะการพูด เนื่องจากเด็กมักจะสนใจข้อความหรือประโยคที่จับคู่ก่อนจึงจะสามารถพูดประโยคดังกล่าวได้ (Asher, 1982) วิธีสอนนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่สนุกสนานในการเรียน ผู้สอนได้สื่อสารกับนักเรียนทั้งชั้นและเป็นรายบุคคล ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น การเรียนภาษาจึงเป็นเรื่องสนุกและง่ายขึ้น ครูผู้สอนทราบได้ทันทีว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนหรือไม่ (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2539) สอดคล้องกับ วารุณี ศิริ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้บรรลุผลต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษตามบริบทของโรงเรียนที่ผ่านมา ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response : TPR) สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและให้ผู้เรียนเกิด เจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

2.3 เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย

2.4 เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

2.5 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์

2.6 เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษให้แก่ นักเรียน

3.2 ผลจากการศึกษาทำให้ทราบพัฒนาการทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในด้านการออกแบบการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ให้เหมาะสมและมีคุณภาพ รวมทั้งใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบนโยบายและโครงการในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่ นักเรียนทั้งในระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 67 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1)แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง จำนวน 3 แผนๆ ละ 5 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง 2)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย(P) อยู่ระหว่าง .23-.38 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(r) อยู่ระหว่าง .20-.40 และมีค่าความเชื่อมั่น(r_{tt}) เท่ากับ 0.965 3)แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 25 ข้อ และ 4)แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1)เก็บรวบรวมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ 2)เก็บรวบรวมคะแนนของกระบวนการจากการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการประเมิน 3 ด้าน คือ (1)ด้านความรู้ ความเข้าใจ(K) ได้แก่ การทดสอบประจำชั่วโมง และประเมินการสะกดคำ อ่านออกเสียง และบอกความหมาย (2)ด้านกระบวนการ(P) ได้แก่ ประเมินการฟัง การพูด และการอ่าน และ (3)ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์(A) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ ประเมินความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน 3)เก็บรวบรวมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนรู้ทันทีโดยใช้แบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ 4)เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5)เก็บรวบรวมคะแนนความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้ผ่านไปแล้ว 14 วัน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบหลังเรียนรู้ทันที จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1)หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งคะแนนก่อนเรียน หลังเรียนรู้ทันที และความคงทนของความรู้หลังเรียนรู้ผ่านไปแล้ว 14 วัน 2)วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างและพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E_1/E_2) ที่กำหนดไว้ 3)วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample 4)วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย(Coefficient of Variation) เพื่อหาคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 5)วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามวิธีของ Goodman Fretchern and Schniceider (1980) และ 6)วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response : TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

สัญลักษณ์	ความหมาย	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ร้อยละ
E_1	ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ	13,500	12,388	91.76
E_2	ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์	900	793	88.11

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนรวม(E_1) จากการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) คิดเป็นร้อยละ 91.76 โดย E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ ซึ่งเป็นคะแนนรวมจากการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของคะแนนเต็มที่ได้จากการประเมิน 3 ด้าน คือ 1)ด้านความรู้ความเข้าใจ(K) ได้แก่ การทดสอบประจำชั่วโมง และกิจกรรมการสะกดคำ อ่านออกเสียง และบอกความหมาย 2)ด้านกระบวนการ(P) ได้แก่ กิจกรรมการฟัง การพูดและการอ่าน และ 3)ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์(A) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) มีค่าเท่ากับ 793 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.11 ของคะแนนเต็ม ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงเท่ากับ 91.76/88.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

6.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(Total Physical Response : TPR) ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอน แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	รวมคะแนน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	$\alpha = 0.01$
หลังเรียน	30	30	793	26.43	1.19	88.11	27.421	.000
ก่อนเรียน	30	30	463	15.43	2.32	51.44		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 15.43 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และหลังเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 26.43 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งแตกต่างจากคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6.3 ผลการศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย (Coefficient of Variation) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) เฉลี่ย 26.43 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 โดยคุณภาพการจัดการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย เท่ากับ 4.50

6.4 ผลการศึกษาคำดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ผลการวิจัยพบว่า คำดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) เท่ากับ 0.7551 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.51

6.5 ผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านสื่อ/อุปกรณ์การเรียน($\bar{X}=4.58$) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน($\bar{X}=4.55$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา($\bar{X}=4.49$) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.48$)

6.6 เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) หลังเรียนผ่านไปแล้ว 14 วัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สิ้นสุดทันทีที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 และคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังการเรียนสิ้นสุด 14 วัน เท่ากับ 26.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17 ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เท่ากับ 91.76/88.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 (E_1/E_2) สอดคล้องตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าเกณฑ์ 80/80 หมายความว่า E_1 ซึ่งหมายถึง ประสิทธิภาพ

ด้านกระบวนการนั้นเป็นคะแนนรวมจากการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 91.76 ที่ได้จากการประเมิน 3 ด้าน คือ 1)ด้านความรู้ความเข้าใจ(K) ได้แก่ การทดสอบประจำชั่วโมง และประเมินการสะกดคำ อ่านออกเสียง และบอกความหมาย 2)ด้านกระบวนการ(P) ได้แก่ ประเมินการฟัง การพูด และการอ่าน และ 3)ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์(A) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ ประเมินความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน E_2 ซึ่งหมายถึง ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์นั้นเป็นคะแนนรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) มีค่าเท่ากับ 793 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.11 ของคะแนนเต็ม ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงเท่ากับ $91.76/88.11$ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $80/80$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าเกณฑ์ $80/80$ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมลักษณ์ เนตรโกศล (2556) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ $79.63/78.42$ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารุณี ศิริ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ(E_1/E_2) เท่ากับ $76.73/75.83$ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สามารถพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้จริง จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการเรียนรู้นี้ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้บรรลุผลต่อไป

7.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) พบว่า

นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.43 คะแนน และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 คะแนน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ก่อนเรียนและหลังเรียนสูงแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยธรรมชาติของภาษา คือ เรียนรู้แบบภาษาแม่ของตนเองเป็นวิธีการสอนภาษาที่จะพัฒนาสติปัญญาของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็กๆ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดออกเสียง คำศัพท์ วลี และประโยคสั้นๆ พร้อมแสดงท่าทางประกอบจากสิ่งที่ฟังเพื่อการสื่อสารรูปแบบใหม่สำหรับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐานิศวร กิจพิสิฐปรีชา (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารุณี ศิริ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้บรรลุผลต่อไป

7.3 คุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 โดยคุณภาพการจัดการเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย เท่ากับ 4.50 ซึ่งหมายความว่าคุณภาพการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) อยู่ในระดับดีเยี่ยม สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า การจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) มีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายน้อยกว่า 10.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับรู้และเข้าใจภาษาได้ด้วยการได้ยิน โดยเฉพาะเด็กซึ่งมีความสนใจในสิ่งต่างๆ ในช่วงระยะเวลาอันสั้น นอกจากนั้นยังเน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ที่สนุกสนานในการเรียน

เพื่อการสื่อสารเป็นภาษาต่างประเทศและกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี (2542) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามกรอบและทิศทางการเรียนการสอนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 4 ด้าน คือ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา การมีส่วนร่วมทางสังคม และมีส่วนร่วมทางอารมณ์

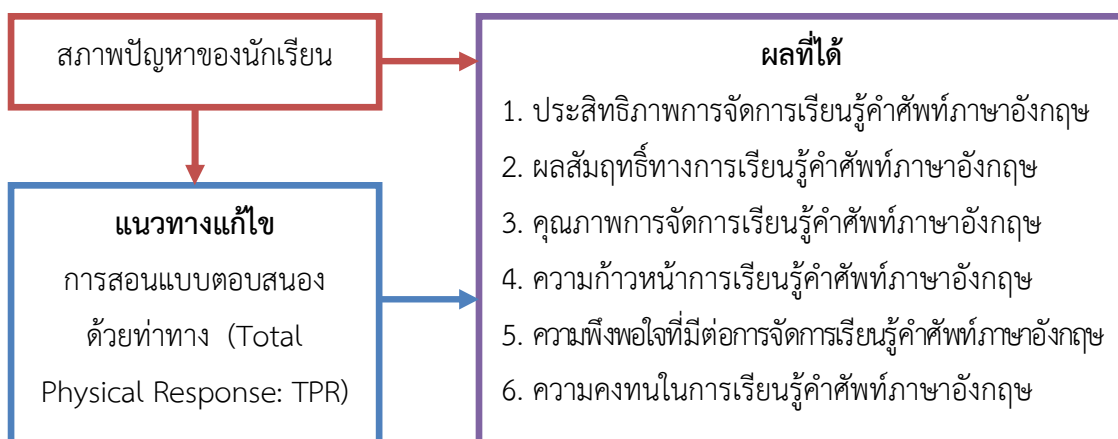
7.4 ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) พบว่า เท่ากับ 0.7551 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.51 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า ความก้าวหน้าของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ ตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มขึ้นหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75.00 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ ตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การปฏิบัติซ้ำๆ ทำให้เกิดทักษะและ ความชำนาญมากขึ้น จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ วารุณี ศิริ (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนอง ด้วยท่าทาง(TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนอง ด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผล(E.I) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.27 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิรดา พันชัยภู (2556) ที่ได้ศึกษาการ พัฒนาความสามารถทางการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีสอน โดยการเล่าเรื่องแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนา ความสามารถทางการฟัง และพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการเล่าเรื่อง แบบตอบสนองด้วย ท่าทางมีค่าเท่ากับ 0.5802 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็น ร้อยละ 58.02 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมลักษณ์ เนตรโกศล (2556) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วย ท่าทาง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6331 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 63.31 แสดงว่าการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเคลื่อนไหว ปฏิบัติท่าทางต่างๆ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ดีขึ้น

7.5 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนได้ขยับเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนที่ชื่นชอบการเคลื่อนไหว การแสดงออก จึงทำให้มีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริภรณ์ ศรีนาค (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) กับวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง กับวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีเจตคติต่อการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวิภา จอกลบ (2553) ที่ได้ศึกษาทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนาน ซึ่งจะเน้นการใช้ท่าทางและรูปภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษอีกด้วย รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐานิสวรร กิจพิสิฐปรีชา (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.92 อยู่ในระดับมากที่สุด

7.6 ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) หลังเรียนรู้ผ่านไปแล้ว 14 วัน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการเรียนรู้สิ้นสุดทันทีเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการเรียนรู้สิ้นสุดทันทีแล้วทั้งช่วง 14 วันเฉลี่ยเท่ากับ 26.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17 ซึ่งไม่แตกต่างทางสถิติ สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 6 ที่ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) หลังเรียนรู้ผ่านไปแล้ว 14 วัน ไม่แตกต่างกันกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เมื่อพิจารณาคะแนนแล้วสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง(TPR) มีคะแนนความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ที่แม้ว่าจะทิ้งช่วงไปแล้ว 14 วัน ก็ยังสามารถจดจำคำศัพท์นั้นๆ ได้ ถึงแม้จะมีคะแนนเฉลี่ยลดลงแต่ก็เพียงเล็กน้อยจนไม่เห็นความแตกต่างทางสถิติ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นกลวิธีการ

เรียนอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความจำได้แม่นยำจนนำไปสู่ความคงทนในการจำคำศัพท์ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Rashed, 1990) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบการสอนภาษาอังกฤษด้วย การสอนแบบ TPR และการสอนแบบฟัง-พูด(Audio-Lingual Method) ที่มีผลต่อการฟังเพื่อความเข้าใจและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศอียิปต์พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบ TPR มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและมีความคงทนในการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบ Audio-Lingual และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Francisco, 2011) ได้ทดลองวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางเป็นวิธีการที่ถุกยืนยันว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาอังกฤษและสำหรับเด็กที่เรียนภาษาอังกฤษในระยะแรกเริ่ม วิธีสอนนี้คือ วิธีสอนที่ดีที่สุดที่จะใช้กับเด็กหรือผู้เรียนในระดับเริ่มต้น เราค้นพบว่าวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กพัฒนาเมื่อพวกเขาผสมผสานการกระทำและพวกเขากลายเป็นผู้กระทำด้วยการออกคำสั่งด้วยคำพูด ท่าทาง และส่งผลให้แรงจูงใจเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาการเรียนการสอน TPR มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความเข้าใจในการฟังคำ ความสามารถในการอธิบายคำ และ TPR สามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

8. องค์ความรู้ใหม่

เทคนิคการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response: TPR) เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับสภาพปัญหาการเรียนของนักเรียน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ควรมีสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับการศึกษา เพื่อบรรยากาศการเรียนรู้จะได้ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างสนุกสนาน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงให้ดี พร้อมกับเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม เพื่อบรรยากาศการเรียนรู้จะได้ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างสนุกสนาน

9.2.2 ควรมีการเสริมแรงให้กับนักเรียนอยู่เสมอในการทำกิจกรรม เพราะตอนแรกนักเรียนยังอายที่จะแสดงท่าทาง แต่เมื่อนักเรียนปฏิบัติแล้วได้รับคำชมก็จะทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรนำวิธีการสอนโดยตอบสนองด้วยท่าทางไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นที่ช่วงวัยใกล้เคียงกัน เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

9.3.2 ควรนำวิธีสอนนี้ไปใช้กับการสอนวิชาอื่นๆ จะทำให้นักเรียนจดจำคำศัพท์และประโยคในบทเรียนได้ดีและยังสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานมากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- ฐานิสวรร กิจพิสิฐปรีชา. (2556). การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ดารุณี คำมูล. (2552). การศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา แหมมณี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ประนอม สุรัสวดี. (2535). กิจกรรมและสื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เผชิญ กิจระการ. (2545). ดัชนีประสิทธิผล. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8(กรกฎาคม). 30-32.
- วารุณี ศิริ. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศิริภรณ์ ศรีนาค. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2554). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สิริวิภา จอกกลบ. (2553). ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุดมลักษณ์ เนตรโกศล. (2556). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Asher, James. (1982). **Learning Another Language Through Actions**. California : Production. Francisco Delgado. (2011). **Teaching English Vocabulary to Third Graders Through the Application on the total Physical Response Method**. Colombo : Universidad Tecnologica De Pereira.
- Goodman R.I., K.A. Fletcher and E.W. Schneider, (1980). The Effectiveness Index as Comparative Measure in Media Product Evaluation. **Educational Technology**. 20(09). 30-34.
- Rashed, Mohamed Khyrat Mahmoud. (1990). The Effect of Total Physical Response Method Versus the Audio-lingual Method on the Rate of Attainment In Listening Comprehension of Egyptian Beginners of English as a Foreign Language. **Dissertation Abstracts International**. 51(3). 732-A.

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชิลป์ ประสงค์สุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา สหสัทธน์ ดร.ดวงพร ศรีบุญเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ วัฒนบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดา ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนงานวิจัยสำเร็จด้วยดี

IMPROVING THE ABILITIES IN ENGLISH PRONUNCIATION OF MATHAYOMSUKSA 1 (7th GRADE) STUDENTS BY USING MULTIMEDIA*

Rattanakorn Settemi¹, Sooksil Prasongsook², Mayureesirin Siriwan³

Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2,3}

Email : p.rattana44@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to develop multimedia with English pronunciation for class grade 7 with 80/80 performance criterion, 2) to compare English pronunciation abilities of Mathayomsuksa 1 students before and after the learning using the English pronunciation multimedia, 3) to survey the students' satisfaction with learning using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students. The sample of this study consisted of 25 Mathayomsuksa 1 students in Ban Nongpan School, Na Dun District, Maha Sarakham Province selected by using the purposive sampling technique. The instruments for data collection in this research consisted of 7 learning plans, the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students, an achievement test and a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analyses were mean, standard deviation and dependent sample t-test for testing hypothesis.

The results of the research were as follows: 1. the efficiency of the multimedia to improve English pronunciation skills for Mathayomsuksa 1 students, developed by the researcher, was 89.03/89.60, which was higher than the defined criterion. 2. The English pronunciation abilities of Mathayomsuksa 1 students was higher than before learning using the English pronunciation multimedia with at the 0.05 level of significance and corresponding with the hypothesis, and 3. The satisfaction of Mathayomsuksa 1 students with the learning using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students, showed the averagesatisfaction score at high level, indicating that the students were highly satisfied.

Keywords : 1. Developing the Ability to English Pronunciation 2. Pronunciation 3. Multimedia 4. Students

1. Background and Problem Statement

In the world today, learning foreign languages is important and necessary for daily life, as it is an important tool for communication, education, acquiring knowledge, work and entertainment. Developing understanding on diverse cultures and visions of the world community leads to have friendship cooperation with other countries. It also helps students understanding themselves and others better, as well as understanding differences of languages and cultures, traditions, thoughts, societies, economies, politics and governments. Moreover, students have good attitude towards using foreign languages and can use foreign languages for communication, and have ability to access various knowledge easier and wider, and have vision in living their lives (Office of the Basic Education Commission, 2008).

As mentioned above, Thai education policy has recognized the importance of English instruction in schools. Students must have listening, speaking, reading and writing skills, and be able to use English to communicate effectively. In language instruction, students need to learn various elements of language, such as, vocabularies, grammar, reading, writing and speaking. However, the first important thing that makes students succeed in learning English and be able to use English in communicating with people in the world clearly and correctly, is having skills in correct pronunciation which support students to achieve communication effectively. Many researchers had conducted studies on pronunciation, states that in learning a foreign language, knowing only vocabularies and sentence structures is not enough. If students are unable to combine those vocabularies into sentences and speak out in a way that a native speaker could understand, implying that they are unable to communicate the language. Particularly English words, if they are pronounced incorrectly, a native speaker would not understand or misunderstand. Pronunciation is important and essential, because if the students pronounce incorrectly from the beginning, it would be difficult to make correction (Binturki, 2008). Correct pronunciation ensures that the message is communicated effectively. Fries (1970) states that in learning any language, the students must first learn how to pronounce the language correctly. Ellis (1997) states that knowing grammars and vocabularies are important for students but they need to pronounce the structure or those vocabularies correctly. Moreover, good pronunciation

is the first goal of the students. Gilakjani (2011) points out that if the speakers have unacceptable pronunciation, their words will not be understandable and makes them unable to communicate successfully. According to Garrigues (1999) the fundamental effective voice communication is a good pronunciation. If a person speak clearly and accurately, the audience will understand easily what the speaker is trying to express.

From the author's experience in English instruction of Mathayomsuksa 1 students in Ban Nongpan School, Na Dun District, Mahasarakham Province, the students had difficulties in pronouncing fricative consonants /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, affricate consonants /tʃ/, /dʒ/, tap or flap consonant /r/, and lateral consonant /l/ in English. The students could not distinguish the sounds /ʃ/ from /tʃ/, for example, the words “ship” and “chip”. The students would pronounce /s/ instead of /ʒ/, such as, the word “vision”. In addition, the students were confused in pronouncing /v/ and /r/ at the beginning of the syllable, for example, the words “rice” would be pronounced “lice”, and the word “right” would be pronounced “light”. Such problems corresponded with Chaipa, K. (2005), who indicated the problems in English consonant pronunciation, which highlighted the difficulties in pronunciation of single consonants at the beginning of syllables. There are 21 single consonants in Thai language. However, when comparing to English, there are additional 9 sounds that do not exist in Thai language, namely, /g/, /v/, /θ/, /ð/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, /dʒ/, /r/. The /g/ phoneme is a consonant that sounds like “kor” for Thais. Despite the facts that the “kor” sound in Thai language is non-resonant, whereas the /g/ sound in English is resonant. The /v/, /θ/, /ð/, /z/, /ʃ/, /ʒ/ sounds are fricative consonants, that are prevalent in English, while there are only 3 sounds, namely, [f, s, h] are found in Thai language. The /dʒ/ sound is pronounced similarly to the /tʃ/ sound, but the /tʃ/ sound is non-resonant. And the /r/ sound is pronounced as the /l/ sound.

In this research, the author aimed to develop an English pronunciation multimedia to improve English pronunciation for phonemes /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, /dʒ/, /tʃ/, /l/ and /r/ for Mathayomsuksa 1 students in Ban Nongpan School, Na Dun District, Mahasarakham Province. This research study also included

the assessment on the effectiveness of the English pronunciation multimedia, and the students' satisfaction with learning using such pronunciation multimedia.

The use of multimedia in teaching and learning is not only able to maintain student's interest but also able to make them enjoy learning. Furthermore, Cairncross and Mannion (2001) found that multimedia had the potential to create high quality learning environments. The key elements of multiple media, user control over the delivery of information and interactivity can be used to enhance the learning process and create integrated learning environments. Multimedia, therefore, was recognized to be an effective tool for instructional purposes (Burden and Byrd, 1999). Consequently, adopting multimedia technologies in teaching process would bring new motivation and environment to the students, and engage them more in the learning, leading to a more successful result.

2. Research Objectives

2.1 To develop an English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students, to met the efficiency criterion of the 80/80.

2.2 To compare English pronunciation ability before and after learning by using the English pronunciation multimedia of Mathayomsuksa 1 students.

2.3 To survey the students' satisfaction of the learning by using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students.

3. Research Benefits

3.1 This research aimed to develop an English pronunciation multimedia tool that would assist the students to pronounce English correctly.

3.2 The multimedia tool would encourage the students to learn English and increase their confidence in speaking English.

3.3 The study results would be beneficial for schools in acquiring for new English teaching approaches.

3.4 The research obtained instructional media that are efficient, interesting and modern.

4. Research Methodology

4.1 Research Design

The research procedure was conducted according to the One Group Pretest - Posttest Design (Thongbu, S., 2007). In a one-group pretest-posttest design, a pretest was constructed to evaluate participants' background knowledge (O_1), followed by learning using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students (X), then the posttest was conducted (O_2).

4.2 Population

The target group in this research was 25 Mathayomsuksa 1 students who enrolled in Ban Nongpan School, Na Dun District, Mahasarakham Province under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 selected by using the purposive sampling technique.

4.3 Research Instruments

The instruments used in this research comprised: 1) Lesson plans. 2) The developed English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students. 3) An English pronunciation test and 4) A satisfaction questionnaire.

4.4 Construction and Efficiency Evaluation of the Instruments

4.4.1 Construction of the Lesson Plans

The lesson plans included English pronunciation in teaching process. The lesson plans consist of 12 phonemes, namely, /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ʃ/, /ʒ/, /dʒ/, /tʃ/, /r/, /l/ which were divided into 7 topics. Conducted the instructional plans that corresponded to the objectives and teaching methodology. There were seven lesson plans, with a total of 14 hours for 7 weeks, 2 days per week, and 1 hour per day in the English class. Each lesson plan consisted of a heading that consisted of the number of the lesson plan; learning strands area; class; topic; time and date; concept use of the plan, objectives of learning and teaching, activities used in the plan, learning processes; materials or media and the assessment of learning. The learning process in the lesson plans consisted of five stages: warm up, presentation, practice, production and wrap up. After that five experts to check the consistency of the plan with learning objectives before the final versions were completed. In terms of the index of item objective congruence (IOC), it was found that the values

was equivalent to 0.60-1.00. Later the plans were adjusted following the comments of the experts. And final plans were used with the participant group.

4.4.2 Multimedia

The stages and steps in the development of a multimedia instructional system are explained in following paragraphs.

Step 1: The pronunciation proficiency tests, a questionnaire and an interview.

Step 2: Selecting instructional approach, the research chose the appropriate approach for teaching students' pronunciation.

Step 3: Designing the multimedia, the multimedia activities

Step 4: Produce multimedia, after the preparing the flowchart and storyboards, the media components such as text, pictures, videos and audio used in the multimedia were produced by using Microsoft PowerPoint.

Step 5: Conduct implementation

In this step, the multimedia prototype was utilized for a tryout study in three steps; 1) individual testing (with three pilot samples), 2) small group testing (with nine pilot samples), and 3) field study testing (with more than thirty pilot samples). The samples in each group are assigned to use the multimedia with suitable duration. After the treatment ended, the multimedia is modified and edited based on problems that occurred during the tryout prototype.

4.4.3 English Pronunciation Tests

1) The English pronunciation test were checked by five experts in the field of English or English language teaching to check the validity of the pronunciation test by using the index of item objective congruence or IOC. The usable items should be 0.5 - 1 in IOC. In terms of the index of item objective congruence (IOC), it was found that the value of each item was between 0.60 and 1.00.

2) The English pronunciation test was found difficulty value from 0.42 to 79 and discrimination was found from 0.22 to 77.

3) The English pronunciation test was again administered to the same group. The English pronunciation test was used to calculate reliability by using Lovett's formula. The co-efficient of reliability was found to be 0.92.

4)Printing a complete test to be used for further data collection with the sample group.

4.4.4 The Criteria for Evaluating Students' Pronunciation

Each student was tested by pronouncing the words. The researcher assessed and gave the scores the tests through five criteria as follows: 1=Very poor, 2=Poor, 3=fair, 4=Good, 5=Excellent

4.4.5 Construction of Satisfaction Survey Questionnaire

The satisfaction questionnaire consisted of three parts. The first part contained questions which collecting the student's personal information; name, gender, age and education. The second part contained three parts of content, multimedia presentation and activity for the students to express their opinions and feelings about the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students. In this part, they were asked to indicate 5 levels of satisfaction; most, more, moderate, low and very low with the 11 statements addressing three components of satisfaction with English pronunciation multimedia. The third part was the recommendation or suggestions from the learners. It took about 15 minutes for the students to complete all the parts of the questionnaire. By Srisa-ard, B. (2002).

4.4.6 Data Collection

1) In the first week, the participants including 25 Mathayomsuksa 1 students were informed of the purposes of the course syllabus. Then, they were tested by a pretest. The purpose of this pretest was to investigate the background knowledge of the population. The scores of each population were collected as data for this study. The students were pre-tested before every learning lesson.

2) In the second to the eighth week, teaching and learning was carried out, using the lesson plans that the researcher had constructed. One plan covered 2 periods in each week. Within each week, students then learned according to the learning management plan by using English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students developed by the author.

3) In the ninth week, after completing the learning and teaching activities for all units, the researcher gave posttest students. In this posttest the students would pronounce 30 words. The scores were recorded for further data analysis.

4) In the tenth week, the population answered the questionnaire asking about their satisfaction questionnaire on the learning and teaching by the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students. The scores of the opinions of the participants were collected as data for this study.

5) The data received were then statistically analyzed.

4.4.7 Data Analysis

1) Analyzing the efficiency of the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students for all 12 phonemes, and the efficiency of the outcome (E_1/E_2), setting the criterion of 80/80.

2) Analyzing and comparing English pronunciation skills of students, who learned by using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students before and after the learning.

3) Analyzing the satisfaction level of student's learning which used the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students by using score rating criteria Patthiyatane, S. (2016).

4.4.8 Statistics Used for Hypothesis in the Research

The statistics used for data analyses were mean, standard deviation and dependent sample t-test for testing hypothesis.

5. Research Results

5.1 Efficiency evaluation of the English pronunciation multimedia

In this section, the researcher evaluated the efficiency of the multimedia tool in improving English pronunciation skills for Mathayomsuksa 1 students. The assessment administered was a formative evaluation for instructional efficiency and a summative evaluation for learners' outcome. The Brahmawong E_1/E_2 formula, based on criteria of 80/80 standard or other evaluation was employed for the multimedia efficiency evaluation. The students' pre-test and post-test scores were compared and were calculated and analyzed by T-test statistic methods to confirm the multimedia efficiency and to examine students' improvement. The results show in efficiency of the English pronunciation multimedia constructed for this research met the set criteria 80/80. ($E_1/E_2 = 89.03/89.60$).

Table 1 Efficiency of the English pronunciation multimedia (E_1/E_2).

Efficiency of the English pronunciation multimedia (E_1/E_2)	Full scores	$\bar{x}$	S.D	Efficiency evaluation
The efficiency of the process (E_1)	70	62.32	1.41	89.03
The efficiency of the products (E_2)	30	26.88	1.30	89.60

Note: $\bar{x}$ = Mean; S.D. = Standard Deviation

From Table 1, the efficiency of the English pronunciation multimedia, developed by the researcher, in improving English pronunciation abilities for Mathayomsuksa 1 students was found to be higher than the defined criterion, with the E_1/E_2 value of 89.03/89.60.

5.2 Effectiveness of the English pronunciation multimedia in improving pronunciation proficiency

In this section, the researcher assessed the effectiveness of the multimedia tool in improving English pronunciation for Mathayomsuksa 1 students, by comparing their English pronunciation scores before and after the learning. The result is shown in Table 2.

Table 2 Comparison of the English pronunciation test scores before and after the learning by using the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students.

Tests	N	$\bar{x}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
Pretest	25	15.12	1.59	294	3552	29.62	.000*
Posttest	25	26.88	1.30				

Note: $\bar{x}$ =Mean; S.D.=Standard Deviation; D=the difference between posttest and pretest

From Table 2, Show that students' pronunciation pretest means score was 15.12 and the posttest mean score was 26.88. When comparing between the pretest and posttest scores, it was found that the posttest scores of the students were higher than the pretest scores at the .05 level of significance.

5.3 Students' satisfaction with learning by using the English pronunciation multimedia. The satisfaction of Mathayomsuksa 1 students with the learning using English pronunciation multimedia was at a high level with mean score ($\bar{x}$ =4.40, S.D. = 0.19).

6. Discussion

The development of the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students revealed some significant findings that could be discussed as the followings:

6.1 The efficiency of the English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students was 89.03/89.60, which meant that the efficiency of the multimedia lessons was higher than the set criteria at 80/80. This was because the English pronunciation multimedia which was developed by the author was constructed following the steps of multimedia construction (Kurt,S., 2018). Additionally, the lesson plans assigned to use the multimedia were created in line with the principles of a good lesson plan construction and efficiency evaluation. Therefore, the activities were arranged to support students pronunciation improving within the relaxing classroom atmosphere leading to students' confidence in pronunciation practice (Moonkum, S., 2006; Seema Hasan, E., 2009). Such lessons organized by using multimedia which contain attractive and motivative media such as pictures, video and audio raise students' interest, motivate students' participation in learning activities and make them enjoy learning (Cairncross and Mannion, 2001). These resulted in pronunciation skill improvement during learning each unit and the skill remained high in posttest at the end overall lessons. This finding was congruent with Fei Ping Por (2011) who found that multimedia lessons encouraged students to increase practice of correct pronunciation in a low-anxiety learning environment. It is in line with the finding of Junkerd, R. (2011) who developed a multimedia lesson on English speaking for communication for Prathomsuksa 5 students. She found that the lesson had efficiency at 81.25/82.75, corresponding to the defined criterion at 80/80.

6.2 The English pronunciation scores of the posttests was significantly higher than that of the pretest at the .05 level of statistic. This might be because the multimedia presented both slides and motion pictures, with audio description, music sound, colorful graphics, and clear texts could attract the students' attention, and

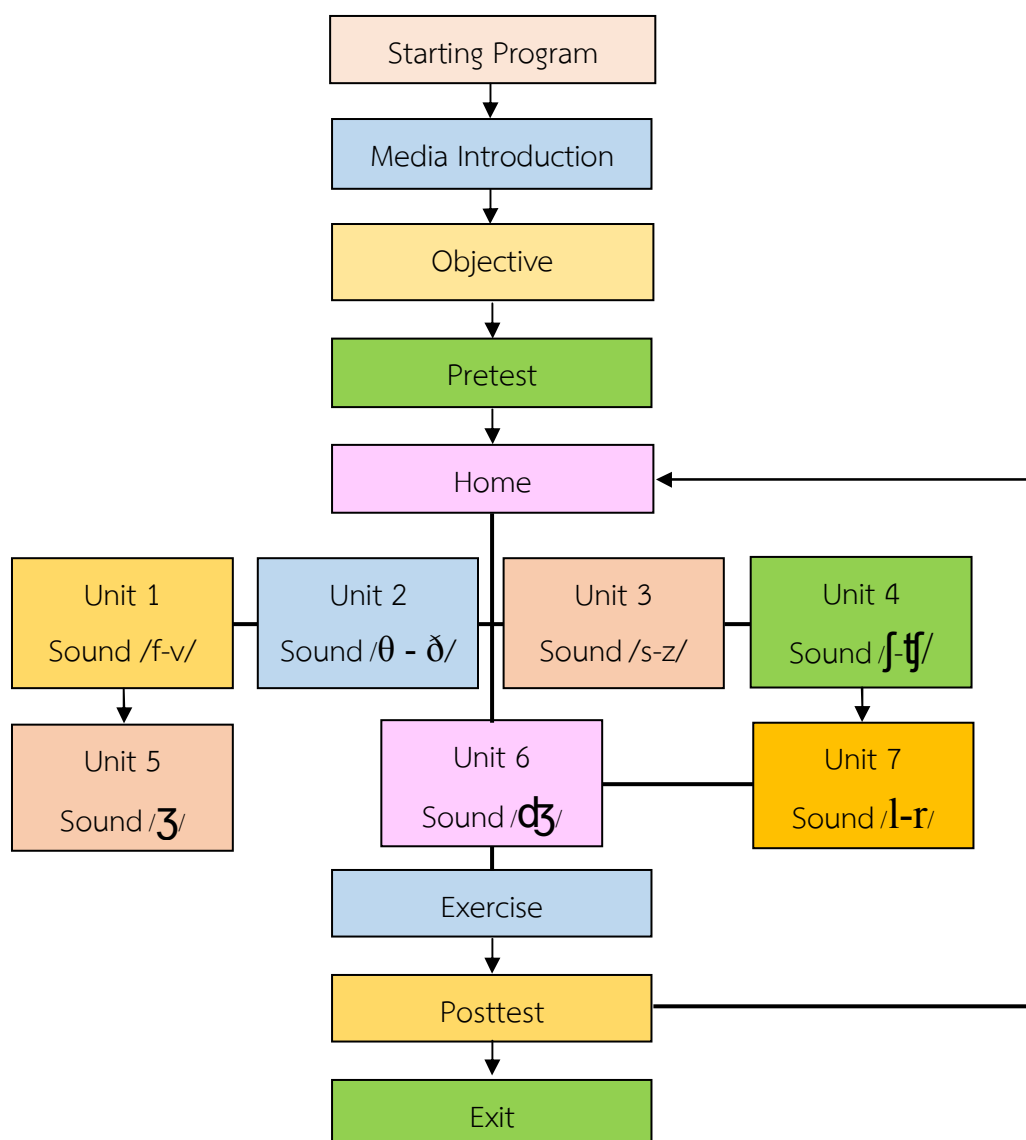
stimulate the students to learn, be enthusiastic, and pay attentions, which helped the students to achieve higher learning outcomes (Hofstetter, 2001; Rozinah, 2005). The finding on the effectiveness of the multimedia lessons on students' speaking and pronunciation skills is consistent with the studies of many researchers. Pimwam, K. (2012) and Nipattamanon, J. (2018) used English songs operated by using computer transferring language through songs via multimedia such as pictures, video, and audio. Pimwam, K. (2012) found that students' pronunciation of the final sounds increasingly correct. Meanwhile Nipattamanon's students improved their pronunciation and speaking skills after they learned from the songs through karaoke application. Similarly, Junkerd, R. (2011) was able to improve her students speaking skill by using multimedia for English speaking lessons. The effectiveness of the multimedia on students' pronunciation in this study is also consistent with the findings of some research overseas. Hardison (2004) found the effectiveness of computer-based tool in assisting speech trainings. Banafa (2004) found that the use of interactive multimedia CD-ROM was beneficial in improving the pronunciation and oral communication skills of Arab college students. Fei Ping Por (2011) found that Multimedia Pronunciation Learning Management System could encourage students to increase practice of correct pronunciation in a low-anxiety learning environment, bringing about the pronunciation learning effectiveness and a fun experience.

6.3 Students' satisfaction with learning by using the English pronunciation multimedia was at high level ($\bar{x}$ =4.40, S.D.=0.19), showing that the students were highly satisfied with the developed English pronunciation multimedia. This might be due to the developed multimedia to improve English pronunciation ability for Mathayomsuksa 1 students assisted the students in learning, leading to a satisfaction of the learning activities. The use of multimedia in teaching and learning is not only able to maintain student's interest but also able to make them enjoy learning. Multimedia had a potential to create high quality learning environments (Cairncross and Mannion, 2001). Furthermore, Cairncross and Mannion (2001) found that the key elements of multiple media, user control over the delivery of information and interactivity can be used to enhance the learning process and create integrated learning environments. Multimedia, therefore, was recognized to be an effective tool

for instructional purposes (Burden and Byrd, 1999). Moreover, it was because lesson plan helps the learning and teaching process is tightened and systematically. Students join an activity with happy, funny and student-centered learning. The teacher provides learning activities with self confidence (Ruksuttee, S., 2001). As Seema Hasan, E. (2009) mention that planning lesson plan help the teacher know what they should teach for the learners each week or hour, including explore various problems that will help them feel confident in learning management. Consequently, it is clear that, good lesson plans using English pronunciation multimedia can enhance students' pronunciation skills.

7. New Knowledge Gained

The Model of English Pronunciation Multimedia

8. Research Recommendations

8.1 Policy Recommendations

8.1.1 The Ministry of Education should have a policy to employ foreign teachers to enable students to learn the correct pronunciation of English.

8.1.2 The Ministry of Education should provide quality teaching materials to help improve students' English pronunciation.

8.2 Implementation Suggestions

8.2.1 Teachers should use the multimedia lessons appropriately with the suitable length of time and regularly switching with other activities.

8.2.2 The content of the lessons using multimedia should be suitable for students' level.

8.3 The suggestion for the further research

8.3.1 The English pronunciation multimedia for Mathayomsuksa 1 students should be developed for other courses, as the research found that students who learned through computer-multimedia lessons could achieve learning results higher than students who learned from a conventional teaching approach.

8.3.2 More varieties of multimedia tools should be developed, such as, a game-based computer multimedia lessons, and computer-multimedia lessons in a form of simulation.

9. Reference

- Banafa, F. (2004). **The Impact of the Internet and Multimedia on Pronunciation and Oral Communication of Arab College Students Learning English in the United States**. Doctoral Dissertation. New Mexico State University. The United States of America.
- Binturki, T.A. (2008). **Analysis of Pronunciation Errors of Saudi ESL Learners**. Master of Arts Degree. Southern Illinois University Carondale.
- Boonchom Srisa-ard. (2002). **Principles of preliminary research**. Bangkok : Suwiriyasan.
- Burden, P.R. and Byrd, D.M. (1999). **Methods for Effective Teaching**. Boston : Allyn & Bacon.

- Cairncross, S., and Mannion, M. (2001). Interactive Multimedia and Learning: Realizing the Benefits. **Innovations in education and teaching international**. 38(2). 156-164.
- Chaipa, K. (2005). **English Phonetics and Basic Physiology**. Loei : Loie Rajabhat University.
- Derwing, T.M., and Rossitier, M.J. (2002). ESL Learners' Perceptions of Their Pronunciation Needs and Strategies. **System**. 30(2). 155-166.
- Ellis, Rod. (1997). **Second Language Acquisition**. Oxford : Oxford University Press.
- Fei Ping Por. (2011). Design and Development of Multimedia Pronunciation Learning Management System for Non-Native English Speakers. University Sains Malaysia, Penang, Malaysia. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**. 64. 584-593.
- Fries, Charles C. (1970). **Teaching and Learning English as a Foreign Language**. Ann Arbor : The University of Michigan Press.
- Garrigues, S. (1999). **Overcoming Pronunciation Problems of English Teachers in Asia**. Retrieved 21 May 2020. From <http://asianbridges.com/pac2/presentations/garrigues.html>
- Gilakjani, P.H. (2011). A Study on the Situation of Pronunciation Instruction in ESL/EFL Classrooms Journal of Studies in Education. **Journal of Studies in Education**. 1. 73-83.
- Hardison, Debra M. (2004). Generalization of Computer-Assisted Prosody Training: Quantitative and Qualitative Findings. **Language Learning & Technology**. 8(1). 34-52.
- Hofstetter FT. (2001). **Multimedia Literacy**. 3rd ed. New York : McGrawHill/Irwin.
- Junkerd, R. (2011). The Development of a Multimedia Lesson on Speaking English for Communications about Interesting Places in Pakchong District for Prathomsuksa 5 Students. **Rajamangala University of Technology Isan**. 4(1). 70-79.
- Kurt, S. (2018). **ADDIE Model: Instructional Design**. Retrieved 7 September 2018. From <https://educationaltechnology.net/the-addie-model-instructional-design/>
- Moolkam, S. (2006). **Learning Management Plan, Focusing on Critical Thinking**. 3rd ed. Bangkok : Parbpim Ltd.

- Nipattamanon, J. (2018). Utilizing English Pop Songs with Karaoke Application Among Young Adults to Enhance Connected Speech Production. **The New English Teacher**. 12(2). 59-67.
- Office of the Basic Education Commission. (2008). **Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A. D. 2008)**. Bangkok : Ministry of Education.University.
- Phatthiyathane, S. (2016). **Measuring the Results of the Study**. Department of Education and Development. Faculty of Education : Mahasarakham University.
- Pimwam, K. (2012). **The Effect of Teaching English Pronunciation through Songs of Prathomsuksa 4 Students at Watrahathphatigaram School**. Thesis Master's degree. Srinakharinwirot University.
- Rozinah, J. (2005). **Multimedia Dalam Pendidikan**. Kuala Lumpu : Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.Taylor.
- Ruksuttee, S. (2001). **Techniques for Learning Management and Writing Lesson Plans by Taking the Students as the Most Important**. Bangkok : Pattanasuksa Publishing.
- Seema Hasan, E. (2009). **Mass Communication-Principles & Concepts”, (1st Edition), Mass Communication in India**. 4th ed. JaicoBooks : Mumbai, 2009.

10. Acknowledgement

I would like to express my sincere thanks to my thesis advisor, Assistant Professor Dr.Sooksil Prasongsook and Assistant Professor Dr.Mayureesirin Siriwan for their invaluable advice and constant encouragement throughout the course of this research. I am most grateful for their teaching and advice, not only the research methodologies but also many other methodologies in life. I would not have achieved this far and this thesis would not have been completed without all the support that I have always received from them. My special thanks is also extended to the students, teachers and director of Ban Nongpan School in Na Dun District, Mahasarakham Province. Finally, I most gratefully acknowledge my parents and my friends for all their support throughout the period of this research.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า
ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*

CAUSAL FACTORS AFFECTING REPURCHASE INTENTION FOODS ON FOODPANDA
APPLICATION OF CONSUMERS IN BANGKOK AND ITS VICINITY

ณัฐพล คำยวง¹, สมชาย เล็กเจริญ²

Nattapon Kumyoung¹, Somchai Lekcharoen²

วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}

College of Digital Innovation Technology, Rangsit University, Thailand.^{1,2}

Email : Somchai.l@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 375 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. โมเดลความสัมพันธ์ที่เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านความคาดหวัง 2)ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ 3)ด้านความพึงพอใจ และ 4)ด้านตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าได้อย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์(χ^2)=264.41, องศาอิสระ(df)=138, CMIN/df=1.79, GFI=0.94, AGFI=0.90, SRMR=0.05, RMSEA=0.05 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.89 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าได้ร้อยละ 89 2. ปัจจัยเชิงสาเหตุ ด้านความคาดหวัง ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ และด้านความพึงพอใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อ ด้านความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า

คำสำคัญ : 1. ปัจจัยเชิงสาเหตุ 2. แอปพลิเคชัน 3. ความตั้งใจใช้บริการสั่ง

ABSTRACT

The objectives of this research article were to 1) develop and validate the consistency of a causal relationship model of repurchase intention foods on the Foodpanda application and 2) to study causal factors affecting repurchase intention foods on the Foodpanda application of consumers in Bangkok and its vicinity. The tools used in the research were online questionnaires. The sample group consisted of 375 people who had repurchase intention foods on the Foodpanda application and lived in Bangkok and its vicinity. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, and the structural equation model.

The results of the research showed that; 1. the causal relationship model of variables consisting of 4 components were 1) confirmation 2) perceived usefulness 3) satisfaction and 4) repurchase intention and the model was developed in accordance with empirical data. The statistics showed the Chi-square statistics goodness fit test (χ^2)=264.41, degrees of freedom(df)=138, CMIN/df=1.79, GFI=0.94, AGFI=0.90, SRMR=0.05, RMSEA=0.05. The final result was a predictive coefficient of 0.89, indicating that the variables in the model can explain repurchase intention foods on Foodpanda application by 89 percent. 2. Causal factors were confirmation, perceived usefulness, satisfaction influences repurchase intention foods on Foodpanda application respectively.

Keywords : 1. Causal Factors 2. Application 3. Repurchase Intention

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วนั้นอาศัยโซเซียลมีเดียเป็นส่วนหนึ่งที่มีการติดต่อสื่อสารเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงผู้ใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย ในปัจจุบันโซเซียลมีเดียมีการเติบโตที่มีกระแสมากขึ้นจากการติดต่อสื่อสารต่างๆ โดยผู้ใช้งานมากกว่า ร้อยละ 50 ของประชากรโลก ซึ่งทั่วโลกมีประชากร 7,876 ล้านคน จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 4,388 ล้านคน และจำนวนประชากรทั่วโลกมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 5,112 ล้านคน โดยผู้ใช้โซเซียลเน็ตเวิร์ก 3,484 ล้านคนของจำนวนประชากรโลก ในจำนวนผู้ใช้โซเซียลเน็ตเวิร์กทั้งหมด พบว่ามีมากถึง 3,256 ล้านคน ที่ใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน (ณรงค์ศ มหิทธิวิชาธิชา, 2562) การใช้งานผ่านสมาร์ทโฟนของคนไทยมีแนวโน้มการใช้งานมากขึ้น ผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2562 พบว่าในจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป ประมาณ 62.8 ล้านคน มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนมากถึง 31.7

ล้านคน ร้อยละ 50.5 โดยมีอัตราการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่ผ่านสมาร์โฟน คือ โซเชียลเน็ตเวิร์คร้อยละ 91.5 ดาวน์โหลด หนังสือ เพลง ร้อยละ 88.0 ใช้แอปโหลดข้อมูล ร้อยละ 55.9 ติดตามข่าวสาร ร้อยละ 46.5 ซึ่งจากผลการสำรวจจะเห็นว่าดิจิทัลได้เริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของทุกคน และส่วนใหญ่มากกว่า ร้อยละ 90 ล้วนเป็นโซเชียลเน็ตเวิร์ค (สำนักสถิติพยากรณ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

ผลสำรวจพฤติกรรมที่นิยมทำในออนไลน์มากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารร้อยละ 77 อาจเพราะช่วงที่ผ่านมาหลายองค์กรต่างมีมาตรการให้พนักงานทำงานที่บ้าน(Work from Home) และเรียนออนไลน์ทั้งหมดทุกภาคส่วน จึงทำให้การสื่อสารอยู่ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น และรองลงมาคือ กิจกรรมดูรายการโทรทัศน์ ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ ร้อยละ 62.4 และเพื่อค้นหาข้อมูลออนไลน์ ร้อยละ 60.1 ในขณะที่ลำดับถัดไป จะมีในส่วนของอ่านข่าว บทความ ร้อยละ 54.2 ซื้อสินค้าหรือบริการ ร้อยละ 47.7 รับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 45 และทำธุรกรรมทางการเงิน ร้อยละ 41.7 การสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน ร้อยละ 34.1 ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

ฟู้ดแพนด้าเป็นหนึ่งในผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจบริการส่งอาหารถึงบ้านและเป็นผู้นำศูนย์รวมบริการส่งอาหารออนไลน์ที่มีบริการทั้งหมดแล้วใน 14 ประเทศทั่วโลก และในประเทศไทย ฟู้ดแพนด้า มีบริการส่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์โฟน ซึ่งกลยุทธ์หลักของฟู้ดแพนด้า คือ การร่วมมือและสร้างพันธมิตรกับธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทย เพื่อมอบประสบการณ์การส่งอาหารออนไลน์ที่ดีที่สุดให้กับผู้บริโภคทุกคน (ศิริลักษณ์ หาพันธ์นา, 2563) ฟู้ดแพนด้า เป็นสตาร์ทอัพจากประเทศเยอรมนี ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.2012 ภายใต้การดูแลของบริษัทร่วมทุนอย่าง “Rocket Internet” ที่เน้นการลงทุนในธุรกิจประเภทอีคอมเมิร์ซจากนั้นฟู้ดแพนด้าได้เข้ามาอยู่ในอุตสาหกรรมธุรกิจส่งอาหารในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบันได้เข้าถึงร้านอาหารและร้านค้าที่หลากหลายครอบคลุมการให้บริการทั้งหมด 77 จังหวัดทั่วประเทศไทย และบริการของฟู้ดแพนด้าสามารถใช้ได้ทางเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันมือถือบนตลอด 24 ชั่วโมง การเติบโตของ ฟู้ดแพนด้าสิ่งหนึ่งที่ยึดมั่นมาตลอดคือการมอบประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้กับลูกค้า และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยนำเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญที่มีมาช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจชุมชน ในขณะที่จะยังคงจุดยืนที่ “อาหาร” ซึ่งความเชี่ยวชาญไวเหมือนเดิม (วุฒิเมศร์ ฉัตรอิสราวิชัย, 2564)

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ ด้านความคาดหวัง(Confirmation) ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์(Perceived Usefulness) ด้านความพึงพอใจ(Satisfaction) และด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ(Repurchase Intention) ซึ่งถ้าผู้ประกอบการเกี่ยวกับแอปพลิเคชันสามารถสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจใช้บริการส่งอาหารซ้ำได้จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่ง

จะเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์เพื่อสร้างให้ผู้ให้บริการเกิดความตั้งใจให้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

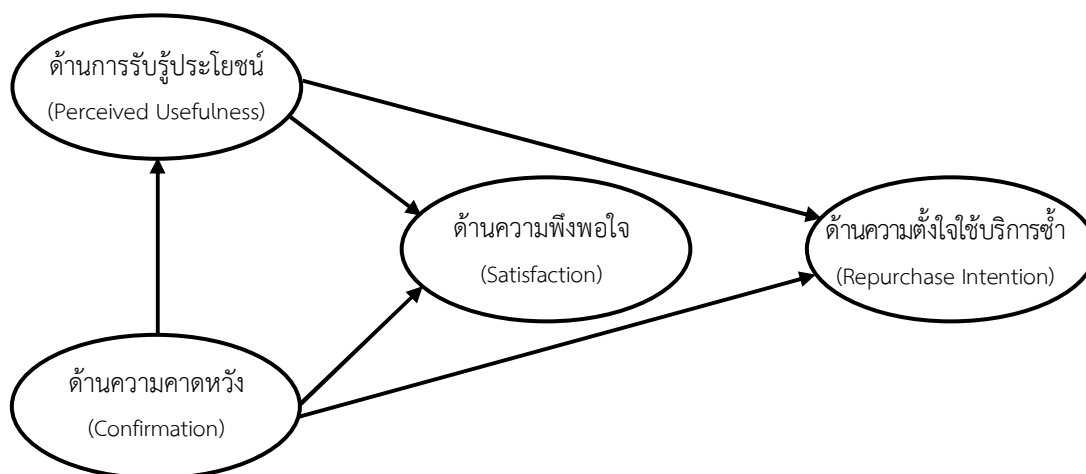
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสำรวจ โดยการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Hozhabri,A.,et al. (2014) มาปรับปรุง และพัฒนาโดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า ได้แก่ ด้านความคาดหวัง (Confirmation) ด้านการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) และด้านความพึงพอใจ (Satisfaction) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (Repurchase Intention) ว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ที่มา: Hozhabri,A.,et al., 2014)

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้ง และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้ง และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 375 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบสะดวก ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง Kline, (2011); นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม 10-20 เท่าของ 1 ตัวแปรสังเกตได้ หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้จากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, 1983) ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปรซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 250 คน เป็นอย่างน้อยและเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 375 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรอง ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่อิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านความคาดหวัง 2)ด้านการรับรู้ประโยชน์ 3)ด้านความพึงพอใจ และ 4)ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ จำนวน 20 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย(IOC) ได้ IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้กับกลุ่มลูกค้าที่เคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบาค พบว่า ความเชื่อมั่นด้านความคาดหวัง เท่ากับ 0.88 ด้านการรับรู้ประโยชน์ เท่ากับ 0.86 ด้านความพึงพอใจ เท่ากับ 0.90 ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ เท่ากับ 0.89 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปและพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ (1)ท่านเคยใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าอย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไปหรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์และ (2)สถานที่พักอาศัย ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าต่างจังหวัด ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางเฟซบุ๊กส่วนตัว, ผ่านเพจเฟซบุ๊ก “Foodpanda” และผ่านกลุ่มเฟซบุ๊ก “โค้ดส่วนลด foodpanda” ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2565 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน มีผู้ตอบ

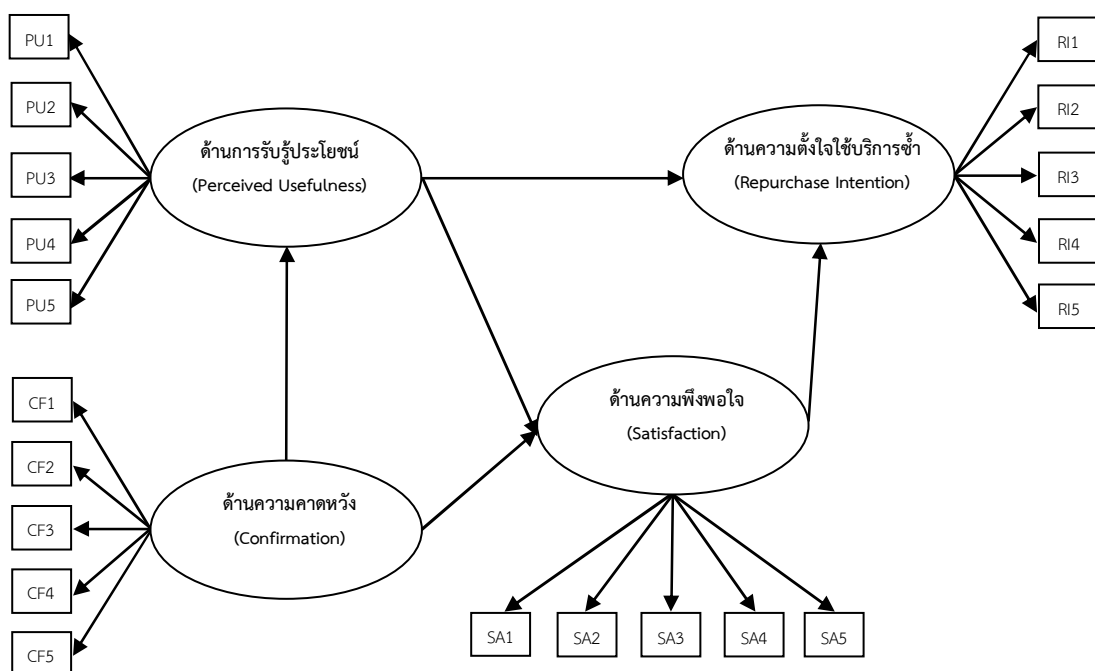
แบบสอบถาม จำนวน 375 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 375 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สถิติเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางว่าเป็นอย่างใด จากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ อ้างอิงมีการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลระหว่างโมเดลสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.1.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ Hozhabri,A,et al. (2014) มาพัฒนาและปรับปรุง พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านความคาดหวัง 2)ด้านการรับรู้ประโยชน์ 3)ด้านความพึงพอใจ และ 4)ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำโดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

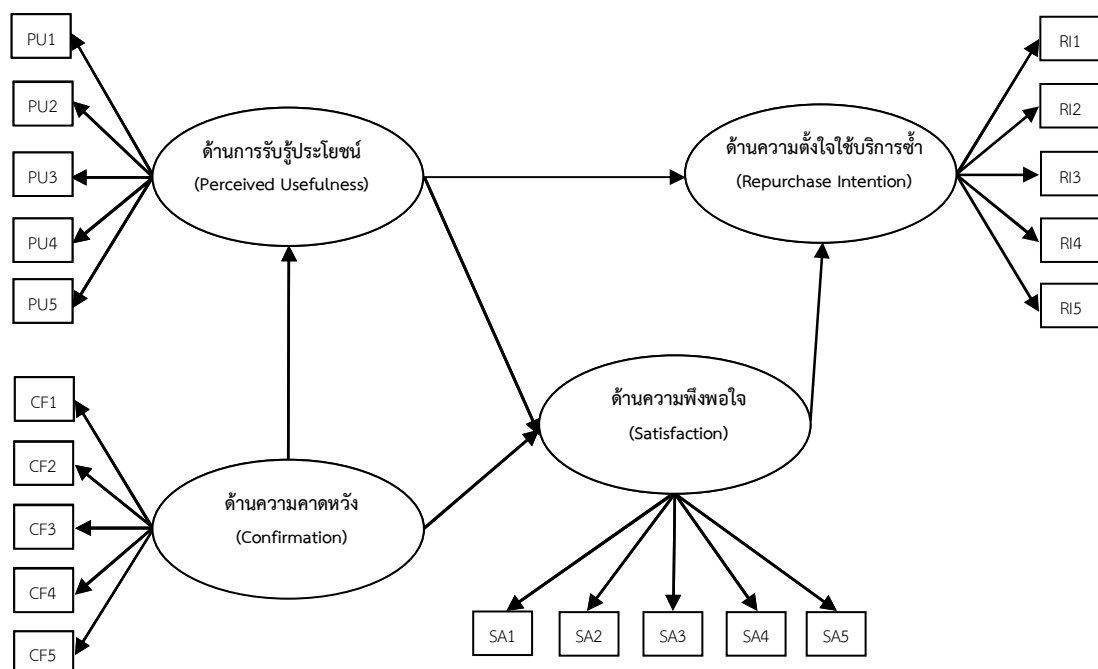

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

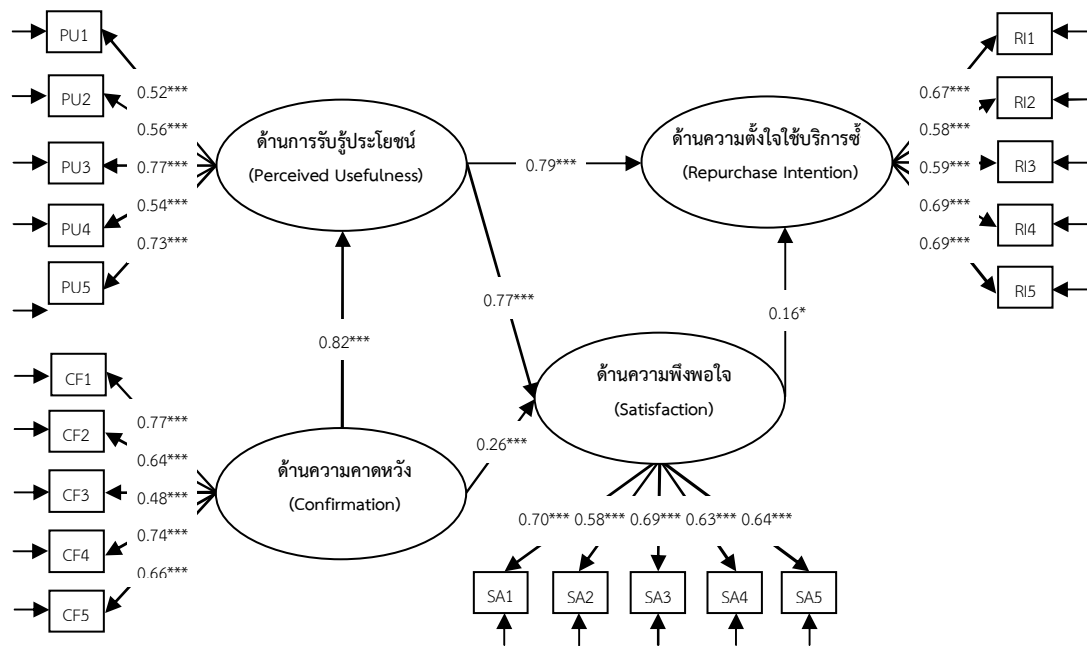
5.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df)=1.79, ค่าดัชนี GFI=0.93, AGFI=0.90, CFI=0.97 และ TLI=0.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 ค่า RMSEA=0.05 ค่า SRMR=0.05 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า RMSEA และ ค่า SRMR ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 และค่า Hoelter=253 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า Hoelter ต้องมีค่ามากกว่า 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.2.1 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านความพึงพอใจมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 นอกจากนี้ด้านความพึงพอใจ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านความคาดหวัง อิทธิพลเท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

$$\chi^2 = 264.41, \text{CMIN/df} = 1.79, \text{GFI} = 0.94, \text{AGFI} = 0.90, \\ \text{CFI} = 0.97, \text{SRMR} = 0.05, \text{RMSEA} = 0.05$$

ภาพที่ 3 ค่าสถิติของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

5.2.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน								
	ด้านการรับรู้ประโยชน์ (PU)			ด้านความพึงพอใจ (SA)			ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (RI)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ด้านความคาดหวัง (CF)	.82***	-	.82***	.26***	.63	.89	-	.79	.79
ด้านการรับรู้ประโยชน์ (PU)	-	-	-	.77***	-	.77***	.79***	.12	.91
ด้านความพึงพอใจ (SA)	-	-	-	-	-	-	.16*	-	.16*

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน								
	ด้านการรับรู้ประโยชน์ (PU)			ด้านความพึงพอใจ (SA)			ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ(RI)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)		0.67			0.99			0.89	

หมายเหตุ *** $p \leq 0.001$, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 1 พบว่า ความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากการรับรู้ประโยชน์ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านความคาดหวัง มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.79 ส่วนด้านความพึงพอใจได้รับอิทธิพลทางตรงจากการรับรู้ประโยชน์มีขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านความคาดหวังมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.63

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านความคาดหวัง 2)ด้านการรับรู้ประโยชน์ 3)ด้านความพึงพอใจ และ 4)ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Hozhabri, A., et al. (2014) และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 264.41 ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.79, ค่าองศาอิสระ (df)เท่ากับ138, ค่า GFI เท่ากับ 0.94, ค่า AGFI เท่ากับ 0.90, ค่า SRMRเท่ากับ 0.05, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ กริช แรงสูงเนิน (2554) ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08

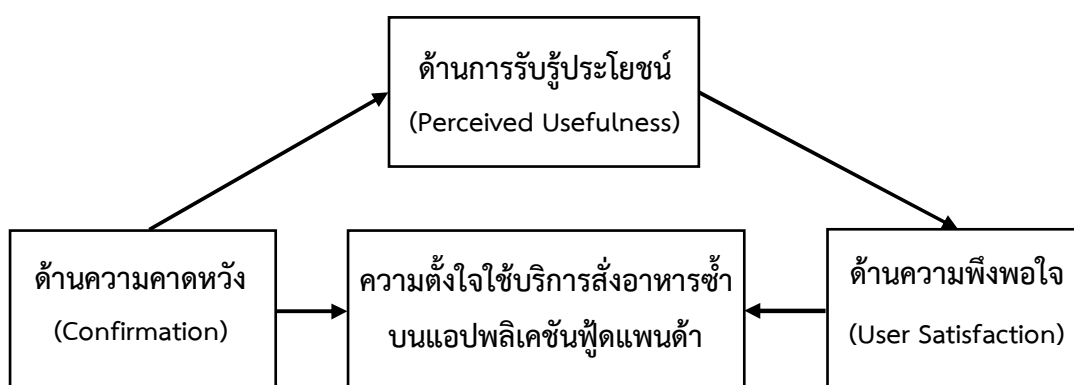
6.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยด้านความตั้งใจบริการข้ามบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคคิดว่าแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้ามีประโยชน์ในการซื้ออาหารได้สะดวกสบาย มากขึ้น อีกทั้งยังมีอาหารให้เลือกซื้อหลากหลายประเภท นอกจากนี้ผู้บริโภคยังคิดว่าแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้ามีประโยชน์ในการซื้ออาหารได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า มีประโยชน์ในการซื้ออาหารที่มีราคาถูกกว่าแอปพลิเคชันอื่นและรู้สึกปลอดภัยในการชำระเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลย์ ปานคำ และณัฐพา ทิวกกรโกล

(2564) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำตัวเครื่องบินผ่านเว็บไซต์สายการบินนกแอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ด้านความรู้ประโยชน์มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อซ้ำตัวเครื่องบินผ่านเว็บไซต์สายการบินนกแอร์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวิทย์ ชูพันธ์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการทรานเนอร์ออนไลน์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำมากที่สุด

6.2.2 ปัจจัยด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำรับอิทธิพลทางตรงรองลงมาจากปัจจัยด้านความพึงพอใจ เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกพอใจในคุณภาพอาหารและการให้บริการอาหารบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า นอกจากนี้ ยังรู้สึกพอใจในขั้นตอนการสั่งอาหารและรู้สึกพอใจในการชำระเงินเมื่อซื้ออาหารบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้า เช่น เงินสด บัตรเครดิตหรือเดบิต รวมถึงผู้บริโภครู้สึกพอใจในโปรโมชั่นต่างๆ เมื่อซื้ออาหารบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าเช่น ส่วนลด 25 บาท เมื่อสั่งซื้อขั้นต่ำ 100 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี ยอมพันธ์ และรุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจเลือกใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำรับอิทธิพลจากด้านความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ (2563) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการซ้ำในโรงพยาบาลเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และโรงพยาบาลที่ก่อตั้งจากมูลนิธิองค์กรการกุศลในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำรับอิทธิพลทางตรงจากด้านความพึงพอใจ

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารซ้ำบนแอปพลิเคชันฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากภาพที่ 4 ปัจจัยเชิงสาเหตุมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชัน ผู้ดูแลด้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชัน ผู้ดูแลด้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความคาดหวัง (2) ด้านการรับรู้ประโยชน์ (3) ด้านความพึงพอใจ (4) ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชัน ผู้ดูแลด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านรับรู้ประโยชน์ และปัจจัยด้านความพึงพอใจ ตามลำดับ นอกจากนี้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจใช้บริการสั่งอาหารข้ามแอปพลิเคชัน ผู้ดูแลด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านความคาดหวัง และปัจจัยด้านรับรู้ประโยชน์ ตามลำดับ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาแอปพลิเคชันสั่งอาหาร หรือบริการสั่งอาหารเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้ประกอบธุรกิจแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ควรให้ความสำคัญด้านการรับรู้ประโยชน์ โดยส่งเสริมให้มีรายการอาหารที่หลากหลาย และการจัดส่งที่รวดเร็ว เพื่อให้ผู้ใช้บริการรับรู้ประโยชน์ของแอปพลิเคชันสั่งอาหารมากที่สุด

8.2.2 ผู้ประกอบธุรกิจแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ควรให้ความสำคัญด้านความพึงพอใจ โดยส่งเสริมให้มีโปรโมชั่นต่างๆ เช่น ส่วนลด บริการส่งฟรี เพื่อให้ผู้ใช้บริการพึงพอใจในการสั่งอาหารในครั้งต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ด้านคุณภาพสินค้า ด้านความไว้วางใจ และด้านภาพลักษณ์ เป็นต้น

8.3.2 ควรศึกษาประชากรในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม นอกพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นพื้นที่ในขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

กรวิทย์ ชูพันธ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการเทรนเนอร์ออนไลน์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก. วารสารระบบสารสนเทศทางธุรกิจ. 4(2). 40-54.

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณรงค์ยศ มหิทธิวิชา. (2562). สถิติและพฤติกรรมการใช้ social media ทั่วโลก Q1 ปี 2020. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://www.twfdigital.com/blog/2019/08/global-social-media-usage-stats-q3-2019/>
- บุญมี ยอมพันธ์ และรุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ. (2562). บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจเลือกใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 5(2). 184-196.
- รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ. (2563). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการซ้ำในโรงพยาบาลเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และโรงพยาบาลที่ก่อตั้งจากมูลนิธิองค์กรการกุศลในกรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการ และสังคมศาสตร์. 1(1). 1-15.
- วุฒิเมศ ธีตรอิสราวิชญ์. (2564). เบื้องหลังของ foodpanda แพลตฟอร์มเดลิเวอรี่อาหารที่มอบประสบการณ์ให้ลูกค้าแบบเรียลไทม์ ผ่านการให้ความสำคัญกับ Data. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://readthecloud.co/foodpanda/>
- ศิริลักษณ์ หาพันธ์นา. (2563). ก้าวต่อไปของ Foodpanda ขอเป็น “ฟู้ดเดลิเวอรี่ ภูธร” มุ่งเข้าหา “ร้านอาหารเล็ก” ในชุมชน. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://positioningmag.com/1305563>
- สำนักงานพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์. (2564). ETDA เผยโควิด-19 เป็นเหตุสังเกตได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุด ปีแรก ขณะ Gen Y แซมปี 6 สมัย. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). แนวโน้มคนไทยใช้สมาร์ทโฟนมากขึ้น. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/ActivityNSO/A24-05-60.aspx>
- สุมาลย์ ปานคำ และณัฐยา ทิวารโกมล. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำตัวเครื่องบินผ่านเว็บไซต์สายการบินนกแอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 4(2). 41-53.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis*. 7th ed. New York : Pearson.
- Hoelter, J. W. (1983). The Analysis of Covariance Structures: Goodness-of-Fit Indices. *Sociological Methods and Research*. 11(3). 325–344.

- Hozhabri, A., et al. (2014). **Online Re-Purchase Intention: Testing Expectation Confirmation Model ECM on Online Shopping Context in Iran.** 8th International Conference on e-Commerce with focus on E-Trust. 24-25 April 2014, Mashhad, Iran.
- Kline, R.B. (2011). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling.** 3rd ed. New York, NY : The Guildford Press.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ความอนุเคราะห์จากทางวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาดิจิทัลและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต และคณาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจน เจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอดขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย เล็กเจริญ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัยค้นคว้าอิสระ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการทุกท่าน ที่กรุณาตรวจรูปแบบ ให้คำแนะนำ แก้ไขรูปแบบ ขอขอบคุณ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูล และการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย ขอขอบคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ครอบครัว และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นเตือน และเป็นกำลังใจตลอดมาคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูทดแทนแด่บุพการีบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การพัฒนาแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย*

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL DESIGN WITH ONLINE LEARNING APPLICATIONS
BY GAMIFICATION LEARNING APPROACH TO PROMOTE THE ABILITY TO THINK AND
SOLVE PROBLEMS SYSTEMATICALLY OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

ณัฐพล แก้วอุดร¹, ฟิสิกส์ ฌอน บัวนก²

Nattapon Kaewudon¹, Fisik Sean Buakanok²

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

Lampang Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : nattapon10515@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แอปพลิเคชันในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามหลักการเกมมิฟิเคชัน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลแม่มาะ (ชุมชน 1) อำเภอแม่มาะ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 35 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง แบบกลุ่มเล็ก และแบบภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แอปพลิเคชัน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) การประเมินความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแอปพลิเคชันความเหมาะสมสอดคล้องในองค์ประกอบต่างๆ ของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งแบบกลุ่มเล็ก แบบภาคสนาม เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดทุกครั้ง 2. ผลการประเมินความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จากการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ(ชุมชน 1) จำนวน 35 คน พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 อยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

คำสำคัญ : 1. แอปพลิเคชัน 2. การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 3. หลักการเกมมิฟิเคชัน 4. การคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

ABSTRACT

Development of instructional design with online learning applications by gamification learning approach to promote the ability to think and solve problems systematically of elementary school students. The objectives of this study have 1) to develop an online teaching and learning by gamification learning approach to promote the ability to think and solve problems. 2) To find efficiency of application and achievement after learning with an online teaching management application by gamification learning approach to promote the ability to think and solve problems. 3) Satisfaction study of grade 6th students toward application, online teaching management by gamification. The population and sample group were students in grade 6th at Anuban Mae Moh School (Community 1), Mae Moh District, Lampang Province, Lampang Primary Education Service Area Office 1, with 35 students. Using one-to-one, small-group, and field-based experimental patterns. The tools were 1) application. 2) Learning achievement test. 3) Lesson plans for grade 6 students. 4) Systematic assessment of problem-solving ability. 5) Satisfaction Survey. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation.

The results showed that; 1. The quality result of the application, the suitability of the various elements of the online teaching management application by gamification learning approach to promote the ability to think and solve problems, it was found that the quality was appropriate and consistent at a high level. has an average of 4.47 in the same way the creation and efficiency of application was performed with one-to-one, small-group, field-efficiency equal to the required benchmarks every time. 2. The systematic assessment result of problem solving skills from the experimental used with students in grade 6 at Anuban Mae Moh School with 35 students. It was found that the average score for all items with an average of 3.43 at a high level and the standard deviation is 0.26. 3. The satisfaction result of grade 6th students with learning activities with online teaching management application by gamification learning approach to promote the ability to think and solve problems. It was found that the highest level. Has an average of 4.93.

Keywords : 1. Application 2. Online Teaching Learning 3. Gamification 4. Think and Solve Problems Systematically

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับชีวิตให้ทันต่อการปรับเปลี่ยนทางสังคม ในเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การรับส่งข้อมูลและวิทยาการต่างๆ การแก้ปัญหาจะสามารถเผชิญกับ ภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง การคิดแก้ปัญหาจึงเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในภาวะปัจจุบัน ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิต ในโลกศตวรรษนี้มีสิ่งสำคัญที่แตกต่างไปจากเดิมคือ จะให้ความสำคัญกับนักเรียน โดยเน้นที่ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ดังบทบาทการศึกษาที่มีเป้าหมายเน้นไปที่การฝึกฝนและสติปัญญาของตน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีความรู้ อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ ดังนั้น การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ (สิริวรรณ สุวรรณอาภา, 2523) ได้กล่าวถึงลักษณะการคิดแก้ปัญหาของ Dewey ว่าชีวิตคนเราเผชิญอยู่กับสิ่งที่เป็นปัญหาตลอดเวลาทั้งปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ร่างกาย

และจิตใจ ดังนั้น วิธีสอนที่ดีที่สุดจะต้องรู้จักฝึกคนให้รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ นอกจากนี้มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฉลาดเหมือนสัตว์ทั้งหมด มนุษย์มีสมองรู้จักคิดจึงสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าการเรียนการสอนจึงน่าจะหาทางส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา

ปัจจุบันการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการทำงาน การศึกษา และการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สารเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เป็นสาระที่พัฒนาขึ้น เพื่อเปลี่ยนองค์ความรู้และเป้าหมายเดิม โดยให้นักเรียนฝึกคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การพัฒนาความสามารถในการ ฝึกคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเรียนการสอนในหลักสูตรใหม่ วิทยาการคำนวณที่ควรจะสนับสนุนและปลูกฝังให้เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน การนำเกมการศึกษามาใช้ในการสอนนับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้สอนให้มีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกมการศึกษาแบบพัฒนาความสามารถในการ ฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ พบว่า ยังไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและขั้นตอนเพื่อทักษะการเรียนรู้ในการฝึกคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

เกมมิฟิเคชัน(Gamification) เป็นแนวคิดหนึ่งที่น่าเทคนิครูปแบบของการเล่นเกม โดยไม่ใช่ตัวเกมมาเป็นสิ่งที่ช่วยในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน แนวคิดนี้ไม่ได้เป็นแบบเกม เพื่อการศึกษาแบบทั่วไปแต่เป็นการเอามาใช้ในงานกิจกรรมอื่นๆ เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยออกแบบกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสุข สนุกสนาน กระตุ้นความสนใจเรียน และสร้างความผูกพันในการเรียนมากยิ่งขึ้น (ชนันท์ พูนเดช, 2559) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำท่าย โดยใช้เกมมิฟิเคชันจะช่วยกระตุ้นจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนการรู้ ความทำท่ายนั้นจะทำให้เกิดการแข่งขันและเอาชนะ แต่การสร้างการคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์เราจะต้องใช้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดเวลาทักษะการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ประสบความสำเร็จได้รับการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย เป็นเพียงการรับรู้และรับรู้การใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญา แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติวิธีคิดค่านิยมความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้อีกด้วย (สุวิทย์ มูลคำ, 2547) ดังนั้น วิธีการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาความคิด แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น และจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดังนั้น การจัดการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ (Gamification for Learning) เป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมในการปรับเปลี่ยนทางสังคม สามารถเผชิญกับภาวะทางสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง การการคิดแก้ไขปัญหาจึงเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อภาวะปัจจุบัน การส่งเสริมในด้านการเรียนรู้และทำความเข้าใจด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างรอบครอบ มีเหตุผล มีความรู้ รู้เท่าการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาให้ผู้เรียน คิดอย่างเป็นระบบ ถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะทักษะต่างๆ สามารถจัดเตรียมการสอนด้วยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นจึงมุ่งหมายที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามหลักเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ (Gamification for Learning) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียน เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.2 เพื่อหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แอปพลิเคชันในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตามหลักการเกมมิฟิเคชัน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผ่านการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3.2 การพัฒนาแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จะเป็นต้นแบบของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และนำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้

3.3 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการพัฒนาแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ (ชุมชน 1) อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน จำนวนนักเรียน 175 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ(ชุมชน 1) อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้ วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) นักเรียนเก่ง ปานกลางอ่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1)แอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ (Gamification for Learning) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและนำไปปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มประชากรผู้วิจัยได้พัฒนาแอปพลิเคชันตามรูปแบบ ADDIE MODEL 2)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสร้างตารางการวิเคราะห์ข้อสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจากนั้นสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนด จึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องวัด และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยสร้างข้อสอบจำนวน 22 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ จึงสร้างข้อสอบคู่ขนานที่มีคุณภาพของข้อสอบใกล้เคียงกันเพื่อให้เป็นแบบทดสอบหลังเรียน 3)แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ โดยศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(วิทยาการคำนวณ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบเทคนิคและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา

และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมรวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ และนำไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลได้ค่า IOC จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของสื่อ การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และเวลาที่ใช้ นำไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนของการวัดผลและประเมินผลให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปสอนจริงกับกลุ่มประชากร 4)แบบประเมินความสามารถในการคิด และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ พิจารณาจากการให้นักเรียนศึกษาการใช้แอปพลิเคชัน และทำใบงานแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ รวม 3 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีตรวจให้คะแนนใบงานตามเกณฑ์การประเมินความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบโดยผ่านการตรวจสอบและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) เท่ากับ 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและนำไปปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มประชากร 4)แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพและดัชนีความสอดคล้อง(IOC)

5. ผลการวิจัย

5.1 การตรวจสอบคุณภาพของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์ตามหลักการ เกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยภาพรวม มีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตาม หลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา อย่างเป็นระบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	n=3		
		$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1.	ด้านเนื้อหา			
	1. เนื้อหามีความสอดคล้องครบทุกวัตถุประสงค์	4.00	1.00	มาก
	2. ความถูกต้องของเนื้อหาการเรียนรู้	4.33	0.58	มาก
	3. ความเหมาะสมในการลำดับเนื้อหา	4.67	0.58	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	n=3		
		$\bar{X}$	S.D	แปลความ
	4. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.33	0.58	มาก
	5. เนื้อหาที่มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน	4.67	0.58	มากที่สุด
	6. เนื้อหาที่มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
	7. ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4.33	0.58	มาก
2.	ด้านเทคนิค สื่อ			
	1. ความเหมาะสมภาพกราฟฟิกที่ใช้ประกอบบทเรียน	5.00	0.58	มากที่สุด
	2. ความเหมาะสมเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.67	0.00	มากที่สุด
	3. ความเหมาะสมขนาดของตัวอักษรโดยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	ด้านการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา			
	1. แอปพลิเคชันใช้งานง่ายและสะดวก	4.33	0.58	มาก
	2. มีความยืดหยุ่นสามารถเลือกหน่วยการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ	4.00	1.00	มาก
	3. ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนและมีสีที่สวยงาม	4.33	0.58	มาก
	4. ภาพประกอบสวยงามและเข้าใจง่ายเหมาะสม	4.33	0.58	มาก
	5. แบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	4.00	1.00	มาก
	6. แบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.00	1.00	มาก
	7. ความถูกต้องชัดเจนของคำถามและคำตอบ	4.33	0.58	มาก
	8. คำชี้แจงมีความชัดเจน	3.67	0.58	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกรายการ	4.47	0.22	มาก

5.2 การสร้างและประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันโดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้แอปพลิเคชันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ(ชุมชน 1) ปีการศึกษา 2563 โดยทำการทดลอง 3 ครั้ง ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งแบบกลุ่มเล็กแบบภาคสนาม เท่ากับ 81.11/80.00 80.00/80.56 และ 81.74/81.52 ตามลำดับซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดทุกครั้ง

ตารางที่ 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 3 คน (แบบหนึ่งต่อหนึ่ง)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่า ประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1/E_2
3	30	73	81.11	20	48	80.00	81.11/80.00

ตารางที่ 3 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 9 คน (แบบกลุ่มเล็ก)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่า ประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1/E_2
9	30	216	80.00	20	145	80.56	80.00/80.56

ตารางที่ 4 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 23 คน (แบบภาคสนาม)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่า ประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1/E_2
23	30	564	81.74	20	375	81.52	81.74/81.52

5.3 การประเมินทักษะความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ (ชุมชน 1) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43

5.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

6. อภิปรายผลการวิจัย

ในการพัฒนาออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 การตรวจสอบคุณภาพของออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จำนวน 3 เรื่อง มีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 นั้นเป็นเพราะว่าในขั้นตอนการสร้างออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้มีการปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราวรรณ นนทวาสี (2557) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาออปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอย : กรณีศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าชุมเงินวิทยาคาร จังหวัด ลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1)องค์ประกอบสำคัญในการสร้างออปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการ แอนดรอย คือ องค์ประกอบที่ 1 การใช้งานออปพลิเคชัน องค์ประกอบที่ 2 การออกแบบการแสดงผลออปพลิเคชัน และองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ 2)ผลการประเมินความเหมาะสมของออปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$) และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.58$) ออปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บน ระบบปฏิบัติการแอนดรอยที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.47/85.52 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 3)ความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อออปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$)

6.2 การหาประสิทธิภาพของออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้นำออปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพแบบ

หนึ่งต่อหนึ่งแบบกลุ่มเล็กและแบบภาคสนามแบบหนึ่งต่อหนึ่ง(นักเรียนทั้ง 3 คน) ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.11 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 80.00 ซึ่งแอปพลิเคชัน มีประสิทธิภาพ 81.11/80.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แบบกลุ่มเล็ก(นักเรียนทั้ง 9 คน)ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 80.00 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 80.56 ซึ่งบทเรียนแอปพลิเคชันมีประสิทธิภาพ 80.00/80.56 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แบบภาคสนาม (นักเรียนทั้ง 23 คน) ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.74 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.52 ซึ่งบทเรียนมัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพ 81.74/81.52 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ เสือแพร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ในการเรียนวิชาการประมวลผลภาพดิจิทัล สำหรับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบในการสร้าง แอปพลิเคชันเพื่อ การเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยการออกแบบ สื่อและด้านเนื้อหาผลการประเมินความ เหมาะสมของแอปพลิเคชัน โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 1.32 ตามทฤษฎีของเมกุยกเนสส์ และความคิดเห็น ของผู้ใช้ที่มีต่อแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์นี้อยู่ในระดับดี($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.6$)

6.3 ความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยใช้หลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร พงษ์โกคา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่า 1)ผลการเรียนรู้ เรื่องมนุษย์กับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยหลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องมนุษย์กับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2)พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิดมีพัฒนาการของความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สูงขึ้นตามลำดับ

3)ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 สาเหตุที่ทำให้นักเรียนพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนกับการจัดการเรียนการสอนและยังใช้แผนจัดการเรียนรู้ด้วยหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ จึงส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนด้วยแอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณณิยา สุธรรมจรรยา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1)แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 78.93/79.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2)คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3)ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ต วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปประกอบการสอนโดยใช้หลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ก่อนนำผลการวิจัยไปใช้พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยแอปพลิเคชัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามหลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เรื่อง เกมการแก้ปัญหา ดังนั้น ครู

สามารถนำวิธีการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมกับสาระการเรียนรู้ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

7.2.2 ครูที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ให้เกิดกับนักเรียน จึงควรศึกษารูปแบบ ขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อน ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการเกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปบูรณาการกับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้บ้าง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหา

8. เอกสารอ้างอิง

- กิตติ เสือแพร และมีชัย โลหะการ. (2557). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยในการเรียนวิชาประมวลผลภาพดิจิทัล สำหรับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 6 พฤศจิกายน 2557. 1-11.
- ชนัดต์ พูนเดช และธนิดา เลิศพรกุลรัตน์. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดเกมมิฟิเคชัน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 18(3). 331-339.
- ดราวรรณ นนทวสี, วิวัฒน์ มีสุวรรณ, เอกสิทธิ์ เทียมแก้ว. (2557). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ : กรณีศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าชุมเงินวิทยาคาร. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- รมณียา สุธรรมจรรยา. (2558). ผลการใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

- ศศิธร พงษ์โกคา. (2558). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตร่วมกับแผนผังความคิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิริวรรณ สุวรรณอาภา. (2523). เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **ครบเครื่องเรื่องการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดี อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิส ฌอน บัวนก ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความรู้ แนวคิด คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกในความกรุณา จึงกราบขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศุภราภรณ์ ทองสุขแก้ว รองศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐกานต์ ปันแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติยา ปลอดแก้ว และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ พรหมขันธุ์ ให้คำแนะนำและให้แนวคิดอันเป็นประโยชน์ ทำให้งานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์และสำเร็จได้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ท่านให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำ มาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง และได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนอนุบาลแม่เมาะ(ชุมชน 1) อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการทดลองใช้เครื่องมือและขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีในการศึกษาครั้งนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนงานวิจัยสำเร็จด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความเมตตา แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด เป็นกำลังใจสำคัญและขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากการวิจัยในฉบับนี้ มีความผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยก็ขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา*
POLITICAL PARTICIPATION IN THE LOCAL GOVERNMENT OF THE PEOPLE IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สิริมา วัชรสุขโพธิ์¹, จิดาภา ธีรศิริกุล²

Sirima Watcharasukpho¹, Jidapa Thirasirikul²

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2}

Faculty of Political Science, Siam University, Thailand.^{1,2}

Email : i_inlink@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์จำแนกพหุ(MCA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนใน จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมาคือ การติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ และภูมิลำเนา มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : 1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the level of political participation in the local government of the people in Nakhon Ratchasima province, 2) to examine factors political participation in the local government of the people in Nakhon Ratchasima province. The study was quantitative research. The sample used for this research of people living in Nakhon Ratchasima Province was 400 people. Data were collected by using questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, deviation, and Multiple Correspondence Analysis (MCA).

The results were found; 1. The overall level of political participation in the local government organization of the people in Nakhon Ratchasima province was at a low level. 2. Majority of the people exercised their right to vote, followed by contact with government agencies in local government organizations. Factors influencing political participation in local government organizations of people in Nakhon Ratchasima province, demographic factors such as age, income, and domicile, statistically influenced political participation in local government organizations of people in Nakhon Ratchasima province at the .05 level of significance.

Keywords : 1. Political Participation 2. Local Government 3. People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นประเด็นที่มีความสำคัญทั้งในทางวิชาการและในทางปฏิบัติ เพราะถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเป็นประชาธิปไตย(Democracy) สำหรับการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยทั่วไป ย่อมเปิดโอกาสให้มีการแสดงออกทางการเมืองหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นประชาธิปไตยทางตรง เช่น การลงประชามติ การเดินขบวนสนับสนุนหรือคัดค้าน การร่วมอภิปรายและหาข้อยุติในประเด็นสาธารณะตามลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือประชาธิปไตยทางอ้อมผ่านการทำหน้าที่ของตัวแทนทางการเมืองจากกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองเหล่านี้ต่างถือเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ตลอดเวลา (ภูริวัจน์ บุญยวุฒิปรีดา, 2563) แต่ด้วยการเลือกตั้งระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เป็นไปตามวาระ 4 ปี ภายใต้หลักการรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2557 ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกผู้แทนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดหายไป การศึกษาอธิบาย

ความคิด ค่านิยม ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และนำไปสู่มิติของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองระบอบประชาธิปไตยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญทางการเมืองรับรู้เข้าใจปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนให้อำรงคงอยู่ในวิถีทางกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (อนุรักษ์ นิยมเวช, 2554)

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทำให้เข้าใจในวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่าเป็นไปในทิศทางใด ทำให้รัฐบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นให้เหมาะสม เพราะหากประชาชนขาดปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมทำให้การปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยมีไม่สมบูรณ์และอาจนำไปสู่ความถดถอยของประชาธิปไตยระดับรัฐได้ ด้วยเหตุนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงย่อมถือเป็นแบบฝึกหัดที่สำคัญทางการเมืองในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน และแสดงเจตจำนงของประชาชนในการปกครองตนเองของชุมชน (ปิยะนันต์ จันทร์แขกหล้า, 2564)

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจจะศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการสร้างประชาธิปไตยไทยและมุ่งเน้นการศึกษาพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาให้เหมาะสมเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

3.2 ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปพัฒนา และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .785 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง นำร่างแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานที่ปรึกษา และนำไปทดสอบความเชื่อมั่น นำไปเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลและสรุปผลการวิเคราะห์ เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์จำแนกพหุ(MCA)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
1. การเข้าใช้บริการสาธารณะทั้งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือ สังกัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ	2.13	1.12	น้อย
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนนโยบายของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.96	1.04	น้อย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3.การมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.82	1.12	น้อย
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.09	1.11	น้อย
รวม	2.00	.93	น้อย
การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง			
1. การไปใช้สิทธิตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.01	1.47	ปานกลาง
2. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นสิทธิหน้าที่พลเมือง	3.79	1.39	มาก
3. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะนโยบายของผู้สมัครมีประโยชน์กับท้องถิ่นพื้นที่	3.61	1.50	มาก
4. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะผู้สมัครมีความรู้ความสามารถมีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี	3.44	1.53	มาก
รวม	3.46	1.14	มาก
การใช้สิทธิเสนอร่างกฎหมาย			
1. การไปใช้สิทธิในการเสนอกฎหมายท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.60	1.10	น้อยที่สุด
2. การไปร่วมประชุมลงประชาคม ประชาพิจารณ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.40	.84	น้อยที่สุด
3. การไปร่วมแสดงความคิดเห็นการร่างกฎหมายต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์	1.95	1.14	น้อย
4. การไปร่วมลงชื่อสำเนาบัตรเพื่อเสนอร่างกฎหมายระดับชาติ	1.43	.87	น้อยที่สุด
รวม	1.60	.80	น้อยที่สุด
การสนับสนุนหรือคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
1. การแสดงความคิดเห็นวิจารณ์สนับสนุนคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.68	1.15	น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการชุมนุม เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจแก้ไข ปัญหาตามสิทธิที่กฎหมายได้รับรองไว้	1.53	.96	น้อยที่สุด
3. การไปใช้สิทธิในการสนับสนุนนโยบายขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.58	1.00	น้อยที่สุด
4. การไปใช้สิทธิในคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.51	.92	น้อยที่สุด
รวม	1.57	.92	น้อยที่สุด
ลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง			
1. ความรู้สึกสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	1.59	1.06	น้อยที่สุด
2. การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประเด็นทางการเมือง	1.59	1.00	น้อยที่สุด
3. การไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติ การเลือกตั้งผู้แทนในระดับ ท้องถิ่นหรือระดับชาติตามที่กฎหมายกำหนดไว้	1.50	.94	น้อยที่สุด
4. การไปมีส่วนร่วมในการนัดชุมนุมเรียกร้องผลประโยชน์สาธารณะ การเดินขบวนเรียกร้องเชิงนโยบายให้ดำเนินการตามคำเรียกร้อง ของกลุ่ม	1.46	.95	น้อยที่สุด
รวม	1.53	.91	น้อยที่สุด
โดยภาพรวม	2.03	.63	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.03$, S.D.=.63) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.46$, S.D.=1.14) รองลงมาคือการติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.00$, S.D.=.93) การใช้สิทธิเสนอร่างกฎหมาย ($\bar{X} = 1.60$, S.D.=.80) การสนับสนุนหรือคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.57$, S.D.=.92) และสุดท้าย ลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 1.53$, S.D.=.91) จำแนกตามรายด้านและข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.00$, S.D.=.93) โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีการติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใช้บริการสาธารณะทั้งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสังกัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นั้นๆ ($\bar{X} = 2.13$, S.D.=1.12) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.09$, S.D.=1.11) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.96$, S.D.=1.04) และสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.82$, S.D.=1.12)

2) ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D.=1.14) โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นสิทธิหน้าที่พลเมือง ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=1.39) รองลงมาคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะนโยบายของผู้สมัครมีประโยชน์กับท้องถิ่นพื้นที่ ($\bar{X} = 3.61$, S.D.=1.508) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะผู้สมัครมีความรู้ความสามารถมีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 3.44$, S.D.=1.53) การไปใช้สิทธิตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.01$, S.D.=1.47)

3) ด้านการใช้สิทธิเสนอร่างกฎหมาย ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.60$, S.D.=.80) โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไปร่วมแสดงความคิดเห็นการร่างกฎหมายต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ ($\bar{X} = 1.95$, S.D.=1.14) รองลงมาคือ การไปใช้สิทธิในการเสนอกฎหมายท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.60$, S.D.=1.10) การไปร่วมประชุมลงประชามติ ประชาพิจารณ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.40$, S.D.=.84) และสุดท้ายคือ การไปร่วมลงชื่อสำเนาบัตรเพื่อเสนอร่างกฎหมายระดับชาติ ($\bar{X} = 1.43$, S.D.=.87)

4) ด้านการสนับสนุนหรือคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.57$, S.D.=.92) โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นวิจารณ์สนับสนุนคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.68$, S.D.=1.15) รองลงมาคือ การไปใช้สิทธิในการสนับสนุนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.58$, S.D.=1.00) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการชุมนุม เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจแก้ไขปัญหาตามสิทธิที่กฎหมายได้รับรองไว้ ($\bar{X} = 1.53$, S.D.=.96) และสุดท้ายคือ การไปใช้สิทธิในคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.51$, S.D.=.92)

5) ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.53$, S.D.=.91) โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประเด็นทางการเมือง ($\bar{X} = 1.59$, S.D.=1.00) รองลงมาคือ ความรู้สึกสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 1.59$, S.D.=1.06) การไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติ การเลือกตั้งผู้แทนในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ($\bar{X} = 1.50$, S.D.=.94) และสุดท้ายคือ การไปมีส่วนร่วมในการนัดชุมนุมเรียกร้องผลประโยชน์สาธารณะ การเดินขบวนเรียกร้องเชิงนโยบายให้ดำเนินการตามคำเรียกร้องของกลุ่ม ($\bar{X} = 1.46$, S.D.=.95)

5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=2.613$, $Sig.=.00$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวแปรอิสระ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=2.17$, $Sig.=.11$) ได้แก่ อายุ ($F=3.04$, $Sig.=.02$) รายได้ ($F=4.82$, $Sig.=.00$) ภูมิฐานะ ($F=13.24$, $Sig.=.00$) ตามลำดับ

ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ($t=2.88$, $Sig.=.09$) ระดับการศึกษา ($F=1.85$, $Sig.=.08$) อาชีพ ($F=.70$, $Sig.=.62$) การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ($F=1.77$, $Sig.=.15$) ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาสรุปปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา คือ อายุ รายได้ และภูมิฐานะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 35.6 (Multiple $R=.35$)

5.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5.3.2 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=2.61$, $Sig.=.00$) ได้แก่ อายุ รายได้ และภูมิฐานะ เป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ ยกเว้นเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานไว้

6. อภิปรายผลการวิจัย

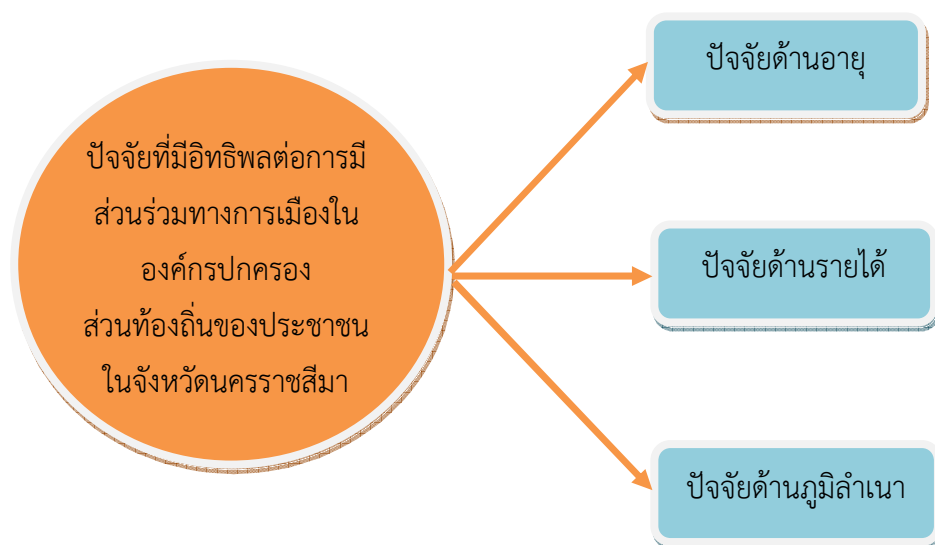
6.1 จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดย ประชาชนส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมาคือ การติดต่อกับส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน้อย เนื่องจากประชาชนสิทธิ ขั้นตอน กระบวนการประชาธิปไตยกำหนดให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งได้โดยตรง หรือประสานงานติดต่อกับหน่วยงานตามขั้นตอน เช่นการเสียภาษีท้องถิ่น การร้องเรียน เป็นไปตามวิธีปฏิบัติของการปกครองตนเองแบบกระจายอำนาจที่กำหนดให้มีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิชาการของ สิงห์คำ มณีนันสุข (2561) ได้ศึกษาประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ได้รับทราบถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิและภาระหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามช่องทางและกระบวนการต่างๆ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ ซึ่งหากประชาชนมีความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง พร้อมทั้งตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็จะส่งผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทยให้ก้าวหน้าและยั่งยืน บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษา ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6.2 จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ และภูมิลำเนา มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=2.61$, Sig.=.00) บ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยของประสบการณ์ระดับบุคคลที่รับรู้การเมืองต่างกัน ลักษณะของการประกอบอาชีพ รายได้ของบุคคล ภูมิลำเนาในเขตเทศบาลที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างปฏิเสธไม่ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มาสสิริ พงษ์ศิริ (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกันและรายได้ที่ได้รับทั้งหมดต่อเดือนที่มีความแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ซึ่งหมายความว่า ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีซึ่งสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกับสมมติฐานที่วางไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา พบประเด็นทางการเมืองที่สำคัญในปัจจุบัน คือ

ภาพที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

จากภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาอยู่ภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยอายุ รายได้ และภูมิฐานะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา บ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยบุคคลในด้านของประสบการณ์ระดับบุคคลที่รับรู้การเมืองต่างกัน ลักษณะของการประกอบอาชีพ รายได้ของบุคคล ภูมิฐานะในเขตเทศบาลที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างปฏิเสธไม่ได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

8.1.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำที่ดีอันจะนำไปสู่การไปใช้สิทธิตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนเพิ่มมากขึ้น

8.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการร่างกฎหมายควรลงพื้นที่กับประชาชนอย่างใกล้ชิดให้ง่าย สะดวกต่อการร่วมลงชื่อสำหรับเสนอร่างกฎหมายระดับชาติ และคัดค้านกฎหมายหรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรส่งเสริมความเข้าใจการไปมีส่วนร่วมในการนัดชุมนุมเรียกร้องผลประโยชน์สาธารณะ การเดินขบวนเรียกร้องเชิงนโยบายให้ดำเนินการตามคำเรียกร้องของกลุ่มเพราะเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

8.2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคลให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการเช่นการพูดคุยกับกลุ่มผู้สูงอายุ การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับกลุ่มเยาวชนในการแสดงความคิดเห็นประเด็นทางการเมือง เป็นต้นเพื่อสร้างความคิดความเข้าใจทางการเมืองให้ทัศนคติอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเท่านั้น ผู้ที่สนใจศึกษาประเด็นดังกล่าวควรศึกษาเชิงคุณภาพแบบผสมผสานวิธี และควรศึกษาพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนแตกต่างนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนระดับท้องถิ่นและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- ปิยะนันต์ จันทรแหกกล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กับพัฒนาการลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย. **ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 การเมืองกับการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร. 15 มกราคม 2564.
- ภูริวัจน์ ภูณวุฒิปรีดา. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: แนวคิด หลักการและการส่งเสริม. **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ**. 5(2). 65-78.
- มาสสิริ พงษ์ศิริ. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. 12(3). 56-69.
- สิงห์คำ มณีจันสุข. (2561). ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 1(2). 109-119.

อนุรักษ์ นิยมเวช. (2554). **บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน.**
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรัก ความเมตตา จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ และคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ทุกท่านตลอดจนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นผลงานวิชาการเรื่องหนึ่งที่มีคุณค่า ประโยชน์ทางวิชาการหรือนำไปสู่ประโยชน์ต่อสาธารณะในสังคมได้ในอนาคตต่อไป

การบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ
การอ่าน การเขียน ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*

MANAGEMENT OF CIRC TEACHING AND LEARNING MODEL TO ENHANCE READING
AND WRITING SKILLS DURING THE COVID-19 SITUATION AT BAN NONG PERK
SCHOOL, BURIRAM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

ปิติพัฒน์ ธนโชติกิตพัฒน์¹

Pitipat Thanachotkitipat¹

โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1¹

Ban Nong Perk School, Buriram Primary Education Service Area Office 1, Thailand.¹

Email : Piti2555@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน ด้านการฝึกโดยอิสระ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ 3. แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบ

การจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันในเรียนการสอน CIRC โดยที่มีสมาชิกมีความสามารถแตกต่างกันที่มีการตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจน ด้านการจัดกลุ่มอ่านจำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน CIRC กลุ่มอ่านจัดกลุ่มอ่านอย่างชัดเจน ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐาน จำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจในความหมายของคำในการเรียนและการสอน CIRC ให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจในความหมายของกลุ่มคำ รู้จักอ่านเป็นกลุ่มคำอธิบายการเข้าใจในประโยคอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : 1. การบริหารจัดการ 2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3. สถานการณ์ Covid-19

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the management level of CIRC teaching and learning model to enhance reading and writing skills during the Covid-19 situation, 2) to study the factors influencing the management of the CIRC teaching and learning model to enhance reading and writing skills during the Covid-19 situation, and 3) to study the guidelines for the management of the CIRC teaching and learning model to enhance reading and writing skills during the Covid-19 situation at Ban Nong Perk School, Buriram Primary Education Service Area Office 1. The sample consisted of 400 people. The research instruments were questionnaires and interview forms. Statistics used in research including the average standard deviation and multiple regression analysis using sequential variable selection method.

The research found that; 1. The level of management of the CIRC teaching and learning management model for enhancing reading and writing skills during the Covid-19 situation, Ban Nong Perk School, Buriram Primary Education Service Area Office 1, overall dependent variables in all aspects were at moderate level. The factors influencing the management of the CIRC teaching and learning management model to enhance reading and writing skills during the Covid-19 situation at Ban Nong Perk School of Buriram Primary Education Service Area Office1 and the results found that evaluation by peer group, independent training field, the predictor Coefficients in raw scores were .425 and .278 respectively. guidelines for the management of the CIRC teaching and

learning model to enhance reading and writing skills during the Covid-19 situation at Ban Nong Perk School, Buriram Primary Education Service Area Office 1. In terms of teaming together to learn: It is necessary to have a plan for teaming together to learn together in CIRC teaching whit members having different abilities with clear goals. Reading grouping: It is necessary to plan for teaching and learning CIRC. Reading groups clearly organize reading groups. Basic Activities: It is necessary to create an understanding of the meaning of word in CIRC learning and teaching for students and create an understanding of the meaning of a group of words.

Keywords : 1. Management 2. Learning Management Model 3. Covid-19 Situation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สถานศึกษาจึงมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเรียนการสอนทุกระดับ การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในฐานะที่เป็นทั้งกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพที่มีความเหมาะสมและมีคุณสมบัติที่มีความสอดคล้องกับบริบทความต้องการในการสร้างกลไกของประเทศ การศึกษาจึงมีความหมายการเจริญงอกงามเพราะเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพทั้งความงอกงามในทุกมิติ คือ สติปัญญา อารมณ์และสังคม แต่การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพื่อว่าเด็กแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัด ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจะเห็นได้ว่าให้หน่วยงานในสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีทั้งจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ทั้งสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักในการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อบุคคลคือช่วยพัฒนาความคิดในด้านต่างๆ และมีความสนใจในการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากที่สุดที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งเป็นกำลังหลักของประเทศชาติในอนาคต (ปราโมทย์ ชูเดช, 2550)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC นี้เป็นรูปแบบการสอนที่มีการฝึกกระบวนการทำงานกลุ่มและทักษะการทำงานร่วมกันทางสังคม สมาชิกกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน การที่สมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่ง

กันและกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จและต้องพยายามหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และเพื่อนสมาชิก ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดโอกาสในการเรียนแบบอิสระและมีปฏิสัมพันธ์และเปลี่ยนความคิดก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกลุ่มเป็นการสร้างพลังและความสามัคคีในทางบวกและสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น สื่อประสมเป็นนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว นั้นจึงเห็นได้ว่าการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในปีที่ผ่านมา มีปัญหาและสะสมมาอย่างต่อเนื่องไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้ตั้งเป้าไว้ และไม่ได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) จากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จึงทำให้การบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 นำไปแก้ไขปัญหที่ตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อนำไปพัฒนาให้มีการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ดีขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

3.3 ได้ทราบแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ การบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแนวทางในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นี้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 400 คน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2560) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน

การเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 และผู้นาชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูล แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการโดยผู้วิจัยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้ว ดำเนินการสัมภาษณ์แบบ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้ วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ และการ ตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางระดับการบริหารจัดการ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ การอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$, $S.D.=.37$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$, $S.D.=.37$) ด้านการจัดกลุ่มอ่านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.07$, $S.D.=.17$) และด้านการ จัดทีมร่วมกันเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.01$, $S.D.=.69$) ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้าง ทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 (โดยรวมทุกด้าน) พบว่า ด้านการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน (X_4) ด้านการฝึก โดยอิสระ (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ

5.3 แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ การอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปฐมัย เขต 1 พบว่า 1)ด้านการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้อำเภอต้องมีการวางแผนในการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้อำเภอในการเรียนการสอน CIRCโดยที่มีสมาชิกมีความสามารถแตกต่างกันที่มีการตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยให้แต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันมีการแบ่งปันทรัพยากรกันสร้างการให้กำลังใจซึ่งกันและกันจัดคนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าและให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบทั้งมีประเมิณความสำเร็จของบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่มในการเรียนการสอน CIRC 2)ด้านการจัดกลุ่มอ่านจำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน CIRC กลุ่มอ่านจัดกลุ่มอ่านอย่างชัดเจน โดยมีการตั้งเป้าหมายในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักในการเรียนการสอน CIRC เป็นการกระตุ้นผู้เรียนและสอน CIRC ให้ตื่นตัวส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน CIRC ในการอ่านอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอน CIRC ทำให้ผู้เรียนนำไปประชาสัมพันธ์บอกต่อได้และผู้เรียนมีศักยภาพสามารถเข้าร่วมการแข่งขันและ 3)ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐาน จำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจในความหมายของคำในการเรียนและการสอน CIRC ให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจในความหมายของกลุ่มคำ รู้จักอ่านเป็นกลุ่มคำอธิบายการเข้าใจในประโยคอย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจในอนุเฉท กล่าวคือ เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านทั้งหมด แนวความรู้พื้นฐานด้านภาษากล่าวคือความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร สร้างความรู้พื้นฐานด้านเนื้อหา กล่าวคือ ความรู้รอบตัวทั่วไป อธิบายความรู้เรื่องโครงสร้างบทอ่านกล่าวคือความรู้งานเขียนประเภทต่างๆในการสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพื้นฐานให้นักเรียนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานถ่ายทอดให้เพื่อนๆ ได้นำผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานถ่ายทอดต่อครูผู้สอนได้ในการเรียนและการสอน CIRC

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปฐมัย เขต 1 ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดกลุ่มอ่านอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนิดดา อรุณในเมือง (2553) ได้วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบเรียนร่วม (CIRC) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติและนักเรียนที่ได้รับวิธีสอนแบบใช้สมองเป็นฐาน (BBL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน(X_4) ด้านการฝึกโดยอิสระ(X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ ไกยเดช (2558) ได้ทำวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการทำงานเป็นทีม เรื่อง Love Our Environment ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC กับแบบ SQ4R ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC และแบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.08/ 78.05 และ 84.89/81.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดตามลำดับ

6.3 แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 1)ด้านการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันในเรียนการสอน CIRC โดยที่สมาชิกมีความสามารถแตกต่างกันที่มีการตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยให้แต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันมีการแบ่งปันทรัพยากรกันสร้างการให้กำลังใจซึ่งกันและกันจัดคนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าและให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบทั้งมีประเมินความสำเร็จของบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่มในการเรียนการสอน CIRC ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญภา อินธิแสง (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษทักษะการคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก มีค่ามากกว่าร้อยละ 50 ($E.I = .51$) 2) ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2)ด้านการจัดกลุ่มอ่านจำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน CIRC กลุ่มอ่านจัดกลุ่มอ่านอย่างชัดเจน โดยมีการตั้งเป้าหมายในการเรียนการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักในการเรียนการสอน CIRC เป็นการกระตุ้นผู้เรียนและสอน CIRC ให้ตื่นตัวส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน CIRC ในการอ่านอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอน CIRC ทำให้ผู้เรียนนำไปประชาสัมพันธ์บอกต่อได้และผู้เรียนมีศักยภาพสามารถเข้าร่วมการแข่งขันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ โคตรชมภู (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1)การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.20/85.00 ซึ่งสูงเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 3)ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐาน

จำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจในความหมายของคำในการเรียนและการสอน CIRC ให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจในความหมายของกลุ่มคำ รู้จักอ่านเป็นกลุ่มคำอธิบายการเข้าใจในประโยคอย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจในอนุเจท กล่าวคือ เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านทั้งหมด แนะนำความรู้พื้นฐานด้านภาษา กล่าวคือความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร สร้างความรู้พื้นฐานด้านเนื้อหา กล่าวคือ ความรู้รอบตัวทั่วไป อธิบายความรู้เรื่องโครงสร้างบทอ่านกล่าวคือความรู้งานเขียนประเภทต่างๆ ในการสร้างความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมพื้นฐานให้นักเรียนสามารถนำผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานถ่ายทอดให้เพื่อนๆ ได้นำ ผลการจัดกิจกรรมพื้นฐานถ่ายทอดต่อครูผู้สอนได้ในการเรียนและการสอน CIRC ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธิดา ทิพย์สุข (2552) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ภาษาอังกฤษเพื่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC โดยการ เปรียบเทียบผลการเรียนรู้การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ การอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โรงเรียนบ้านหนองเพ็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยให้ครอบครัวหรือให้หน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดกับนักเรียนเข้ามา มีบทบาท ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.2 ผู้บริหารหรือบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียน การสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 มีการกำหนด ยุทธศาสตร์และแผนในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะ การอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 อย่างชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ด้านการจัดกลุ่มอ่านควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 มีการกำยยุทธศาสตร์และแผนในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้าง ทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม

7.2.2 ด้านการจัดทีมร่วมกันเรียนรู้ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรได้ร่วมในการ บริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วง สถานการณ์ Covid-19 กำยยุทธศาสตร์และแผนในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

7.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพื้นฐานควรศึกษาความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 กำยยุทธศาสตร์และแผนในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 โดยร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนากิจกรรมพื้นฐานอย่างจริงจัง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 กำยยุทธศาสตร์และแผนในการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19เชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง และครอบคลุมทั้งปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน CIRC เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านการเขียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งอย่างและต่อเนื่อง

8. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- ธิดา ทิพย์สุข. (2552). การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสาขาศึกษาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประนัตตา อรุณในเมือง. (2553). การเปรียบเทียบความสามารถในการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนโดยใช้สมองเป็นฐานกับรูปแบบการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ(เทคนิค CIRC) และการสอนตามวิธีปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราโมทย์ ชูเดช. (2550). อ่านสำคัญอย่างไร มีวิธีใดสร้างความสนใจในการอ่าน. วารสารศิลปศาสตรปริทัศน์. 2(3) 59-65.

- พิชญาภา อินธิแสง. (2558). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับ ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 12(58). 55-66.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุพรรณิ ไกยเดช. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านเพื่อความเข้าใจและ การทำงานเป็นทีม เรื่อง Love Our Environment ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่าง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC กับแบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณ โคตรชมภู. (2556). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publication.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้ อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการลงพื้นที่วิจัยของประชาชนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 และได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความ ถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งขอ กราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่ เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

การใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง
พฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*

THE EFFECT OF TEACHING METHOD BASED ON AFFECTIVE DOMAIN OF
HEALTH EDUCATION LEARNING ON HEALTH BEHAVIOR IN GRADE 9

ดลฤดี โนนสุรัตน์¹, ธชา รุญเจริญ²

Donruedee Nonsurat¹, Thacha Runcharoen²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand.^{1,2}

Email : donruedino@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียน การสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น โดยใช้กลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบยักกลุ่ม ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม 11 สัปดาห์ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ แบบประเมินพฤติกรรมสุขภาพ และแบบสอบถามความพึงพอใจสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละความก้าวหน้า และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.16 2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง

พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ การสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การ
สอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 4. ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย
มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. จิตพิสัย 2. สุขศึกษา 3. พฤติกรรมสุขภาพ

ABSTRACT

This research article intended for 1) to study the learning achievement on health behavior by using a teaching model based on the concept of developing psychology of students in grade 9, 2) to compare the learning achievement on health behaviors using a learning style teaching based on the concept of developing psychology of students in grade 9 between before and after learning, 3) to compare the health behaviors of grade 9 students studying on health behaviors by using a teaching model based on the concept of developing psychology between before and after learning, 4) to study student satisfaction that study about healthy behavior by using teaching method based on affective domain of health education learning on health behavior. It is a Pre-experimental research. Using a single experimental group that have pretest and posttest. The sample group is the forty students in grade 9 at Chumpholphonphisai School by random grouping. Duration of the activity is 11 weeks. Research tools are learning management plan based on the concept of developing psychology, learning achievement test, health behavior assessment form and satisfaction questionnaire. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation progress percentage and dependent t-test.

The results of the research found that: 1. A study of academic achievement on health behaviors by using a teaching model based on the concept of developing psychology of the grade 9 students the mean was 27.80, and the standard deviation was 1.16. 2. Comparison of learning achievement on health behaviors by using a teaching and learning model based on the concept of mental development that the students

had a statistically significantly higher after learning achievement at the .05 level than before. 3. Comparison of students' health behaviors by using a teaching and learning model based on the concept of mental development the students' health behaviors after learning were significantly higher than before at the .05 level. 4. Satisfaction in teaching and learning by using teaching method based on affective domain of health education learning on health behavior had a mean equal to 4.76 at the highest level and the standard deviation of 0.44 was at the highest level.

Keywords : 1. Affective Domain 2. Health Education 3. Health Behavior

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 3) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553 มีแนวทางในการจัดการศึกษาโดยมีการยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในส่วนของกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จะต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนและต้องมีการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยกับสถานการณ์ในชีวิตจริงต้องมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็นรักการอ่าน รวมทั้งปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และสืบเนื่องถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้เห็นความสำคัญต่อสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการสาธารณสุขส่งผลให้ระบบการบริการสาธารณสุขต้องมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างเสริมลักษณะนิสัย พฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลสุขภาพตนเองเพิ่มมากขึ้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย และประกอบกับการมีทัศนคติ ค่านิยมหรือจิตพิสัยที่ดีต่อสุขภาพ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไปในทางที่ดีได้อย่างถาวร(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

วิชาสุขศึกษา เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างสมบูรณ์ เพราะวิชาสุขศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนอย่างมาก โดยรวมแล้วนั้นเนื้อหาสาระในรายวิชาสุขศึกษาจะพบว่าเป็นวิชาที่ให้ความรู้ ค่านิยม เจตคติ และทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น มีการป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ

ที่ส่งผลต่อสุขภาพได้อย่างอย่างถูกวิธี และยังมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แต่ปรากฏว่าการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ยังไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในนักเรียนกลุ่มวัยรุ่นทั่วประเทศที่กระทรวงสาธารณสุขได้รายงานผลในปี พ.ศ.2558-2560 พบว่า สถานการณ์โภชนาการในวัยรุ่น ไม่กินอาหารเช้าเกินครึ่งหนึ่ง มีการงดอาหารมื้อใดมื้อหนึ่ง ทำให้ปริมาณอาหารที่ได้รับในหนึ่งวันน้อยกว่าคำแนะนำตามธงโภชนาการ ทั้งยังกินผักและผลไม้ไม่เพียงพอต่อวัน ใช้เวลาเฉลี่ยในการออกกำลังกายน้อยกว่าที่แนะนำ และยังพบปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

จึงได้นำเอารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของแครทโวล บลูม และมาเซีย(Krathwohl, Bloom&Masia) (ทิสนา แชมมณี, 2551) ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามความต้องการได้อย่างเหมาะสม และจากผลการวิจัยของ เกษตรชัย และทิม (2557) ได้สรุปไว้ตอนหนึ่งว่านักเรียนที่ยังมีคุณลักษณะด้านจิตพิสัยในระดับที่สูงเป็นปัจจัยสำคัญก็จะมีผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงไปด้วยในขณะที่นักเรียนที่มีคุณลักษณะด้านจิตพิสัยในระดับที่ต่ำก็จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำไปด้วยเช่นกันดังนั้นการที่ผู้เรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกันกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรตระหนักถึงเนื่องจากผู้เรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียนในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงตัดสินใจใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดด้านจิตพิสัยนี้ เพื่อหวังจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาที่ผู้เรียนกำลังเผชิญปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนอยู่ในขณะนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่เรียนโดยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

4.1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา สุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น

4.2 หลังจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รายวิชา สุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ นักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้น

4.3 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพด้านอื่นๆ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง(Pre-Experimental Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จำนวนนักเรียนทั้งหมด 504 คน มีจำนวน 12 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 40 คน โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย จังหวัด หนองคาย โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบยกลุ่ม(Cluster Random Sampling) ตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิต พิสัย ตัวแปรตาม คือ 1)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ 2)พฤติกรรมสุขภาพที่เกิด ขึ้นกับนักเรียน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อรูปแบบการเรียน การสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยโดยแสดงกรอบแนวคิด ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1)แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกแผน 2)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่อง พฤติกรรม สุขภาพ มีความเที่ยงตรงจากค่าความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น มีค่า 0.91 ค่าความยาก มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และอำนาจจำแนก มีค่าอยู่ระหว่าง 0.25-1.00 3)แบบ ประเมินพฤติกรรมสุขภาพ ความเที่ยงตรงจากค่าความสอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น มีค่า 0.98 4)แบบสอบถามวัดความพึงพอใจในการเรียนความเที่ยงตรงจากค่าความ สอดคล้องระหว่างผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น มีค่า 0.98 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทำแบบประเมินพฤติกรรมสุขภาพ ก่อนเรียน ใน สัปดาห์ที่ 1 จำนวน 2 ชั่วโมง ขั้นการทดลองมีการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนา ด้านจิตพิสัย เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ จำนวน 9 แผน ในสัปดาห์ที่ 2-10 จำนวน 9 ชั่วโมง และมีการ

ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินพฤติกรรมสุขภาพ และแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียน หลังเรียน ในสัปดาห์ที่ 11 จำนวน 3 ชั่วโมง การวิเคราะห์ข้อมูล มีการใช้สถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ร้อยละความก้าวหน้าและการทดสอบค่าที (t-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ร้อยละความก้าวหน้า	t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
การบริโภคอาหาร	5.10	1.24	9.30	0.69	42.00	39.47*	.00
การออกกำลังกาย	4.75	1.03	9.30	0.65	45.50		
ความเสี่ยงทางเพศ	5.00	1.04	9.20	0.72	42.00		
ภาพรวมผลสัมฤทธิ์	14.85	1.93	27.80	1.16	43.17		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ด้านการบริโภคอาหาร ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.24 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.69 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 42.00 ด้านการออกกำลังกาย ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.03 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 45.50 ด้านความเสี่ยงทางเพศ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.04 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.72 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 42.00 และภาพรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 14.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.93 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.16 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 43.17

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

6.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ร้อยละ ความก้าวหน้า	t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	25.25	4.54	42.15	3.66	33.80	39.94*	.00
พฤติกรรมการออกกำลังกาย	29.60	4.08	46.73	2.39	34.25		
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	30.98	4.23	49.00	1.04	36.05		
ภาพรวมพฤติกรรมสุขภาพ	87.20	1.22	137.78	4.41	34.70		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหาร ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.54 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 42.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.66 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 33.80 พฤติกรรมการออกกำลังกาย ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 29.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.08 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 46.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.39 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 34.25 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 30.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.23 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 49.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.04 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 36.05 และภาพรวมพฤติกรรมสุขภาพ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 87.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.22 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 137.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.41 ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 34.70 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

6.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านตัวครู	4.72	0.46	มากที่สุด
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.79	0.41	มากที่สุด
ด้านตัวนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด	4.76	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวครู มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านตัวนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 อยู่ในระดับมากที่สุด และในภาพรวมทั้งหมดทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 อยู่ในระดับ มากที่สุด

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.85 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.93 หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 27.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.16 ซึ่งนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิธร ทองเนื้อแข็ง และจินตนา สราญฤทธิ์พิทักษ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาตามแนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัย ที่มีต่อเจตคติด้านสุขภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และการปฏิบัติเรื่องการสร้างเสริม

สุขภาพหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และการปฏิบัติ เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับ ปาริฉัตร ทองเนื้อแข็ง (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน ความรู้และการปฏิบัติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนด้านความรู้และการปฏิบัติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ชัชววรรณ จุงกลาง และจินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัย ผลการใช้กิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เรื่องเพศศึกษา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย หลังการทดลองของ นักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึกรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดขึ้นไปตามที่ต้องการได้ ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้จากการจัดประสบการณ์หรือจัดสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองต่อค่านิยม เช่น การแสดงความคิดเห็น ลองปฏิบัติตาม การสัมภาษณ์ ที่จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามแล้วเห็นถึงผลดีหรือประโยชน์ที่ตามมา หลังจากนั้นจะมีการจัดระบบค่านิยมเพื่อพร้อมนำมาใช้งานและเชื่อมโยงกับกับค่านิยมอื่นๆ และสุดท้ายจะทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างลักษณะนิสัย ซึ่งผู้สอนเองต้องมีการส่งเสริม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้รับรู้ความรู้ต่างๆ อย่างน่าสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะนำไปสู่องค์ความรู้ แล้วยังมีการจัดประสบการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบสนองหรือแสดงออกทางความคิดจากความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าของความรู้ที่ตนเองได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษตรชัยและหิม (2557) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะด้านจิตพิสัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจริงหรือและได้สรุปไว้ว่า นักเรียนที่ยังมีคุณลักษณะด้านจิตพิสัยในระดับที่สูงเป็นปัจจัยสำคัญ ก็จะมีผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนในระดับสูงไปด้วยในขณะที่นักเรียนที่มีคุณลักษณะด้านจิตพิสัยในระดับที่ต่ำก็จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำไปด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยมที่พึงประสงค์ ยังสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นอีกด้วย

7.2 จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพ จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ก่อนเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 87.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.22 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 137.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.41 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย เพื่อสร้างเสริมสุขภาพนักเรียนที่อยู่ในวัยเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการเรียนการสอน 8 ขั้นตอน กลุ่มทดลอง ทั้ง 2 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ กษมล ธนะวงศ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลโดยใช้ทฤษฎีการกำกับตนเองที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเรื่องการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเรื่องการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเรื่องการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งยังสอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ ประทีปมโนวงศ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจที่มีภาวะโภชนาการเกินผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจที่มีภาวะโภชนาการเกินกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจที่มีภาวะโภชนาการเกินกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยทั้งนี้อาจเป็นผลจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยที่มีความมุ่งเน้นที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนเกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้เป็นไปตามความต้องการ มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือ

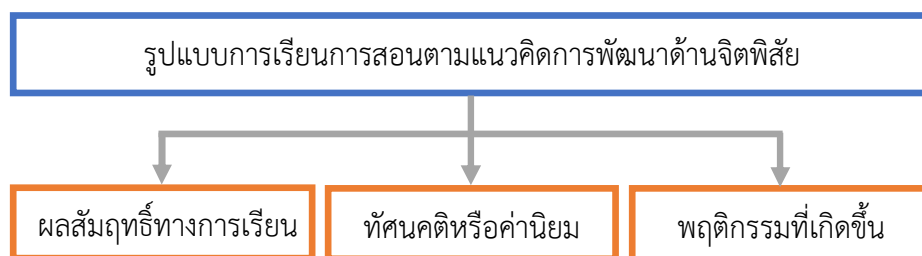
ปฏิบัติจริง ได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ความจริงด้วยตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม กระตุ้น ให้ผู้เรียนนำพฤติกรรมสุขภาพมาใช้ในการชีวิตประจำวัน และสามารถควบคุมพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพตนเองได้ และยังมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการติดตามผลการให้ข้อมูลป้อนกลับ การเสริมแรงผู้เรียนเป็นระยะๆ ในการแสดงพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องจนเป็นนิสัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Michael Littledyke (2008) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการทางการบูรณาการด้านความคิดและเจตคติ ผลการศึกษาพบว่า สามารถสร้างการเชื่อมโยงความรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และสามารถสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยมที่พึงประสงค์ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของผู้เรียนให้ดีขึ้นตามความต้องการอีกด้วย

7.3 จากผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพ จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมทั้งหมด อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัย เป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้นักเรียนได้รับการประเมินที่รอบด้านอย่างยุติธรรม เกิดการยอมรับความคิดเห็น ค่านิยมที่ดี ทักษะที่ดี แล้วนำไปปรับปรุงตัวเองได้ และเนื้อหาที่เรียนมีความน่าสนใจ ใกล้ตัวนักเรียน มีความทันสมัย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความชอบในการเรียน เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ นันทรีย์ เค้าโนนกอก และบัญชา เกียรติจรุงพันธ์ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดด้านจิตพิสัยของ BLOOM ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดด้านจิตพิสัยของ BLOOM โดยเฉลี่ยทุกด้าน นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก และสอดคล้องกับ จักรพงษ์ พร่องพรมราช (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รายการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบคู่คิดคู่สร้าง(Think Pair Share) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนสำเร็จรูป อยู่ในระดับมากที่สุด รวมทั้งสอดคล้องกับ ว่าที่ร้อยตรีธงชัย หวลถึง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัยรุ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น(5E) โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สึก ค่านิยม ทักษะคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมการเกิดพฤติกรรมและยังส่งผลต่อความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนวิชาสุขศึกษา เรื่องพฤติกรรมสุขภาพ ให้อยู่ในระดับมากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด การพัฒนาด้านจิตพิสัย สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติ ค่านิยม เป็นไปตามต้องการ สามารถพัฒนา ผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างดี

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ในรายวิชาอื่น
หรือในระดับชั้นเรียนอื่นๆ

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย เป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ปฏิบัติพฤติกรรมสุภาพที่ดี ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ครอบครองให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

9.2.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากรเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

9.2.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัย ควรมีการวางแผนการจัดเวลาในการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพราะในขั้นตอนที่ 4 และขั้นตอนที่ 5 ต้องอาศัยเวลาในการปฏิบัติ

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบให้มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เห็นผลได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ควรออกแบบการศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

9.3.2 ควรเพิ่มระยะเวลาในการเก็บข้อมูลหลังการทดลอง เพื่อศึกษาความต่อเนื่องในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน

10. เอกสารอ้างอิง

- กษมล ธนะวงศ์. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลโดยใช้
 ทัศนศึกษากำกับตนเองที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. บริษัทสยาม
 สปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้
 สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 3) และแก้ไขเพิ่มเติม
 พุทธศักราช 2553. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). รายงานประจำปี กรมอนามัย 25561. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.
- เกษตรชัย และหิมา. (2557). คุณลักษณะด้านจิตพิสัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจริงหรือ.
 วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).
 20(2). 221-243.
- จักรพงษ์ พร่องพรมราช. (2562). รายงานการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
 รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้
 แบบคู่คิดคู่สร้าง(Think Pair Share) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารสุขศึกษา
 พลศึกษา และนันทนาการ. 45(2). 33-45.
- จินตนา สราวุธพิทักษ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการพัฒนาด้าน
 จิตพิสัย เพื่อสร้างเสริมสุขภาพนักเรียนที่อยู่ในวัยเรียนและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.
 สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- แจ่มจันทร์ ประทีปโนวงศ์. (2558). ผลของโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรม
การบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดหัวใจที่มี
ภาวะโภชนาการเกิน. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวรณ์ จุงกลาง และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2562). ผลการใช้กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
เรื่องเพศศึกษา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับ
สังคมไทย. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 47(3). 175-195.
- ทิตินา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย หวลถึง. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ
วัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของ
วัยรุ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์. 7(2). 94-107.
- นันทรีย์ คำโนนกอก และบัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิด
วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดด้านจิตพิสัยของ BLOOM. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 10(3). 47-52.
- ปาริฉัตร ทองเนื้อแข็ง และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2558). ผลของการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาตาม
แนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อเจตคติด้านสุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 43(1). 48-62.
- ปาริฉัตร ทองเนื้อแข็ง. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อด้าน
สุขภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค.
- Michael, Lettledyke. (2008). Science Education for Environmental Awareness: Approaches
to Integrating Cognitive and Affective Domains. *Environmencion Education
Research*. 14(1). 1-17.

11. คำขอบคุณ

งานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดีได้ด้วยความช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาจากคณะ
อาจารย์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธชา รุญเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำปรึกษา แนะนำ
แนวทางในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตา กรุณา และขอกราบขอบพระคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักริน ด้วงคำ และ นางฉลาด ทองทิพย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อคิดเห็น และแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ขอขอบคุณครอบครัวที่อบอุ่น ที่คอยให้ความหวังใจและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถประสบผลสำเร็จคล่องตัวได้ดี

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหา วิชาสุขศึกษา
เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย*

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ABILITY TO SOLVE PROBLEMS OF
HEALTH EDUCATION SUBJECT IN ADOLESCENT RISK BEHAVIOR BY USING
PROBLEM-BASE LEARNING METHOD OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS
BANNONGSAGKOKNOY SCHOOL

วรัญญู โสชาติ¹, ธชา รุญเจริญ²

Waranyoo Sochat¹, Thacha Runcharoen²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand.^{1,2}

Email : Waranyoo.so@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้มีคะแนนเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยง วัยรุ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายในการ วิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 คน เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น 3) แบบทดสอบความสามารถใน

การแก้ปัญหา 4)แบบประเมินความพึงพอใจการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ร้อยละความก้าวหน้าและใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น มีค่าเฉลี่ย 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 คิดเป็นร้อยละ 73.26 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 70/70 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 3. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น มีค่าเฉลี่ย 2.76 คิดเป็นร้อยละ 71.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.2 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 74.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 70/70 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ มีเฉลี่ย เท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. การแก้ไขปัญหา 3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the learning achievement of adolescent risk behaviors of Mathayomsuksa 3 students with problem-based learning must have a grade point average of not less than 70% of the full score and the number of students who pass the criteria not less than 70% of the total number of students, 2) to compare learning achievement Before and after school about teenage risk behaviors of Mathayomsuksa 3 students with problem-based learning, 3) to study the problem-solving abilities of Mathayomsuksa 3 students on adolescent risk behaviors by using problem-based learning Must have a grade point average of not less than 70% of the full score and the number of students who pass the criteria not less than 70% of the total number of students, 4) to study the satisfaction of learning management on adolescent risk behavior of Mathayomsuksa 3 students towards problem-based learning. The target group for this research was 12 students in Mathayomsuksa 3 at Bannongsaengkhoenoi School, Muang District, KhonKaen Province. The tools for conducting research were 1) 6 problem-based learning management plans. 2) Educational achievement test on adolescent risk behavior it was a multiple choice test. 3) A problem solving ability test. 4) A satisfaction assessment form. Data

analysis using mean standard deviation, percentage, percentage progression, and t-test statistics were used.

The research results were found that: 1. the students had the learning achievement of adolescent risk behavior with a mean of 3.66, the standard deviation was 0.71, representing 73.26 percent, and there were 11 students who passed the criteria, representing 91.66 percent, which was higher than the set criteria 70/70. 2. Comparison of the students' learning achievement after school is higher than before statistically significant at the level of 0.5. 3. The students had the ability to solve problems regarding the risk behaviors of adolescents with an average of 2.76 or 71.80 percent, the standard deviation was 0.2, and there were 9 students who passed the criteria, equivalent to 74.96%, and the standard deviation was 0.89, which was high. Than the set threshold is 70/70 4. Students are satisfied with the learning activities. The mean was 4.72 and the standard deviation was 0.15 at the highest level.

Keywords : 1. Learning Achievement 2. Ability to Solve Problems 3. Problem-based Learning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสภาพการณ์ในสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมปัจจุบัน และจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น จากปัญหาเล็กน้อยกลายเป็นปัญหาที่ใหญ่ และยากต่อการแก้ไขหากปล่อยไว้เรื่อยๆ ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหามากมาย ทั้งปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของประชากรในประเทศ คุณภาพการศึกษา คุณภาพด้านการบริการสาธารณสุข ซึ่งทำให้สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำก่อให้เกิดความแตกแยก และประชาชนส่วนใหญ่ก็มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีระเบียบวินัยความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทย

จากพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้น และพฤติกรรมเหล่านี้กำลังมีแนวโน้มที่จะมีอัตราที่สูงขึ้น ตรงกับนายแพทย์ภัสกร ชัยวานิชศิริ รองอธิบดีกรมการแพทย์ กล่าวว่า จากข้อมูลการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 พบผู้ป่วยทั้งหมด 3,803 คน เป็นเพศชาย 3,256 คน คิดเป็นร้อยละ 85.62 และเพศหญิง 547 คน คิดเป็นร้อยละ 14.38 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยยาเสพติดแพร่ระบาดมากขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 12 -17 ปี ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้คือ อนาคตของชาติ เป็นวัยที่มีความเสี่ยงสูงต่อการใช้ยาเสพติด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายที่เริ่มก้าวเข้าสู่วัยรุ่น เป็นช่วงของการปรับตัว มีการเปลี่ยนแปลง

ของระดับฮอร์โมนในร่างกายสูงที่สุด ทำให้มีความอยาก ร้อยยา กลอง มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งช่วงอายุนี้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน ทำให้โรงเรียนต้องมีบทบาทในการเข้ามาแก้ไขปัญหาเหล่านี้ (กรมการแพทย์, 2562)

วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา มีความสำคัญต่อทักษะชีวิตในบุคคล ครอบครัว ประเทศ และสังคมโลกซึ่งมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล ซึ่งส่งผลต่อประชากรโดยรวม กล่าวคือทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อการแก้ไข ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสารเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ ปัญหาการทะเลาะวิวาทและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาการพัฒนาตนเองปัญหาสุขภาพร่างกาย เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจเพราะเป็นวัยเปลี่ยนจากเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ทำให้เยาวชนมีความกังวลใจด้านสุขภาพร่างกายหลายด้าน ทั้งรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณและเสียง วิชาสุขศึกษาและพลศึกษามีทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและความต้องการด้านจิตใจควบคู่กันทำให้เยาวชนสามารถปรับตนเองหรือรักษาตนเองในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้นั้นผู้เรียนต้องมีโอกาสได้พัฒนาทักษะความสามารถให้เป็นที่ยอมรับทั้งตนเองและครอบครัว ครูผู้สอนต้องมีเทคนิคการสอน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาสื่อการสอนที่สร้างสรรค์สร้างบรรยากาศในการเรียนที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นของผู้เรียนให้มีความสนใจ สนุกสนานกับการเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อทัศนคติ การคิด การตัดสินใจมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) จากการศึกษาแนวคิด วิธีการสอนต่างๆ ที่มีมากมายในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้สนใจการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยใช้ตัวปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาเป็นกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งตรงกับการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่สอดคล้องกับ อริสา สินธุ (2561) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน(PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน(PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน(Problem-based Learning หรือ PBL) เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกันด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก สอดคล้องกับการวิจัยของ โสภา ช้อยชด (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสุขศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เน้นใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความสนใจและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรม เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง จากการศึกษาและอภิปรายของผู้เรียนเองซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นจุดตั้งต้น และเป็นตัวกระตุ้น ให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตภายใต้สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันและเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย ทำให้นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ด้วยปัญญาอย่างเป็นระบบนำไปเป็นประสบการณ์หรืออุทาหรณ์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความถูกต้องเหมาะสม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3 เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาในหัวข้ออื่นๆ จากการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.2 เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของครูในการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 นักเรียนสามารถเรียนรู้การคิด การแก้ปัญหา จากการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหา วิชา สุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย มีรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการ ทดลองขั้นต้น(Pre-Experimental Design) โดยใช้รูปแบบ One Group Pretest-posttest Design กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 จำนวน 12 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ใน การดำเนินงานวิจัย 1)แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ พลศึกษา เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น จำนวน 6 แผน จากการศึกษาเอกสารหลักฐาน ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ศึกษาเนื้อหาจากบทเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น เพื่อวิเคราะห์มาตรฐาน การเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ เพื่อแบ่งแยกเนื้อหาที่จะนำมาออกแบบสร้าง เป็นสถานการณ์ปัญหาต่างๆ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2)แบบวัดผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.35-0.78 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.34-0.78 3)แบบทดสอบความสามารถใน การแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 24 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.58-1.00 และผ่านเกณฑ์ทุกข้อนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อโดยยึด เกณฑ์การตัดสินดังนี้ คือค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.02-1.00 ผลปรากฏว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.45-0.78 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ ระหว่าง 0.44-0.72 4)แบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัย

ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนตามรูปแบบ การใช้ปัญหาเป็นฐานดำเนินการทดสอบทางการเรียนรู้ เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ก่อนเรียนดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น จำนวน 6 แผนและมีการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น จำนวน 6 แผน แล้วทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และแบบประเมินพฤติกรรม เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น หลังเรียนดำเนินการทำแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ร้อยละความก้าวหน้าและใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	แผนการ จัดการ เรียนรู้	ก่อนเรียน		หลังเรียน		คะแนน ก้าว หน้า	ร้อยละ % ก้าว หน้า
			(Pretest)		(Posttest)			
			คะแนน เฉลี่ย	S.D.	คะแนน เฉลี่ย	S.D.		
12	5	1	2.08	0.28	3.66	0.77	1.58	31.60
12	5	2	1.83	0.57	3.91	0.66	2.08	41.60
12	5	3	2.00	0.60	4.00	0.85	2.00	40.00
12	5	4	2.08	0.28	3.75	0.73	1.67	33.40
12	5	5	1.83	0.71	3.5	0.67	1.67	33.40
12	5	6	1.91	0.51	3.16	0.57	1.25	25.00
รวม			22.00	439.6	11.75	1.215	22.00	2.045
ค่าเฉลี่ยรวม			3.66	73.26	1.95	0.49	3.66	0.71

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 1.95 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ที่ 0.49 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเรียน 3.66 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.71 และมีคะแนนความก้าวหน้า 1.70 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 34.16

5.2 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียน

แผนการ จัดการ เรียนรู้	จำนวน นักเรียน ทั้งหมด	คะแนน เต็ม	คะแนน				จำนวนนักเรียน			
			คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ ผ่าน เกณฑ์	นักเรียน ที่ผ่าน เกณฑ์	ร้อยละ	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ ผ่าน เกณฑ์
1	12	5	3.66	73.20	✓		12	100	✓	
2	12	5	3.91	78.20	✓		12	100	✓	
3	12	5	4.00	80.00	✓		12	100	✓	
4	12	5	3.75	75.00	✓		12	100	✓	
5	12	5	3.50	70.00	✓		12	100	✓	
6	12	5	3.16	63.2		✓	11	91.66	✓	
รวม			22	439.6			71	591.66		
ค่าเฉลี่ยรวม			3.66	73.26	✓		11	91.66	✓	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 3.66 คิดเป็นร้อยละ 73.26 ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีนักเรียนทั้งหมด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.66 ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	12	11.75	1.215	19.041	.00**
หลังเรียน	12	22	2.045		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนที่ 11.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.215 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่ 22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.045 จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

5.4 ผลการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแผนการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 4 ผลการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากแผนการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	คะแนนเต็ม	คะแนน				จำนวนนักเรียน			
			คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
1	12	4	2.50	68.00		✓	9	75.00	✓	
2	12	4	2.65	69.00		✓	8	66.60		✓
3	12	4	2.85	71.25	✓		10	83.30	✓	
4	12	4	2.80	72.25	✓		8	66.60		✓
5	12	4	2.95	74.00	✓		9	75.00	✓	
6	12	4	3.05	76.25	✓		10	83.30	✓	
ค่าเฉลี่ยรวม			2.76	71.80	✓		9	74.96	✓	
S.D.			0.20				0.89			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาท้ายแผนการเรียนรู้ทุกแผน ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6 เท่ากับ 2.76 คิดเป็นร้อยละ 71.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 74.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 หลังจากที่ได้ผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม การเรียนการสอนสิ้นสุดทั้ง 12 ชั่วโมงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับใด โดยมีเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 24 ข้อ โดยให้นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการ แก้ปัญหาของนักเรียนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.5 ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวนนักเรียน 12 คน จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.72 และเมื่อแยกตามด้าน ด้านบรรยากาศมีค่าเฉลี่ย ของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.68 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.75 ด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.70

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหา วิชา สุขศึกษา เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หลังเรียน คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 3.66 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.26 ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีนักเรียนทั้งหมด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 91.66 ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียน ทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้ทำกิจกรรมการเรียน การสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างต่อเนื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหา เป็นฐาน แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ ขั้นที่ 6 นำเสนอและ ประเมินผลงาน ซึ่งขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอนที่ได้นำเสนอไปนี้ เป็นกระบวนการสอนคิดแบบเป็นระบบโดย ผู้สอนต้องใช้สถานการณ์ปัญหานำเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและฝึกแก้ปัญหา ที่ได้ฝึกกระบวนการสังเคราะห์ ความรู้ การสรุปผลและประเมินค่าของคำตอบที่ได้ อีกทั้งยังเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

กลุ่มได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย และอธิบายได้ด้วยตนเอง และได้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่นักเรียนได้พบเจอในชีวิตประจำวัน ประกอบกับได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีนักเรียนทั้งหมด 12 คน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับ ปิยราช วรสวัสดิ์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง วิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จำนวน 17 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องวิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการจัดการเรียนการสอน นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการใช้ชีวิตในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ มาเล่าหน้าชั้นได้และได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานทำให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกทางความคิดที่ไม่กลัวจะผิดหรือถูกสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ แผ่นโผน (2561) จากการได้รับข้อมูลดังกล่าวผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยให้คำชี้แจงแนะนำ ทำให้นักศึกษาทำโจทย์เพิ่มมากขึ้น เมื่อส่งงานจะให้คะแนน ให้คำชม ให้คะแนนจิตพิสัยในเรื่องของความรับผิดชอบ ความขยัน เป็นต้น และจากการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน พบว่านักศึกษา จำนวน 9 คน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากที่ไม่ค่อยสนใจเรียน หันมาให้ความสนใจเข้าเรียน ตรงตามเวลามากขึ้น และส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 81.81

6.2 การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 2.76 คิดเป็นร้อยละ 71.80 ของคะแนนทั้งหมด และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 74.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจากการสังเกตความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการเพื่อแก้ปัญหา และขั้นที่ 4 การตรวจสอบผลลัพธ์ ซึ่งในระยะแรกนักเรียนยังไม่สามารถระบุปัญหาได้ หรือเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ทำความเข้าใจกับปัญหาว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา และจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา อย่างต่อเนื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลความสามารถในการแก้ปัญหาพัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โสภา ช้อยชิต (2560) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

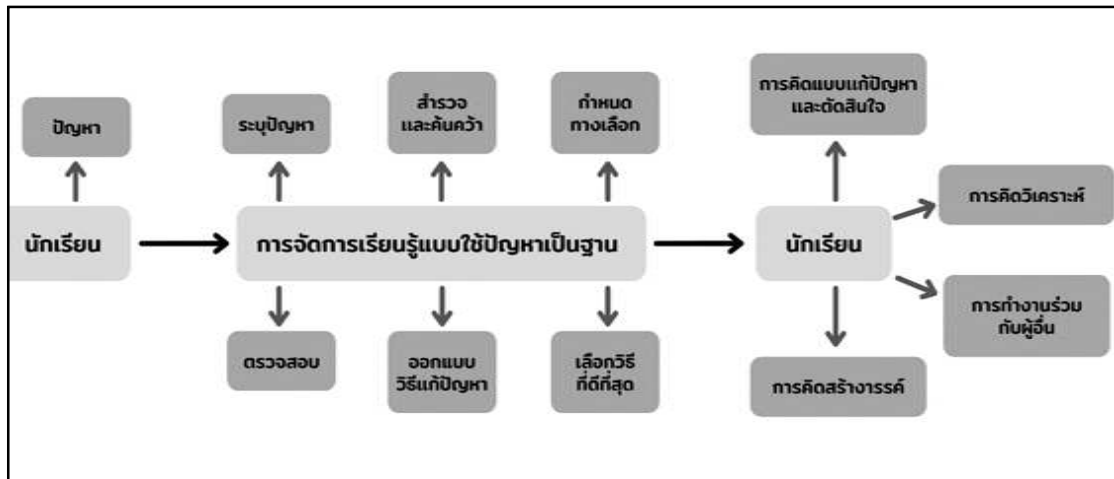
ผลงานวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งทางออนไลน์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มนักเรียนควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากผลการทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหาของ นักเรียนสามารถทดสอบผ่านตามวัตถุประสงค์ ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด แต่จะมีบางแบบทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่ผ่านเกณฑ์ คือ แบบทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหาท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวข้องกับยาเสพติด) และ 2 (พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวข้องกับดื่มสุราและสูบบุหรี่) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 68 และ ร้อยละ 69 เนื่องจากเป็นครั้งแรกของการทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหาและนักเรียนยังไม่ให้ความสำคัญกับการสอบและมีนักเรียนบางคนไม่สนใจเรียนจึงส่งผลกระทบไปยังช่วงของการสอบแบบทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหา และมีแบบทดสอบความสามารถในการแก้ไขปัญหา 2 แบบทดสอบที่จำนวนนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท) ที่มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ แต่จำนวนนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากนักเรียนบางคนไม่ตั้งใจสอบทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์แต่นักเรียนที่ทดสอบผ่านเกณฑ์มีคะแนนที่สูงทำให้คะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องกำชับนักเรียนให้ตั้งใจเรียนควบคู่ไปกับการทำแบบทดสอบให้เต็มความสามารถของนักเรียน รวมถึงการปรับเปลี่ยนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยกันมากขึ้น สอดคล้องกับ ภาริกา รุ่งพิชัยพิเชฐ และณัฐพร โชติยะกุล (2561) พบว่า พฤติกรรมการคุกคามในชั้นเรียนของกลุ่มนักศึกษา ตัวอย่างในรายวิชาหลักการแปรรูปอาหาร มีแนวโน้ม ลดลงเมื่อจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมจากการ สังเกตและประเมินผลของผู้วิจัย

6.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 ความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ต่อไปเป็นด้านประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.16 ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ สอดคล้องกับ นรนนท์ รัตนนนท์ไชย (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ผ่านสื่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร พบว่า ผู้เรียนที่เรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ปัญหาของฐานมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก จากการสังเกตและสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการเรียนเพราะเป็นครั้งแรกที่ได้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ผลการประเมินความพึงพอใจได้มี 2 ข้อคำถามที่ได้คะแนนประเมินในระดับดี คือ ข้อที่ 2 บรรยายภาพที่ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม และข้อที่ 16 การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนไปใช้ในวิชาอื่น ซึ่งเกิดจากเมื่อรวมกลุ่มในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทำใบงานร่วมกันมีนักเรียนบางคนที่ไม่ได้ช่วยเพื่อนในกลุ่มทำใบงานและไม่รับผิดชอบงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายและนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นครั้งแรกจึงยังไม่คาดว่าจะนำไปใช้ได้ในวิชาอื่น ๆ ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีข้อตกลงและให้นักเรียนเห็นความสำคัญของงานที่ตนเองได้รับมอบหมายรวมถึงคอยตักเตือนนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มทั้งในชั้นค้นคว้าและชั้นอื่น ๆ รวมถึงครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการกล้าแสดงออกของนักเรียนโดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ออกมานำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีใช้ปัญหาเป็นและความสามารถในการแก้ไขปัญหาช่วยเสริมสร้างสิ่งสำคัญต่อผู้เรียนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้หลากหลายด้าน นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากปัญหาที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน ได้นำประสบการณ์ของแต่ละคนมาเล่าให้เพื่อนได้รับรู้ นักเรียนได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการลำดับความคิด พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวรับฟังความคิดเห็น

ของผู้เรียน เพื่อช่วยให้เรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำเอาความรู้ ทักษะ กระบวนการมาพัฒนา เสริมสร้างเพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

8.2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษานำวิธีการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเลือกใช้วิธีที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูควรดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้คำปรึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้นักเรียนทุกคนได้ออกนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาส ให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้เพื่อเป็นการส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นได้เรียนรู้ร่วมกัน

8.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยควรที่จะชี้แนะแนวทาง ให้เวลาในการทำกิจกรรมพอสมควร ครูไม่ควรเร่งรีบชี้แนะทาง ให้นักเรียนมากเกินไป เพราะจะเป็นการปิดกั้นความคิดของนักเรียน ผู้วิจัยควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป ควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหา เป็นฐาน ร่วมกับเทคนิคอื่น หรือมีการศึกษาตัวแปรอื่นร่วมด้วย

8.3.2 ควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ไปใช้ จัดการเรียนรู้ในเนื้อหาและนักเรียนชั้นอื่นๆ

9. เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์. (2562). เผยวัยรุ่นยุ่งเกี่ยวยาเสพติดมากขึ้น แนะนำแม่ดูแล/เป็นแบบอย่างที่ดี. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2562. จาก <https://www.facebook.com/fanmoph/posts/3631299150229747/>

นรนนท์ รัตนนนท์ไชย. (2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ ปัญหาเป็นฐานผ่านสื่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยางตลาด วิทยาการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ปิยะราช วรสวัสดิ์. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง วิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภาริกา รุ่งพิชัยพิเชฐ และณัฐพร โชติยะกุล. (2561). การลดพฤติกรรมการคุยกันในห้องเรียนของนักศึกษาโดยประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 10(พิเศษ). 242-251.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้สู่ศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุภาภรณ์ แผ่นโพน. (2561). การแก้ปัญหาให้นักศึกษาไม่สนใจเรียนวิชาหลักการบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักศึกษาห้องประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)1/13. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ กรุงเทพมหานคร.
- โสภา ช้อยชด. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นแกล้งทางโลกออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริสา สีนธ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ด้วยความเอาใจใส่ปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีวินัยละเอียดรอบคอบ มีความรักในการทำงาน ตลอดจนสนับสนุน ให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณพ่อสนาม โสชาติ คุณแม่วิลาวรรณ โสชาติ และนางสาวพนิดา พิมพ์ ครอบครัวยังเป็นที่รักยิ่ง ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาของผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ*
ENTREPRENEURIAL ORIENTATION EFFECT ON SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES
SUCCESS IN NORTHERN THAILAND

จิระภา จันทรบัว¹, กมลทิพย์ เดชะปรากรม²

Jirapa Junbua¹, Kamolthip Dechaprakrom²

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2}

Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : jirapa_tuckky@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ 2) เพื่อศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม การเผชิญกับความเสี่ยง และการทำงานเชิงรุกที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือ จำนวน 174 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) และการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันนอกจากนั้นการมุ่งเน้นในเรื่องการเผชิญกับความเสี่ยง การทำงานเชิงรุก และการสร้างนวัตกรรม มีผลต่อการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ 2. ผลของการวิเคราะห์กรอบแนวคิดตามทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อสนเทศในการพัฒนา การประเมินสถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจและใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

คำสำคัญ : 1. การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ 2. ผู้ประกอบการ 3. ความสำเร็จ

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the importance of entrepreneurial orientation and the successes of SMEs in the northern region, and 2) to study the entrepreneurial orientation that consists of innovativeness, risk-taking and pro-activeness on the successes of SMEs entrepreneurs in the northern region. In this research, A sample of 174 entrepreneurs SMEs in Northern. The data were analyzed by Confirmatory Factor Analysis (CFA), Multicollinearity Test, and structural equation model (SEM).

The research was found that; 1. Entrepreneurial orientation of SMEs entrepreneurs in the northern region. All variables have a relationship. Moreover, Risk-taking, Pro-activeness and innovativeness are affected the success of business. 2. The results of theoretical framework analysis and the empirical data are consistent. The results of the research can be used as information for development assessing the situation in business and used in strategic planning to create a competitive advantage in business.

Keywords : 1. Entrepreneurial Orientation 2. Entrepreneur 3. Success

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันกันมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบการค้าเข้าสู่ความเป็นเสรี และตลาดทั่วโลกเปิดกว้างถึงกันแบบไร้พรมแดน ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลทางด้านเศรษฐกิจ เป็นผลให้องค์กรและบริษัทต่างๆ ต้องปฏิรูปตนเองเพื่อความอยู่รอด จึงต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องเปลี่ยนแนวทางเนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและความแข็งแกร่งของการแข่งขัน (Hesselset al., 2011) ซึ่งในประเทศไทยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกลุ่มธุรกิจที่เป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ผู้ประกอบการ(Entrepreneur) เป็นบุคคลที่ทำการก่อตั้งกิจการธุรกิจของตนเองด้วยตนเอง และมีการพัฒนาอย่างเจริญก้าวหน้า สามารถดำรงรักษากิจการโดยผ่านประสบการณ์ในด้านความเสี่ยง การควบคุมการตอบสนองความต้องการของลูกค้าจนได้รับความเชื่อถือและการยกย่องจากสังคม จนกลายมาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมทำให้สังคมเจริญเติบโตด้วย (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็นการประกอบการ ด้านอุตสาหกรรม การเกษตร

และการบริการ เป็นการผลิตสินค้า การจัดการ การตลาดและการบริการต่างๆ ซึ่งริเริ่มและดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เน้นการใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบส่วนใหญ่ในท้องถิ่น หรือในประเทศ ไม่พึ่งโรงงานหรือกิจการขนาดใหญ่ และกระบวนการจัดการทรัพยากรและทุนของท้องถิ่น และในประเทศถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ซึ่งถือว่า มีความสำคัญต่อประเทศไทยในหลายๆ ด้าน ทั้งเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศ เนื่องจากครอบคลุม เกือบทุกภาคอุตสาหกรรม และจากจำนวนที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการกับกระทรวงอุตสาหกรรม (เสรี พงศ์พิศ, 2562)

การที่จะสร้างให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้และสิ่งที่มีสำคัญยิ่งต่อผู้ประกอบการ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ (Corbett, 2005) ในขณะที่การวิจัยในอดีต แสดงให้เห็นว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurial Orientation) ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) การเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) และการทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) กับวิธีการดำเนินงานของธุรกิจ (Lumpkin & Dess, 1996) งานวิจัยในหัวข้อเรื่องการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ได้มีนักวิจัยได้ให้ความสำคัญและมีการศึกษาในบริบทที่มีความแตกต่างกันออกไป และยังเป็นหนึ่งในสาขาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการวิจัยผู้ประกอบการ (Covin & Lumpkin, 2011; Covin, Greene & Slevin, 2006) เพื่อนำองค์ความรู้ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์และตอบสนองต่อความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค รวมถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ Frese (2000) ได้เสนอวิธีการวัดความสำเร็จของผู้ประกอบการ ดังนี้ ให้ผู้ประกอบการประเมินความสามารถของตนเอง ซึ่งจะใช้ความเห็นในด้านการเงินเป็นตัวสะท้อนธุรกิจ และความพึงพอใจจากรายได้ที่มาจากการดำเนินธุรกิจ ทำการวัดทางเศรษฐกิจโดยพิจารณาข้อมูลทางการเงิน เพื่อเป็นสร้างความอยู่รอดในการดำเนินธุรกิจได้ในระยะยาว

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ หรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อสนเทศในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการปรับปรุง และวางแผนระบบการดำเนินงานให้มีความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อคิดค้นนวัตกรรมองค์กรใหม่ๆ รวมถึงมีการนำกลยุทธ์ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

2.2 เพื่อศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม การเผชิญกับความเสี่ยง และการทำงานเชิงรุก ที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

3.2 การเผชิญกับความเสี่ยง(Risktaking)มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

3.3 การทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยที่ได้มาจะสามารถทำให้ผู้ประกอบการ SMEs มีแนวทางในการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพได้ในอนาคต และเกิดประโยชน์ต่อการวางแผน การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรให้กับธุรกิจได้ เพื่อไม่ให้คู่แข่งรายใหม่เข้ามาในตลาด เดียวกันได้ง่าย

4.2 ผู้ประกอบการ SMEs สามารถประเมินสถานการณ์ทางการแข่งขัน เพื่อสร้างแนวทางในการรับมือของการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้มีความสอดคล้อง และเพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังสามารถกำหนดแนวทางในการวางแผน และการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือ ที่จดทะเบียนในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 174 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) โดยได้มีการประยุกต์แบบสอบถามการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ มาจาก ถนอมนวล สีกุลพิทักษ์ (2560) และศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ (2558) และได้มีการประยุกต์แบบสอบถามความสำเร็จของผู้ประกอบการ มาจาก รัชศิษฏ ธีรัชต์กุล (2552) และอาจารย์ เจียรศิริสมบุญ (2552) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาข้อดีข้อเสียของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์(IOC) ซึ่งค่าจะต้องมากกว่า 0.5 (Turner & Carlson, 2003) โดยจากการทดสอบค่า IOC ในงานวิจัยเรื่องนี้มีค่าเท่ากับ 0.78 หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไป Try Out

กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ซึ่งค่า Cronbach's Alpha จะต้องมากกว่า 0.7 (Nunnally & Bernstein, 1994) ซึ่งจากการทดสอบ Try Out ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.89 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1)ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามมีจำนวนเท่ากับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 2)ส่งแบบสอบถามส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดให้ตอบกลับภายใน 15 วัน เริ่มส่งแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2563 3)ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืน 4)เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน(Confirmatory Factor Analysis: CFA) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ(Multicollinearity Test) โดยใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Correlation Coefficient) และการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาความสำคัญของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurial Orientation) และความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือพบว่า การเผชิญกับความเสี่ยง (Risk taking) การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) การทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) มีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการรายละเอียดตามตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

ตัวแปร	การเผชิญกับ ความเสี่ยง	การทำงาน เชิงรุก	การสร้าง นวัตกรรม	ความสำเร็จ	VIF
$\bar{X}$	4.200	4.340	4.200	4.080	
S.D.	0.590	0.530	0.580	0.600	
การเผชิญกับความเสี่ยง		0.584*	0.661*	0.689*	2.139
การทำงานเชิงรุก			0.730*	0.556*	2.500
การสร้างนวัตกรรม				0.711*	3.247
ความสำเร็จ					2.112

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์โดยรวม ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระ คือ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ มีค่าตั้งแต่ 2.112–3.247 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Hair et al., 2019)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้อง

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน	ระดับการยอมรับ
ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ χ^2/df	< 2.00
ค่าดัชนี GFI (Goodness of Fit Index)	≥ 0.95 ขึ้นไป
ค่าดัชนี AGFI(Adjusted Goodness of Fit Index)	≥ 0.90 ขึ้นไป
ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	< 0.05
ค่า CFI (Comparative Fit Index)	≥ 0.95

ที่มา : Hair, Black, Babin, & Anderson (2019)

6.2 ผลการศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurial Orientation) ที่ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) การเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) และการทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) ที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ พบว่า ค่าสถิติไคสแควร์(χ^2) เท่ากับ 24.26 ($p=0.27$) ค่าไคสแควร์สัมพันธ์(χ^2/df)เท่ากับ 1.87 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า(RMSEA) เท่ากับ 0.013 และค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.014 (Hair et al., 2019)

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurial Orientation) และความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือและเพื่อศึกษาการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurial Orientation) ที่ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) การเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) และการทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) ที่มีต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ในเขตภาคเหนือที่มุ่งเน้นในเรื่องการเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) การทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) และการสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) สามารถทำให้ผู้ประกอบการประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้ การตัดสินใจที่จะดำเนินธุรกิจหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบตามมาทั้งปัจจัยที่สามารถควบคุมได้และปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ อีกทั้งสถานการณ์การดำเนินงานก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงต่อรายได้และความเสี่ยงต่อการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ Kevill et al., (2017) ได้เสนอมุมมองที่น่าสนใจไว้ว่า การประสบผลสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการนั้นมีปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ 1)การรับรู้ความสามารถของตนเอง(Self-efficacy) โดยผู้ประกอบการจะต้องรับรู้และยอมรับได้ว่าตัวผู้ประกอบการนั้นมีความสามารถอยู่ในระดับใด และพร้อมที่จะเรียนรู้ และเพิ่มพูนทักษะอย่างต่อเนื่อง 2)ความกล้าเสี่ยง(Risk Taking Propensity) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทั้งนี้การที่ผู้ประกอบการจะตัดสินใจดำเนินการใดๆ ต้องมีพื้นฐานมาจากข้อมูลที่เพียงพอ ไม่เสี่ยงในสถานการณ์ที่ตนเองไม่มั่นใจ รวมถึงจะเสียประโยชน์มากเกินไป ซึ่งผู้ประกอบการต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบพร้อมทั้งยอมรับในผลที่ตามมาอย่างเต็มที่ และ 3)อิทธิพลของครอบครัว(Family Influence) สามารถมีผลกระทบต่อการทำงานได้เนื่องจากว่าผู้ประกอบการบางรายยังไม่มีประสบการณ์ และได้รับแรงกดดันจากครอบครัวจึงไม่สามารถดำเนินการตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด จากเหตุผลดังกล่าวจึงสามารถระบุได้ชัดว่าผู้ประกอบการที่มุ่งการเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) จะสามารถประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้เป็นอย่างดีเพราะกล้าที่จะตัดสินใจทำอะไรที่แปลกใหม่ กล้าลงทุน กล้าดำเนินการ และหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงจนเกินไป

การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการจะไม่สามารถหยุดนิ่งได้ผู้ประกอบการต้องมีวิสัยทัศน์ มีการคาดการณ์ที่แม่นยำ มีความสามารถ มีความตั้งใจที่แน่วแน่ ทุ่มเทกับการทำงานให้เต็มศักยภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่ง Minzberg (2004) ได้กล่าวว่าการที่จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายธุรกิจที่ตั้งไว้คนที่ดำเนินธุรกิจต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความสลับซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจ อีกทั้งต้องตั้งใจทำงานให้ได้ตามเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และ Reuber and Fischer (1999) ได้เสนอแนะไว้ว่าการที่จะดำเนินธุรกิจให้ราบรื่นได้นั้นการศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจจะต้องอาศัยประสบการณ์ ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมาจากการเรียนรู้และการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ Altinay et al. (2016) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การที่ผู้ประกอบการสามารถปรับตัว เรียนรู้ และมีความแน่วแนในการดำเนินงานจะช่วยให้การดำเนินการมีทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ภัทริกา ชินช่วง (2020) กล่าวว่าการที่ผู้ประกอบการมีนวัตกรรมใหม่ๆ ในการดำเนินธุรกิจ มีความสามารถในการยอมรับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะ

ด้านเทคโนโลยี กระบวนการผลิต กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามการคาดการณ์ไว้ และการดำเนินธุรกิจที่มีการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ มีการวางวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจในระยะยาวของผู้ประกอบการได้

ปัจจัยมุ่งสู่ความสำเร็จอีกประการคือผู้ประกอบการต้องมีวิธีการที่แปลกใหม่ นำเสนอสินค้าหรือบริการที่มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Davidsson, Delmar and Wiklund (2002) ได้กล่าวว่าผู้ที่ผู้ประกอบการจะประสบผลสำเร็จได้มีปัจจัยหลายประการเนื่องจากการดำเนินธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งผู้ประกอบการยังต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ จากการบริการ โดยผู้ประกอบการต้องมุ่งเน้นในเรื่องการพยายามทำสิ่งใหม่ๆ นำเสนอกระบวนการรวมถึงสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่กับผู้บริโภค นอกจากนี้ยังจะต้องมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถอยู่รอดในสภาวะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงได้ ด้วยการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่าการสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) นอกจากนี้ ชุตติกาญจน์ ทัพเจริญ, สุจินดา โพธิ์ไพฑูรย์ และปรณัฐกิจพงษ์ (2020) ให้แนวทางการดำเนินธุรกิจไว้ว่าการเป็นผู้ประกอบการที่ดี เริ่มจากการทำงานเชิงรุก เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ประกอบการต้องมีความพร้อมและความเชื่อมั่นในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสินค้าหรือบริการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสอดคล้องกับแนวคิดของ Altinay et al., (2016) กล่าวว่าผู้ผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ไม่เฉพาะแต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงพัฒนาในด้านอื่นๆ ขององค์กรด้วย เช่น การหากระบวนการในการทำตลาด การบริการทรัพยากรมนุษย์ หรือกระบวนการใหม่ๆ เพื่อประสบผลสำเร็จในอนาคตได้ นอกจากนี้ Ireland et al. (2003) ได้กล่าวว่า การที่ผู้ประกอบการมีการวางแผนและการคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อปรับรูปแบบการทำงาน โดยการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรให้เกิดคุณค่า พร้อมทั้งประยุกต์แนวคิดใหม่ๆ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ในระยะยาวอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวสามารถบ่งชี้ได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ มีแนวคิดและมีการปรับตัวเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ มีการดำเนินงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้บริโภค มีการดำเนินการให้ทันเวลาตามที่วางแผนไว้ และกล้าที่จะเสี่ยงในวิธีการใหม่ๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูง รวมทั้งยังมีกระบวนการวางแผนที่เป็นระบบ คำนึงถึงแผนระยะยาว มีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ มีวิธีการที่แปลกใหม่ สามารถแก้ไขและรับมือกับปัญหาทันเวลา ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการสามารถทำกำไรได้มากขึ้น ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าได้ มาจากปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ การกล้าเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) การทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) และการสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) ซึ่งกลุ่มธุรกิจ SMEs เป็นกลุ่มธุรกิจที่ต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพราะสภาวะการแข่งขันเกิดขึ้นอย่างรุนแรงและเป็น

การใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Weerawardena and Mort, 2012) จึงสามารถสรุปได้ว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการสามารถสร้างศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ และการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเรียนรู้ให้การดำเนินธุรกิจเกิดประสิทธิภาพซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ ได้

8. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวโน้มการปรับตัวของผู้ประกอบการ

จากผลการวิจัยนี้พบว่า การมุ่งเน้นผู้ประกอบการจะต้องอาศัย การสร้างนวัตกรรม(Innovativeness) การเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking) และการทำงานเชิงรุก(Pro-activeness) ซึ่งสิ่งสำคัญคือการปรับเปลี่ยนสินค้าหรือการบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก และในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับผู้ประกอบการอย่างมาก จึงส่งผลให้ทั้งในเรื่องการปรับตัว การวางแผน หรือช่องทางการให้บริการต้องมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ประกอบการในอนาคต

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผู้ประกอบการควรมีการศึกษาหาข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจไม่ให้เกิดการตัดสินใจเกิดภาวะเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินธุรกิจเพื่อรับมือกับการแข่งขัน อีกทั้งต้องมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา

9.1.2 ผู้ประกอบการต้องตระหนักถึงแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อส่งผลต่อการวางแผน และเสริมสร้างความมุ่งมั่น ความตั้งใจในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นวิธีการดำเนินงานด้วยการกล้าที่จะท้าทายสิ่งใหม่ๆ นำเสนอประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

9.2.2 ผู้ประกอบการจะประสบผลสำเร็จในการดำเนินการได้ ต้องมีวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า และสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้อย่างต่อเนื่อง

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษา การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตภาคเหนือ ซึ่งบริบทสำคัญที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยสำคัญอื่นๆ เช่น พื้นที่แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน หรือประเภทของธุรกิจที่แตกต่างกัน งานวิจัยในอนาคตควรจะมุ่งเน้นที่ธุรกิจ SMEs ที่มีธุรกิจประเภทเดียวกันและศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นระดับประเทศมากขึ้นเพื่อที่จะได้สะท้อนมุมมองตัวแปรให้เกิดความสำคัญมากขึ้น

9.3.2 ในปัจจุบันคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสถานการณ์ COVID-19 มีผลกระทบต่อการค้า ธุรกิจ หรือการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยการดำเนินงาน ดังนั้นในงานวิจัยในอนาคตควรที่จะเพิ่มตัวแปรสถานการณ์ COVID-19 และความผันผวนของเทคโนโลยีเข้าไปในงานวิจัย

9.3.3 การที่ผู้ประกอบการจะประสบผลสำเร็จได้อาจจะไม่ใช่ปัจจัยแค่ การกล้าเผชิญกับความเสี่ยง(Risk-taking)การทำงานเชิงรุก(Pro-activeness)และการสร้างนวัตกรรม(Innovativeness)เท่านั้น ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของธุรกิจ SMEs อีกได้ในงานวิจัยอนาคตควรที่จะเพิ่มตัวแปรเพื่อให้เข้ากับบริบทกลุ่ม SMEs มากขึ้น เช่น ความสามารถในการบริหาร ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์หรือความสามารถในการสร้างพันธมิตร เป็นต้น

10. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). ข้อมูลจำนวนและรายชื่อผู้ประกอบการ SMEs จดทะเบียน. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563. จาก <https://www.dbd.go.th/>
- ชุดิภาญจน์ ทัพเจริญ, สุจินดา โพธิ์ไพฑูรย์ และ ปกรณ์ สัจพงษ์. (2019). การมุ่งเน้นการเป็น ผู้ประกอบการที่โดดเด่นกับผลประกอบการบริษัทของอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ของไทย. *Executive Journal*. 39(2). 38-51.
- ถนอมนวล ลีกลุพิทักษ์. (2560). องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการองค์กรธุรกิจไม่อย่างพาราในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. นครปฐม : คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ภัทริกา ชินช่าง. (2020). การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนงานวิจัยเชิงประจักษ์ของธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย. *JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY*. 13(1). 108-120.

- รัชชิก ธีรศักดิ์กุล. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มคุณค่าให้แก่ลูกค้ากับผลการดำเนินงานของบริษัทประกันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ. (2558). **คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). **ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2563. จาก <https://ismed.or.th/insti.php>
- เสรี พงศ์พิศ. (2562). **วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2563. จาก <http://www.personel.cdd.go.th/GroupJob/banju/webpage1/SME.htm>
- อาจารย์ เจียรศิริสมบุญ. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจเครื่องดื่มในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Altinay, L., Madanoglu, M., De Vita, G., Arasli, H., &Ekinci, Y. (2016). The interface between organizational learning capability, entrepreneurial orientation, and SME growth. **Journal of Small Business Management**. 54(3). 871-891.
- Corbett, A. C. (2005). Experiential learning within the process of opportunity identification and exploitation. **Entrepreneurship theory and practice**. 29(4). 473-491.
- Covin, J.G., & Lumpkin, G.T. (2011). Entrepreneurial orientation theory and research: Reflections on a needed construct. **Entrepreneurship Theory and Practice**. 35(5). 855-872.
- Covin, J.G., Green, K.M., &Slevin, D.P. (2006). Strategic process effects on the entrepreneurial orientation sales growth rate relationship. **Entrepreneurship Theory and Practice**. 30(1). 57-81.
- Davidsson, P., Delmar, F., &Wiklund, J. (2002). **Entrepreneurship as growth: Growth as entrepreneurship**. In M.A. Hitt, R.D. Ireland, S.M. Camp, & D.L. Sexton (Eds.), **Strategic entrepreneurship: Creating a new mindset**. Oxford : Blackwell.
- Frese, Michael. (2000). **Success and Failure of Micro business Owners in Africa : A Psychological Approach**. United States of America : Greenwood Publishing Group.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2019).**Multivariate Data Analysis: A Global Perspective**. 8th ed. New Jersey : Pearson Prentice Hall.

- Hessels, J., Grilo, I., Thurik, R., & van der Zwan, P. (2011). Entrepreneurial exit and entrepreneurial engagement. **Journal of Evolutionary Economics**. 21(3). 447-471.
- Ireland, R. D., Hitt, M. A., & Sirmon, D. G. (2003). A model of strategic entrepreneurship: The construct and its dimensions. **Journal of Management**. 29(6). 963-989.
- Ismail, N. Z. F., & Mohamad, M. R. (2020). Entrepreneurial Skills and Business Success in the Informal Sector: A Qualitative Study. **Journal of Business Management and Accounting**. 5(2). 105-122.
- Kevill, A., Trehan, K., & Easterby-Smith, M. (2017). Perceiving 'capability' within dynamic capabilities: The role of owner-manager self-efficacy. **International Small Business Journal**. 35(8). 883-902.
- Lumpkin, G.T., & Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. **Academy of Management Review**. 21(1). 135-172.
- Minzberg, H. (2004). **Managers Not MBAs**. San Francisco, CA : Berrett-Koehler.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Reuber, A. R., & Fischer, E. (1999). Understanding the consequences of founders' experience. **Journal of Small Business Management**. 37(2). 30-45.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. **International Journal of Testing**. 3(2). 163-171.
- Weerawardena, J., & Mort, G. S. (2012). Competitive strategy in socially entrepreneurial nonprofit organizations: Innovation and differentiation. **Journal of Public Policy & Marketing**. 31(1). 91-101.

11. คำขอบคุณ

รายงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ ตลอดจนเจ้าของผลงาน ตำรา และเอกสารทางวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาก่อให้เกิดแนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบธุรกิจ SMEs ในเขตภาคเหนือ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และสละเวลาในการให้ข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย จนทำให้การวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ได้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ ทุนสนับสนุนการวิจัยจาก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

AN EVALUATION OF BACHELOR OF EDUCATION PROGRAM IN PHYSICAL EDUCATION
(REVISED A.D.2013), THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

เกียรติวัฒน์ วัชฎากาญจน์¹

Kiattiwat Watchayakarn¹

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตศรีสะเกษ¹

Faculty of Education, Thailand National Sports University, Sisaket Campus, Thailand.¹

Email : napatr2538@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบท ประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลลัพธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 80 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 80 คน นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 1,650 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 500 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท หลักสูตรมีความมีความสอดคล้องกับปรัชญาปณิธานคำขวัญคติพจน์และวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยฯ มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2. ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ได้ คุณภาพของอาจารย์และนักศึกษามีคุณภาพสูง มีระบบสนับสนุนการเรียนการสอนเพียงพอและเป็นไปตามเกณฑ์ของคุรุสภา 3. ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการ มีการจัดลำดับของรายวิชาเป็นไปตามแผนการเรียนของหลักสูตร และอาจารย์ได้มีการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้อย่างดี 4. ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณสมบัติคุณลักษณะความรู้ความสามารถเหมาะสมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านผลสัมฤทธิ์อื่นนอกเหนือจากด้านวิชาการ

คำสำคัญ : 1. การประเมินหลักสูตร 2. บริบท 3. ปัจจัยนำเข้า 4. กระบวนการ 5. ผลลัพธ์

ABSTRACT

This research article have context analysis, evaluation input, process, and product of the bachelor of education program(5 years curriculum) in physical education (revised A.D.2013), Thailand National Sports University. The samples of this research were 80 curriculum lecturers, 80 lecturers, 1,650 current students in the faculty of education, 500 graduates, and 145 employers. The instruments used to collect data were structured interviews and questionnaires. The data were analyzed by descriptive statistics, percentage, mean, and standard deviation.

The results included the following: 1. Context: The curriculum was consistent with the university's philosophy, resolution, slogan, motto, and vision. It has been developed according to Thai Qualifications Framework for Higher Education. 2. Input: The content of curriculum was comprehensive and applicable. The quality of lecturers and students was at high level. There was an adequate teaching support system and met the criteria of the Teachers' Council of Thailand. 3. Process: It was arranged in order of subject according to the curriculum's study plan and lecturers provided good advice to students. 4. Product: Graduates who completed the program had appropriate qualifications, characteristics, and competence according to goals and objectives and were ready to perform duties effectively. Employers had opinions about the suitability of the program for achievement beyond academics.

Keywords : 1. Curriculum Evaluation 2. Context 3. Input 4. Process 5. Product

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (Nation Sports University) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งโดยมีเจตจำนงตั้งแต่เริ่มดำเนินการในการกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค เพื่อยกระดับมาตรฐานการพลศึกษาและเป็นฐานทางวิชาการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ (สถาบันการพลศึกษา, 2548) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่นๆ คือ เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีเจตนารมณ์มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งที่จะให้เป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต มีการกระจายคณะวิชาไปตั้งอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ในทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 17 วิทยาเขตๆ ละ 3 คณะวิชา โดยมุ่งที่จะให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการระดับสูง เพื่อตอบสนองการพัฒนาทางด้านการพล

ศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการเชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยว รวมตลอดทั้งที่เกี่ยวกับกิจกรรมเยาวชน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด และเพื่อให้เป็นสถาบันที่สามารถรับใช้ชุมชนได้อย่างแท้จริง (คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถาบันการพลศึกษา, 2549) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการผลิตบัณฑิตในช่วงปี พ.ศ. 2548-2552 ดังนี้ คือ บัณฑิตของสถาบันเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ รู้จักการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม ทักษะชีวิต สำนึกสาธารณะ และสมรรถนะสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และในมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524)

หลักสูตรซึ่งเป็นแม่บทของการเรียนการสอน จึงมีความสำคัญและจะต้องมีการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ตลอดจนความเป็นโลกาภิวัตน์ และระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการพลศึกษา ได้กำหนดให้มีการประเมินหลักสูตรทุกๆ 5 ปี การวิจัยประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่า หลักสูตรต่างๆ ได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบมีตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการผลิตบัณฑิต การวิจัยประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณากำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุมาตรฐานสำหรับวัดความสำเร็จ การพิจารณาและอธิบายถึงระดับความสำเร็จและการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และเป็นการดูประสิทธิผลและศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานด้วย ดังนั้นการวิจัยประเมินหลักสูตรในครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยประเมินหลักสูตรเพียงบางส่วนของระบบทั้งหมด และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบริหารหลักสูตรในด้านต่างๆ ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในโอกาสต่อไป

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีวิทยาเขตทั้งหมด 17 วิทยาเขต สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา

พลศึกษา โดยเริ่มผลิตบัณฑิตเป็นรุ่นที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นมา แต่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินการใช้หลักสูตรฉบับที่ 1 คือ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา พ.ศ.2548 (5 ปี) ฉบับต่อมาคือหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2550 (5 ปี) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2553 (5 ปี) และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) ตามลำดับ ขณะนี้นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาแล้ว จำนวน 11 รุ่น และยังไม่เคยทำการวิจัยประเมินหลักสูตรฉบับใดๆ ดังกล่าวมาก่อน

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเคยเป็นคณะกรรมการร่างหลักสูตร ประธานคณะกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรและปัจจุบันเป็นอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ทุกฉบับที่กล่าวมาข้างต้นจึงต้องทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับล่าสุดที่นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์บริบทหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2.2 เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2.3 เพื่อประเมินกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2.4 เพื่อประเมินผลลัพธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการวิเคราะห์บริบทหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3.2 ได้ทราบผลประเมินปัจจัยนำเข้าหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3.3 ได้ทราบผลการประเมินกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3.4 ได้ทราบผลการประเมินผลลัพธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3.5 เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรต่อไป

3.6 ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 85 คน อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร จำนวน 170 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3–5 จำนวน 4,590 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 3,060 คน ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 85 คน อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร จำนวน 85 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3–5 จำนวน 1,700 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 510 คน ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 152 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาทำการศึกษาวิจัยในปีการศึกษา 2562–2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์คณะกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรเท่ากับ 0.920 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอาจารย์ประจำหลักสูตร เท่ากับ 0.944 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนักศึกษาเท่ากับ 0.945 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษาเท่ากับ 0.901 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามผู้ใช้บัณฑิต เท่ากับ 0.938 เก็บรวบรวมข้อมูลตามประเภทเครื่องมือในการวิจัยโดยผู้วิจัยส่งหนังสือและเครื่องมือการวิจัยขอความร่วมมือไปยังรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติประจำวิทยาเขตเพื่อให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรตอบแบบสัมภาษณ์และให้อาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตตอบแบบสอบถามแล้วส่งกลับคืนผู้วิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์บริบทหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

5.1.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 1)ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยสอดคล้องกันหรือไม่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญาปณิธานและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย 2)ความสัมพันธ์ระหว่าง

หลักสูตรกับความต้องการของประเทศสอดคล้องกันหรือไม่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

5.1.2 อาจารย์ประจำหลักสูตร 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านบริบท : วัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านความสอดคล้องกับปรัชญาของภาควิชาและมหาวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.1.3 นักศึกษา 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านบริบท : วัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านการสอดคล้องกับปรัชญาของภาควิชาและมหาวิทยาลัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

5.2.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและนักศึกษา

ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความคิดเห็นโดยสรุปว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ได้

ด้านอาจารย์และนักศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรเกี่ยวกับคุณภาพของอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นโดยสรุปว่าคณะศึกษาศาสตร์มีอาจารย์ที่มีคุณภาพมากแต่มีประเด็นที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรคิดว่ายังเป็นปัญหาคือเรื่องเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษา

ด้านระบบสนับสนุนการเรียนการสอนความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรด้านระบบสนับสนุนการเรียนการสอน(บุคลากรงบประมาณเครื่องอำนวยความสะดวกสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่)มีความคิดเห็นโดยสรุปว่า คณะศึกษาศาสตร์มีบุคลากรด้านการเรียนการสอนเพียงพอ

5.2.2 อาจารย์ประจำหลักสูตร 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับโครงสร้าง/เนื้อหาวิชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านเกี่ยวกับอาจารย์ ประจำหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับบุคลากรของภาควิชาโดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก 4)อาจารย์ประจำหลักสูตรมีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 5)อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 6)อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2.3 นักศึกษา 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับโครงสร้าง/เนื้อหาวิชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับอาจารย์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับบุคลากรของภาควิชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 5)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 6)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

5.3.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการดำเนินงานตามแผนการของหลักสูตร ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรด้านกระบวนการเรียนการสอนและการดำเนินงานตามแผนการของหลักสูตรมีความคิดเห็นโดยสรุปได้ 3 ประเด็นคือ 1)การจัด Sequence ของรายวิชาเป็นไปตามแผนการของหลักสูตร 2)มีการประเมินผลการเรียนการสอนได้ตามมาตรฐานการจัดการอุดมศึกษาแห่งชาติ 3)อาจารย์ได้มีการให้คำปรึกษามีความเป็นกันเอง โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านการกีฬาทำให้อาจารย์ผู้ควบคุมกีฬาต่างๆสามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้อย่างดี

5.3.2 อาจารย์ประจำหลักสูตร 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของอาจารย์ผู้สอนเรื่องความเหมาะสมด้านกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านกระบวนการเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านกระบวนการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3.3 นักศึกษา 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของเรื่องความเหมาะสมด้านกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านกระบวนการเรื่องการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3)มีความเห็น

เกี่ยวกับความเหมาะสมของเรื่องความเหมาะสมด้านกระบวนการเรื่องการจัดกิจกรรมของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.4 ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

5.4.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความเห็นว่าบัณฑิตที่จะจบตามหลักสูตรนี้เมื่อได้รับการบริหารตามกระบวนการของหลักสูตรทั้งการสอนภาคทฤษฎีการฝึกภาคปฏิบัติการได้รับกิจกรรมเสริมความเป็นครูรวมทั้งกิจกรรมที่เลือกสรรจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแล้วจะมีคุณสมบัติคุณลักษณะความรู้ความสามารถเหมาะสมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4.2 อาจารย์ประจำหลักสูตร 1)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของอาจารย์ผู้สอนเรื่องความเหมาะสมด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2)มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านผลผลิตเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4.3 ผู้ใช้บัณฑิต 1)มีความคาดหวังเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2)มีความคาดหวังเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3)มีความคาดหวังเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์นอกเหนือจากด้านวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

6.1 ด้านคุณภาพของหลักสูตรผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยเมื่อพิจารณารายด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมด้านบริบทโดยทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับสิริพร มีผดุง และน้ำฝน กระมล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย ปีการศึกษา 2558 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบทอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน คำขวัญ คติพจน์และวิสัยทัศน์ของสถาบันฯ มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและมีความเห็นถึงความสอดคล้องกับความต้องการของประเทศอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านบริบทสอดคล้องกันว่าด้านวัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตร ด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ด้านความสอดคล้องกับปรัชญาของภาควิชาและสถาบันฯ และด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

หลักสูตรมีความเหมาะสมด้านปัจจัยนำเข้าโดยทั่วไปในระดับมากที่สุดโครงสร้างเนื้อหา รายวิชามีความเหมาะสมปัจจัยนำเข้าด้านอาจารย์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ อเนชา เพียรทอง, ศิริินภา เพียรทอง, จันตรี ลดาวรรษ์, รัตนภรณ์ ทรงพระนาม (2560) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา (5 ปี) ของ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556) ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งนักศึกษาเป็นผู้ที่ มีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนในสาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาทั้งนี้เนื่องจากใน กระบวนการรับนักศึกษามีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนในตอนรับสมัครที่เฉพาะเจาะจงใน สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา สำหรับอาจารย์มีความรู้ความสามารถตรงกับวิชาที่สอนเนื่องจากใน การจัดผู้สอนในแต่ละรายวิชาต้องตรวจสอบวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การศึกษาของอาจารย์ ผู้สอนให้เป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร

หลักสูตรมีความเหมาะสมด้านกระบวนการโดยทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุดกระบวนการ จัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตรมีความเหมาะสมใน ระดับมากที่สุดสอดคล้องกับสิริพร มีผดุง และน้ำฝน กระทบ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การ ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย ปีการศึกษา 2558 ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความเห็นว่าด้านกระบวนการเรียน การสอนและการดำเนินงานตามแผนการเรียนของหลักสูตรมีความคิดเห็นโดยสรุปได้ 3 ประเด็นคือ 1)การจัดลำดับของรายวิชาเป็นไปตามแผนการเรียนของหลักสูตร 2)มีการประเมินผลการเรียน การสอนได้ตามมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ และ 3)อาจารย์ได้มีการให้คำปรึกษามีความเป็นกันเอง โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านการกีฬาทำให้อาจารย์ผู้ควบคุมกีฬาต่างๆ สามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ได้อย่างดีอาจารย์มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัดกิจกรรมของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดนักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านการ จัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมของหลักสูตรมีความ เหมาะสมในระดับมากที่สุด

หลักสูตรมีความเหมาะสมด้านผลผลิตโดยทั่วไปในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ อเนชา เพียรทอง, ศิริินภา เพียรทอง, จันตรี ลดาวรรษ์, รัตนภรณ์ ทรงพระนาม (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา (5 ปี) ของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556) ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีความ คิดเห็นสอดคล้องกันโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมสามารถ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเนื่องจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถาบันการพลศึกษา

วิทยาเขตชลบุรี เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำงานร่วมกันเป็นทีมตลอดหลักสูตรและนักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษามีการเน้นการปฏิบัติในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริงโดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติการในรายวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา

6.2 ด้านคุณภาพของบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นในการให้ข้อมูลซึ่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนอาจมีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันจากผลการประเมินพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันทางด้านผลผลิตของหลักสูตรโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีความเห็นสอดคล้องกันว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความเห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุดคุณลักษณะของบัณฑิตผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการและผลสัมฤทธิ์นอกเหนือจากด้านวิชาการซึ่งสอดคล้องกับรจนา ป้องนุ, พิมพา ม่วงศิริธรรม, อนันต์ มาลารัตน์, สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาของสถาบันการพลศึกษาในศตวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569) ผลการวิจัยพบว่าปรัชญาของหลักสูตรควรเน้นการมุ่งผลิตครูพลศึกษาและบุคลากรที่ทำงานสายวิชาชีพทางพลศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัยตามความก้าวหน้าทางวิทยาการและความต้องการของสังคม ภาพลักษณ์ของนักศึกษาที่ผ่านการเรียนในหลักสูตรต้องเป็นผู้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี มีความรักในวิชาชีพพลศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและสังคมให้ดียิ่งขึ้น การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูควรจัดประสบการณ์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติโดยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านสมรรถภาพทางกาย ความรู้ เทคนิควิธี และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครูพลศึกษา ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ในเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้นักศึกษากล้าคิด กล้าพูด กล้าทำและสามารถปฏิบัติได้จริง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จึงได้องค์ความรู้และสาระสำคัญ ดังนี้

การประเมินหลักสูตร(Evaluation Curriculum) หมายถึง กระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำมาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพทั้งประสิทธิภาพและประเมินผลของหลักสูตรรวมถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้นในอนาคต

รูปแบบการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

1. ชื่อรูปแบบ “รูปแบบการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู” (Evaluation Curriculum of Bachelor of Education Teacher Professional Program Model), (O G T D A C D Model)

2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

รูปแบบการประเมินหลักสูตรจัดทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาชีพครูการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้ใช้ ผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร ตลอดจนสมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน ฯลฯ

3. ขั้นตอนของรูปแบบ (O G T D A C D Model)

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน(Objective, O) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร จะทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือ และขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล (Guideline and Methods, G) การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างเครื่องมือ (Tools, T) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงสูง

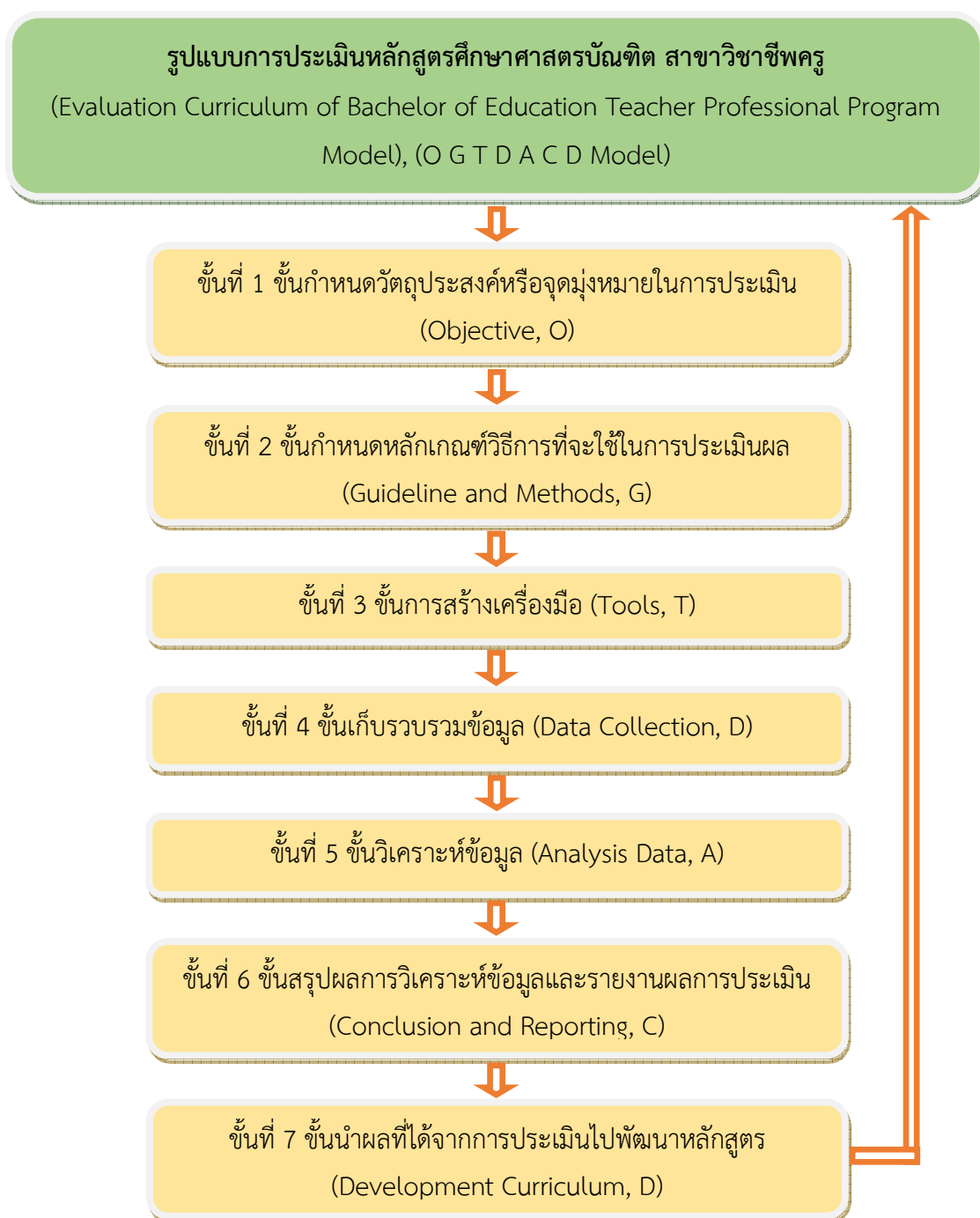
ขั้นที่ 4 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection, D) ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

ขั้นที่ 5 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Data, A) ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน (Conclusion and Reporting, C) ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก

ขั้นที่ 7 ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตร (Development Curriculum, D) ในโอกาสต่อไป

ขั้นตอนของรูปแบบการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (O G T D A C D Model) เสนอเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู
(O G T D A C D Model)

ที่มา : เกียรติวัฒน์ รัชฎากาญจน์, 2563

การประเมินหลักสูตรอาจถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ชี้ให้เราได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นรูปเล่มและนำไปใช้แล้วนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง การประเมินเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการต่างๆในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงนำมาวิเคราะห์และสรุป ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไปเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่ผู้ประเมินต้องมีความเข้าใจอย่างแท้จริงในจุดมุ่งหมาย สิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมีอยู่หลายประการ สิ่งที่ควรได้รับการประเมินก็ครอบคลุมหลายองค์ประกอบ รวมทั้งรูปแบบการประเมินก็มีอยู่หลายหลาก ผลจากการประเมินหลักสูตรนั้นย่อมมีคุณประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตรตลอดจนประสิทธิภาพของการศึกษา หากการประเมินกระทำอย่างเป็นระบบมีเป้าหมายและมีวิธีการที่ชัดเจนเป็นที่น่าเชื่อถือ เมื่อนำไปปรับปรุงแล้วย่อมให้หลักประกันว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี ดังนั้น กระบวนการจัดทำ การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการและขั้นตอนสำคัญที่ต้องกระทำอย่างรอบคอบในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง วิธีการและขั้นตอนในการประเมินจะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงทำให้ได้ผลประเมินที่ถูกต้องเที่ยงตรงเป็นจริง และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรโดยแท้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรทุกหลักสูตรตามรอบการประเมินหลักสูตรที่มีการใช้หลักสูตรไปแล้ว

8.1.2 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการยกย่องหลักสูตรใหม่เพื่อการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากข้อค้นพบของงานวิจัยต่าง ๆ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าหลักสูตรในการเตรียมความพร้อมสำหรับครูนั้นควรเพิ่มการสร้างสมประสบการณ์จากการฝึกงานเพิ่มมากขึ้น

8.2.2 ผลักดันให้คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติจัดทำแผนงานและมาตรการเร่งด่วนเพื่อรองรับในการทดแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไปเพื่อให้หลักสูตรมีเวลาในการแสวงหาบุคลากรที่มีคุณภาพมีประสบการณ์เหมาะสมกับการเรียนการสอนต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรรายวิชาและเนื้อหาวิชา

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2556 (5 ปี) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ

8.3.3 ควรศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรจากมุมมองของตัวนักศึกษา/บัณฑิตรวมถึงมุมมองของผู้ได้บังคับบัญชาของบัณฑิตด้วยเพื่อทำการเปรียบเทียบผลข้อมูลที่ได้

9. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน. (2549). เอกสารการประเมินคุณภาพภายในสถาบันการพลศึกษา.

ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

รจนา ป่องนุ, พิมพ์ ม่วงศิริธรรม, อนันต์ มาลารัตน์, สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์. (2560). อนาคตภาพของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาของสถาบันการพลศึกษาในศตวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2569). วารสารสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 9(1). 159–160.

สถาบันการพลศึกษา. (2548). เอกสารร่างหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2548 (5 ปี).

ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). เอกสารการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.

สิริพร มีผดุง และน้ำฝน กระมล. (2559). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย ปีการศึกษา 2558. สุโขทัย : คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย.

อนเชา เพียรทอง, ศรินภา เพียรทอง, จันตรี ลดาวัลย์, รัตนาภรณ์ ทรงพระนาม. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา (5 ปี) ของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556). วารสารสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 9(2). 43-52.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือจากหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิบเอกสุทัศน์ ศรีแก้วเขียว รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ประจำวิทยาเขตศรีสะเกษ และคณะกรรมการโครงการวิจัย ที่ได้ให้ความสนับสนุนทั้งทางด้านการรวมทั้งการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศิลป์ ขจัดมลทิน รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตศรีสะเกษ ซึ่งเป็นทั้งผู้สนับสนุนงบประมาณตลอดจนให้ความ

อนุเคราะห์การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เป็นกำลังสำคัญที่ทำให้การวิจัยประเมินหลักสูตรในครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ วงศ์เพม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สุรพล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไกรสิทธิ์ มานะศรีสุริยัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตศรีสะเกษ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยประเมินหลักสูตร และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ไชยเสนา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษาที่ได้ให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ อย่างดียิ่ง

ประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม*
EFFECTIVENESS OF BANGKOK'S POLITICAL COMMUNICATION IN A DIGITAL PLATFORM

ปิยะพล พวงแก้ว¹, จิดาภา ธีรศิริกุล²

Piyapon Pongkaew¹, Jidapa Thirasirikul²

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2}

Faculty of Political Science, Siam University, Thailand.^{1,2}

Email : numsiam.pr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุด้วยวิธีการแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยผู้ส่งสาร อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยผู้รับสาร อยู่ในระดับปานกลาง มีผลเชิงบวก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ : 1. ประสิทธิภาพ 2. การสื่อสารทางการเมือง 3. ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the level of effectiveness of political communication in Bangkok in a digital platform, and 2) to study the factors affecting the effectiveness of Bangkok's political communication in a digital platform. This research was a quantitative research and studied the factors affecting the effectiveness of Bangkok's political communication in a digital platform. The research population was the population in Bangkok and the number of samples were 400 populations in Bangkok. The research employed the questionnaire as an instrument of collecting information. Descriptive statistics utilized in the study were frequency, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics was Pearson's correlation coefficient analysis and multiple regressions (Stepwise).

The results showed that: 1. the level of effectiveness in political communication in Bangkok in a digital platform was moderate. 2) Factors affecting the effectiveness of Bangkok's political communication in a digital platform were moderate. results found that sender factor was low level, communication channel factor was low level, information factor was moderate, and receiver factor was moderate had positive affect and could jointly predict the effectiveness of Political Communication in Bangkok in a Digital Platform at the .05 level of statistical significance.

Keywords : 1. Effectiveness 2. Political Communication 3. Digital Platform

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กรุงเทพมหานคร ถูกสถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2325 ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ทดลองนำเอาระบบคณะกรรมการมาใช้กับรูปแบบการปกครองเมืองหลวง แต่ประชาชนยังไม่มีความพร้อมและไม่ประสบผลสำเร็จ จึงได้โปรดเกล้าให้ยกเลิก และได้เปลี่ยนฐานะกรมเวียงมาเป็นกระทรวงเมือง และต่อมาก็เปลี่ยนจากกระทรวงเมืองมาเป็นกระทรวงนครบาลตามลำดับ ต่อมาเมื่อเหตุการณ์สำคัญในช่วงคณะรัฐมนตรีสมัยที่จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เคยตราพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลกรุงเทพธนบุรี พ.ศ. 2487 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ กำหนดให้จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี รวมเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคเดียวกัน เรียกว่านครบาลกรุงเทพธนบุรี และวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2479

มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพฯ และพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครธนบุรี โดยให้มีผลในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2480 (พีพีทีวี, 2559)

ปัจจุบันกรุงเทพมหานคร(Bangkok Metropolitan Administration, BMA) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งทำหน้าที่บริหารเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานครตามกฎหมายปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นนิติบุคคลและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งอำนาจโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น ฝ่ายบริหาร (ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) และฝ่ายนิติบัญญัติ (สภากรุงเทพมหานคร) กำกับดูแลหน่วยงาน 21 สำนัก 50 สำนักงานเขต และ 5 หน่วยงานพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร โดยหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานคร และดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนกรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ อาทิเช่น สวัสดิการสังคม เศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อยบ้านเมือง การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม (กองสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2556)

กรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีรายงานว่าพบผู้ป่วยที่ติดเชื้อจากการแพร่เชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2563 และต่อมาจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากอย่างรวดเร็วในกลางเดือนมีนาคม พ.ศ.2563 ซึ่งพบว่าการแพร่เชื้อจากหลายกลุ่ม (คลัสเตอร์) ซึ่งกลุ่มใหญ่ที่สุดเกิดขึ้น เกิดขึ้นในช่วงการแข่งขันมวยไทย ณ สนามมวยเวทีลุมพินี เขตปทุมวัน เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2563 นับเป็นการระบาดใหญ่ที่สุดครั้งแรก จนถึงการระบาดใหม่ในครั้งที่สาม ในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน 2564 ซึ่งกรุงเทพมหานครได้มีการออกมาตรการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด 19 เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

กรุงเทพมหานคร ถือเป็นศูนย์กลางสำคัญทางเศรษฐกิจ การคมนาคม และการท่องเที่ยว และมีความหนาแน่นของประชากร มีปัจจัยเสี่ยงที่จะมีการแพร่ระบาดใหม่อย่างต่อเนื่องและรุนแรง ซึ่งตลอดระยะเวลาการแพร่ระบาด กรุงเทพมหานครได้มีการออกคำสั่ง มาตรการ และ นโยบายในการจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทำให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องมีการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางต่างๆ หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อต้องการสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ถึงมาตรการและนโยบาย อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และ ครบถ้วน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรุงเทพมหานคร มีการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเป็นสื่อที่ถูกผลิตออกมาอย่างหลากหลายผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ facebook, twitter, youtube, line, website เพื่อสื่อสารนโยบายกับประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ซึ่งมีการ

สื่อสารในรูปแบบข่าวประชาสัมพันธ์ รูปแบบภาพ รูปแบบวิดีโอ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และมีความเข้าใจในการสื่อสารนโยบายและมาตรการป้องกันโรคระบาดโควิด 19 เนื่องจากสามารถติดตามข่าวสารได้สะดวกและรวดเร็วผ่านทางอุปกรณ์ smart phone, tablet, computer, notebook ซึ่งสื่อเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการสื่อสารทั้งเหมือนและแตกต่างกัน อีกทั้งในยุคปัจจุบันเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลที่ประชาชนอย่างแพร่หลาย และได้รับความนิยมทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากรที่มีทะเบียนบ้านในกรุงเทพมหานครกว่า จำนวน 5.4 ล้านคน (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และปิยะ ปานผู้มีทรัพย์, 2562)

จากหลักการและเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองดังกล่าว ซึ่งย่อมก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่จะเพิ่มระดับประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มให้มากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม

3. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

- 3.1 ผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานคร ในรูปแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล
- 3.2 ผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้ข้อมูลประสิทธิภาพการสื่อสาร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานคร ในรูปแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประชาชนที่มีทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีจำนวน 5.3 ล้านคน ใน พ.ศ.2563 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยคำนวณจากสูตรการคำนวณของ Yamane (1973) ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการเก็บตัวอย่างโดยวิธีการแบบบังเอิญ โดยผลการทดสอบความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ .92 ซึ่ง มากกว่า 0.70 สำหรับ

งานวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม(Y) อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดคือ ได้นำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการป้องกันตนเองจากสถานการณ์แพร่ระบาด เช่น การไม่เข้าไปในพื้นที่แพร่ระบาด การเพิ่มความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์ป้องกันในการเข้าพื้นที่เสี่ยง เป็นต้นรองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์ม, มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานคร, ได้นำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับมาตรการนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มไปใช้ในการเข้าถึงตามสิทธิที่ได้รับจากนโยบายฯ เช่น การขอรับวัคซีนป้องกันโควิด การเข้าตรวจโรคโควิด-19 การเข้ารับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต่างๆของกรุงเทพมหานครและเครือข่าย เป็นต้น พึงพอใจในการรับข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์ม และพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารกับกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์ม

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยผู้ส่งสาร(X_1) อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร(X_2) อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร(X_3) อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยผู้รับสาร(X_4) อยู่ในระดับปานกลาง และประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม(Y) อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละปัจจัย พบว่า

1)ปัจจัยผู้ส่งสาร(X_1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดคือ กรุงเทพมหานครมีความพร้อมในการผลิตเครื่องมือแพลตฟอร์มสื่อสารองค์การในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในการ

สื่อสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารรูปแบบแพลตฟอร์มในการลงพื้นที่เพื่อการสื่อสารกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีความพร้อมในด้านการใช้งานแพลตฟอร์มเพื่อการสื่อสารกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีความพร้อมในการผลิตเครื่องมือแพลตฟอร์มสื่อสารองค์การในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในการสื่อสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีบุคลากรด้านการสื่อสารองค์การที่มีความสามารถในการสื่อสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครในการลงพื้นที่สื่อสารกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และกรุงเทพมหานครมีบุคลากรด้านการสื่อสารองค์การเพียงพอในการลงพื้นที่สื่อสารกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2) ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร(X_2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดคือ กรุงเทพมหานครมีช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลายในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครรองลงมาคือ กระบวนการในการเข้าถึงช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากในการได้รับข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กระบวนการในการเข้าถึงช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากในการติดต่อสื่อสารกับกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลายในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประชาชนสามารถเข้าถึงช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครได้รวดเร็วในการได้รับข้อมูลข่าวสารเชิงนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และประชาชนสามารถเข้าถึงช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครได้รวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกับกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

3) ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร(X_3) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความถูกต้อง รองลงมาคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความครบถ้วนทันเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความถูกต้อง (ไม่มีกรณีของเพิกนวิสัยหรือข้อมูลลวงที่เผยแพร่ออกมาสู่สาธารณะ) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกัน

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานคร มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในแง่เนื้อหา ข้อมูลข่าวสารมีความชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานคร ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับนโยบายรัฐบาล

4) ปัจจัยผู้รับสาร(X_4) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับนโยบายรัฐบาล รองลงมาคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในแง่เนื้อหา ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความครบถ้วนทันเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสารมีความชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานคร ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความถูกต้อง และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครมีความถูกต้อง (ไม่มีกรณีของเฟคนิวส์หรือข้อมูลลวงที่เผยแพร่ออกมาสู่สาธารณะ)

5.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ผู้ส่งสาร ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยผู้รับสาร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ(Multiple Regression) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยผู้ส่งสาร(X_1) ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร(X_2) ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร(X_3) ปัจจัยผู้รับสาร(X_4) สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีสมการในรูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = .052 + .26X_3 + .43X_4 + .17X_1 + .12X_2$$

และสมการในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Y = .25X_3 + .45X_4 + .17X_1 + .12X_2$$

6. อภิปรายผลการวิจัย

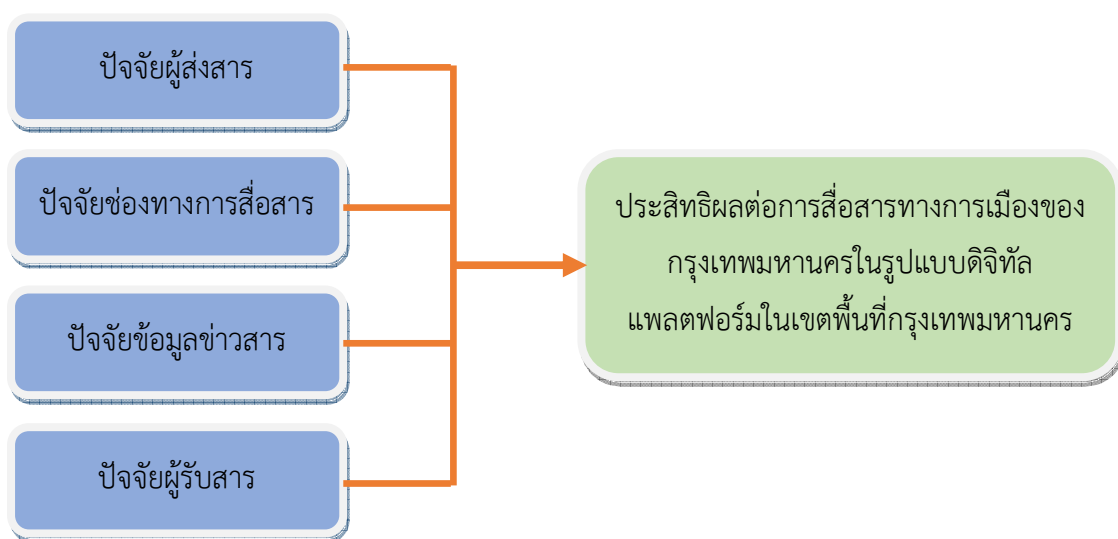
6.1 จากการศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมมีความเห็นต่อประสิทธิผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้ประชาชนได้นำข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่ผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์มของกรุงเทพมหานครนำไปใช้ในการป้องกัน เช่น การไม่เข้าไปในพื้นที่แพร่ระบาด การใช้อุปกรณ์ป้องกันในการเข้าพื้นที่เสี่ยง สะท้อนให้เห็นว่า กรุงเทพมหานคร มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลป้องกันสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิผลที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน การดำเนินการ หรือรับผลประโยชน์จากนโยบาย มาตรการต่างๆ ของกรุงเทพมหานครที่มีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรมอันจะนำไปสู่ความพึงพอใจต่อคณะผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา รุจิโชค (2564) พบว่า การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลมีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการผ่านสื่อดิจิทัล รูปแบบการสร้างเนื้อหาเป็นไปตามคุณภาพของสื่อดิจิทัลมีการสร้างเนื้อหา ภาพ วีดีโอ กราฟฟิก โดยมีหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์รัฐทำหน้าที่ดูแลภาพลักษณ์ของรัฐบาลร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลและเป็นไปตามนโยบายประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

6.2 จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยผู้ส่งสาร(X_1)อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร(X_2) อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร(X_3) อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยผู้รับสาร(X_4) อยู่ในระดับปานกลาง มีผลเชิงบวก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สะท้อนให้เห็นว่ากรุงเทพมหานคร ในฐานะหน่วยงานสำคัญในการประชาสัมพันธ์หรือเป็นผู้ส่งสารข้อมูลไปยังประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลายทั้งระดับบุคคล ออนไลน์ ในรูปแบบต่างๆ เพื่อแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19 ผ่านรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆ ด้วยการข้อความ การนำเสนอที่เข้าใจง่ายเข้าถึงประชาชนในระดับชุมชนต่างๆ ด้วยเทคนิคการสื่อสารในดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่อธิบาย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยผู้ส่งสาร ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร และ ปัจจัยผู้รับสาร ตามตัวแบบ SMCR Model หรือรูปแบบการสื่อสารของ Berlo (1960) และยังสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ (2558) ที่ได้ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2523-2553 ซึ่งพบว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะผู้ส่งสาร เป็นผู้ที่ใช้กลยุทธในการสื่อสาร โดยการนำเอาการตลาดการเมืองมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจนประสบผลสำเร็จ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ภาคิน โชติเวศย์ศิลป์ (2562) พบว่า การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงผู้รับสารที่เป็นประชาชนคนไทยได้อย่างทั่วถึง เพราะมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล เกิดสมศรี และปรีชา พันธุ์แน่น (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากลยุทธการสื่อสารการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ “ตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น” ประเทศไทย ซึ่งพบว่า ใช้เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ การมีส่วนร่วมทางสังคมและให้เกิดความสนใจยอมรับ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มผู้วิจัยสามารถสามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงประสิทธิผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากภาพที่ 1 บ่งชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพต่อการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม ประกอบด้วย ปัจจัยผู้ส่งสาร ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยผู้รับสาร ส่งผลเชิงบวก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบ

ดิจิทัลแพลตฟอร์ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่า เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่อธิบาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยผู้ส่งสาร ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร ปัจจัยข้อมูลข่าวสาร และ ปัจจัยผู้รับสาร ตามตัวแบบ SMCR Model หรือรูปแบบการสื่อสารของ Berlo (1960)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 กรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม ให้มีสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

8.1.2 กรุงเทพมหานครควรปรับปรุงความรวดเร็วทันเหตุการณ์ของข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม

8.1.3 กรุงเทพมหานครควรปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารให้มีความหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายช่วงวัยและความต้องการ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 กรุงเทพมหานครควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม

8.2.2 กรุงเทพมหานครควรพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนและการเข้าถึงการใช้บริการช่องทางแพลตฟอร์มให้หลากหลาย เช่น การติดตามสถานการณ์โควิด-19 ประจำวัน, สถานที่จุดบริการฉีดวัคซีนโควิด-19, ไทยร่วมใจ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและเข้าถึงการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.3 กรุงเทพมหานครควรพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานให้มีความพร้อมในการบริการประชาชนในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะการตอบคำถาม และให้ข้อมูลที่อัปเดตรวดเร็วเป็นปัจจุบัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น หากมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่นเข้ามาด้วย เช่น การสนทนา การสัมภาษณ์ จะช่วยให้ได้รับข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่สามารถจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กมล เกิดสมศรี และปรีชา พันธุ์แน่น. (2563). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ “ตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น” ประเทศไทย. **วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก**. 38(1). 22-33.
- กฤติยา รุจิโชค. (2564). การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล. **วารสารมจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. 6(1). 24-39.
- กองสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2556). **รูปแบบการบริหารกรุงเทพมหานคร**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2564. จาก http://203.155.220.230/m.info/bma_k/KNW5.html
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และปิยะ ปานผู้มีทรัพย์. (2562). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มของธุรกิจ โรงแรมในจังหวัดกระบี่. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. 15(1). 167-176.
- พีพีทีวี. (2559). **21 เมษายน 234 ปี สถาปนากรุงเทพมหานคร**. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2564. จาก www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/25993
- ภาคิน โชติเวศย์ศิลป์. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่มาจากการยึดอำนาจภายใต้วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง. **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา**. 8(1). 15-25.
- ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ. (2558). **การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมืองศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2523-2553**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารการเมือง). กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- Berlo, David. (1960). **The process of communication**. New York : Holl, Reneheart and Winston, Inc.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publication.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธิริศิริกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร และคณาจารย์ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแก้ไข ด้วยความเมตตาโดยตลอดขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา ทั้งในเรื่องของความรู้คุณธรรมแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเสมอมา จริยธรรม การดำรงชีวิตให้เป็นสุข ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ พ.อ.พิเศษ นรินทร์ พวงแก้ว คุณแม่ ภิญา พวงแก้ว (สุทธะพินทุ) และ น้องชาย นิรันดร์ พวงแก้ว ครอบครัว รวมถึงบรรพบุรุษ พระศรีนครคาม (ทอง สุทธะพินทุ), ขุนเกษตรวิสัยรัฐ (เทียน สุทธะพินทุ), พรรณผกา สุทธะพินทุ, พ.ท.ประชิด สุทธะพินทุ, พล.อ.สิทธิชัย อินทเสน, พล.อ.อ.จิรวัฒน์ มูลศาสตร์ ที่เป็นแรงบันดาลใจ ให้ความรัก ความห่วงใย รวมถึงกำลังใจแก่ ผู้วิจัยเสมอมา ประโยชน์อันพึงได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศคุณความดีมอบเป็นสังฆบูชาแด่ บรรพบุรุษ บุพการี และอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

ประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร*

EFFECTIVENESS OF COVID-19 PREVENTION AND CONTROL POLICY IMPLEMENTATION
IN THE AREA OF BUDDHISM TEMPLES IN BANGKOK

ปาณิสรา พสุรัตน์¹, จิดาภา ธีรศิริกุล²

Panissara Pasurat¹, Jidapa Thirasirikul²

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2}

Faculty of Political Science, Siam University, Thailand.^{1,2}

Email : noobenzja2@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่มาทำวัตรเย็นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์สมมติฐานสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยนโยบายและปัจจัยกลุ่มเป้าหมายสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3. ข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติใน

พื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีสอดคล้องกับความต้องการของพระและบุคลากรภายในวัด ควรส่งเสริมจัดรูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟฟิกเกี่ยวกับการป้องกันในพื้นที่เป้าหมายที่ และวัดในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ : 1. ประสิทธิภาพ 2. นโยบาย 3. ไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study level of effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok, 2) to examine factors affecting effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok, and 3) to develop suggestion for improving effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok. The research was a quantitative research and the populations of the study were people who made merit at Buddhism temples in Bangkok, were unknown number and the sample numbers were 400 people. The study employed a questionnaire as the research tool. The research utilized descriptive statistics, such as frequency, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics, such as Pearson's Correlation and regression analysis (Stepwise).

The study found that: 1. level of effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok were at a high level. 2. to examine factors affecting effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok the study found that policy factor and policy target factor could jointly forecast effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of in Bangkok and 3. to develop suggestion for improving effectiveness of Covid 2019 prevention and control policy implementation in the area of Buddhism temples in Bangkok were as follows: the state agencies should formulate Covid 2019 prevention

and control policy in accordance with monks and staffs in Buddhism temples. The state agencies should employ infographic tools to inform people about Covid 2019 prevention and control policy in the target area of Buddhism temples in Bangkok and Buddhism temples in Bangkok should prepare adequate instruments to comply with Covid 2019 prevention and control policy.

Keywords : 1. Effectiveness 2. Policy 3. Covid 2019

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วัดและหน้าที่บทบาทของวัดในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในสังคมไทย แต่ละหมู่บ้านต่างๆ จะมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง หากพิจารณาความหมายของคำว่า วัด สถานที่ทางศาสนา สถานที่เคารพสักการะ สถานที่อยู่อาศัยของบรรพชิต ซึ่งตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ว่า วัดมีสองอย่างคือ อย่างที่หนึ่งวัดที่ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา กล่าวคือ วัดที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแก่พระสงฆ์เป็นการเฉพาะเพื่อใช้สร้างอุโบสถ โดยประกาศเป็นพระบรมราชโองการ อีกทั้งวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาถือว่าถูกต้อง และมีฐานะเป็นนิติบุคคล รวมถึงต้องเป็นวัดที่ได้สร้างขึ้นหรือได้ปฏิสังขรณ์จนเป็นหลักฐานถาวร มีพระภิกษุ พำนักอยู่ประจำไม่น้อยกว่าห้ารูปติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี โดยเจ้าอาวาสวัดจะต้อง รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาในจังหวัดนั้นๆ อย่างที่สองสำนักสงฆ์ คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาจึงไม่มีพระอุโบสถ แต่เป็นสถานที่ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย (ธรรมนูญไทย, 2564)

วัดยังเป็นสมัชชาธรรมของคนที่หมู่บ้านจึงได้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในหลายๆ ด้าน ดังเช่น ศูนย์รวมจิตใจของประชาชน สถานศึกษา ที่ฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ สถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอยู่อาศัยเลี้ยงชีวิต สถานพยาบาลรักษาคนเจ็บป่วยตามแผนโบราณ ศูนย์กลางศิลปะและวัฒนธรรม และเป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการ ด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่างๆ ของชีวิต อีกทั้งโดยส่วนใหญ่นิยม แบ่งเขตภายในวัดออกเป็นสองส่วนคือ พุทธาวาส และสังฆาวาส ในส่วนพุทธาวาสจะเป็นที่ตั้งของ สถูปเจดีย์ อุโบสถ สถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และส่วนสังฆาวาส จะเป็นส่วนกุฏิ สงฆ์สำหรับพระภิกษุสงฆ์สามเณรจำพรรษา ปัจจุบันแทบทุกวัดจะเพิ่มส่วนฌาปนสถานเข้าไปด้วย เพื่อประโยชน์ในด้านการประกอบพิธีทางศาสนาของชุมชน

ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร วัดมีความสำคัญ และมีอิทธิพลกับประชาชนในการประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา วัดในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม

ราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสระเกศ วัดราชบพิธ วัดบวรนิเวศวิหารราชวรวิหาร วัดราชนัดดารามวรวิหาร วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดยานนาวา วัดดังกล่าวล้วนมีประวัติมายาวนานทั้งเป็นวัดที่มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง วัดประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ไทยแห่งราชวงศ์จักรี สะท้อนให้เห็นว่าวัดจึงมีคุณค่า ความสำคัญกับ คนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครอย่างมาก (ทรูไอดี ทองเทียวก, 2563)

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดในประเทศไทยในช่วงปี 2563 เป็นผลทำให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบาย มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ โรคระบาดดังกล่าว หลายประการ อาทิเช่น การเว้นระยะห่างกับประชาชนที่จะใส่บาตรหรือทำบุญ เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การทำวัตรเช้าและเย็นของพระซึ่งจะต้องปฏิบัติในกุฏิแทนการ ทำวัตรร่วมกันในโบสถ์หรือวิหาร การใส่หน้ากากอนามัยตลอดระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะของวัดหรือนอกวัด เป็นต้น (DIGITAL COVER, 2563)

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญ และมีความสนใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้ในทางวิชาการ และต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยต้นนโยบายมีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

3.2 ปัจจัยการประชาสัมพันธ์มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

3.3 ปัจจัยกลุ่มเป้าหมายมีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

3.4 ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยกลุ่มเป้าหมายร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

4. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

4.1 วัดในเขตกรุงเทพมหานครได้ทราบถึงระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงทราบข้อมูลแนวทางพัฒนาข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผล การนำนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประมวลผลการวิจัย โดย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของประชาชนที่มาทำวัตรเย็นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีค่าเท่ากับ 385 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสะดวกเป็นการเก็บกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มาทำวัตรเย็นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ตามจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่น .92 ซึ่งเกินกว่า 0.70 ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการแบบถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการแบบขั้นตอน (Stepwise) ในการพิสูจน์สมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิผลของการการนำนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร(Y) อยู่ในระดับมากโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ฐานะพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดยอมรับปฏิบัติตามมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่สองรองลงมา คือวัดยอมรับปฏิบัติตามมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่สาม คือ พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดมีความพึงพอใจต่อมาตรการนโยบายการจัดระเบียบพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันดับที่สุด คือ พระและบุคลากรภายในวัดมีความพึงพอใจต่อมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่ยี่ห้า คือ พระ และบุคลากรภายในวัดมีความเชื่อมั่นต่อมาตรการนโยบายการจัดระเบียบพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และอันดับสุดท้าย คือ พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดมีความเชื่อมั่นต่อมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

6.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยนโยบาย(X_1) อยู่ในระดับมาก ปัจจัยกลุ่มเป้าหมาย(X_3) อยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร(Y) อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละปัจจัย 3 ปัจจัย พบว่า

6.2.1 ปัจจัยนโยบาย(X_1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน อันดับสองรองลงมา ประกอบด้วย 2 นโยบาย คือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการระบุวัตถุประสงค์เป้าหมายนโยบายอย่างชัดเจน

รวมทั้งกรณีพื้นที่เป้าหมายที่เป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนา และนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถนำไปปฏิบัติในการจัดระเบียบการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาภายในวัดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน อันดับที่สามคือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อันดับที่สูง คือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายรวมทั้งกรณีพื้นที่เป้าหมายที่เป็น ศาสนสถานทางพุทธศาสนา และอันดับสุดท้าย คือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับความต้องการของพระ และบุคลากรภายในวัด

6.2.2 ปัจจัยการประชาสัมพันธ์(X_2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (พระ บุคลากรของวัดพุทธศาสนิกชน) สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้สะดวกในช่องทางการสื่อสารผ่านโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ รองลงมาคือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (พระ บุคลากรของวัด พุทธศาสนิกชน) สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้สะดวกในช่องทางการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลแพลตฟอร์ม อาทิ เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ เว็บไซต์ ยูทูบ เป็นต้น อันดับที่สามคือ นโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เป้าหมายที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานครมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ และอันดับสุดท้ายนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เป้าหมาย ที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานคร มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอินโฟกราฟฟิค

6.2.3 ปัจจัยกลุ่มเป้าหมาย(X_3) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ฐานะพุทธศาสนิกชนที่เข้าทำกิจกรรมในวัดเห็นความสำคัญกับนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่สองรองลงมา คือ พุทธศาสนิกชนที่เข้าทำกิจกรรมในวัดเข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่สามคือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มพระ และบุคลากรในวัดเข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับ

ที่สี่ คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มพระ และบุคลากรในวัด เห็นความสำคัญกับนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับห้า คือ วัดมีบุคลากรภายในวัดในการดำเนินการตามมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร และอันดับสุดท้ายคือ วัดมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนโยบายการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

6.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีสอดคล้องกับความต้องการของพระ และบุคลากรภายในวัด รองลงมาคือ หน่วยงานภาครัฐควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟฟิคเกี่ยวกับนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เป้าหมาย ที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานคร และวัดในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

6.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

6.4.1 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1-4 โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยกลุ่มเป้าหมาย มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.4.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน กล่าวคือ ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยกลุ่มเป้าหมายสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 และ 3 ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ(Multiple Regression) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยนโยบาย(X_1) ปัจจัยกลุ่มเป้าหมาย(X_2) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยมีสมการในรูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = .75 + .59X_2 + .22X_1$$

และสมการในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Y = .62X_2 + .24X_1$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลต่อการนํานโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ฐานะพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดยอมรับปฏิบัติตามมาตรการนํานโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อันดับที่สองรองลงมา คือวัดยอมรับปฏิบัติตามมาตรการนํานโยบายการป้องกันโรคตามที่ทางราชการกำหนดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร สะท้อนให้เห็นว่า วัดยังคงเป็นสถานที่สำคัญสำหรับประชาชนและพุทธศาสนิกชนในการทำพิธีทางศาสนาและที่พึ่งพิงประชาชนในชุมชน โดยวัดมีการบริหารจัดการตามประกาศของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือสังคมชุมชนในมิติต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระเอกอัครราชทูต อชิโตและคณะ (2563) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษาหลวงพ่อแดง นนทิวัดอินทาราม จ.สมุทรสงครามพบว่าพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณะสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือประชาชน ชุมชน และสังคม ได้เป็นอย่างดี ด้วยว่าวัดมีทุนทางสังคม และมีศักยภาพในการช่วยเหลือ(ทาน) การเสียสละ (จาคะ) การทำประโยชน์ ต่อส่วนรวม ดังกรณีหลวงพ่อแดงได้จัดมอบหน้ากาก เจล จัดมอบเครื่องบริโภคอาหาร เครื่องยังชีพตั้งตู้เย็นปันสุข การจัดตั้งโรงทาน มอบทุนช่วยเหลือแก่ประชาชน วัดพระสงฆ์นับเป็นอีกบทบาทหนึ่งของพระสงฆ์กับการทำงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ในประเทศไทย

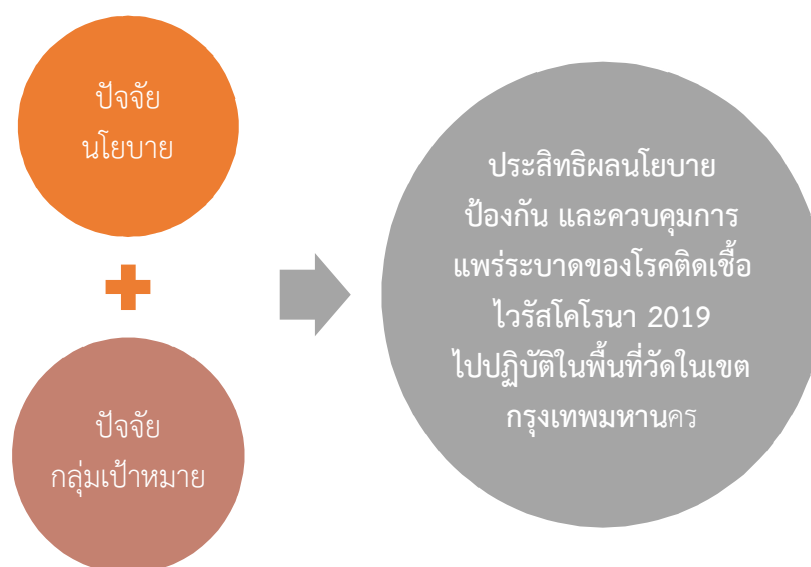
7.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยกลุ่มเป้าหมายส่งผลเชิงบวก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยนโยบาย และปัจจัยกลุ่มเป้าหมายเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนํานโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนํานโยบายไปปฏิบัติ อาทิ วรเดช จันทรร (2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ อาทิ งานวิจัยของ กฤษณ์ รักชาติเจริญ และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้จำแนกปัจจัยที่สำคัญในการนํานโยบาย ไปปฏิบัติได้ทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งในปัจจัยที่สามารถบอกได้ถึงความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบาย คือ ปัจจัยด้านเนื้อหา และความชัดเจนของนโยบาย ทั้งนี้ นโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้นต้องมีความชัดเจนเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งหากนโยบายไม่มีความชัดเจนแล้วนั้นจะส่งผล

ให้เกิดความกังวลในการดำเนินงานตามมติต่างๆ ได้ (บพิธ รัตนบุรี, 2552) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ไปปฏิบัติ ศึกษากรณีสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร และงานวิจัยของ สุธิชาติ เมืองปาน และพงศ์เทพ สุธีรวิทย์ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายคนไทยไร้พุงไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ซึ่งต่างก็พบว่า ปัจจัยนโยบายมีผลต่อความสำเร็จของการ นำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ นโยบายจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สามารถแปรวัตถุประสงค์ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม จึงจะให้กลุ่มเป้าหมายนำนโยบายที่กำหนดไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการเพิ่มระดับประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีสอดคล้องกับความต้องการของพระ และบุคลากรภายในวัด รองลงมาคือ หน่วยงานภาครัฐควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟฟิกเกี่ยวกับนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เป้าหมาย ที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานคร และวัดในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยสามารถนำเสนอตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร

จากภาพที่ 1 ตามผลการทดสอบสมมติฐานสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยกลุ่มเป้าหมาย มีอิทธิพลส่งต่อการพยากรณ์ประสิทธิผลนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีสมการในรูปแบบคะแนนคือ $Y = .75 + .59X_3 + .22X_1$ และสมการในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $Y = .62X_3 + .24X_1$

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีสอดคล้องกับความต้องการของพระและบุคลากรภายในวัด

9.1.2 หน่วยงานภาครัฐควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟิกเกี่ยวกับนโยบายป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เป้าหมายที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

9.1.3 วัดในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครควรจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 การกำหนดนโยบาย มาตรการการป้องกันโรคตามที่ราชการควรมีความสอดคล้องเหมาะสมตรงกับความต้องการของพระและบุคลากรภายในวัด

9.2.2 ควรมีการจัดทำอินโฟกราฟิกในการประชาสัมพันธ์นโยบาย มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้เหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมายที่เป็นวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมในการศึกษาประสิทธิผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติในพื้นที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครหรือ ในพื้นที่วัดในจังหวัดอื่นๆ

10. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ รักชาติเจริญ และคณะ. (2559). ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนมิติสุขภาพแห่งชาติสู่การปฏิบัติ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 15(2). 1-16.
- ทฐิไธดี ทองเทียว. (2563). 9 วัดสวยในกรุงเทพ ปักหมุดที่เที่ยวง่วงเทพ ฉบับสายบุญ ถ่ายรูปสวย. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564. จาก <http://net/detail/kX2y821N7YvMs://travel.trueid>

- ธรรมะไทย. (2564). **วัดไทยพระอารามหลวง/วัดราชวรฺ**. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2564. จาก <http://www.dhammathai.org/watthai/royalwat.php>
- บพิธ รัตนบุรี. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ(One Stop Service) ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี สำนักงานเขตสายไหม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระเอกลักษณ์ อชิโต และคณะ. (2563). บทบาทพระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ภายในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19: กรณีศึกษาบทบาทของหลวงพ่อดัง นนทบุรี วัดอินทาราม จ.สมุทรสงคราม. **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 9(3). 289-304.
- วเรช จันทรร. (2554). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุธิชาติ เมืองปาน และพงศ์เทพ สุธีรัฐ. (2559). การนำนโยบายคนไทยไร้พุงไปสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล. **วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี**. 11(21). 39-49.
- DIGITAL COVER. (2020). **ไวรัส ศรีทรา และผลกระทบต่อวงการสงฆ์ มองธรรมะผ่านวิกฤติโควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2564. จาก <https://www.gqthailand.com/gq-hype/article/gq-hype-vol-17>

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธิริศิริกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำตลอดจนตรวจสอบ และแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ข้าพเจ้าต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชา ทั้งในเรื่องของความรู้คุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิตให้เป็นสุข รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเสมอมาขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อวันชัย และคุณแม่ว่าสนา พสุรัตน์ และคุณป้าสายสวาท ผิดสวดยคำที่ให้ความรัก ความห่วงใย รวมถึงกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาประโยชน์อันพึงได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศคุณความดีมอบเป็นสิ่งบูชาแด่ บុพการี และอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19
ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564*

THE ATTITUDE OF MONKS TOWARDS THE ASSISTANCE POLICY DURING COVID-19
PANDEMIC OF GEN. PRAYUTH CHANOCHA GOVERNMENT IN 2021

ธนวัฒน์ จันเล็ก¹, ชัญชัย จิตรเหล้าอาพร², จิดาภา ธีรศิริกุล³
Tanawat Junlek¹, Chanchai Chitlaoarporn², Jidapa Thirasirikul³
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2,3}
Faculty of Political Science, Siam University, Thailand.^{1,2,3}
Email : acpa555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทัศนคติและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 166 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพโดยใช้เหตุผลวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสร้างข้อสรุปเพื่อใช้สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่ามีความทัศนคติที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และสุดท้ายคือ ด้านการบริหารจัดการ และผลการเปรียบเทียบพบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ พรรษา อายุแตกต่างกัน มีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : 1. ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ 2. นโยบาย 3. โควิด 19

ABSTRACT

This research aimed to study the level of attitude of monks towards the assistance policy during Covid-19 pandemic of Gen. Prayuth Chanocha government in 2021, and to analyze the differences in demographic factors affecting the monks' attitude level towards the assistance policy during Covid-19 pandemic of Gen. Prayuth Chanocha government in 2021. The sample was 166 monks collected by utilizing accidental sampling. The tools used were questionnaires and the statistical techniques were frequency, percentage, means, standard deviation, and F-test.

The research found that the level of overall attitude of monks towards the assistance policy during Covid-19 pandemic of Gen. Prayuth Chanocha government in 2021 was at a low level. There were statistical differences in demographic factors of monks, such as position, ordination periods, and age which affected the monk's attitude level towards the assistance policy during Covid-19 pandemic of Gen. Prayuth Chanocha government in 2021 at a statistical level of confidence of 0.05.

Keywords : 1. Attitude of Monks 2. Policy 3. Covid-19

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำหรับการปกครองของประเทศไทย ใช้รูปแบบการปกครองแบบแบบรัฐสภา มีรัฐสภาทำหน้าที่แทนปวงชนชาวไทยผ่านผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง มีรัฐบาล มีพรรคการเมือง และบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศ ผ่านการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมายพระราชบัญญัติต่างๆ ผ่านกลไกรัฐสภา เป็นกลไกของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ได้รับความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น รัฐบาลผู้รับมอบอำนาจจากประชาชน ต้องทำหน้าที่การพัฒนาประเทศผ่านระบอบปกครอง การบริหารประเทศผ่านการใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดในการปกครอง คืออำนาจอธิปไตยอันเป็นของประชาชน ดังนั้นการบริหารประเทศของรัฐบาล จึงเป็นไปเพื่อสร้างความเท่าเทียม ความสมดุลและสันติสุขให้แก่ประชาชนในสังคม ผ่านการกำหนดขอบเขตและหน้าที่ในการบริหารอย่างเท่าเทียม แต่ยังคงให้อำนาจการตัดสินใจและการบริหารขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรส่วนท้องถิ่น รัฐบาลมีหน้าที่ในการกระจายทรัพยากรและโอกาสการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การจัดเก็บภาษีรายได้เข้าประเทศ พัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต ขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคการผลิต การจัดหาบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน สิ่งหนึ่งที่รักษาปัจจัยการผลิตสินค้าบริการต่างๆ เป็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนเป็น

อย่างมาก มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์เพื่อกระจายรายได้ การบริโภคสินค้าและบริการแก่ประชาชนอย่างมีคุณภาพทั่วถึง คุณภาพชีวิตประชาชนจึงจะดีขึ้นตามมา ดังนั้นรัฐถือเป็นหน่วยทางการเมืองการปกครองที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรในรัฐให้กับกลุ่มบุคคล กลุ่ม หรือสาธารณะ เป็นต้น (ปิยะนันต์ จันทรแหกหล้า, 2564)

ในช่วงของการระบาดทั่วของโควิด-19 ในประเทศไทยตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2563 เป็นต้นมา มีผู้ป่วยยืนยันของโควิด-19 ที่ติดเชื้อจากการแพร่เชื้อในประเทศและมีความรุนแรง การติดเชื้อและชีวิตเพิ่มร่วมหลักแสน และการแพร่ระบาด การป้องกันการแพร่ระบาดเป็นภาระอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2563-2564 ฐานะฝ่ายบริหารในการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจในการดูแลประโยชน์ของประชาชน ผ่านคณะรัฐมนตรี กระทรวงหน่วยงานภาครัฐ หรือแนวทางประกาศ มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่การออกกฎหมาย การตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด นโยบายเชิงสังคม เศรษฐกิจ หรือมาตรการต่างๆ เช่นการกักตัว การปิดสถานบริการพื้นที่เสี่ยงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดโควิด การเยียวยาประชาชนผ่านโครงการสวัสดิการของรัฐต่างๆ จึงจำเป็นศึกษาพิจารณาว่านโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาลเป็นอย่างไร มาตรการช่วยเหลือของรัฐประชาชนทุกภาคส่วนเข้าถึงหรือไม่ ได้รับประโยชน์ และเอื้อประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือไม่ ประกาศ มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่เป็นของคณะสงฆ์ของไทยที่มีจำนวนมากกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ ชุมชนในสังคมไทย แม้จะไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ยังดำรงไว้ซึ่งสิทธิคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างเท่าเทียมในฐานะพลเมือง ซึ่งในพื้นที่ของเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีที่มีกลุ่มคนในพื้นที่ กลุ่มแรงงานจากภูมิภาคต่างๆ แรงงานจากต่างประเทศ ที่มีความหลากหลายในพื้นที่อำเภอคลองหลวง ดังการศึกษาความคิดเห็นทัศนคติความคิดเห็นนโยบายของรัฐผ่านกลุ่มพระสงฆ์ในเขตอำเภอคลองหลวงถือเป็นข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญในการสะท้อนปัญหา และอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ในฐานะที่วัด พระภิกษุสงฆ์เป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชนและเป็นสถาบันทางสังคมในชุมชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น (วัชรชัย วิวัฒน์คุณากร, 2564)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์

จันทร์โอชา พ.ศ.2564 อันจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ในระดับรัฐบาลส่วนกลางหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564

3. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

3.1 ทำให้หน่วยงานภาครัฐทราบถึงระดับทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเชิงเพื่อช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยปริมาณ โดยศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เน้นการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับพระภิกษุสงฆ์แบบสำรวจ จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ที่อยู่อาศัยในเขตปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด เนื่องจากการเดินทางจำกัดเพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมหรือกิจสงฆ์ จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกโดยบังเอิญ จำนวน 166 รูป พร้อมทั้งดำเนินการสัมภาษณ์กับจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสำรวจ จากแบบสอบถาม เป็นแบบปลายปิด แบบมาตราประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต(Likert Scale) 5 ระดับ โดยวัดเป็นระดับความคิดเห็นตามคะแนนไว้ระดับได้แก่ มากที่สุด(5) มาก(4) ปานกลาง(3) น้อย(2) และน้อยที่สุด(1) โดยแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค(Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ที่ .961 ทั้งนี้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดออกแบบสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงคำถามให้มีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้อธิบายสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย การวิเคราะห์เชิงปริมาณได้ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ทดสอบค่าเอฟ(One Way ANOVA) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เหตุผลวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สร้างข้อสรุป เพื่อใช้สนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ทศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 ทศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2563-2564 โดยรวม

นโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อโควิด 19	ระดับทศนคติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน	2.60	.839	น้อย
ด้านความมั่นคงปลอดภัย	2.58	.833	น้อย
ด้านสาธารณสุข	2.29	.925	น้อย
ด้านการบริหารจัดการ	2.15	.873	น้อย
ด้านเศรษฐกิจ	2.31	.853	น้อย
รวม	2.34	.666	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า พระภิกษุสงฆ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย($\bar{X}=2.34, S.D.=.666$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นในด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน($\bar{X}=2.60, S.D.=.839$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงปลอดภัย($\bar{X}=2.58, S.D.=.833$) ด้านเศรษฐกิจ($\bar{X}=2.31, S.D.=.853$) ด้านสาธารณสุข ($\bar{X}=2.29, S.D.=.925$) และสุดท้ายคือ ด้านการบริหารจัดการ($\bar{X}=2.15, S.D.=.873$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2563-2564 จำแนกตามรายชื่อสามอันดับแรกและสามอันดับสุดท้าย

นโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อโควิด 19	ระดับทัศนคติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รัฐบาลมีการช่วยเหลือค่าครองชีพให้กับประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด 19 ได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรม	2.77	.989	ปานกลาง
2. นโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด 19 ของรัฐบาลในด้านมาตรการเพิ่มวงเงินค่าครองชีพผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความเหมาะสมกับสถานการณ์	2.61	1.019	ปานกลาง
3. รัฐบาลมีมาตรการจำกัดการเดินทาง กักตัว 14 วัน มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการควบคุมโรคติดเชื้อโควิด 19	2.73	.986	ปานกลาง
4. รัฐบาลมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19	1.98	1.112	น้อย
5. หน่วยงานภาครัฐใช้งบประมาณช่วยเหลือประชาชนได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ	2.11	1.045	น้อย
6. รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 อย่างเหมาะสม	2.18	.974	น้อย
รวม	2.40	1.022	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2563-2564 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40, S.D.=1.022$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อสามอันดับแรกเห็นว่า รัฐบาลมีการช่วยเหลือค่าครองชีพให้กับประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ โควิด 19 ได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรม ($\bar{X}=2.77, S.D.=.989$) รองลงมาคือ รัฐบาลมีมาตรการจำกัดการเดินทาง กักตัว 14 วัน มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการควบคุมโรคติดเชื้อโควิด 19 ($\bar{X}=2.73, S.D.=.986$) และสุดท้ายคือนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาลในด้านมาตรการเพิ่มวงเงินค่าครองชีพผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X}=2.61, S.D.=1.019$) เมื่อพิจารณาสามอันดับสุดท้าย พบว่า รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=2.18, S.D.=.974$) หน่วยงานภาครัฐใช้งบประมาณช่วยเหลือ

ประชาชนได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ($\bar{X}=2.11, S.D.=1.045$) และสุดท้ายรัฐบาลมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19($\bar{X}=1.98, S.D.=1.112$)

5.2 การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปที่มีต่อทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 พบว่า 1)ตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันมีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.014 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อผลการจำแนกความแตกต่างรายคู่ของตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสแตกต่างกับตำแหน่งพระสงฆ์ (.576) 2)พรรษาแตกต่างกันมีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อผลการจำแนกความแตกต่างรายคู่ของพระนวกะ 1-5 พรรษาแตกต่างกับพระเถระ 10 พรรษา ขึ้นไป (.383) 3)อายุแตกต่างกันมีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อผลการจำแนกความแตกต่างรายคู่ของอายุ 20-30 ปีแตกต่างกับอายุ 50 ปีขึ้นไป (.513)

5.3 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

5.3.1 ด้านปัจจัยขึ้นพื้นฐาน พบว่า รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ในช่วงแรกของการระบาดได้เหมาะสมเช่นมาตรการราคาสินค้าอุปโภคบริโภค หน้าการอนามัย สินค้าในชีวิตประจำวัน หรือมีการลดค่าไฟฟ้า และค่าประปาให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นช่องทางในการช่วยเหลือต่างๆ กับประชาชน โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งให้ทัศนะตรงลงมาว่า แม้รัฐบาลจะมีการช่วยเหลือภาคประชาชนแล้วควรให้ความสำคัญต่อกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะกลุ่มของค่าไฟฟ้าที่วัดขาดปัจจัยสำหรับบำรุงวัด นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มสุดท้ายให้ทัศนคติที่น่าสนใจว่า รัฐบาลควรเร่งดูแลประชาชนให้ทั่วถึงเป็นธรรมทุกกลุ่มในการได้รับสวัสดิการเงินอย่างทั่วถึงเป็นธรรม

5.3.2 ด้านความมั่นคงปลอดภัย พบว่า รัฐบาลต้องมีการกำหนดมาตรการการจำกัดการเดินทาง มาตรการตั้งจุดคัดกรอง มาตรการเปิดปิดสถานที่ให้ชัดเจน พื้นที่เสี่ยงต้องควบคุมโรคต้องจำกัดวงของการแพร่ระบาดให้ถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดน สถานบันเทิง หรือการเดินทางจากต่างประเทศ โดยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์รองลงมาเห็นว่า รัฐบาลต้องออกมาตรการดูแลประชาชนด้านสุขภาพเช่นการฉีดวัคซีนให้ประชาชนเพื่อความปลอดภัย และต้องจัดสรรค่าน้ำถึงกลุ่มพระภิกษุสงฆ์เพราะประชาชนยังคงเป็นพุทธศาสนิกชนในการบำรุงศาสนา ทำบุญ หรือมีงานบุญ มงคล และงานอวมงคลที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์และวัด สอดคล้องกับผู้ให้กลุ่มสุดท้ายให้ความคิดเห็นว่า พระสงฆ์ต้องเสี่ยงกับกิจของสงฆ์ประจำวัดตอนรับญาติโยมหรือรับกนิมนต์ทุกวัน

5.3.3 ด้านสาธารณสุข พบว่า รัฐบาลควรกำหนดนโยบาย มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดในระดับชุมชน โรงงาน และสถานบันเทิงต่างๆ ให้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลส่งเสริมให้ฉีดวัคซีนป้องกันโควิดอย่างทั่วถึงในระดับชุมชน และวัด นอกจากนี้มีผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มรองที่สองให้ประเด็นที่น่าสนใจว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมสินค้าอุปโภคบริโภคทางการแพทย์ แจกจ่ายหน้ากาก เจลล้างมือให้กับประชาชน หรือวัดอย่างทั่วถึงเพียงพอ และกลุ่มสุดท้ายของผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าระบบอาสาสมัครหมู่บ้านป้องกันได้ดี รัฐต้องมีความชัดเจนนโยบายในภาพรวมเช่น มาตรการป้องกันที่เข้มงวด การจัดการวัคซีนที่ดีมีคุณภาพสามารถฉีดให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงรวดเร็ว เป็นต้น

5.3.4 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า รัฐบาลต้องมีมาตรการแนวทางป้องกันการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิดที่ชัดเจนเช่น การเปิดรับนักท่องเที่ยว การจำกัดการเดินทาง การควบคุมในสถานบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารตัดสินใจ ให้ข้อมูลประชาชนที่ถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่สองมองประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจว่า รัฐบาลต้องนโยบายและโครงการรัฐเหมาะสมกับการแก้ปัญหาเช่น การกักพื้นที่เสี่ยง รัฐบาลตัดสินใจล็อกดาวน์ในบางพื้นที่อย่างรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาหรือลงโทษกลุ่มผู้ฝ่าฝืนทำให้โรคระบาด พร้อมทั้งนี้กลุ่มสุดท้ายให้ทัศนะที่น่าสนใจว่ารัฐบาลต้องจัดสรร แก้ปัญหาเรื่องของการรักษา การจัดการวัคซีนที่ดีมีราคาประสิทธิภาพประสิทธิผลมากกว่าปัจจุบัน และความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณช่วยเหลือประชาชนต้องให้ทั่วถึงผ่านเทศบาลท้องถิ่น เป็นต้น

5.3.5 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า รัฐบาล เช่น นโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล มีการเยียวยาช่วยเหลือภาคประชาชนอย่างเร่งด่วน มาตรการลดภาระค่าครองชีพบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รัฐบาลช่วยเหลือฟื้นฟูเศรษฐกิจผ่านโครงการคนละครึ่ง หรือการช่วยเหลือเงินกู้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่สองให้ทัศนะสำคัญรองลงมาว่า รัฐบาลต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพ มีการจ้างงาน เพราะหากไม่สามารถสร้างงานอาชีพให้คือสู่สภาพเดิมได้อาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ตามมา สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสุดท้ายเห็นว่าเศรษฐกิจคือหัวใจของประเทศ และการพัฒนาในมิติต่างๆ ซึ่งวัดก็เป็นส่วนหนึ่งที่รัฐบาลได้ดูแลช่วยเหลือเพราะวัดนอกจากดูแลกิจการในวัด ส่วนหนึ่งต้องเป็นที่พึ่งพาให้กับประชาชนที่ขาดที่พึ่งรายได้หรืออาหารในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

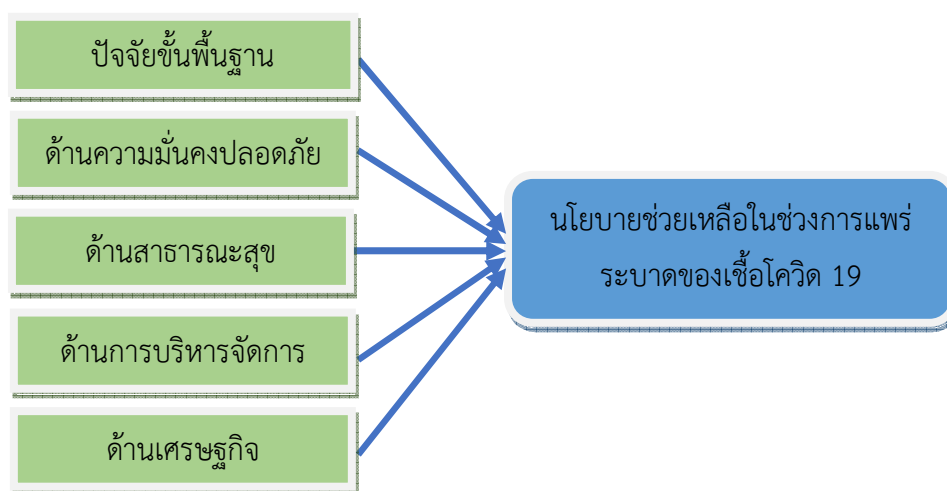
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณในการวิจัย ทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2563-2564 ส่วนใหญ่เห็นว่าด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ในช่วงแรกของการระบาดได้เหมาะสมเช่นมาตรการราคาสินค้าอุปโภคบริโภค หน้าการอนามัย สินค้าในชีวิตประจำวัน หรือมีการลดค่าไฟฟ้า และค่าประปาให้กับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นช่องทางในการช่วยเหลือต่างๆ กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับด้านความมั่นคงปลอดภัยที่เห็นว่ารัฐบาลต้องมีการกำหนดมาตรการการ

ช่วยเหลือป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา นั้น จะมีศักยภาพที่ดี แต่การที่ยังไม่สามารถควบคุมโรคระบาดของโควิดนี้ได้ จึงเป็นเหตุให้การพึ่งพารัฐบาลน้อยอยู่ในเกณฑ์น้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วรพหัทธพิย สุทธิประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2562: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี มีระดับทัศนคติต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2562 ภาพรวมอยู่ในระดับน้อยและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ด้านการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน ด้านการปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านมาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก และด้านการแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ

6.2 จากการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของพระภิกษุสงฆ์กับทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 พบว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ พรรษา อายุแตกต่างกันมีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่า ด้วยเหตุปัจจัยข้อมูลทั่วไปของพระภิกษุสงฆ์มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นทั้งในส่วนของ ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การวางตัวในฐานะพระสงฆ์ (พระผู้มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์) หรือจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ทั่วไป ส่วนของพรรษาหรืออายุ การเกิดในช่วงเวลาที่แตกต่างกันที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโลกพัฒนาไปอย่างก้าวหน้า และก้าวกระโดดทั้งการสื่อสารและเทคโนโลยี ทำให้ความคิด ความรู้ ย่อมมีความต่างกัน และด้วยบริบทของสังคมในยุคนี้ๆต่างกัน จึงทำให้การ “พึงพอใจ” ต่อนโยบายของรัฐที่จะตอบสนองนั้นต่างกัน และโดยเฉพาะในเรื่องของพรรษานั้น ผู้ที่บวชมานานมีพรรษามากจะเป็นผู้ที่มีแนวทางการคิด และ พฤติกรรมที่คงความเป็นพระภิกษุกว่าผู้ที่พรรษาน้อย(การถือนำธรรมะมาใช้ในแนวทางการคิด เช่น การให้อภัย การพึงพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ การวางใจเป็นกลาง เป็นต้น) เพราะผู้พรรษาน้อยหรือบวชได้ไม่นาน ความคิดความอ่านหรือการตัดสินใจอาจจะยังติดมาในสมัยที่ยังเป็นเพศคฤหัสถ์ (คนธรรมดา)เลยอาจจะมีความพึงพอใจต่างกับผู้บวชมานานสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วรพหัทธพิย สุทธิประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2562: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรีพบว่า อายุแตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 บ่งชี้ให้เห็นว่า ทัศนคติที่มีต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชานั้น รัฐบาลมีมาตรการช่วยเหลือต่างๆ ของรัฐบาลช่วงการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิดของรัฐบาลมีความเหมาะสมเพียงพอกับสภาพสังคม เศรษฐกิจของไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 มีศักยภาพและความสามารถเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน แต่เมื่อพิจารณาทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระราชาแตกต่างกันมีทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อผลการจำแนกความแตกต่างรายคู่ของพระนวกะ 1-5 พระราชาแตกต่างกับพระเถระ 10 พระราชา ขึ้นไป (.383) เช่นเดียวกันตัวแปร อายุ พบว่า มีแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 เมื่อผลการจำแนกความแตกต่างรายคู่ของอายุ 20-30 ปีแตกต่างกับอายุ 50 ปีขึ้นไป (.513) เช่นกัน ดังนั้น จากการทัศนคติของพระภิกษุสงฆ์ต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 นั้นยืนยันให้เห็นว่าตัวแปรด้านอายุว่ามีผลต่อทัศนคติต่อนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ.2564 มิติเชิงนโยบายสำคัญในด้านปัจจัยขั้นพื้นฐาน ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านสาธารณสุข ด้านการบริหารจัดการ และด้านเศรษฐกิจ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ของรัฐบาล

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบาย มาตรการช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาลมีประโยชน์โดยตรงกับประชาชนอย่างเหมาะสมทั่วถึงและการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

8.1.2 รัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายมาตรการควบคุมปัจจัยขึ้นพื้นฐาน เช่น ราคาสินค้าอุปโภค บริโภคของรัฐบาลเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัย รัฐบาลมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

8.1.3 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขรัฐบาลต้องมีช่องทางจัดจำหน่ายหน้ากากเจลล้างมือ จัดหาวัคซีน อุปกรณ์ทางการแพทย์อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

8.1.4 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบริหารจัดการเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ชัดเจนในการแก้ไขสถานการณ์ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 รัฐบาลหน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประสานข้อมูลแนวทาง มาตรการช่วยเหลือประชาชนและนำไปปฏิบัติกับประชาชนอย่างเหมาะสมทั่วถึงมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างรวดเร็ว

8.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับพื้นที่ชุมชนต้องกำกับติดตามควบคุมราคาสินค้าอุปโภค บริโภคของรัฐบาลเหมาะสมกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ จังหวัด อำเภอต้องจัดช่องทางจัดจำหน่ายหน้ากาก เจลล้างมือ จัดหาวัคซีน อุปกรณ์ทางการแพทย์อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

8.2.3 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการบริหารจัดการเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ชัดเจนในการแก้ไขสถานการณ์ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรปรับวิธีการวิจัยเป็นเชิงผสมวิธี(Mixed Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสนับสนุนเชิงปริมาณในการอธิบายรายละเอียดของการนำนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาลให้เห็นเด่นชัดขึ้น

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาล

8.3.3 ควรศึกษาประสิทธิผลของการนำนโยบายช่วยเหลือในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อ
โควิด 19 ของรัฐบาล

9. เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2564). **นโยบายสาธารณะ**. ปทุมธานี : สถาบันวิชาการไทยวิจัพัฒนาการจัดการ.
ไทยรัฐออนไลน์. (2563). **เปิดมาตรการรัฐกระตุ้นเศรษฐกิจ เช็กชุมพลังสู้ศึกโควิดระลอก 2**.
สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564. จาก <https://www.thairath.co.th/business/economics/2018863>
- ปิยะนันต์ จันทรแหกหล้า. (2564). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์และการปกครองไทย**.
กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.
- วรเดช จันทรศร. (2539). **ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
_____. (2548). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : สกายบล็อกและการพิมพ์.
วรรณิ์ สีนปึกษา และสุวัรัฐ แลสันกลาง. (2563). **การนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขการตั้งครุภในวัยรุนสู่การ
ปฏิบัติ ในพื้นที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 6(1). 37-50.
- วรพหัทพิย สุธธิประเสริฐ. (2563). **ทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน
ของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์จันทร์โอชา พ.ศ. 2562: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองสระบุรี
จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง.
สถาบันรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วัชรชัย วิวัฒน์คุณากร. (2564). **วัคซีน Covid-19 กับแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษา แรงงานข้าม
ชาติชาวเมียนมาในเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร**. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2
ประจำปีการศึกษา 2563 “การเมืองกับการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในประชาคมโลก”.
มหาวิทยาลัยสยาม. 2 กรกฎาคม 2564.
- วิกิพีเดีย. (2564). **นโยบายสาธารณะ**. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/นโยบายสาธารณะ>.
- สุริยศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล,ศิริวัฒน์ สิริวัฒนกุล. (2563). **ปัญหาการนำนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสาวชะโงก อำเภอบาง จังหวัด
ฉะเชิงเทรา**. วารสารศิลปการจัดการ. 4(2). 205-222.
- โอภาส มีเชาว์. (2562). **ประสิทธิผลการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เพื่อการชำระหนี้เงินกู้ยืมของ
กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา**. วารสารดุขภูษิตทางสังคมศาสตร์. 9(2). 532-545.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีและสมบูรณ์จากการสอนสั่งสั่งสอนจากคณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำตลอดจนตรวจสอบ และแก้ไขจนงานวิจัยนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และประโยชน์อันพึงได้รับจากงานวิจัยนี้ขออุทิศคุณความดีมอบเป็นสิ่งบูชาแด่ บพพการี และอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR INTERNAL SUPERVISION IN EDUCATION
ERA 4.0 OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE BURIRAM

กานต์ธีรา ธรรมสา¹, ธรินธร นามวรรณ²

Kantheera Thammasa¹, Tharinthorn Namwan²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581007@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 69 คน และครู จำนวน 275 คน รวม 344 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการดำเนินการนิเทศ มีความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1)ด้านการดำเนินการนิเทศ 2)ด้านการวางแผนการนิเทศ 3)ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 4)ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ 2. แนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 16 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การนิเทศภายใน 3. ยุค 4.0

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to examine the current condition, desirable state and priority needs index of guidelines for Internal Supervision in Education 4.0 era, 2) to develop of Guidelines for Internal Supervision in Education 4.0 era of Schools under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The samples consisted of 69 school principals and 275 teachers in totaled 344 cases. The instruments used were semi-structured Interview and the appropriate form of supervision approach within Thai education in the era 4.0 for schools under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The statistics used to analyze the obtained data were percentage, mean, standard deviation and priority needs index.

The research result revealed that: 1. the current condition of guidelines for Internal Supervision in education 4.0 era of Schools under the Secondary Educational Service Area Office Buriram were overall found at a medium level. Upon considering each aspect it showed that the highest mean aspect was monitoring and evaluating supervision. In terms of desirable state were overall found at the highest level. Upon considering each aspect it showed that the highest mean aspect was supervising operations. Priority needs index considered each aspect from highest to lowest were 1) Operational supervision. 2) Supervision plans 3) Information feedback and 4) Monitoring and evaluating supervision. 2. The Guidelines for Internal Supervision in Education 4.0 era of Schools under The Secondary Educational Service Area Office Buriram included 4 elements 16 Guidelines. The appropriate form of supervision approach was overall found at the highest level.

Keywords : 1. Development of Guidelines 2. Internal Supervision 3. 4.0 Era

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งมีหัวใจสำคัญคือการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งเป้าหมายสำคัญของ Thailand 4.0 คือการทำให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงและมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง เนื่องจากคนหรือทรัพยากรมนุษย์นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความจำเป็นมากที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ซึ่งการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวได้นั้น ระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและก้าวสู่ การศึกษา 4.0 ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบุคคล (เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์ไพบูลย์, 2559) ในแวดวงการศึกษามีการเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายๆ ด้าน ซึ่งในการพัฒนาการศึกษาในยุค 4.0 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีทักษะที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เน้นทักษะการคิด ทักษะการออกแบบ ทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลผลิตและนวัตกรรมใหม่ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และมีภาวะผู้นำ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ การดำเนินการที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบนี้ ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์การศึกษาไทย 4.0 ได้โดยสมบูรณ์ (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 47 จึงได้มีบทบัญญัติว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตามประเมินผล” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) โดยมีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดการกำกับติดตามการจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้บริหารได้ตระหนักเห็นความสำคัญ และนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมว่าการนิเทศภายในเป็นบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550)

การนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในทุกชั้นตอน จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดควรเป็นการนิเทศที่เกิดจากบุคลากรภายในโรงเรียน เพราะคนที่อยู่ในโรงเรียนย่อมจะทราบปัญหาความต้องการในการได้รับการนิเทศของบุคลากรในโรงเรียนเดียวกันได้ดีกว่าการนิเทศที่เกิดจากบุคคลที่อยู่ภายนอกโรงเรียน การนิเทศเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารและครูปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนและโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการชี้แนะแนะนำให้สมาชิกทุกคนในหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมและรับผิดชอบร่วมกันมีความรู้สึกในความรับผิดชอบร่วมกันมีความสัมพันธ์กันอันเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ทุกคนคาดหวังและประสบผลสำเร็จเป็นการช่วยเหลือกันดึงเอาความสามารถพิเศษของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นในหมู่คณะก่อให้เกิดพลังความคิดและพลังที่จะผลักดันให้กิจการต่างๆ ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างดี กิติมา ปรีดีติก (2545) เห็นได้ว่าผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศ ต่างก็เป็นกลไกสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

ในสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในยังมีปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการของโรงเรียน เช่น ความรู้ความสามารถของผู้นิเทศงานวิชาการในการวางแผนการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน หรือขาดเทคนิค ขั้นตอนวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียนและครูส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ในด้านลบ ในลักษณะว่าการนิเทศเป็นการออกคำสั่งให้ปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลที่ตามมา คือ ครูมักจะต่อต้านหรือพยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในโครงการนิเทศต่างๆ ที่ถูกจัดขึ้น ดังนั้นกระบวนการนิเทศภายในจึงไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2556) จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาไม่อาจละเลยการปฏิบัติการนิเทศภายใน เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งต่างก็รับรู้ปัญหามีความคุ้นเคยกันย่อมแก้ปัญหได้ตรงจุด ทั้งยังกระทำได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วกว่าการนิเทศภายนอกจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญทางหนึ่งที่จะต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนั้น การดำเนินงานนิเทศภายในจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแนะช่วยเหลือครู ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้ครูในสังกัดสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมการนิเทศกำกับติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการกิจกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความ

ต้องการและเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน ปัจจุบันรับผิดชอบดูแลสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 66 โรงเรียนและได้ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันและมีนโยบายพัฒนาองค์กรเป็นองค์กร 4.0 ซึ่งได้สนองนโยบายโดยการจัดการนิเทศหลายรูปแบบเพื่อช่วยเหลือครูและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32, 2563) หากมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการดำเนินงานในยุคการศึกษา 4.0 ซึ่งเป็นเวทีของครูที่เป็นนักปฏิบัติมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีปฏิบัติ ที่เน้นการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้มีการพัฒนาด้านสติปัญญา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจประเมินหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ และ ก่อให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในจึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 อันจะเป็นกระบวนการในการบริหารจัดการทางวิชาการที่จะช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการศึกษา สามารถที่จะดำเนินการจัดการนิเทศการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน และนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการนิเทศภายในของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0

3.2 ได้แนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายในให้มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสานมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำนวน 344 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียนโรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม(Best Practice) เกี่ยวกับการนิเทศภายในโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินแนวทางที่ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทย ยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

องค์ประกอบการนิเทศ ภายในการศึกษาไทย ยุค 4.0	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ ความ ต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการวางแผนการนิเทศ	2.77	0.87	ปานกลาง	4.61	0.66	มากที่สุด	0.62	2
2. ด้านการดำเนินการนิเทศ	2.86	0.85	ปานกลาง	4.67	0.61	มากที่สุด	0.63	1
3. ด้านการติดตามและ ประเมินผลการนิเทศ	3.01	0.79	ปานกลาง	4.48	0.82	มาก	0.49	4
4. ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ	2.91	0.79	ปานกลาง	4.45	0.71	มาก	0.53	3
รวม	2.89	0.83	ปานกลาง	4.55	0.70	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=2.89$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ($\bar{X}=3.01$) ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ($\bar{X}=2.91$) ด้านการดำเนินการนิเทศ($\bar{X}=2.86$) และด้านการวางแผนการนิเทศ($\bar{X}=2.77$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.55$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศ($\bar{X}=4.67$) ด้านการวางแผนการนิเทศ($\bar{X}=4.61$)ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ($\bar{X}=4.48$) และด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($\bar{X}=4.45$) ตามลำดับ ลำดับความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ 1)ด้านการดำเนินการนิเทศ 2)ด้านการวางแผนการนิเทศ 3)ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 4)ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่าแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 16 แนวทางได้แก่ 1)ด้านการวางแผนการนิเทศ มี 5 แนวทาง 2)ด้านการดำเนินการนิเทศ มี 4 แนวทาง 3)ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ มี 3 แนวทาง และ 4)ด้านการให้ข้อมูล

ย้อนกลับ มี 4 แนวทาง ทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อเรียงลำดับความสำคัญของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1)ด้านการดำเนินการนิเทศ 2)ด้านการวางแผนการนิเทศ 3)ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับและ 4)ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่มีกระบวนการนิเทศภายในที่ชัดเจนและไม่มีคู่มือการนิเทศภายในให้ศึกษา ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศภายใน อีกทั้งความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความแตกต่างกัน และภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของครูส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พิชญ์ชาญ สุตทุม (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลและรายงานผล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษายังขาดการประเมินผลที่เป็นระบบ คือไม่ได้นำผลการนิเทศติดตามมาปรับปรุง แก้ไข เพื่อวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในครั้งต่อไป และไม่ได้นำผลการนิเทศติดตามมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังขาดการนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ วิไลพร อ่อนภูเข (2561) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเหตุที่สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลาง อาจเนื่องจากสภาพ

ปัจจุบันของการนิเทศภายในยังขาดการให้การสนับสนุนส่งเสริม เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดำเนินการนิเทศอย่างจริงจังและเป็นระบบ องค์ความรู้และนวัตกรรมทางการนิเทศไม่ได้รับการเผยแพร่และพัฒนาต่อยอดมากนัก สถานศึกษาทั่วไปจึงไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และนำนวัตกรรมการนิเทศมาประยุกต์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนขาดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์และองค์ความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการนิเทศภายใน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมด้านการนิเทศการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยิ่งส่งผลให้สภาพปัญหาการนิเทศในสถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาแก้ไขอย่างจริงจัง (เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2559)

6.2 แนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ผสมกับการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม เพื่อนำมาสร้างแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศภายใน จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สมยศ แผ่นทอง (2561) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในไทยแลนด์ 4.0 เพื่อยกระดับคุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเนินสง่าวิทยาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในไทยแลนด์ 4.0 เพื่อยกระดับคุณภาพการประกันภายในสถานศึกษาที่พัฒนา ประกอบด้วย 1)ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2)ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3)ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5)ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนและสอดคล้องกับ พิชญ์ชาญ สุตทุม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการนิเทศภายในโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการนิเทศ ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกของการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานนิเทศภายใน และวางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการสร้างสื่อ และเครื่องมือของการนิเทศภายในโรงเรียนโรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ในการสร้างสื่อ เครื่องมือในการนิเทศ ด้านการ

ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ดำเนินการนิเทศตามโครงการที่กำหนดไว้และรายงานความก้าวหน้าในการนิเทศ ด้านการประเมินผลและรายงานผลของการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์ในการประเมิน มีการประเมินผลการนิเทศภายในเป็นระยะ และจัดให้มีการสร้างสื่อและเครื่องมือวัดและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

โดยสรุป แนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์นั้น สถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของครู เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดและช่วยส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้คือหลักการของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายใน ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน นำไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1 หลักการของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายใน และนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาในสังกัดตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริงอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สรุปได้ว่า มีความต้องการด้านการดำเนินการนิเทศมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

8.2.2 แนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายในได้ และแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 16 แนวทาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้จริงนั้น ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนในองค์กรเป็นสำคัญ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 เป็นรายด้าน โดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการนำแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ไปใช้ เพื่อปรับปรุงการและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ไปใช้

9. เอกสารอ้างอิง

กรรทอง จิระเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายใน*. กรุงเทพมหานคร : ธารอักษร.

กิตติมา ปรีดีติลล. (2545). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : อักษรภาพิพัฒน์.

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2559). การชี้แนะ: การประยุกต์ใช้เพื่อการนิเทศการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร.. 9(2). 1-13.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). การจัดการศึกษา 4.0 กับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2564. จาก <http://adacstou.wixsite.com/adacstou/single-post/>
- พิชญ์ชาญ สุตทุม. (2559). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์.
- วิไลพร อ่อนภูเข. (2561). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมยศ แผ่นทอง. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในไทยแลนด์ 4.0 เพื่อยกระดับคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเนินสง่าวิทยาสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (2563). รายงานผลการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา. บุรีรัมย์ : กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์ไพบูลย์. (2559). ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2564. จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/33499>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ ที่ได้กรุณาให้ คำแนะนำ คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และ

ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรมและขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM TO ENHANCE ENGLISH VOCABULARY
PRONUNCIATION BY USING THE PHONICS APPROACH
FOR 5 GRADE STUDENTS

ชนิษฐา แก้วเรือง¹, ปริญญภาส สีทอง²

Khanittha Kaewruang¹, Parinyapast Seethong²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : Kaewruang007@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น แบบแผนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คู่มือการใช้หลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ มีค่าดัชนีประสิทธิผลอยู่ที่ 0.74362. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฯ นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ โดยพัฒนาการสัมพัทธ์ของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 77.85

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การสอนแบบโฟนิกส์ 3. การอ่านออกเสียง

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to create and determine the curriculum effectiveness, 2) to study the results from the curriculum implementation. The research was pre-experimental design. The populations of this research were 10 of 5 grade students. The instruments used in this research were curriculum, curriculum manual, and English pronunciation ability test. The data was analyzed by determining of percentage, means, standard deviation, and the percentage of relative development.

The results of the research were as follows: 1. The curriculum forenhance English vocabulary pronunciation by using the phonics approach for 5 grade students consisted of 7 elements; Problem statement, Principle of curriculum, Aims of curriculum, Content structures, Activity, Materials Resources and Learning sources, Measurement and evaluation. The curriculum with a high level of the curriculum suitability mean. In terms of the curriculum's manual found the suitability mean was at the high level. The result from determining curriculum effectiveness showed the effectiveness index was at 0.7436. 2. The study of the results from the curriculum implementation found after studying, students had higher improvement score than prior the curriculum management. The average relative development among students was 77.85 percent.

Keywords : 1. Curriculum Development 2. Phonics Method 3. Pronunciation Ability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจำเป็นต้องเรียนรู้จากพื้นฐานภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน รวมทั้งไวยากรณ์ ซึ่งในการติดต่อสื่อสารมีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบใดก็จำเป็นต้องรู้จักคำศัพท์เพื่อนำไปผูกประโยคตามลักษณะไวยากรณ์ที่ต้องการสื่อสาร แต่ในการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการแม้ว่าจะสื่อสารผิดตามหลักไวยากรณ์แต่ถ้ารู้จักคำศัพท์ก็สามารถทำให้การสื่อสาร เข้าใจได้เพียงแต่ไม่ถูกตามหลักไวยากรณ์ และการสื่อสารลักษณะนี้สามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ แต่ถ้ารู้จักทั้งคำศัพท์และสื่อสารถูกไวยากรณ์จะทำให้การสื่อสารมีความสมบูรณ์ในเชิงโครงสร้างทางภาษามากยิ่งขึ้น ความสำคัญของคำศัพท์ภาษาอังกฤษนี้จะช่วยให้นักเรียนที่ เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้ ถูกต้อง กล่าวพูด กล่าวอ่าน และสามารถเขียนเป็นประโยคตามหลักไวยากรณ์ได้อย่างมั่นใจ (พรสวรรค์ สืบป้อ, 2550)

การออกเสียงภาษาอังกฤษเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักเรียนไทย ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของระบบเสียงระหว่างภาษาไทยภาษาแม่กับระบบเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งในการเรียน

การสอนภาษาต่างประเทศนั้น การรู้แต่คำศัพท์และโครงสร้างเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ นักเรียนบางคนไม่สามารถเรียนรู้การออกเสียงได้ เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมโยงตัวอักษรและเสียงที่ไม่คุ้นเคยหรืออ่านออกเสียงผิดและยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงนั้นอีกด้วย ดังนั้นนอกจากการสอนให้นักเรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้องแล้ว การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกัน (บำรุง ไตรรัตน์, 2547)

จากปัญหาของนักเรียนไทยดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง ปีการศึกษา 2563 ที่พบว่าในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งนักเรียนทั้งหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (ลาหู่) จะใช้ภาษาลาหู่ เป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง โดยจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยเป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานให้นักเรียนสามารถเข้าใจภาษาไทยและสามารถใช้ภาษาไทยในวิชาอื่นๆ ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 3 ทำให้ขาดความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมโยงตัวอักษรและเสียงที่ไม่คุ้นเคยและอ่านออกเสียงผิดนอกจากนี้ในปีการศึกษา 2563 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.1ซึ่งยังไม่ถึงเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้คือร้อยละ 70 เมื่อแยกตามสาระการเรียนรู้พบว่า สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร ต.1.1 ป.5/2 ด้านการอ่านออกเสียง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่งผลให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) อยู่ในเกณฑ์ต่ำ จึงควรเร่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาภาษาอังกฤษโดยเริ่มจากการอ่านออกเสียงก่อน เพราะเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานภาษาอังกฤษด้านอื่นๆ และสามารถใช้อังกฤษในการสื่อสารได้ (โรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง, 2563)

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า วิธีการสอนที่จะช่วยส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีหลายวิธีแต่วิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ คือ วิธีสอนแบบโฟนิกส์ (Lewis and Ellis, 2006) มีขั้นตอนการสอนออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-up) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เก่า (Revision) ขั้นที่ 3 ขั้นสอนเสียงใหม่ (New Sound) ขั้นที่ 4 ขั้นประสมคำ (Word Making) ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกเขียนตัวอักษร (Letter formation) ขั้นที่ 6 เสริมให้เข้มแข็ง (Consolidation) ซึ่งวิธีการสอนแบบโฟนิกส์จะสามารถพัฒนานักเรียนในด้านการออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ทางภาษาอังกฤษสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นและนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 เป็นแนวทางการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น(Pre-Experimental Design) แบบแผนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง(One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้โรงเรียนที่เป็นชนเผ่าลาหู่และมีปัญหาในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ระยะเวลาในการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงรายวิชาภาษาอังกฤษ(เพิ่มเติม) และชั่วโมงสอนเสริม และมีขอบเขตด้านเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 1 หน่วย ดังนี้ 1)เรื่อง Consonant and Vowel Sounds 2)เรื่อง คำที่ออกเสียงสระ“A” 3)เรื่อง คำที่ออกเสียงสระ“E” 4)เรื่อง คำที่ออกเสียงสระ“I” 5)เรื่องคำที่ออกเสียงสระ“O” 6)เรื่อง คำที่ออกเสียงสระ“U” เรื่องละ 2 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ดังนี้ 1)หลักสูตรฯ ที่ผ่านการพัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 2)คู่มือการใช้หลักสูตร 3)แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ โดยผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบอยู่ที่ 1.00 ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.50-0.80 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับอยู่ที่ 0.98 นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรแล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและ

อภิปรายผลการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างและประสิทธิผลหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้น คือ หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร กล่าวถึงสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนและสาเหตุในการแก้ปัญหา 2)หลักการของหลักสูตรกล่าวถึง แนวปฏิบัติตามกรอบของหลักสูตร 3)จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่เกิดกับนักเรียน หลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 4)โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร กล่าวถึงเนื้อหาสาระสำคัญ ของของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 5)กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวถึง รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร 6)สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ กล่าวถึงสิ่งสนับสนุน ที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 7)การวัดและประเมินผล กล่าวถึง วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรและ คู่มือการใช้หลักสูตรในภาพรวม ปรากฏผลดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	3.90	0.23	มาก
2. หลักการของหลักสูตร	4.00	0.00	มาก
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.00	0.00	มาก
4. โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร	4.00	0.00	มาก
5. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	3.88	0.27	มาก
7. การวัดและการประเมินผล	3.80	0.45	มาก
ผลรวมการประเมินหลักสูตร	3.94	0.13	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่างค์ประกอบของหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักการของหลักสูตร ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.00) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.23) ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.27) และด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.45)

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	3.95	0.11	มาก
2. คำแนะนำการใช้หลักสูตร	3.70	0.45	มาก
3. กำหนดการสอน	4.00	0.00	มาก
4. บทบาทของครูผู้สอน	4.00	0.00	มาก
5. การวัดและประเมินผล	3.80	0.45	มาก
6. แผนการจัดการเรียนรู้	4.00	0.35	มาก
ผลรวมการประเมิน	3.97	0.30	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่าคู่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกำหนดการสอน ด้านบทบาทของครูผู้สอน ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.00) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.35) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.11) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.45) และด้านคำแนะนำการใช้หลักสูตร ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.45)

ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของหลักสูตรส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของการเรียนหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	E.I.	คิดเป็นร้อยละ
ก่อนเรียน	30	90	1,725	57.50	0.7436	74.36
หลังเรียน	30	90	2,450	81.67		

จากตารางที่ 3 พบว่า การเรียนตามหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าดัชนีประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ (E.I.) เท่ากับ 0.7436 แสดงว่าหลักสูตรฯ มีผลให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคิดเป็นร้อยละ 74.36

5.2 ผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 คน ปรากฏผลดัง ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนผลต่าง	ร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
ก่อนเรียน	10	90	410	41.00	7.13	380	77.85	สูงมาก
หลังเรียน	10	90	790	79.00	3.52			

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนพัฒนาสัมพัทธ์จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.00 ($\bar{X}=41.00$, $S.D.=7.13$) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 79.00 ($\bar{X}=79.00$, $S.D.=3.52$) แสดงให้เห็นว่าคะแนนจากแบบทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์ของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 77.85 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษในระดับสูงมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการสร้างและประสิทธิผลหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

6.1.1 หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2)หลักการของหลักสูตร 3)จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4)โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5)กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6)สื่อ/แหล่งเรียนรู้และ 7)การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการตามแนวคิดของทาบ (Taba, 1962) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1)การวินิจฉัยความต้องการ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาความต้องการ บริบทของสังคม และวิธีการสอนต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2)การกำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวหลักสูตร วิธีการสอนและนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการมาจัดทำหลักการของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3)การเลือกเนื้อหา 4)การจัดองค์ประกอบของเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา แล้วเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องโดยคำนึงถึงเหมาะสม เพื่อนำมาจัดทำโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร 5)การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6)การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการสอนแบบโฟนิกส์ Lewis and Ellis (2006) ได้ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็น 6 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-up) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เก่า(Revision) ขั้นที่ 3 ขั้นสอนเสียงใหม่(New Sound) ขั้นที่ 4 ขั้นประสมคำ(Word Making) ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกเขียนตัวอักษร(Letter formation) ขั้นที่ 6 เสริมให้เข้มแข็ง(Consolidation) 7)การวินิจฉัยสิ่งที่ประเมินผู้วิจัยได้ศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์วิธีการวัดและประเมินผลการอ่านออกเสียงคำศัพท์เพื่อกำหนดรูปแบบในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรฯ ผู้วิจัยเลือกวิธีการวัดและประเมินผลเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 90 คะแนนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ประพันธ์ ตุ่นแจ้ และปริญญภา สีสอง (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติดินโคลนถล่มตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกำหนดองค์ประกอบไว้ใกล้เคียงกัน ได้แก่ 1)ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2)หลักการของหลักสูตร 3)จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4)โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5)กิจกรรมการเรียนการสอน 6)ระยะเวลา 7)สื่อแหล่งเรียนรู้ 8)การวัดและประเมินผล

6.1.2 ผลการหาคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนต่างๆ อีกทั้งยังนำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียนและได้ศึกษา

บริบทการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) แล้วนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเบื้องต้นและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการตรวจสอบคุณภาพมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์ประพันธ์ ตุ่นแจ้ และปริญญญา สีสทอง (2563) ที่ได้ทำวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติดินโคลนถล่มตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.58) และคู่มือการใช้หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.26) และงานวิจัยของ จิราภัสร์ ใจเย็น และดวงจันทร์ เตียววิไล (2555) ที่ได้ทำวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.08)

6.1.3 นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7436 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 74.36 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาจากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษา และประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jones and Deterding (2007) ที่กล่าวว่า โฟนิกส์เป็นการสอนหรือกลยุทธ์หนึ่งที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้เสียงในภาษาที่มีความเชื่อมโยงกับตัวอักษรและใช้ความรู้ดังกล่าวเพื่อแปลความหมายของคำยกตัวอย่าง เช่น cat ซึ่งจริงๆแล้วประกอบด้วยตัวอักษร 3 ตัว [c] [a] [t] ซึ่งการสอนแบบโฟนิกส์จะช่วยให้เด็กอ่านตัวอักษรในลักษณะ /k/ /ae/ /t/ เด็กก็จะสามารถจำเสียงที่ปรากฏสอดคล้องกับตัวอักษรและจำความหมายของคำศัพท์ได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา อยู่ยรรยง และละมุล รอดขวัญ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนแบบโฟนิกส์ที่มีต่อทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนแบบโฟนิกส์มีผลต่อทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน เท่ากับ 0.82 แสดงว่านักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการเรียนแบบโฟนิกส์เพิ่มขึ้น 0.82 หรือคิดเป็นร้อยละ 82

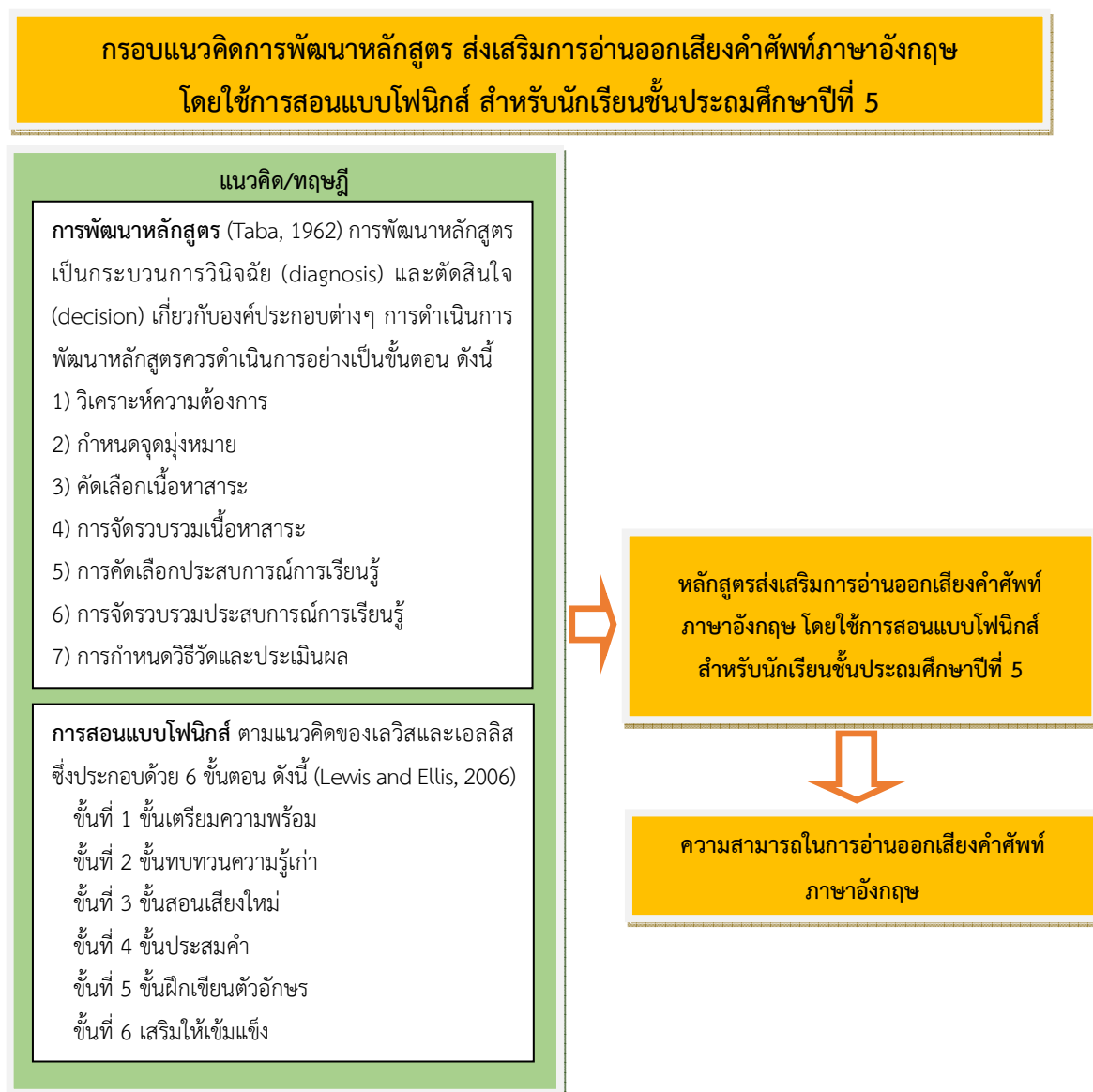
6.2 ผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.00 ($\bar{X}=41.00$, S.D.=7.13) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 79.00 ($\bar{X}=79.00$,

S.D.=3.52) แสดงให้เห็นว่าคะแนนจากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์ของนักเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 77.85 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรที่วิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือโดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และจากกระบวนการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ Lewis and Ellis (2006) ทั้ง 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม(Warm-up) เป็นขั้นตอนที่เตรียมไว้นักเรียนพร้อมที่จะเข้าสู่บทเรียน โดยใช้กิจกรรมต่างๆ ที่สนุกสนานและสอดคล้องกับบทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เก่า(Revision) เป็นขั้นที่ผู้สอนนำความรู้เก่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เสียงเก่าที่ครูเคยสอนไปเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนยังคงจำเสียงเก่าได้และที่สำคัญเป็นการสร้างให้นักเรียนมีความแม่นยำ และเข้าใจในการใช้เสียงได้มากขึ้น ขั้นที่ 3 ขั้นสอนเสียงใหม่(New Sound) เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอเสียงใหม่ให้กับนักเรียนพร้อมคำอธิบายหรือเสียงที่นักเรียนไม่สามารถเข้าใจความแตกต่างได้ อาจใช้ภาพประกอบที่เกี่ยวกับตำแหน่งการวางลิ้นเพื่อให้เด็กได้เข้าใจการกำเนิดของเสียงได้ถูกต้อง การนำเสนอเสียงใหม่ให้ได้ประสิทธิภาพอาจจะใช้เสียงที่มาจากเจ้าของภาษาควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้เด็กเกิดความตระหนักถึงเสียงที่เรียนรู้ใหม่จริงๆ ขั้นที่ 4 ขั้นประสมคำ(Word Making) เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้น ให้นักเรียนนำเสียงใหม่ที่ได้ประสมกับเสียงอื่นๆ ที่นักเรียนมีความรู้อยู่แล้วประกอบขึ้นเป็นคำ ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกเขียนตัวอักษร(Letter formation) เมื่อนักเรียนได้ยินเสียงและฝึกใช้เสียงแล้ว ต้องมีการฝึกเขียนตัวอักษรดังกล่าวที่สอดคล้องกับเสียงนั้น เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษรได้โดยผู้สอนจะต้องนำเสนอตัวอักษรให้ชัดเจนผ่านกระดานหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมแก่การนำเสนอตัวอักษร ขั้นที่ 6 เสริมให้เข้มแข็ง(Consolidation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายโดยใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีประสบการณ์ในการใช้เสียงที่ได้สอนไปสอดคล้องกับตัวอักษร เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมมือกิจกรรมเกม การทำแบบฝึกหัด เป็นต้นซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญทุกขั้นตอนในการสอนและยังพบว่านักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีและทำให้นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง แต่สิ่งที่ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนใส่ใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ขั้นฝึกเขียนตัวอักษร เนื่องจากถ้านักเรียนสามารถเขียนได้ก็สามารถเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษรได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล สุริยมณฑล (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1)นักเรียนออกเสียงภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ในระดับดีเยี่ยมหลังได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบโฟนิกส์ 2)นักเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ในระดับดีเยี่ยมหลังได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบโฟนิกส์และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เสืออินทร์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่าน

ภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนกลุ่มทดลองทุกคนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้คือการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในพัฒนาหลักสูตร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้สอนควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรให้ผู้เรียนฝึกการอ่านออกเสียงคำศัพท์ในต้องฝึกฝนบ่อยๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและเพิ่มทักษะขึ้นอื่นๆ ด้วย เช่น ทักษะการเขียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาและวิจัยเพื่อต่อยอดการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เช่น การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงข้อความ ประโยคหรือเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์

8.3.2 ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนชั้นอื่นๆ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, ปีที่ 6 เพื่อเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องกัน

9. เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ เสืออินทร์. (2559). การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. วิทยาลัยครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จิราภรณ์ ใจเย็น และดวงจันทร์ เดียววิไล. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2(1). 59-69.
- ณัฐพล สุริยมณฑล. (2560). การสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. หลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บำรุง ไตรรัตน์. (2547). วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พงษ์ประพันธ์ ตุ่นแจ้ และปริญญาภา สีสทอง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเตรียมความพร้อม
รับมือภัยพิบัติดินโคลนถล่มตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 7(1). 143-153.

พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). *สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

โรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง. (2563). รายงานผลการประเมินตนเอง(SAR) ประจำปีการศึกษา 2563.

เชียงราย : โรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง.

Jones, S. A., & Deterding, D. (2007). *Phonics and Beginning Reading*. Singapore : McGraw-Hill Education (Asia).

Lewis, M., & Ellis, S. (2006). *Phonics Practice, research and policy*. London : Paul Chapman Publishing.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York : Brace and World.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา สีสทอง อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำข้อบกพร่องของการวิจัยเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ตาช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือในการใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการทำการศึกษาวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย
เขตภาคเหนือตอนล่าง*

APPROACH TO PROMOTE THE LIKAY AT HIGHER EDUCATION INSTITUTION FOR
CONSERVING AND INHERIT LOCAL WISDOM LOWER NORTH

วรารัตน์ ชื่นจิตร¹, สิทธิศักดิ์ จำปาแดง²

Wararut Chuenjit¹, Sitthisak Champadaeng²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 60012180002@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญา สภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอด 2) แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามจากประชากรจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้แสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการแบบอุปนัยและนำเสนอข้อมูลวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภูมิปัญญาการแสดงลิเกที่ปรากฏในสถาบันอุดมศึกษามีจำนวน 4 ด้าน คือ ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาด้านคีตศิลป์ ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์และภูมิปัญญาด้านความเชื่อและพิธีกรรม ภูมิปัญญาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การฝึกฝน และการสั่งสมประสบการณ์ ตลอดจนการถ่ายทอดสืบทอดกันมาโดยยังรักษาภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาภูมิปัญญาบางอย่างเข้ากับยุคสมัยและสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้ชมการแสดงลิเก และเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์และการสืบทอดการแสดงลิเกต่อไป ส่วนสภาพปัญหาพบจากผู้แสดงโดยเฉพาะพระเอกและนางเอกจะต้องมีรูปร่างหน้าตาดีกว่าผู้แสดงลิเกคนอื่นๆ เพราะเป็นจุดสร้างความสนใจให้ผู้ชมและแม่ยก การร้อง การรำจะแสดงพร้อมๆ กันแต่ปัจจุบันการรำน้อยลงเพราะใช้เวลาในการสลับด้วยเพลงลูกทุ่งตามคำขอของผู้ชม ภาษาของลิเกจะมีการดัดน้ำเสียงดัดคำพูดให้เข้าท่วงทำนองหรือดนตรีที่ประกอบการแสดงและเวทีจะต้องเป็นเวทีที่โดดเด่นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมการแสดงลิเก ทั้งนี้ การแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษายังขาดผู้ถ่ายทอดจากคนรุ่น

เท่ามีความรู้ความชำนาญในการแสดงลิเก และไม่นิยมที่จะถ่ายทอดการแสดงลิเกให้กับผู้อื่น ไม่เห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดศิลปะการแสดงลิเกและสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญเนื่องมาจากคนในสังคมเรื่องมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้น 2. แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมการแสดงลิเกอย่างกว้างขวางและควรมีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงของลิเก เพื่อให้ชุมชนตระหนักเห็นถึงความสำคัญ ความงดงามของศิลปวัฒนธรรม รมรงค์ให้มีการถ่ายทอดลิเกให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อมิให้ลิเกหายไปจากท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาควรจัดทำหลักสูตรศิลปะการแสดงลิเกและมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ต่อไป

คำสำคัญ : 1. การแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา 2. อนุรักษ์และสืบทอด 3. ภูมิปัญญาไทย

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study wisdom conservation and inheritance problems, 2) approach to promote the Likay at Higher education institution for conserving and inherit local wisdom lower north. The qualitative research collect data in the field from the population from the knowledgeable group. Group of Li-Kae actors in higher education institutions and general related groups a total of 180 people. The research tools were questionnaires, interview forms, group discussions. Qualitative data analysis by inductive method and present information on descriptive methods.

The research found that: 1. Wisdom shows that silicate appears in institutions of four areas: knowledge of dance. The musical arts wisdom. The wisdom literature and cognitive aspects of belief and ritual. Wisdom emerges from learning, training and experience by continually keeping the traditional wisdom. But at the same time with modifications developed some wisdom with age and current social conditions. In order to call attention to the dramatic performances. And to promote conservation and to inherit the silicate. The problems encountered by the actors, especially the hero and heroine must show dramatic looks better than others. The point is to call attention to Audience and mae yok. Vocal dance shows at the same time. Because the time to switch the song at the request of the audience. The language of the dramatic bending tone. Bending words to melodies, musical composition or performance. And

the stage will be a prominent platform to attract the attention of silicate. The dramatic performances of institutions inherited from the older generations who still lack expertise in the silicate and not to convey the most dramatic show to others. Do not see the importance of succession dramatic arts. Another important reason, and because of society's values change more interested in Western culture. 2. Approach for Promoting the silicate in higher education institutions. Should have published the dramatic arts and culture immensely and should have organized a show of silicate. Recognizing the importance to the community. The beauty of art and culture campaign to be broadcast silicate to future generations. Lest silicate missing from a local. Higher education institutions should show dramatic arts curriculum and creating a network of learning institutions to follow.

Keywords : 1. Likay at Higher Education Institution 2. Conserving and Inherit 3. Thai Wisdom

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

นาฏดนตรีหรือลิเกในพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมทางศิลปกรรมเกี่ยวกับการแสดงละคร ในปีพุทธศักราช 2545 กล่าวไว้ว่า ละครประเภทนาฏดนตรี มีความสำคัญให้แก่ดนตรี การขับร้อง คำพูด และบทบาทซึ่งเป็นสุนทราภรณ์ที่ศนากร วิจิตรทัศน์ และวิพิทัศน์ การแสดงลิเกก็จัดอยู่ในประเภทนาฏดนตรีด้วยบรรดาคณะลิเกจึงได้นำคำว่า “นาฏดนตรี” ไปใช้เป็นชื่อเรียกประจำ จะเห็นได้ว่า การแสดงลิเกเป็นศิลปะประจำชาติอย่างหนึ่งที่มีการแสดงออกทางด้าน การร้องรำ และการขยับกิริยาท่าทางประกอบโดยมีทำนอง เพลงหลักที่ใช้ในการร้องและดำเนินเรื่อง เรียกว่า รานีเกลิง (รา-นิ-เกลิง) หรือ ราชนีเกลิง (ราช-นิ-เกลิง) ลิเกนั้นได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ จากอดีตจนถึงปัจจุบันเดิมนั้นเป็นแค่บทสวดบูชาพระในศาสนาอิสลามต่อมาได้มีการผสมผสานระหว่างการพูด การร้อง การรำ (พิชัย เกษมรักษ์, 2558) ในปัจจุบันลิเกเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตคนไทยมาเป็นเวลายาวนานและยังได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคกลางทั้งใน กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ เมื่อมีงานเฉลิมฉลองใดๆ ก็มักจะหาลิเกมาแสดงอยู่เสมอ ลิเกเริ่มมีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับของคนไทยมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 5) แม้จะมีที่มาจากแสดงของชาวอิสลามหรือแขกเจ้าเซ็นก็ตาม แต่ด้วยภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนไทย ได้มีการนำมาผสมผสานกับการแสดงละครและให้มีความสอดคล้องกับสังคมไทยจึงทำให้เกิดการแสดงชนิดใหม่ คือ ลิเกหรือยี่เกจนเป็นที่นิยมกันแพร่หลายในสมัยนั้น

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 6) การแสดงลิเกได้ขยายออกไปสู่ชนบทอย่างกว้างขวางจนเป็นมหรสพสำคัญที่ประชาชนตามเมืองต่างๆ ให้ความนิยมชมชอบอย่างขึ้นหน้าขึ้นตาถึงกับมีการจัดถวายให้พระเจ้าแผ่นดิน ทอดพระเนตรในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยือนเมืองนั้นๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงพระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่องให้ข้าราชการกรมมหรสพแสดงลิเก เรื่องพระหันทอากาศถึงสองครั้ง นับว่าลิเกในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นที่นิยมแพร่หลายทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด นอกจากนี้ ความนิยมดูลิเกของคนไทยนั้นยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ภาควิชา เช่น นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท พิจิตร รวมถึงจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิจิตร พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร จังหวัดเหล่านี้ยังมี คณะลิเกอยู่เป็นจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ก็มีการแสดงลิเกอยู่ด้วยเช่นกัน เพียงแต่รูปแบบการแสดงอาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม แต่สำหรับในเขตภาคกลางนั้น จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดอ่างทอง ถือว่าเป็นแหล่งสืบสานศิลปะเพลงพื้นบ้านที่สำคัญ เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด เป็นต้น (มณี เทพาชมพู่, 2553)

ลิเกเป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นและเป็นเอกลักษณ์ของชาติแสดงความเป็นอารยประเทศบ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองดีได้ด้วยประชาชนมีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสิ่งมีค่าเป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์ โดยเฉพาะศิลปะการละครเป็นสิ่งสำคัญสามารถกล่อมเกลาคิดใจโน้มน้าวไปในทางที่ดี ย่อมอารมณ์ได้เข้มขึ้นผ่องใส เป็นทางนำให้คิดและให้กำลังใจในทางที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองสืบไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คำว่า ยี่เกหรือลิเก เป็นนาฏกรรมพื้นบ้านที่ได้รับการนิยมแพร่หลายที่สุด กว่าหนึ่งศตวรรษแล้วที่ลิเกได้มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตไทย ถึงแม้ว่าจะถูกดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็น “ลิเกลามกตลกเล่น รำเต้นสิ้นอายุขายหน้าไม่ควรจดจำเป็นตำรา มันจะพาเสียคนป่นปี้เลย” จากบทดอกสร้อยสุภาวิตของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (เขมิกา จันทรสุขสวัสดิ์, 2554)

การเปลี่ยนแปลงของลิเกนั้นได้มีการพัฒนาแก้ไขให้เหมาะสมกับสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยภูมิปัญญาของผู้แสดงลิเกเอง ต่างมีความพยายามที่จะหาวิธีที่ทำให้การแสดงลิเกได้ขยายความนิยมไปยังชนบทและปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการยอมรับในสังคมต่อไป แม้ว่าจะถูกกระแสความบันเทิงสมัยใหม่เข้ามารุมล้อมอยู่รอบด้านก็ตาม แต่ด้วยความเข้มแข็งของสังคมที่มีผู้ชมลิเกกันมาก จึงทำให้ผู้แสดงลิเกสามารถสร้างความประทับใจ และถูกเล่าขานเป็นตำนานจนเป็นการแสดงที่สามารถยึดเป็นอาชีพได้ ดังนั้น ลิเกจึงยังคงอยู่ต่อเนื่องและสามารถรับใช้ประชาชนได้จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากลิเกเป็นการแสดงที่เข้าถึงจิตใจประชาชนโดยทั่วไปเพราะลิเกเป็นการแสดงที่มีหลายรส นำหลายอย่างมาผสมผสานกัน เช่น นำละครรามเกียรติ์กับเพลงพื้นบ้าน มีวิธีการเล่นเป็นศิลปะของตนเอง โดยไม่ซ้ำแบบใคร เรียกได้ว่ามีเอกลักษณ์ของตน แต่ขาดผู้ที่สืบทอดลิเกเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง อันจะก่อให้เกิด

รายได้แก่ ชุมชนตามมาทั้งๆ ที่ลิเกมีคุณค่าทางสังคม แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม แสดงถึงค่านิยมของไทยและแสดงถึงขนบธรรมเนียมที่ดำรงซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดี (เขมิกา จันทรสุขสวัสดิ์, 2554)

การแสดงลิเกเป็นศิลปะภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าแห่งการอนุรักษ์และการสืบทอดการเรียนรู้ลิเกเป็นการแสดงที่อาศัยภูมิปัญญาขั้นสูงของผู้แสดงที่ต้องพร้อมด้วย การร้อง การรำ การด้นกลอนให้สัมผัสคล้องจอง ผู้แสดงต้องมีปฏิภาณไหวพริบ สมารถในการฟังเรื่องเนื้อหาในการแสดงและต้องคิดด้นกลอนโต้ตอบระหว่างผู้แสดงด้วยกัน การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าบนเวทีก็เป็นองค์ความรู้ที่ยากต่อการถ่ายทอด การเลียนแบบ เพราะเป็นชั้นเชิงวิชาความรู้เฉพาะผู้แสดงแต่ละคนที่เรียกว่า “กลเม็ดทางการแสดงการร้องและเจรจาของการแสดงลิเก” มีรูปแบบเฉพาะหรือเป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่า “ร้องราชินิกุล” ผู้ร้องต้องมีกระแสนเสียงที่ดังกังวานเข้ากับเสียงของระนาดหรือปี่พาทย์ที่ไล่โทนเสียงสูงตามทำนอง ผู้แสดงจะต้องฝึกร้องเพลงไทยเดิมให้ถูกต้องและลงจังหวะเพลง การรำรำผู้แสดงต้องรำเพลงต่างๆ เช่น เพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรำออกตัวและรำเข้าโดยเฉพาะการรำเข้าพระเข้านาง หรือรำอวดฝีมือผู้แสดง เช่น รำม้า รำดาบ รำเกี้ยว เป็นต้น การเจรจาดำเนินเรื่อง ผู้แสดงต้องใช้ไหวพริบแสดงอารมณ์ในบทต่างๆ ตามที่ตนได้รับ เพื่อให้คนดูได้รับรู้เรื่องราวประเด็นนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้แสดงต้องสื่อสารระหว่างผู้แสดงเองและคนดูให้เข้าใจ นับเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทักษะและประสบการณ์จินตนาการค่อนข้างสูง จะเห็นได้ว่า เครื่องแต่งกายการแสดงลิเกจะมีอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือ เสื้อผ้าที่ประดับด้วยเลื่อมระยิบวิบวับจับตา แวววาวด้วยเครื่องเพชร และคริสตัลเมื่อสะท้อนกับไฟทำให้ดูระยิบระยับบนเวที โดดเด่นประกอบกับผู้แสดงแต่งหน้าที่เข้ม เพื่อขับและรับกับแสงของเครื่องแต่งกายจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงลิเก ดังนั้น ฉากและเวทีเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการแสดงที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ฉากลิเกเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า สะท้อนแสงเพื่อให้เข้ากับสีของเครื่องแต่งกายดูเป็นเอกลักษณ์ที่เกินจริงจากชีวิตประจำวัน เวทีลิเกมีหลายขนาดตั้งแต่แสดงกับพื้นจนกระทั่งเวทีเล่นระดับ 2-3 ชั้นซึ่งเป็นองค์ประกอบทั้งเทคนิคไฟ แสง สี เสียง ถึงขั้นเวทีคอนเสิร์ตอีกด้วย (อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์, 2557)

จากสภาพปัญหาการแสดงลิเกดังกล่าว การแสดงลิเกจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการแสดงอย่างให้มีความทันสมัย เมื่อใดที่ลิเกเจอคู่แข่งเหนือกว่า เช่น การบรรเลงเพลงลูกทุ่ง ลิเกก็จะขอยืมมาใช้โดยปรับให้เข้ากับการแสดงของตนไม่ใช่เปลี่ยนการแสดงลิเกของตนไปเป็นการบรรเลงเพลงลูกทุ่ง ดังนั้น ลิเกจึงไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาตนเองให้ถูกใจผู้ชม เพื่อสร้างชื่อเสียงให้คณะแก่ของตนเอง จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นมีการสนับสนุนส่งเสริม การอนุรักษ์ การสืบทอด ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามตลอดจนเพื่อสร้างสรรค์การแสดงลิเกให้ร่วมสมัยพร้อมเผยแพร่สู่ประชาคมโลกอย่างภาคภูมิต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง
- 3.2 ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง
- 3.3 ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา จำนวน 180 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้แสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไปจาก 1)มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 60 คน 2)มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน 3)มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1)ศึกษาจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2)นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษาเบื้องต้นมาสร้างกรอบเนื้อหาของแบบการสำรวจข้อมูล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม 3)การตรวจสอบความถูกต้องเนื้อหาของเครื่องมือด้วยวิธีการนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความถูกต้องของภาษาและความครอบคลุมเนื้อหา ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการแบบอุปนัย(Inactive Analysis) และนำเสนอข้อมูลวิธีพรรณนา

5. ผลการศึกษา

5.1 ภูมิปัญญาการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ซึ่งจะเกี่ยวกับการร้อง การรำ และเครื่องแต่งกายของการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ในการร้องนั้นจะมีเทคนิคการร้องโต้ตอบกันและจะต้องร้องให้ลงสัมผัสคล้องจอง การรำมีการประยุกต์ใช้ท่าทางของการรำนานาฏศิลป์ ส่วนเครื่องแต่งกายการแสดงลิเกนิยมใช้สีเงินเป็นเครื่องประดับและได้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับยุคสมัยหรือเหตุการณ์ในปัจจุบัน 2) ภูมิปัญญาด้านคีตศิลป์ การแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาจะใช้ดนตรีไทยประเภทวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงประกอบการแสดงลิเก ที่ประกอบไปด้วย ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ปี่แน ปี่ชวา กลองทัด ตะโพน ฉิ่ง และฉาบ รวมถึงบทเพลงที่ใช้ในการแสดงลิเกในปัจจุบันมีอยู่ 3 เพลง คือ (1) เพลงโหมโรง (2) เพลงออกแขก และ (3) เพลงตามบท 3) ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์ ประกอบด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกลอน โดยพิจารณาจากบทละครโทรทัศน์ที่โดดเด่น นำมาดัดแปลงให้เข้ากับการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งรวมไปถึงละครจักรๆ วงศ์ๆ อีกด้วย 4) ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ การแสดงลิเกของคณะทั่วไปมีความเชื่ออยู่ที่ครู ซึ่งในที่นี้หมายถึง พระฤๅษีนารอดหรือที่รู้จักกันในโดยทั่วไปว่า “พ่อแก่” ที่นับถือและเคารพบูชาครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ ความเชื่อและข้อห้ามต่างๆ ของการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา มีศูนย์กลางอยู่ที่พ่อแม่และครูประเภทต่างๆ ที่ชาวลิเกได้นับถือ หัวหน้าคณะหรือโต้โผจะทำพิธีไหว้พ่อแม่ทุกครั้งก่อนจะเริ่มทำการแสดงลิเก ฤๅษีพ่อแก่ หมายถึง ฤๅษีองค์หนึ่งชื่อจริง ๆ คือ พระฤๅษีนารอด ซึ่งหิ้งพ่อแก่จะตั้งตรงกลางและหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ให้เอาไม้ตรงหัวนอนหรือหิ้งพระแล้วแต่สถานที่แต่ต้องนำศีรษะพ่อแก่ติดไปด้วยทุกครั้งที่มีการแสดงลิเก ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติเหมือนกับเป็นประมุขของคณะที่จะต้องถวายข้าว ดอกไม้และรูปเหมือนกับไหว้พระ ก่อนจะกินข้าวต้องไหว้พ่อแก่ ดังจะเห็นได้ว่าพิธีระลึกถึงพระคุณท่าน โดยทั่วไปคนที่ทำพิธีไหว้พ่อแก่ก่อนการแสดงก็คือ หัวหน้าคณะหรือโต้โผ การโหมโรงเป็นการเชิญพ่อแก่เสด็จลงมา ซึ่งผู้แสดงลิเกทุกคนก่อนออกแขกหรือออกแสดงจะต้องยกมือไหว้พ่อแก่ก่อน 3 ครั้ง และเมื่อจบการแสดง ตอนเลิกก็ต้องยกมือไหว้พ่อแก่เหมือนกัน

5.2 สภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่ารูปแบบการแสดงลิเกในยุคปัจจุบันได้เลือนและไม่ได้ให้ความสำคัญของขั้นตอนโดยเฉพาะการเริ่มต้นแสดงลิเก คือ การออกแขกซึ่งสมัยก่อนจะไหว้ครูและออกแขกก่อน แต่ปัจจุบันใช้หางเครื่องตามสมัยนิยมแต่งตัวออกมาเต้นโชว์ประกอบเพลงลูกทุ่งแทนการออกแขก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีเคารพครูหรือพ่อแก่ดังที่เคยปฏิบัติมาในอดีต สภาพปัญหาผู้แสดงโดยเฉพาะพระเอกและนางเอกจะต้องมีรูปร่างหน้าตาดีกว่าผู้แสดงลิเกคนอื่นๆ เพราะเป็นจุดเรียกสร้างความสนใจของแม่ยก ถ้าหากว่าพระเอกนางเอกเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแสดงด้วยก็ถือว่าโชคดีเป็นอย่างมาก การแต่งกาย ในอดีตการแต่งกายของผู้แสดงลิเกจะมีระเบียบมาตรฐาน สภาพปัญหาการร้อง การรำ ในอดีตการร้อง การรำ

จะแสดงพร้อมๆ กัน คือ เนื้อร้องและทำนองจะเป็นการแสดงบอกบทหรือการดำเนินเรื่อง แต่ปัจจุบันจะพูดบอกบทมากกว่าและใช้การรำน้อยลงเพราะใช้เวลาในการสลับด้วยเพลงลูกทุ่งตามคำขอของผู้ชม สภาพปัญหาภาษาของลิเกจะไม่เหมือนกับการพูดปกติในสมัยอดีต คือ จะมีการดัดน้ำเสียงดัดคำพูดให้เข้าท่วงและทำนองหรือดนตรีที่ประกอบการแสดงลิเก แต่ในปัจจุบันมักจะใช้ภาษาที่พูดตรงๆ ไม่มีดนตรีประกอบให้เพื่อสร้างบรรยากาศ โดยเฉพาะตัวตลกจะใช้ภาษาที่ไม่สุภาพแต่เป็นการพูดประกอบท่าทางจึงทำให้คนดูหรือผู้ชมการแสดงลิเกชอบ เพราะรวดเร็วทันใจและได้หัวเราะและสภาพปัญหาเวที จะต้องเป็นเวทีที่โดดเด่น มีขนาดเวทีกว้างขวาง ฉากสามมิติ คือ ฉากผ้าใบที่เขียนให้ดูคล้ายจริง ฉากสามมิติจะมีหลายฉากเพื่อให้เหมาะแก่การแสดงลิเกประเภทปิดวิก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมการแสดงลิเก

สภาพปัญหาการอนุรักษ์และการสืบทอด พบว่า ผู้ถ่ายทอด คนรุ่นเก่ามีความรู้ความชำนาญในการแสดงลิเก และไม่นิยมที่จะถ่ายทอดการแสดงลิเกให้กับผู้อื่น เนื่องมาจากการถ่ายทอดการแสดงลิเกจะต้องใช้ความชำนาญ ในการร้อง การรำ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการสืบทอดการแสดงศิลปการแสดงลิเก จึงส่งผลให้การสืบทอดการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาได้ขาดหายไปด้วย ผู้สืบทอด ลิเกเป็นศิลปการแสดงของไทยที่ได้รับความนิยมมาก แต่ในปัจจุบันการแสดงลิเกได้รับความสนใจลดลง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้การแสดงลิเกมีงานแสดงน้อยลง และสาเหตุอีกประการหนึ่งเนื่องมาจากคนในสังคมเรื่องมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น และการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบันมีน้อย เพราะไม่ได้รับความนิยมจากการชมการแสดงลิเกในปัจจุบันไม่ค่อยมีผู้สืบทอด ทำให้การแสดงลิเกนี้มิวันแต่จะสูญไปตามกาลและเวลา การอนุรักษ์ การแสดงลิเกถือเป็นการแสดงที่ถ่ายทอดประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันสถานการณ์การแสดงลิเกพื้นบ้านทั่วประเทศประสบวิกฤติมาก สาเหตุสำคัญมาจากคนไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์การแสดงลิเก สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญของการแสดงทางวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นมรดกของชาติสืบต่อไป การสืบทอด เนื่องจากเยาวชนไม่นิยมดูการแสดงลิเกเพราะเห็นว่าไม่ทันสมัย แม้แต่เวลาไปชมการแสดงลิเกมักจะเรียกร้องให้ลิเกร้องเพลงลูกทุ่งมากขึ้น เพราะจะได้ร้องและเต้นตาม นับเป็นการสนับสนุนให้ภูมิปัญญาลิเกเลือนหายไปได้เร็วขึ้น ฉะนั้นการที่จะโน้มน้าวปลูกฝังให้เยาวชนหันมานิยมในศิลปการแสดงลิเกจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะท้าทายขึ้นทุกวันดังกล่าวก่อนแล้วข้างต้นว่านับวันแต่จะปลูกฝังความรักในศิลปด้านนี้ได้ยากขึ้น มีการนำลิเกเข้าสู่หลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อการสืบทอดนับว่าเป็นวิธีการสืบทอดที่ดี แต่ปัญหาอุปสรรคอาจจะเกิดตามมาได้ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

5.3 แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การอนุรักษ์และการสืบทอดในด้านการศึกษารเรียนรู้ สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยให้มีหลักสูตรการเรียน

การสอนการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ดำรงอยู่รุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง รวมถึงการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และการสืบทอดการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแสดงลิเกไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

การรับศิษย์ มาแสดงลิเกนั้นเหล่าบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายมาเรียนด้วยความตั้งใจที่จะมาฝึกฝนการเรียนรู้การแสดงลิเก ด้วยความเต็มใจ ต้องการที่จะเรียนรู้ศิลปะการแสดง การร่ายรำตามแบบฉบับของกรมศิลป์ นอกจากนั้นแล้วลูกศิษย์จะต้องเตรียมดอกไม้ธูปเทียนมาเพื่อแสดงความเคารพต่อครู หลังจากนั้นครูจะจับมือในการสอนการรำ การก้าวพ้อเป็นพิธี ต่อจากนั้นก็จะจัดรูปบอกครูบาอาจารย์เป็นอันเสร็จพิธี

การไหว้ครู ถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกอย่างที่ต้องจากการรับศิษย์ โดยขั้นตอนในการไหว้นั้นจะต้องจัดรูป 3 ดอก หรือ 9 ดอก วางไว้ในพานพร้อมดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลูและเงิน 6 บาท

การเรียนรำ เป็นขั้นตอนการเรียนรำก็จะเริ่มจากการสอนให้รำก่อนโดยกำหนดให้มีเพลงช้าเพลงเร็วหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การรำทวยหมี” ซึ่งประกอบไปด้วยท่า ผาลาเพียงไหล่ พิสมัย เรียงหมอน กินนรแนบถ้ำ โดยท่าต่างๆ เหล่านี้จะต้องผ่านท่ารำพื้นฐานก่อนในการฝึกหัดการฝึกหัดของการแสดงลิเกจะแบ่งให้ฝึกทีละ 2 คน

การเรียนร้องของการแสดงลิเกจะเริ่มด้วยการหัดร้องเพลงไทยในอัตราสองชั้นอย่างง่ายๆ ที่ใช้กันประจำในการแสดงลิเก เช่น ตะลุ่มโปง หงส์ทอง สองไม้หรือราชินีเกลิง โดยครูจะให้ฝึกการหัดออกเสียงให้ชัดเจน รู้จังหวะ การถอนหายใจ การร้องให้เสียงนั้นไม่ขาดและยาวต่อเนื่อง สำหรับใครที่จะแสดงเป็น พระเอก นางเอก หรือตัวละครต่างๆ จะให้รับบทนั้นไปท่องจำ หรือที่เรียกว่า “การแจกบท”

การเรียนการแสดงในขั้นตอนนี้จะเลือกสอนเฉพาะคนที่ผ่านการท่องกลอนต่างๆ ได้จนคล่องและผ่านการรำได้พอสมควรแล้วถึงจะสอนต่อยอดให้ได้ สำหรับใครที่ผ่านการฝึกขั้นพื้นฐานได้ทั้งหมดแล้วขั้นตอนนี้ต่อมาคือ เรียนการแสดง โดยทางลิเกจะจัดการซ้อมใหญ่เป็นขั้นตอนการซ้อมเหมือนการแสดงจริงทุกอย่าง เพื่อเป็นการดูความพร้อมของผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ด้าน

การประเมินผลและวัดผลของการแสดงลิเกนั้นดูจากการร้องการเล่นว่าคนนั้นเล่น บทลิเกแต่ละบทได้ดีแค่ไหน เล่นแล้วได้ผลเป็นอย่างไร จากนั้นจะพิจารณาจับคนที่ผ่านการประเมินผลให้เป็นตัวแสดงต่างๆ และดูจากการรับได้ไม่ได้ของแต่ละคนเพื่อที่จะให้บทแสดงได้ตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคลต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง มีผลการวิจัยที่เป็นประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ภูมิปัญญาการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับการร้อง การรำ และเครื่องแต่งกายของการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ในการร้องนั้นจะมีเทคนิคการร้องโต้ตอบกันและจะต้องร้องให้ลงสัมผัสคล้องจอง การรำมีการประยุกต์ใช้ท่าทางของการรำนานาฏศิลป์ ส่วนเครื่องแต่งกาย การแสดงลิเกนิยมใช้สีเงินเป็นเครื่องประดับและได้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาด้านคีตศิลป์ การแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาจะใช้ดนตรีไทยประเภทวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงประกอบการแสดงลิเก บทเพลงที่ใช้ในการแสดงลิเกในปัจจุบันมีอยู่ 3 เพลง คือ 1) เพลงไหมโรง 2) เพลงออกแขก และ 3) เพลงตามบท ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์ประกอบไปด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกลอง โดยพิจารณาจากบทละครโทรทัศน์ที่โดดเด่น นำมาดัดแปลงให้เข้ากับการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรม/ความเชื่อ การแสดงลิเกของคณะทั่วไปมีความเชื่ออยู่ที่ครู ซึ่งในที่นี้หมายถึง พระฤๅษีนาครหรือที่รู้จักกันในโดยทั่วไปว่า “พ่อแก่” ที่นับถือและเคารพบูชาครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ ความเชื่อและข้อห้ามต่างๆ ของการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษามีศูนย์กลางอยู่ที่พ่อแม่และครูประเภทต่างๆ ที่ชาวลิเกได้นับถือ หัวหน้าคณะหรือได้โผละทำพิธีไหว้พ่อแม่ทุกครั้งก่อนจะเริ่มทำการแสดงลิเก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณี เทพาขมพู (2553) ได้ศึกษาเรื่องลิเก : การอนุรักษ์และพัฒนาตามมิติทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาที่ปรากฏในการแสดงลิเกมี 5 ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาทางภาษา ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาด้านเพลงและดนตรี ภูมิปัญญาด้านการแต่งกาย แต่งหน้า และภูมิปัญญาด้านเวที ฉาก แสงและเสียง ภูมิปัญญาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การฝึกฝน การสั่งสมประสบการณ์และถ่ายทอดสืบทอดกันมาโดยที่ยังคงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เห็นว่าเป็นดี ถูกต้องเหมาะสมไว้ในขณะเดียวกันก็ได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาภูมิปัญญาบางอย่างไปตามยุคสมัยและสภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนใจ ชวนให้ผู้ชมติดตามผลงานจนถึงนิยมชมชอบในศิลปะการแสดงลิเก และส่งเสริมสนับสนุนลิเกต่อไป ส่วนภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในการแสดงลิเกแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ขนบประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ การสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นไทย การใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม ศิลปกรรมด้านนาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สิ่งเหล่านี้ได้สืบทอดจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างไม่เปลี่ยนแปลงเพราะถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของลิเกที่ต้องรักษาไว้ขณะเดียวกันก็มีวัฒนธรรมบางส่วนที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามยุคตามสมัยรูปแบบการอนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงลิเกในปัจจุบัน ได้แก่ ลิเกงานหา ลิเกวิก ลิเกวิทยุ ลิเกในโทรทัศน์ ลิเกในสื่อสิ่งพิมพ์ ลิเกในสื่ออินเทอร์เน็ต ลิเกในแผ่นซีดี ลิเกในสถานศึกษา การประกวดลิเกและการประกายก้องเชิดชูเกียรติ

6.2 สภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่ารูปแบบการแสดงลิเกในยุคปัจจุบันได้ละเลยและไม่ให้ความสำคัญของขั้นตอนโดยเฉพาะการเริ่มต้น

แสดงลิเก คือ การออกแขกซึ่งสมัยก่อนจะไหว้ครูและออกแขกก่อน แต่ปัจจุบันใช้ทางเครื่องตามสมัยนิยมแต่งตัวออกมาเต้นโชว์ประกอบเพลงลูกทุ่งแทนการออกแขก สภาพปัญหาผู้แสดงโดยเฉพาะพระเอกและนางเอกจะต้องมีรูปร่างหน้าตาดีกว่าผู้แสดงลิเกคนอื่น ๆ เพราะเป็นจุดเรียกร้องความสนใจของแม่ยก สภาพปัญหาการร้อง การรำ คือ เนื้อร้องและท่ารำจะเป็นการแสดงบอกบทหรือการดำเนินเรื่อง แต่ปัจจุบันจะพูดบอกบทมากกว่าและใช้การรำน้อยลงเพราะใช้เวลาในการสลับด้วยเพลงลูกทุ่งตามคำขอของผู้ชม สภาพปัญหาภาษาของลิเกจะไม่เหมือนกับการพูดปกติ คือ ในปัจจุบันมักจะใช้ภาษาที่พูดตรงๆ ไม่มีดนตรีประกอบให้เพื่อสร้างบรรยากาศ และสภาพปัญหาเวที จะต้องเป็นเวทีที่มีความโดดเด่น มีฉากสามมิติที่เขียนให้ดูคล้ายจริง ฉากสามมิติจะมีหลายฉากเพื่อให้เหมาะแก่การแสดงลิเกประเภทปดิวีก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมการแสดงลิเก

สภาพปัญหาการอนุรักษ์และการสืบทอด พบว่า ผู้ถ่ายทอด คนรุ่นเก่ามีความรู้ความชำนาญในการแสดงลิเก และไม่นิยมที่จะถ่ายทอดการแสดงลิเกให้กับผู้อื่น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการสืบทอดการแสดงศิลปะการแสดงลิเก จึงส่งผลให้การสืบทอดการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาได้ขาดหายไปด้วย ผู้สืบทอด ลิเกเป็นศิลปะการแสดงของไทยที่ได้รับความนิยมมาก แต่ในปัจจุบันการแสดงลิเกได้ความสนใจลดลง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สำคัญเนื่องมาจากคนในสังคมเรื่องมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์การแสดงลิเก สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญของการแสดงทางวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นมรดกของชาติสืบต่อไป การสืบทอด เนื่องจากเยาวชนไม่นิยมดูการแสดงลิเกเพราะเห็นว่าไม่ทันสมัย แม้แต่เวลาไปชมการแสดงลิเกมักจะเรียกร้องให้ลิเกร้องเพลงลูกทุ่งมากขึ้น เพราะจะได้ร้องและเต้นตาม นับเป็นการสนับสนุนให้ภูมิปัญญาลิเกเลือนหายไปได้เร็วขึ้น ฉะนั้นการที่จะโน้มน้าวปลูกฝังให้เยาวชนหันมานิยมในศิลปะการแสดงลิเกจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะท้าทายขึ้นทุกวันดังกล่าแล้วข้างต้นว่านับวันวันแต่จะปลูกฝังความรักในศิลปะด้านนี้ได้ยากขึ้น มีการนำลิเกเข้าสู่หลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อการสืบทอดนับว่าเป็นวิธีการสืบทอดที่ดี แต่ปัญหาอุปสรรคอาจจะเกิดตามมาได้ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ ดอกคำเจียก (2553) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา คือ ควรมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้านอย่างกว้างขวาง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีการแสดงของลิเกพื้นบ้าน เพื่อให้ชุมชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญความงดงามของศิลปวัฒนธรรม รณรงค์ให้มีการถ่ายทอดลิเกพื้นบ้านให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อมิให้ลิเกพื้นบ้านหายไปจากท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะการแสดง

ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นศิลปกรรมเพื่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลิเกพื้นบ้าน

6.3 แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การอนุรักษ์และการสืบทอดในด้านการศึกษาริเริ่มสถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ดำรงอยู่รุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง รวมถึงการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และการสืบทอดการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแสดงลิเกไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ การรับศิษย์ ลูกศิษย์ทั้งหลายมาเรียนด้วยความตั้งใจที่จะมาฝึกฝนการเรียนรู้การแสดงลิเกด้วยความเต็มใจ ต้องการที่จะเรียนรู้ศิลปะการแสดง การร่ายรำตามแบบฉบับของกรมศิลป์ การไหว้ครู ถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ต่อจากการรับศิษย์ โดยขั้นตอนในการไหว้นั้นจะต้องจัดรูป 3 ดอก หรือ 9 ดอก วางไว้ในพานพร้อมดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลูและเงิน 6 บาท การเรียนรำ เป็นขั้นตอนการเรียนรำก็จะเริ่มจากการสอนให้รำก่อนโดยกำหนดให้มีเพลงช้าเพลงเร็วหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การรำทวยหมี” การเรียนร้องของการแสดงลิเกจะเริ่มด้วยการหัดร้องเพลงไทยในอัตราสองชั้นอย่างง่ายๆ ที่ใช้กันประจำในการแสดงลิเก เช่น ตะลุ่มโปงสองไม้หรือราชินีเกลิง การเรียนการแสดง จะเลือกสอนเฉพาะคนที่ผ่านการท่องกลอนต่างๆ ได้จนคล่องและผ่านการรำได้พอสมควรแล้วถึงจะสอนต่อยอดให้ได้ การประเมินผลและวัดผลของการแสดงลิเกนั้นดูจากการร้องการเล่นว่าคนนั้นเล่น บทลิเกแต่ละบทได้ดีแค่ไหน เล่นแล้วได้ผลเป็นอย่างไร จากนั้นจะพิจารณาจับคนที่ผ่านการประเมินผลให้เป็นตัวแสดงต่างๆ เพื่อที่จะให้บทแสดงได้ตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรวรรณ ช่างสาน (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาลิเกป่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ลิเกป่า ศิลปะการเล่นของคนในท้องถิ่นภาคใต้ทั้งพัทลุง ตรัง กระบี่ และนครศรีธรรมราช บางครั้งเรียกลิเกรำมะนา องค์ประกอบของการแสดงลิเกป่า ประกอบด้วย คณะลิเกป่า เครื่องดนตรี การแต่งกาย โอกาสในการแสดง ความเชื่อและพิธีกรรม เรื่องที่นิยมนำมาแสดง สถานที่ ส่วนแนวทางการอนุรักษ์ลิเกป่านั้นจำเป็นต้องอนุรักษ์รูปแบบการเล่น อนุรักษ์ศิลปินทั้งศิลปินอาชีพ ศิลปินเยาวชน และอนุรักษ์ผู้ชม ทั้งผู้ชมสูงวัยและเยาวชน แนวทางการพัฒนานั้นต้องพัฒนาโครงสร้างของการแสดง คือต้องใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย สั้นกระชับ มีการอธิบายความก่อนการแสดงต้องพัฒนาการแต่งกายให้สวยงามทันสมัยและองค์ประกอบเสริม เช่น เพิ่มเติมเครื่องดนตรี สมัยใหม่เข้าผสมผสานกับรำมะนา กลอง โหม่ง ฉิ่งนอกจากนี้แล้วควรพัฒนาให้เป็นแบบเรียนของสถานศึกษา เพื่อเยาวชนจะได้ศึกษาและร่วมอนุรักษ์พัฒนาสืบสานในระยะยาวต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรศึกษาการสืบทอดอัตลักษณ์การแสดงลิเกไทยของเด็กและเยาวชนเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาไทย เพลงและบทร้องของการแสดงลิเกบนเวทีไทยหรือสากลเพื่อไม่ให้เพลงและบทร้องสูญหายไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรศึกษาดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกในภาคอีสาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการวิเคราะห์และการถ่ายทอดกระบวนการทำรำประกอบการแสดงลิเกในพื้นที่ต่างๆ พิธีไหว้ครูลิเกและวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพการแสดงลิเก

7.3.2 ควรศึกษารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนลิเกในสถานศึกษา บทบาทของการแสดงลิเกที่มีต่อสังคมในยุคปัจจุบัน

8. เอกสารอ้างอิง

เขมิกา จันทร์สุขสวัสดิ์. (2554). การสืบทอดอัตลักษณ์ลิเกไทยสู่เด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างธุรกิจ
ในชุมชนภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรวัฒน์ ช่างสาน. (2556). แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาลิเกป่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 8(1). 76-88.

พิชัย เกษมรักษ์. (2558). กระบวนการเรียนการสอนของคณะลิเกสมอจน้อย จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มณี เทพาชมพู. (2553). ลิเก : การอนุรักษ์และพัฒนาตามมิติทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร :
นานมีบุคค พับลิเคชั่นส์ จำกัด.

สุพจน์ ดอกลำเจียก. (2553). การส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเทศบาลตำบล
โพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนุกุล โจรนสุขสมบูรณ์. (2557). ลิเกในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ท่านได้เมตตาประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ แนะนำอันทรงคุณค่าจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้กราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ อาจารย์สลักจิต ตีรณโสภาส อาจารย์ผู้ควบคุมลิเก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังสุรีย์ พันธุ์แก้ว อาจารย์ผู้ควบคุมลิเก มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มงคล ศัยกุล คณบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ อันมีค่ายิ่งตลอดจนให้ความช่วยเหลือเพื่อให้งานวิจัย ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพีระ ชื่นจิตร คุณแม่ไสว สมานพันธ์ คุณมานพ อุทาน นางสาวสมัชญา ชื่นจิตร นายธนวัฒน์ ชื่นจิตร และครอบครัวชื่นจิตรทุกท่าน ที่เป็น แรงบันดาลใจและเป็นกำลังใจที่มีค่าอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ คุณกรรณิการ์ อุ่นอบ คุณชญาพร หลายเจริญ ที่ให้การสนับสนุนในการทำงานวิจัยฉบับนี้จนประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับ
สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์*

THE DEVELOPMENT OF COACHING SUPERVISION MODEL TO IMPROVING
EDUCATIONAL QUALITY FOR PRIVATE SCHOOLS OF SURIN
PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

ทองคำ อำไพ¹

Thongkum Umpai¹

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์¹

Surin Provincial Education Office, Thailand.¹

Email : Umpai.thongkum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 183 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น 2) สร้างรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง 3) นำรูปแบบฯ ไปใช้ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 11 คน โดยความสมัครใจ และ 4) ประเมินประสิทธิผลรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบแบบทดสอบ และแบบประเมินประสิทธิผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น การเตรียมการนิเทศ การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน การดำเนินการให้คำชี้แนะ การติดตามและประเมินผลการนิเทศ ตามลำดับ 2. ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการนำรูปแบบฯ ไปใช้

คะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมสูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมพัฒนาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 4. ผลการประเมินประสิทธิภาพ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. การนิเทศแบบชี้แนะ 3. สถานศึกษาเอกชน

ABSTRACT

The objectives of this research article were to Develop of Coaching Supervision Model to Improving Educational Quality for Private Schools of Surin Provincial Education Office, the research was divided into 4 phases: 1) Study the basic information. The sample groups there were 183 school directors and teachers by stratified sampling. 2) Set the model, informant group school directors and teachers comprising 10 people and 9 experts, purposive sampling. 3) Implement the coaching supervision model, target group school director and teachers comprising 11 people, by willing, and 4) evaluate the efficiency the model, the group of informants school director and teachers comprising 11 people, purposive sampling. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, focus group form and a model assessment form, quiz and Efficiency evaluation form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, analyze the priorities of the necessary needs and t-test.

The results were as follows: 1. the current conditions were at medium level, desirable condition at the highest level, the needs are arranged in the following order: preparation for supervision, goal setting and action plan, guidance action and monitoring and evaluation of supervision respectively. 2. Result of set the model, consists of 5 parts: part 1, principles and objectives, part 2, contents, part 3 development process, part 4 evaluation and part 5 conditions of success, the results of the suitability assessment were at the high level and the feasibility was at the highest level. 3. Result of implement coaching supervision model, the knowledge assessment score after join the development higher before join the development different with statistical significance at .05 level. 4. Efficiency evaluation results, Utility,

Feasibility, Propriety, and Accuracy as a whole was at highest level, and the satisfaction analysis as a whole was at highest level.

Keywords : 1. The Development of Model 2. Coaching Supervision 3. Private Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาการศึกษาและต้องผนวกกับการจัดการนิเทศการศึกษา จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่จำเป็นต้องมีการนิเทศสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดคุณภาพ นั่นคือ ความพยายามทุกอย่างของผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการศึกษาในการให้ความช่วยเหลือแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงวิธีสอน ที่จะช่วยพัฒนาครูให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษาให้รู้จักเลือกและใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงหลักสูตรและเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน ที่จะรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงวิธีสอนและการประเมินผลการสอน (Good, 1993) กระบวนการนิเทศการศึกษาต้องดำเนินการอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย เคารพซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมและร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นด้วยทักษะและความสามารถของศึกษานิเทศก์ผู้ทำงานร่วมกับครู ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ศึกษานิเทศก์นำมาใช้ในการนิเทศการศึกษา (ธิดา ชันดาวงศ์, 2558)

การนิเทศแบบสอนแนะเป็นวิธีการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของครู โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน โดยการแนะวิธีปฏิบัติงานที่ดีเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานจากผู้ชำนาญการหรือการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) เป็นการถ่ายทอดความรู้หรือแนะนำ เสนอแนะวิธีการทำงานที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการทำงาน จนสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการควบคุม ดูแลเพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครูให้มีประสิทธิภาพ (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์, 2550; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; Blanchard & Thacker, 2004; MaManus, 2009; Carroll & Gilbert, 2011) ช่วยดูแลให้คำแนะนำผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการของความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวที่ดีขึ้น เป็นการช่วยเหลือด้านการงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550; อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์, 2550; ไอบาร่า เฮอร์มิเนีย, 2550; Gottesman, 2000; McManus, 2009)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ มีวิสัยทัศน์ บริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีพันธกิจ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการทุกระดับทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 3) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามศักยภาพของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าประสงค์ 1) มีการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการตามหลักธรรมาภิบาล ผู้เรียนมีการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 3) ผู้เรียนได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และ 4) ข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 จากการรายงานผลการนิเทศสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ พบว่าแนวปฏิบัติขาดการเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และการติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดนวัตกรรมในการนิเทศการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์, 2561) จึงต้องการพัฒนาการนิเทศโดยใช้ เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะรูปแบบการพัฒนาจะช่วยการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏโดยเป็นการแสดงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ในเชิงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ (อุทุมพร จามรมาน, 2544; เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2552; Bardo & Hartman, 1982)

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ มองเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพผู้เรียน สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น จึงต้องการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนิเทศสถานศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ให้มีระบบมีรูปแบบที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

2.3 เพื่อนำรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ไปใช้

2.4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ สำหรับนำไปใช้ในศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศและยกย่องรูปแบบ

3.2 ได้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ สำหรับนำไปใช้ในการบริหารและปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

3.3 ได้ทราบผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์สำหรับปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องตามบริบทสถานศึกษา

3.4 ได้ทราบผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ สำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์สอดคล้องกับสภาพบริบทยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 350 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน ครู จำนวน 339 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์, 2562) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสถานศึกษา

เอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 183 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครู จำนวน 177 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกนและคำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D) รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จากสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐานในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 3 ปี ต่อเนื่อง ปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำไปสู่การศึกษากำหนดรูปแบบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 นำไปใช้ (Implement : I) เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 11 คน โดยความสมัครใจโดยการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test)

ระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิภาพ (Evaluation : E) และปรับปรุงแก้ไข รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 11คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (ที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบฯ) ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบหลังการได้รับการพัฒนาตามระยะเวลาที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.13$) พิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ($\bar{X}=3.30$) ด้านการดำเนินการให้คำชี้แนะ($\bar{X}=3.29$) ด้านการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน($\bar{X}=3.00$)และด้านการเตรียมการนิเทศ($\bar{X}=2.92$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.65$) พิจารณาเป็นรายด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเตรียมการนิเทศ($\bar{X}=4.67$) ด้านการดำเนินการให้คำชี้แนะ($\bar{X}=4.65$) ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ($\bar{X}=4.64$)และด้านการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน($\bar{X}=4.63$) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการเตรียมการนิเทศ($PNI_{modified}=0.600$) ลำดับที่ 2 ด้านการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน($PNI_{modified}=0.544$) ลำดับที่ 3 ด้านการดำเนินการให้คำชี้แนะ($PNI_{modified}=0.413$) และลำดับที่ 4 ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ($PNI_{modified}=0.408$)

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ รูปแบบประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบชี้แนะหน่วยการพัฒนาที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะหน่วยการพัฒนาที่ 4 การติดตามและประเมินผลการนิเทศแบบชี้แนะ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ด้านความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.50$) และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$)

5.3 ผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ไปใช้พบว่า คะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมสูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4. ผลการประเมินประสิทธิภาพ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในแต่ละสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ มีการดำเนินการนิเทศการศึกษา แต่ยังไม่มีความปฏิบัติในการดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะ เป็นการช่วยเหลือครูผู้สอนให้มีการตื่นตัวในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังที่ โอบารา เฮอร์มีเนีย (2550) ได้เสนอความสำคัญของการนิเทศแบบชี้แนะ ไว้ว่า เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้จัดการและหัวหน้างานต่างก็มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาผลการปฏิบัติงานหรือพัฒนาความสามารถของบุคลากร กระบวนการดังกล่าวขึ้นกับความร่วมมือร่วมใจภายใต้ส่วนประกอบ 3 ประการ ซึ่งได้แก่ ความช่วยเหลือด้านเทคนิคการทำงาน แรงสนับสนุนส่วนตัว และความท้าทายส่วนบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แต่ละสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ มีความต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นจากการนิเทศแบบชี้แนะ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่คอยให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่จะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พันธะลี (2562) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์อยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ด้านการเตรียมการนิเทศ ด้านการกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน ด้านการดำเนินการให้คำชี้แนะ และด้านการ

ติดตามและประเมินผลการนิเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะต้องเริ่มต้นจากการเตรียมการนิเทศ กำหนดวัตถุประสงค์ ดำเนินการนิเทศตามกระบวนการ และติดตามประเมินผล ตามกระบวนการจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่มีการพัฒนาขึ้น ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) นำเสนอไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอน และกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา เป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนโดยผ่านครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อมุ่งให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งพฤติกรรมของครูย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน หากครูได้แสดงถึงความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วคุณภาพของนักเรียนก็จะดีควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณา บวรศักดิ์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับได้ดังนี้ หลักการนิเทศ การประเมินผลและปรับปรุงงาน และการให้ความรู้และวิธีการเรียนรู้

6.2 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

6.2.1 ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 4 การติดตามและประเมินผลการนิเทศแบบชี้แนะ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องสร้างรูปแบบการพัฒนาตามหลักทฤษฎีของการสร้างรูปแบบ ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2546) ทิศนา ขัมมณี (2546) และ Keeves (1988) ได้นำเสนอไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผู้วิจัยได้ศึกษาดำเนินการตามกระบวนการวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ปิรทรศน์ พันธบุรุษย์ (2545) สมาน อัสวภูมิ (2551), สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2554), Deming (1995) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) P คือ Plan หมายถึง การวางแผน 2) D คือ Do หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ 3) C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบ 4) A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณา บวรศักดิ์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา คือ ARPED Model มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบหลัก คือ การประเมินสภาพการณ์ปัจจุบัน (Assessment : A) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building : R) การสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน (Practice : P) ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย (3.1) ประชุมก่อนสังเกตการสอน (3.2) สังเกตเหตุการณ์สำคัญในการจัดการเรียนรู้ (3.3) การไตร่ตรองสะท้อนคิด (3.4) การเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน และ (3.5) การประเมินผลและปรับปรุงงาน การประเมินผล (Evaluation) และ การพัฒนาและปรับปรุงงาน (Development)

6.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาการนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะทั้งจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาสรุปรูปแบบและขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาด้วยกระบวนการของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบการพัฒนการนิเทศแบบชี้แนะที่ช่วยพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2550) ได้เสนอความสำคัญของการนิเทศแบบชี้แนะ ไว้ว่า เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญการในลักษณะได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญการ ในลักษณะได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นแบบ ROAD มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

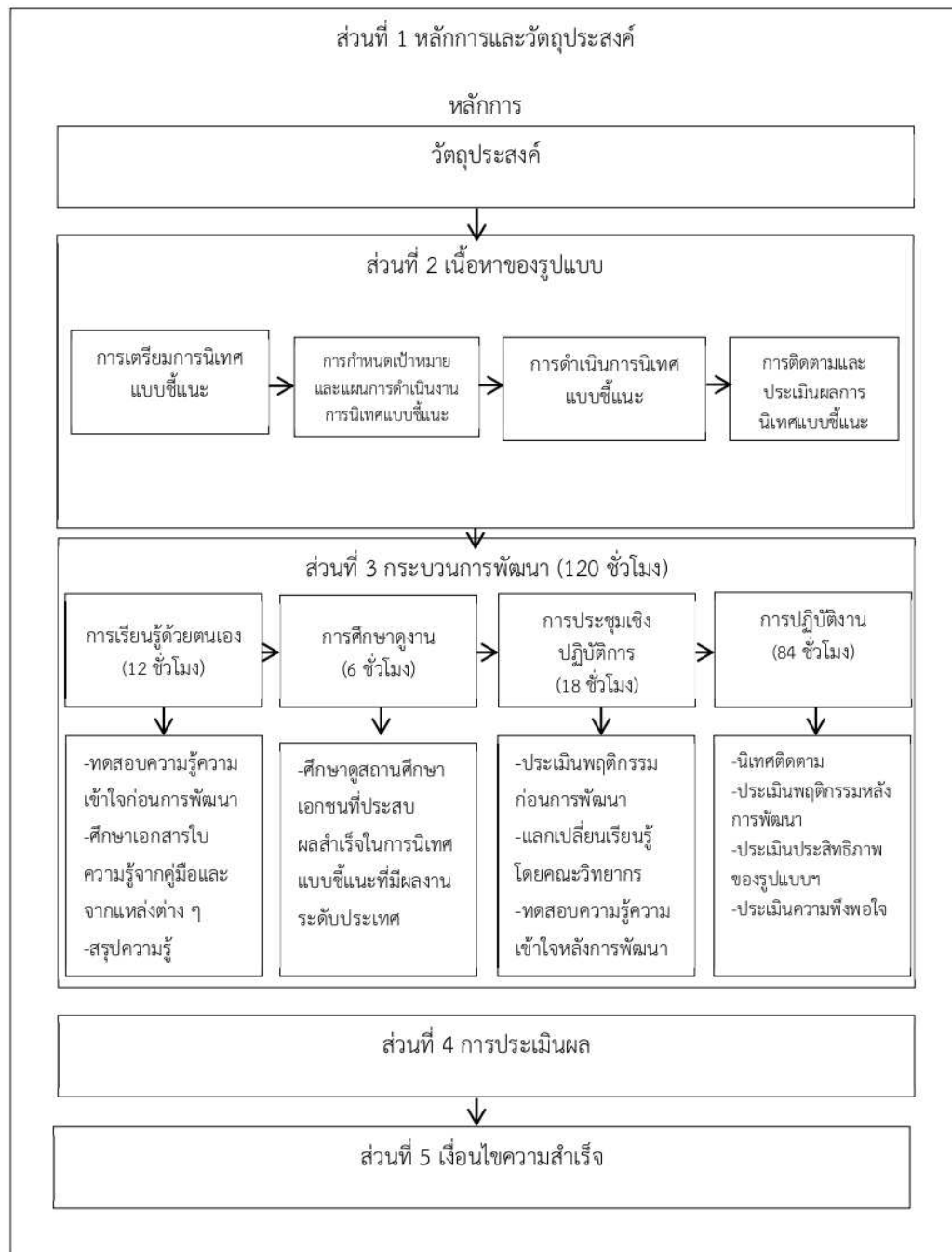
6.3 ผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ไปใช้ ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ มีคะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมพัฒนาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพมาสร้างรูปแบบและกำหนดกิจกรรมการพัฒนา มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตามรูปแบบดังที่ Werner and Desimone (2009) ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ไว้ว่า เป็นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติ การฝึกอบรมมุ่งผลระยะสั้น เน้นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (Performance) การพัฒนานั้นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างการเรียนรู้ (Learning) ในระยะยาว สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ จิระภา ธรรมนำศีล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัยและการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้ร่วมพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ซึ่งมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

6.4 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ พบว่าด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดไปสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้มากร่างรูปแบบและนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสนทนากลุ่มการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำรูปแบบที่ได้มาใช้ในสถานการณ์จริงจนเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ชัดที่สุดคือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562-2563 สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกระดับวิชาและมีการประเมินประสิทธิภาพทำให้ได้ทราบว่า การใช้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะทำให้การยกระดับการศึกษาสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์มีประสิทธิภาพ ดังที่ อาภรณ์ ภูวิทยพันธุ์ (2550) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) Blanchard & Thacker (2004) MaManus (2009) และ Carroll & Gilbert (2011) ได้นำเสนอว่า การนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะเป็นการถ่ายทอดความรู้หรือแนะนำ เสนอแนะวิธีการทำงานที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการทำงาน จนสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการควบคุม ดูแลเพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครูให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชฌาณ เคนโพธิ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นแบบ ROAD มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ดังภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ มีโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการและวัตถุประสงค์ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นโครงสร้างของการพัฒนานำไปพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจตามกระบวนการและนำเนื้อหาที่ได้รับการพัฒนาไปพัฒนาต่อในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเอกชนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาศภาพปัจจุบันของการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนขั้นตอนการเตรียมการนิเทศเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้ ตลอดจนส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริม สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา

8.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติตามรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนบูรณาการกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับ

8.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ผลจากการศึกษาศภาพปัจจุบันของการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการนิเทศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อการนิเทศแบบชี้แนะเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชน ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น โปรแกรมการพัฒนาพัฒนาระบบการบริหาร หรือการพัฒนากลยุทธ์การนิเทศการศึกษาแบบชี้แนะในขั้นตอนดังกล่าว

9. เอกสารอ้างอิง

- จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี. (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา ชันดาวงศ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพครูปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารราชพฤกษ์. 12(1). 45-50.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บริหารศน์ พันธุรยงก์. (2545). TQM ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น).
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2552). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). Teacher Watch. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- สมหวัง พันธะลี. (2562). การพัฒนาระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 18(2). 97-108.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2557). การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์. (2561). แผนปฏิบัติการราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. สุรินทร์ : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์. (2562). รายงานสถิติจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2562. สุรินทร์ : สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์.

สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2554). **หลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา.**

มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ในโรงเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรอุมา บวรศักดิ์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2550). **สอนงานอย่างไรให้ได้งาน(Coaching).** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เซ็นเตอร์.

อุทุมพร จามรมาน. (2554). **โมเดลคืออะไร.** กรุงเทพมหานคร : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

ไอบาร่า เฮอร์มีเนีย. (2550). **การสอนงานและการให้คำปรึกษาดูแล.** กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

Bardo, J. W. & Hartman, J .J. (1982). **Urban society : A systemic introduction.** New
York : peacock.

Blanchard, P.N. and Thacker, W.J. (2004). **Effective Training System : System, Strategies
and Practices.** 2nd ed. New Jersey : Pearson Prentice Hall.

Carroll, M. and C. Gilbert. (2011). **On Being a Supervisee.** Victoria : PsychOz Publications.

Deming, W.E. (1986). **Out of the Crisis.** Cambridge, Mass: Massachusetts Institute of
Technology.

Good, C.V. (1993). **Dictionary for education.** 3rd ed. New York : McGraw-Hall Book.

Gottesman,B. (2000). **Evaluating professional development.** Thousand Oaks : Corwin Press.

Keevep, P.J. (1988). **Educational research, methodology and measurement
international handbook.** Oxford : Pergamon Press.

McManus, P. (2009). **Coaching People.** Harvard : Harvard Business Press.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ ดร.กิตติภักดิ์ ไกรเพชร ศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ที่ให้คำปรึกษา
ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหาร
และครู โรงเรียนเอกชนในสังกัดศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศที่ให้การสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการนิเทศแบบ
ชี้แนะคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่
ประสพวิทยาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวข้าว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

THE ASSESSMENT OF THE RESOURCE MOBILIZATION PROJECT TO IMPROVE THE
EDUCATION QUALITY OF BAN NON LEAP HUAKHUA SCHOOL UNDER THE
OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION AREA 3

ชญากาญจน์ ศรีเนตร¹

Chayakarn Srinate¹

โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวข้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3¹

Ban Non Leap Hua Khua School, KhonKaen Primary Education Service Office 3, Thailand.¹

Email : Karnchya.noi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรายงานผลการประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวข้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินโครงการแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวข้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวข้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การประเมินโครงการ 2. ระดมทรัพยากร 3. คุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to report the results of the resource mobilization project to improve the education quality of Ban Non Leap Hua Khua School under the Office of KhonKaen Primary Education Area 3, 2) to assessment satisfaction for the project. There were 64 participants, which were school committees, school administrators, teachers and student parent Academic year 2021. The research instruments were project assessment questionnaire, satisfaction assessment questionnaire. The statistics used in the quantitative data analysis including percentage, mean, standard deviation.

The results were as follows: 1. the assessment of the resource mobilization project to improve the education quality of Ban Non Leap HuaKhua School under the Office of KhonKaen Primary Education Area 3 as a whole was at highest level. 2. Assessment the satisfaction forwards the resource mobilization project to improve the education quality of Ban Non Leap Hua Khua School under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 3 as a whole was at highest level.

Keywords : 1. Project Evaluation 2. Resource Mobilization 3. Education Quality

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 บัญญัติไว้ว่า “ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้ (1)ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาศัยการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (2)ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและ จำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุนและ

ใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547)

การบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากสถานศึกษาสู่ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ แก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้เกิดบทบาทความร่วมมือใน การบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2555) นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประสบปัญหาทางงบประมาณที่จัดสรรให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงพอ เนื่องจากการอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวไม่สะท้อนค่าใช้จ่ายจริง โดยเฉพาะแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าอดีต เช่น การจัดหาคอมพิวเตอร์ ค่าสาธารณูปโภค และกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เสริมหลักสูตร งบประมาณที่ได้รับในอัตราที่เท่ากัน ไม่เพียงพอสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่มาก โรงเรียนต้องแก้ปัญหาโดยการรับบริจาคเงินจากผู้ปกครองตามความสมัครใจ ทำให้เงินที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาส่งผลกระทบอย่างมากต่อคุณภาพการศึกษาและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ปกครอง(กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ทางสถานศึกษาขาดการปรึกษาหารือกับชุมชนในการจัดทำแผนงาน มีงบประมาณดำเนินงานน้อยวัสดุครุภัณฑ์ให้บริการแก่ชุมชนไม่เพียงพอ และฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน เป็นต้น การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้รับการปฏิบัติน้อยกว่าการบริหารงานด้านอื่น และมีปัญหาอื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น ผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษาของผู้เรียน ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาให้บริการชุมชน แหล่งทรัพยากร ท้องถิ่นมีน้อย ผู้ปกครองในชุมชนมีรายได้ต่ำให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาค่อนข้างน้อย และขาดวัสดุครุภัณฑ์ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของสถานศึกษา เป็นต้น ปัญหาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นปัญหาที่สมควรต้องเร่งแก้ไขโดยใช้กระบวนการทางการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ แต่การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จึงควรดำเนินการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ให้เท่าเทียมกันจึงจะแก้ปัญหาที่กล่าวมาแล้ว เช่น การบริหารงานวิชาการเป็นการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ มีความคิดและเป็นคนดี หรือพัฒนาคน ให้เป็นคนที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการบริหาร งานอีก 4 ด้านมาช่วยด้วย เช่น การบริหารงานธุรการ คือ จัดหาพัสดุ ครุภัณฑ์ จัดอาคารสถานที่ และอื่นๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนคล่องตัวขึ้น การบริหารงานบุคคล ก็ต้องสรรหาครูที่มีคุณภาพมาสอน ต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพยิ่งๆ ขึ้นไป เพราะครูต้องมีคุณภาพจึงจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้ (หวน พินธุพันธ์, 2554)

จากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านอาคารสถานที่ชำรุดทรุดโทรม การให้บริการด้านสุขาภิบาล และการดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน อีกทั้งขาดวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผล จึงต้องได้รับการพัฒนาดังกล่าว (โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว, 2564) ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่เป็นตัวเงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ สิ่งของต่างๆ จึงเป็นเรื่องของทุกสถานศึกษาควรจัดให้มีการระดมทุนขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษา ผู้ประเมินในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการระดมทุนทางการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาในส่วนที่ขาดแคลน จึงได้ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจัดโครงการโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และมีการประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบซีปปี้(CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและได้แนวทางการระดมทุนเพื่อการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อรายงานผลการประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อเสนอแนะจากการประเมินรูปแบบซีปปี้(CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้สามารถนำไปใช้บริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1)แบบสอบถามการประเมินตามรูปแบบซีปปี้(CIPP model) แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม

(IOC) เท่ากับ 0.80–1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.55-0.88 2)แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม(IOC) เท่ากับ 0.80–1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.55-0.88 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1)ทำโครงการและจัดโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในปีการศึกษา 2564 2)นำแบบประเมินโครงการไปให้ กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูล ประเมินหลังจากโครงการเสร็จสิ้นในปีการศึกษา 2564 จำนวน 64 ฉบับ 3)รับแบบประเมินคืนด้วยตนเอง และได้รับกลับคืนมาจำนวน 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 4)ตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามประเมิน 5)นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูล 1)ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง 2)ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อ รายด้าน และโดยรวม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป 3)ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นตารางแล้วนำเสนอความเรียงท้ายตาราง

5. ผลการวิจัย

5.1 การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้าน

ประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว	μ	σ	แปลความหมาย
1. ด้านสภาพแวดล้อม	4.54	0.65	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น	4.56	0.62	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ	4.65	0.56	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	4.81	0.51	มากที่สุด
รวม	4.64	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\mu=4.64, \sigma=0.59$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\mu=4.81, \sigma=0.51$) ด้านกระบวนการ($\mu=4.65, \sigma=0.56$) ด้านปัจจัยเบื้องต้น($\mu=4.56, \sigma=0.62$)และด้านสภาพแวดล้อม($\mu=4.54, \sigma=0.65$) ตามลำดับ

5.2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้าน

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว	μ	σ	แปล ความหมาย
1. ด้านบริบท	4.55	0.50	มากที่สุด
2. ด้านความร่วมมือ	4.56	0.62	มากที่สุด
3. ด้านคุณภาพการศึกษา	4.55	0.50	มากที่สุด
รวม	4.55	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด($\mu=4.55, \sigma=0.54$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านความร่วมมือ($\mu=4.56, \sigma=0.62$) และมี 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านบริบทและ ด้านคุณภาพการศึกษา ($\mu=4.55, \sigma=0.50$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

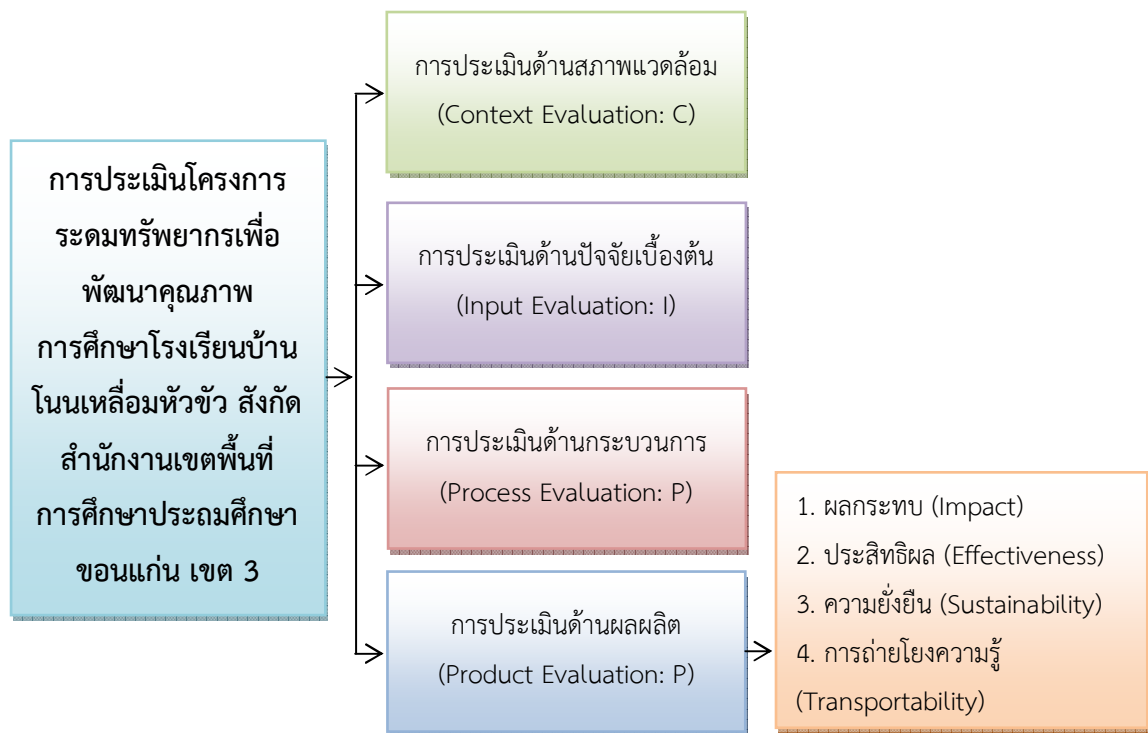
6.1 การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและจากการสัมภาษณ์ผลกระทบ(Impact) ประสิทธิภาพ(Effectiveness) ความยั่งยืน(Sustainability) การถ่ายทอดความรู้(Transportability)จากนั้นนำมาสร้างข้อคำถามในการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการหลักการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาคือการให้ทุกฝ่ายร่วมรับภาระในการจัดการศึกษามากขึ้น และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองชิป(CIPP Model) ที่ประกอบด้วย 1)การประเมินสภาพแวดล้อม 2)การประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3)การประเมินกระบวนการ 4)การประเมินผลผลิต (สมคิด พรหมจ้อย, 2542; ทิศนา ขัมมณี, 2546; Stufflebeam and Daniel, 2003) ทำให้ได้ข้อสังเกตในการดำเนินโครงการอย่างรอบด้านเป็นข้อมูลสำหรับการประเมินและตัดสินใจในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังที่ ชินภัทร ภูมิรัตน์ (2555) ได้นำเสนอว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากสถานศึกษาสู่ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ แก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้เกิดบทบาทความร่วมมือใน การบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร คำวิโส (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการประเมิน พบว่า การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) ตามรูปแบบชิปปี้(CIPP model) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุขและธินิดา พิลาล้า (2564) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ ผลการประเมินพบว่า การ

ประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการหลักการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และมีการศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นการเร่งแก้ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังที่ หวน พินธุพันธ์ (2554) ได้เสนอไว้ว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นปัญหาที่สมควรต้องเร่งแก้ไขโดยใช้กระบวนการทางการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ แต่การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จึงควรดำเนินการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ให้เท่าเทียมกันจึงจะแก้ปัญหาที่กล่าวมาแล้ว เช่น การบริหารงานวิชาการเป็นการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ มีความคิดและเป็นคนดี หรือพัฒนาคน ให้เป็นคนที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการบริหารงานอีก 4 ด้านมาช่วยด้วย เช่น การบริหารงานธุรการ คือ จัดหาพัสดุครุภัณฑ์ จัดอาคารสถานที่ และอื่นๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนคล่องตัวขึ้น การบริหารงานบุคคล ก็ต้องสรรหาครูที่มีคุณภาพมาสอน ต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพราะครูต้องมีคุณภาพจึงจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร คำวิโส (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง(ดงเมืองวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการประเมินพบว่า การประเมินความ พึงพอใจที่มีต่อโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข และธินิดา พิลาล้า (2564) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ ผลการประเมินพบว่า การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีกระบวนการประเมิน 4 ด้าน 1)การประเมินด้านสภาพแวดล้อม(Context Evaluation: C) 2)การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation: I) 3)การประเมินด้านกระบวนการ(Process Evaluation: P) 4)การประเมินด้านผลผลิต(Product Evaluation: P)มีการขยายส่วนการประเมินออกเป็นผลกระทบ(Impact) ประสิทธิภาพ(Effectiveness) ความยั่งยืน(Sustainability) และการถ่ายทอดความรู้(Transportability) ที่ได้จากการกระบวนการประเมินในครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับการบริหารจัดการและนำไปบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาได้ข้อสังเกตจากการประเมินรูปแบบซีป(CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้สามารถนำไปใช้บริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า การประเมินโครงการในด้านสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้โครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่จะดำเนินโครงการว่าสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่มีความพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนโครงการที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร ตลอดจนเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนกิจกรรมของโครงการให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาบริบทวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างรอบด้านเพื่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). การบริหารงบประมาณเงินอุดหนุน ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป รายการเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าใช้จ่ายรายหัว). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษร คำวิไล. (2564). การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 18(2). 87-96.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2555). การศึกษากับความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ทิศนา แคมมณี. (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว. (2564). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR.)**
โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัวปีการศึกษา 2563. ขอนแก่น : โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว.

สมคิด พรหมจ้อย. (2552). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายฟ้า หาสีสุข และธินิดา พิลาล้า. (2564). **การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายใน**
ของสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. บุรีรัมย์ : โรงเรียนบ้านเมืองแก.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **รายงานการประเมิน คุณภาพ**
ภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

หวน พินธุพันธ์. (2554). **นักบริหารมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Stufflebeam and Daniel, (2003). The CIPP model for Evaluation. **International Handbook**
of Educational Evaluation. 9. 31-62.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ
และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของการประเมินโครงการนี้ ขอขอบคุณะครู
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
คุณค่าและประโยชน์ของการประเมินโครงการนี้ ผู้ขอบอบุชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์
ทุกท่านที่ประสาทวิทยาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องชี้นำความสำเร็จในชีวิต

การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE STUDY OF KWL-PLUS LEARNING ACTIVITIES ON ANALYTICAL READING
ABILITY OF THE PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS

ณัฐนันท์ โม้มิมพ์¹, อัฐพล อินตะเสนา²

Nathanan Mopim¹, Autthapon Intasena²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Maharakham University, Thailand.^{1,2}

Email : yuiinathanan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus กลุ่มอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ ตำบลเมืองหงส์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีประสิทธิภาพ 78.13/76.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 2. ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 สูงกว่าเกณฑ์ คือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 76.92 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ส่งผลให้ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 75 3. นักเรียนมีความพึงพอใจ

ต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การอ่านเชิงวิเคราะห์ 2. การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus 3. ความสามารถในการอ่าน

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study of KWL-Plus learning activity on analytical reading ability of the Prathomsuksa 6 students in order to achieve the criteria 75/75 of effectiveness, 2) to develop analytical reading ability for the Prathomsuksa 6 students after using KWL-Plus learning activity with the criteria 75 of percentage for learning achievement, and 3) to study satisfaction of Prathomsuksa 6 students after using KWL-Plus learning activity. The participants of the study consisted of 13 Prathomsuksa 6 students. The instruments used in the study comprised of 1) five lesson plans of Thai subject using KWL-Plus learning activity on analytical reading ability development for Prathomsuksa 6 students, 2) analytical reading ability tests, (3) students' satisfaction questionnaire towards KWL-Plus learning activity. The statistics used in the study were percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study revealed that: 1. The effectiveness of lesson plans using KWL-Plus learning activity to enhance analytical reading ability for Prathomsuksa 6 students pointed out that there was 78.13/76.92 of the effectiveness which higher than the criteria of 75/75. 2. The result of Prathomsuksa 6 students' analytical reading ability after using KWL-Plus learning activity was 76.92 which higher than the criteria. It showed that students' analytical reading ability was improved by KWL-Plus learning activity. 3. The Prathomsuksa 6 students satisfied with learning by using KWL-Plus learning activity rated in the most level.

Keywords : 1. Analytical Reading 2. KWL-Plus Learning Activity 3. Reading Ability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับวิชาภาษาไทยมาโดยตลอด เนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็กเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตจริง ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้บรรจุกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้เล็งเห็นความสำคัญของทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่านที่ได้กำหนดให้อยู่ในสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากทักษะการอ่านถือได้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนจะต้องมี เพื่อที่จะนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ และพัฒนาไปสู่ทักษะที่สำคัญอื่นๆ ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ได้อธิบายว่า การอ่าน คือ การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือในหนังสือ เป็นการรับรู้ที่ผู้เขียนคิดอะไรและพูดอะไร โดยเริ่มต้นทำความเข้าใจถ้อยคำแต่ละคำ เข้าใจวลี เข้าใจประโยค ซึ่งรวมอยู่ในย่อหน้า เข้าใจแต่ละย่อหน้าซึ่งรวมเป็นเรื่องราวเดียวกัน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะพื้นฐานทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ และการอ่านถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียนและนักศึกษาสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ที่หลากหลาย กว้างขวาง และถูกต้อง นอกจากนี้การอ่านยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศีลธรรม และจิตใจอีกด้วย การอ่านจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก การอ่านของแต่ละบุคคลย่อมมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป เช่น อ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อให้เกิดความคิด อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อความจรรโลงใจ เป็นต้น ซึ่งการที่เราจะรู้จุดมุ่งหมายในการอ่านก็เปรียบเสมือนการรู้จุดมุ่งหมายของการเดินทาง ทำให้สามารถเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ต่างๆ และเดินทางไปสู่ที่หมายได้ ดังนั้น นักอ่านที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการอ่านเพื่ออะไร เพื่อที่จะได้กำหนดวิธีการอ่านที่เหมาะสม ซึ่งวิธีการอ่านก็มีหลากหลายรูปแบบตามความมุ่งหมายของผู้อ่าน และประเภทของสื่อการอ่าน แต่หากเป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้า อาจกล่าวได้ว่าวิธีการอ่านที่เหมาะสมประการหนึ่งคือการอ่านเชิงวิเคราะห์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) สืบเนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายอย่างรวดเร็ว ผู้อ่านสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ในบางครั้งผู้เขียนอาจจะมีการเขียนตามอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ดังนั้น ผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาในการใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล และมีทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์เพื่อที่จะแยกแยะข้อเท็จจริง

ข้อคิดเห็นออกจากกันเพื่อให้การอ่านมีประสิทธิภาพ การอ่านเชิงวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนเพราะนอกจากผู้เรียนจะนำไปใช้ในการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าแล้ว ยังเป็นทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในการหาข้อสรุป ตัดสินใจ และประเมินค่าสิ่งต่างๆ ได้ (พรทิพย์ แห้งขัน และคณะ, 2553)

จากความสำคัญของการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2559) จึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560–2564 ขึ้น ซึ่งด้านการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติ ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยจุดเน้นในเด็กวัยเรียน คือ ต้องมีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน แต่จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กล่าวไว้ว่า นักเรียนไทยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ประกอบกับรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary Nation Education Test : O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้รับผิดชอบในการสอนนั้น พบว่า ในระยะเวลา 3 ปีติดต่อกัน คือ ปีการศึกษา 2559–2561 สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยของระดับโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศ 3 ปีติดต่อกัน ได้แก่ ปีการศึกษา 2559 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 38.33 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 48.53 ปีการศึกษา 2560 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 36.15 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 44.51 และปีการศึกษา 2561 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 56.43 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 61.23 (งานวัดผลและประเมินผล โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์, 2562) จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้ระบุว่า มาตรฐาน ท 1.1 เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ทางโรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ควรเร่งพัฒนา เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศ 3 ปีติดต่อกัน คือในปีการศึกษา 2559–2561 และแม้ว่าในปีการศึกษา 2562 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะไม่ได้ระบุให้สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเพราะมีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ แต่หากดูจากรายงานผลการทดสอบรายบุคคลของนักเรียน ปีการศึกษา 2562 กลับพบว่าจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 72.22

จากเหตุผลนี้จึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถอ่านแล้วแยกแยะข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นออกจากกันได้ รวมไปถึงไม่สามารถ

วิเคราะห์เรื่องราวที่ได้อ่านเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบของเรื่องได้ เนื่องจากข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ส่วนใหญ่จะเป็นข้อสอบที่ส่งเสริมความสามารถในขั้นการคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956) ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหานี้อาจจะเกิดจากครูผู้สอนยังขาดเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้โรงเรียนกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 จึงให้ครูทุกคนโดยเฉพาะครูผู้สอนประจำรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นความสำคัญและร่วมกันส่งเสริมทักษะภาษาไทยของนักเรียน มีการสรรหาวิธีการ แนวทาง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในอนาคต

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งความรู้อื่นๆ เพื่อหารูปแบบวิธีการสอน แนวทาง และเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่จะสามารถนำมาส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้กับนักเรียนได้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นกระบวนการสอนอ่านที่มีบทสรุปเป็นการเขียนสรุปความ โดย K คือ นักเรียนรู้อะไร W คือ นักเรียนต้องการรู้อะไร L คือ นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และ Plus คือ ขั้นตอนของการเขียนออกมาเป็นแผนผังความคิดและเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งขั้นตอนของ KWL จะเป็นขั้นตอนที่เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้อ่านโดยละเอียด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนฝึกการจำแนกประเด็นต่างๆ จากเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยังกระตุ้นความคิดเพื่อให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของนักเรียนทำให้นักเรียนต้องอ่านอย่างพิเคราะห์อ่านอย่างละเอียด หรือทบทวนสิ่งที่รู้มาก่อน สิ่งที่ต้องการรู้และสิ่งที่ได้รู้หลังจากการอ่าน และในขั้นตอนของ Plus จะเป็นขั้นตอนการสร้างแผนผังความคิด (Mind mapping หรือ Concept mapping) ที่จะช่วยในการจัดองค์ความรู้ใหม่จากเรื่องที่อ่าน แสดงสาระหลัก สาระรอง ความสัมพันธ์ระหว่างสาระต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะแสดงออกถึงความเข้าใจอย่างแท้จริง แล้วจึงนำมาเขียนสรุปความ (วีชรา เล่าเรียนดี, 2548) ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus สามารถส่งผลโดยตรงต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายและประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาและนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มาใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีแก่นักเรียน และเป็นส่วนช่วยให้

ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (Ordinary Nation Education Test : O-NET) ของนักเรียนสูงขึ้นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และนำไปใช้ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ ตำบลเมืองหงส์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ 1)แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง 2)แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบชนิดเลือกตอบ(Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 3)แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบบสอบถามมีรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ จากนั้นดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือฉบับจริงทั้ง 3 ชนิดไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบชนิดเลือกตอบ(Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อแล้วจึงดำเนินการสอนตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ไปทีละแผน พร้อมกับเก็บคะแนนระหว่างเรียนจนครบทั้ง 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1)วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ตามเกณฑ์ 75/75 โดยการใช้สูตร $E1/E2$ 2)เปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ก่อนเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3)วิเคราะห์ความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ตามเกณฑ์ 75/75

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
คะแนนระหว่างเรียนจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ (E_1)	140	109.38	11.33	78.13
คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2)	30	23.08	8.38	76.92
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2)= 78.13/76.92				

จากตารางที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 78.13 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 76.92 ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีประสิทธิภาพ 78.13/76.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

5.2 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ก่อนเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ก่อนเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

รายการประเมิน	เกณฑ์ (ร้อยละ)	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม (ทุกคน)	$\bar{X}$	S.D.	ผลการ พัฒนา (ร้อยละ)	ผลการ เปรียบเทียบ
ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียน	75.00	30	229	17.62	6.34	58.72	ต่ำกว่าเกณฑ์
ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียน	75.00	30	300	23.08	8.38	76.92	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียน เท่ากับร้อยละ 58.72 และผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 76.92 ดังนั้น ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 76.92 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ส่งผลให้ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 75

5.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดกิจกรรม	4.34	0.57	มาก
2. ด้านบรรยากาศในห้องเรียน	4.60	0.38	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.52	0.47	มากที่สุด
รวม	4.49	0.44	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.34 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ด้านบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.60 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38 และด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.52 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 ดังนั้น เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีประสิทธิภาพ 78.13/76.92 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยจากคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียน คะแนนจากการทำใบงาน และคะแนนจากการทำแบบทดสอบย่อยของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 78.13 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 76.92 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 ทั้งนี้เนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างมีระบบ โดยได้มีการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตั้งแต่สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด รวมไปถึงการวัดและประเมินผลความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ (ภัทรา นิคมานนท์, 2543) ทั้งนี้ยังได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus อย่างละเอียด นอกจากนี้แผนการจัดการเรียนรู้ยังได้ผ่านการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไม้ลาว (คุรุราษฎร์พัฒนา) ตำบลเมืองหงส์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และได้ปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจึงสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และ 5 จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยปรับจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนออนไลน์ แต่ผู้วิจัยมีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ก่อนนำไปใช้จริง รวมถึงได้มีการกำกับดูแลและติดตามการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิดผ่านทางผู้ปกครอง ที่สำคัญคือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนทางความคิดภายในห้องเรียน ทำให้นักเรียนต้องอ่านอย่างพิจารณาอ่านอย่างละเอียด อีกทั้งครูยังคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ รวมทั้งฝึกให้นักเรียนสามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ (2546) ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ จะเน้นการอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ รวมทั้งมีการฝึกให้นักเรียนแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นก็ควรนำมาจากข่าว หรือบทความในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้ครูกับนักเรียนยังมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้ให้นักเรียนสามารถที่จะแสดงความสามารถด้านความคิดวิเคราะห์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข สอดคล้องกับนวัตกรรมในการพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่เรียกว่า analytical reading inventory ของ Woods และ Moe (2007) ในขั้นที่ 1 คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน ทั้งนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา สอนสำราญ (2555) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ในการพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยเทคนิค KWLH Plus ร่วมกับ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่คิด พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.58/88.13 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

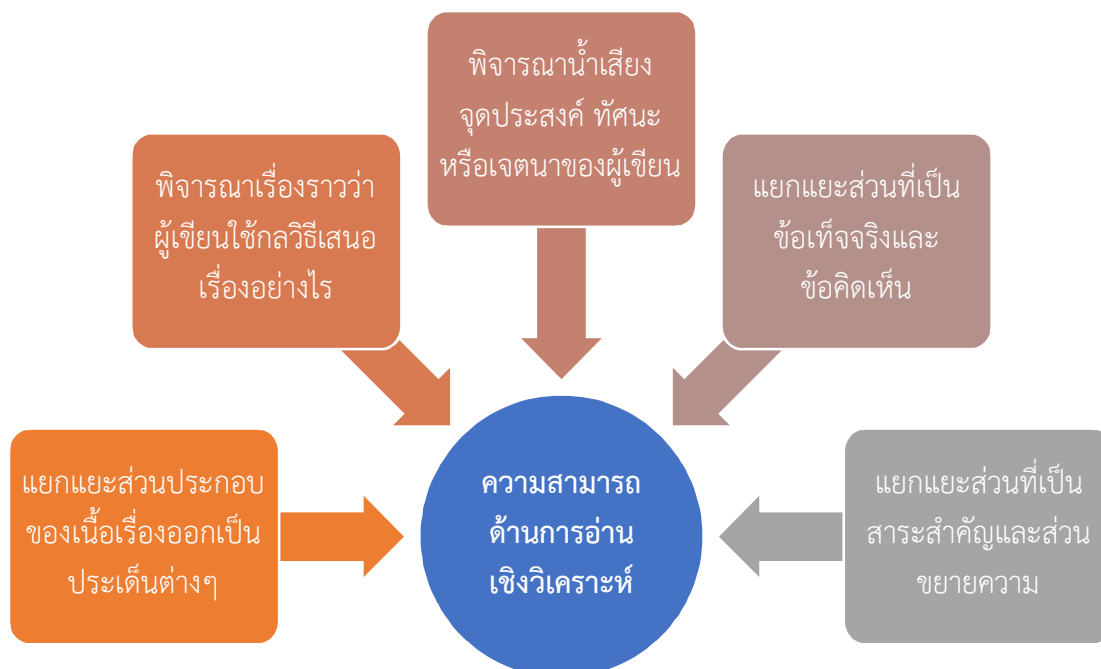
6.2 ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ก่อนเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 58.72 และหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 76.92 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ส่งผลให้ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีขั้นตอนที่ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้อ่านโดยละเอียด มีการนำความรู้เดิมมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้เรียน นอกจากนี้การถามคำถามและเสริมแรงของครูช่วยให้นักเรียนอยากรู้ อยากแสวงหาคำตอบที่หลากหลายลึกซึ้งมากขึ้น อีกทั้งในขั้นตอน KWL ทำให้ผู้เรียนอ่านอย่างพิจารณา อ่านอย่างละเอียด หรือทบทวนสิ่งที่รู้มาก่อน สิ่งที่เขาต้องการรู้และได้รู้อะไรจากที่อ่าน เป็นต้น รวมทั้งการสร้างแผนผังความคิด (Mind mapping หรือ Concept mapping) ต่อท้าย KWL ช่วยในการจัดองค์ความรู้ใหม่จากเรื่องที่อ่าน แสดงสาระหลัก สาระรอง ความสัมพันธ์ระหว่างสาระต่างๆ เป็นการสร้างแผนผังคำสำคัญกับลายเส้น แสดงออกถึงความเข้าใจอย่างแท้จริง แล้วนำมาเขียนสรุปความ (วิชรา เล่าเรียนดี, 2548) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จึงสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ อินทร์ช่วย (2558) ที่ได้ศึกษาความสามารถการอ่านวิเคราะห์บันทึกคดีร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-Plus ซึ่งผลการวิจัยพบว่าความสามารถทางการอ่านวิเคราะห์บันทึกคดีร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง แสงนภาวรรณ (2557) ที่ได้พัฒนาทักษะการอ่านคดีวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอน KWL-Plus ซึ่งผลการวิจัยพบว่าทักษะการอ่านคดีวิเคราะห์หลังการจัดการเรียนรู้ โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอน KWL-Plus สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอน KWL-Plus อย่างมีนัยสำคัญ .05

6.3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นกิจกรรมที่เน้นสร้างบรรยากาศของความร่วมมือในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจระหว่างกัน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม ซึ่งเห็นได้ชัดจากการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจที่พบว่า

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และหากพิจารณารายการประเมินแต่ละข้อ พบว่า รายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนพึงพอใจที่ครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นของตน และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.92 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี อาร์จิสของอัลเดอเฟอร์ (Alderfer' ERG theory) ที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการความสัมพันธ์(Relatedness need: R) หมายความว่า มนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่ต้องการอยู่อย่างโดดเดี่ยว และต้องการการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม หากมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการนี้ มนุษย์ก็จะเกิดความพึงพอใจ (สมุทร ชำนาญ, 2556) ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ อินทรจิต (2558) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค KWL-Plus เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเขียนสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการอ่านเพื่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 เนื่องจากการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะนอกจากผู้เรียนจะนำไปใช้ในการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าแล้ว ยังเป็นทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ในการหาข้อสรุป ตัดสินใจ และประเมินค่าสิ่งต่างๆ ที่พบเจอในชีวิตจริงได้ ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

8.1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้กับครูผู้สอน รวมทั้งมีการนิเทศและกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นประจำเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

8.2.2 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและระดมความคิดในขั้นตอน K (What We Know) และ W (What We Want to Know) ให้มากที่สุด ซึ่งครูอาจจะต้องทำหน้าที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความรู้และตั้งคำถามที่เป็นคำถามเชิงวิเคราะห์

8.2.3 ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองและกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูอาจจะถามความคิดเห็นจากนักเรียนกลุ่มอ่อน เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกทางความคิด

8.2.4 การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ครูควรมีการกำกับติดตามและดูแลการเข้าเรียนของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด รวมถึงมีการกำชับผู้ปกครองให้ดูแลนักเรียนในปกครองในการทำงานและการเข้าเรียนด้วย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ไปใช้ในการพัฒนาทักษะอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น การเขียนสรุปใจความสำคัญ และการอ่านจับใจความสำคัญ

8.3.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา

8.3.3 ควรศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus กับการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เช่น SQ4R

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2554). แนวการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- งานวัดผลและประเมินผล โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์. (2562). แผนการนิเทศภายในโรงเรียน ปีการศึกษา 2562. ร้อยเอ็ด : โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์.
- จุฑาทิพย์ อินทร์ช่วย. (2557). การศึกษาความสามารถการอ่านวิเคราะห์บทเชิงคดีร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-PLUS. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจง แสงนการวรรณ. (2556). การพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุศรา สอนสำราญ. (2555). การพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่คิด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เบญจวรรณ อินทรชิต. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค KWL-Plus เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเขียนสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรทิพย์ แข็งขัน และคณะ. (2553). คู่มือฝึกอบรมภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2543). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร : ติพยวิสุทธิ์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2548). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมุทร ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ระยอง : พี.เอส. การพิมพ์.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นเมื่อ
7 ธันวาคม 2563. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนาและประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์
และเขียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Bloom, B.K. (1956). *Taxonomy of educational objectives*. New York : David McKay.

Woods, M.L. and Moe, A.J. (2007). *Analytical reading inventory: Comprehensive standard-based assessment for all students, including gifted and remedial, 8th ed.*
Upper Saddle River. New Jersey : Pearson Merrill Prentice Hall.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ ที่ได้ให้คำปรึกษา
ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา
เกียรติจรุงพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกวเดือน ชาธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อพันธ์ พูลพทุธา
และอาจารย์ ดร.สาวิตรี ราญมีชัย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำ
วิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้วิจัย

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวและกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การ
สนับสนุนช่วยเหลือ ห่วงใยและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด จนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*

GRADUATE EDUCATION ADMINISTRATION UNDER THE EMERGENCE OF CORONA VIRUS DISEASE (COVID-19) AT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY, ROI ET CAMPUS

กฤตยากร ลดาวัลย์¹

Kittayakorn Ladawan¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand.¹

Email : ob0834560021@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์และนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 150 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพอาจารย์ ด้านหลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดประเมินผล 2. แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพอาจารย์ มี 6 ตัวชี้วัด 2) ด้านหลักสูตร มี 5 ตัวชี้วัด 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 4 ตัวชี้วัด 4) ด้านมาตรฐานการตรวจสอบงานวิจัย มี 4 ตัวชี้วัด 5) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มี 5 ตัวชี้วัด 6) ด้านการวัดประเมินผล มี 6 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ : 1. การบริหารจัดการศึกษา 2. บัณฑิตศึกษา 3. ภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the condition of Graduate education administration under the emergence of Corona virus disease (COVID-19) at Mahamakut Buddhist University, Roi Et campus, 2) to present guidelines for the Graduate education administration under the emergence of Corona virus disease (COVID-19) at Mahamakut Buddhist University, Roi Et campus. The sample group in this research was 150 of lectures and student of the Graduate school level. The tools used to collect data were questionnaire. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, and standard deviation.

The results of this research found that: 1. a condition of Graduate education administration under the emergence of Corona virus disease (COVID-19) at Mahamakut Buddhist University, Roi Et campus. Overall, was at a high level. Ranked from the highest to the lowest average were quality of teachers, curriculum, and the evaluation was the lowest aspect. 2. Present guidelines for the Graduate education administration under the emergence of Corona virus disease (COVID-19) at Mahamakut Buddhist University, Roi Et campus, consisted of 6 elements of the survey format and 30 indicators, comprised of 1) 6 indicators of quality of teacher 2) 5 indicators of curriculum 3) 4 indicators of informal Technology 4) 4 indicators of standards for verification of research 5) 5 indicators of locations and environment, and 6) 6 indicators of evaluations.

Keywords : 1. Education Administration 2. Graduate Education 3. Emergence of Corona Virus Disease (COVID-19)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มศักยภาพของประเทศในเวทีสากล ผ่านการสร้างและพัฒนากำลังคน และสร้างองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมผ่านระบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อประโยชน์ในภาคการผลิต โครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับความเข้มแข็งของสังคม โดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) การพัฒนาอุดมศึกษาไทยได้ก้าวหน้าไปในระดับหนึ่ง แต่ยังคงต้องเร่งพัฒนาต่อไป อุดมศึกษาไทยเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือ ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ด้วยหลักธรรมาภิบาล และหลักการบริหารจัดการ (Governance and management) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาใน

ภาพรวม กล่าวคือ หากสถาบันอุดมศึกษามีกลไกการกำหนดทิศทางที่ดีและมีแผนกลยุทธ์ที่ดีพร้อมกับการขับเคลื่อน โดยการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพแล้ว ภารกิจของมหาวิทยาลัยก็สำเร็จลุล่วงไปได้ บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรสูงสุดในที่นี้คือ “สภามหาวิทยาลัย” มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของสถาบันและผลผลิตที่ดี (จรัส สุวรรณเวลา, 2551)

จากสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ (Emerging infectious diseases) นอกจากก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนแล้ว ยังทำให้เกิดความเสียหายต่อทั้งทรัพยากร เศรษฐกิจ รวมทั้งการศึกษาหรือแม้แต่ความมั่นคงของประเทศ ตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมาโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ปรากฏขึ้นมากมาย แม้ว่าการระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 บางโรคได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ก็มีอีกหลายโรคที่ยังคงระบาดต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน และโดยเฉพาะขณะนี้ เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้ติดเชื้อหลายล้านราย และผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ยิ่งตอกย้ำความสำคัญของปัญหาโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ ถึงแม้ที่ผ่านมาเราไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ชนิดไหน ที่ไหน หรือเมื่อไหร่ แต่หากได้เข้าใจถึงกลไกการรับมือให้ทัน่วงทีก็จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงมากในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก จึงมีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสได้ง่ายถ้าหากจัดการไม่ดี แต่สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจการจัดการศึกษาทางไกลในสถานการณ์โรค Covid-19 และมีการจัดเตรียมความพร้อมก่อนการเปิดภาคเรียน หากยังมีการแพร่ระบาดที่ต่อเนื่องและหนักขึ้นก็จะมีจัดการเรียนการสอนออนไลน์เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการเรียนผ่าน DLTV จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์และรวบรวมสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ใน OBEC Content Center ชุดโปรแกรมและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ครบวงจรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น Tutor ดิวฟรี.com, e-Book เป็นต้น รวมถึงเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบเครือข่าย เพื่อรองรับการให้บริการ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับระบบ Digital e-Learning ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่หากสถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายลงก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ตามปกติซึ่ง รูปแบบการเรียนการสอนอาจมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ผสมผสานกับการเรียนรู้ นอกห้องเรียนที่ครูผู้สอนและนักเรียนไม่ได้เผชิญหน้ากัน อีกทั้งมีการกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาก่อนเปิดภาคเรียน ตรวจสอบสถานที่ทำความสะอาดอาคารเรียน ห้องเรียน รวมไปถึงการจัดเตรียมสถานที่ เพื่อเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลหรือระยะห่างทางสังคม(Social Distancing) นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเปิด-ปิดภาคเรียน มีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงการได้รับความรู้ให้ครบเพื่อลดการได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของไทยที่ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของการเรียนการสอนตั้งอยู่บนแนวคิดหลักที่ถือว่าสังคมเราเป็นสังคมของผู้บริโภค(Consumer society) มากกว่าเป็นสังคมของผู้สร้าง(Productive society) จึงทำให้การศึกษาต้องรับสิ่งต่างๆ ของต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา สะท้อนให้เห็นชัดว่าใน ระบบการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการสร้างสรรค์และค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ตามบทบาท พันธกิจที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีบัณฑิตที่เป็นทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารมหาวิทยาลัย ในแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.2540 ตามความในมาตรานั้นๆ แต่หากยังต้องมีการแข่งขันสูงกับมหาวิทยาลัยเอกชนหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งสิ่งสำคัญ คือ เรื่องคุณภาพและมาตรฐาน ได้แก่ การกำกับดูแลคุณภาพของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษารวมถึงโครงสร้างหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คุณภาพของการเรียนการสอน คุณภาพวิทยานิพนธ์ที่ส่งผลต่อการเลือกที่จะศึกษาต่อของนักศึกษา ดังนั้น การบริหารหลักสูตรที่ชัดเจน การควบคุมคุณภาพมาตรฐานการศึกษา กระบวนการวิจัย มาตรฐานสู่ความเป็นสากลซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการก่อน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557)

ดังนั้น การศึกษานี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทาง มาตรการ หรือนโยบายภาครัฐต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและให้ทราบถึงสาระสำคัญของแนวทาง มาตรการหรือนโยบายในแต่ละขั้นตอน เพื่อนำมาซึ่งการบริหารจัดการศึกษา ในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.3 ได้แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.4 ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ระดับบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 37 รูป/คน นักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จำนวน 113 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 150 รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซีและเมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1)ด้านคุณภาพอาจารย์ 2)ด้านมาตรฐานการตรวจสอบงานวิจัย 3)ด้านหลักสูตร 4)ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 5)ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ 6)ด้านการวัดประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
ในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โดยรวม

สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านคุณภาพอาจารย์	4.12	0.80	มาก	1
2. ด้านมาตรฐานการตรวจสอบงานวิจัย	4.04	0.87	มาก	4
3. ด้านหลักสูตร	4.07	0.89	มาก	2
4. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.05	0.79	มาก	3
5. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.99	0.62	มาก	5
6. ด้านการวัดประเมินผล	3.27	0.59	มาก	6
รวมเฉลี่ย	3.92	0.76	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพอาจารย์ ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=0.80) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.89) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X} = 3.27$, S.D.=0.59)

5.2 แนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยนำผลการวิจัยจากตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแนวทางแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งผลปรากฏดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านคุณภาพอาจารย์ มี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1)มีการกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 2)การวางแผนระยะยาวสำหรับการปฏิบัติหน้าที่การสอนในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 3)การจัดทำแผนเชิงรุกในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 4)การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 5)อาจารย์เตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของผู้เรียน 6)อาจารย์ได้เรียนรู้

กระบวนการเรียนการสอนใหม่โดยใช้ระบบออนไลน์ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจองค์ความรู้ในสิ่งใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.2 ด้านหลักสูตร มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) นโยบายและแผนพัฒนาประเทศมาเป็นแนวทางกำหนดหลักสูตรและให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของสถาบันและภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 2) หลักสูตรควรมีมาตรฐานตามเกณฑ์ สกอ. สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 3) มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประชญา ของการอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เน้นวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ความสามารถ ระดับสูง 4) อาจารย์ประจำหลักสูตรมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผน ติดตาม และทบทวนการดำเนินงานหลักสูตรในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 5) การจัดรายวิชามีความเหมาะสมตรงกับความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของอาจารย์ผู้สอน

5.2.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การเพิ่มความรับผิดชอบในการบริหารเทคโนโลยี 2) การวางแผนและพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี 3) การพัฒนาสื่อทางเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อจะใช้ทักษะในการค้นคว้าหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสร้างความตระหนักของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์การ

5.2.4 ด้านมาตรฐานการตรวจสอบงานวิจัย มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) มีการจัดทำมาตรฐานการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางและหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการระบบการวิจัยให้มีมาตรฐานเดียวกัน 2) มีความสามารถในการปรับปรุงระบบวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นไปตามภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 3) มีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการวิจัยในระดับหน่วยงานวิจัย 4) มีกลไกในการกำกับตรวจสอบและรับรอง การรักษามาตรฐานในกระบวนการดำเนินงานวิจัย

5.2.5 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) สร้างชุมชนกัลยาณมิตร สร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมแบบพุทธวิธีและสนับสนุนการเรียนรู้แบบพอเพียง 2) จัดหาปัจจัยสนับสนุนให้เพียงพอและทันสมัย เรียนให้ทุกที่ทุกเวลา 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลให้ทันสมัย พร้อมรับการบริหารจัดการในแบบออนไลน์ 4) มีปัจจัยด้านโครงสร้าง ระบบสภาพแวดล้อมที่พร้อมรองรับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 5) จัดภูมิทัศน์และอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อบังคับในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19

5.2.6 ด้านการวัดประเมินผล มี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ เช่น ค้นหาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล จัดระเบียบและดึงเอาความรู้ไปใช้อย่างเหมาะสมตามภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 2) มีการจัดระบบและกลไกในการกำกับติดตามทุกหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมเนื้อหาสาระตามที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน 4) การวัดประเมินผลให้ประเมินไปตามแบบมาตรฐานตามภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัส

โคโรนา-19 5)อาจารย์และนักศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพตามภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเป็นศาสตร์ของการกระทำสิ่งต่างๆ โดยผ่านการกระทำของบุคลากร ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงมีการปฏิบัติมากและบุคลากรทุกคนให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจที่ยาวนานยังส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาจนกลายเป็นความเคยชินต่อการปฏิบัติในด้านจัดการศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษาด้านคุณภาพอาจารย์โดยการกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่หรือแม้แต่ด้านหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยได้มีการนำนโยบายและแผนพัฒนาประเทศมาเป็นแนวทางกำหนดหลักสูตรและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและภาวะโรคอุบัติใหม่ อีกทั้งมีการกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 โดยมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาก่อน เปิดภาคเรียน ตรวจสอบสถานที่ทำความสะอาดอาคารเรียน ห้องเรียน รวมไปถึงการจัดเตรียมสถานที่ เพื่อเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล หรือระยะห่างทางสังคม(Social Distancing) นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเปิด-ปิดภาคเรียน มีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงการได้รับความรู้ให้ ครบตามช่วงวัยของเด็ก เพื่อลดการได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) สอดรับกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กล่าวว่า COVID-19 ได้สร้างปัญหาและความยุ่งยากให้กับการศึกษาไทย แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับเป็นตัวแปรในการสร้าง การเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษา และเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทยดังนั้นหาก ทุกฝ่ายในระบบการศึกษาไทยช่วยกันทำระบบกลไกการศึกษาที่แข็งแกร่ง ก็จะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาท่ามกลาง สถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างแน่นอนระบบการศึกษาที่ดีควรมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์และบริบท แวดล้อมที่ไม่ใช่แค่ในประเทศแต่เป็นของโลก การบริหารจัดการระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวไปสู่ “การศึกษายกกำลังสอง” ที่จะเปลี่ยนจาก One-Size-Fits-All ไปสู่การตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนารายบุคคล มากยิ่งขึ้น ต้องมองกว้างกว่าแค่ระบบการศึกษาแต่เป็น “ระบบนิเวศ” การศึกษาของไทย (TE2S: Thailand

Education Eco-System) เพื่อผลักดันให้ก้าวไปสู่การเป็นฐานการผลิตทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่เป็นเลิศ และสอดคล้องกับแผนงานวิจัยของ จิรกีต ทองปรีชา (2563) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษา พื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียน วชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาลในการเตรียมความพร้อมในการจัดการ การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อ ความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา

6.2 จากผลการวิจัยเป็นรายด้านนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาเป็นที่มีความต้องการสูงสุดเพื่อนำมา อภิปรายให้ทราบเหตุผลดังต่อไปนี้ ด้านคุณภาพอาจารย์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏาได้มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความ รับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัส โควิด-19 วางแผนระยะยาวสำหรับการปฏิบัติหน้าที่การสอนในภาวะโรคอุบัติใหม่ จัดทำแผนเชิงรุก ในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ออกแบบการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโควิด-19 อาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัย ต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมีมาตรการการ ป้องกันการ แพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของผู้เรียน และควรเรียนรู้กระบวนการเรียน การสอนใหม่โดยใช้ระบบออนไลน์ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจองค์ความรู้ในสิ่งใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงธรรม ชีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดา, วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์, วารุณี ทิพโอสธ และศศิธร ดีใหญ่ (2558) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาของบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยทักษิณ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดลำดับความคิดเห็นของบัณฑิตโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณภาพอาจารย์มี ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติ ใหม่ไวรัสโควิด-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1)ด้านคุณภาพอาจารย์ มี 6 ตัวชี้วัด 2)ด้านหลักสูตร มี 5 ตัวชี้วัด 3)ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 4 ตัวชี้วัด 4)ด้านมาตรฐานการตรวจสอบงานวิจัย มี 4 ตัวชี้วัด 5)ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มี 5 ตัวชี้วัด 6)ด้านการวัดประเมินผล มี 6 ตัวชี้วัด ดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณภาพอาจารย์มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 เพื่อปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำเทคโนโลยีที่สามารถสร้างสรรค์คอนเทนต์(Content) เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการเรียนรู้วิถีใหม่

8.2.2 ควรส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนใหม่โดยใช้ระบบออนไลน์ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจองค์ความรู้ในสิ่งใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 ในองค์กรอื่นที่นอกเหนือเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของอาจารย์

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2563**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). **ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรเกิติ์ ทองปรีชา. (2563). **การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ทรงธรรม อีระกุล, เสาวนีย์ แสงสีดา, วันวิสาข์ แก้วสมบุญ, วารุณี ทิพย์โสด และศศิธร ดีใหญ่. (2558). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ**. หน่วยวิจัยสถาบันบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). **รายงานประจำปี 2557**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาวะโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา-19 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธรรมาธิบดี สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธรรมาธิบดี ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

การศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์*
AN ANALYSIS STUDY OF KARMA RESULT OF JINN (PETA) ACCORDING TO THE
PRINCIPLE OF BUDDHIST ETHICS

พระมหาyingสันต์ ภาฑราภิสิตฺธิ(กมลสาร), พระมหาสากล สุภรเมธี,
พระใบฎีกา นรินทร์ สีเลเตโช³
Phramaha Yingsan Phadaraphisitti(Kamonsan)¹, Phramaha Sakol Subharamedhi²,
Phrabidika Narin Silatejo³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2,3}
Email : yingsant.ks9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเปรตและวิบากกรรมของเปรตในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญา และ 3) เพื่อวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเน้นการวิจัยทางเอกสาร โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2525 เกี่ยวกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์แล้วลำดับความสำคัญในเรื่องเหตุผลและที่มาเพื่อแยกประเภท นำเสนอผลการวิจัยด้วยรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. เปรต คือ ผู้ที่ทำความมาก่อนและจะต้องรับผลกรรม เปรตเกิดจากคนที่ทำกรรมไว้ในสมัยที่เป็นมนุษย์ประกอบอกุศลกรรม หลังจากตายไปอุบัติเป็นสัตว์นรกและเสวยทุกข์ทรมานอยู่ชั่วจากนรกเศษส่วนอกุศลกรรมที่ยังคงเหลืออยู่ 2. หลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญาพุทธจริยศาสตร์ในฐานะเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยระบบความรู้เกี่ยวกับความประพฤติตามหลักการทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กันอยู่ 3 ระดับ ทั้งความรู้ ความจริง ความดี เป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม กล่าวตามหลักปรัชญาคือทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการซึ่งรับรองความประพฤติ ความคิด ความรู้ของมนุษย์ 3. ผลการวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เบื้องต้นการทำผิดศีล 5 ล้วนไปเกิดเป็นเปรตในนรก ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล การฝึกฝนให้ข่มจิตใจละทิ้งวิบากกรรมในอดีตหรือชาตินี้เป็นสิ่งที่เราสร้างสะสมมาจากเหตุและผลทั้งสิ้น ในเมื่อมีเหตุแห่งการกระทำย่อมมีผลลัพธ์แห่งการกระทำเช่นกัน

คำสำคัญ : 1. วิบากกรรม 2. เปรต 3. พุทธจริยศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the Jinn (Peta) and the karma result of the Jinn (Peta) in Buddhism, 2) to study the principles of Buddhist ethics in philosophy and 3) to analyze the karma result of the Jinn (Peta) according to the principle of Buddhist ethics. It is a qualitative research and emphasizes on documentary research by studying the data from the Thai Tripitaka, Mahamakut Edition, B.E. 2525, about the karma result of the Jinn (Peta) according to Buddhist ethics, commentary, sub-commentary, sub-commentary, pakornvises and according to Buddhist ethics, the research documentaries related to karma result of the Jinn (Peta) related to the rationale and the origin to classify. The research results were presented in a descriptive and analytical form.

The results of research found that: 1. The Jinn (Peta) is one who has done karma before and must receive karma. The Jinn (Peta) is born from people who have done karma in the days of human beings who performed unwholesome karma. After his death he became a beast of hell and suffered. After the expiration of the life from hell, the fraction of unwholesome karma remains. 2. The principle of Buddhist ethics in philosophy found that Buddhist ethics as a science that deals with knowledge systems about behavior according to Buddhist principles are related to 3 levels: knowledge, truth, goodness, it is ethical criteria about philosophical principles, it is the theory of the principles that underlie human conduct, thought, knowledge. 3. The results of the analysis of the karma result of the Jinn (Peta) according to Buddhist ethics. In the beginning, breaking the five precepts will all lead to purgatory in hell whether it is a charity or a charity. This practice of restraining the mind from past karma or life is something that we accumulate from cause and effect. When there is a cause for an action, there is also a consequence of the action.

Keywords : 1. Karma Result 2. Jinn (Peta) 3. Buddhist Ethics

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คติความเชื่อเรื่องเปรตถือกันแพร่หลายในทางพุทธศาสนาปรากฏอยู่ว่า ผู้ที่ไปเกิดในเปรตภูมิวิสัย คือ แดนเปรต เพราะบาปกรรมที่คนนั้นทำไว้ เปรตบางพวก ข้างแรมเป็นเปรตข้างขึ้นเป็นเทวดา บางจำพวกข้างขึ้นเป็นเปรตข้างแรมเป็นเทวดา บางจำพวกเป็นเปรตตลอดกาล บางจำพวกอาศัยอยู่ในปราสาท บางจำพวกมีเวทยานพาหนะ เช่น ช้าง ม้า ช้างทาส ที่สามารถท่องเที่ยวไปในอากาศ บางพวกอายุยืนถึง 100 ปี บางพวกถึง 1,000 ปี และบางพวกมีอายุชั่วพุทธรังษีกาลหนึ่ง ไม่ได้กินข้าวแม่สัคนีและน้ำแม่สัคนี เปรต ผู้ละโลกนี้ไปแล้วหรือคนที่ตายไปแล้ว เป็นสัตว์จำพวกหนึ่งซึ่งเกิดอยู่ในชั้นอบายที่เรียกว่า ปิตตวิสัยหรือเปตติวิสัย ได้รับความทุกข์ทรมานเพราะอดอยาก ไม่มีอันจะกิน แม้เมื่อมีกินก็กินไม่ได้หรือกินได้โดยยาก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551) อย่างไรก็ตาม เปรต คือ ผู้ที่ทำความกรรมมาก่อนและจะต้องรับกรรมนั้น มีความหิวโหย เป็นต้น เปรต คือ สัตว์ชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยมารดาบิดาเป็นโอปปาติกะ เปรตเกิดจากคนที่ทำความชั่วในสมัยที่คนนั้นเป็นมนุษย์ ซึ่งชอบประกอบอกุศลกรรมเป็นอาชิตย หลังจากตายไปแล้วนั้นจะไปอุบัติเป็นสัตว์นรกและเสวยทุกข์เวทนาต่างๆ เมื่อพอมหาอายุชัยจากนรกแล้ว ด้วยผลของเศษอกุศลกรรมที่ยังคงเหลืออยู่ก็จะส่งผลไปเกิดใหม่อีกรูปแบบหนึ่งเพื่อจะเสวยทุกข์เวทนาบนโลกมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า “เปรตวิสัย” ในพระไตรปิฎกได้กล่าวว่า เปรตเหล่านี้ล้วนแต่มีรูปร่าง ลักษณะ การเสวยทุกข์เวทนาต่างกันไป เพราะขึ้นอยู่กับกรรมของแต่ละตน เช่น เปรตบางตนเมื่อครั้งเคยเป็นมนุษย์ทำอาชิตยฆ่าสัตว์เป็นนิสัย หลังจากหมดอายุชัยจากโลกมนุษย์แล้ว ได้ไปเกิดในนรกเป็นเปรต มีรูปร่างเป็นก้อนเนื้อให้นกกาจิกแทะในอากาศ เปรตบางตนมีรูปร่างสวยงามแต่มีกลิ่นปากเหม็น เพราะในสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่จะประกอบอกุศลกรรมอยู่บ้าง จึงทำให้ร่างกายสวยงาม แต่มักชอบด่าว่าผู้ทรงศีลเลยเกิดเป็นเปรตรูปสวยงามแต่มีกลิ่นปากเหม็น เป็นต้น

พุทธจริยศาสตร์ เป็นธรรม คือ คำสอนและวินัยหรือกฎระเบียบ ที่สามารถปฏิบัติร่วมกัน เข้าใจนับว่าเป็นพุทธจริยศาสตร์ ธรรมนั้นว่าด้วยอุดมคติและหลักการส่วนวินัยนั้นว่า สภาพเงื่อนไขทางวัตถุและทางสังคมทั้งเอื้อต่อการปฏิบัติตามและการบรรลุอุดมคติ และหลักการโดยมุ่งถึงความแตกต่างระหว่างไตรสิกขาสำหรับพระสงฆ์และคฤหัสถ์ไตรสิกขา สำหรับพระสงฆ์เน้นเกี่ยวกับการบรรลุธรรม สำหรับคฤหัสถ์เกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคม เพราะคฤหัสถ์ต้องใส่ใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะการกระทำเพื่อประโยชน์ เพื่อสังคมโดยตรงที่เป็นรูปธรรมมากกว่า ด้วยเหตุนี้ การบำเพ็ญศีลจึงเป็นการรับผิดชอบของพระสงฆ์เป็นฝ่ายเดียวจึงแยกออกเป็นทาน ศีล และภาวนา สำหรับคฤหัสถ์เพื่อให้ชัดเจนและก่อให้เกิดผลต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรมตรงกันข้ามกับส่วนของพระสงฆ์ เป็นการฝึกฝนเฉพาะตัวคือ ศีล สมาธิ และปัญญา เฉพาะภาวนาในส่วนของคฤหัสถ์นั้นจะเน้นย้ำถึงการปลูกฝังเมตตาพร้อมทั้งทานและศีลโดยมุ่งถึงจุดหมาย สำคัญเพื่อให้โลกนี้เป็นสุขสงบปราศจากความเดือดร้อนระส่ำระสาย (พระราชวรมูณี (ประยูร ปยุตฺโต), 2528) และยังเป็นพุทธจริยศาสตร์

แนวคิดพื้นฐานมาจากพุทธปรัชญาและพระพุทธศาสนา ที่คนทุกคนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และในการดำเนินชีวิตได้ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นจริยศาสตร์หรือจริยธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติและทรงสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญาและไม่ให้ดำรงชีวิต อยู่บนความประมาท จึงสอนให้ชาวพุทธทุกคน ตื่นอยู่เสมอและให้เป็นอยู่ด้วยความเบิกบานกายและ เบิกบานใจ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะอะไรก็ตาม พุทธจริยศาสตร์ จึงเป็นหลักธรรม หรือจริยธรรมในทาง พระพุทธศาสนาที่ช่วยในการสร้างความสุขและความเจริญให้กับสังคมส่วนรวมและตนเอง พุทธจริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ขั้นพื้นฐานเพราะเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น เมื่อปฏิบัติเข้าสู่ขั้นสูงขึ้นไปได้ จะสามารถเป็นพื้น ฐานรองรับคุณธรรมระดับที่สูงๆ ขึ้นไป เพื่อเป็นการสร้างรากฐานของการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี งาม และสามารถนำไปสู่หลักจริยธรรมขั้นสูงสุดตามลำดับต่อไป (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, 2543)

พุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งนักปราชญ์ทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ได้ทรงวางไว้เป็นมาตรฐานของความประพฤติมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตตามอุดมคติที่ดีเท่าที่มนุษย์จะประพฤติและปฏิบัติให้ถึงได้ จึงจะสามารถ เป็นมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ และมีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ สำหรับผู้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้ ให้ยึดเป็นหลักการทำนอแนะนำไปให้แม่นยำ ว่า หน้าที่ของชาวพุทธ คือการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง ส่วนเรื่อง เปรต หรือ ผีสงนางไม้ เป็นเรื่องไม่ควรเสียเวลาไปพิสูจน์ เพราะถึงแม้ท่านจะสามารถ พิสูจน์ว่าเห็นเปรตจริง และเห็นด้วยตนเองมาแล้ว เห็นด้วยการฝึกจิตตนเองหรือด้วยปัจจัยอะไร แต่ สำหรับคนสมัยใหม่ที่เชื่อเรื่องเหตุผล เขาก็จะด่วนสรุปทันทีว่า ท่านเป็นผู้ที่มกมายมาก ถึงแม้ว่า ท่านจะยืนยันนอนยันว่าเห็นมากับตาของตน แม้แต่พระพุทธองค์ท่านยังรู้ขอบเขตและทรงไม่เน้นสอน เรื่องเหล่านี้ เพียงแค่กล่าวผ่านๆ และรับรองว่าสิ่งเหล่านี้มีจริงเท่านั้น ถ้าหากขึ้นไปเน้นพูดถึงเรื่องนี้ มากๆ ผู้คนก็จะพากันหลงทางจากหลักธรรมได้ เพราะมัวแต่ไปตระเวนตามหาเปรตจนสุดขอบฟ้า ส่วนคนที่ไม่เชื่อก็จะคิดดูหมิ่นดูแคลนพระพุทธศาสนา กล่าวหาว่าสอนแต่เรื่องมกมาย จะเห็นได้จากสิ่ง เหล่านี้ ถ้าไปยุ่งกับมันมากๆ ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อพระพุทธศาสนา สมมุติว่าวันดีคืนดีท่านเกิดเดิน ไปเจอเปรตตัวจริง ท่านก็จะรู้หลักการจากพระไตรปิฎกแล้วว่า ควรปฏิบัติอย่างไรนั่นคือ การทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรต ให้ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย

เพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องวิบากกรรมของเปรต ในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกาชั้นต่างๆ จะเห็นได้ว่า ไม่มีใครล่วงพ้นกรรม ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อเป็นข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับ วิบากกรรมของเปรตในบริบทสังคมไทยตามหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญาซึ่งแนวคิดที่สะท้อน เรื่องราวของความเชื่อว่าคุณมีอยู่ของวิบากกรรมของเปรตตามหลักของพุทธจริยศาสตร์เพื่อให้เป็น กุศโลบายในการเตือนสติ ให้อยู่บนรากฐานของศีลธรรมและการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ให้ได้ ความรู้สึกถึงผลของการกระทำ จากสังคมในปัจจุบันที่มีการเสื่อมถอย ปัจจุบันในสังคมไทยนั้นมีความ

เชื่อเรื่องความมีอยู่ของวิบากกรรม และการรับผลของการกระทำ ปัญหาของการละเมิดศีลธรรมคงจะลดลง เพราะมนุษย์มีความเกรงกลัวต่อบาป แต่ถ้าหากมนุษย์เรายังไม่มีความเชื่อในเรื่องนี้หรือมีความสงสัย มนุษย์ก็อาจจะไม่อยู่ในกรอบของจริยธรรมหรือศีลธรรม ถ้ามนุษย์เราเชื่อว่าไม่มีผลกรรมดีและกรรมชั่วแล้ว ในการดำเนินชีวิตก็ไม่เกรงกลัวบาป ซึ่งจะมีผลที่ทำให้สังคมไทยไม่อาจจะอยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาเปรตและวิบากกรรมทางพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบเรื่องเปรตในพุทธศาสนา
- 3.2 ทำให้เข้าใจเรื่องหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญา
- 3.3 ทำให้ได้ข้อมูลใหม่ในเชิงวิชาการที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่องวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร(Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

- 4.1 ขั้นสำรวจข้อมูล
 - 4.1.1 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์
 - 4.1.2 สำรวจเอกสารงานวิจัยที่มีผู้รู้เขียนและศึกษาเกี่ยวกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์
- 4.2 ขั้นรวบรวมข้อมูล
 - 4.2.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ(Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 เกี่ยวกับแนวคิดวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์
 - 4.2.2 รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ(Secondary Sources) จากอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสสต่างๆ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์แล้ว ลำดับความสำคัญในเรื่องเหตุผลและที่มาเพื่อแยกประเภท

4.3 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 นำข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะและประโยชน์ของกรรมและการให้ผลของกรรมตามหลักพุทธจริยศาสตร์มาศึกษาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4.3.2 ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เกี่ยวกับวิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์

4.4 ชั้นนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาเปรตและวิบากกรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่าผู้ที่ไปเกิดในเปรตภูมิวิสัยคือ แดนเปรต เพราะบาปกรรมที่คนนั้นทำไว้ เปรตบางพวก ข้างแรมเป็นเปรตข้างขึ้นเป็นเทวดา บางจำพวกข้างขึ้นเป็นเปรตข้างแรมเป็นเทวดา บางจำพวกเป็นเปรตตลอดกาล บางจำพวกอาศัยอยู่ในปราสาท บางจำพวกมีเวทยานพาหนะ เช่น ช้าง ม้า ช้างทาสที่สามารถท่องเที่ยวไปในอากาศ บางพวกอายุยืนถึง 100 ปี บางพวกถึง 1,000 ปี และบางพวกมีอายุชั่วพุทธันดรกาลหนึ่ง ไม่ได้กินข้าวแม่สั๊กเม็ด และน้ำแม่สั๊กหยด เปรต ผู้ละโลกนี้ไปแล้วหรือคนที่ตายไปแล้ว เป็นสัตว์จำพวกหนึ่งซึ่งเกิดอยู่ในชั้นอบายที่เรียกว่า ปิตติวิสัยหรือเปตติวิสัย ได้รับความทุกข์ทรมานเพราะอดอยาก ไม่มีอันจะกิน แม้เมื่อมีกินก็กินไม่ได้หรือกินได้โดยยาก

กรรม ในฐานะเป็นที่พึ่งอาศัยของผู้รับกรรมล้วนเกิดมาและอาศัยอยู่ในภพภูมิต่างๆ หากแต่อาศัยกรรมเก่าที่ทำไว้ในปางก่อน และกรรมที่ทำไว้ในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพฑูริย์ สุทฺธิวิธูโร (2536) ที่พบว่า สิ่งที่ทำให้มนุษย์และสัตว์นั้นแตกต่างกัน เป็นเพราะผลแห่งกรรมที่ให้ผลนั่นเอง ซึ่งไม่มีใครบันดาล ใครทำกรรมใดไว้ได้รับผลกรรมนั้น แม้บาปอกุศลกรรมก็มีเจตนาที่เป็นตัวชักนำ และทำหน้าที่เป็นอกุศลเจตสิกทั้งหมดเป็นตัวการทำการให้สำเร็จและจำแนกสัตว์ให้ได้รับทุกข์แตกต่างกันไป ถึงแม้ว่าเราจะไม่สามารถพ้นจากผลกรรมชั่วที่ตนเองได้ทำในอดีตก็ตาม การทำกรรมดีก็จะเป็นเหตุที่จะทำให้เราได้รับ สิ่งที่ดีเป็นมงคลชีวิตอย่างแน่นอนเสมอ นอกจากนี้ การที่เราเชื่อเรื่องกรรมก็จะทำให้เราได้พึ่งในกายภาค หน้าต่อไป

วิบากกรรม เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เพราะกรรมจะส่งผลต่อชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต ทำให้มีอันเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดกรรม ที่เราเกิดมาได้นี้ก็เป็นเรื่องของกรรม เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องประสบกับผลของกรรมที่ก่อไว้ในอดีต สอดคล้องกับพระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2535) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม การเชื่อเรื่องกรรมและวิบากหรือผลของกรรมยังมีปรากฏเป็นสำคัญในหลักคำสอนเรื่อง ศรัทธา 4 ซึ่งบุคคลผู้เป็นพุทธศาสนิกชนพึงมี แสดงให้เห็นว่าเรื่องกรรมและวิบากเป็นคำสอนหลักเบื้องต้นที่

สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชน และถือเป็นสัมมาทิฐิที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน ที่จะต้องตระหนัก ส่วนความไม่เชื่อเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดจัดเป็นมิจฉาทิฐิประเภทหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนไม่ควรรับเข้ามาในความคิด มิจฉาทิฐิหรือความเห็นผิด กรรมและวิบากหรือผลของกรรมถือว่าเป็นกฎธรรมชาติที่ดำเนินไปด้วยเหตุและผลอย่างสอดคล้องกลมกลืนตามหลักง่ายๆ คือ ทำอย่างไรก็ได้ผลอย่างนั้น ทำดีก็จะได้ผลที่ดี ทำชั่วก็จะได้ผลที่ชั่ว อย่างไรก็ตามการส่งผลของกรรมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและบางทีมีระยะเวลาการส่งผลที่ยาวนาน ทั้งนี้เพราะการกระทำในปัจจุบันของเรานั้นเองที่จะก่อให้เกิดผลในอนาคตสืบเนื่องกันไปตามกฎของเหตุและผลเช่นกัน

5.2 ผลการศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางปรัชญา พบว่า ส่วนพุทธจริยศาสตร์นั้น เป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชนประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งแปลว่า ทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ ทางมืองค์แปดประการอันประเสริฐ ทางมืองค์ 8 ของพระอริยะ ทางมืองค์ 8 ที่ทำให้บุพพชนเป็นพระอริยะ ทางมืองค์ 8 ที่พระอริยะคือพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ หรือมรรคาอันประเสริฐมีองค์ประกอบ 8 อย่าง และเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ที่ผู้รู้มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นได้ทรงวาง ไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์เริ่มตั้งแต่พื้นเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้ มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด

พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีลความประพฤติชอบทางกายและวาจา, และใจการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจาก ความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ศีล 5 คือ การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ

พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ซึ่งเป็นพุทธจริยศาสตร์ที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ เรียกว่า อาศาเรียนวินัย ซึ่งแปลว่า วินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจไว้ 3 หมวด รวม 10 ประการ 25 หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ถือได้ว่า เป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการ พัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์

พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง เป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชนประกอบด้วย หลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งแปลว่าทางสายกลาง หรือหลัก ปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ คำว่า มรรคในพระพุทธศาสนา เป็นชื่อแห่งโลกุตระธรรม คู่กับ ผล มี 4 ชั้น คือ โสตาปัตติมรรค สกทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตมรรค ทางที่จะนำไปสู่ความพ้นทุกข์ เป็น 1 ในอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เรียกเต็มว่า มรรคมีองค์ 8 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา คือทางสายกลาง

5.3 ผลการวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ พบว่าการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบันและในอนาคตเป็นเรื่องของกรรม เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องประสบกับผลของกรรมที่ก่อไว้ในอดีต ดังที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พิจารณาเพื่อละการทำความชั่วและเร่งกระทำความดีให้พ้นจากกรรมชั่วความตอนหนึ่งในฐานสูตร และจุฬกัมมวิภังคสูตรว่า สตรี บุรุษ คฤหัสถ์ หรือบรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วทุกๆ ไป กับอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เกิดในสภาพที่ได้รับความทุกข์ทรมานที่เรียกกันว่าเปรต เปรตบางตนมีลักษณะงดงามดีทุกอย่าง แต่ที่ปากมีหนองโตมีกลิ่นเหม็น เพราะพูดชู้ไม่สำรวมปาก แต่มีความเพียร จึงมีผลเป็นอย่างนี้, เปรตบางตนกินอุจจาระ ปัสสาวะ เลือด หนอง (กินอะไรเข้าไปพอลงปากก็กลายเป็นของโสโครกเหล่านั้น) เป็นผลของการที่ด่าสมณพราหมณ์เมื่อสามเฑียรให้ทาน แต่ตนไม่เห็นด้วย วิบากกรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล การฝึกฝนให้ข่มจิตใจละทิ้งวิบากกรรมในอดีตไม่ว่าชาติก่อนหน้าหรือชาตินี้ไม่ว่าผลอะไรจะเกิดตามมาก็ต้องรับมือให้จงได้เพราะเราสร้างสมสะสมมาจากเหตุและผลทั้งสิ้นในเมื่อมีเหตุแห่งการกระทำย่อมมีผลลัพท์แห่งการกระทำเช่นกัน พื้นฐานความเข้าใจเรื่องวิบากกรรมของเปรตของคนในสังคมยังขาดการศึกษาตามหลักพุทธจริยศาสตร์นั้นล้วนเป็นการกระทำที่มาจากเหตุแห่งเจตนา และผลที่เกิดขึ้นจากเหตุแห่งการกระทำกรรมนั้น เมื่อมีเหตุผลกรรมก็ต้องมีผลแห่งกันตามเช่นเพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่วจะอยู่ติดตัวเราตลอดไป เพราะทั้งกรรมดีและกรรมชั่วจะคอยอยู่เคียงข้างเราไปตลอดโดยไม่แยกไปไหนสอดคล้องกับ โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ (2560) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธจริยศาสตร์ว่าหลักพุทธจริยศาสตร์เป็นระบบความรู้ที่เกิดจากการลงมือประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นวิธีการฝึกอบรมและขัดเกลาตัวเองจนเกิดจุดระเบิดคือเปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก ซึ่งสังเกตเห็นได้ทางกายและทางวาจา คือมีกายที่ดูสงบเยือกเย็นและวาจาอันไพเราะน่าฟังในขณะที่เป็นระบบความรู้ที่เกิดจากลงในฐานะว่าเป็นหลักการหรือข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ศิลปเป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจาที่เกิดขึ้นจากเหตุแห่งการกระทำนั้นมักจับเอาส่วนเดียวของอดีตมาเป็นเหตุและมองกรรมโดยไม่แก่ปัจจุบัน

หรืออนาคตซึ่งทำให้เกิดผล วิบากกรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือชั่ว ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล การฝึกฝนให้ข่มจิตใจละทิ้งวิบากกรรมในอดีต

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์นั้นล้วนเป็นการกระทำที่เกิดมาจากเหตุแห่งเจตนา เมื่อมนุษย์ได้กระทำความที่ประกอบด้วยเจตนาแล้วกรรมนั้นจะต้องมีผลตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้ เพราะขึ้นชื่อว่ากรรมทั้งหลายแล้ว ย่อมไม่ว่างจากผล คือ วิบาก ซึ่งเป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมนั่นเอง กรรมที่มีผลหรือวิบากนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาจึงเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า เจตนาับความรับผิดชอบทางศีลธรรมนั้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำของมนุษย์ และผลที่เกิดขึ้นจากเหตุแห่งการกระทำกรรมนั้น สอดคล้องกับ พระสมคิด สิริบุญโญ (2560) ได้ศึกษาวิเคราะห์หอกุศลกรรมที่นำสัตว์ไปเกิดเป็นเปรตในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าการกระทำของสัตว์ที่เกิดขึ้นในโลกนี้แบ่งออกเป็น 2 คือ 1) กุศลกรรม กรรมดี ผู้ทำย่อมได้รับความสุข 2) อกุศลกรรม กรรมไม่ดี ผู้ที่ทำความชั่วนี้แล้วย่อมต้องทุกข์ทรมานในอบายทั้ง 4 กรรมทั้ง 2 อย่างนั้นย่อมให้ผลหนักเบาต่างกัน ตามแต่เจตนาของผู้ที่ทำความชั่วนั้นว่า ผู้ที่ทำความดีชู้กับใคร หากว่าทำบุญกับสมณพราหมณ์ผู้มีศีล ผู้นั้นหลังตายจากโลกมนุษย์ย่อมได้ผลบุญคืออาจไปเกิดในสวรรค์เป็นต้น หากว่าทำบุญกับสมณพราหมณ์ผู้ที่มีศีลเป็นที่รักแล้ว ผู้นั้นหลังจากตายย่อมได้ไปเกิดในอบาย เพราะผลกรรมชั่วให้ผลดังนั้นเมื่อมีเหตุแห่งกรรมก็ต้องมีผลแห่งกรรมตามมาเช่นกันเพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือ กรรมชั่วจะอยู่ติดตัวเราตลอดไป ทั้งกรรมดีและกรรมชั่วจะคอยอยู่เคียงข้างเราไปตลอดโดยไม่แยกไปไหน แต่ก็ไม่มีวันที่กุศลจะล้างบาปออกไป สอดคล้องกับ เสถียร โกเศศ (2513) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่าเรื่องในไตรภูมิ ว่าการทำความดีและกรรมชั่วเราย่อมรับ ผลของกรรมนั้น กรรมเป็นทางนำสัตว์ไปเกิดใน 3 ภูมิหรือไตรภูมิเป็นเรื่องที่เชื่อถือกันแพร่หลายมาแต่โบราณเป็นการสอนโดยทางอ้อม ซึ่งมีรูปภาพเขียนไว้ตามฝาผนังวัดและเขียนจำลองไว้ในสมุด

วิบากกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล การฝึกฝนให้ข่มจิตใจละทิ้งวิบากกรรมในอดีตไม่ว่าชาติก่อนหน้าหรือชาตินี้ไม่ว่าผลอะไรจะเกิดตามมาก็ต้องรับมือให้จงได้เพราะเป็นสิ่งที่เราสร้างสะสมมา โดยมีส่วนประกอบมาจากเหตุและผลทั้งสิ้น ในเมื่อมีเหตุแห่งการกระทำย่อมมีผลลัพธ์แห่งการกระทำเช่นกันแต่เท่าที่หลายคนทราบและมักจะเข้าใจกับคำว่า วิบากกรรม นั้นก็คือการเจอแต่สิ่งร้ายสิ่งแย่ๆ ไม่ว่าจะเป็นความยากจน ตกงาน อุบัติเหตุซ้ำแล้วซ้ำเล่า อาจจะเกิดมาจากวิบากกรรมที่เคยสะสมมาหรือไม่ก็นั้นไม่สำคัญ สอดคล้องกับ วศิน อินทสระ (2546) ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักการและการเวียนว่ายตายเกิดได้อธิบายประเด็นนี้ โดยให้ยึดหลักการอธิบายแบบเดียวกับหลักปฏิจจสมุปบาทและสังสารวัฏ ซึ่งท่านกล่าวว่า คนเราเกิดมานั้นเพราะยังมีกรรม

เหลืออยู่ คือ ยังมีกิเลสมาก มีกรรมและมีวิบากกรรม ผลกรรมผลของกรรมย่อมส่งวิญญาณไปเกิดในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมแก่กรรมจะมีแต่คน เพราะไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขอะไรได้อีก มีเพียงกลับมามองที่ปลายทางว่าทำไมถึงเกิดเหตุนี้ และนำมาวิเคราะห์หาข้อแก้ไขจะดีกว่าทนทุกข์ทรมานกับการนั่งจมอยู่กับผลกรรมนั้น การที่ได้แก้ปัญหาก็เป็นเหตุแห่งกรรมอาจจะช่วยให้วิบากกรรมที่เจอค่อยค่อยคลายไปที่ละน้อยก็เป็นไปได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 เพื่อนำองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเปรตไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมนำไปเผยแพร่ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนสถานศึกษาให้ประชาชนทำดีละความชั่ว

7.1.2 เพื่อนำความรู้เรื่องเปรตไปส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายของคณะสงฆ์ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 เพื่อการนำไปใช้ศึกษาในการประพาดิตนตามหลักพระพุทธศาสนา

7.2.2 เพื่อการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักของพุทธจริยศาสตร์ (ระดับต้น)

7.2.3 งานวิจัยนี้ สามารถให้ความรู้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาและสืบค้นในด้านผลของการกระทำที่ทำให้ไปเกิดเป็นเปรตชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ในงานวิจัยด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับความต้องการศึกษาเรื่องเปรตและวิบากกรรมของชีวิตหลังความตาย

7.3.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธจริยศาสตร์

7.3.3 ควรวิจัยความเป็นมาของคัมภีร์ทางด้านปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับความประพาดิต

8. เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ อัทธพัฒน์. (2543). **จริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

_____. (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาไพฑูรย์ สุทวิธโร. (2536). **การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องบาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตโต). (2528). (2535). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2528). **รากฐานพุทธจริยศาสตร์ทางสังคมเพื่อสังคมไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียนวรรณ.
- พระสมคิด สิริบุญโญ (ศรีบุญมา). (2560). **วิเคราะห์อภิสถาปัตยกรรมที่นำสัตว์ไปเกิดเป็นเปรตใน พระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พิมพ์เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วสิน อินทสระ. (2546). **หลักการและการเวียนว่ายตายเกิด**. กรุงเทพมหานคร : เรือนธรรม.
- เสถียร โกเศศ. (2513). **เล่าเรื่องในไตรภูมิ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์.
- โสวิทย์ บำรุงศักดิ์. (2560). **พุทธจริยศาสตร์**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยก็เพราะได้รับความเมตตาช่วยเหลือจาก พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พระใบฎีกา นรินทร์ สีลเตโช, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์ ผู้สอนสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ทุกรูป/ท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมในการให้ความรู้และคำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการวางเนื้อหาให้มีความ สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ ตลอดจนได้ตรวจทานเนื้อหาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้เติมเต็ม เนื้อหาในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาศึกษาผู้วิจัยกราบ ขอบพระคุณและเจริญพรขอบคุณทุกรูป/ท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของเปรตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ นี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจทั้งในแง่คติความเชื่อและวิบากกรรมของเปรต ผู้ที่กำลังศึกษาหรือผู้ที่ สนใจในวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับคำติ ชมหรือคำแนะนำจากท่านนักปราชญ์ที่เป็นผู้รู้ทั้งหลาย

หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยตามหลักพุทธธรรม*
PRINCIPLES OF PEACEFUL COEXISTENCE IN THAI SOCIETY ACCORDING
TO BUDDHIST PRINCIPLES

พระครูประโชติเมธาภรณ์(เด่น หาททรัพย์)¹, สมควร นามสีฐาน²
Phrakhruprachotmethaporn(Den Hasab)¹, Somkhuan Namseethan²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand.^{1,2}
Email : hathap7008@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยตามหลักพุทธธรรมมนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ แต่มีหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์ปฏิบัติหน้าที่และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข หลักการดังกล่าว คือ พุทธธรรม ซึ่งเป็นหลักความประพฤติ เกณฑ์ตัดสินความถูก-ผิด ควร-ไม่ควร ที่มนุษย์แสดงออกตามความเชื่อของตนแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นบรรทัดฐานในทางสังคมและเป็นหลักการประสานมนุษย์ในแต่ละสังคมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งจะมีผล ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม ดังนั้นบทความนี้จึงได้นำเสนอพุทธธรรมซึ่งเป็นหลักการในพุทธศาสนา เป็นหลักการประพฤติและหลักปฏิบัติของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดความสุข ความสงบในสังคม ความสุขดังกล่าวนี้ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเอง เพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นหรือสิ่งที่กระทำต่อคนอื่นและเพื่อประโยชน์สุขต่อสังคมไทย หลักคำสอนของพระองค์นั้นจึงก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีซึ่งกันและกันและปฏิบัติตามคำสั่งสอนไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุสงฆ์หรือฆราวาสที่ปฏิบัติหน้าที่ในสังคมจำต้องทำให้เกิดความสงบสุขและพึงมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และส่งเสริมอารยธรรมโลกด้วย และความสงบสุขอันเป็นสิ่งที่ดีหรือเรียกว่า พุทธธรรม ดังนั้นพระพุทธศาสนานั้น ถูใจเป็นสำคัญที่สุด ถูใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ทุกสิ่งสำเร็จด้วยใจ เป็นบ่อเกิดทั้งความรุนแรงและความสงบสุขทั้งมวล

คำสำคัญ : 1. หลักการอยู่ร่วมกัน 2. สันติสุข 3. หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

This academic article It is intended to present Principles of peaceful coexistence in Thai society according to Buddhist principles Every human being is born with a duty to perform. But there is one important principle that allows humans to perform their duties and live together in a peaceful society. The principle is Buddhism, which is the principle of behavior. The right-wrong, should-not criterion that humans express themselves according to their beliefs, which are social norms and principles of uniting human beings in each society, will have the effect of making peace in society. Therefore, this article presents Buddhism, a principle in Buddhism. It is the principle of behavior and human practice that will bring about happiness. Peace in society This happiness is for the benefit of yourself. For the benefit of others or things that do to others and for the benefit of Thai society His doctrine thus creates love and unity with one another, and those who obey the teachings, whether they are monks or lay people who perform their duties in society, need to bring peace and participation. In the creation and promotion of world civilization as well And peace, which is a good thing or called Buddhism. Therefore, Buddhism is Take heart as the most important Considering the heart is great, the heart is the president, everything is accomplished by heart. It was the source of both violence and peace.

Keywords : 1. Principles of Coexistence 2. Peace 3. Buddhist Principles

1. บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนาภาษาการแต่งกายการเป็นอยู่ เป็นต้น เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อความศรัทธาในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันการที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกันด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันไม่มีการเบียดเบียนกันไม่ทำร้ายกันหรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกันแต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพโดยไม่มีการกีดกันก้าวก่ายล่วงละเมิดหรือก่อกวนซึ่งกันและกันทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุขสงบและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกันจึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความเป็นสังคมไทยอย่างลึกซึ้งและรอบด้านการศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยเป็น

การศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ทำความเข้าใจในความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขภายใต้ความหลากหลายชนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อศาสนาและวิถีชีวิตบนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยปราศจากการอคติหรือความลำเอียงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยตามหลักพุทธธรรมแหล่งที่มาหลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถาหมวดธรรมต่างๆ และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในแนวความคิดตามหลักพุทธธรรมด้วยเหตุนี้เพื่อให้ได้หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยการวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยอย่างลึกซึ้งและรอบด้านโดยใช้หลักของพระพุทธศาสนาซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างความสมานฉันท์ความสันติสุขระหว่างคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่สำคัญหากจะต้องปฏิรูปสังคม เพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตให้มีความรู้และคุณธรรม คงจะต้องเชิญชวนพุทธศาสนิกชนพันธุ์แท้ ช่วยกันหันกลับมามองสถาบันศาสนา ว่า ถึงเวลาหรือยัง ที่จะต้องสังคายนา เพื่อจัดความเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ จะต้องถือประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตรงตามพระธรรมวินัยอย่างเสมอกัน เพื่อความเป็นเอกภาพขององค์กรสถาบันศาสนา ที่จะตั้งรับภาระยกระดับจิตวิญญาณของคนในสังคมให้สูงขึ้น เพื่อการ/ขับเคลื่อนภาคสังคมไปสู่ความเจริญโดยธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งสังคมไทยเราสามารถทำได้ ศักยภาพทุกด้านยังสมบูรณ์พร้อมที่จะปฏิรูป ร่องเงื่อนไขเดียว คือ การหลอมรวมอุดมการณ์ชาวไทยให้เป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่แตกแยกอย่างที่เป็นอยู่ ทุกอย่างก็ย่อมจะทำได้ ความสำเร็จย่อมรออยู่เบื้องหน้า ให้ทุกคนหาญกล้าเพียรขอบดินเข้าไพบา เพื่อให้ถึงความสำเร็จตามความประสงค์ เพียงแต่สละความเห็นแก่ตัว วางความคิด การกระทำที่ผิดๆ เพี้ยนๆ ไป กลับคืนสู่ความเป็นชาวไทย ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยศีลธรรม อะไรๆ ก็ไม่ใช่ปัญหาอุปสรรค หากก้าวข้ามพ้นการยึดมั่นถือมั่นในตนเองไปได้

2. หลักการแนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับความหมายของสันติสุขมีนักปรัชญาและนักวิชาการกล่าวให้นิยามความหมาย ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวถึงหลักการของความอยู่เย็นเป็นสุขหรือสันติสุขว่า คือดุลยธรรมซึ่งหมายถึงการกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอันประกอบด้วยดุลยภาพของกายจิตสังคมและสิ่งแวดล้อมหรืออาจเรียกว่าเกิดความเป็นธรรมทางสังคมมีลักษณะเป็นองค์รวมโดยอาศัยหนทางที่เรียกว่ามรรค 12 แห่งสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ได้แก่ 1)การอยู่ร่วมกันด้วยสันติสมถ์ 2)จิตวิวัฒนาการพัฒนาจิตให้กว้างไม่เห็นแก่ตัว 3)ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น 4)การเปลี่ยนจากเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นเศรษฐกิจดุลยนิยม 5)การศึกษา 6)ศาสนา 7)สุขภาพ 8)การอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมและพลังงาน 9)การสื่อสาร 10)วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 11)ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและ 12)กฎหมายภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสังคมอยู่เย็นเป็นสุขอันประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขและการ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการโดยมีพื้นฐานอยู่บนการมีสัมมาชีพการพัฒนาเครื่องชี้วัดความอยู่ เย็นเป็นสุขการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นตลอดจนการสร้างผู้นำ เพื่ออนาคต พระเทพดิลก (ระแบบ วิฑูรยาโณ, 2547) ได้อธิบายไว้ในหนังสือเรื่องศาสนากับสันติภาพ ถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขว่าต้องอาศัยการยอมรับสถานะศักดิ์ศรีของกันและกันการอยู่ร่วมกัน อย่างมีสันติสุขนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องยากแต่ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายเพราะปัญหาสำคัญคือการทำที่คนเพียร พยายามจะสร้างสันติสุขหรือสันติภาพนั้นจะต้องเริ่มจากจิตใจของปัจเจกชนแต่ละคนให้มีความสงบ ภายในใจเสียก่อนถ้ายังไม่สงบภายในใจเราจะไม่สามารถสร้างสันติภาพได้โดยเน้นไปที่ยุติการ เบียดเบียนการประทุษร้ายซึ่งกันและกันการเบียดเบียนกันทางร่างกายหรือทางทรัพย์สินการทำลาย ล้างผลประโยชน์ซึ่งกันและกันและการโกหกหลอกลวง พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญการ), 2551) ได้ทำการศึกษาวិเคราะห์เรื่องมนุษย์กับความขัดแย้งโลกทัศน์และชีวทัศน์ในพระพุทธศาสนา ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นในระดับโลกียวิสัยเพราะความขัดแย้งจัดได้ว่าเป็น ทุกข์ของบุคคลและสังคมประการหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติหรือ ธรรมดาของสังคมทั่วไปจนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นของสังคมเพราะสรรพสิ่งในสังคมนั้นแปร เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา(อนิจจัง) ผลจากการแปรเปลี่ยนดังกล่าวนี้จึงทำให้เกิดบรรยากาศของทุกข์ หรือความขัดแย้งซึ่งเป็นสภาวะหรือบรรยากาศที่ดำรงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด ความขัดแย้งก็เพราะทุกสิ่งทุกอย่างในแง่ของโลกียวิสัยนั้นไม่สามารถเป็นไปตามความต้องการหรือ อำนาจของสิ่งใดอย่างใดก็ตามในทัศนะของพระพุทธศาสนาความขัดแย้งก่อให้เกิดการพัฒนาคุณค่า ภายในของมนุษย์ในเชิงอัตวิสัยและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณค่าในเชิงปรวิสัยเช่นเดียวกันกล่าวคือ ความขัดแย้งก่อให้เกิดพัฒนาไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองการปกครองการบัญญัติพระวินัยการจัด ระเบียบสังคมและการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมบ้านเราก็คงมีสาเหตุโดยรวมตามที่กล่าวมา หากจะให้สังคม สงบนิ่งดำเนินไปในทิศแห่งความเจริญ ทุกคนในสังคมจะต้องช่วยกันปฏิรูปตนเอง โดยเปลี่ยนแปลง แนวคิดที่ยึดถืออำนาจวัตถุนิยมเป็นสรณะ กลับมาหาธรรมเป็นสรณะ ด้วยการเข้าถึงพระรัตนตรัย อย่างถูกต้อง สมฐานะพุทธบริษัทในพระพุทธศาสนา ก็จักสามารถเปลี่ยนผ่านสังคมสู่สันติสุขได้อย่าง เป็นธรรมดา การศึกษาเพื่อชีวิต จะต้องถูกปฏิรูปเป็นอันดับแรก โดยจะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ตรงกันว่า เราจะจัดวางหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตไปสู่ผู้มีคุณธรรมอย่างไร การจัดระบบองค์กร การปฏิรูปบุคลากรในองค์กรการศึกษาเพื่อชีวิต ซึ่งรวมถึงองค์กรศาสนจักรและอาณาจักร จะต้อง

ได้รับการปฏิรูปไปพร้อมๆ กัน เพราะถือได้ว่าเป็นองค์กรขับเคลื่อนสังคมให้เป็นอย่างมีคุณธรรมที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ได้แก่ วัดและโรงเรียน

3. หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทย

3.1 ด้านการศึกษา การศึกษาที่แท้จริงมีจุดเริ่มต้นที่ครอบครัว เมื่อครอบครัวมีความอบอุ่น จะสร้างฐานการเรียนรู้ที่ถูกต้องให้กับเยาวชน คือมีความรู้ มีความคิด และมีความรัก ส่วนการศึกษาในระบบของรัฐจะต้องกำหนดเป้าหมายเพื่อสร้างสันติสุขและสันติภาพอย่างชัดเจน โดยที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของตน มีความรักต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีจิตใจกว้างและเต็มไปด้วยความเมตตา มีจิตใจที่เป็นอิสระจากอำนาจของวัตถุ จากอำนาจของกิเลสและทิฐิ และมีความสามารถทางด้านการใช้ความคิด หรือใช้ปัญญาได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาระดับปัญญาของตนให้สูงขึ้นได้เรื่อยๆ ดังนั้น โรงเรียนหรือระบบการศึกษาควรจะสอนกระบวนการคิดต่อไปนี้ให้กับผู้เรียน คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล กระบวนการคิดต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยเสริมสร้างปัญญาให้กับมนุษย์และเป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการสร้างสันติสุขและสันติภาพในสังคม

3.2 ด้านศาสนา ศาสนาเป็นสถาบันหลักทางสังคมมาตั้งแต่อดีต ในสภาวะสังคมปัจจุบัน ซึ่งสังคมไทยกำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญอยู่หลายเรื่อง จำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีปัญญาหลายๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมในทางสร้างสรรค์ และเพื่อมุ่งหวังให้สันติสุขอย่างแท้จริงเกิดขึ้นในสังคม บทบาทที่สำคัญของศาสนาในส่วนนี้จึงควรเป็นการเสริมสร้างปัญญาให้กับประชาชน เป็นการช่วยเสริมบทบาทหน้าที่ของระบบการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาเสริมระบบการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาหลักใหญ่ๆ ก็คือ หลักไตรสิกขา หรือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมาก และหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งจะช่วยเสริมและพัฒนาปัญญาของมนุษย์ให้กว้างขวางและถูกต้องยิ่งขึ้น

3.3 ด้านการเมือง ระบบการเมืองจะช่วยสร้างสันติสุขให้กับสังคมอีกทางหนึ่ง การเมืองจะต้องสร้างระบบการปกครองบ้านเมือง ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่เรียกว่าธรรมาภิบาลหรือธรรมรัฐ(Good Governance) ขึ้นมาให้ได้ธรรมรัฐ หมายถึงผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ (อานันท์ ปันยารชุน, 2541)

3.4 ด้านกระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมเป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมรัฐ จะเป็นส่วนที่ทำให้กระบวนการบริหาร การดำเนินชีวิต การควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์สามารถกระทำได้ด้วยความถูกต้อง เสมอภาค ยุติธรรม เริ่มต้นจากการมีระบบกฎหมายที่มีความ

ยุติธรรมต่อสังคม และปัจเจกบุคคล และจะต้องมีผู้ใช้กฎหมายไม่ว่าจะเป็นตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ใช้กฎหมายเหล่านี้จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง สังคมที่ทุกคนอยากจะทำก็คือ สังคมที่ต้องมีกฎหมายที่ตีรองรับ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องมีการที่เป็นอิสระไม่ติดขัดอยู่ในผลประโยชน์หรืออำนาจ โดยเฉพาะอำนาจทางการเงินของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (อานันท์ ปัญญารชุน, 2541)

3.5 ด้านสื่อทางสังคม ยุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร สิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างใหญ่ยิ่งก็คือ สื่อทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน สื่อทางสังคม ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสื่อบันเทิง โฆษณา การศึกษา วัฒนธรรมและในด้านอื่นๆ ในปัจจุบันมีลักษณะการใช้สื่อในระบบใหม่คือ มัลติมีเดีย ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายผสมผสานกันเพื่อเสริมความต้องการของคนให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สามารถสัมผัสกันได้มากขึ้น ระบบมัลติมีเดีย จึงเป็นระบบที่อยู่ในความสนใจของมนุษย์เป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน (อานันท์ ปัญญารชุน, 2541)

4. หลักพุทธธรรมเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4.1 หลักเมตตาธรรม เมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลกเมื่อพิจารณาธรรมภาชิตนี้จะพบว่าเมตตา มีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมโลกมากเพราะทำให้โลกมนุษย์เราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขซึ่งบุคคลควรปลูกเมตตาให้เกิดขึ้นในจิตใจการจะปลูกเมตตาให้เกิดขึ้นในใจของคนนั้นต้องเกิดจากการฝึกฝนอบรมจิตใจอยู่เสมอด้วยการหมั่นพิจารณาความจริงของชีวิตว่าเราเกิดมาก็ต้องตายไม่เร็วหรือช้าก็ต้องตายด้วยกันทั้งสิ้นเมื่อเรามีความโกรธขึ้นมาเราต้องมีสติที่จะระงับความโกรธนั้นไม่ให้แสดงออก และพิจารณาความโกรธลงไปให้ลึกซึ้งว่าทุกชีวิตต่างก็รักตนเองไม่ปรารถนาที่จะได้รับความเจ็บปวดหรือการชิงชังเมตตาเป็นคุณธรรมที่ทำให้คนในโลกเกื้อกูลกันเกิดความรักความปรารถนาดีต่อกัน ถ้าในโลกนี้มีแต่คนมีเมตตาและเป็นผู้เสียสละปัญหาต่างๆ ย่อมไม่เกิดขึ้นฉะนั้นในการขับเคลื่อนให้สังคมเกิดสันติสุขจะต้องยึดหลักเมตตาธรรมที่เป็นเมตตาที่ไม่จำกัดเมตตาได้ทุกเมื่อกับคนทุกคนมีเมตตาเสมอต้นเสมอปลายเมื่อสามารถเมตตาได้กับคนทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติศาสนาใดก็ตามโดยเห็นว่าเขาเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกกับเราแล้วเราก็จะไม่ไปเบียดเบียนกันเมตตาจึงสามารถสลายกิเลสที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งเกลียดชังในสังคมที่แบ่งแยกคนให้แบ่งฝักแบ่งฝ่ายที่เรียกว่าวิกฤตแบ่งขั้วอันเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากตัณหาและทิฐิได้เพราะความเมตตามีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวไม่มีแบ่งแยกไม่มีการเลือกปฏิบัติความเหมือนกันทำให้ไม่มีเขาไม่มีเราคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นว่าเป็นอย่างเดียวกับเราสังคมก็จะมีความสุข (กรมการศาสนา, 2537)

4.2 หลักอภัยทาน อภัยทาน หมายถึง การอดโทษหรือการยกโทษให้แก่กันไม่ถือโทษโกรธพยาบาทอาฆาตจองเวรต่อกันอีกต่อไปการให้ในลักษณะนี้เป็นการสร้างบรรยากาศของสมานฉันท์ให้

เกิดขึ้นโดยการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้แสดงให้เห็นบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นไม่มีความเกรงกลัวขลาดกลัวหรือหวาดระแวงต่อการคิดพูดและการกระทำของเราอันเป็นการเปิดพื้นที่ให้จิตของเราได้มีโอกาสให้อยู่ภายในสิ่งที่คนอื่นทำไม่ดีกับเราหรือขอภัยต่อบุคคลอื่นในสิ่งที่เราได้ล่วงละเมิดในวิถีทางที่ไม่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งนำไปสู่การไม่จองเวรหรือพยาบาทซึ่งกันและกันหลักพุทธธรรมได้ชี้ให้เห็นจุดเด่นของการให้อย่างน้อยสองประการกล่าวคือผู้ให้อย่อมผูกไมตรีไว้ได้และผู้ให้อย่อมเป็นที่รักคนหมู่มากย่อมคบหาหลักการเช่นนี้เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้ให้ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้รับหรือบุคคลทั่วไปที่แสดงความชื่นชมต่อการให้แม้จะไม่ได้เป็นผู้รับโดยตรงก็ตามฉะนั้นการให้ที่นำไปสู่การผูกมิตรและนำมาซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในบรรยากาศของความยึดแย้งกันก็คือการให้อย่างเหตุผลสำคัญของการให้อย่างเกิดจากพื้นฐานทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ว่าใครบ้างไม่มีโทษใครบ้างไม่มีความผิดใครบ้างไม่ถึงความหลงใหลในโลกนี้ใครเป็นผู้มีปัญญาเป็นผู้มีสติในกาลทุกเมื่อเล่าฉะนั้นเมื่อเราขอโทษอยู่หากบุคคลใดไม่ยอมยกโทษให้ยังมีความโกรธอยู่ภายในมีความแค้นเคืองหนักบุคคลนั้นชื่อย่อมผูกเวรซึ่งการผูกเวรดังกล่าวจะนำไปสู่ผลลบแก่มนุษย์และสังคมด้วยเหตุดังกล่าวนี้นี้การให้อย่างจึงมีความสำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของมนุษย์ทั้งในเชิงปัจเจกและสังคมที่จะก่อให้เกิดสันติสุข(พระมหาบุญเรือน ปภังกร(พิลาพันธ์), 2542)

4.3 หลักขันติธรรม ขันติ หมายถึง ความอดทนที่เกิดขึ้นจากการที่เราถูกกระทำโดยฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าจะเป็น “โจทก์” หรือ “คู่กรณี” ของเราก็คงตามซึ่งคำว่า “ถูกกระทำ” นั้นอาจเป็นการถูกกระทำทั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้เช่นการด่าการทำร้ายการกล่าวเสียดสีการหมิ่นประมาทเป็นต้นแต่เราเองก็ได้คำตอบหรือทำร้ายตอบต่อคู่กรณีของเราพระพุทธเจ้าและพระสาวกหลายรูปได้ชื่อว่า “เป็นนักขันติบุคคล” ดังจะเห็นได้จากกรณีที่น่ามาคันทียาได้จ้างทาสและกรรมกรไปด่าพระพุทธเจ้าว่า “เปรตอสุรกายและสัตว์เดรัจฉาน” เป็นต้นแต่สิ่งที่พระพุทธเจ้าแสดงออกมาคือ “ความอดทน” ขณะที่พระอานนท์พยายามที่จะนิมนต์ให้พระองค์เสด็จไปที่อื่นเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าวพระองค์ได้ชี้ให้เห็นว่า “การหนี” ไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องแท้ที่จริงแล้วการหนีดังกล่าวไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อที่จะหนี “คนอื่น” แต่เรากำลังหนี “ตัวเอง” ที่ไม่สามารถ “อดทน” ต่อคำด่าได้ด้วยเหตุดังนี้พระพุทธองค์จึงเปรียบพระองค์เองเหมือนกับช้างว่าเมื่อก้าวสู่สงครามแล้วก็ต้องพร้อมน้อมรับลูกศรหรืออาวุธต่างๆ ที่จะเข้ามากระทบฉะนั้นหากวิเคราะห์คำว่า “สงคราม” ที่พระองค์มุ่งเน้นนั้นน่าจะหมายถึง “สงครามการต่อสู้กับกิเลสหรือคำด่าด้วยความอดทนมากกว่าอื่นใด” ฉะนั้นขันติธรรมคือการทนต่อกันได้จึงจะทำให้สังคมเกิดสันติสุขได้

4.4 หลักการวธธรรม การวะ หมายถึง ความเคารพผู้ใหญ่หรือบุรุษอาวุโสผู้ทรงธรรมซึ่งทำหน้าที่ในการชี้ “ขุมทรัพย์” ให้แก่เราความเคารพในองค์ความรู้ที่เราได้รับการชี้แนะจากบุคคลอื่นและความเคารพที่ประชุมหรือมติที่ประชุมการแสดงออกซึ่งความเคารพยกย่องให้เกียรติหรือให้ความสำคัญแก่ “บุคคล” “ข้อมูลหรือองค์ความรู้ธรรม” และ “ประชาคม” โดยลำดับการแสดงออกซึ่งความเคารพให้

เกียรติหรือยกย่อง “องค์ประกอบที่สำคัญ” ดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนักสันติวิธีเพราะรัฐบุรุษอาวุโสได้ชื่อว่า “อาวุโสโดยธรรม” ไม่ได้หมายถึงอาวุโสด้วยอายุนั้นการเคารพบุคคลดังกล่าวย่อมหวังผลเลิศในแง่ของการได้รับความเอ็นดูความรักและการสนับสนุนส่งเสริมในมิติต่างๆจากท่านและได้รับการแนะนำพรำบอกประดุจการชี้ชุมทรัพย์ที่ประมาณค่ามิได้อันส่งผลเชิงบวกต่อเราในลำดับต่อไปและในขณะเดียวกันปัญหาความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์หรือคฤหัสถ์เกิดขึ้นจากการไม่เคารพในรัฐบุรุษอาวุโสดังจะเห็นได้จากกรณีของพระเทพทัตหรือกรณีของพระภิกษุฉัพพัคคีย์เป็นต้นกระบวนการของความเคารพให้เกียรติและยกย่องโดยไม่ดูหมิ่นดูแคลน “บุคคล” “องค์ความรู้” และ “สิ่งชะ” นอกจากเป็นหลักการที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของพระสัทธรรมแล้วยังจัดได้ว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเมื่อปฏิบัติตามหลักคารวธรรมนี้สมาชิกในสังคมก็จะให้ความเคารพต่อกันก่อให้เกิดสันติสุขได้

4.5 หลักสามัคคีธรรม สามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญว่า “ธรรมอย่างหนึ่งเมื่อเกิดขึ้นในโลกย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มากเพื่อความสุขแก่คนหมู่มากเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มากเกิดขึ้นเพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” ธรรมอย่างหนึ่งดังกล่าวก็คือ “ความสามัคคี” จะเห็นว่าเมื่อใดก็ตามที่พระสงฆ์เกิดความพร้อมเพรียงกันขึ้นชมไม่วิวาทกันเป็นเหมือนน้ำกลมกลืนกับน้ำนมมองดูกันและกันด้วยสายตาที่รักกันอยู่การบาดหมางกันการข่มขู่กันการขับไล่กันย่อมไม่เกิดขึ้นอีกทั้งทำให้ประชาชนที่ยังไม่เลื่อมใสย่อมเลื่อมใสส่วนผู้ที่เลื่อมใสแล้วก็จะเลื่อมใสกันมากยิ่งขึ้น “หลักการสามัคคี” ในพระพุทธศาสนานี้เป็นประเด็นที่ยิ่งใหญ่และสำคัญอย่างมากดังจะเห็นได้จากหลักฐานต่างๆ ที่ชี้ให้เราได้ประจักษ์แล้วในประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ที่แตกแยกเพราะขาดความรักสามัคคีขาดความปรองดองสมานฉันท์

4.6 หลักพรหมวิหารธรรม พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ประกอบไปด้วย “เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา” ชุดของแนวคิดนี้ประกอบไปด้วย “แนวคิดเชิงรับ” ได้แก่ “เมตตาและอุเบกขา” และ “แนวคิดเชิงรุก” ได้แก่ “กรุณาและมุทิตา” โดยมี “ปัญญา” เป็น “ทุนซื้อ” หรือ “เสนาธิการ” คอยบัญชาการอยู่เบื้องหลังแนวคิดดังกล่าวหลักการเหล่านี้พระพุทธเจ้ามักจะใช้ควบคู่กันอยู่เสมอจะเห็นว่าเมื่อพระองค์ใช้หลัก “เมตตาธรรม” ต่อเพื่อนมนุษย์พระองค์ก็มักจะใช้หลัก “กรุณา” ควบคู่กันไปด้วยตัวอย่างที่ชัดเจนคือ “พระคุณทั้งสาม” ของพระองค์ได้แก่ “พระบริสุทธิคุณ พระกรุณาคุณและพระปัญญาคุณ” หากเทียบหลักการนี้เข้ากับ “พรหมวิหารธรรม” ก็คือ “บริสุทธิคุณ” นั้นเปรียบประดุจ “ความรัก” ที่บริสุทธิ์และงดงามที่พระองค์มีต่อสรรพสัตว์อาศัย “เมตตา” เป็นพื้นฐานจึงทำให้พระองค์มีความ “กรุณา” เสด็จไปโปรดหมู่สัตว์ทั้งหลายที่ประสบปัญหาต่างๆเช่นช่วยเหลือวยารักษาสภาพจิตของบุคคลที่ต้องสูญเสียญาติอันเป็นที่รักไม่ว่าจะเป็นนางวิสาขา นางปฏาจาร นางกิสโคตมี เป็นต้นรวมไปถึงพระกรุณาที่มีต่อ “พระเทวทัตต์” “ชังนาพาครี” ซึ่งไม่ได้แตกต่างไปจาก

พระกรุณาที่พระองค์มีต่อ “ราหุล” แต่ประการใดหลักพรหมวิหารธรรมนี้จึงเป็นพลังขับเคลื่อนก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมได้

4.7 หลักสาราณียธรรม สาราณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเหตุหรือเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงกันซึ่งประกอบไปด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญ 6 ประเด็น กล่าวคือ 1) ตั้งเมตตาภาวกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังคือช่วยชวนช่วยขวยกิจธุระของเพื่อนด้วยกายเช่นพยาบาลภิกษุที่เป็นไข้ เป็นต้นด้วยจิตที่เมตตา 2) ตั้งเมตตาวาจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังคือช่วยชวนช่วยในกิจธุระของเพื่อนด้วยวาจาเช่นกล่าวตักเตือน เป็นต้นด้วยจิตเมตตา 3) ตั้งเมตตา मनกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลังคือคิดแต่สิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อน 4) แบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรมให้แก่เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายไม่หวงเอาไว้บริโภคผู้เดียว 5) รักษาศีลของตนเองให้บริสุทธิ์เหมือนกับเพื่อนพรหมจรรย์อื่นๆ และไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือตำหนิจากผู้อื่นในแง่ของศีลาจารวัตร 6) เมื่อเกิดปัญหาได้บทสรุปไปในทิศทางเดียวกันเพื่อนพรหมจรรย์ไม่วิวาทกับใครพระพุทธองค์ทรงย้ำว่า “แนวคิดดังกล่าวจะทำให้เป็นที่รักเป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันเพื่อความไม่วิวาทเพื่อความสามัคคีเพื่อความเป็นอันเดียวกัน” ประเด็นที่น่าสนใจคือหลักการนี้เอื้อต่อการทำให้เกิดกระบวนการ “สามัคคีธรรม” ด้วยและนำไปสู่สังคมสันติสุขได้

4.8 สังคหัตถุธรรม หลักสังคหัตถุธรรมนี้มีเป้าหมายเพื่อป้องกันความขัดแย้งของหมู่ชนในสังคมและเสริมสร้างสันติสุขในสังคม “สังคหัตถุธรรม” หมายถึง “คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้” หรือ “หลักการสงเคราะห์คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้หลักการชุดนี้ประกอบไปด้วยพื้นฐานแนวคิดเชิงพุทธสันติวิธี 4 ประการ กล่าวคือ 1) การให้ (ทาน) การให้ประกอบไปด้วย “การให้วัตถุ” (วัตถุทาน) “การให้ความรู้” (ธรรมทาน) และ “การให้อภัย” (อภัยทาน) การให้เป็นหลักการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและเป็นการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความมีน้ำใจซึ่งนำไปสู่สังคมสันติสุข 4 และป้องกันมิให้เกิดการปลุกปั่นเพื่อสร้างม็อบในทางการเมืองที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงในทางสังคม 2) วาจาเป็นที่รัก (เปยยวัชชะหรือปิยวาจา) เมื่อกล่าวถึง “คำพูด” หรือ “การพูด” มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในขณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลขณะนั้นในขณะที่น่าเสนอข้อมูลหรือเจรจาต่อรองเพื่อแสวงหาฉันทามติ (Consensus) ร่วมกันนั้นพระพุทธเจ้าจะตรัสเตือนพระภิกษุให้พยายามหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่ขัดแย้งกัน “วาจาสุภาสิต” ตามคำสอนพระพุทธเจ้านั้นต้องประกอบไปด้วยคำที่ “จริง” ไพเราะเหมาะสมกาลประสาณสามัคคีมีประโยชน์และประกอบไปด้วยเมตตาธรรมฉะนั้นหลักการเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้เจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับความขัดแย้งในมิติต่างๆ ที่สร้างความเกลียดชังหรือยุ่งให้เกิดความรุนแรงทางสังคม 3) การประพฤติประโยชน์ (อัตถจริยา) พื้นฐานของการนำเสนอกระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธวิธีที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือการที่นักสันติวิธีต้องสร้างคุณธรรมภายใน

ที่ว่าด้วย “การประพาสสิ่งที่เกิดประโยชน์” ให้เกิดขึ้นเพราะหากไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมอันนี้ให้เกิดขึ้นภายในจิตแล้วย่อมเป็นการยากที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดแก่คู่กรณีได้เนื่องจากอาจจะเกิดความท้อแท้หรือไม่สามารถอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 4) การวางตนสม่ำเสมอ (สมานัตตา) การวางตนสม่ำเสมอจัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งโดยอาศัยสันติวิธีบรรลุเป้าหมายคือ “ความเป็นกลาง” เพราะเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้าง “ความเชื่อมั่น” ให้เกิดขึ้นแก่คู่กรณีหลักการดังกล่าวนี้คือหลักการแห่ง “การวางตนสม่ำเสมอ” ตามนัยแห่งสังคหวัตถุธรรมที่นำไปสู่สังคมสันติสุข

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถก่อให้เกิดสันติสุขอย่างแท้จริง โดยเฉพาะหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 และหลักสาราณียธรรม เป็นต้น หลักพุทธธรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างสันติสุขได้ นอกจากนั้นในประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาก็แสดงให้เห็นแล้วว่า เป็นหลัก สำคัญในการให้ความเสมอภาคแก่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการปลดปล่อยเรื่องวรรณะ การนับถือศาสนาได้อย่างเสรีภาพ (พระครูวิจิตรธรรมโชติ และสำเร็จ แก้วเรืองฤทธิ์, 2557)

5. สรุป

พุทธธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เข้าถึงสัจจะแห่งชีวิตและสันติสุขรวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติลดความขัดแย้งขจัดความเห็นแก่ตัวมีขันติธรรมทนต่อกันได้รู้จักการให้อภัยสร้างคนในสังคมให้สามัคคีมีเมตตาหลักธรรมดังกล่าวจะเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดสังคมสันติสุขได้สามารถสร้างภาวะที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันป้องกันไม่ให้เหตุการณ์ความรุนแรงจากความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองเกิดขึ้นซ้ำอีกนำพามนุษย์ในสังคมให้มีความปรองดองไม่แตกแยกมีความปรารถนาดีต่อกันเข้าอกเข้าใจกันทำให้สังคมเกิดความเป็นปึกแผ่นลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสร้างสังคมให้มีเสถียรภาพถักทอให้คนในสังคมมีสำนึกร่วมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่กำหนดโดยสังคมหลักพุทธธรรมจึงเป็นพลังอันสำคัญที่เสริมสร้างสังคมให้ไปสู่เส้นทางแห่งหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยได้อย่างแท้จริงจะต้องได้รับการปฏิรูปไปพร้อมๆ กัน เพราะถือได้ว่าเป็นองค์กรขับเคลื่อนสังคมให้เป็นไปอย่างมีคุณธรรมที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ได้แก่ วัดและโรงเรียน หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทยตามหลักพุทธธรรมสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2537). **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ประเวศวะสี. (2544). **เศรษฐกิจพอเพียงบนรากฐานวัฒนธรรมชาวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ภัคธรรมศ.
- พระครูวิรัตธรรมโชติ และสำเริง แก้วเรืองฤทธิ์. (2557). **การมีส่วนร่วมเหตุการณ์ปัจจุบันในการเมืองไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- พระเทพดิลก (ระแบบ วิฑูยาโณ). (2557). **ศาสนากับสันติภาพ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แปดสิบเจ็ด 2545 จำกัด.
- พระมหาบุญเรือน ปถกโร(พิลาพันธ์). (2542). **การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาปรีดา ขนดีโสภโณ. (2559). พุทธธรรม : พลังขับเคลื่อนสู่สังคมสันติสุข. ผู้อำนวยการ
สำนักวิชาการวิทยาเขตนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญากร). (2547). รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี:
ศึกษาวิเคราะห์กรณี กลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541). คนดีที่สังคมยังต้องการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : แสงดาวการพิมพ์.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในศตวรรษที่ 21*
LEARNING ACTIVITIES FOR DEVELOPMENT 21st CENTURY STUDENTS
TEAMWORK BEHAVIOR

หนึ่งฤทัย มะลาไวย์¹, อรพินทร์ ชูชม², นริสรา พึ่งโพธิ์สภ³
Nuengruetel Malawai¹, Oraphin Choochom², Narisara Peungposop³
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^{1,2,3}
Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Thailand.^{1,2,3}
Email : nuengruetel@hotmail.com

บทคัดย่อ

การทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาให้กับนักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเติบโตกลายเป็น พลเมืองที่ดีของสังคม พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเป็นพฤติกรรมที่ทักษะทางสังคมที่ครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญและต้องพัฒนาให้นักเรียน ในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมและข้อค้นพบที่สามารถเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนต่อไป

คำสำคัญ : 1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม 3. นักเรียน

ABSTRACT

Teamwork is an essential competency in the 21st century, which is critically needed to development among students in order to prepare them to grow into good citizen of society Teamwork behavior is a social skill that teachers need to focus on and develop for students. This article aims to present 1) Meaning and importance of teamwork behavior 2) Learning theories used to develop teamwork behaviors and 3) Findings that can be useful guides for developing teamwork behaviors. So that those involved can use it as a guideline for further development of student teamwork behavior.

Keywords : 1. Learning Activities 2. Teamwork Behavior 3. Students

1. บทนำ

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิตวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม บริบทรอบตัวเป็นยุคที่ต้องสร้างเด็กไทยให้ยืนอยู่บนเวทีบ้านเรา และเวทีโลกได้อย่างมีความสุข (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2556) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแส การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถ ก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในอนาคต ประกอบไปด้วยทักษะกลุ่มหลักๆ 7 คือ ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้าน ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) ความสามารถ

ในการทำงานเป็นทีม มิได้มีความสำคัญเฉพาะในการทำงานขององค์กรเท่านั้น หากแต่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเช่นกัน เนื่องจากกระบวนการกลุ่มได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยรับแนวคิดจากการปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐอเมริกาของ จอห์น ดิวอี้(John Dewey) เข้ามา จากหลักการของ จอห์น ดิวอี้(John Dewey) ที่ว่า “โรงเรียนมีหน้าที่ในการเตรียมเด็กให้สามารถเผชิญชีวิตในสังคมได้ ไม่ใช่มีหน้าที่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น” และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมคือ “การเรียนรู้จาก การกระทำ หรือ “Learning by doing” ได้กลายมาเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อการทำงาน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการให้ผู้เรียนปกครองตนเอง ครูจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและฝึกทักษะการทำงานร่วมกันให้แก่ผู้เรียน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (ทิตินา แคมมณี, 2545) โดยจากทฤษฎีพัฒนาการตามวัยของโรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์ส (Robert havighurst) (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) ได้เชื่อว่างานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำตามวัยว่า “งานพัฒนาการ” หมายถึง งานที่ทุกคนจะต้องทำในแต่ละวัยของชีวิต สมรรถนะของงานพัฒนาการของงานแต่ละวัย มีความสำคัญมากเพราะเป็นของการเรียนรู้งานพัฒนาขั้นต่อไป ฮาวิกเฮิร์ส ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ไว้เป็น 6 ช่วงอายุและวัยเด็กตอนกลาง (6-12 ปี) ซึ่งในวัยนี้จะมีงานที่สำคัญ ดังนี้ พัฒนาทักษะทางด้านกายภาพ การรับรู้เกี่ยวกับตัวเองในทางบวก เรียนรู้ที่จะยอมรับและแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับเพศของตนเอง พัฒนาเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรม ค่านิยม และพัฒนาในเรื่องการปรับตัวเข้ากับเพื่อนรุ่นเดียวกัน เพื่อเตรียมพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในอนาคต ประกอบไปด้วยทักษะกลุ่มหลักๆ 7 คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) การทำงานร่วมกันเป็นทีมถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการหนึ่งที่จำเป็น การเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม จะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไปการทำงานร่วมกันเป็นการระดมความสามารถ และสติปัญญาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้เกิดเป็นความคิดที่กว้างขวางรอบคอบ และเมื่อนำมาประสานกันอย่างเหมาะสมก็ จะช่วยให้ การทำงานที่ต้องใช้ความสามารถที่หลากหลายดำเนินไปได้ด้วยดี (ทิตินา แคมมณี, 2554) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ในการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานให้นักเรียนที่จะเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในอนาคตการพัฒนา

พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดทักษะการทำงานเป็นทีม

บทความนี้มีเนื้อหาโดยภาพรวมประกอบด้วย ความหมายของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม รูปแบบการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็น ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพในวงกว้างและระยะยาวต่อไป

2. พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันดังนี้ วิตคอกและฟรานซิส (Woodcock and Francis, 1994) ได้ให้ความหมายว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ต้องสัมพันธ์กันเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกัน อาจไม่ใช่ทีม ถ้าไม่มีความเกี่ยวข้องกัน และไม่มีเป้าหมายร่วมกัน การรวมกันเป็นทีม คือการที่สมาชิกมีกิจกรรมผูกพันกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เช่นเดียวกันกับ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 2006) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึงการรวมตัวกันของคนจำนวนหนึ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาหนึ่งกลุ่มที่จะสามารถพัฒนาเป็นทีมได้ ต้องเกิดจากคนที่มารวมตัวกันต้องมีการรับรู้ในตนเองว่า จำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการประเมิน รับผิดชอบและเน้นการแก้ไขปัญหาเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จร่วมกัน หรือจากการให้ความหมายของ ทิศนา ขวมนิธิ (2545) ได้ให้ความหมายของการทำงานเป็นทีม ไว้ว่า การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การรวมกันปฏิบัติงานนี้จะเป็นไปอย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย และองค์ประกอบหลายประการในการทำงานร่วมกัน การที่บุคคลมารวมกันเป็นกลุ่ม และทำงานในลักษณะเป็นทีมนี้ไม่ใช่เพียงแต่การนำบุคคลหลายๆ คนมารวมกันเท่านั้น การรวมกลุ่มที่มีลักษณะการทำงานเป็นทีม จำเป็นต้องประกอบไปด้วย การมีเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม การประสานงานกันในกลุ่ม การตัดสินใจร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

วรารณ ตระกูลสฤณี (2549) กล่าวว่า ความสำคัญของการรวมตัวเพื่อทำงานเป็นทีมด้วยการนั้นเป็นเพราะความเชื่อที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกันมีทั้งความรู้ความสามารถและศักยภาพในตัวบุคคลมีขอบเขตที่จำกัดจึงจำเป็นต้องมารวมกันเพื่อนำจุดดีจุดเด่นความรู้และความสามารถที่แตกต่างๆ ในส่วนที่ดีที่สุดของแต่ละคนมาร่วมการทำงานให้บรรลุตาม

เป้าหมายของทีมอาจจะกล่าวสรุปสาระสำคัญของการทำงานเป็นทีม ดังนี้ 1) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา 2) เพื่อผลประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม 3) เพื่อความรู้สึกลดภัยและมั่นคง 4) เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจคือความต้องการใฝ่สัมพันธ์ความต้องการความปลอดภัยความต้องการการยกย่องนับถือและความต้องการพัฒนาตนเอง และธนากร อรรจนาวัฒน์ (2558) กล่าวถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีมว่าการทำงาน เป็นทีมเป็นการรวบรวมบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพที่แตกต่างกันมาทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทีมทำให้เราสามารถทำงานที่ยากและซับซ้อนได้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำงานในสังคมทุกระดับทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตอบสนองความต้องการของจิตใจและเกิดการพัฒนาตนเองเนื่องจากได้เรียนรู้จากผู้อื่น จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการทำงานหลายๆครั้งที่เราไม่สามารถทำให้สำเร็จได้เพียงคนเดียว อีกทั้งยังช่วยให้การทำงานเป็นระบบ เพราะจะมีการแบ่งงานออกไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบ อีกทั้งยังเป็นการร่วมมือกัน ใช้ความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน มาทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองและได้ตอบสนองทางด้านจิตใจได้อีกด้วย

ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะจากความหมายของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมนี้ไม่สามารถทำได้ด้วยตัวของนักเรียนเพียงคนเดียวจะเห็นได้จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม หลายฉบับโดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำเอาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ต่างๆมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมซึ่งแนวทางที่นำมาพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนั้นส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนรู้ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการฝึกปฏิบัติ

ดังนั้น การที่เราจะพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้ได้ผลและเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ดดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอนนั้นจึงจำเป็นต้องทราบถึง ลักษณะรูปแบบกิจกรรม รวมถึงทฤษฎีแนวคิด และหลักสำคัญที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ในการประยุกต์ใช้ในการจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนต่อไป

3. ความหมายของการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่ามีความหมายของการเรียนรู้ไว้หลายท่านโดยมีความหมายสอดคล้องไปในทางเดียวกันคือ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการได้รับการฝึกฝน ประสบการณ์ หรือการจัดกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังเช่น อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิม สู่พฤติกรรมใหม่

ค่อนข้างที่ถาวร ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝนที่แต่ละบุคคลได้ประสบมา มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณ วุฒิภาวะ พิษยาต่างๆ อุบัติเหตุหรือความบังเอิญ ซึ่งใกล้เคียงกับ วิไลลักษณ์ ลังกา (2554) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อมที่แต่ละบุคคลรับมาเป็นการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ โดยมีการรับข้อมูล ปรับปรุง และแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ อันจะทำให้เกิดความรู้ ความสามารถ ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนได้ และสอดคล้อง ชนาธิป พรกุล (2544) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติหรือได้รับประสบการณ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับบาวเวอร์และฮิลการ์ด (Bower&Hilgard, 1981) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งเป็นผลมาจาก ประสบการณ์และการฝึกหัด จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ การฝึกฝน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์ความหมายของนักวิชาการต่างๆ หลากหลายท่าน พบว่ามีส่วนที่เห็นสอดคล้องกันคือเป็นรูปแบบ แบบแผน กิจกรรมที่กำหนดไว้ และอีกส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายดังนี้ ทิศนา ขัมมณี (2553) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ไว้คือ แบบแผน การดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดอย่างเป็นระบบ และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนรู้ที่รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นยึดถือเป็นแบบแผน และได้รับการพิสูจน์ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการเรียนรู้นั้นๆ โดยทั่วไปรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไปมักจะประกอบไปด้วยทฤษฎีที่รูปแบบการเรียนรู้นั้นยึดถือเป็นแบบแผน หลักการที่รูปแบบนั้นยึดถือ และกระบวนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะตัวอันจะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายเฉพาะที่รูปแบบนั้นกำหนดซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแบบแผน หรือแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเช่นเดียวกันกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อติพร ศงสภาน (2554) ได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนของการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีระเบียบ โดยประกอบไปด้วยหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่างๆ อย่างหลากหลายเข้าช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามหลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นจะต้อง

ประกอบไปด้วยหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือเป็นแบบแผนนั้นจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ และ เป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังสอดคล้อง พรพิมล อ่อนอินทร์ (2559) ได้ให้ ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนซึ่ง ถูกเตรียมขึ้นในลักษณะโครงสร้าง และองค์ประกอบที่หลากหลายโดยอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการ เรียนรู้ที่ยึดถือเป็นแบบอย่าง และได้รับการทดสอบแล้วว่ามีความมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้ซึ่ง ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้โดยนำไปเป็นแบบแผนหรือแบบอย่างใน การจัดการเรียนรู้และดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะได้ รวมทั้ง เซลเลอร์ และคณะ (Saylor et al, 1981) ให้คำจำกัดความของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แบบแผนหรือแผนของการจัดการเรียนรู้ ที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมหรือกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นมาจำนวนหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยมี จุดมุ่งหมาย หรือจุดเน้นเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างแน่นอน ซึ่งให้ความหมายได้ใกล้เคียงกับ จอยส์ และวีล (Joyce and Weil, 2000) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการ หรือแบบแผนที่ครูผู้สอนสามารถใช้เพื่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน หรือการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม รายย่อย รูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มี เป้าหมายให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ล่วงหน้าที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี การเรียนรู้ หลักการ แนวคิดหรือ ความเชื่อ โดยมีการถึงแสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ อย่างมีขั้นตอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม

การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงคือการ จัด กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม พบว่า มีการนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้และทฤษฎีต่างๆ มาใช้ ใน การพัฒนาดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ซาวิล เดวิท และโรเจอร์ จอห์นสัน กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป มักจะไม่ให้ความสำคัญ ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่ถูกละเลย หรือมองข้ามไปต่างๆ ที่มีผลวิจัยชี้ชัดว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมาก จอห์นสัน และจอห์นสัน กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะของการแข่งขันในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น และ

3. ลักษณะร่วมมือหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือแต่ละคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนและในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย ซึ่งเห็นว่าการจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินกับการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามขอแสดงความเห็นว่าเราควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ถึง 3 แบบโดยรู้จักการใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในการทั้งนี้ เพราะชีวิตประจำวันผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะแต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้วเราจึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้พร้อมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย (ทศนา แคมมณี, 2554)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมนั้นเป็นจากการประมวลเอกรงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยทฤษฎีที่สนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมพบทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

6. หลักสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่ได้หมายความว่ามีการจัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้วให้งานหรือบอกผู้เรียนให้ช่วยกันทำงานเท่านั้นการเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ 5 ประการ ดังนี้ (Johnson and Johnson, 1994)

1. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน การเรียนรู้แบบร่วมมือต้องมีทัศนคติที่ดีในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน(Positive Interdependence) ผู้เรียนต้องมีความตระหนักว่าทุกคนต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คนใดคนหนึ่งไม่สามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้คนเดียว ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพึ่งพากันทำได้หลายทาง เช่น เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน ช่วยให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกัน การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้ได้ผล

2. มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน(Face to Face Interaction) ผู้เรียนต้องทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จร่วมกัน ฉะนั้นผู้เรียนควรมีการแบ่งปันข้อมูล การสนับสนุนช่วยเหลือกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน และกระตุ้นการทำงานร่วมกัน ซึ่งการทำงานร่วมกันนี้ จะเป็นการพูดคุยถกเถียงการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการตรวจสอบความเข้าใจ การเรียนรู้ทั้งที่ผ่านมจนถึงปัจจุบัน

3. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม(Social skills) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน

4. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group processing) สมาชิกในกลุ่มต้องมีการอภิปรายถกเถียงกันถึงความสำเร็จของงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกันในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

5. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual Accountability) หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกันนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่างๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสดูฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมากสมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบคนงานทั้งที่เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม วิธีการที่ส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ มีหลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้ใจเพื่อให้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง

จากหลักการดังกล่าวจะเห็นว่าหลักในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายของกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และในการทำงานร่วมกันนั้นนักเรียนยังต้องให้ความร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์กัน และ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในทีม นักเรียนยังต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาขึ้นๆ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการนำทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นมีหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม เช่นจากการศึกษาของ Kapp (2009) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือ(Collaborative learning) ในการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยพัฒนาทัศนคติทางบวกที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาปริญญาตรี หรือ ชมนน ดังพิทักษ์ไกร (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (การงาน อาชีพ 1)ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning) ส่งผลให้นักเรียนมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทำให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning) สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนได้ และยังสอดคล้องกับ สุพัตรา โคตะวงศ์ (2559) ได้ทำการศึกษา เรื่องการส่งเสริมทักษะ การทำงานเป็นทีมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการศึกษาพบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ผู้เรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงขึ้นตามลำดับ วงรอบที่ 1 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 53.67 วงรอบที่ 2 ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.33 และวงรอบที่ 3 มีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 80.33 ผู้เรียนมีผลการประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

8. สรุป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญมากที่ครูจะต้องให้ความสำคัญเพราะตอนนี้โลกเราอยู่ในศตวรรษที่ 21 พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง จากบทความนี้นั้นผู้เขียนได้นำเสนอ ความหมาย ความสำคัญ และทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะพบว่าในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนนั้น มีการนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ซึ่งหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาเพราะในการจัดกิจกรรมจะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน มีวางแผนการทำงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน และมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในทีม ซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะในการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นอย่างยิ่งในโลกที่กำลังเจริญรุดหน้าไป การพัฒนาและเตรียมพร้อมนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นทีมแล้วนักเรียนก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับปรุงงานให้ออกมาดีที่สุดได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองและได้ตอบสนองทางด้านจิตใจได้อีกด้วย ดังนั้น ครู นักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการทำงานของนักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนควบคู่ไปกับการ

พัฒนาทางด้านวิชาการต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ จากบทความนี้ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม คือ ครูผู้สอนในฐานะผู้รับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนา โดยอาจจะนำหลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียน หรืออาจจะส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการทำงานเป็นทีมจนนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือควรรักษาต่อไปถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุว่าพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนั้นมีความสัมพันธ์หรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนอีกหรือไม่ จะได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- ชนมน ตั้งพิทักษ์ไกร. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (การงานอาชีพ 1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนาธิป พรกุล. (2544). การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. วารสารวิชาการ. 4(9). 2-7.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2552). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร อรรถนาวัฒน์. (2558). การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล อ่อนอินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้บนเว็บไซต์ร่วมกับผังมโนทัศน์ เพื่อพัฒนากระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2557). **เดบโตเต็มศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารณณ์ ตระกูลสฤชดี. (2549). **การทำงานเป็นทีม**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิไลลักษณ์ ลังกา. (2554). **การศึกษาอิทธิพลทางสังคมและปัจจัยภายในต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. ปรินญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560–2574**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุพัตรา โคตะวงศ์. (2559). **การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อติพร ศงสภาค. (2554). **การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการจำบทเพลงสำหรับนักเรียนเป็โนอายุ 11-12 ปี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2559). **ประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21**. ปรินญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bower, G. H., & Hilgard, E. R. 1. (1981). **Theories of learning**. 5th ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Johnson, D. W., Johnson, R., & Smith, K. (2006). **Active learning: Cooperation in the university classroom**. 3rd ed. Edina, MN : Interaction.
- Johnson, D.W., R.T. Johnson, and E.J. Holubec. (1994). **The nuts and bolts of cooperative learning**. Edina, Minnesota : Interaction Book Company.
- Joyce, B. and Weil, M. (2000). **Model of Teaching**. 6th ed. New Jersey : Prentice Hal.
- Kapp,E. (2009). Improving Student Teamwork in a Collaborative Project Based Course. **College Teaching**. 57(3). 139-143.

Saylor, J. G., et al. (1981). **Curriculum planning for better teaching and learning.** 4th ed. Japan : Holt/Saunders International Edition.

Woodcock, M. & Francis, D. (1994). **Teambuilding Strategy.** 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press.

Woodcock, Mike. (1989). **Team Development Manual.** 2nd ed. Worcester : Billing and Sons.

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*
DEVELOPMENT OF CURRICULUM FOR LEARNING AND TEACHING OF SOCIAL
STUDIES IN THE 21st CENTURY

พระครูวินัยธรวรธนา ญาณวโร(สุวรรณเพ็ง)¹, ปาณจิตร สุขุมาลัย²
Phrakruwinaithorn Wanthana Nanavaro(Suwannapeng)¹, Panjit Sukuman²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand.^{1,2}
Email : wantanana60@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของการพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษาสังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษา และการวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อการบรรลุทักษะในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การเรียนรู้ 3. การสอนสังคมศึกษา 4. ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This article aims to study the meaning of curriculum development. Systematic course content for students to study in order to achieve the goals of social studies with 21st century learning skills. Knowledge of the world Knowledge of finance, economy, business and entrepreneurship Knowledge of good citizenship Health knowledge And environmental knowledge, Development of curriculum, learning, teaching, social studies And curriculum development planning for achieving 21st century skills.

Keywords : 1. Development of Curriculum 2. Learning 3. Teaching of Social Studies 4. 21st century

1. บทนำ

หน้าที่ของครูที่สำคัญยิ่งคือการพัฒนาผู้เรียนของประเทศไทยให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดให้บรรลุจุดหมาย 5 ประการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คือ 1)มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2)มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3)มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4)มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5)มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จุดหมายนี้ยังมีความทันสมัยในปัจจุบันสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) และโมเดลประเทศไทย 4.0 (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2558)

จุดหมายของหลักสูตรเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในบทความนี้ผู้เขียนจะเรียกสั้นๆ ว่า “สังคมศึกษา” เพราะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สังคมศึกษามี 5 สาระ ได้แก่ 1)ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2)หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3)เศรษฐศาสตร์ 4)ประวัติศาสตร์ และ

5) ภูมิศาสตร์ ซึ่งมีมาตรฐานที่ครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตรซึ่งในศตวรรษที่ 21 ที่โลกเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก ครูต้องเตรียมการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เจเนอเรชัน แซด (Generation Z) (คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ, 2548)

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “currere” หมายถึง “running course” หรือ เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “running sequence of course or learning experience” (Armstrong, 1989) เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรเหมือนสนามหรือลู่วิ่งให้ผู้เรียนจะต้องฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อความสำเร็จ มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรหลายท่าน ยกตัวอย่างเช่น ไทเลอร์ (Tyler, 1949) ได้สรุปว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้วางแผนและกำกับเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อสำเร็จหรือรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหนึ่ง 2) หลักสูตร หมายถึง เคাঁโครงสร้างทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป 3) หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้ให้แนวคิดที่ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทย และมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ สัจด์ อุทรานันท์ (2538) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้ 1) หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว 2) หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ 3) หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน 4) หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การวางแผนและกำกับโครงสร้างหลักสูตรหรือการจัดกลุ่มวิชาและการจัดมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุถึง

จุดหมายของการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป

3. สังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องคำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มต้นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีแนวคิดเรื่อง “ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) พัฒนาโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills: P21) ที่ต้องการเห็นเยาวชนมีทักษะ 3R ประกอบด้วย Reading (การอ่าน) wRiting (การเขียน) และ aRithmetic (คณิตศาสตร์) และ 7C ประกอบด้วย Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) Cross-Culture Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) สารวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ภาษาของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์การปกครอง และความเป็นพลเมืองที่ดี โรงเรียนต้องส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาการให้อยู่ในระดับสูงด้วยการสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เข้าในวิชาหลักทุกวิชา ได้แก่ ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสัมพันธ์กับสาระของสังคมศึกษาทั้ง 5 สาระ ที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพัฒนาโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการเห็นเยาวชนมีทักษะ 3R 1) Reading (การอ่าน) 2) wRiting (การเขียน) และ 3) aRithmetic (คณิตศาสตร์) และ 7C 1) Critical Thinking & Problem Solving 2) Creativity & Innovation 3) Cross-Culture Understanding 4) Collaboration, Teamwork & Leadership 5) Communications, Information & Media Literacy 6) Computing & ICT literacy 7) Career & Learning Skills

4. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้หรือหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ทั้งต่างประเทศและในประเทศ มีผู้สร้างแบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรมากมาย เช่น โอลิวา (Oliva) ไทเลอร์ (Tyler) เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส ทาบ (Taba) และวิชัย วงษ์ใหญ่ เป็นต้น

แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตร มีประเด็นสำคัญเกี่ยวข้อง 2 ประเด็น คือ ข้อมูลที่นำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร กับการวิจัยทางการศึกษา โดยจะพบว่า ในระยะเวลาประมาณ 10 ปี และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปดังนี้

รายงานการศึกษาวิจัยในช่วงทศวรรษ 1940 และ 1950 มุ่งศึกษา ตัวแปรทำนจากคุณสมบัติของครู มีความเชื่อว่าครูที่มีคุณสมบัติมีแนวโน้มที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1)เสียง 2)รูปร่างหน้าตา 3)ความมั่นคงในอารมณ์ 4)ความน่าเชื่อถือ 5)ความอบอุ่น 6)ความกระตือรือร้น ต่อมาผลการศึกษาวิจัยความมีประสิทธิภาพของครูในช่วงทศวรรษ 1960 และ 1970 ได้ข้อสรุปและเสนอแนะในการพัฒนาวิชาชีพด้วย การนิเทศแบบคลินิก เทคนิควิธีสังเกตการณ์สอนชั้นเรียน เป็นต้น และในทศวรรษ 1980 เมเดอลิน ฮันเตอร์ และคณะมหาวิทยาลัยยูซีแอลเอ ใช้หลักทฤษฎีเป็นฐานในการเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้ 1)การสอนมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม 2)การอนุมานจากความคิดในด้านการเรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ ความทรงจำ การถ่ายโอนความรู้ เป็นต้น ผลการศึกษาวิจัยในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 การเปลี่ยนแปลงทัศนะการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม เป็นการเรียนรู้ด้วยปัญญา สถานศึกษาใดที่มุ่งมั่นพัฒนาในด้านการประเมินที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาวิชาชีพการสอนจึงต้องเริ่มด้วยการกำหนดมาตรฐานการสอนซึ่งสะท้อนสิ่งที่ครูควรรู้ ในประเทศไทยหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพครูที่เรียกว่าคุรุสภาได้เสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้สมรรถนะความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรอาจพิจารณาได้จากผลการศึกษาวิจัยและข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่นำมาใช้การพัฒนาหลักสูตร และออนไลน์ ได้สรุปไว้ว่า แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

1. การศึกษาในรูปแบบอีเล็คทรอนิกส์ ความเจริญก้าวหน้าของวิดิทัศน์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนได้ วิดิโอเทป คาสเซต และดิสค์สามารถนำมาสอนได้ทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้และที่บ้านของนักเรียน วิดิโอทัศน์มีความสะดวกที่นำมาเรียนได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้พลาดบทเรียนไปได้ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถที่จะพิมพ์วิดิทัศน์หรือภาพจากจอในรูปของภาพถ่าย ตาราง กราฟหรือรูปภาพในแบบต่างๆลงในกระดาษสำหรับศึกษาต่อได้ความรู้ในรูปแบบอีเล็คทรอนิกส์นี้ยังสามารถจัดเก็บไว้ในสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านระบบเครือข่าย ใดๆ ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและสามารถใช้ประโยชน์ได้

2. การใช้เทคโนโลยี โรงเรียนปัจจุบันเห็นความสำคัญในวิวัฒนาการใช้เทคโนโลยี จึงได้ให้การศึกษากับบุคลากรเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ เลเซอร์และหุ่นยนต์ การเรียนรู้คอมพิวเตอร์เป็นทักษะพื้นฐานเพิ่มขึ้นจากทักษะการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นหรือที่รู้จักกันว่า 3Rs

3. การเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความจำเป็นกับสังคมสมัยใหม่ อันเป็นผลสืบเนื่องจากความรู้ที่มีมากมาย การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่มีผลต่อประชาชนในการประกอบอาชีพที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาใหม่ที่มีผลต่อเป้าหมายของบุคคลและสังคม การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตไม่ใช่เป็นเพียงการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาผู้ใหญ่จึงถูกคาดหวังเพิ่มขึ้นในปีคริสต์ศตวรรษที่ 1990

4. การศึกษานานาชาติ สังคมอเมริกันถือว่าได้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาได้มาจากประเทศต่างๆ และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ หมู่บ้านโลก(Global village) กล่าวถึงมาตรฐานของการดำรงชีวิต และเศรษฐกิจของชาติ(อเมริกา)มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่อื่นๆของโลก

5. สิ่งแวดล้อมศึกษา ผลจากปัญหาต่างๆนำไปสู่ความต้องการความรู้และโปรแกรมใหม่ในสาขาวิชานิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมศึกษา ถึงแม้ว่าเดิมที่มีวิชาที่เกี่ยวข้องคือธรณีวิทยา ชีววิทยา ภูมิศาสตร์ แต่ความต้องการความรู้ที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาชีวิตและความ เป็นอยู่ของมวลมนุษยชนในยามคับขันหรือช่วงเวลาเร่งด่วน

6. การศึกษาเกี่ยวกับนิวเคลียร์ การใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติ ได้แก่โรงไฟฟ้า การใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การบำบัดด้วยการฉายรังสี ความรู้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์มีความจำเป็นว่า พลังงานดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่ออากาศ อาหารอย่างไรกรณีที่มีการรั่วไหลจะมีผลกระทบในขอบเขต ทั่วไกลเพียงใด และความเข้มข้นของรังสีที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ที่อยู่ใกล้และไกลออกไปนับพันไมล์ ดังนั้นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับนิวเคลียร์ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรโลกศึกษา

7. สุขศึกษาและการดูแลสุขภาพกาย แนวโน้มเกี่ยวกับสุขภาพของประชากรชาวอเมริกัน จะต้องได้รับความรู้จากหลักสูตรใหม่ๆ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ นักการศึกษานำประเด็นเกี่ยวกับ ภูมิคุ้มกันบกพร่องที่รู้จักในชื่อว่า AIDS นำมาให้ความรู้กับผู้เรียน บรรจุเป็นเรื่องหนึ่งในหลักสูตร

8. การศึกษาต่างด้าว สังคมอเมริกันหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีชาวต่างด้าวเข้ามาอาศัยอยู่ จำนวนมาก นโยบายของคนต่างด้าวจำนวนมาก มาจากครอบครัวที่เรียกว่า ยากจน เด็กที่มาจาก ประเทศต่างๆจะถูกตีตราว่า ด้อยความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้คนต่างด้าวที่เข้ามาใหม่ นักการศึกษาให้คำแนะนำว่าโรงเรียนควรได้จัดหลักสูตรสองภาษา หลักสูตรพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้ เด็กต่างด้าวได้เรียนรู้และอยู่ในสังคมใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

9. ภูมิศาสตร์ย้อนกลับ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นผลมาจากการตีพิมพ์หนังสือชื่อ Nation at Risk ในปี ค.ศ.1983 เด็กอเมริกันจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว รวมถึงภูมิศาสตร์พื้นฐาน มีการทบทวนสาระสำคัญทางภูมิศาสตร์ อาทิเรื่อง back to basic, การเรียนรู้วัฒนธรรม นิเวศวิทยา

ศึกษา และโลกศึกษา เรื่องราวต่างๆ ที่ศึกษาเล่าเรียนจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้รู้จักบทบาทของตนเองเพิ่มขึ้น

10. การศึกษาช่วงเกรดกลาง ผู้เรียนที่อายุระหว่าง 10-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงความเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างรวดเร็ว การศึกษาที่จัดให้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ก่อนจะเป็นวัยรุ่น และวัยรุ่นตอนต้น เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนมัธยม โรงเรียนเกรดกลางมุ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สังคมหรือสังคมประกิต ไม่เน้นวิชาการ แต่ให้ความสำคัญกับ intramural sport แต่ไม่เน้น interscholastic sport ถึงว่าโรงเรียนเกรดกลางจะมีอยู่โดยทั่วไป แต่หลักสูตรใหม่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กดังกล่าวนี้จำเป็นต้องพัฒนาขึ้น การพัฒนาหลักสูตรผู้สอนจะต้องเปลี่ยนโปรแกรมการพัฒนาครูจะต้องมีความแตกต่างจากครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในอนาคตสถาบันการผลิตครูจะต้องมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอนโรงเรียนเกรดกลาง

11. การศึกษาสำคัญผู้สูงอายุ สังคมปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นักการศึกษา มีความเชื่อว่าโรงเรียนจะต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาและความคาดหวังของผู้สูงอายุ และช่วยให้มีความรักต่อผู้สูงอายุ(ทั้งพ่อแม่และปู่ย่าตายาย)ในโรงเรียนจะต้องประสมประสานผู้สูงอายุทั้งผู้ที่มีความประสงค์จะเกษียณอายุและผู้เกษียณอายุจากงานประจำมาช่วยงานในโรงเรียนในรูปแบบอาสาสมัคร ผู้ช่วยสอนและแหล่งทรัพยากรบุคคลในการเรียนรู้

12. ธุรกิจการศึกษา โรงเรียนหรือสถานศึกษารูปแบบต่างๆเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในรูปแบบของเอกชนและหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเฉพาะกิจ อาทิ สถานเลี้ยงเด็ก ศูนย์รับเลี้ยงเด็กช่วงกลางวันและช่วงหลังเลิกเรียน ศูนย์กีฬาและโคชเอกชน ศูนย์ติวเตอร์แฟรนไชส์ วิทยาลัยเอกชนเพื่อให้บริการแนะแนว (ในการเลือกมหาวิทยาลัย) สถาบันติวเตอร์สอบ SAT และการทดสอบเพื่อขอรับใบรับรองประกอบวิชาชีพ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นการศึกษาเข้าสู่ตลาดการค้าที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการศึกษาจากผู้เรียนโดยตรง

13. การศึกษาเพื่ออนาคต จากงานเขียนของทอฟเลอร์ ที่กล่าวถึงอนาคตว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถที่กำหนดขอบข่ายของการเปลี่ยนแปลงได้เลยนั้น จึงนำมาเป็นหลักการของความมุ่งหมายการศึกษา ที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาหมายถึงแนวทางหนึ่งในการเตรียมตัวผู้เรียนในอนาคตก็คือ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โปรแกรมหรือรายวิชาใหม่ จะถูกเรียกว่า การศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคต จะเริ่มในระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาในโอกาสต่อไป สารสำคัญของการศึกษาดังกล่าวนี้พิจารณาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสถานการณ์ในสังคมโดยไม่มีการแบ่งแยก แต่เป็นทั้งสององค์ประกอบที่ช่วยในการตัดสินใจในอนาคต โดยทั่วไปการมองอนาคตไม่ใช่ภารกิจที่เล็กๆ แต่เป็นการนำเสนออนาคตที่มีจุดประสงค์

การเรียนรู้ โดยปกติทั่วไปที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับตนเองในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

5. การวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อการบรรลุทักษะในศตวรรษที่ 21

ในปี 1983 สมาคมการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ (Association for Supervision and curriculum development : ASCD) ได้เผยแพร่บทความวิจัย ของ Benjamin I. Troutman and Robert D.Palombo เรื่อง Identifying Futures Trends in Curriculum Planning โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 36 คน จากโรงเรียน Virginia Beach Public Schools ข้อมูลที่ได้สรุปได้ว่า ในอนาคตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเป็นตัวขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อันเป็นผลจากการขยายความรู้ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และความรู้มีความเป็นศาสตร์เฉพาะการเพิ่มขึ้น ซึ่งมีการศึกษาผลต่อหลักสูตรใน 3 ประเด็น คือ 1)ความเป็นความรู้ที่ร่วมกันของวิทยาการที่เจริญก้าวหน้า 2)ความสมดุลระหว่างความยากลำบากในการได้มาของข้อเท็จจริงกับการพัฒนาทักษะกระบวนการ 3)เอกสารความรู้ที่ใช้เป็นแหล่งความรู้ในหลักสูตร จากขอบข่ายดังกล่าวนี้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน Virginia Beach Public Schools ให้ความเห็นว่าแนวโน้มในอนาคตที่มีผลต่อการวางแผนหลักสูตร มี 15 ประเด็น คือ

1. ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ (Basic Academic Skills) จะต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับทักษะการสื่อสาร คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะหลักสูตรอาชีวศึกษา
2. คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ (Computes and Other Information Technologies) คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ มีร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันแล้วอุปมาดังเช่นเป็นพาหนะขับเคลื่อนการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกคน การพัฒนาแผนสำหรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในระบบโรงเรียน Virginia Beach Public Schools ตั้งแต่อนุบาลถึงเกรดสิบสอง
3. ความยืดหยุ่นของหลักสูตร (Curriculum Flexibility) ให้โอกาสอันยิ่งใหญ่ที่มั่งคั่งสมบูรณ์และรวดเร็วจากหลักสูตร สำหรับอนุบาลถึงเกรดสิบสอง
4. การทบทวนหลักสูตร (Curriculum Revision) พัฒนาแผนปฏิบัติการที่แน่ใจว่าสามารถดำเนินการต่อไปได้ หลักสูตรได้รับการทบทวนและมีการประเมินอย่างเป็นระบบ
5. ความเป็นประชาธิปไตย (Democratic Ideals) ทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
6. โปรแกรมสำหรับเด็กเล็ก (Early Childhood Programs) ขยายโปรแกรมสำหรับเด็กเล็ก(เด็กก่อนอนุบาล) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้
7. การมองอนาคต (Futures Perspective) การรวมขอบเขตสาระเป็นหลักสูตรเดียวโดยสิ่งต่างๆ เหล่านั้นเป็นประเด็นสะท้อนและอธิบายประเด็นร่วมสมัย แนวโน้มอนาคต และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจุบันกับเหตุการณ์ที่ผ่านไปและทางเลือกในอนาคต

8. สัมพันธภาพระดับสากล (Global Interrelationships) ให้ความสำคัญกับมุมมองของความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม-ชาติพันธุ์ของมนุษย์ที่หลักสูตรต้องมีความหลากหลาย

9. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ขยายโอกาสสำหรับสมาชิกของชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนที่สนใจเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

10. สื่อมวลชน (Mass Media) ให้ความสำคัญกับทักษะในการวิเคราะห์วิจารณ์ การฟัง และการดูที่เกี่ยวข้องกับการแปลความหมายจากสื่อ

11. การเติมเต็มบุคลิกภาพ (Personal Fulfillment) โรงเรียนเป็นสถานที่อันยิ่งใหญ่ที่จะสร้างความคิดต่อตนเองเชิงบวก และพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

12. การประยุกต์กระบวนการ (Process Approach) หลักสูตรมุ่งที่การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า

13. การพัฒนาทีมงาน (Staff Development) เพิ่มโอกาสให้พัฒนาทีมงาน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี

14. ใช้ชุมชน (Use of Community) เพิ่มบทบาทของผู้ปกครองและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดโปรแกรมการศึกษาเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับประสบการณ์ในชุมชน

15. การอาชีวและอาชีพศึกษา (Vocational and Career Education) เน้นว่าการศึกษาอาชีวและอาชีพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ในการทำงานและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อการบรรลุทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การมองภาพอนาคตเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเป็นตัวชี้การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร อันเป็นผลจากการขยายความรู้ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นศาสตร์เฉพาะมีการศึกษาผลต่อหลักสูตรเกี่ยวกับความรู้ที่ร่วมกันของวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าความสมดุลระหว่างความยากลำบากในการได้มาของข้อเท็จจริงกับการพัฒนาทักษะกระบวนการเอกสารความรู้ที่ใช้เป็นแหล่งความรู้ในหลักสูตร

6. สรุป

จากการศึกษาความหมายของการพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษาสังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสังคมศึกษา และการวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อการบรรลุทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปประเด็น หลักของเนื้อหาได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการ

เรียนรู้สังคมศึกษาในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพัฒนาโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการเห็นเยาวชนมีทักษะ 3R 1)Reading (การอ่าน) 2) wRiting (การเขียน) และ 3)aRithmetic (คณิตศาสตร์) และ 7C 1)Critical Thinking & Problem Solving 2)Creativity & Innovation 3)Cross-Culture Understanding 4)Collaboration, Teamwork & Leadership 5)Communications, Information & Media Literacy 6)Computing & ICT literacy 7)Career & Learning Skills เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวางแผนและกำกับโครงสร้างหลักสูตรหรือการจัดกลุ่มวิชาและการจัดมวลงประสพการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทย และมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไปซึ่งแนวทางหนึ่งในการเตรียมตัวผู้เรียนในอนาคตก็คือ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โปรแกรมหรือรายวิชาใหม่ จะถูกเรียกว่า การศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคต จะเริ่มในระดับอุดมศึกษา และมีมัธยมศึกษาในโอกาสต่อไป สาระสำคัญของการศึกษาดังกล่าวนี้นี้พิจารณาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสถานการณ์ในสังคมโดยไม่มีการแบ่งแยก แต่เป็นทั้งสององค์ประกอบที่ช่วยในการตัดใจในอนาคต โดยทั่วไปการมองอนาคตไม่ใช่ภารกิจที่เล็กๆ แต่เป็นการนำเสนออนาคตที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยปกติทั่วไปที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับตนเองในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปแก้ปัญหา/แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พิจารณาได้จากข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกรวบรวมวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็นชุดของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและนำไปออกแบบหลักสูตร โดยการอธิบายเหตุผลที่ได้มาของสาระความรู้ในหลักสูตร ที่มีเหตุผลประกอบหลักวิชาโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ และนักพัฒนาหลักสูตรนำมากำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน กำหนดสาระเนื้อหาและผลการเรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้สามารถเป็นแนวทางช่วยให้อธิบายแนวโน้มของหลักสูตรได้

ผู้เขียนเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อความรู้ความเข้าใจและนำไปใช้ได้ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีหลายแนวคิดและกลวิธีที่จะช่วยสร้างความคิดที่เป็นระบบให้แก่ครูผู้สอน และพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนตัดสินใจในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การสอนเกี่ยวกับความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ

และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเลือกกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน การเลือกสื่อการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาหลักการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563. จาก <http://www.mengrai.ac.th/ebooktrain/sara.doc>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. (2548). **งานวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติและวันอาสาสมัครไทยประจำปี 2548**. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2563. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/57531%>
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2559). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี**. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2563. จาก http://www.oic.or.th/sites/default/files/institute/course/85449/public/yuththsaatrchaati_20_pii_naakhtpraethsaithy_khphh_26_skh_59.pdf
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สงัด อุทรานันท์. (2538). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : วงเดือนการพิมพ์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2558). **โมเดลประเทศไทย 4.0**. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2563. จาก <http://www.thansettakij.com/2015/08/31/9309>
- Armstrong, D.G. (1989). **Developing and Documenting the Curriculum**. Needham Heights, Mass : Allyn and Bacon.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill Book.
- Tyler, R. W. (1949). **Basic Principle of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.

พุทธวิธีการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal*
BUDDHIST METHODS OF LEARNING MANAGEMENT FOR SOCIAL STUDIES
IN THE NEW NORMAL ERA

พระพัฒน์พล สิริสุวรรณ(เพชรไชย)¹, สมควร นามสีฐาน²
Phra Phatthanaphon Sirisuvanno(Phetchai)¹, Somkhuan Namseethan²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand.^{1,2}
Email : somkhuan.nam@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุคชีวิตวิถีใหม่ให้ทราบถึงการจัดการเรียนรู้ในการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal แบบพุทธวิธีนี้มี 9 อย่าง คือ 1)แบบอุปมา-อุปไมย(การเปรียบเทียบ) 2)แบบปุจฉา-วิสัชนา(การถาม-ตอบ) 3)แบบธรรมสากัจฉา(การสนทนา) 4)แบบอริยสัจ 4(กำหนดปัญหา ตั้งสมมุติฐาน ทดลอง วิเคราะห์ สรุป) 5)แบบไตรสิกขา(ระเบียบวินัย จิตใจแน่วแน่ แก้ปัญหาถูกต้อง) 6)แบบพหุสูตร (ฟังมากๆ เขียนมากๆ ถามมากๆ คิดวิเคราะห์มากๆ) 7)แบบโยนิโสมนสิการ(การทำให้เข้าใจโดยแยกกาย การใช้ความคิดถูกวิธี) 8)แบบโยนิโสมนสิการ(สร้างศรัทธาและวิศิตให้กับผู้เรียน) 9)แบบอิทธิบาท 4 (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้ พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้ คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยึดหลักการสอนของ พระพุทธเจ้า คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง และมีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพรู้เชิงลึกคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้

คำสำคัญ : 1. พุทธวิธี 2. การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 3. ยุค New Normal

ABSTRACT

This academic article The objective is to present Buddhist methods of learning management, social studies, new life, new ways to acknowledge the learning management in the integration of Buddhism principles with modern learning management in accordance with the curriculum of the core of basic education. To provide effective social studies learning management in the New Normal era and in line with the learning objectives. The process of organizing social studies learning activities in the New Normal period, Buddhist method, there are 9 ways: 1) A metaphor-metaphor. (Comparison) 2) The Catechism (Question-Answer) 3) The Dharma-style (conversation) 4) The Noble Truth 4 (Define Problem, Hypothesize, Experiment, Analyze Conclusion) 5) Three studies (Discipline, Mind Be steadfast, solve the problem correctly) 6) A scholar (listening a lot, writing a lot, asking a lot, thinking very analyzing) 7) Yonisomsikarn model (Doing it in the heart by separating urgently, using thinking in a correct way) 8) Yonisomsikarn model (Build faith and ways of thinking with the students) 9) The power of mind 4 (Satisfaction with what is learned, always persist in what is learned, focus on and pay attention to what is learned, think, analyze, ponder before applying.) By adhering to the learning management principles that focus on students Adhering to the Buddha's teaching principles: clear, motivating, courageous, cheerful, and the focus is on making students learn quality, in-depth knowledge, knowing the truth, knowing clearly and applying it. And can create innovation

Keywords : 1. Buddhist Method 2. Social Studies Learning Management 3. New Normal Era

1. บทนำ

พระพุทธเจ้าทรงเป็นบรมครูที่ประเสริฐของมนุษย์และเทวดาด้วย ดังพระพุทธคุณบทหนึ่งที่พุทธบริษัท ได้สวดกันทุกเช้าทุกเย็นว่า อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานัง ซึ่งแปลว่าเป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระพุทธคุณบทนี้ ชี้ชัดถึงภารกิจหลักที่พระพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติมาตลอด พระชนม์ชีพ พระองค์ทรงทราบพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคน แล้วทรงจัดธรรมะมาสอนให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เหมือนแพทย์ผู้ฉลาดจัดยารักษาผู้ป่วยอย่างเหมาะสมตามโรค ทั้งทรงเป็นผู้ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันงดงาม จนทำให้สาวกเอาเป็นเยี่ยงอย่างได้อย่างดี ทรงสอนหลักการเรียนรู้ตามแนวทางที่พระพุทธองค์ได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยพระองค์เอง จนได้ตรัสรู้คือรู้ความจริงที่ประเสริฐ

ซึ่งเรียกว่า ร้อยริยสัจ 4 ได้แก่ การรู้ความจริงเรื่องทุกข์ รู้สาเหตุทำให้เกิดทุกข์ หรือปัญหา รู้วิธีการแก้ปัญห หรือดับทุกข์ และรู้แนวทางปฏิบัติให้พ้นทุกข์ วิธีการสอนของพระองค์ทรงปรับให้ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บางครั้งทรงตรัสสอนด้วยพระวาทะ บางครั้งทรงสนทนา บางครั้งให้วิธีปฏิบัติภาวนาที่เหมาะสมเป็นการเฉพาะ ก็ทำให้ผู้ที่ได้รับพระธรรมเข้าถึงความสว่างไสวในเวลาไม่นาน (พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, 2558)

New Normal หรือความปกติใหม่ กำลังเป็นคำพาดพิงยอดนิยมบนโลกออนไลน์ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลากหลายมิติของคนทั่วโลก ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ แม้แต่การศึกษาเองก็จะต้องเผชิญกับภาวะของการปรับตัวครั้งใหญ่เช่นเดียวกัน โดยครูสังคมศึกษาต้องจัดการวางแผนการสอนและจัดตารางเวลาเรียนให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เพิ่มความยืดหยุ่นของเวลาเรียน เพิ่มความหลากหลายของการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และพัฒนาการด้านสังคม ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา เพื่อติดตามการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน การเรียนรู้วิถีใหม่นี้ยังมีอีกหลายมิติให้ครูสังคมศึกษาต้องทำความเข้าใจในการเรียนรู้วิถีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม แต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้ ผู้เรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่ผู้เรียนบางคนอาจชอบการฟังคุณครูบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน (AKSORN, 2020)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal ครูต้องออกแบบให้ตรงตามจริตการเรียนรู้และความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ทรงทราบพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคน แล้วทรงจัดธรรมะมาสอนให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หรือว่า เก่ง ดี มีสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

2. หลักการสอนของพระพุทธเจ้า

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554) ได้กล่าวถึงลีลาการสอนของพระพุทธเจ้าว่า เมื่อมองกว้างๆ การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง จะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ โดยมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่าเป็นลีลาในการสอน 4 อย่าง ดังนี้ 1) สันทสสนา คือ อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดู เห็นกับตา 2) สมาทปนา คือ จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา คือ เร้าใจให้แก่วัยถวิลกังวลใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จ ได้ไม่หวั่นย่อต่อความเหนื่อยยาก 4) สัมปหังสนา คือ ชโลมใจให้ชุ่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติ

อรรถกถาชี้แจงเพิ่มเติมว่า ข้อ 1 ปลดเปลื้องความเขลาหรือความมืดมัว ข้อ 2 ปลดเปลื้องความประมาท ข้อ 3 ปลดเปลื้องความอิดคร้าน ข้อ 4 สัมฤทธิ์ การปฏิบัติ จำ 4 ข้อนี้สั้นๆ ว่า ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ ใ้ให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้าแล้วร่าเริง

สรุปได้ว่า สี่ลาในการสอนของพระพุทธเจ้า 4 อย่าง ที่ทรงใช้สอนและประสบสำเร็จเป็นอย่างดี มีองค์ประกอบเป็นคุณลักษณะพิเศษ คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง

3. จุดมุ่งหมายในการสอน

จุดมุ่งหมายในการสอนหรือลักษณะอาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมี 3 อย่าง ได้แก่

1. อภิญญาธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมด้วยความรู้ยิ่ง คือทรงรู้ยิ่งเห็นเองแล้วจึงทรงสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม เพื่อใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน
2. สนิทานธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมมีเหตุผล คือผู้ฟังตรึกตรองตามหรือเห็นจริงได้ และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. สัปภาฎฐิธัมมเทศนา ทรงแสดงธรรมให้เห็นจริง คือผู้ฟังนำผลนั้นไปปฏิบัติตาม พร้อมทั้งได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามกำลังของตนๆ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการสอนที่ทำให้คำสอนของพระพุทธเจ้า ควรแก่การประพฤติปฏิบัติตาม และทำให้เหล่าสาวกเกิดความมั่นใจเคารพเลื่อมใสในพระองค์อย่างแท้จริง 3 อย่าง คือ ทรงแสดงธรรมด้วยความรู้ยิ่ง ทรงแสดงธรรมมีเหตุผล และทรงแสดงธรรมให้เห็นจริง

4. กลวิธีและอุปายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า

1. การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบการสอน ช่วยให้เข้าใจความหมายได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแนก เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น
2. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้น
3. การใช้อุปกรณ์การสอน ในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ที่จัดทำขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการศึกษาเป็นระบบขึ้นมาอย่างแพร่หลายกว้างขวางหากจะใช้อุปกรณ์ก็ต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติหรือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่
4. การทำเป็นตัวอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือการทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู

5. การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ การเล่นเกมและเล่นคำ เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปัญญา ข้อนี้ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าที่มีรอบไปทุกด้าน

6. อุปายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคนเป็นอุปายสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนา ในการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้าที่ เรียกว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่ง ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในถิ่นใดถิ่นหนึ่งควรไปโปรดใครก่อน

7. การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์เมื่อยังไม่ถึงจังหวะ ไม่เป็นโอกาส เช่น ผู้เรียนยังไม่พร้อม ไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอเมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาส ก็ต้องมีความฉับไวที่จะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า

8. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ สอนอย่างไม่มีอัตรา เมื่อสมควรก็ต้องยอมให้ผู้เรียนรู้สึกตัวว่าเขาเก่ง บางคราวสมควรชมก็ชม บางคราวสมควรโอนอ่อนผ่อนตาม ก็ยอมตาม สมควรขัดก็ขัด สมควรคล้อยก็คล้อย สมควรปล่อยก็ปล่อย

9. การลงโทษและให้รางวัล ในพุทธวิธีในการสอนไม่เน้นที่จุดนี้ ใช้เท่าที่จำเป็น “ทรงแสดงธรรมในบริษัท ไม่ทรงยอบบริษัท ไม่ทรงรุกรานบริษัท ทรงชี้แจงให้บริษัทเห็นแจ้ง” “พึงรู้จักการยกยอและการรุกราน ครั้นรู้แล้วไม่พึงยกยอ ไม่พึงรุกราน พึงแสดงแต่ธรรมเท่านั้น” ไม่ทรงใช้ทั้งวิธีลงโทษและให้รางวัล ใช้การชมเชยกย่องบ้าง แต่เป็นไปในรูปการยอมรับคุณความดีของผู้นั้น

10. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นต่างครั้งต่างคราว ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปไม่มีที่สิ้นสุด การแก้ไขปัญหาย่อมอาศัยปัญญา คือ ความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้ง เฉพาะคราวไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

สรุปได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นว่า ปัญญาเป็นสิ่งสร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยชี้แนะทางการเรียน (Coach) ทรงสอนผ่านการปฏิบัติ การสนทนา โดยผ่านสื่อธรรมชาติ สอนให้เข้าใจง่าย ชวนให้ผู้เรียนใคร่อยากเรียนรู้และปฏิบัติตามด้วยตนเอง สร้างศรัทธา และพอใจในการเรียนรู้

5. หลักการและความสำคัญในการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายได้กำหนด สาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีค่านิยมที่ดีงาม รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมที่ดี มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ความเป็นมาของชาติไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลกและ

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพแหล่งทรัพยากร ภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจัดเป็น 5 สาระ คือ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ มีจุดมุ่งจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์และการอยู่ร่วมกันกับคนในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เรียนรู้และเข้าใจถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและกาลเวลา ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

6. ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ใน New normal

การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึกคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ การออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าวควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ Passion ของผู้เรียน ว่าอะไรที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มี Passion ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน หากผู้สอนค้นพบสิ่งกระตุ้น Passion ดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมการเรียนรู้อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

2. วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion ของผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion จะช่วยให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตรงกันข้ามหากกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับ Passion ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมไม่อยากเรียนรู้

3. วิเคราะห์ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ช่วยทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง(หลายเส้นทางเป้าหมายเดียวกัน)

4. เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละ Platform และวิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized learning) หรือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ 1)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง 4)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม และ 5)เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิดตนเอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ครั้งใหม่หากผู้สอนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากเท่าใด การเรียนรู้เชิงลึกจะเกิดขึ้นได้มากเท่านั้น

6. ประเมินประสิทธิภาพของ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการประเมินในส่วนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นที่การเรียนรู้มากขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, มารุต พัฒนา, 2563)

สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึกคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ โดยมีขั้นตอนคือการวิเคราะห์ Passion ของผู้เรียน วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Passion ของผู้เรียน วิเคราะห์ Platform และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ และประเมินประสิทธิภาพของ Platform

7. กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักพุทธวิธี 9 อย่าง

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย(การเปรียบเทียบ) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม, ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ป็นนามธรรมกับรูปธรรม 2)ขั้นฝึก ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม, ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรม

หรือรูปธรรม, หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม และ 3)ขั้นประยุกต์ ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่นๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา(การถาม-ตอบ) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ, วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นิ่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น) 2)ขั้นฝึก ตัวอย่างการถาม-ตอบ, ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น, หาข้อสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวกับการถาม-ตอบ และ 3)ขั้นประยุกต์ ค้นคว้าเพิ่มเติม นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสากัจฉา(การสนทนา) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์ 2)ขั้นฝึก ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด, หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อหรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย และ 3)ขั้นประยุกต์ ศึกษาเพิ่มเติม การสนทนา-อภิปรายของบุคคล กลุ่มคน ละคร องค์กร เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ 4(กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น(ทุกข์) กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด) 2)ขั้นเชื่อมโยง(สมุทัย) ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง 3)ขั้นฝึก(นิโรธ) ทดลอง, เก็บข้อมูล, วิเคราะห์, สรุปผล และ 4)ขั้นประยุกต์(มรรค) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา(ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง)ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น(ศีล) สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความเร้าให้เกิดกับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน 2)ขั้นเชื่อมโยง(สมาธิ) ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ 3)ขั้นฝึก(ปัญญา) ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา, ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา, แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี และ 4)ขั้นประยุกต์(ปัญญา) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง

6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูต(ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง(การสร้างศรัทธา) การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน, การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน, บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 2)ขั้นฝึก(การฝึกทักษะ) กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล, การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก, ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคิดวิเคราะห์

และ 3)ขั้นประยุกต์(การประเมิน) การประเมินตนเอง, การประเมินของกัลยาณมิตร,การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ(การทำไว้ในใจโดยแยกราชการ, การใช้ความคิดถูกวิธี) แบบที่ 1 ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ, ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ 2)ขั้นฝึก ฝึกการคิดหาเหตุผล, ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า, ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย, ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหาต่างๆ ตามสถานะแห่งเหตุและปัจจัย และ 3)ขั้นประยุกต์ ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ(สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน) แบบที่ 2 ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน, ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ หัวเรื่อง ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยาการ แหล่งข้อมูล 2)ขั้นฝึก ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล, ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า คิดสืบสาวตลอดสาย คิดสืบค้นต้นปลาย และคิดโยงสายสัมพันธ์, ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ,ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ, กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ และ 3)ขั้นประยุกต์ สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง, อภิปรายและสอบถาม, สรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

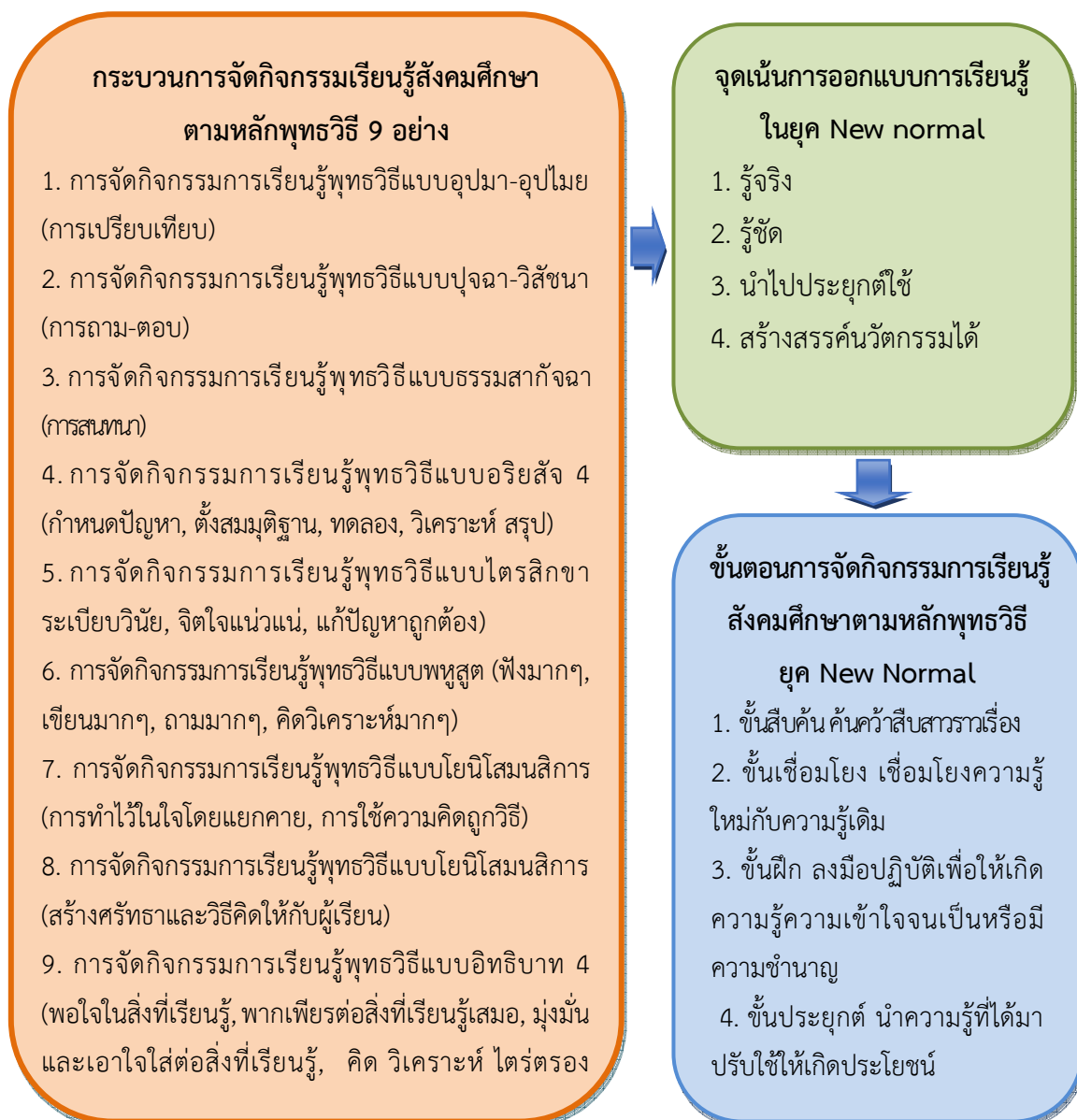
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท 4(พอใจในสิ่งที่เรารู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรารู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรารู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) ประกอบด้วย 1)ขั้นสืบค้น(ฉันทะ) สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรารู้ และสิ่งที่ได้รับ 2)ขั้นเชื่อมโยง(วิริยะ) พังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด(หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ) 3)ขั้นฝึก(จิตตะ) มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ และ 4)ขั้นประยุกต์ (วิมังสา) พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้ (คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2558)

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้สังคมศึกษาแบบพุทธวิธี 9 อย่าง เป็นการนำหลักธรรมและวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดต่อไป มี 4 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นสืบค้น ค้นคว้าสืบสาวราวเรื่อง 2)ขั้นเชื่อมโยง เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 3)ขั้นฝึก ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ และ 4)ขั้นประยุกต์ นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

8. สรุป

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal นั้นมีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึกคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม แต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ ครูต้องคำนึงว่ารูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ครูจึงต้องออกแบบให้ตรงตามจริตการเรียนรู้และ

ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ทรงทราบพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคน แล้วทรงจัดธรรมะมาสอนให้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หรือว่า เก่ง ดี มีสุข การจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธีจึงเป็นฐานแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ของพุทธบริษัท และสามารถถือเป็น “Innovation” นวัตกรรมสุดยอดเยี่ยมยุคไทยแลนด์ 4.0 เพราะมีการทดลองใช้และพัฒนาต่อเนื่องมาโดยตลอด ฉะนั้น กระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีการสอนจึงเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยุค New Normal เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์การเรียนรู้ต่อไป ซึ่งพุทธวิธีการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายุค New Normal สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (2558). **หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2558 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551**. นครปฐม : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 34. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ. (2558). **พระบรมครู**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2563. จาก <http://live.siammedia.org/index.php/article/dharma/1762>
- วิชัย วงษ์ใหญ่, มารุต พัฒนา. (2563). **การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal**. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- AKSORN. (2020). **การเรียนรู้ใหม่ ในวิถี New Normal**. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2563. จาก <https://www.aksorn.com/en/new-normal-1>

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านประเพณีและวัฒนธรรม
 ของชาติพันธุ์ไทย กรณศึกษา : กลุ่มชาติพันธุ์ไทย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*
 CORONAVIRUS DISEASE SITUATION (COVID-19) AFFECTING THE CHANGE IN
 TRADITIONS AND CULTURES OF THAI-SO. CASE STUDY OF THAI-SO PEOPLE
 KUSUMAN DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

กชกร ยานิตย์¹, จารวี ข้ามประเทศ², สโรชา กองดิน³,
 วรวัชชากรณ์ สาขาม⁴, ณัฐพล มหาวงค์⁵
 Kodchakon Yanid¹, Jarawee Kamprated², Sarocha Kongdin³,
 Worawatchakon Sangam⁴, Nattapon Mahawong⁵
 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม จังหวัดสกลนคร^{1,2,3,4,5}
 Kusumanwittayakhom School, Sakon Nakhon Province, Thailand.^{1,2,3,4,5}
 Email : yootworawatchakon.s@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทย กรณศึกษา : กลุ่มชาติพันธุ์ไทย อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งจากความร้ายแรงของสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวเช่นเดียวกันส่งผลให้กระทรวงสาธารณสุขออกมาตรการควบคุมโรคเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคและกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถึงการงดหรือเลื่อนการจัดงานประเพณีต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่มีรูปแบบ แบบแผนประเพณีอย่างเคร่งครัด เช่น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเพณี อาทิเช่น เทศกาลโล้รำลึกที่จัดแสดงนิทรรศการ จัดกิจกรรมแสดงสินค้า และมีข้อบังคับให้สวมหน้ากากอนามัยและรักษาระยะห่างอย่างเคร่งครัด แต่พิธีกรรมต่างๆ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ยังคงดำเนินไปในรูปแบบและทิศทางเดิม ในส่วนของวัฒนธรรมการเกิด การแต่งงาน การตายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น มีสิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อกำหนดของภาครัฐ อาทิเช่น การทำพิธีกรรมของหมอเหยาที่มีการรวมตัวกัน จำเป็นต้องใส่

หน้าากอนามัย และการรวมกันบางกลุ่มมีการกำหนดให้ฉีดวัคซีนถึงสามารถรวมกลุ่มได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าวไม่เคยปรากฏขึ้นตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน แต่ในส่วนลำดับของพิธีกรรมอันเป็นแบบแผนของชาติพันธุ์ยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้วยวิถีปฏิบัติของของชาวโล่ที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตน

คำสำคัญ : 1. เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2. ประเพณีและวัฒนธรรม 3. ชาติพันธุ์โล่

ABSTRACT

This article aims to study the coronavirus disease situation (covid-19) affecting the change in traditions and cultures of thai-so. Case study of Thai-so people kusuman district, Sakon Nakhon province. Also in Thailand, that has affected from the Coronavirus disease situation too. Accordingly, the Ministry of Public Health requires the disease control measures to control the spread of the disease and the Ministry of Culture has issued the announcement about the guidelines for organizing an event of festivals, traditions, religious ceremonies and other ceremonies during the epidemic of COVID-19 and or The suspension or postponement of traditional activities affects tradition and culture of Thai-So in Kusuman district, Sakon Nakhon province with a strictly traditional pattern. For example, the Thai-So festival, there will be no exhibitions, no performance events; mask wearing and social distancing is required at the “Thai So festival”. However, the ancestors' rituals are still performed in the same way. Regarding the culture of birth, marriage, and death of the Thai So ethnic group affected by the coronavirus disease 2019 (COVID-19), the most obvious example is physical changes brought on by government regulations. As an example, it is necessary to wear a mask when performing the gathering rites and vaccination is also required for some gatherings. Such physical changes have never been seen before in history. However, the Thai So people who adhere to their culture still strictly follow the sequence of ethnic rituals.

Keywords : 1. Coronavirus(COVID-19) 2. Traditions and Cultures 3. Thai-So

1. บทนำ

ไวรัสโคโรนา(Coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี ค.ศ.1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) หลังจากเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก และในประเทศไทยเองก็ประสบปัญหาเรื่อง การระบาดของโรคในช่วงระยะแรกจนในขณะนี้ได้มีกระบวนการในการเฝ้าระวังควบคุม ป้องกันโรคได้ดีขึ้น มีการประกาศมาตรการและข้อปฏิบัติสำหรับประชาชน และผู้ประกอบการ อาชีพหลายกลุ่ม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มวัยทำงานที่มีการทำงานในสถานที่ทำงานร่วมกัน ถือเป็นกลุ่มสำคัญในการลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากต้องมีการรวมกลุ่มกันทำงานในสถานที่ทำงานร่วมกัน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) นอกจากการประกอบอาชีพแล้ว การจัดงาน ประเพณี เทศกาล วันสำคัญ พิธีการในกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องมีคนจำนวนมากมาอยู่ร่วมกันก็ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบ จัดจัด เลี่ยงการจัดกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากความร้ายแรงของโรคดังกล่าว และมาตรการควบคุมโรคของกระทรวงสาธารณสุข ส่งผลให้กระทรวงวัฒนธรรมออกประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถึง การงดหรือเลื่อนการจัดงานประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ที่เป็นการรวมตัวของคนจำนวนมาก อาทิเช่น งานพิธีการศพ ที่ต้องปฏิบัติตามประกาศดังกล่าว คือ ลดจำนวนวันสวดอภิธรรม ให้น้อยที่สุด และใช้เวลาสวดให้น้อยที่สุด จัดอาสนะสงฆ์ให้มีระยะห่างไม่น้อยกว่า 1-2 เมตร จำกัด คนเข้าร่วมพิธีแห่ศพเวียนรอบเมรุให้น้อยที่สุด รูปแบบการวางดอกไม้จันทน์ เป็นต้น วันสำคัญทาง ศาสนาหรืองานบุญ งดการเข้าร่วมกิจกรรม ณ ศาสนสถาน โดยให้ใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์แทน เช่น การฟังธรรมะออนไลน์ งดการใช้มือหยิบข้าวใส่บาตรพระภิกษุ เทศกาลไหว้บรพบุรุษ งดการเดินทางไปกราบไหว้บรพบุรุษ ณ สุสาน โดยให้จัดพิธีการกราบไหว้บรพบุรุษที่บ้านแทน (กระทรวง วัฒนธรรม, 2563) นอกจากเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ประกาศดังกล่าวได้ ระบุข้อห้าม ข้อปฏิบัติอย่างชัดเจนถึงการงดกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน

ไส้, ไทไส้, กะโซ่ กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีลักษณะและความเป็นมาตามบันทึกของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพเมื่อครั้งเสด็จตรวจราชการมณฑลอุดรและมณฑลอีสานในปี พ.ศ.2499 กล่าวว่า พวกกะโซ่ เป็นชาผิวคล้ำกว่าชาวเมืองจำพวกอื่น และพูดภาษา

ของตนต่างหาก มีในมณฑลอุดรหลายแห่ง แต่รวมกันอยู่มากเป็นปึกแผ่นที่เมืองกุสุมาลย์มณฑล ขึ้น จังหวัดสกลนคร เจ้าเมืองกรมการและราษฎรล้วนเป็นข้ากะโหลกทั้งนั้น บอกว่าถิ่นเดิมอยู่ ณ เมืองมหาชัยกองแก้วทางฝั่งซ้าย อันที่จริงพวกกะโหลกเป็นแต่ข้าจำพวกหนึ่ง ยังมีชนชาติข้าจำพวกอื่นอีกหลายจำพวก มีอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ตั้งแต่ในแขวงเมืองหลวงพระบางตลอดไปจนต่อแดนเขมร ภาษาของพวกข้าเป็นภาษาล้านนาญ้อเจือเขมร แต่พวกกะโหลกที่เมืองกุสุมาลย์มณฑลพูดภาษาไทยได้โดยมาก ขนบธรรมเนียม เช่น เครื่องแต่งตัว เป็นต้น ก็มาใช้ตามอย่างไทยเสียโดยมาก ถึงกระนั้นก็ยังรักษาประเพณีเดิมของข้าไว้ บางอย่างฉันได้เห็นการเล่นอย่างหนึ่ง ซึ่งพระอรุณอาสา เจ้าเมืองกุสุมาลย์มณฑลเอามาให้ดู เรียกว่า “สะลา” คนเล่นล้วนเป็นผู้ชายเปลือยตัวเปล่า นุ่งผ้าขัดเตี่ยวมีชายห้อยข้างหน้ากับข้างหลัง อย่างเดียวกับพวกเงาะนุ่ง “เลาะเตี้ยะ” ลักษณะที่เล่นนั้น มีหม้ออยู่ตั้งอยู่กลางหม้อหนึ่ง คนเล่นเดินเป็นวงรอบหม้อ มีต้นบทนาขบร้องคนหนึ่ง สะพายหน้าไม้คนหนึ่ง ตีฆ้องเรียกว่า “พเนาะ” คนหนึ่งถือโมฆะ 2 ปล้อง สำหรับกระทั้งดินเป็นจังหวัด คนรำ 3 คน ถือขามติดเทียน 2 มือคนหนึ่ง ถือตะแกรงคนหนึ่งถือมีดกับส้อมเคาะกันเป็นจังหวัดคนหนึ่ง รวม 8 คนด้วยกัน กระบวนเล่นก็ไม่มียะไร นอกจากเดินร้องรำเวียนเป็นวง เล่นพักหนึ่งแล้วก็ร้องรำไปอีกอย่างนั้น เห็นได้ว่าเป็นการเล่นของพวกข้าตั้งแต่เป็นคนป่า เมื่อมาเล่นให้ดู ดูคนเล่นก็ยิ่งสนุกกันดี (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2559) จากบันทึกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์โส้ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนานคู่กับอำเภอกุสุมาลย์ นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์โส้ ยังมีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านประเพณี และพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ได้แก่ ประเพณีโส้ทั้งบั้งประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การแต่งงาน และการละเล่นอื่นๆ

ประเพณีโส้รำลึก หรือเทศกาลโส้รำลึก มีการเล่นโส้ทั้งบั้ง เป็นการละเล่นเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชาวโส้ เช่น พิธีเลี้ยงผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษ พิธีชางกะมุด(งานศพ) พิธีเจียดอง(งานแต่งงาน) พิธีเหยาต่างๆ การเล่นโส้ทั้งบั้งของชาวโส้กุสุมาลย์จะมีมานานเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐานบันทึกไว้ แต่สันนิษฐานว่าคงจะเล่นมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ก่อนอพยพข้ามแม่น้ำโขงมายังประเทศไทย ซึ่งมีหลักฐานบันทึกโดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ครั้งเสด็จตรวจมณฑลหัวเมืองอีสานและเสด็จถึงเมืองกุสุมาลย์ 13 มกราคม 2540 การเล่นโส้ทั้งบั้ง เกิดขึ้นจากการประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะพิธีเหยาหรือ เหยาคนป่วยลงสนาม(แข่งสนาม) จะพิธีเจียะสะลา มาประยุกต์รวมกันเหตุที่นำมาประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นรูปขบวนที่สวยงาม พิธีทั้งสามที่กล่าวมาข้างต้นจะทำล่อยๆ ไม่ได้ เพราะเป็นพิธีเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษของชาวโส้ซึ่งชาวโส้เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ “โส้ทั้งบั้ง” ภาษาโส้เรียกว่า “โส้อะติงเกา” ซึ่งแปลว่า โส้ทั้งบั้งนั่นเองแต่ใช้คำว่า อะติงเกา คนทั่วไปจะไม่เข้าใจ จึงใช้คำว่า โส้ทั้งบั้ง (ธวัชชัย ไพไธล, 2554) นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์โส้ยังมีเทศกาลสำคัญที่เรียกว่า “บุญเดือนสาม” หรือเทศกาลโส้รำลึกที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ในทุกปี เพื่อเป็นรวมกันของญาติพี่น้องร่วมกลุ่มชาติพันธุ์ การละเล่นถึงบรรพบุรุษ

และเฉลิมฉลองผลผลิต (กินข้าวใหม่) ความงดงามแห่งพิธีกรรมเหล่านี้ กลุ่มชาติพันธุ์ใส่ ในอำเภอ กุสุมาลย์ จังหวัดสกลนครนั้น ยึดมั่นอย่างเคร่งครัดในทุกกระบวนการจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบกับประกาศกระทรวง วัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ใส่ ในฐานะกลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในอำเภอกุสุมาลย์ ประเพณี พิธีกรรมที่มีรูปแบบ แบบแผนอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจในการศึกษา เรื่อง สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของ ชาติพันธุ์ใส่ กรณีศึกษา : กลุ่มชาติพันธุ์ใส่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

2. การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี ค.ศ.1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่า มาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้ แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคย พบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่อ อย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) (คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) โคโรนาไวรัส (coronaviruses) คือ กลุ่มของไวรัสกลุ่มหนึ่งที่มีสารพันธุกรรมเป็น อาร์เอ็นเอ (RNA viruses) ซึ่ง พบว่าก่อโรคได้ในสัตว์ปีกและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งรวมทั้งมนุษย์ โดยจะทำให้เกิดการติดเชื้อใน ทางเดินหายใจ โดยอาจมีอาการเล็กน้อย เช่น เป็นโรคหวัดธรรมดา(แต่มีไวรัสอื่นที่ทำให้เกิดโรคหวัด ธรรมดาด้วย) ไปจนถึงทำให้เสียชีวิตได้ ได้แก่ พวกที่ทำให้เกิดโรคซาร์ส (SARS) เมอร์ส (MERS) และ โควิด-19 (COVID-19)ชื่อเรียก "โคโรนาไวรัสชนิดใหม่" เป็นชื่อที่ใช้เรียกเชื้อไวรัสที่ก่อโรคโควิด-19 ขณะที่ยังไม่รู้รายละเอียดแน่ชัดเกี่ยวกับมัน ภายหลังเมื่อรู้ว่าลักษณะพันธุกรรมคล้ายคลึงกับไวรัสที่ก่อ โรคซาร์ส จึงตั้งชื่อว่า ซาร์ส-โควี-2 (SARS-CoV-2) ชื่อ โควิด-19 เป็นชื่ออย่างเป็นทางการที่องค์การอนามัยโลก(World Health Organization) ประกาศให้ใช้เรียกชื่อโรคที่เกิดจากการระบาดของโคโรนา ไวรัสชนิดใหม่ ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2020 เป็นต้นมา ก่อนหน้านั้นใช้ชื่อเรียกชั่วคราวว่า โคโรนาไวรัสชนิดใหม่ 2019 (2019 novel coronavirus) หรือ 2019-nCoV โควิด-19 (COVID-19, Corona Virus Disease) เป็นโรคที่เกิดจากโคโรนาไวรัสและเริ่มพบในปี ค.ศ.2019 โคโรนาไวรัสใน มนุษย์มีอยู่หลายชนิด ซึ่งรวมทั้งบางชนิดที่ทำให้เกิดโรคในทางเดินหายใจส่วนบน โควิด-19 เป็นโรค ใหม่ที่เกิดจากเชื้อโคโรนาไวรัสชนิดใหม่ ซึ่งยังไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์การแพร่กระจายไวรัสก่อโรค โควิด-19 แพร่กระจายระหว่างคนที่อยู่ใกล้ชิดกัน ในระยะราว 6 ฟุตหรือ 2 เมตร(ราว 2 ช่วงแขน โดย ผ่านทางละอองฝอยที่มีอนุภาคขนาดเล็ก เช่น ในรูปของแอโรซอล(aerosol) ซึ่งเกิดขึ้นขณะผู้ที่มีเชื้อใน ตัว ไอ จาม ร้องเพลง พูดคุย หรือหายใจไวรัสอาจเข้าสู่ร่างกายผ่านการหายใจเข้าไป เชื่อกันว่านี่คือ

วิธีการหลักที่เชื้อเข้าสู่ร่างกาย แต่ละอองฝอยอาจร่วงหล่นบนพื้นผิววัตถุต่างๆ และจากการสัมผัส มือก็อาจเป็นตัวกลางนำเชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านทางปาก จมูก และตาได้เช่นกัน แต่ไม่น่าจะเป็นทางหลักมีหลักฐานเพิ่มเติมมากขึ้นเรื่อยๆ ว่า อนุภาคขนาดเล็กที่ผู้ได้รับเชื้อไอหรือจาม อาจแขวนลอยอยู่ในอากาศ และติดต่อไปยังคนอื่นได้เช่นกัน การเว้นระยะห่างระหว่างกันจึงมีความสำคัญ สถานที่ในร่มที่อากาศถ่ายเทได้ไม่ดีจึงเพิ่มโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อมากขึ้น (นำชัย ชีววิวรรณ, 2564)

สำหรับประเทศไทย จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ระบาดไปทั่วโลก กรมควบคุมโรค ได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน(Emergency Operation Center: EOC) ตั้งแต่ 5 มกราคม 2563 เพื่อตอบโต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเริ่มคัดกรองหาผู้ติดเชื้อที่ช่องทางเข้าออกประเทศ ประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ภายในเวลา 2 สัปดาห์ และเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีรายงานผู้ป่วยชาวไทยรายแรก อาชีพขับรถแท็กซี่ ซึ่งไม่เคยมีประวัติเดินทางไปต่างประเทศ แต่มีประวัติขับรถแท็กซี่ให้บริการกับผู้โดยสารจีน ในระยะต่อมาจำนวนผู้ป่วยได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างช้าๆ ทั้งผู้ป่วยที่เดินทางมาจากต่างประเทศ และผู้ป่วยที่ติดเชื้อภายในประเทศ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาโดยมีผล บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 กำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID -19 เป็นโรคติดต่ออันตราย ลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตราย ในระยะต่อมาได้พบการแพร่ระบาดใหญ่ โดยเป็นการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อน(Cluster) คือ การแพร่ระบาดในสนามมวยและสถานบันเทิงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มคนจำนวนมากและมีความแออัด ประกอบกับในระยะดังกล่าวมีการประกาศปิดเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรออกไปยังจังหวัดต่างๆ ทำให้ผู้สัมผัสเชื้อกระจายออกไปยังต่างจังหวัด จนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่มิถุนายนเป็นต้นมาเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องยกระดับการบริการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในประเทศไทย ให้อยู่ในวงจำกัด โดยสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย และจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2563 การยกระดับมาตรการในการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์ จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และขอให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ทุกแห่งดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยมาตรการดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 มาตรการสำคัญ ประกอบด้วย 1)การป้องกันและสกัดกั้นการนำเข้าเชื้อเข้าสู่ประเทศไทย 2)การยับยั้งการระบาดภายในประเทศกระทรวงสาธารณสุข หลังจากมีการออกประกาศต่างๆ ประเทศไทยพบจำนวน

ผู้ติดเชื้อลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในช่วงเดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา ผู้ติดเชื้อ ที่พบส่วนใหญ่เป็น ผู้ที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศและอยู่ในสถานที่กักกันเพื่อสังเกตอาการวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมทั้งสิ้น 25,323 ราย เป็นการติดเชื้อระลอกใหม่ 21,086 ราย โดยผู้ติดเชื้อรายใหม่ในวันนี้มีจำนวน 82 ราย เป็นการติดเชื้อในประเทศ 71 รายคัดกรองผู้ที่เดินทางเข้า-ออกระหว่างประเทศ 4,235 ราย ผู้เดินทางที่เฝ้าระวังอาการ ณ พื้นที่กักกันแห่งรัฐ 81,676 ราย โดยยังคงพบผู้ติดเชื้อจากการค้นหาเชิงรุกในชุมชนและผู้ป่วยที่เข้ามาตรวจใน สถานพยาบาลอย่างต่อเนื่อง จึงขอความร่วมมือประชาชนและผู้ดูแลสถานประกอบการโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังคงพบผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะการสวมใส่หน้ากากอนามัยล้างมือบ่อยๆ ลดการเดินทางที่ไม่จำเป็น หลีกเลี่ยงสถานที่เสี่ยงที่มีคนรวมกันอยู่อย่างแออัด สแกนไทยชนะหรือใช้หมอชนะ เฝ้าระวังสังเกต อาการเป็นเวลา 14 วัน หลังไปตลาดที่มีรายงานผู้ติดเชื้อและหากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หรือจุกไม่รับกลืน ลิ้นไม่ รับรสให้รีบพบแพทย์และเปิดเผยประวัติการเดินทางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

ในภาวะการระบาดของโควิด-19 ได้สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลก ทั้งยังมีจำนวนของผู้ป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดหลายเดือนที่ผ่านมา ส่งผลให้กระทรวงวัฒนธรรมออกประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถึงการงดหรือเลื่อนการจัดงานประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ที่เป็นการรวมตัวของคนจำนวนมาก อาทิ งานพิธีการศพ ที่ต้องปฏิบัติตามประกาศดังกล่าว คือ ลดจำนวนวันสวดอภิธรรมให้น้อยที่สุด และใช้เวลาสวดให้น้อยที่สุด จัดอาสนะสงฆ์ให้มีระยะห่างไม่น้อยกว่า 1-2 เมตร จำกัดคนเข้าร่วมพิธีแห่ศพเวียนรอบเมรุให้น้อยที่สุด รูปแบบการวางดอกไม้จันทน์ เป็นต้น วันสำคัญทางศาสนา หรืองานบุญ งดการเข้าร่วมกิจกรรม ณ ศาสนสถาน โดยให้ใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์แทน เช่น การฟังธรรมะออนไลน์ งดการใช้มือหยิบข้าวใส่บาตรพระภิกษุ เทศกาลไหว้บรพบุรุษ งดการเดินทางไปกราบไหว้บรพบุรุษ ณ สุสาน โดยให้จัดพิธีการกราบไหว้บรพบุรุษที่บ้านแทน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2563) นอกจากเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ประกาศดังกล่าวได้ระบุข้อห้ามข้อปฏิบัติอย่างชัดเจนถึงการงดกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน

3. ประวัติความเป็นมา และองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์โส้

3.1 ประวัติความเป็นมาชาติพันธุ์โส้

ชาติพันธุ์โส้ถิ่นฐานของชนเผ่าโซ่ (โส้) บริเวณเมืองกุสุมาลย์ นับตั้งแต่อพยพเข้ามายังดินแดนไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวโส้ได้ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายรอบๆ บริเวณเมืองกุสุมาลย์

มาจนถึงปัจจุบัน ในอำเภอกุสุมาลย์ ปัจจุบันมีชาวโล้อาศัยจำนวนมาก จากการสำรวจ พบว่า ชาวโล้อาศัยในเขตหมู่บ้าน และตำบลในท้องที่อำเภอกุสุมาลย์ ดังนี้

1. เขตเทศบาลตำบลกุสุมาลย์
2. เขตตำบลกุสุมาลย์ ได้แก่ บ้านอีเกตุ หมู่ 2 บ้านหนองหอย หมู่ 4 บ้านส้มโฮง หมู่ 3
3. เขตตำบลนาโพธิ์ ได้แก่ บ้านโคก หมู่ 2 บ้านบอน หมู่ 3 บ้านโคกสว่าง หมู่ 4 บ้านม่วง หมู่ 5 และบ้านชาไก่ หมู่ 6
4. เขตตำบลโพธิ์ไพศาล ได้แก่ บ้านเมืองโพธิ์ หมู่ 1 บ้านโพธิ์ไพศาล หมู่ 2 บ้านโพหนอง หมู่ 3 บ้านกุดฮู หมู่ 4 บ้านโพธิ์ฮัง หมู่ 4 และบ้านกุดสะกอย หมู่ 7
5. เขตตำบลนาเพียง ได้แก่ บ้านนาเพียงเก่า หมู่ 2 บ้านนาเพียงใหม่ หมู่ 3

โปรดเกล้าให้ตั้งเมือง การยกฐานะบ้านกุสุมาลย์ให้เป็นเมืองกุสุมาลย์ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2387 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) แห่งรัตนโกสินทร์ โดยเริ่มจากการที่มีจำนวนคนในชุมชนกุสุมาลย์เพิ่มจำนวนมากขึ้น กรมการเมือง เจ้าเมืองในหัวเมืองลาวที่มีบทบาททางการเมืองการปกครองในหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกในขณะนั้น ได้แก่ พระสุนทรราชวงศา เจ้าเมืองยโสธร พระประทุมเทวา เจ้าเมืองหนองคาย พระยาประเทศธานี(คำ)ราชวงศ์(อิน) และกรมการเมืองสกลนครร่วมกันรวบรวมครอบครัวชาวไพร่ชาวผู้ไทยและชาวกระโซ่ ลงไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ราชสำนักกรุงเทพฯ เพื่อถวายความจงรักภักดีและตม้้นน้ำพิพัฒน์สัตยาตามประเพณี พร้อมกับกราบทูลให้ รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง ในปี พ.ศ. 2387 ซึ่งในการแต่งตั้งเจ้าเมืองต่างๆ นั้น รัชกาลที่ 3 ทรงมีพระบรมราชโองการที่แยบยล โดยการให้เสรีภาพในการตั้งบ้านเมือง เป็นการแสดงถึงธรรมาภิบาล ในการปกครองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้นำครัวที่กวาดต้อนมาโดยสมัครใจของรัชกาลที่ 3 นั้นทรงตรัสถามนายครัวเหล่านั้นว่า ได้ปรึกษาหารือท้าวเพี้ยครอบครัวพร้อมกันว่าจะตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านใด ตำบลใด จะสมัครทำราชการขึ้นกับเมืองใด จะโปรดเกล้าให้อยู่ตามสมัครใจ ซึ่งนายครัวได้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ราชวงศ์เมืองวังกับพวกพ่อท้าวเพี้ยครอบครัวสมัครอยู่บ้านภูนิหารายณ์ ขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ ท้าวโรงกลางเมืองวังกับพวกพ่อท้าวเพี้ย ครอบครัวขอสมัครอยู่บ้านปะขาวพันนา ขึ้นกับเมืองสกลนคร ท้าวลำดวนเจ้าเมืองคำเกิดกับครอบครัวขอสมัครอยู่บ้านขอนแก่น ขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ อุปะฮาดราชวงศ์เมืองคำม่วนกับพรรคพวกครอบครัวขอสมัครตั้งอยู่บ้านแซงบาดาล ขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ ท้าวเพี้ยเมืองสูงกับพรรคพวกครอบครัวขอสมัครตั้งอยู่บ้านกุสุมาลย์ ขึ้นกับเมืองสกลนคร ท้าวสายนายครัวเมืองวัง ซึ่งอยู่ทางบ้านบางหวายธาตุพนมกับท้าวเมืองเชียงมรุอุปฮาด ราชวงศ์ท้าวเพี้ยครอบครัวขอสมัครตั้งครอบครัวอยู่บ้านห้วยศิระชะบัว แขวงเมืองนครพนม และครอบครัวขุนบ้องขันธุ์ พระไชยเชษฐาเมืองตะโปนขอตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองเขมราฐ ดังนั้นในรัชกาลที่ 3 จึง ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกบ้านที่ครัวอยู่ตั้งขึ้นเป็นเมือง และตั้งให้นายครัวเป็นเจ้าเมืองมีชื่อต่างๆ กัน แล้วตั้ง

อุปฮาดราชวงศ์ท้าวเพี้ยไว้สำหรับเมืองพระราชทานเครื่องอุปโภคบริโภค ตามผู้ใหญ่ผู้น้อยทุกๆ เมือง ดังนี้ คือ อุปฮาดหน่อเมืองสูง ราชวงศ์ฉิมพลี ราชบุตรไม่ทราบชื่อ แต่ก็เป็ญาติวงศ์ของพระอริยธรรมาสา ในการนำครอบครัวชาวผู้ไทย และชาวข่ากระโซ่ลงมาเฝ้า รัชกาลที่ 3 ในครั้งนี้ เพี้ยเมืองสูงหรือท้าวหน่อเมืองสูง ผู้นำของชาวข่ากระโซ่ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหลวงอริยธรรมาสาเจ้าเมืองกุสุมาลย์ ได้นำเอาบุตรชาย คือ ท้าวกิ่ง มาเข้าเฝ้าด้วยพร้อมกับได้กราบทูลถวายตัว ท้าวกิ่ง ให้ศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีในราชสำนักกรุงเทพฯ ภายหลังท้าวกิ่งได้กลับมาเป็นเจ้าเมืองกุสุมาลย์ สืบเนื่องจากบิดา คือ เพี้ยเมืองสูง ซึ่งเป็นบิดาถึงแก่กรรม และท้าวกิ่งได้รับพระราชทานให้เป็นพระอริยธรรมาสา เจ้าเมืองกุสุมาลย์ ในการรับท้าวกิ่ง บุตรชายของเพี้ยสูง หัวหน้ากลุ่มชาวข่ากระโซ่ให้ศึกษาเล่าเรียนขนบธรรมเนียม ประเพณีและการปกครองหัวเมืองขึ้นของไทย เป็นกลวิธีของไทยที่ต้องการเอาบุตรหลานของเจ้าเมืองต่างๆ ในหัวเมืองลาวและเมืองประเทศราชทั้งหลายมาเป็นตัวประกันในกรุงเทพฯ เพื่อป้องกันมิให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองลาว และหัวเมืองประเทศราชทั้งหลายเอาใจออกห่าง ไปสวามิภักดิ์ อาณาจักรอื่นๆ หรือก่อการกบฏ แต่ก็ใช้วิธีการอ้างว่านำบุตรหลานของเจ้าเมืองต่างๆ มาชุบเลี้ยง ศึกษาเล่าเรียนขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในราชสำนัก กลวิธีในการปกครองแบบนี้ จึงมีผลดีต่อประเทศไทย สรุปได้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นการป้องกันมิให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองลาว เมืองประเทศราช เอาใจออกห่างจากไทย หรือก่อการกบฏ เนื่องจากเจ้าเมืองเหล่านี้กลัวบุตรหลานของตนเองได้รับอันตราย จึงไม่กล้าที่จะขัดขึ้นเอาใจออกห่าง ประการที่สอง เมื่อบุตรหลานของเจ้าเมืองในหัวเมืองลาวและประเทศราชเหล่านี้ได้รับการศึกษาอบรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ในราชสำนักกรุงเทพฯ แล้วเมื่อเติบโตขึ้นกลับไปครองบ้านเมืองแทนบิดา ซึ่งเป็นเจ้าเมืองคนก่อน หรือได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแทน ก็จะมี ความจงรักภักดีต่อราชสำนัก เนื่องจากการชุบเลี้ยง อบรมจากราชสำนักกรุงเทพฯ (ธวัชชัย ไพไธล, 2534)

3.2 ประเพณีและวัฒนธรรม

ชาวโล้มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะที่นิยมกัน ได้แก่ ประเพณีโล้ทั้ง บั้งประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การแต่งงาน และการละเล่นอื่นๆ ดังนี้

1. ประเพณีโล้ทั้งบั้ง การเล่นโล้ทั้งบั้ง เป็นการละเล่นเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชาวโล้ เช่น พิธีเลี้ยงผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษ พิธีชางกะมุด พิธีเจียตอง พิธีเหยาต่างๆ การเล่นโล้ทั้งบั้งของ ชาวโล้กุสุมาลย์จะมีมานานเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐานบันทึกไว้ แต่สันนิษฐานว่าคงจะเล่นมาตั้งแต่ บรรพบุรุษ ก่อนอพยพข้ามแม่น้ำโขงมายังประเทศไทย ซึ่งมีหลักฐานบันทึกโดยกรมพระยาดำรงรา ชานุภาพ ครั้งเสด็จตรวจมณฑลหัวเมืองอีสานและเสด็จถึงเมืองกุสุมาลย์ 13 มกราคม 2540 ประเพณี โล้ทั้งบั้ง การเล่นโล้ทั้งบั้ง เกิดขึ้นจากการประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะพิธีเหยาหรือเหยา คนป่วยลง สนาม(แข่งสนาม) จะพิธีเจียะศาลา มาประยุต์รวมกันเหตุที่นำมาประยุต์เข้าด้วยกัน (สุวิทย์ ธีรศาสดา, 2543)

2. ประเพณีและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเกิด เมื่อหญิงตั้งครรภ์ประมาณ 8 เดือน ชาวโล้วจะจัดพิธีตัดกำเนิด โดยใช้หมอนที่มีวิชาอาคมจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้แต่จะต้องไม่เป็นหม้าย มาทำพิธีตัดกำเนิด โดยเตรียมอุปกรณ์ในการประกอบพิธี คือ ทำกระทงสามเหลี่ยม 9 ห่องข้าวดำ ข้าวแดง แกงส้ม แกงหวานน้ำส้มป่อยด้ายทำด้วยฝ้ายแท้สีขาวและดำเครือ (เถาวัลย์) เครือสดด้ายทำด้วยฝ้ายสีขาวกับดำพาดศีรษะผู้ตั้งครรภ์ ปลายอีกข้างหนึ่งผูกเข้ากับกระทง และอีกข้างหนึ่งสามีเป็นผู้จับไว้ ผู้ตั้งครรภ์นั่งเหยียดขาไปทางกระทงสามเหลี่ยม นอกจากนี้ก็เตรียม อุปกรณ์ที่ใช้เบ็กฝีมือ ผ้าถุง 1 ผืน ผ้าขาวม้า ผืน ไก่ต้มสุกแล้ว 1 ตัว เหล้า 1 ไห เงิน 12 บาท เสร็จแล้วหมอผีจะทำพิธีเอาข้าวดำ ข้าวแดง ไปจุ่มตัวผู้ตั้งครรภ์ เพื่อเอาเสนียดทั้งหลายออกมาจากตัวผู้ตั้งครรภ์ ทิ้งไว้ในกระทงพร้อมกับบันหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หก เจ็ด แปด เก้า เฒ่ายืนไป เบ็กผีพราวด้วยคาถา แล้วหมอจะใช้ข้าว (ดาบ) ตัดด้ายและเถาวัลย์เสร็จแล้วจึงนำเอากระทงไปทิ้งตามที่หมอบอก ผู้ไปส่งกระทงเวลากลับจะต้องหักกิ่งไม้ติดมือมาด้วย เพื่อจะเอามาปิดสิ่งชั่วร้ายออกจากบ้านเป็นเสร็จพิธี ประเพณีหรือพิธีตัดกรรมยังเป็นที่นิยมของชาวโล้วทุกหมู่บ้านในท้องที่อำเภอกุสุมาลย์ เวลาเด็กเกิดใหม่ มีขั้นตอนในการประกอบพิธีคือเมื่อเด็กคลอดผู้ทำคลอดหรือหมอดำแยจะตัดสายรก เพื่อให้การตัดสายรกถูกต้องตามลักษณะให้อยู่ดีมีสุข คือ จะสังเกตดูสายรกว่า สายรกรมีสามปล้อง คือ ปล้องชี้ ปล้องเยี้ยว ปล้องตัน ปล้องดำจะเป็นปล้องชี้ถ้าตัดปล้องนี้จะชี้ตลอด ปองสีเหลืองจะเป็นปล้องเยี้ยว ถ้าตัดถูกปล้องนี้เด็กจะเยี้ยวเสมอไม่เป็นเวลา ทำความลำบากแก่ผู้เป็นมารดา ปล้องที่มีสีเขียวเรียกว่าปล้องตัน ถ้าตัดถูกปล้องนี้เด็กจะชี้เยี้ยวเป็นธรรมดา ปล้องนี้จะมีความยาวเท่ากับเข่าของเด็ก เลือกได้แล้วตัดด้วยตัวไม้ไผ่ นำเด็กไปอาบน้ำเสร็จแล้วห่อตัวเด็กด้วยผ้าอ้อมนํามานอนไว้ที่กระดัง ใช้เสื้อเก่า ๆ มาเฝ้าไฟบดให้ละเอียดใช้โรยสะดือเด็ก จากนั้นก็จะทำพิธีส่งแม่เกิดเด็กคืน โดยจะใครก็ได้ แต่จะต้องเป็นคนแก่ที่ไม่เป็นหม้ายมานั่งใกล้กับกระดังแล้วกล่าวคำว่า "กู้อูกู" ถ้าแม่นลูกสูเอาคืนมือนี่ ถ้ากลายมือนี่เป็นลูกของกู(กล่าวอย่างนี้ 3 ครั้ง) เป็นอันเสร็จพิธี แม่ก็จะทำพิธีอยู่กรรม (อยู่ไฟ) 15 วัน เมื่อครบกำหนดอยู่ไฟแล้ว ชาวโล้วจะไม่ทำพิธีโกนจุก หรือตัดผมไฟแต่อย่างใดเลย

3. ประเพณีและวัฒนธรรมการแต่งงาน ประเพณีแต่งงานดั้งเดิมจะปฏิบัติดังนี้

3.1 เมื่อหนุ่มสาวพอใจรักใคร่กันจะให้ล่าม 2 คน ไปสู่ขอเมื่อตกลงได้ฤกษ์ยามดีแล้ว ฝ่ายชายก็จะไปทำพิธีลักเอาตัวเจ้าสาว ให้ล่ามสองคนขึ้นไปบ้านของฝ่ายหญิง แล้ววางดาบไว้ที่บ้านเจ้าสาว โดยวางคมดาบให้หันไปทางหมอสื่อ(คนวางดาบ) สันดาบหันไปทางหิ้งวิญญาณและมุมห้องด้านบน ปลายดาบชี้ที่แยงมุมลงมาจากมุมห้องด้านล่าง ส่วนด้ามของดาบชี้ที่แยงมุมขึ้นไปทางมุมตรงข้ามกับปลายดาบ คือ มุมห้องด้านบนทางซ้ายมือของหมอสื่อ(คนวางดาบ) พร้อมกับวางลูกตุ้ม (สร้อยลูกประคำ) และกำไลแขนแสดงว่าเจ้าบ่าวได้ลักเอาเจ้าสาวไปบ้านตามประเพณีแล้ว รุ่งเช้าวันต่อมาล่ามของฝ่ายชายจะนำถ้วย 2 ใบ ไก่ 2 ตัว เป็นตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 1 ตัว เทียน 1 คู่ ดอกไม้ 1 คู่ ไปขอขมาและบอกญาติฝ่ายเจ้าสาวว่า เจ้าสาวไปอยู่บ้านฝ่ายชายฉันสามีภรรยาแล้วพร้อมกับนำเงิน 3 บาท

มาไถ่ดาบคืนด้วย ส่วนการกำหนดวันกินตองนั้นเมื่อไรก็ได้จนกว่าฝ่ายชายจะพร้อม (พิธีดังกล่าวมาแล้วนี้เป็นแบบที่ฝ่ายหญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชาย)

3.2 ในกรณีที่แต่งงานแบบฝ่ายชายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง ทำโดยวิธีแตกต่างกันไป กล่าวคือ เมื่อชายหญิงมีความรักที่แน่นนอนแล้ว ชายคนรักจะไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงโดยไม่ยอมกลับบ้านของตน ไม่ว่าฝ่ายหญิงจะทำงานอะไร ชายจะร่วมทำทุกอย่างแล้วหลับนอนที่บ้านฝ่ายหญิง การนอนนี้ไม่ว่าจะนอนกับหญิงชั้นสามีภรรยาหรือนอนคนละแห่งภายในบ้านนั้นก็ตามแต่ถ้าทั้งสองเป็นไปในทางรักกันชอบกันและได้รับคำตอบจากฝ่ายชายว่ามีความรักและชอบกันกับฝ่ายหญิงแล้ว พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็จะบอกพ่อแม่ฝ่ายชาย และพ่อแม่ฝ่ายชายจะทำพิธีเรียกลูกชายคืน (คือไปบอกให้กลับบ้าน) ฝ่ายชายจะบอกว่าไม่กลับ (หากฝ่ายชายกลับบ้านจะถูกฝ่ายหญิงปรับโทษตามต้องการ) จนกว่าจะถึง 3 วัน จึงจะกลับบ้านได้โดยไม่ต้องถูกปรับ ต่อจากนั้นจึงหาญาติผู้ใหญ่และหมอสื่อไปสุขอตกลงสินสอดและกำหนดวัน เดือน ปี กินตอง (แต่งงาน) กันต่อไปในกรณีที่แต่งงานแบบฝ่ายหญิงไปอยู่กับฝ่ายชาย (ไปอยู่ที่บ้านหรืออยู่เรือนหอ) จะทำพิธีเป็นชั้นๆ ดังนี้ คือ “เจี้ยชนะนอบ” ฝ่ายหญิงเป็นคนทำ ฝ่ายชายจะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ เลี้ยงแขกด้วยอาหารที่มีเนื้อหมู (เลี้ยงแขกด้วยเนื้อหมู) ทำดังนี้ เจ้าสาวจะต้องไปบอกญาติฝ่ายแม่ของตน โดยจัดถ้วย 2 ใบ เทียน 2 คู่ ญาติฝ่ายมารดา (น้าบ่าว) ก็จัดเตรียมกระหยัง (ตะกร้ามีเชือกผูกคล้ายกระบุงแต่เล็กกว่า) ซึ่งภายในกระหยังมีข้าวสาร ผ้าถุง 1 ผืน ผ้าขาม 1 ผืน เตรียมไว้ให้ครบ หากหาไม่ครบให้ใช้เงิน 5 บาทแทนก็ได้ ในวันกินชนะนอบ ถ้าญาติฝ่ายมารดา (น้าบ่าว) ไม่มาร่วมในงานจะทำพิธีไม่ได้

4. ประเพณีและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตาย เมื่อมีการตายจะมีพิธีแต่งศพเป็นค่าจ้างทำโลงศพ โดยมีเทียน 1 คู่ เหล้า 1 ขวด ไข่ 1 ฟอง ญาติฝ่ายแม่ผู้ตายจะมางานศพโดยไม่ต้องเชิญเพื่อจะได้ทำพิธีสางผี โดยสมมุติแม่แก่เป็นล่ำ (ผู้ทำพิธี) จะใช้ถ้วย 1 ใบ ดอกไม้ 1 คู่ เทียน 1 คู่ เทียน 1 คู่ บอกญาติฝ่ายแม่ผู้ตาย (น้า) ว่าผู้ตายนี้ตายโดยไม่มีผู้ทำร้ายแต่อย่างใด ถ้าไม่บอกจะถือว่าผิดประเพณีจะมีการปรับโทษกันขึ้น ส่วนญาติฝ่ายแม่ผู้ตายนั้นต้องเตรียมกระหยัง หรือตะกร้า 1 ใบ เหล้า 1 ขวด ข้าวสาร 1 หมื่น (12 กก.) แต่ปัจจุบันนี้ใช้ข้าวสารเพียงเล็กน้อยก็ได้ ส่งมอบให้แก่ล่ำผู้บอกกล่าวการตายการแต่งตัวผู้ตายจะปฏิบัติเหมือนชาวอีสานทั่ว ๆ ไป คือ มีการแต่งตัวโดยสวมเสื้อให้ แต่จะสวมกับทางกับผู้มีชีวิต โดยนำเอาด้านหน้าไปไว้ข้างหลังติดกระดูกด้านหลัง และต้องทำให้เสื้อขาดเสียก่อน ส่วนกางเกงสวมปกติพร้อมกับจะเขียนหนังสือใส่กระดาหรือแผ่นทองหรือแผ่นเงิน ใส่ปากและมือผู้ตาย เป็นความเชื่อว่าผู้ตายนำของเหล่านี้ไปจ้างทางขึ้นสวรรค์ มัดมือผู้ตายพนมระหว่างอกใส่เสื้อห่อมัดด้วยฝ้าย 3 เปราะ คือ คอ คอก และข้อเท้า จึงเก็บศพเข้าโลง ประดับตกแต่งโลงให้สวยงามเพื่อเป็นการให้เกียรติผู้ตายส่วนพิธีสางผี อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีมีดังนี้ 1) สำหรับข้าว 1 สำหรับ ถ้วย สำหรับละ 4 ใบ 2) เหล้า 1 ไห กระหยัง 2 อัน 3) ไม้ก๊อบ 2 อัน พร้าหัก หรือเคียวหัก บั้งไม้ไผ่ 2 บั้ง (ใช้

ไหแทนก็ได้) เมื่อพร้อมแล้วล่อมจะเชิญญาติฝ่ายแม่ผู้ตายรับประทานอาหาร อิ่มแล้วญาติฝ่ายแม่ผู้ตายจะใช้ข้าวจ้ำผู้ตาย และบอกว่าให้เชื่อคำของผู้ถือผีซึ่งเป็นอีกผู้หนึ่งที่เรามาขอให้เป็นผู้ที่รักษาผี

เริ่มพิธีสางผีกระทำการดังนี้ ล่อมจะพูดว่าตอนเช้ากิน 4 พา (หมายถึงสำหรับกับข้าว) 4 สำหรับตอนเย็นกิน 8 พา ล่อมเรียกเขยทั้งหลายให้มาร่วมทำพิธีสางผีมาประกอบดนตรี บรรดาเขยทั้งหลายจะถือบังเหียง ไม้กลีบ เครื่องดนตรีทั้งหมด วัล่อมจะถือถ้วยที่มีเทียนจุดแล้วร่ำแบบใช้มือสลับบนสลับล่างไปรอบๆ โลงศพทำเวียนขวา 3 รอบ กลับเวียนซ้าย 3 รอบ ส่วนเขยก็จะเคาะเครื่องดนตรีทำจังหวะไปพร้อมกับล่อมโดยส่งเสียงร้องว่า “แะๆ” ไปด้วย พิธีนี้จะกระทำจังหวะไปพร้อมกับล่อม พิธีสางผีจะกระทำเฉพาะศพตายธรรมดาเท่านั้น ส่วนตายอุบัติเหตุ ไม่ทำพิธีสางผีจนกว่าจะครบ 3 ปีก่อนจึงจะทำได้

วันเผาศพพระสงฆ์สวดมาติกาบังสุกุลตามประเพณี หลังจากนั้นจึงมีพิธีสางผีอีกครั้งหนึ่ง ทำเหมือนครั้งแรก มีการหว่านข้าวตอกขณะนำศพไปป่าช้า เพื่อให้ภูตผีลงปอกิน คนหามศพจะได้ไม่หนักมาก นอกจากนั้น ยังนำไก่ไปด้วย 1 ตัว เชื่อว่า ไก่จะจิกกินพยาธิโรคจากคนตายให้หมดไป เกิดชาติหน้าจะไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน จากนั้นพระจะสวดบังสุกุล เสร็จแล้วทำพิธีตัดญาติขาดมิตรกัน คือให้ญาติผู้ตายจับปลายเถาวัลย์ ซึ่งผูกต่อจากศพหรือไม้หามศพ และหันหลังให้ศพผู้ตายล่อมเป็นผู้ตัด ก่อนพิธีตัดจะมีนับ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หก ว่าเราอยู่คนละโลกกันแล้ว ตัดญาติขาดมิตรกัน เสร็จพิธีแล้วก็ทำการเผาศพ ฝ่ายญาติก็กลับบ้าน จะมีเฒ่าแก่ที่อยู่บ้านเตรียมน้ำมันดีสำหรับพรมศีรษะผู้ที่ไปร่วมงานศพ ที่บ้านศพนั้นจะมีการสวดปิตุคมงคล 1 คิน หรือ 3 คิน ตามแต่ศรัทธา เมื่อเผาศพครบเจ็ดวันแล้ว จะมีพิธีเรียกวิญญาณคนตายคืน โดยมีเครื่องเรียกผีคิน เหล้า 1 ไห ไก่ 1 ตัว ข้าวดำ ข้าวแดง ใส่พะเนาะ 1 อัน น้ำส้มป่อย ต่อมาหมอผู้ถือผีจะนำพะเนาะออกมาวางที่นอกชาน ใกล้กับบันไดบ้าน เรียกวิญญาณ ให้มาอยู่บ้านพร้อมกับจ้ำข้าวดำ ข้าวแดง ส่งผีที่คิดตามมาให้กลับที่เดิม แล้วทิ้งพะเนาะไปด้วย ผู้ที่ถือผีจึงเข้าไปทำพิธีที่เสามุมบ้านที่เชื่อว่ามีวิญญาณบรรพบุรุษอยู่ที่นี่ ผู้ถือผีล้างมือฉีกเนื้อไก่ให้กิน พร้อมกับพูดว่า "ต่อไปให้เชื่อฟังข้าพเจ้าผู้ทำให้กินนี้ ข้าพเจ้าพูดดีกว่าดี พูดชั่วก็ว่าชั่ว" จากนั้นผู้ถือผีกลับมาดูตูด เหล้าไห กินน้ำ และเลี้ยงเฒ่าแก่ที่เชิญมาในงานเป็นเสร็จพิธี ต่อมาก็จะมีการแจกข้าวตามแต่โอกาสจะเหมาะสม จะไม่มีการทำบุญ 5 วัน หรือ 100 วัน การตายธรรมดาจะทำการแจกข้าวเมื่อไรก็ได้ ส่วนการตายอุบัติเหตุจะทำการแจกข้าวได้ต่อเมื่อผู้ตายนั้นตายครบ 3 ปี เสียก่อน จึงจะทำได้แต่ในปัจจุบันครบรอบปีก็ทำได้

พิธีขางกระมูด เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ ขางแปลว่า “กระทำ” กระมูด แปลว่า “ผี” ขางกระมูดมีความหมายรวมถึงการกระทำผีให้สุข อันเป็นมงคลก่อนจะนำไปฝัง หรือเผา หากไม่กระทำ ผีนั้นก็จะยังเป็นผีดิบอยู่ ซึ่งไม่เป็นมงคล (ผีในที่นี้คือ ชากศพ) คนตายที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จึงจะทำพิธีขางได้ หากเป็นชากศพที่ตายปกติจะทำได้เลย คือ ทำก่อนจะนำไปฝังหรือเผา หากเป็นศพที่ตายโดยอุบัติเหตุ ผิดปกติธรรมดา จะขางก็ต่อเมื่อ ให้ถึงขวบปีผ่านไปแล้ว จึงจะทำพิธีดังกล่าวได้ (รัชชชัย ไพโหล, 2543)

จากประเพณีและวัฒนธรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์อีสาน มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เคร่งครัด ทั้งในเรื่องของลำดับพิธีกรรม วัสดุต่างๆ ที่เป็นเครื่องประกอบประเพณีและพิธีกรรมนั้นๆ ถือเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป นับว่าเป็นอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์อีสานอย่างแท้จริง

4. สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อีสาน

จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทวีความรุนแรง มีข้อบังคับต่างๆ เกิดขึ้นมากมายจากหลายหน่วยงาน เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยของประชาชน จนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบททางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผลที่เกิดขึ้นกับประเพณี และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ในวันนี้จะนำเสนอประเพณีอีสาน การละเล่นอีสานทั้งบั้ง และวัฒนธรรมการเกิด การแต่งงาน การตายของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ที่ได้รับผลกระทบในประเด็นรูปแบบของประเพณี และวัฒนธรรม ลำดับพิธีการ ลำดับพิธีกรรม องค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงประเพณี สันติทั้งบั้ง ในเทศกาลอีสาน หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “บุญเดือนสาม” ในส่วนของรูปแบบการจัดงานประเพณีดังกล่าวสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอันส่งผลมาจากมาตรการต่างๆ ของภาครัฐคือ ข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนคนที่มาร่วมงาน รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อบริการความรู้แก่ประชาชนที่มาร่วมงาน อาทิเช่น การแสดงการละเล่นอีสานทั้งบั้ง ขบวนแห่ตามประเพณี การงดจัดแสดงนิทรรศการ การงดจัดกิจกรรมแสดงสินค้า การลดจำนวนในการจัด และการสวมหน้ากากอนามัยและรักษาระยะห่างอย่างเคร่งครัด แต่ในส่วนของพิธีกรรมต่างๆ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ยังคงดำเนินไปในรูปแบบและทิศทางเดิม อาทิ การบวงสรวงพระอริยาสาเจ้าเมืองกุสุมาลย์ การรำถวาย และการตักบาตรพระเป็นต้น (อมรรัตน์ สิงหะสกุลวงศ์, 2565) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ของ บุษบา ลือวันคำ (2565) ธัญญรัตน์ วานานวงศ์ (2565) และจำลอง คนชุม (2565) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

ในส่วนของวัฒนธรรมการเกิด การแต่งงาน การตายของกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น มีสิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อกำหนดของภาครัฐ อาทิเช่น การทำพิธีกรรมของหมอผีที่มีการรวมตัวกันจำเป็นต้องใส่หน้ากากอนามัย และการรวมกันบางกลุ่มมีการกำหนดให้ฉีดวัคซีนถึงสามารถรวมกลุ่มได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าวไม่เคยปรากฏขึ้นตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน แต่ในส่วนลำดับของพิธีกรรมอันเป็นแบบแผนของชาติพันธุ์ยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้วยจารีตของของชาวอีสานที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตน (สมศักดิ์ ชิตบุตร และไกรสร ฮาดะคะดี, 2565)

5. สรุป

ความร้ายแรงของสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาวะการระบาด ได้สร้างความวิตกกังวลและส่งผลกระทบอย่างหนักต่อประชากรทั่วโลก และในประเทศไทย ทั้งยังมีจำนวนของผู้ป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กระทรวงสาธารณสุขออกมาตรการควบคุมโรคเพื่อรักษาความปลอดภัยของประชาชน และกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถึงการงดหรือเลื่อนการจัดงานประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ ที่เป็นการรวมตัวของคนจำนวนมาก อาทิเช่น งานพิธีการศพ ที่ต้องปฏิบัติตามประกาศรวมไปถึงพิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ดังกลุ่มชาติพันธุ์ไท ในอำเภอกุสุมาลย์ ที่มีรูปแบบ แบบแผนประเพณีอย่างเคร่งครัด เช่น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเพณี ไส้ทั้งบั้ง ในเทศกาลไส้รำลึก หรือที่ชาวไทเรียกว่า “บุญเดือนสาม” ในส่วนของรูปแบบการจัดงานประเพณีดังกล่าวสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอันส่งผลมาจากมาตรการต่างๆ ของภาครัฐคือ ข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนคนที่มาร่วมงาน รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อบริการความรู้แก่ประชาชนที่มาร่วมงานและให้ความบันเทิง อาทิเช่น การงดจัดแสดงนิทรรศการ การงดจัดกิจกรรมแสดงสินค้า การลดจำนวนวันในการจัดงานการเล่นโส้ทั้งบั้ง ขบวนแห่ การแสดงรำบวงสรวง และให้สวมหน้ากากอนามัยตลอดจนรักษาระยะห่างอย่างเคร่งครัด แต่ในส่วนของพิธีกรรมต่างๆ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ยังคงดำเนินไปในรูปแบบและทิศทางเดิม อาทิเช่น การบวงสรวงพระอริยวงศาเจ้าเมืองกุสุมาลย์ การรำถวาย และการตักบาตรพระ เป็นต้น ในส่วนของวัฒนธรรมการเกิด การแต่งงาน การตายของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น มีสิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อกำหนดของภาครัฐ อาทิ การทำพิธีกรรมของหมอผีที่มีการรวมตัวกัน จำเป็นต้องใส่หน้ากากอนามัย และการรวมกันบางกลุ่มมีการกำหนดให้ฉีดวัคซีนถึงสามารถรวมกลุ่มได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าวไม่เคยปรากฏขึ้นตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน แต่ในส่วนลำดับของพิธีกรรมอันเป็นแบบแผนของชาติพันธุ์ยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้วยจารีตของของชาวไทที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตน

6. เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). มาตรการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับพัฒนาสถานที่ทำงานด้านโควิด 19 ในฐานวิถีชีวิตใหม่ : New Normal. กรุงเทพมหานคร : อักษรกราฟฟิกแอนดีไซน์.

- _____. (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. กรุงเทพมหานคร : งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). ประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่อง แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีการต่างๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม.
- ไกรสร ฮาดะดี (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ โรงเรียนบ้านกุดสะกอย ตำบลโพธิ์ไพบาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). โควิด-19 คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565. <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/knowledge-2/covid19is/>
- จำลอง คนชุม (ข้าราชการบำนาญ) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม ตำบลกุสุมาลย์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- ธวัชชัย ไพโหล. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอาณาจักรหลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2325-2446). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2554). ประวัติศาสตร์ชาวไทยไล่. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธัญญารัตน์ วานานวงศ์ (ข้าราชการครู) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 9 บ้านโพธิ์ไพบาล ตำบลโพธิ์ไพบาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- นำชัย ชีววิวรรธน์. (2564). คู่มือโควิด-19. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.).
- บุษบา ลือวันคำ (ข้าราชการบำนาญ) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 9 บ้านโพธิ์ไพบาล ตำบลโพธิ์ไพบาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2559). นิทานโบราณคดี. นนทบุรี : ดอกหญ้า.
- สมศักดิ์ ชิตบุตร (ปราชญ์ชาวบ้าน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ โรงเรียนบ้านกุดสะกอย ตำบลโพธิ์ไพบาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
- สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2543). ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์.
- อมรรัตน์ สิงห์สกุลวงศ์ (นักจัดการทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์จาน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2565. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์จาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

(สำหรับบทความที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป)

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและความเจริญก้าวหน้าในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย ทั้งในและนอกสถาบัน บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร โดยตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

2. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail : Journalmburec@gmail.com

3. การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

2) การอ้างอิงในเนื้อหาบทความให้ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปี พ.ศ. ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง และเลขหน้า ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เอกสารที่นำมาอ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้นิพนธ์บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) การอ้างอิงเอกสารภาษาไทยจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า เช่น (องจตุกก. 21/31/37) หรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย
- 3) โจทย์วิจัย(ถ้ามี)
- 4) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- 6) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย
- 8) ผลการวิจัย เสนอผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 9) อภิปรายผลการวิจัย เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุน
- 10) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้ อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 11) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1)ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- 2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ และ 3)ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

12) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิชาการ ให้จัดเรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่สารสารกำหนด

บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทนำ
- 2) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 3) บทวิจารณ์
- 4) คุณค่าของหนังสือ
- 5) เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่สารสารกำหนด

4. การเขียนเอกสารอ้างอิง

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

2) วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่(ฉบับที่). เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในวารสาร.

เช่น

ธนวัฒน์ พรหมทอง. (2560). การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษาประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. 4(1). 103-127.

Rootman. (2002). Three perspectives on the placebo response: Expectancy conditioning and meaning. *Advances in Mind-body Medicine*. 16(1). 216-232.

3) สารนิพนธ์ /วิทยานิพนธ์ /ดุษฎีนิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

เช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ <http://xxxxxx>

เช่น

อานันท์ชนก สกนธวัฒน์. (2558). ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562. จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/polscimujournal/article/download/.../71727/>

Kendra Cherry. (2019). Self Efficacy and Why Believing in Yourself Matters Updated. Retrieved 7 October 2019. From <https://www.verywellmind.com/what-is-self-efficacy-2795954>

5) การประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระบุการประชุมวิชาการ. สถานที่ประชุม. ระบุ วันที่/เดือน/พ.ศ. .: เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในรายงานการประชุม.

เช่น

วริทธิ์ธร คำหมาย, เพ็ญศรี อมรศิลป์ชัย. (2559). การพัฒนาระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของบริษัทโรงสีบุญรุ่งเรืองชัย (ประเทศไทย) จำกัด. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน”. วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. 17 มิถุนายน 2559. 38-45.

นุสรุ บุญทศ และคณะ. (2556). การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกระจาย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. การประชุมวิชาการสุโขทัยศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 10. วันที่ 24-26 กรกฎาคม 2556. 61-73.

โสมรัตน์ จันทรัตน์ และคณะ. (2562). ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทย จะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?. งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2562 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ณ โรงแรม Centara Grand at Central World กรุงเทพมหานคร. 30 กันยายน-1 ตุลาคม 2562. 1-4.

6) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). พระไตรปิฎก อรรถกถา. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7) การสัมภาษณ์

ระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน พ.ศ. ที่สัมภาษณ์. ระบุสถานที่สัมภาษณ์

เช่น

ยรรยง ขาดีสุทธชัย ผู้ให้สัมภาษณ์. 15 ตุลาคม 2562. ณ มหาวิทยาลัยรังสิต 52/247 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

5. การส่งต้นฉบับ

การส่งในระบบ(Online Submission) ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

การจัดเตรียมต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

Email : (16 pt).....

บทคัดย่อ (16 pt หนา)

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

ABSTRACT (16 pt หนา)

Keywords : 1. 2. 3. 4. 5.(3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย(16 pt หนา)

.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3 หน้ากระดาษ A4)

2. ใจหายวิจัย(ถ้ามี) (16 pt หนา)

2.1

2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย(16 pt หนา)

3.1 เพื่อ

3.2 เพื่อ

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (16 pt หนา)

4.1

4.2

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย(16 pt หนา)

5.1

5.2

6. วิธีดำเนินการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ ½ หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (16 pt หนา)

.....

ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระหรือออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

10. ข้อเสนอแนะ(16 pt หน้า)

.....

11. เอกสารอ้างอิง(16 pt หน้า)

.....

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

12. คำขอบคุณ(16 pt หน้า)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/4 หน้ากระดาษ A4)

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

Email : (16 pt).....

บทคัดย่อ(16 pt หนา)

.....
.....

คำสำคัญ : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

ABSTRACT(16 pt หนา)

.....
.....

Keywords : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

1. บทนำ(16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....
.....
.....
.....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

ฯลฯ

3. สรุป (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....
.....

4. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

แบบการเขียน “บทวิจารณ์หนังสือ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

วิจารณ์โดย

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt).....¹

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt).....¹

Email : (16 pt).....

1. บทนำ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

ฯลฯ

3. บทวิจารณ์ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

4. คุณค่าของหนังสือ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

5. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6. ประวัติผู้วิจารณ์ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....
.....

A Buddhist University
Where Academic Excellence Meets Good Conduct,
Helping to Foster Peace and Harmony
in The Individual and The World.
Mahamakut Buddhist University
Roi Et Campus

"Vijjacaranasampanno so setthodevamanuse"
"A person who is wholesome in knowledge and conduct
is a beacon for mankind."

ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยวิชา (ความรู้) จรรยา (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่เทวดาและมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา
ถนนเลื่องเมือง คำบดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th

บรรณาธิการ: ดร.บรรพ ลาวะสี
Tel. +66-934390684
E-mail: Journalmburec@gmail.com